

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

114-e.2

NU

MÅNADSSKRIFT

UTGIFVEN AF

JOHAN GRÖNSTEDT.

ANDRA ÅRGÅNGEN.

1876.

STOCKHOLM,
IVAR HÄGGSTRÖMS BOKTRYCKERI.
1876.

114. 5 2

12

✱

Register.

Carl Michael Bellman.

- Ny samling. Till sed. Grefvinnan Caroline
af Ugglas sid. 240
I valet och qvalet » 304

Edvard Bäckström.

- Carinas ljus » 28
På djupet » 151
Vackert språk » 264

C. W. Böttiger.

- Tornväktarens dotter » 49
Sol och sol » 81
Fördunklingen » 145
Modren » 241

G. Djurklou.

- Sagor i Svenska landsmål:
IV. Den listige drängen..... sid. 41, 68
Min första skjutsfärd sid. 179
Också en fornforskare » 264
Till och från gästabudet » 337
Ett besök på Rautakylä » 359

C. Eichhorn.

- En granne..... » 368
Skulpturen under Karlarnes tidehvarf » 395
Boknyheter: sid. 48, 80, 110, 143, 176, 205
236, 270 302, 335, 400

L. Essén.

- Skäl för Nordens qvinnor sid. 109

Fjalar.

- Nunnan » 76
Vallfickans hemkomst » 269
Olika tankar..... » 328
Sceneri » 369

Författaren till en Framtidssaga

- (Gustaf Björlin.)
Carl Svenske: sid. 1, 49, 95, 131, 152, 195,
227, 244, 283, 306, 337, 369

J. Grönstedt

- Också en bal sid. 105
Ett dussin ordspråk:
I. Borta är bra men hemma är bäst » 329

H.

- Paul Erlings lustfärd..... » 273

Th. Hagberg.

- Nyprovençaliska Dikter..... » 41

R. Hjärne.

- Per Henrik Ling » 382

Daniel Hwasser.

- Vid skilda stränder » 305

A. M. Lidfors.

- Den förälskade Tordyfveln » 207
Slottet Boncourt, efter Chamisso ... » 364
O moder kära! efter Rückert » 381

V. E. Lidfors.

- Natt-tanke, efter V. Balaguer..... » 336

Amanda Lind.

- Tvenne barn..... » 241

C. Lundin.

- Bland bränningarna: sid. 46, 78, 89, 125, 145

Isidor Lundström.

- En afsigkommen sid. 104

A. Th. Lysander.

- Det underjordiska Rom: sid. 18, 65, 86, 114

Hugo Nisbeth.

- Indianerna i Nordamerika sid. 139

C. R. Nyblom.

- Dikter af Arthur Fitger » 25
Italien » 124
Blommor och frukter..... » 227
Mitt Ideal » 273
Konung Kreon från Koragen » 334

Onkel Adam.

- Liten dufva » 46
Arbetarens lördagskväll » 205

Viktor Rydberg.

- Hvadan och Hvarthän » 1
Dexippos » 62
Vi ses igen » 131
Den flygande Holländaren » 177

C. Snölsky.

- Till den sjuåriga » 17
Villa Nardi » 68
Vinterbild » 86
Masaniellos Tarantella » 113
Trädet på torget..... » 209

O. Strandberg.

- Gammalt Nytt från Kungl. Thea-
tern..... sid. 20, 72, 81

A. Strindberg.

- Den fredlöse..... sid. 209

K. Wetterhoff.			Den ångrande	»	95
Scala Santa	sid.	175	Procul este!	»	139
O. Wijkander.			Pingst.....	»	194
Sonetter till Kung Carl ...	»	89	Goethe	»	236
Vid C. J. L. Almqvists graf.....	»	282	Aftonklockan	»	244
C. D. af Wirsén.			Jordmasken	»	301
Idealism.....	»	19	N. P. Ödman.		
Anna	»	72	Magisterns sommarvisa	»	272

Hvadan och Hvarthän?

När sist jag färdades denna led,
då smyckade våren lund och hed,
med spegeln bäcken till blommor sprang,
och rymden fylles af klockors klang,
och solen lyste ur morgonsky,
och stugan vid grinden der var ny.
Från dörrn mig mötte ett blidt »Guds fred!»
Der stodo, klädda i högtidsskrud,
den unge bonden och hans brud.
De helsade glädt; se'n sporde han:
»Hvarifrån och hvarthän, o vandringsman?»

Men nu, när jag färdas samma led,
går solen i tunga skyar ned,
och bäcken är mörk och himlen skymd,
och klockor dåna i mulen rymd,
på heden härjar en höstlig vind,
och grånad af år är stugan vid grind,
och ingen helsar mig der »Guds fred!»
fast dörren som fordom öppen står,
men ut en svartklädd skara går
mot kyrkogårdens gulnade trån. —
O, vandrare, hvadan och hvarthän?

Så färdas jag fram min tysta led,
hör Tiden rulla ut sin ked,
han mäter sekundernas snabba fart
med pickande hjertan, som brista snart;
han mäter skeden af år vid år
med släkten, som trampa hvarandras spår;
allt djupare firar han kabeln ned
med länk vid länk af graf vid graf
att pejla oändlighetens haf
och söker fåfängt i hvarje stund
att nå det evigas ankargrund.

* * *

Jag drömde, jag flög bland solars mängd
från stjerneängd och till stjerneängd.
Hvar stjerna, ack, var ett fängelse
för tvifvel, qual och förgängelse,
från alla stego der suckar opp:
»hvar stamma vi från, och hvart går vårt lopp?»
Hvar stråle, som hän genom rymden far,
är ett bud, som letar och ber om svar.
Men svaret på »Hvadan och hvarthän?»
var gömdt på det tigande Mörkrets knän.

Jag drömde mig se'n i den bästa hamn:
jag var ett barn i min moders famn.
På frågan jag hört från stjernorna nyss
gaf hon sitt svar i en ljuflig kyss.
Vi sågo och sågo på hvarann,
allt annat i verlden än hon försvann,
och rummets oändlighet slöt sig då
tillsammans i hennes öga blå,
och tiden stod: i min moders blick
jag in i det eviga skåda fick.

VIKTOR RYDBERG.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtids saga*.

Det var högt upp bland fjellen som vindarne stämt möte. Med ilsket tjut far stormilen fram öfver de små, mellan de kala klipporna inklämda åkerrenarne | och pressar sig allt högre och högre uppåt fjellryggen, der mörka, allvarliga furor långsamt och motsträfvigt böja sina toppar för hans anfall. Öfverröstade deras sorgsna,

allvarliga susning, kastar han sig oupphörligt uppåt med förnyad styrka. Det brakar i de höga stammarne, då de ryckas upp med roten ur det hittills säkra klippfästet och krossa i fallet den tvinande ungskogen djupt der nere i dalen; — och, likt en hånande segersång, återskallar stormilens tjut, då han med vanmäktigt raseri smeker de kala hållarne, hvilka frånöfvade sin bästa jordmån, icke tyckas under sekel kunna ställa något till hans motvärn.

Lömsk och smilande smyger han sig då ner i dalen. Träden vaja sina bladlösa kronor med välbehag för hans fläktar. I hvirflande ringdans frasar det affallna löfvet kring trädstammarne. Då brusar han plötsligen upp till hela sin styrka. Träden nödgas böja sina kronor till marken och de frasande löfven irra hvirflande omkring för hans väldiga andetag. Samlande sig i mindre hopar söka de skydd bakom stubbar och trädstammar eller i de vattendränkta diken mellan åkerrenarne. Men äfven härifrån förjagas de. Med ängsligt frasande fly de undan till de djupa skogssnåren. De små vidjebuskarne sänka skyddande bakom dem sina bladlösa grenar; — och det höres, då stormilen hvinande söker tränga sig efter dem, liksom tusentals späda stämmor qvidande skulle hviska om pinsamt våld och tärande nöd, om härjade hem och gången lycka.

Äfven på den mörka natthimlen pågår striden. Svarta moln jaga hvarandra med outtröttlig ifver, stundom höljande den bleka månhalfvan i ett lätt flor, stundom helt och hållet undanskymmande henne. — För hvem? Nejden är ju öde och intet mänskligt ljud kan vida omkring förnimmas. På de små åkerfälten står säden ännu obergad i sina skylar, såsom den tyckes hafva stått der sedan år tillbaka; och der borta, der den smala, stenfyllda vägen går upp mellan klipporna, synes en liten stuga, omgifven af några rofland och ett par kala fruktträd; men äfven hon är öde. Fönsterkarvarne äro borta och stormilarnes fara med tjutande fräckhet ner genom skorstenen, för att, sedan de med lekfull grymhet gjort ringdans med de för längesedan sloknade kolen och i förbifarten svängt om med några gråhvit trasor, som hänga ned från det svarta taket, med ilsket tjut tränga sig ut genom de tomma fönstergluggarne.

Men tyst! Hvad är det som höres högt

upp från fjellryggen? Det är ju endast den fjerran från hafvet kommande stormilen som söker bana sig nya vägar öfver fjellet. Nej! Han för ljudet af menniskoröster med sig. Det kommer närmare: sprakande, fladdrande bloss ses blänka mellan klipporna. Samtidigt höras tonerna af en allvarlig, nästan hemsk sång, som då och då tränga sig igenom vindens tjut, och en flock af män, bärande någon tung börda, närmar sig den lilla stugan. Vid skenet af den muntert uppflyddrande brassan från dem förfallna spiselhården se vi huru de högväxta och kraftfulla männen varsamt nedsätta en stor svart kista mellan sig på golfvet. De äro alla klädda i den blågula, gammalsvenska drabantdräkten, och det tyckes oss som om deras sträfva, väderbitna anleten uttryckte den djupaste förtviflan. Den mannens ande, hvars jordiska kvarlevor de med sådan vördnad betrakta, hade också varit för dem lifvet. Nu var med honom allt förbi; den tolfte Carl skulle snart icke vara mer än en hög af mull; — och allt mera hemsk och gripande ljuder deras entoniga sång. Till och med stormilarnes raseri mildras, då de nödgas föra de hemska tonerna öfver nejden.

Då kommer nordan ifrån en ny stormil. Hvass och iskall rusar han åstad, för att med lidelsefull broderlighet blåsa upp sin frändes domnade krafter. Han kommer högt upp från snöfjellen, säger han, der han nyss stelnat till isstoder en likadan manflock, som ville trotsa hans vrede; och deras raseri växer till en förfärande styrka. De utbreda sig småningom öfver hela landet och öfver allt föra de med sig sorg och bäfvan. Den gnisslande flöjeln på slottstaket, det svängande spejlet på den låga, torftäckta kojjan, allt som de vidröra tyckes återgifva de allvarliga männens sång deruppe på fjellbranten. Och snöfvingorna komma dansande i vild glädje, burna af deras väldiga fläktar; liksom förtjusta åt deras kraftfulla famntag tränga de sina lätta flockar tillsammans i en allt tätare hvirfveldans, tills de slutligen uttröttade falla ned på marken, bildande, under det stormilarnes tjut småningom mildras till ett sakta hviskande, ett glänsande, hvitt, ofantligt bårtäcke öfver de svarta fälten och de mörka skogarne.

Då ändrar sig tafan. Nejden får plötsligt sommarens fågning. Men likt en tung,

blygrå mantel ligger den molndigra himlen öfver de leende fälten. Friska vindfläktar höras väl då och då susa genom de löfviga trädtopparne, men det kräfvess starkare vindar för att rensa luften från dess qvalmiga dunster. Djupt ner i dalen ligger en liten by med sin hvitmenade korskyrka och sin höga, rödmålade klockstapel. Utanför på de omgifvande fälten är folket sysselsatt med att insamla skörden. Man tycker sig se på skördefolkets trägna arbete, som ville det godtgöra en lång tid af översamhet, på samma gång som hopp och förnöjsamhet återspeglar sig i deras anleten. Den tryckande, qvalmiga luften pressar väl stora svettddroppar från deras solbrända kinder, men kommer därför icke deras skratt att tystna eller för-mår lägga band på deras muntra upptåg.

Då mörknar luften ännu mer och vi se plöteligt framför oss en stor stad samt närmast i förgrunden ett ståtligt hus, hvilket speglar sig i det breda förbifflytande vatt-net. Ett brusande sorl af röster tränger oss till mötes från dess starkt upplysta fönster. Män med skägglösa, fylliga anleten, klädde i vida, utspända rockar och yfviga peruker röra sig derinne med andra i hvita kragar och långa svarta kaftaner och utbyta sinsemellan vreda åtbörder och afundsjuka miner.

»Vi skola återvinna vår ställning som konungamakten undergräft.» — »Folket skall återfå sin frihet, det skall i lugn få odla sin jord och sköta sina handverk; fast endast under vårt förmynderskap.» — »Jordbruket skall icke sakna armar som ryckas bort till vidtutsväfvande, blodiga krig; handel och näringar skola förkofras och ödes-hemman på nytt upptagas!» Så tycka vi oss höra huru deras röster ljuda om hvarandra mot salens nedra ände. Här står nämligen en annan flock, män med skäggiga anleten, klädda i långa grofva rockar, och hvilka med trumpen uppsyn höra på de andres tal.

»Vi få ju icke en gång skjuta vildbrådet på våra egna skogar, icke qvarhålla våra barn såsom tjenare i våra egna hem, icke fritt afyttra våra skördar!» ropar en grupp af dem, under det en annan grupp, i dräkten mera liknande dem i öfra ändan af salen, sinsemellan oense, ropar om handel och näringar. »Vi vilja icke längre utskeppa våra varor endast från vissa stä-

der» ropar en del af dem, under det en annan del yrkar på högre tullar och inhemska manufakturer, för att den inhemska handeln öfverallt må kunna blomstra.

»Allt hvad ni ropar på» — höra vi huru de svara från öfre ändan af salen, under det att deras anleten besynnerligt nog antaga samma drag som de allvarliga männen uppe på fjellryggen — »skall inträffa. Folket suckar nu icke längre under suveränitetens ok. Den siste allsmäktige konungen är för langesedan fallen för försynens rättmätiga vrede och den sanna frihetens tidsålder har börjat att gry öfver våra landamären.»

Under det att det på detta sätt ropas från alla håll, framstå de ropandes skepnader i allt klarare dager. Vi tycka oss till och med kunna läsa i deras ansigten alla deras tankar, deras bekymmer och sträf-vanden, ja vi tycka oss kunna tolka hela deras inre menniska. Deras talande blickar draga oss till sig och — vi kunna icke motstå dem; — de nästan tvinga oss med våld att våga försöket att fästa deras bilder på papperet och fläta tillsamman hvad de tälja för oss i några enkla tafflor. Må det vara vårt, icke deras fel, om vi icke lyckas vid tolkningen af deras andar.

Men innan vi börja måste vi tillfoga några inledande ord. När de händelser, till hvilka vi i det följande skola komma, taga sin början, hade redan striden mellan de olika politiska partier, som i vår historia fått namn af hattar och mössor, nått sin fulla utveckling och ränkerna om den afgörande makten inom regeringen spunnos som allra ifrigast. Deras närmaste syfte handlade för tillfället om huruvida landet skulle hafva krig eller fred i den närmaste framtiden. Gynnsamma politiska konjunkturer hade infunnit sig för det allenarådande hattpartiet, hvilket till hvarje pris ville med vapen i hand återvinna Sverges gamla makt och anseende och återtaga från Ryssland hvad som genom Carl XII:s krig gått förloradt. Ryssland hade nyligen varit invecklad i ett blodigt krig med Turkiet, som medtagit en stor del af dess bästa krafter, och det hotades dess utom nu af inre oroligheter. Storfurstinnan Elisabet, den store czar Peters dotter, fikade efter sin faders tron, som innehades af den spåde czar Ivan, och ett svenskt anfall från Finland, skulle, så hop-

pades man, bortkalla de ryska regimentena från Petersburg och underlätta revolutionens genomförande. För detta anfall lofvades af revolutionspartiet i Ryssland åt den nye ledaren af landets öden, hattpartiets chef, den fäfsunge och ärelystne Gyllenborg, de mest lysande fördelar för landet; och under låtsade förevändningar hade trupper också redan öfversändts till Finland.

Den egentliga stridsfrågan mellan partierna rörde sig — då vår berättelse tager sin början — endast om huruvida ständerna skulle besluta eller ej att regeringen, vid förefallande lyckligare konjunkturer skulle få skrida till verkligheter, d. v. s. börja kriget; men hon var därför icke mindre bitter. Motståndspartiet, de mera fredligt sinnade mössorna, räknade nämligen både kraftfulla och snillrike män inom sina led, och dessa sökte med all makt att arbeta för en stadigvarande fred. Någon förmedlande makt, som kunde hålla partistriden inom tillbörliga gränser, fanns icke. Kungen var endast en nolla och rådet snarare ett ständigt tvistefrö för de stridande än ett sjelfständigt, öfver partierna stående, tribunal af stridsdomare. Hos ständerna låg alltså styrelsens tyngdpunkt och voteringsarna inom det sekreta utskottet fälde också oftast det hufvudsakligaste utslaget i de viktigaste frågorna, hvilka endast knapphändigt förbereddes genom intriger på de hemliga klubbarna eller hos de främmande sändebuden.

Under de många år som den fräjdade statsmannen och rådsherren Arvid Horn haft styrelsetömmarne i sina händer hade visserligen striden äfven pågått; men hade då gällt endast mindre, obetydliga frågor. Landets krafter hade också efter Carl XII:s långa blodiga krig varit så till den grad uttömda att det måste dröja en lång tid innan de djupa såren kunde läkas. Men på samma gång som lifskrafterna återkommo, på samma gång infunno sig äfven de gamla minnena och det gamla föreställningssättet. Kroppen hade stympats, men man tyckte sig ännu hafva känslan kvar och kunna arbeta med de afhuggne lemmarne, och det föreföll mången, äfven utom det allrådande hattpartiet, att det gick för långsamt på fredlig väg att återvinna, hvad som genom kriget förlorats. Sveriges storhet hade ju varit kriget; Sveriges makt hade, som en af dess store krigare en gång

sagt, hvilat på svärdspetsen — och det var därför naturligt att mången skulle ansä att det endast var på slagfältet som nedelagens skymf kunde aftvås, den forna ära återställas. Knappt återhemtadt från de värsta svaghetstillståndet, knapt hunnet att läka de djupaste såren efter de olyckor som just kriget medfört, var folket redo att i nytt upptaga striden, då Sveriges ära satt i fråga. Det kände visserligen med sig att de egna krafterna till en början skulle vara för svaga; men lyckliga konjunkturer, hopades det, skulle infinna sig, stridighet mellan de blifvande fienderna kunde ju förlama deras krafter och göra segern mer lättvunnen och den rådande tidsanden drallt allt häftigare mot kriget. Det kan icke nekas att det låg något storslaget i denna det svenska folkets återuppvaknade känsla då det på nytt ville göra landet till ett stort och mäktigt rike, och detta vid ett tidpunkt då det ännu på långt när icke återvunnit ens sina nödvändigaste krafter efter den våldsamma strid, då det näst blödde till döds under den förkrossande tyngden af öfvermäktiga fiender.

Ju högre partilidelsernas mål ställa sig dess häftigare och mera omfattande måls stridsfrågan gripa omkring sig. Från ständernas partistrider fördes den också bland sjelfva folket. Hattar och möss, krigsvänner och fredsvänner, det brådstående framåtskridandet och den säfliga konservatismen, trängde sig ned från rådsalen och ständernas sammankomster till familjhärden, från de hemliga riksdagsklubbar till predikostolen. Det var en betydelsefull tid af ränker, politiska våldsbragder och djuptgående sociala hvälfningar som till sin början, en tid hvars make vår historia lyckligtvis icke hittills vet att omtala.

Det var en af de första vackra vårdgarne år 1741 som nalkades sitt slut. Slen hade redan krupit ned bakom det gamla Torstensonska huset på vestra sidan af Norrmalmstorg och förgylde med sina strålar de små, grönsprängda rutorna i tornfönstren på den midt emot liggande Arsenalen. Aftonen var sval och härlig och många människor voro i rörelse, för att njuta af sin frihet. Det var nämligen söndag och folket som nyss kommit fr

aftonsången eller utifrån malmarne, der det firat vårens ankomst, drog sig motvilligt hemåt.

Det var också en särdeles vacker tafla, som tedde sig för deras blickar, hvilka befunno sig på Norrmalmstorg; i synnerhet för dem som hunnit ned för den sluttande, ojemna stenläggningen och från räcket på den gamla slagtarhusbron skådade ut öfver strömmen. Till venster låg den ståtliga arsenalen — det forna greffliga de la Gardieska palatset — med sitt höga koppartak och många tornspiror, vidare det Fersenska, Düringska och de la Gardieska palatset, och slutligen på udden den röda väderqvarnen med sin granne, den lilla korsformiga träkyrkan med sin smala spira, i hvilken Tollstadius nyss så vackert talat »om ett rättfärdigt folks upphöjelse och ett syndigt folks förnedring och förderf.» Blickade man längre åt höger, såg man skeppsholmen med sitt larmbatteri och flaggstång, för att icke tala om den breda strömmen med sina många fartyg och roddslupar, samt grant utsirade lustjakter; och ännu längre till höger Tessins mästerverk, det ståtliga slottet, som närmade sig med stora steg sin fulländning.

Vände man sig om, hade man en, om än icke så vacker, dock rörligare tafla. Bakom de båda, vid ändarne af slagtarhusbron och norrbro liggande, förfallna vakt-husen och de små, låga träskjul, spruthus och fiskblötarebodar, som lågo här och der längs den sneda och delvis förfallna strandmuren, reste sig Castenhofs smutsgrå byggnad med sitt spetsiga tak och framåtlutande frontespis, samt dess granne det Leijelska huset. Till venster såg man gafveln af Torstensonska palatset och den gamla mur som gick ned från detsamma mot strömmen och begränsade torget från denna sida; samt slutligen på torgets östra sida, och delvis bortskymmande arsenalen, Julius de la Gardies låga, oansenliga hus.

Åkare och mångelskor voro visserligen försvunna, men deras ställen intogos som nämts, af lustvandrande menniskor af båda könen, hvilka under dagens lopp roat sig vid sina medhafda matknyten långt ut på malmarne, och nu togo sitt sista farväl af den vackra vårqvällen, innan de begåfvo sig hem till de mörka boningarne inne i staden. Utanför Castenhof gingo några unga adelsmän åter och fram, väntande

sina kamrater, hvilka ännu dröjde kvar vid vinflaskan inne på den omtyckta källaren, och ner på bron stodo här och der grupper af hederliga borgare, försjunkna uti högst viktiga samtal, såsom öfver nyttan och den sannolika profiten af det nedanför liggande qvarnhuset, om den nyss utgifna skråförordningen för kopparslagarne eller något dylikt.

Det var isynnerhet tvenne personer, som ådrogo sig uppmärksamheten genom det, för att döna efter åtbörderna, lifliga samtal, hvari de voro försjunkne, och hvilka derför aflockade de förbigående än en betydelsefull min, än en ännu betänkligare skakning på hufvudet. Att de tillhörde borgarståndet kunde man vid första ögonkastet märka på deras dragter, hvilka, ehuru högst olika i snitt och utstyrsel, likväl hade det utmärkande draget gemensamt att de saknade hvarje krigiskt kännetecken. Hatten satt, tvärtemot bruket bland officerarne, lika stadigt nedtryckt både på den äldres svarta allongeperuk och på den yngres hvitpudrade bakåstrukna franska modeperuk. Men deras samtal, som vardt allt lifligare, höjde ännu tydligare deras samhällsställning.

»Jag står vid hvad jag sagt, och så sant jag är ärlig mössa och heter Göran Smedman och har krambod vid Packartorget gå vi icke en stor landets nöd till mötes, om icke ständerna taga krediten under armarna, så att den reela handeln kan sättas på en någorlunda ordentlig fot till rikets och invånarnes nytta, uppkomst och förkofring.»

Den högvälaktade äldermannens anlete antog, under det han yttrade dessa ord, ett så allvarligt uttryck, och hans blickar, som allt djupare sänktes mot strömfåran, talade om så många svikna förhoppningar, att det dröjde en stund innan hans yngre samspråkare vågade taga till ordet.

»Min herre», sade denne slutligen i det han sökte göra sin röst så inställsam som möjligt, »bör icke taga så hett vid sig de ord, som jag nyss uttalat. Jag har på intet vis velat rosa den svenska krediten — den har aldrig stått på klenare fötter än just nu! Jag ville endast visa för min herre dårskapen af att vilja inrätta inhemska manufakturverk, hvilka endast äro bedrägeri och aldrig skola kunna göra räkenskap för riksens ständer. Få se om icke sjelfva Alingsås gör bankrutt? Man börjar ju redan

att söka narra folk till sig med en publikation om bättre köp; — ja, raggen må ta' mig, om icke så blir fallet», tillade han i det han utslätade sina spetsmanchetter, som tillskrynklats under hans ifriga rörelser.

»Jag är hvarken intressent i Alingsås, i kattuntryckeriet, i linnefabriken eller i någon annan societet, som är delaktig af femprocentsmedlen», sade äldermannen med stigande häftighet. »Jag är helt slätt och rätt en gammal ärlig och välmenande köpman och lemnar sådana frågor, som min herre behagat framställa, helst åt politici att afgöra. Att min herre, som är kommissionär för ett af de största husen i Amsterdam icke kan tycka om de försök som på sista tiden blifvit gjorda att göra inhemskt ylletyg, kan jag nogsamman förstå; men det dröjde ju lång tid innan sjelfva England kunde frigöra sig från de holländska fabrikerna.»

»För att åter gå till vårt första samtal», sade den andre lugnt, »är det emellertid glädjande att se hur väl våra styrande, och framför allt vår skicklige kanslipresident, förstå sig på att gripa in i lyckliga konjunkturer för att höja vår kredit på den utländska marknaden.»

»Sköna konjunkturer», afbröt äldermannen ännu häftigare. »Hvilket land behöfver väl bättre fred och stillasittande än Sverige och hvilket land är väl mindre otjenligt till aktivitet och krigsrörelser? — Genom våra store konungars blodiga krig ha ju både handel och näringar sjunkit ned i den djupaste vanmakt. — För icke länge sedan måste ju till och med skoffikarne hemta sina skoremmer från Danzig, och för icke stort längre tillbaka hade vi ju tyska månglare som sålde morötter och palsternackor styfvertals på Jakobstorg.»

»Men landet har hemtat krafter på nytt.»

»Ganska sant», återtog äldermannen lugnare, »Sverige är genom Guds underbara nåd för närvarande i bästa tilltagande och förkofring; handel och sjöfart tillväxa med stora steg och våra nyttiga kassor ökas äfven med hvarje dag. Genom en längre fred skall landet därför med Guds hjälp en dag kunna få nog krafter, för att vinna tillbaka hvad det förlorat.»

»Då är det ju endast sjelfva tidpunkten, som det återstår att bestämma, och, som min herre nyss sade, vore det kanske

bäst om frågan härom afgjordes af styrande och politici.»

»Våra styrande», utbrast äldermannen som icke märkt hvarthän den andra tade, med häftighet, »våra styrande, äro de? Jo, ungdomarne på riddarhvarfva, hvilka dag ut och dag in skräna på vitet och krigsbuller. Jag undrar ju det skulle gå med handeln på Ry om vi blott skulle hotas med en fiendes descent på kusten. Jag mins, Gud ännu alltför väl krigsbullret i Polen 34, och så sant jag heter Göran Sm var det icke på håret att en hederlig skulle komma på gäldstugan, endessa fördömda hattkonsterna, hvilka jag sedan dess afsvurit! — Och min säger», fortsatte han lugnare efter en tystnad, återkommande till hvad han i början af samtalet, »att Sverige icke ger under samma klimat som Engla icke har Englands stora rörelsekapital jag tillfogar nu — gå icke alla våra ska företag af brist på sådana kräftiga. Hur går det till exempel med det indiska kompaniet, hur står det till porslinsbruket?»

»Äfven pipbruket på Långholmen icke stå sig mera än jemnt», inpassa den andre med slug min.

»Dermed är ingen fara», sade äldermannen sjelfbelåtet, »det går af sig om fred får råda i landet.»

»Det torde också kunna förutsättas att det kan räkna en så erfaren man som äldermann Smedman bland intressenterne än en gång, Sverige är icke ett land af fredliga manufakturer. Om Sverigegonsin skall kunna bringa sig opå kan det icke ske genom ett nesligt sittande utan allena genom krig. Härigenom är det, enligt min ringa mening, som dess kredit på nytt kan blomstras.»

»Se nu äro vi der igen», skyndades äldermannen att falla in, »nämnde ja nyss krediten och att riksens ständer på ett eller annat sätt upphjelpa densa men jag sade icke genom krig och örlig min herre vill, utan genom visa lag tillräckliga understöd i lån och pre — »Men vi glömma ju alldeles bort tiden lider», fortfor han i det han sitt ur. »Vi skulle ju pröfva den sekt, som jag köpte i går på Tre och om min herre beskedligt följer mi

och icke löper i näsan på några beslags-
harlar, skall jag också kunna visa prof på
ett virginskt knaster, hvars make hittills
icke lossats vid Stockholms packhus och,
som min Herre skall få känna, till och
med smakar bättre än mästern Langlois' sur-
strömning — i synnerhet om man röker det
ur en af de nya piporna från Långholmen.»

Herr Bisot kunde icke återhålla ett
lätt småleende vid denna oväntade puff och
han ämnade göra en ny anmärkning öfver
pipbruket och dess finansers inflytande på
åldermannens politik, då han plötsligt hej-
dade sig, och förklarade, att det mot så-
dana bindande skäl som åldermannen lade
i dagen skulle vara lönlöst att längre söka
förringa den svenska näringsfliten. Med
en sirlig buggning tackade han för den
stora heder, som vederfors honom att på
sjelfva söndagsaftonen få gästa en så aktad
borgares hus, och vände sig just om för
att följa honom, då en större folkhop, i
hörn af regeringsgatan ådrog sig hans
uppmärksamhet.

Hvad kunde väl orsaken vara till en
sådan folkskockning på sjelfva söndagsafto-
nen? Icke kunde det vara några zigenare
eller franska gyckelmakare som gjorde kon-
stiga luftsprång, ty sådant folk fick icke
vanhelga sabbaten med sina upptåg. Icke
heller kunde det vara något slagsmål mel-
lan hetsigt ungt folk från riddarhuset; ty
alltsedan Rålambska slagsmålet på riddar-
husetorget var ju detta frispektakel så van-
ligt att det icke kunde falla en stockholmare
in att stanna, ens för ett ögonblick, för
att åse en dylik hvardaglig tilldragelse. —
Men hvilken än orsaken kunde vara till
folkskockningen, var den emellertid tillräck-
ligt ovanlig för att locka de lustvandrare,
som befunno sig ner på broarne, att skynda
sig allt hvad deras ben kunde medgifva,
för att efterse hvad det kunde vara; och
äfven åldermannen syntes med mer än vanlig
ifver påskynda sina steg uppför den knagg-
liga stenläggningen för att slutligen för-
djupa sig i trängseln bland famntagande
styfkjortlar, utspända rockar, vida peruker
och armfästa hattar.

Af sorlet kunde man tydligt märka att
folket var uppretadt och det var icke svårt
att upptäcka, mot hvilken förbittringen var
riktad. Midt ur den böljande hopen upp-
stack nämligen en hög vagnskorg och en
ännu högre skranglig kuskbock. Mot denna

senare, som för tillfället innehades af en
groflemmad, rödbrusig kusk i friherrligt
livré, var det som allas blickar voro rik-
tade.

»En sådan oförsämd åkaredräng», skrek
en äldre matrona under det hon upplyfte
ett litet barn på armen, »kan vördig, ålder-
man tänka sig — den der blåfogeln der uppe
körde nyss på stund öfver gamla Katrinas
pojke, då han skulle springa in på apote-
ket.» — »Och den lymmel ville icke stanna
heller då man ropade åt honom», skrek
hon, i det hon lyfte sin lediga arm och
knöt handen åt honom.

»Så sant jag heter Göran Smedman go'
vänner», ropade åldermannen med hög röst,
då man började tränga honom från alla
sidor, »måste ni icke se upp med större
försyn till oss äldre borgare och icke så
här oförsynt tränga er på dem. Hvarom
väsnens I? Vetten I ej att sabbaten ännu
icke är utgången och att Smedjegården
icke ligger långt borta?»

»Det höres ej», sade Bisot då folkho-
pen icke låtsades höra på den lille man-
nens förmaningar, utan i stället började
att, påverkad utifrån, tränga honom och
hans följeslagare allt närmare de oroliga
hästarne; »Vi måste i stället söka skaffa
hit några man från vakten.»

Men detta var lättare sagdt än utfördt,
ty alla försök som de gjorde att tränga
sig ut genom folkhopen visade sig full-
komligt fruktlösa.

»Om icke fruntimmer der», skrek ma-
damen, — utan att höra på åldermannens
rop att gifva rum, — pekande på ett ungt
fruntimmer, som blek och darrande lutade
sig öfver vagnskorgen, »såg så innerligen
snäll och oskuldsfull ut, hade nog den
långa blåfogeln der uppe torrbultats in på
bara kroppen långt förut. Men hvarför
sölen I, gossar? Ett friskt tag i hans
granna rockskört och se'n skola vi se på
den lilla mössan under peruken.»

Ropen fördubblade sig nu och man bör-
jade att klättra upp på vagnshjulen, för att
bakifrån rycka ner den oförfärade kusken,
hvilken så godt sig göra lät sökte freda
sig för de käppslängar som haglade öfver
honom. Åldermannens förmaningar till ho-
pen att skingra sig och icke föra oljud
midt för vaktens ögon, på det att icke li-
tet hvar måtte få göra bekantkap med
Smedjegården eller Hvita hästen, hördes

icke mer sedan han skuffats under hästarne, der han darrande i alla leder väntade att vagnen skulle i hvarje ögonblick rulla öfver honom. Några unga adelsmän, hvilka liksom han banat sig väg till vagnen, för att i nödfall med sina värjor hålla folket tillbaka från damerna i vagnen, omslötos äfven så trångt från alla sidor att de icke kunde röra sig. För hvarje ögonblick växte sjelfsväldet och det råa gycklet bland den uppretade pöbeln. Kusken var redan på väg att göra en kullerbytta ned från sin höga plats, och man hade äfven börjat sysselsätta sig med de två damerna, som suto inne i vagnen. En grofflemmad slagtare med smutsiga armar hade redan tagit sig för att undersöka floret, hvarmed den yngre i sin förskräckelse insvept sitt anlete, och en liten blek, hjulbent tenngjutare skrek af alla krafter att man borde lyfta på locket, så att litet hvar kunde få se på de små englarna.»

»Tror han då, mæster stöpslef, att de kunna stå för sig sjelfva, som hans tenn-dockor», skrek slagturen tillbaka i det han gjorde åtskilliga plumpa tecken mot offret för sitt gyckel, »nej, raggen må ta' mig go vänner om de hafva något annat till ben än en klufven kosvans. Annars skulle de väl icke åka i sådana här åbåken.»

Denna förklaring åstadkom ett allmänt jubel och slagturen och hans vän tenngjutaren tycktes just på väg att undersöka hur det i verkligheten kunde förhålla sig med de båda damernas rörelseorganer, då tvenne ryttare i skarpt traf närmade sig uppi från regeringsgatan och utan vidare betänkande redo rätt in i folkhopen. Deras krigiska utseende och isynnerhet deras dräkt, den blå enradiga rocken, med de gula uppslagen och den lilla trehörniga hatten, drog genast till sig folkhopens uppmärksamhet, och man kunde tydligt se på den skyndsambhet, hvarmed man lemnade väg för dem, att dräkten var omtyckt och uppväckte tankar, hvilka satte allas sinnen i rörelse.

»Alldeles så såg Sinclair ut, då ryssen tog honom» sade slagturen i det han höjde sig på vagnssteget och släpte sitt tag.

»Ja det var andra tider förr i världen», svarade hans granne, en gammal man i trasig brun slängkappa.

»Nu är allt bara bjefs och grannlåt. Nej! Silfver och glas, ska' det vara,» skrek den lille tenngjutaren, »man kan icke få göra en slät tennknapp en gång!»

Men deras reflexioner öfver skilnaden mellan den nya och gamla tiden fingo icke fortgå synnerligen länge; ty vakten hade ändtligen hunnit framkomma och de skyndade sig nu att i stället så fort som möjligt sätta sina personer i säkerhet.

Kusken, som redan genom ryttarnes oväntade mellankomst fått större svängrum och lyckats på nytt intaga sin plats, var heller icke sen att begagna sig af det gynnsamma tillfället. Med ett par dugtiga pisksmällor tvingade han hästarne att sätta den tunga, åbakliga vagnen i rörelse, och det var all fara för handen att den lille äldermannen skulle stannat under vagnshjulen, då denna skramlande rullade ned utför den knaggliga stenläggningen snedt öfver torget mot Norrbro.*)

Det var icke utan att den yngre af de båda ryttarne med en viss nyfikenhet vände sig om i sadeln, då hans häst lyckligt och väl kommit öfver bron och passerat de för-rådiska hålen och bristfälligheterna, som här och der visade sig i de murkna broplan-korna. Äfven om han varit många gånger om de tjugu år, hvilka hans anletsdrag utvisade, skulle också den kraft som drog honom bakåt troligtvis visat sig lika stark. De åkande damerna hade nämligen dragit sina flors-hufvor åt sidan, och redan detta var nog för att förmå den unge mannen att låta sin häst falla af i sakta skritt.

Man kände sig vid första ögonkastet böjd för att anse dem för mor och dotter. Den äldre var icke mera ung, snarare öfver än under medelåldern, men hennes ansigte bar ännu kvar tillräckligt många spår af skönhet, för att det skulle med fullt skäl kunna kallas vackert. Den höga något fä-rade pannan, den fint formade näsan och de väl bildade, fast slutna läpparne gäfvu åt hennes ansigte ett uttryck af på en gång stolthet och själsstyrka. Hennes skarpa gråblå ögon, hvilka på ett egendomligt sätt stucko af mot det pudrade håret, talade både om skarpsinnighet och befallande öf-verlägsenhet, hvilken senare särskildt fram-trädde i de föraktfulla blickar, hvarmed hon betraktade de uppretade folkhoparne.

*) Norrbro gick denna tid från hörnet af arfprinsens palats i riktning mot Stadssmedjegatan.

vilka ännu långsamt och hotande rörde sig efter vagnen. Det tycktes också snarare vara medömkan än moderlig ömhet, som låg i de blickar, hvarmed hon betraktade sin dotter, hvilken lugnt syntes afbida den stund, då vagnen skulle nå den lilla öppna platsen vid broändan, der en ny afdelning af vakten ryckt ut.

Om, såsom nyss nämndes, åskådaren genast vid första ögonkastet måste anse de båda damerna för mor och dotter, kunde det likväl icke dröja länge innan han måste vardera tveksam, ty det var endast de yttre dragen som liknade hvarandra. Sjelfva ansigtsuttrycket deremot kunde svårigen vara mera olika. Den viljekraft, man kunde nästan säga trots, som afmålades i hvarje min i den äldres anlete, var hos den yngre mildrad till lugn undergifvenhet; hvad som hos den förre kunde tolkas för förnäm högdragenhet syntes hos den senare endast vara medvetandet af eget värde, och slutligen, då den äldres skarpa ögon uttryckte åsky och hat, tycktes den yngres ljusblå ögon, då de långsamt vände sig bort från de hotande grupperna, snarare säga att hon ville motstå deras raseri än att hon önskade kunna vedergälla det.

Hennes höga, allvarliga panna, från hvilken det blonda, lätt pudrade håret var struket bakåt och i behagfulla lockar föll ned på hennes axlar, ökade ännu mer det själfulla uttrycket i hennes ögon. Men detta uttryck märktes icke vid första ögonkastet. Den lilla körsbärsmunnen med sitt näpna småleende, de små groparne i de fylliga kinderna, hvilka hos den tidens ungherrar stodo så högt i anseende, de småktande ögonlocken, allt tydde på så mycken sparad glädje och lekande lifskraft att den sinnliga skönheten ovilkorligen i främsta rummet måste tilldraga sig hvarje ung mans uppmärksamhet. Det djupare själslif, som afspeglade sig ur hennes uttrycksfulla ögon, var en flygtig skymt, ett halft besöjdadt löfte om inre rikare skatter, som vid närmare sökande skulle blottas i dagen för den hänryckte forskaren. Man kan säga att man kände sig till mods, då man närmare betraktade det sköna anletet, såsom vandraren, då han en vacker vårmorgon genom den brustna morgondimman endast får skåda en skymt af de majestätiska furorna på de blå höjderna i fjerran,

under det att löfdungarna vid foten af berget ligga utbredda i hela sin friska skrud i det klara solljuset.

Vagnen, hvori de båda damerna befunno sig, hade emellertid hunnit öfver Norrebro och närmade sig de båda ryttarne, hvilka endast i långsam skridt fortsatt sin väg öfver den lilla öppna plats, som på denna tid utgjorde mynttorget, och till hvilken, liksom än i dag, stadssmedjegatan och riddargatan utmynnade. Då för tiden hade man likväl icke ännu hunnit tröttna på den breda, skummande strömfåran, för att pressa henne tillsammans mellan stela granitväggar, lika litet som man å andra sidan känt otrefnad af att de små, oansenliga husen med röda tegeltak och grönsprängda fönsterrutor stängde utsigten mot öster och hindrade att den vackra strandplanen nedanför norra slottsfasaden, med dess ståtliga uppfartsvägar, kunde göras fri och öppen från mynttorget ända till skeppsbron.

Den yngre af de två ryttarne höll stilla ett ögonblick, för att se hvilken väg som den förbirlullande vagnen skulle inslä. Då denna tog riktningen åt riddargatan, vände han sig långsamt om, och skyndade sig efter sin äldre kamrat, hvilken redan hunnit ett godt stycke in på stadssmedjegatan.

II.

De båda ryttarne redo länge tysta bredvid hvarandra; först då de hunnit ett långt stycke framåt den nästan folktomma gatan, började den äldre, efter att hafva sett sig om åt alla sidor och utstött ett par hostningar att tilltala sin följeslagare i en ton som på en gång röjde trotjenaren och vännen.

»Min unge herre ser nu», sade han i det han kraftigt slog sin häst på den löddriga halsen »att det stundom kan vara sant nog hvad gammalt folk säger. Stockholm är värre än ett räfade och hyser allt hvad lättingar och dagdrifvare heter, förutom lättfärdigt och nyfiket qvinfolk, hvilket åker omkring som trollpackor på gatorna, i stället för att som hemma hos oss arbeta som annat hederligt folk, hvilket därför gjorde bäst om det höll sig vackert hemma.»

»Men, min kära Lars, det beror väl på oss sjelfve om vi duka under för frestelsen?»

»Pah! Bara prestsnack. — Den onde kommer nu för tiden i så många nya skepnader, skall nådig herrn veta, att presterne icke rätt lyckats få bugt med honom. Borra de in honom i en ek, grinar han strax emot dem från enbusken. Derför lemna de ock åt hvar och en att sköta sig bäst han kan och säga att frestelsen kommer af oss sjelfva. När nådig herrn får se alla dessa komedier, bällhus, hemliga församlingar och annat trolltyg, hvarmed folket här hvarje natt sysselsätter sig, och som försvinna på ljusa dagen, skall han nog gifva gamle Lars rätt.»

»Kan nog hända, men hvarför väsnades folket i dag der borta i gathörnet?»

»Hade väl icke fått nog af sitt fäffingliga kringlöpande. Någon soteld i närheten, — eller hade beslagskarlarna lagt beslag på någon undervigtig kringla, fasttagit en skamlös åkare eller kringklappat någon ovetting roddarkäring. — Min unge herre skall tro», tillade han, i det han med ett sjelfbelåtet leende strök uppåt sina yfviga, gråsprängda knävelbårar, »att ända sen trettio år tillbaka i salig generalens tid, då jag fick nog af att se all deras afvoghet och illvilja mot Stenbocken, känner gamle Lars sitt folk.»

»Men de drogo sig ju vackert åt sidan för oss, oakadt du gjorde dig en ära af att knuffa omkull så många som möjligt.»

»Vi voro sura för dem som rönnbären för räffen» sade Lars grinande. »De bitas också, ska' nådig herrn veta, sällan vid dagsljus.»

Lars började nu en lång historia om huru han en gång varit utsatt för deras raseri på hötorget för trettio år sedan, men den andre, som tycktes vid den första antydningen känna den samma, gaf icke vidare akt på hans prat, utan betraktade i stället med nyfiken uppmärksamhet de gammaldags, smutsgrå byggnader, hvilka, höga och smala, bildade husraderna längs den krokiga gatan, och hvilken snarare såg ut som en djup fästningsgraf med sina mörka, tvära branter än som den förnämsta gatan i en hufvudstad. På det intresse, hvarmed den unge mannen fäste sina blickar äfven vid de obetydligaste ting, kunde man tydligen se, att han var en person, hvilken på samma gång var fremling och saknade nog verldserfarenhet att kunna dölja det.

De båda ryttarne hade hunnit ett godt

stycke framåt Westerlånggatan, innan den äldre hunnit sluta sin långdragna berättelse. En stor blå och röd skylt, som svängde öfver gatan, kom emellertid den andre att vakna upp ur sina funderingar och, ordnande sina tyglar, vände han sig till sin pratande följeslagare med den frågan, om de icke snart voro framme. Denne skakade härvid trumpet på hufvudet och sade, i det han pekade på en större skylt, som framstack från ett hus längre fram på gatan. »Min unga herre hade kunnat välja på flere bättre ställen, såsom Kronan vid Drottninggatan eller Bacchus vid Skeppsbron, för att icke tala om flere andra ännu förnämligare, men vi skulle, förstås, taga vårt herberge så långt som möjligt in i det djupaste förderfvet. Om vägen för en hederlig karl, då han finner sig så här inklämd mellan kråknästen och ormbon, skulle kännas något lång vore det väl icke underligt.»

»Man får se till att matsäcken icke tar slut redan vid första vägröken,» sade den unge mannen fogligt.

»Ja, Ers nåd, men Ers nåds far skulle aldrig — och han var ändå en ganska god hushållare — velat fördjupa sig så långt bland detta krämarpaket. Under fälttåget kunde det väl någon gång hända», tillfogade han med knipslug min, »men då var det endast för att utkräva brandskatt, klippa några feta judar eller något annat som krupit undan bland rucklena, nådiga herrn kan icke tro hur putsalustigt det gick till vid många sådana tillfällen.»

»Det kan jag nog tro, men Lars vet att jag icke tycker om att min fars namn inblandas i sådana historier, och jag tycker icke heller om att man talar illa om menniskor, hos hvilka vi skola qvarstanna; ty, som man säger, den hönan är icke klok, som orenar eget bo. — Men här är ju vinfatet.»

»Rätt nådig herre, här ha vi en af räfkulorna,» svarade Lars, som icke tycktes mycket fråga efter rådet, »och räffar står sjelf der borta på tröskeln.» Under det han yttrade dessa ord, gaf han sin häst sporrarna, och sedan han vårdslöst kastat tyglarne åt den bugande värdshusvärden, stod han med ett vikt språng ur sadeln på marken samt skyndade att mottaga tyglarne på sin herres häst.

Värden på stället, den välfödde mästern

Rinck, jemte ett par rödkindade tjänstflickor i bindmössor och redgarnströjor, hade emellertid skyndat fram för att lösgöra de resandes sadelsäckar. Den först nämde gjorde sig samtidigt underrättad om de resandes namn och karakter, hvarifrån de kommo, samt, då de sade sig komma från Finland, om öfverresan gått lyckligt till Grisslehamn, om de låtit visitera sina saker vid Norrtull, om beslagskarlarna varit höflige etc. och skyndade sig sedan så mycket hans korta ben förmådde uppför en smal trappa, för att visa sina nya gäster vägen till ett tarfligt möbleradt rum i tredje våningen. Här lemnade han dem slutligen med många bugningar önskande dem i all ödmjukhet en lugn och angenäm bostad under hans ringa tak.

Vi vilja nu dröja några ögonblick, för att gifva läsaren en närmare beskrifning på de båda ryttarne, hvilka som bäst äro sysselsatta med att, vid det sparsamma dagsljus som ännu lyckades tränga sig in genom det låga fönstret, upppacka sina små ryttarkappsäckar.

Carl Svenske, den yngre af dem båda var en ung man, på sin höjd några och tjugu år. Utan att kunna få namn af att vara regelbundet sköna, kunde hans anletsdrag långt ifrån kallas fula, utan måste tvärtom verka tilldragande på åskådaren för det allvar, paradt med ungdomlig friskhet och oförvägenhet, som de uttryckte. De djupblå ögonen talade äfven både om ett klart förstånd och medfödd karaktärsfasthet och gäfv i förening med de gula lockarne åt det samma en äkta svensk pregel. Växten var reslig, och hans väl proportionerade lemmar tydde på en för hans ålder icke vanlig styrka. På hans rörelser kunde man också märka, att hans uppfostran icke skett under inflytelsen af ett vekligt salongslif, utan snarare i skog och mark tillsammans med björnar och vargar eller kanhända med kärfta bussar i fäkt-huset eller i ridsalen; och intet af den tidens, så i de yttersta detaljer ceremoniosa och cirklade umgängesmanér, tycktes hafva hittat vägen till hans läromästare. Hans dräkt motsade icke heller denna uppfattning; långt ifrån att vara i öfverensstämmelse med det vanliga bruket, förrådde den tvärtom genast vid första ögonkastet landsortsskräddarens smak och arbetsskicklighet. Men hållningen var därför icke mindre

ståtlig och om han än för sin klädsels skull och det öfverlagda i sina rörelser icke kunde hoppas att vinna jemnåriges beundran på en kunglig assemblé, skulle det dock varit i hög grad nedsättande för de unga skönheter, som vid denna tid befolkade Westerlånggatas fönsterrader eller den unga damen i vagnen, om man påstode att deras hjertan icke klappat varmare vid åsynen af den unge ståtliga ryttaren i den gamla och välkända, fast illasittande dräkten.

Hans följeslagare, till hvilken vi nu komma, var en af dessa väderbitna bussar, hvilka lika ofta fått sofa under bar himmel vid skenet från bivackelden som under sotad ås. Dräkten var om möjligt ännu mera omodern än hans herres, och den grofva huggvärjan, med det stora, af dubbla byglar bildade fästet, kunde snarare tagas för ett stort stekspett än ett vapen ämnadt till handgemäng mellan vanliga människor. Men hans ansigtsdrag tilldraga sig mera än dräkten vår uppmärksamheten. Rundt omkring det rödbrusiga ansigtet framstucko här och der några gråsprängda hårtestar, och de ljusgrå ögonen, hvilka kärft och trumpet plirade fram under de yfviga, i grått och rödt skiftande ögonbrynen, uttryckte på en gång kraft och slughet. Om vi fullända porträttet, måste vi tillägga en stor, i rödt och blått skiftande näsa, hvilken på ett besynnerligt sätt delats genom ett bredt ärr, samt de redan nämnda yfviga knävelbärarna, och slutligen några gråröda skäggsstrån, hvilka, fåfängt sträfvande att antaga formen af ett stubbigt hakskägg, snarare kunde hafva tagits för raggen på en kortklippt hund. Hans bild, såsom den i sammanhang tedde sig för åskådaren, påminde ovilkorligen om en till hälften kolnad ek, som skogsbranden nödgas lemna obesegrad och som, föraktfullt blickar ned på den glesa, tvinnande ungsbogen, hvilken varit nog djerf att träda i stället för de gamla ekarne, hennes forna kamrater.

»Hvar var det Lars Lunta», sade Svenske efter en stunds tystnad, »som min morbror, biskopen hade sin bostad? Jag måste redan i afton söka upp honom; ty han är helt visst orolig öfver att min ankomst dröjt så länge.»

»Prester och biskopar taga sig icke vid något, som icke faller i tiondepåsen», mumlade Lars trumpet, i det han sökte att med

ett bristfälligt elddon tända eld på ett smalt talgljus.

»Vär det icke i Storkyrkobrinken?»

»Hos handelsmannen Anders Geist, jo — i Storkyrkobrinken — ofvanpå källaren Spanska vinpipan var det.»

»Kan jag äntligen då få veta hvar det ligger», fortsatte den unge mannen ifrigare.

»Lätt funnet» — men det är sent att gå ut — den långa ridten bör kännas efter i kroppen.»

»Du är mycket öm om mig i dag, min käre Lar», sade Svenske småleende, »annat var det, då du körde ut mig i smällkalla vintern, för att härda skinnet på mig.»

»Andra tider, andra seder», mumlade Lars för sig sjelf, i det han slutligen lyckats tända ljuset, som han satte ifrån sig på bordet.

»Jag ger den onde både dig och dina seder», sade den unge mannen slutligen förargad öfver att han icke kunde få en tydligare anvisning, »se bara till att du får dig något till qvällsvard, skall jag nog sköta mig, som jag tål.»

Med dessa ord kastade han på sig sin långa ryttarkappa och var redan ett godt stycke i trapporna innan ännu Lars hunnit utbyta sitt mummel till något mera begripligt ordflöde. —

Det var redan fullkomligt mörkt, då han utträdde genom porten. De här och der utanför de förnämare husen hängande lyktorna bidrogo med sitt fladdrande sken snarare att förvilla en främling, än att hjälpa honom till rätta bland de trånga gränderna. Svenske hade emellertid endast att gå raka vägen framåt och han lyckades också att utan större svårighet finna vägen till Storkyrkobrinken. En gång väl framkommen hit, var det icke svårt att se mäster Geist' skylt, hvilken förestälde ett vinfat och inifrån upplystes af en rykande talgdank.

Huset, från hvilket skylten stack fram, var litet och oansenligt. Som det var sent lidet på qvällen, hade dess invånare troligen redan längesedan gått till hvila och endast från den dunkelt upplysta källarsalen i bottenvåningen, hördes några skrålande röster sjunga en munter dryckesvisa. Afven från ett fönster i andra våningen syntes ett matt ljussken bana sig fram genom vecken på de tätt åtdragna grönaktiga slessingsgardinerna.

Om vi en stund förut hade trädt in i det låga rum, hvarifrån ljusskenet kom, hade vi funnit två äldre män, sittande på hvar sin sida om ett stort skinnklädt bord, hvarpå ett enstaka talgljus flämtade matt i en stor kopparljusstake, belysande rummets enkla, nästan tarfliga inredning. På ena långväggen stod endast en i hvitt målad säng med höga fötter och omgifven af slitna sparlakan af grön slessing och på den motsatta väggen stå några höga rygg-länstolar, öfverdragna med skinn samt en stor dragkista, med snedvridna messingsbeslag och sprucken stenskifva. De två öfriga väggarna äro fullsatta med bokhyllor från golf till tak, fyllda med vackra gula och hvita pergamentsband, hvilka senare äfven förirrat sig ned till stolar och bord.

Om vi från rummets inredning vända oss till de samtalande personerna, finna vi af deras dragter att de tillhöra det högvördiga presteståndet. Deras ända till halsen igenknäppta svarta rockar med de hvita flere tum breda nedhängande kragarna, de svarta kalotterna, som endast tillåta en krans af stripigt hår sticka fram rundt om ansigtet, angifva nämligen otvetydigt att se måste vara förhållandet. Båda hafva synbarligen för länge sedan öfverskridit mannaålderns gräns och åren ha icke gått fram utan att rista djupa fåror i deras anleten. Men motståndet mot ålderdomen härjande hand har varit olika hos dem. Hos den ene, den högvärdige biskopen Juslenius, hade motståndet varit kärf, nästan ilsket, och hans anlete hade därför antagit en nästan asketisk pregel. Hos den andre deremot, den mera fetlagde prosten Sinius, hade det varit mjukt, elastiskt, undfallande och hans fylliga ansigte uttryckte därför också både mera lefnadslust och förnösamhet med sig sjelf och andra.

Deras blickar, som ofta under samtalets gång mötte hvarandra, lade denna skilnad ännu mera i dagen; ty då den förres talade om den flinthårda viljekraften och de stål-satta grundsatserna, hvilka ingenting kunde ändra, tydde den senares i stället på en lika hög grad af godlyndt eftergifvenhet för andra kraftigare viljor.

Det hade rådt en stunds tystnad, då Juslenius, efter att hafva kastat en hastig blick ned på gatan, vände sig till den andre, som långsamt bladdrade i en tjock foliant.

»Min ärade broder säger», sade han, »att både Plato och andra af forntidens vise hafva talat om terra atlantis, hvilken Atlas skulle hafva burit på sina axlar, och som skulle hafva inneslutit en himmel med trädgårdar, der frukter af guld och ädla stenar växte. Men hur kan väl detta bevisas? Af hvad som är, kan man sluta sig till hvad som har varit, och visserligen är det troligt att det funnits en tid, då alla växter gått fram ur sina första frön och alla djur ur sina ägg, — men att det land som först fick skåda denna herrlighet varit våra förfäders Manhem, derom är jag icke på något sätt öfvertygad af hvad min ärade broder nyss anför. — »Godt och väl alltså hvad min ärade broder anför om åtskilliga auctores — och vare det långt från mig, att på nytt vilja jaga gallan i blodet på en gammal vän genom att blotta den lucka, som klarligen och tydligen kan märkas i argumentationen — men så länge det icke till fullo, hoc est in logico, kan bevisas hur förvandlingen från en leende lustgård till ett land af is och snö, är försiggången, är jag af motsatt mening.»

»Salig Olof Rudbeck och flere andre vidt frejdade auctores hafva likväl påstått», sade den andre med ett godmodigt leende, »att Sverige var de gamles Manhem och att det förr i tiden hade varit ett paradis och en boning för gudar; samt att både Pallas, Flora, Venus för att icke tala om andra lustgudinnor, der blifvit födda och uppamade samt lefvat tillsamman med de andra svenska fruntimren och först i en senare tid flyttat sig längre ned åt södern.»

»Dumt snack om han så sagt; ty utan all orsak och medel, hvad verksamhet finnes det i naturen? Då de hedniska poeterna tala om paradiset kalla de visserligen, som min ärade bror säger, tiden för en stadig vår, ver temporis, ver etatis, ver mundi, ver eternum, — men huru kunna vi väl finna de orsaker och medel som af ett paradis med växter, frukt och timlig ljufvelighet i största öfverflöd gjort ett sådant island likt vårt?»

Den något öfverlägsna ton, hvari denna fråga framställdes, kunde icke rubba den andres godmodiga lugn.

»Homerus, poeternes rätta farfader, bevisade ju solklart», svarade han säffligt i det han lutade sig öfver bordet, »att både

Flora, Pan, Pomona, Venus och Pallas, haft sitt tillhåll här, i nordn. Tiden, då de vistades här, har ju till och med fått namn af guldåldern; sedan kom silfveråldern, derpå koppar- och jernåldern och»...

»Leråldern», inföll Juslenius, »ja, jag känner fullständigt terminologien och har till och med nyligen läst min ärade broders senaste disputation om Theoria telluris eller planeternas första tillkomst och söndring från sitt Chaos — men min käre broder skall icke taga hett vid sig för hvad jag nu säger», tillade han då det syntes på prostens röda ansigte att han icke var fullkomligt otillgänglig för alla häftigare själsrörelser, »och, på det att det goda förhållandet icke må förspillas på sådana svårbevisliga hypoteser, vill jag gerna så till vida gifva med mig, att jag tror att Sveriges möjligen i forna tider varit, i jemförelse med hvad det nu är, ett paradis och ett Kanaan — samt vill gerna äfven medgifva att vårt land kunde hafva haft åboer, som min ärade bror sagt, redan vid Noaks tid. Men låtom oss i stället hålla oss till vårt egentliga ämne och rådgöra om tillståndet sådant det nu är i landet och hvilket, Gud bättre, är långt ifrån sådant som det borde och kunde vara.»

»Den som vill knäppa nötter med dig, högvärdige broder», sade Sinus, i det han torkade sig i pannan, »får icke godt om förtjensten. Näst den länge greffen på riddarhuset med de stora skospännena, känner jag ingen, som eger större förmåga att få min annars lugna galla i jäsning. Men in nuce, hur var det nu med hufvudfrågan? Min högvärdige broder är således fortfarande ogunstigt stämd mot våra sträfvanen?»

»In nuce och in perpetum, men min broder har mycket rätt deri, att det är af högvigt att ståndet handlar conjunctis viribus i synnerhet i frågor som denna, som rör landets sanna förkofring.»

»Lyckliga konjunkturer synas, Gud vare lof, allt mera närma sig.»

»Min broder menar att krig och undergång kan lättare än eljest beredas vårt land.»

»Vare detta långt från mig, men jag tror att man på annat sätt kan bringa landet till välmåga.»

»Jag känner allt för väl hvart ni hat tar vilja komma med edra fraser om lång-

samhet och stillasittande», sade Juslenius, i det han reste sig från sin plats och såg den andre forskande i ögonen, »men förr än jag med min röst bidrager till att hetsa folket till krig mot ryssen, förr må hela mitt stift förklara mig vara en ovärdig förkunnare af Guds ord.»

»Ar det då icke förenligt både med Guds och människors lag, att de svaga söka finna de konjunkturer, med hvilkas hjälp de kunna återtaga från den starke hvad han med orätt röfvat till sig? Har icke ryssen genom tusende illistiga konster gjort det sista fredsslutet endast till en död bokstaf? Hvem vet väl om han icke redan rufvar på att genom ett plötsligt öfverfall bortröfva ännu mer? Och slutligen, hur har han icke behandlat allmogen, som han röfvade bort under kriget?»

»Sannt nog, — han framgår grymt, der han får makten, men han är ännu den starke och vi de svage, och mig synes därför klokast att vi med kristligt tålamod vänta ännu en tid och bida på Hans hjälp, hvilken en gång skall hjälpa oss.»

»Har då icke Han redan nu gifvit oss det rätta tillfället? Äro icke konjunkturerne nu så gynnsamma, som de någonsin kunna vara? Turken har ju förstört hans bästa krafter och våra soldater skola för öfrigt nog än en gång veta att slåss om det vore mot tio ryssar.»

»Eländigt prat från ungdomen på ridarhuset», svarade Juslenius, i det han gaf ett par skarpa ögonkast åt den talande. Vi äro ju ännu knappt så starka att vi kunna stå på våra egna fötter, långt mindre kämpa mot en mäktig granne. Men det är lätt att se hvarthän i viljen drifva folkanden och vår Herre lär nog också en gång komma att straffa vårt öfvermod.»

»Mirabile visu håller vår Herre naturligtvis endast med ryssar och engelsmän, fredskrukor och mössor», sade Sinus, som hade svårt att vidare spela sin rol som underhandlare, »och annat hederligt folk, som vill offra lika mycket för ett älskadt fosterland, heter det skall förgås, som Sodom och Gomorrha och detta endast för att det hyser en rättmätig tanke på ett snart återtagande af våra förlorade provinser. Det skall dock till slut nogsamman visa sig, hvilket parti, som vill sitt lands uppkomst och förkofring, det som vill gå i ryskt ledband och dansa för engelska guineer eller

det som sträfvar att framförallt vara svenskt; och svenskt är det att vilja stå på sin rätt och återtaga hvad våldet bortröfvat...»

»Spara dylika lättsinniga talesätt», sade Juslenius allvarligt afbrytande, i det han på nytt reste sig »när såg min ärade broder att jag någonsin tog mutor af mina vänner?»

»Förlåt de öfverlagda orden», sade denne genast, i det han räckte Juslenius handen, »och vare det långt ifrån min afsigt att påstå något sådant om min gamle yordade vän — men målet dit vi sträfva är högt och då lugn och krafter svika, glömmar man icke sällan vännen, för de stora hindrens eller hastiga ordens skull.»

»Må ske då», svarade Juslenius i det han fattade hans hand. — »I de stora idéernas jordmån frodas menniskoanden» — återtog han efter den tystnad som följde på försoningen, — »ju högre målet är för hvilket vi sträfva, dess mera kraft och fasthet gifve oss vår Herre på färdens — men vårt mål ligger högre än min ärade broder anar — det är generationers verk, som ni hattar vilja utföra på en gång genom några svage fast fåfänge och ärelystne partiledare — med andra folks blod och penningar. — Och I tänken icke på;» fortfor han efter en ny tystnad, hvarunder han dystert blickade framför sig, »att Sverige är krossadt för sekler. Många sådana andar som du och jag skola förtäras och uppgå i det eviga innan den gamla kärnkraften på nytt ingjutits i folket och innan det åter vet med sig att det bor i de gamles Manhem —; men må de akta sig», fortsatte han efter en stund, i det hans skarpa ögon fäste sig med ett underbart uttryck på den andres anlete, »må de akta sig som vilja i fåviskt öfvermod rusa mot faran; björnen dödar väktaren, om han vil tvinga honom öfver förmågan! — Men jag hör någon uppläsa porten der nere», afbrö han sig, »och min ärade broder vill ju e varda igenkänd?» Denne, som redan hör ljudet af portens öppnande, hade skynda sig att taga hatten och kappan, samt tog ett kort farväl, i det han förklarade sig endast till en del kunna gilla hvad hans ärade broder sagt, men hoppades snart åter kunna få fortsätta diskussionen om samma angelägna ärende.

När dörren tillslutits efter honom, stod

biskopen en stund tankfull lutad mot bordet tills det slocknande ljuset ryckte honom ur hans funderingar. Sedan han framtagit och satt ett nytt talgljus i den stora kopparstaken samt gjort några slag fram och tillbaka på golvet, stod han just i begrepp att sätta sig vid ett svartmåladt skrifbord, hvars höga uppsatser och svängda ben nästan voro fullkomligt dolda af den mängd af böcker och pappersrullar, som betäckte detsamma eller lågo i stora högar på golvet, då en kraftig knackning på dörren kom honom att vända blicken åt detta håll. Den inträdande dröjde emellertid ödmjukt vid dörren och till följd af den sparsamma belysningen ansträngde biskopen förgäfvos sina ögon att igenkänna den främmande, som så sent på aftonen störde hans studier.

»I Herrans namn, säg då hvem du är som besöker mig vid denna tid», ropade han slutligen, med en viss skärpa i rösten. »Är du en dödlig människa så stig fram, är du deremot en ande så säg mig, hvaran du irrar så bland människornas boningar?»

»Min vördade morbror får icke taga det så allvarligt», hördes nu den inträdandes klingfulla stämma; »jag är helt simpelt endast en vanlig dödlig och kom icke att tänka på den djupa skuggan vid dörren.»

»Man tänker alltid så litet här i världen», sade biskopen i det han gick honom till mötes, »men det gläder mig emellertid att en gång få se min systerson frisk och helbregda. Vacker och ståtlig, ser ut som en hel karl. — Det är många år sedan jag såg dig, jag tror fulla femton; men det är också långt från Österbotten till Åbo, och trägna göromål medgifva icke långa resor. Men hur mår min käre broder?» fortsatte han, då Svenske med vördnadsfull tystnad betraktade hans allvarliga drag. »Lefver väl och med all helse, vill jag hoppas?»

»Min välgörare är död», sade ynglingen kort och tyst, i det han nedslog ögonen.

»Icke mer?»

»Det var fjorton dagar i går sedan —»

»Men han var ju i sin bästa ålder, kry och dugtig, hans näring förkofrade sig ju för hvarje dag; allt tycktes ju gifva hopp om en lång och säll lefnad!»

»Ingen kunde heller ana att det skulle gå så fort.»

»Jaså — ja, döden kommer ofta då man minst väntar honom och vår Herres vägar äro outransakliga», sade Juslenius i det han tankfullt blickade framför sig, »men sätt dig ned, barn, och berätta, jag vet ju endast att du ärnade dig hit för att söka tjänst vid någon af de många knekthoparne. Detta var allt, hvad Lars Skeppare sade mig då han sist kom hit från Åbo.»

»Vi ärnade skriva, men som jag sjelf skulle fara hit vardt det ingenting utaf och det fanns också intet annat än sorg och bekymmer att skriva om. Den stora förmögenheten hade, som morbror vet, redan minskats betydligt under kriget och af det som återstod gick den största delen förlorad, då de franske kaparne för tre år sedan togo bort den stora spaniefararen. Från den stunden vardt också morbror Anders för hvarje dag allt mera sorgsen; de nymodiga bruken med inhemska manufaktur och allt hvad det heter, åstadkommo äfven förargelse, som förbittrade hans sista dagar. — Så dog, som morbror vet, min mor, som han mycket sörjde, — och en dag — det var i slutet af förliden höst — hemkom han mer än vanligt sorgsen från hamnen, der en mängd nyfikna samlats, för att skåda ett stort skepp, som dagen förut inlupit.» »Stort fartyg», sade han, »men min spaniefarare var ändå vackrare.» Dessa ord voro de enda han yttrade hela den aftonen. Dagen derpå kallade han mig till sig, just då jag skulle gå ut för att jaga med gamle Lars. »Barn», sade han, i det han fäste sina ögon på mina med ett obekrifligt uttryck, »när jag dör, finner du intet efter mig, utan du måste tänka på att sjelf slå dig fram i världen.» Inte dör väl morbror då så snart, svarade jag, vårt lif står ju endast i Guds hand. »Just därför», svarade han, »kan man icke veta när det stora bokslutet en gång skall göras. Du vet emellertid att det alltid varit min käraste önskan att kunna skaffa dig, min enda och innerligt älskade systers son, så mycket som möjligt af denna verdens goda; men min sträfvan har tyvärr icke gynnats af vår Herre; allt har i stället, som du vet, så småningom gått förloradt. — Du är emellertid ung och stark», fortfor han, »rider och fäktar som det anstår sonen till en af gamle kungens bussar och bör därför kunna, som din far gjorde, sjelf bana dig fram genom lifvet. Men jag har tänkt att det

dervid borde vara en stor lättnad om det funnes någon god vän som kunde föra dig på rätta stråten, och om jag därför en dag icke mer skulle finnas i detta lifvet, skall du begifva dig till min broder biskopen så skaffar han dig nog fram de första stegen. — Några få dagar derefter var han död.»

Tårarne, som den unge mannen hittills lyckats återhålla, runno ymnigt ner för hans solbrända kinder under den långa tystnad som följde på hans berättelse. Slutligen reste sig biskopen från den stol som han under samtalet intagit och frågade i det han vänligt lade sin hand på hans axel, »har du aldrig hört någonting om din fader?»

»Nej aldrig. Jag var endast ett år gammal, då ryssarne härjade och brände i skärgården, der min mor bodde och, som morbror vet, vardt min far då tagen till fånga, just när han försvarade mor och oss syskon mot ryssen. Vårjan här, som morbror ser», tillade han med en stolt blick åt sidan »hade min far lemnat Lars endast några dagar för förut och hon är det enda minne som jag fått i arf efter honom.»

»Mången har fått ringare.»

»Så tänker också jag och jag ville icke för allt på jorden utbyta den mot de strumpstickor, som jag sett de unga junkrarne gå och sprätta med här i staden. »Lär honom sköta sin värja väl, Lars, det kommer nog flera sådana dagar än», hade min far sagt, då ryssarne gjorde sista stormningen. Strax derpå ramlade taket på byggningen, och de anställde nu den gruffigaste förödelse. I en brunn undango väl min mor och jag deras efterspaningar, men min far och min två år äldre syster de voro och blefvo borta. När min mor sedan kom till fullt medvetande, såg hon endast genom de rykande askhögarne några hvita segel långt ut på fjärden. Om min far dödats under striden eller bortfördes på någon af dessa båtar till de ryska vildmarkerna, derom fingo vi aldrig någon kunskap; och mången afton satt också min stackars mor, sorgsen och tankfull, och skådade ut öfver det vida, stormande hafvet utanför den lilla, torfklädda stugan der ute på skäret — dit vi sedan, som morbror vet, under några år måste taga vår tillflykt, tills morbror Anders slutligen tog oss till sig — liksom hade hon väntat att min far skulle komma tillbaka med hennes älsklingsbarn.»

»Jag har hört detta — men har sedan dess ingenting försports om honom?»

»Alldeles ingenting.»

»Sorgliga nyheter, som du för med dig, barn, och de uppväcka inga glada tankar; men svara mig nu på en annan sak, lemnade min broder alldeles intet efter sig?»

»Kronan häftar i skuld för 50,000 koppar-daler och här äro förskrifningar derpå, men som morbror ser, hafva sedlarne en hög nummer, och den dag de komma att utfalla torde därför icke vara snar.»

»Visserligen, men man har ändock något godt att vänta och jag skall nog se till hvad man i den saken kan uträtta. Från min sida behöfver du i detta fall intet frukta, ty mina behof äro redan förut väl fyllda, och, om Gud vill, ända till döddagar. Med dig är det en annan sak; du behöfver framför allt penningar — ty det är en svår tid vi lefva uti och utan penningar kommer man ingen väg. Men det är sent och du är trött, kan jag tänka, efter din långa resa. Vi kunna därför fortsätta vår öfverläggning om din utsigt för framtiden i morgon bitida. Hvar var det nu som du hade din bostad?»

»Spanska Vinfatet vid Vesterlånggatan.»

»Hos mästern Rinck, en skön lufver, men det kan då göra dig detsamma; skadar likväl icke att hafva ögonen vakna.»

Med en vördnadsfull bugning för sin höge släkting och beskyddare tog nu Svenske afsked för att med raska steg begifva sig hem till sitt herberge.

Oaktadt tröttheten, dröjde det emellertid länge innan han, sedan han hemkommit, kunde få öfverlemnna sig åt hvilan. Gamle Lars hade nämligen, tvärt emot sin vana och sina ofta uttalade grundsatser, tagit sig före att anställa en noggrann jemförelse mellan stopölet ner på källaren och det öl han fått under sina fälttåg i Tyskland, samt hade derigenom helt och hållet glömt bort att både sätta i ordning sin herres helgdagskläder och skaffa bättre kvarter åt hästarne, hvilket framför allt annat ålagts honom, på det att de i felfritt tillstånd skulle kunna återställas till egarne, hvilka dagen derpå skulle hemta dem. En allvarlig tillrättavisning var därför icke mer än på sin plats. Den verkade dock om möjligt ännu mindre på honom nu, under den sinnesstämning hvori han befann sig, än under vanliga förhållanden. Men i

stället för att såsom i vanliga fall trum-
pen och ordkarg lyssna till sin herres ord,
var han nu sjelfva pratsamheten och före-
tog sig att, till sin herres stora uppbyg-
gelse, med en viss långsam noggrannhet
uppräknade alla de ölsorter, som han gjort
bekantskap med under den gamle kungens
fälttåg, och som vackra flickor, med röda
körsbärsläppar och breda fötter skänkt i
åt honom, då han på sin löddriga häst
hållit stilla utanför den eller den ölkro-
gen; och han fördjupade sig slutligen så helt
och hållet i sin jernförelse mellan Braun-
schweigisk mumma och Güstauer Kniese-
nack, Ratzeburger Rummeldeus, Berliner
Kuffenbier och Mecklenburgisk Pipenstal
und Klume, att han knapt viste hvar han
befann sig.

Svenske, hvilken då han gick uppför
trappan som hastigast kastat en blick ge-
nom glasrutan in i källarsalen, hade emel-
lertid sett att gamle Lars haft till sällskap
några gamla kamrater från Lifregimentet
och fann häri den bästa ursäkten. Ovan
som han var att uppträda som husbonde,
förklarade han också, sedan han lyckats få
slut på den gamle tjenarens långa beskrif-
ningar, att nästa gång denne ville ställa
till dylika jernförelser borde han säga till
åt sin herre förut derom och framför allt
icke glömma hästarne.

Sedan detta skett, fick Svenske sent
omsider gå till sängs, men bulret från
gästerna på nedra botten, höll ännu länge
sömnens aflägsnad från hans läger. Det
var första gången han sof i en stor stad,
och detta, i förening med den massa nya
intryck, som han under aftonens lopp er-
farit, höll hans själskraft fortfarande i en
orolig spänning och nekade honom tillträde
till sömnens riken. Slutligen, sedan han för
tredje gången genomgått sitt samtal med
morbrodern och funnit att den bästa hjälp
han kunde hoppas af honom, vore om han
kunde skaffa honom in på stat vid något
regimente, kom han genom någon egen
tankeförbindelse att tänka på uppträdet på
Norrholmstorg och de damer, som han der
sett. Förgäfves ansträngde han sig emel-
lertid för att återupplifva för sig den yng-
res anletsdrag. Bilderna antogo slutligen
alla möjliga former, och i ett kaos af figu-
rer fick han slutligen tillträde till drömmens
vidsträckt fält. Här såg han hur Lars
fick dugtigt stryk af en uppretad folkhop,
huru hästarne framför den stora Phaëtonen,
skrämda af morbrodern, skenade af mot
Norrström med en ung, vacker flicka, som
han förgäfves ansträngde sina krafter för
att rädda, utan att han kunde förmå sin
häst att röra sina hofvar från marken.

(Forts.)

Till den sjuåriga.

Om du är rosen för året,
År törnet jag för i fjor;
Och dock du af mig är spåret:
Med grönska höljer dig snåret,
På blommande vår det tror,
Om du är rosen för året
Och törnet jag för i fjor.

Jag vore en vinterdrifva,
Om du vore blomsterfrö;
Men vårsol skall marken lifva:
Att näring åt knoppen gifva,
Försmulte min skyddande snö,
Om jag vore vinterdrifva
Och du vore blomsterfrö.

Om du är ett barnasinne,
Låt mig bli en gammal sång;
Jag bygger bo i ditt minne
Och sjunger halfhögt derinne
Och lefver så än engång,
Då du är ett barnasinne
Och jag — blott en gammal sång!

CARL SNOILSKY.

Det underjordiska Rom.

I.

Den siste maj, 1578, var man på ett landställe, en fjerdingväg från Rom, samsatt med en obetydlig dikning. Stället ligger till höger om *via Salaria nuova* och tillhörde den tiden en spanior, vid namn Bartolomé Sanchez. Ingen kunde det minsta drömma om de för hela den bildade världen viktiga följder, hvartill denna gräfnings skulle leda, då plötsligt den fördjupning, spadarne gjort, började af sig själf att vidga sig och inom kort förvandlade sig i ett litet jordskred. Marken, som i nära halft annat årtusende varit undergräfd, motstod icke längre trycket ofvaneft, utan rasade ned i minan derunder. En underjordisk gång lade sig i dagen; och denna gång var endast ingången till ett helt system af underjordiska gallerier, som i tre till fem våningar gingo öfver och under hvarandra och korsade hvarandra i alla riktningar, än utvidgade till hvälfda kamrar och rymliga salar, än trängande sig ihop till tre fot breda och sju fot höga passager, alla dock lika deruti att de allt jemt fortlupo, att de alla blott voro mynnningar till nya irrgångar, åt höger och åt venster och framåt, i en utsträckning som tycktes oändlig. Det var dock vida mycket mer, än blotta läget och lokalen, som i denna underjordiska labyrinth fängslade de nedgåendes och framträngandes uppmärksamhet. Man träffade kapell och oratorier — eller, såsom vi skulle kalla dem, kyrkor — af den mest primitiva anläggning. Man befann sig på en ofantlig begravnings- och andakts-ort, smyckad med alla de medel, öfver hvilka religiös hänförelse och naturlig tillgifvenhet, i förening med antik konst, haft att råda. Man fann sidoväggarna fyllda med af marmor eller tegel tillmurade grafvar, i hvilka liken uti horisontala ställningar allt efter gångarnes höjd, lågo i sex eller åtta, stundom ända till femton, rader öfver hvarandra. Skrymmande sarkofager hörde väl till sällsyntheterna; dock stötte man genast på tvänne dylika af marmor, framställande herdescener och den kristna kärleksmåltiden. Deremot hade man råkat in i en hel värld

af grekiska och latinska inskrifter, som med rörande enkelhet och innerlighet tolkade för den besökande att man här nedlagt en maka, ett barn eller någon annan hjertepart: »mitt ljus» — »min glädje» hette det så ofta om de här förvarade. Åter och åter läste man om desse hädangångne att de »gått in till Gud», att de nu lefde »i Kristo» eller »i frid» eller »i de saliges flock». Ännu kraftigare till hjertat talade symbolerne: medaljonger med bröstbilder af lagerkransade män, omgifne af Victorier eller af häfdens sångmör med pergamentsrullar i händerna; framställningar af segervinnare i de offentliga täfningsspielen uti stolta fyrspann; eller blott en konstlös palmgren, inristad i grafskifvan; eller slutligen det lilla glaskärlet med sin röda hemlighetsfulla bottensats, hvilket här och hvar befann sig uti en nisch bredvid griften. Hvad annat, sade man sig, kunde väl dessa tecken ge till känna än att den framlidne, i ett kämpaspel som gälde allt, hållit ut till det yttersta och vunnit seger — samt att insatsen i detta spel icke varit något mindre än hans eget blod?

Och öfver alla dessa rabatter af vittande ben, af dödens hvita liljor, göt den fornkristna konsten uti otaliga, vexlande freskomålningar hela sitt färgrika, själfulla lif. Här sågs Maria mottaga bebedelsen: der satt hon med sitt barn i vaggan eller höll det på skötet, då den spåde hyllades af österns vise. Man hade i dessa målningar att beskåda Kristus som tolfårig bland rabbinerna i templet, Kristus som man i kretsen af sina lärjungar och Kristus midt uti den hungrande folkhopen, då han välsignar och bryter det bröd, som skulle tusenfaldigas uti hans händer. Ännu ofåtare egde man dock tillfälle att se prof af detta symboliska framställningssätt, hvilket var så öfvervägande i det fornkristna måleriet. Ett afgjordt företräde var bland dessa konstverk gifvet den gode herden, hvilken än omkring sig samlade de får som »kände hans röst», än bar hem till hjorden det enda som varit borttappadt. Närmast i talrikhet kommo de bibliska bilder, som på genaste väg leda tanken till uppståndelsen: Lazari uppväckelse; Jonas upp-

vräkt på stranden, denne profet som i Kristi egen mun är ett »uppståndelsens tecken»; de tre ynglingarne i den brinnande ugnen; samt Daniel bland lejonerna. Dessa bilder och deras betydelse sammanfattas sålunda af de s. k. apostoliska konstitutionerna, som bevisligen härröra från fjärde seklet: »Vi tro på den kommande uppståndelsen, emedan Herren sjelf är uppstånden. Ty Kristus som uppväckt Lazarus, som lät Jonas lefvande framgå ur fiskens buk och de tre gossarne ur glödugnen i Babylon och Daniel ur lejonkulan, honom tryter icke magt att äfven oss igen uppväcka».

Bland många andra bibliska scener, hvilka det här vore för vidlyftigt att uppräknas, varseblef man äfven ett af fornkyrkans älsklingsämnen för bildande konst: Noak i arken. Det är en tydlig anspelning på Petri förra epistels tredje kapitel, hvori den stora flodens vatten framställles såsom förebildande dopets. Rika blomsterbindlar och löfverk omgäfvos och afdelades de större målade hvalf- eller vägg-ytorna, hvilkas sidofält voro fyllda med genier, be-

tecknande den af andelif genomträngda naturen. Icke mindre ofta intogos dessa rum af foglar, uti den äldsta konsten symboler af de frigjorda själarnas flygt mot högre rymder. Slutligen förekom der kanske allra mest en bedjande kvinnogestalt, den så mycket omskrifna »oranten». Hon var otvifvelaktigt jungfru Maria, såsom personifikation af kyrkan; och lämpligare kan väl Guds församling icke föreställas än i oafbruten bön till sin herre.

Af allt detta vardt man icke mindre öfverraskad än man året förut varit af den komet, som så oförmodadt hade visat sig. Det hela gjorde ett nytt och mäktigt intryck, men var på samma gång helt lätt att förstå. Man kunde icke misstaga sig om stället, dit man kommit. Man hade beträdd den underjordiska skådeplatsen för de förste kristnes öfverjordiska lif. Man befann sig uti bekännarnes och martyrernes heliga stad, *katakomberna*, och stod, ansigte mot ansigte, inför kristendomens heroiska tidsålder.

(Forts.)

A. TH. LYSANDER.

Idealism.

Om min ande långt från gruset
Stundom ilar glad och fri,
Om mitt öga trår till ljuset,
Är det något ondt deri?

Hvarför undra, om jag svingar
Mig ditofvan då och då?
Hvarför fick en fogel vingar,
Om han frukta skall det blå?

Kär är tufvan midt i skogen,
Grenen kär i trädets topp;
Ej jag är dem mindre trogen,
Fast jag svärfvar högre opp.

Klandersjuke! Tro mig bara:
Fogeln, hur han ströfvar än,
Hittar alltid — ingen fara —
Till sitt bo tillbaks igen.

Den, som stirrar jemt i sanden,
Tror till sist att allt är sand;
Den, som aldrig går till stranden,
Vet om hafvet ej ett grand.

Men jag vet att ofvan jorden
Fins en himmel stolt och fri,
Och så härlig är den vorden
Att jag bada må deri.

Sång och flygt mig himlen gifvit:
Jag dem öfva vill, och när
Mina ungar vuxna blifvit.
Sång och flygt jag glad dem lär.

C. D. AF WIRSÉN.

Gammalt Nytt från Kongl. Teatern.

Utkast, samlade af O. Strandberg.

I.

1788—1790.

Då konung Gustaf III 1788 lemnade sin hufvudstad för att begifva sig till ryska kriget, hade han ej underlåtit att se till, att hans älsklingsskapelser, de kongl. teatrarne, skulle genom en klok styrelse och ett nitiskt arbete hållas uppe på den ganska höga ståndpunkt, de under den korta tiden för sin tillvaro redan hunnit uppnå. Icke blott att han genom detaljerade reglementeranden sörjt för att representationerna skulle gå sin gilla gång och att repertoirens innehåll skulle, så vidt möjligt var, motsvara det af honom med teatrarne afsedda ändamål: den fosterländska konstens höjande; utan han hade äfven föreskrifvit, att vederbörande teaterstyrelse skulle till honom afsända fullständiga rapporter om hvad sig inom teatrarne tilldroge, viljande derigenom i sin egen hand ytterst hålla trådarna till konstinstitutionens ans och gång.

Vid den tid af året, hvarom nu är fråga, hade operan redan stängt sina portar, så att de meddelanden, som gjordes konungen, hufvudsakligen gällde den s. k. »dramatiska teatern», hvilken hade att under sommar-månaderna uppehålla de kongl. spektaklerna. Denna teater var då skild från den lyriska, eller »operan», och bildade egentligen ett bolag, ehuru under en kongl. direktions öfverinseende och under särskild ledning af en ordningsman, icke tillhörande konstnärspersonalen. Artisterna, förenade i en kommité, i hvilken ordningsmannen förde ordet, voro då icke allenast aktieegare, utan ock, såsom sådane deltagande i verkets inre administration. Denna artisternas dubbla ställning, ej fullt klargjord i det till efterrättelse gifna reglementet, vållade en slitting mellan styrande och styrda, som var menlig för det helas gång och som åstadkom en viss missaktning för styrelsens åtgärder, på samma gång som ordningen derigenom stördes och flera gånger var på väg att alldeles sönderbrytas.

Efterföljande små skizzer, egentligen be-

handlande det lilla kriget mellan kulisserna, hvilket dels uppkom af ofvannämnda förhållanden, dels ock måhända hade sin grund i de handlande personernas karakter, äro hemtade ur de till konungen afsända rapporterna, benämnda: »Nyheter från kongl. teatrarne i Stockholm», och lemna en rätt liflig bild af det, som den tiden rörde sig inom det inre af teaterverlden.

Låtom oss först kasta en blick på de förnämsta och i handlingen mest ingripande personligheterna. Den kan icke blifva särdeles omfattande; blott de yttersta konturerna skola angifvas.

Valet af den man, åt hvilken konungen lemnade uppdraget med dessa »nyheter» afgifvande, rättfärdigades fullkomligt af dennes nit och förmåga. Han var dessutom af sitt embete kallad dertill. *Abraham Niklas Clewberg* (sedermera adlad: *Edelcrantz*) var född 1754 i Åbo, der fadren var professor. Blef sjelf akademisk lärare. Sedan han genom ett sorgeqvåde öfver enkedrottning Lovisa Ulrica gjort sig känd, kallades han af konung Gustaf III till Stockholm och förordnades 1783 att biträda vid de svenska skådespelens styrelse och vård. Strax efter svenska akademiens stiftande 1786 blef han dess ledamot. Han var lärd och skald, har författat och bearbetat flera teaterstycken och bland annat öfversatt den gamla folksången: »Bevare Gud vår Kung!» Hans styrelse, dels såsom biträdande, dels såsom 2:dre och 1:ste direktör vid teatrarne räckte öfver ett fjerdedels sekel. Många hans åtgärder bedömdes strängt. Men — säger hans efterträdare i svenska akademien, C. P. Hagberg. — »han sökte bilda och leda allmänna omdömet, rena och stadga smaken, uppmuntra snillet och talangerna, afvisa odugligheten, häfva missbruken, näpsa sjelfsväldet, befrämja ordningen.» Likasom han till sitt yttre var djupt allvarlig och tillbakadragen, tycktes han till sitt inre vara kall och förbehållsam.» Edelcrantz lemnade styrel-

sen af teatern 1810, och dog såsom president i kommerskollegium och baroniserad 1821.

Bland de mest framstående personerna på de taflor, som dessa »nyheter» upprulla för oss, intaga utan allt tvifvel aktörerne Ahlgren och De Broen främsta rummen. *Johan Samuel Ahlgren* var född 1764, således vid denna tidpunkt 24 år gammal. Han ingick först vid Ristells teater 1787, efter att förut hafva varit något slags tjänsteman i öfverståthållare-embetets kansli, hvarför han titulerades dels »notarie», dels »vice auditör.» 1788 blef han engagerad vid dramatiska teatern, der han tyckes genast hafva antagit en särdeles hög och myndig ton. I allt motstånd mot styrelsens åtgärder, i alla uppviglingar, i alla tvister kamraterna sinsemellan framstår han såsom själen och upphofsmannen, ömsom öppet, ömsom doldt. Att Ahlgren af ungdomsöfvermod och förledd af ett vid hans år ganska ofta förekommande omoget själförtroende handlade så, som han gjorde, är otvifvelaktigt. Han kom snart till bättre åsichter; hos honom, som hos så mången annan, den der ej är behäftad med högmodet öfver en ytterlig och falsk konsekvens, vaknade snart de bättre instinkterna, lugn och sans undanträngde ungdomsförvillelserna, och man finner huru han allt mer och mer tillvinner sig aktning och förtroende. Redan 1792 erhöill han för sina förtjenster af förmyndareregeringen titel af »hofqvartermästare» och var vid slutet af sin lefnad, 1812—1816, efter att förut omvexlande med L. Hjortsberg, A. Widerberg och C. Uttini hafva varit ordningsman vid dramatiska teatern, en värderad styresman för densamma. Såsom konstnär skildras han af en samtida sålunda: »Han hade ett aktningsofvermod utseende och god hållning, ett tydligt rent och väljudande uttal, men ej sällan falsk deklamation. Han spelade vanligtvis skrymtare, bedragare och förrädare.» — En till åren något äldre, ännu djerfvare och hänsynslösare personlighet var *Abraham Isaaksson De Broen*. Han var född 1758 och räknade således vid denna tid 30 år. Af den ofvan nämnda samtida får han det berömdande omdömet, att »han utan tvifvel var Sveriges förste dramatiska konstnär på sin tid. Fullkomlig päre noble och ypperlig i karaktersroller förtjuste och hänförde han

alla, som sågo och hörde honom från scenen. Han var alltid sann, ofta sublim och dessutom en ganska god komisk aktör.» I sin ungdom hade han varit anställd i kryddkramhandel och engagerades vid kongl. teatern 1781 enligt teaterns handlingar, men enligt egen uppgift 1779. Utom scenen var han, att döma af offentliga handlingar, understundom en orolig och bullersam gatuhjelte. Arrester på högvakt undergick han flera. Året 1790 var honom i detta hänseende ett ödesdigert år. Han var på samma gång anklagad för, att under loppet af några få dagar hafva inom konungens borg öfverfallit en fänrik Hammarlund, för hvilket öfverfall han som ursäkt förebar: »att en acteur ej kan verkställa något utan passion», piskat upp en källarmästare Simson, som kallat honom »dum hund» och som, »oaktadt han hette Simson ej vågade gå med mig 12 steg utom högvakten», samt i spetsen för en hurrande och skrälande pöbelmassa förfövat öfvervåld mot en kryddkrämare Lavin, hvilken han ansåg vara en »svensk ryss.» För dessa brott dömdes han af kongl. borgrätten d. 6 September 1790 att undergå 28 dagars fängelse vid vatten och bröd, men befriades påföljande dag, innan bläcket på den ganska vidlyftiga resolutionen knappt hunnit torka, »af kongl. mildhet och nåd från allt annat straff och ansvar, än den honom i och för det samma redan öfvergångna arrest», hvilken hade räckt omkring en månad. Uppfinningsrik i planers uppgörande, skydde han inga medel att genomföra dem, stundom supplicerande, stundom trotsande. I ett till kongl. maj:t — troligen 1790 — ingifvet underdånigt projekt, angående inrättande af en elevskola med teater å Barnhuset, skildrar han sig själf »nog lycklig genom ett anständigt uppförande i ungdomen att redan vid 32 års ålder kunnat öka folknummern med 5 välskapade och vackra barn.» Detta hansteaterprojekt kom väl aldrig till utförande; men 1795 erhöill han privilegium att inrätta en teater på kongl. Djurgården, hvilken dock ej kom till stånd förr än 1801. De Broen hade redan då förlorat sitt minne, hvarför han endast en och annan gång kunde der uppträda. Han dog 1804, efterlemnande teater-privilegiet åt sin enka och deras då varande 10 barn.

An med dessa båda personligheter, än

emot dem och sinsemellan stridiga verkade och handlade inom dramatiska teatern åtskilliga andra, af hvilka flera måhända kunde i konstnärlighet mäta sig med dem, men som i intriger och sammansvärjningar sällan stodo på egen grund, utan läto sig ledas af dessa öfverlägsnare andar. Främst ibland dessa märkes *C. G. Schylander*, nu vid fyllda 40 år den äldste bland alla. Han hade varit tulltjensteman i Finland och på konungens uppmaning ingått vid teatern, med bibehållande af den lön, han på tullstat innehade. Han excellerade isynnerhet i utförande af käringroller, en den tiden särdeles omtyckt metier. Vidare förekomma namnen *Uttini*, *Björn*, *Tellerstedt*, fruarna *Marcadet* och *Hæffner*, mamsellerna *Löven* och *Neuman*, alla för sin tid omtyckta och uppburna artister.

Af dessa och några andra af mindre betydelse utgjordes 1788 »kongl. dramatiska teaterns» personal, »cette canaille», »cette très mauvaise société dramatique», som Gustaf Mauritz Armfelt kallade dem, och hvilka han på teatern ansåg sig bäst kunna styra och äfven styrde med käpprapp och örflar. Att det var ett oroligt sällskap lider intet tvifvel, nackstyfva och svåra att handskas med. Men det finnes mycket, som talar till deras urskuldande. Konungens beskydd och uppmuntran, publikens erkännande och uppskattning gjorde dem väl medvetna af sina talanger och dertill kom att personer af deras kvalitet denna tiden omgäfvos af ett slags gloria, större än någonsin sedan. »En obestridd och i detta ögonblick (1821) ännu ej aftynad namnkunnighet» — säger C. A. af Kullberg — »hvilade öfver författare och skådespelare, och hvarje förtjenst, hvarmed snillet behöfde omgifva sig, för att förhöja deras yrken, framkallades, uppmuntrades och belönades.»

Midsommaraftonen d. 23 juni kl. 7 eftermiddagen gick konungen, efter slutad cour, ombord å lustjakten *Amphion* och lemnade hufvudstaden. Omkring 8 dagar derefter skref Clewberg sina första »nyheter», i hvilka han omnämner de den 26, 27 och 28 juni gifna spektaklerna och till förklaring af recetternas obetydliga belopp — resp. 30, 20, 13 rdr — säger att »promenaden hade dragit till sig åskådarna och värman i luften förqväfde aktörerna.» Särkerligen voro också dessa båda omständig-

heter till stor del vållande till den schism, som nu uppstod mellan truppen och dess styrelse. Se här Clewbergs berättelse härom!

»Sedan Kongl. Maj:ts afresa härifrån hafva misshälligheterna inom dramatiska teatern anseeligt ökat sig. Det synes som skulle den allmänna krigsandan äfven hafva utbredt sig öfver Thalias trupper, och man kunde säga att oroligheterna börjat från finska gränsen, emedan aktören Schylander, som varit inspektör i Abborsfors, först lyftat upprorsfanan. Anledningen och förloppet är sådan. Strax vid teaterns öppnande, eller i slutet af maj månad, beklagade sig den dramatiska teatern öfver olägenheterna af att spela flera gånger i veckan under sommarmånaderna. De anmälde till direktionen sin begäran, först att erhålla tjenstfrihet under den varma årstiden, och sedan att åtminstone få minskning till ett spektakel i veckan. Direktionen hade den nåden att deröfver inhemta K. Maj:ts vilja, som var den, att 88 gånger om året borde delas på 44 veckor och att således truppen borde spela hvar vecka de 2 representationer, hvartill dem af K. Maj:t skänktes dagkostnaderna. Detta gafs genast teatern tillkänna, vid hvilket tillfälle aktören Ahlgren vid allmänna sammankomsten anmälde äfven sig af K. Maj:t sjelf haft den nåden blifva derom underrättad. Detta oakadt har direktionen på truppens enständiga begäran sedermera i memorial af d. 23 juni hos K. Maj:t vågat ytterligare anhålla om dispens för den ena spelningen i veckan. Direktionen har gifvit detta den dramatiska teatern tillkänna och bedt densamma afvakta med tålmod K. Maj:ts beslut, som ej torde länge uteblifva. De fleste hade också funnit sig deruti, om ej några oroliga hufvuden, som dels förut vid operan gjort sig kända för uppstudsighet, dels i anseende till särskilda öfverenskommelser ej finna någon skilnad i sin lön af flera eller färre spelningar, och isynnerhet vana vid den förra anarkiska regeringen, förklarat att de ej behöfde afvakta några ordres och att spektaklet endast berodde af dem sjelfva. I följd häraf hafva de vid utskottet måndagen d. 30 juni, då spektakellistan skulle uppgöras för 14 dagar, ej utsatt mer än ett spektakel, nemligen för onsdagen den 2 juli, hvarvid de högst oanständigt bemött ordningsmannen, och, då denne återopat sig på direktionen, »sva-

nat att de ej kände några andra befallningar än K. Maj:ts egna, dem de ej ville erkänna, om de ej voro skriftliga. Härvid har Schylander tillaggt i tal till ordningsmannen, att om han, direktionen eller hvem som helst vågar nyttja K. Maj:ts namn för att utdela befallningar, som K. Maj:t ej utfärdat, kommer densamme att straffas efter missgerningsbalken.»

»Deruppå insinuerade Schylander en skrift till utskottet, innehållande ytterligare det påstående, att ej spela mer än en gång i veckan, att icke taga några andra än Kongl. Maj:ts egna skriftliga ordres, och att hela dramatiska teatern borde förena sig om att direkte hos Kongl. Maj:t själf anhålla derom. Denna skrift under-tecknade först Schylander och sedan på hans och Uttinis persvasion 5 andra af ledamöterna; men ordningsmannen, herr Sparrschöld, vägrade härtill af orsak, att den var 1:o stridande mot de ordres, som teatern redan tills vidare hade fått, 2:o var författad i anstötliga termer mot direktionen och 3:o olaglig så till vida, att efter afdelningen 2 och 3 i reglementet ingenting får föredragas utan af ordningsmannen. Denna hans fermeté upptogs med mycket missnöje af oppositionspartiet, hvilket äfven gaf sig luft i flera oanständiga uttryck emot ordningsmannen. I följd af denna skrift blef således ingen repertoire uppsatt, utan blef rapport om sammankomstens förlopp af ordningsmannen inlemnad till direktionen, som genast befallde en ny sammankomst till den 1 Juli kl. 4 för att uppfylla hvad som förra dagen blifvit försummadt. Då budet härom kom till aktörerna, infunno sig genast herrar Schylander och Uttini samt kort derefter herr Ahlgren hos Sparrschöld på hans kammare, der de, den förstnämnde med hatten på hufvudet under eder och svordomar, med näfvens slående i bordet, anföllo honom för den utsatta sammankomsten och hans påstående om en repertoire för tvänne spelningar i veckan. Härvid upprepade Schylander åter sin förra dagen hafda hotelse om missgerningsbalken för den, som utan lof begagnar konungens namn. Sparrschöld, som är allmänt känd för en stilla och saktmodig karakter, som allt ifrån teaterns början beklagat sig öfver aktörernas insolenta uppförande och sin oförmåga att efter reglementets lydelse hålla ordning bland

dem, då han hvarje ögonblick strafflöst skall se sig öfverfallen, vände sig nu åter till direktionen, som trodde sin skyldighet och teaterns eget bästa fordra att soutenera en person, på hvilken en vigtig del af spektaklets förvaltning ankommer. Schylander och Uttini blefvo förekallade. Den förre förehölls sin olydnad emot reglementet, sin vanvördnad för direktionen, sitt oanständiga uppförande mot ordningsmannen, som både genom sitt stånd och sin syssla förtjenade hans aktning, samt slutligen hans brottsliga försök att förleda kamrater till deltagande i sitt fel, och genom sin skrift, som dock ej blifvit inlemnad, stifta ett slags mutineri; hvaruppå han afsändes till högvakten. Uttini förehölls en del af samma förseelser och afvisades med en allvarsam varning.»

»Direktionen har föreställt ledamöterna af dramatiska teatern, att de borde med tålmod i underdånighet afvakta K. Maj:ts befallning och emellertid gifva tvänne representationer i veckan, så länge hofvet och en del af publiken ännu är i staden och den komiska teatern äfven spelar 2 gånger.»

»Sedan Schylander kommit i arrest, infunno sig De Broen, Björn, Uttini, Tellerstedt, Brandström, Grönström och Ahlgren på en gång hos direktionen, då den sistnämnde på deras vägnar förklarade att ingen af dem gör tjänst så länge Sparrschöld är vid teatern. De andra hade åtskilliga klagomål emot honom och instämde i samma begäran om hans afskedande. Då direktionen svarade sig ej ega denna rättighet, allraminst på de skäl de anförde, anhöllo de att deras supplik i detta ämne måtte till konungen inlemnas. De fortforo än vidare, isynnerhet Ahlgren, som sade att han ej mera ville göra tjänst och att han absolutent ej spelar i morgon i »Oskuldiga bedrägeriet», samt att han hoppades att hans kamrater skulle göra på samma sätt. Han erhöill till svar, att inga sådana hotelser kunde afskräcka direktionen från sin skyldighet, att spektaklet skulle afficheras, biljetter säljas, teatern eclaireras, och den som ej vore färdig att spela finge skylla sig själf för följderna; att om teatern trodde sig ega rätt att klaga öfver Sparrschöld eller direktionen, borde detsamma hos K. Maj:t anmälas, men icke hofvet eller publiken straffas för fel, som de ej begått.

Uttini anmälde sig tillika om afsked efter 6 månaders tjentgöring för halfva lönen. Han, liksom De Broen, Tellerstedt och de flesta andra stå så mycket i direktionens beroende genom sina engagementer vid operan, att de lätt kunna bringas till förnuft, om direktionen tillåtes hota dem med en stränghet, lämpad efter deras fel och olydnad, om den fortfar. Skulle hårdnackenhets verka ett afbrott i spektaklerna på några veckor, vore saknaden för publiken vid denna tid ej så kännbar.»

Denna första rapport till konungen avslutar Clewberg med försäkran att »ej något skall fattas i ett underdånigt nit för K. Maj:ts befallningar om teaterns bästa hos den, som uppfyller direktionens ställe, men som med en naturligen svag, af fem års oupphörlig tjänst förnött och dagligen af nya bekymmer och trakasserier aldeles förstörd helsa hvarje ögonblick fruktar att genom någon sjukdom sättas ur stånd att draga sin omsorg från egna bekymmer till de skyldigheter hans vid teatrarna trefallda syssla kräfver.»

Nästföljande »nyheter» äro daterade d. 4 juli. I dessa berättas till en början att Musikaliska Akademien dagen förut — drottningens födelsedag — i hela Kongl. husets närvaro uppfört operan »Alceste» och att, utom 1:a raden, salen, emot förmodan denna årstid, varit nästan uppfylld af åskådare. »Dertill torde väl dagens högtidlighet något hafva bidragit, men så lär ock hos publiken, då spelningar gifvas mindre tätt, både hågen och möjligheten att besöka dem ökas.»

Den i föregående rapport omnämnda schismen fortfar ännu, och Clewberg utlåter sig härom: »Inom dramatiska teatern är lugnet ännu ej återställt, ehuru stormen ansenligt saktat sig. Största delen har desavouerat sitt den 1 juli begångna mutineri, isynnerhet De Broen, Tellerstedt och Björn, bland hvilka den första, som alltsedan sin arrest 1786 ej vid operan förorsakat något missnöje, utmärkt sig med ett mot vanligheten saktmodigt uppförande.»

»Då arresten af direktionen blef Schylander förklarad, visade han ej missnöje, utan anmärkte endast att vakten, som till förekommande af upplopp i salen blifvit uppställd, ej kunde anses tillräcklig för en person som han, som var adlig vederlike

och omöjligen kunde föras utan af en underofficer och 8 man. Direktionen lät honom förstå att han i denna del lätt kunde blifva tillfredsställd, men att man förmodat honom ega den aktning för sig sjelf att godvilligt och utan följe begifva sig till arresten, hvaraf han syntes smickrad och erbjöd strax sin parole d'honneur att inom en half timma der infinna sig. Denna tid nyttjades på det sätt, att han tillika med Ahlgren, Uttini, Tellerstedt, Björn och De Broen begaf sig till Riksdrotset, der Schylander såsom talman för de andra påkallade H. Exc:s beskydd emot kongl. sekreterarer Clewberg, som, utan skäl och utan rättighet till, ålagt honom arrest, dit han gifvit sin parole d'honneur att förfoga sig, om ej H. Exc. täcktes derifrån befria honom hvilken begäran Schylander trodde vara så mycket billigare, som dramatiska teatern endast berodde af K. Maj:t sjelf, och följaktligen icke direktionen eller k. sekreteraren Clewberg egde rättighet att befall eller straffa någon af dess ledamöter; hvar vid Björn lär hafva invändt, att han för sin del väl erkände direktionens styrelse men att Schylander såsom oskyldig eller åtminstone icke lagligen öfverbevisad borde vara fri från arresten. H. Exc. lär hafva uppå hafva svarat dem, att om direktionen lätit Schylander gå på sin parole d'honneur borde de ej klaga öfver för mycken stränghet, och att H. Exc. för öfrigt på intet sätt fann sig befogad att med denna säga sig befatta. Schylander förbehöll sig d att hos H. Exc. få skriftligen inlemna sin underdåniga klagomål öfver sitt oskyldig lidande, hvarefter de alla aftågade.»

»Denna misslyckade operation lär hafva öppnat ögonen på de förnuftigast hvarför äfven De Broen, Tellerstedt och isynnerhet Björn på allt sätt sökt öfverta Ahlgren att vid spektaklet den följande dagen göra sin tjenstskyldighet, hvilken han förut i direktionens närvaro aldel vägrat, och hvarför reglementet bestämmen en plikt af 3 rdr.»

»På repetitionen följande dagen voro alla närvarande, utom Ahlgren, som lofvade men ej kom. Spektaklet måste emellertid för fru Hæffners sjukdom inställas. I stället hölls ekonomiskt utskott. Sedan det var slutadt, anmälde sig Schylander till afsked om 6 månader. Ehuru väl direktionen straffat Schylander för förutnämnd

m. fl. förseelser, och ehuru alla dessa omständigheter voro teatern ganska väl bekanta, fann dock m:ll Löv sig föranlåten att äfven göra sin uppsägning, hvar till hon som skäl uppgaf, att hvad som nu händt hennes kamrat Schylander en annan gång kunde hända henne, och att hon alldeles icke hade lust att komma i arrest; hvarpå ordningsmannen svarade, att det förmodligen skulle hända, om hon på samma sätt gjorde sig brottslig, men ej i annat fall. Fru Marcadet, som veterligen ej framför m:ll Löv hade andra orsaker till missnöje, än den sällsynta nåd konungen henne nyligen bevisat, förenade sig med den sistnämnda att uppsäga sitt kontrakt. Som denna teater och dess reglemente vore gjort efter den Parisiska, hvilken ej erkänner andra befallningar än konungens genom les Gentilhommes de la Chambre, så hvarken borde eller ville hon underkasta sig andra ordres, än dylika. Ahlgren, som förmenas vara upphofsman till båda aktrisernas revolt, hade äfven förut sjelf uppsagt sin tjänst.»

I sin nästa skrifvelse, dat. d. 8 juli, kunde Clewberg ändtligen berätta: »Stillheten inom teatern är nu i det närmaste återställd, och torde det vara blygseln, som hindrar de missnöjda att ännu återkalla sina uppsägningar.»

Denna stillhet lemnar också Clewberg rådruum att för konungen omtala ett och annat, som dessutom timat vid teatern. Så berättar han att en m:lle Felix begärt att få debutera. »Hon påstår sig sjelf kunna alla roller, att hon eger ett förträffligt minne och en outtröttlig arbetsamhet. Hon fordrar att efter sin succes, om hvilken hon är fullkomligt förvissad, blifva engagerad för le premier employ en chef.»

I detta samma bref regalerar han slutligen sin konung med följande äkta kuliss-historia: »I dessa dagar har Després (den berömda dekorationsmålaren) med mycken filosofisk köld och ett slags ceremonie belidsagat m:lle Therese på ett skepp, som var färdigt att afsegla. Han lärar der till henne hafva hållit ett tal, hvari han föreställt henne den aktning han nu vore sig sjelf skyldig, i anseende till den förändring hans stånd undergått, att han ej mera, för publikens omdöme, kunde lefva med en person af så equivoque reputation som hon; att han nödgades för evigt skiljas vid hennes person, men att hon likväl alltid skulle ega hans hägkomst och protektion. För lilla Bauman skall han hafva yttrat sig, att om någon hädanefter kunde göra sig till mästare af hans hjerta, skulle det blott kunna vara »une femme. comme il faut'.»

(Forts.)

Dikter af Arthur Fitger.

Konstnårsöde.

Nu, när åter all naturen
Fylls af vårens friska pust,
Känner äfven jag mig buren
Af en liffull skaparlust.

Tankespöken, er jag manar
Ned i glömskans djupa natt;
Stig, du gudom, som jag anar,
Fram med nya bilders skatt!

Gyllne färger ser jag flöda,
Ljus, som aldrig tryter — nej!
Himmelsblått och purpur glöda, —
Stackars öga, bländas ej!

Allt, hvad dessa dimmor sluta
In af brokigt hvimmel, — allt
Skall jag nu i former gjuta,
Ge bestående gestalt.

Och då jag till verket skrider
Jublar det ur hjertat så:
O, välsignad alla tider,
Sälla konstnärslust, ändå!

* * *

Höstvind genom skogen strömmar,
Jorden ligger som på bår;
Er jag tänker på, I drömmar
Från en skön, förgången vår.

Då jag kände hjertat rasa
Modigt som en djerf berserk;
Nu är saken gjord: med fasa
Skådar jag mitt eget verk.

Då jag fick berusad famla
I en himmelsk gloria än;
Nu den skingrat sig, — det gamla
Spökansigtet synes igen.

Och den gud, jag såg i drömmen,
Härmas af det leda troll;
Kraft och tid — förbi som strömmen
Genom danaidens såll!

* * *

Vilda jagten.

Det hviner kring mur och torn,
Det suckar i furans krona;
Då låter sitt smattrande horn
Den vilde jägaren tona.

Högt upp utur bergets klyft
Han ses öfver jorden fara,
På trasiga skyar lyft,
Förbi med sin vilda skara.

Högt svingar han spjutets skaft
I jernhårt väldiga händer,
Och ett öfvermått af kraft
Flammar i ögats bränder. —

»Du, som all ro försmår
I himmelen och i grafven,
Som bär efter tusen år
Den eviga vandringsstafven;

Ropa i storm och i natt
Mig uppåt till dina zoner
Att leka ett vildt tag-fatt.
Igenom alla æoner!

Min själ har rysning fått
Vid tanken på grafvar, som tränga,
Och rasande önskar jag blott
Att dödens fjättrar få spränga.

Oändliga lefnadslust,
Nej, aldrig din kraft kan sina;
Eländig på lifvets kust
Som stoft du skall ej förtvina.

När ofvan min tysta grift
Vårvindarnes visor sjungas,
När bort i hvirflande drift
De gulnade bladen slungas;

Då söker ock jag en stråt,
Der mullen ej mer mig tvingar,
Då brusar ock jag framåt
På stormarnes fria vingar.»

* * *

Sarkofag.

När I en gång mig jorda tänken,
Så ber jag, på helleners sed
Att I mitt stoft i grafven sänken,
Lagdt i en marmorkista ned.

Och konsten sina bilder trycke
På tränga kammarns vägg och lock.
En glans af sköna verldar smycke
Mitt allra sista läger dock.

Centaurer och mänader rumle,
I dansen springe faunen vig,
Och jublande bland vågor tumle
Poseidons våta härar sig.

Med pantrar amoriner skämte,
Och sist, med kransar rikt behängd,
Den raglande Silen derjemte
Man skåde bland satyrers mängd.

Dock, ofvan allt tumult i höjden
Sjelf Dionysos trona må,
Han, som oss gaf den bästa fröjden,
Som lärt oss lifvets konst förstå.

* * *

Vårsång.

Hell er, vårens gröna hallar,
Hell dig, skogens ljusa drägt,
Som till lif ett hjerta kallar,
Ur bekymrens dvala väckt!
Hell er, stolta berg och backar,
Som mot molnen lyftas opp
Och på starka jättenackar
Bära smärta bokars tropp!

Mossig klyft och stenig kjusa,
Öfvertäckt med boklöf rödt,
Som, när höstens stormar brusa,
Skogen öfver marken strött, —
Lik en matta, brun och gyllen,
Lager ofvan lager bredt,
Dem blott sällan blomstrens hyllen
Med sin grönska skiftning gett!

Hvad en gång i Majsol knoppas,
Buret af sin unga kraft,
Skall i höstens timme stoppas
Ned i mullen utan saft.
Outtömlig drift dock tvingar
Kronan, som för stormen skalf,
Och af starka grenar slingar
Skogen hop sitt gröna hvalf.

Menskobarn, och se, du klagar,
Om i lifvets hvirvel lopp
Stormen liksom löf förjagar
Dina drömmar och ditt hopp?
Upp! Ur oförkränkta safter
Skapa nya, form på form,
Och så — väx med större krafter,
Skogen lik, för hvarje storm!

er, vårens gröna hallar,
lig skogens ljusa dräkt!
i dina kronor svallar
rastämmig lifvets fläkt,
er, knoppas, rikt och saftigt,
som andevingsars slag:
ag skönjer fullt och kraftigt,
it lif hvar andedrag.

* * *

Brudfärd.

i är stunden inne:
ykt beredt är allt.
skepp i bugten vaggar re'n
ormigt Östersalt.
pp, min tärna, mild och ljuf,
orten står ditt hjertas tjuf.
ystat gårdens hundar,
varje öga blundar.

ist knöt ungmön tåget,
ardt båd' kall och varm.
pppte hon sig ned i hast
i älsklings arm.
not, du käre man, tag mot
ogna flicka för din fot!
re allt dig gifvet,
ag nämnt mitt i lifvet.»

örka hafvet svallar,
ögt slår vågens kam,
nolnen, drypande af regn,
en jaga fram.
ll och tom står havvets strand,
mmes månens sista rand:
du af ångst, min flicka,
sall jag hem dig skicka?

ngrar du, att bort från
ders hus du flyr?
ngrar du, att ut med mig
öde haf du styr?
ket ref har jag min härd,
gendom är skepp och svärd,
afvets storm och bölja
jenare mig följa.» —

du så fåvitskt tala?
ild jag ej dig tog.
jerta sprunge visst i tu,
rt från mig du drog.

Skjut ut ditt skepp, skjut ut från nord,
Farväl, farväl, min fosterjord!
Låt oss med vinden draga,
Vårt nya hem att taga!» —

En mäs med hvita vingar
Allt bröllopföljet var.
Och så gick neder dag på dag: —
Hur långt, hur långt det bar!
Då står ur purpurvågor opp
Ett mäktigt berg med rök i topp,
Och klippans sluttning kläder
En krans af hvita städer.

»Min älskade, du trogne,
Hvems är det sköna land?
Dess tinnar lysa liksom eld
I morgonsolens brand;
Dess tak se ut som stål och guld, —
Och hör, en festsång klingar huld,
Som genom himlaloften
Förs hit med sommarkraften.» —

»Ser du det gyllne huset,
Der palmen står så rak?
Af blanka marmorpelare
Bärs upp dess stolta tak.
Der bor en hugstor konung, som
Allt detta rika land rår om.
Ej falk på åtta dagar
Rundt om det landet jagar.

Hör du, hur klockor ringa,
Och folkets glada gärd?
Välkommen, det betyda skall
Åt herskarn från hans färd.
Nu för han hem den skönsta fru,
Se, älskade, se honom, du:
Här för din fot han ligger
Och om din ynnest tigger.» —

»Allt, hvad du vill, min älskling,
Lag varder för mitt lif;
Också på gyllne drottningstoln
Är jag ditt trogna vif.
Hvi hopa prakt på prakt så stort?
Du längese'n mig salig gjort
Och herrlig utan like
I jordens vida rike.»

C. R. NYBLÖM.

Carinas Ljus.

PERSONER:

Öfversten.
 Öfverstinnan.
 FRANCESCO, läkare.
 MATTEO, fiskare på Capri.
 CARINA, hans dotter.
 BEPPO, hans tjänare.
 Capri 1864.

Ett rymligt samlingsrum i Matteos hus. Dörrar å båda sidorna, äfvensom i fonden tvänne, hvarigenom man har utsigt öfver hafvet. Mellan dessa ett stort fönster, framför hvilket står en madonnabild omgifven af grenljus. I taket en bur med kanariefoglar. Å ömse sidor af kammaren bord. Vid det till höger sitter Matteo sysslande med fiskredskaper. Carina står framför en spegel. Det börjar skymma.

MATTEO.

Jag säger dig, flicka, att du är för sträng mot den stackars Beppo. Han hade arbetat som en galerslaf hela långa veckan endast för att få dansa med dig i afton och så skickar du honom i stället till Neapel.

CARINA.

Men här fanns ju ingen annan, som kunde fara dit.

MATTEO.

Det tror jag nog, när det stormar som i dag! Jag tycker riktigt att det är synd om gossen.

CARINA.

Jag afundas honom, jag!

MATTEO.

Förstör han sig inte sjelf så förderfvar han åtminstone vesten, som han har samlat till i flera månader. Han fick ju inte rast att byta om en gång!

CARINA.

Hvad skall han med vest? Han är mycket vackrare utan!

MATTEO.

Nu är du otacksam igen! Han trodde inte att han skulle få dansa tarantellan med dig utan det der dumma plagget...

CARINA.

Som bara gör honom så löjlig tjock! — Men det fanns ju ingen hjälp för den vackre lille än att Beppo gade sig ut.

MATTEO skakar på h

Hm! Hjelp...?

CARINA.

Nej — skräm mig inte så der, p
 Han får inte dö ifrån oss, den snälla

MATTEO.

Ja — får han inte dö så lef
 väl. Men jag tror...

CARINA.

Nej, nej! Då blir ju den goda
 ran alldeles förtviflad. Hon är så
 och förgråten allaredan.

MATTEO.

Men hon är mildare till mods oc
 Helt annat är det med gubben. F
 mera rasande ju värre han ängslas

CARINA.

Ja det får inte ske! Jag kan int
 mig att det är möjligt. Och här
 till! Nej — vi skola bedja vår go
 donna för det lilla barnet. Vi skol
 ljus för henne så hjälper hon oss r

MATTEO.

Oss ja, min dufva — men de
 hedningar. De tro inte på Gud. D
 gubben har bara varit i kapellet o
 gång under de två månader, de
 här. Och hur bar han sig åt?
 Luca frågade om han finge bikta
 höll eccellenza på att köra ut ho
 hans egen kyrka.

CARINA.

Det var mera löjligt än elakt i

MATTEO.

Och när någon ber honom om
 sättning för sina tjänster, då kram
 ben hans hand så att den blir blå
 och blå och så säger han: »ett
 svenskt handslag måtte väl vara m
 än drickspengar!»

CARINA.

Men signorans hand är lika öppen som hennes hjerta. Och hon har en liten bok, som hon läser i så snart hon bli allena.

MATTEO.

En bok? Nå hur ser den ut?

CARINA.

Den är liten och svart.

MATTEO.

Svart? Det kunde jag nog föreställa mig...

CARINA.

Men den tror hon på — det har jag tyckt mig märka.

MATTEO.

Hvad kommer åt dig flicka? Lyckligtvis kan du inte läsa — men bara att se på sådant der... låt du bli det, det säger jag dig!

CARINA.

Ack, det är inte farligt. Signoran är så god och har så mycket tålmod med den lilles jämmer — och gubbens sedan! Tycker du inte att det är märkvärdigt att en kvinna kan vara så mycket modigare än stora, långa karlen?

MATTEO.

Ånej — jag har varit så deran, jag också, en gång i min lefnad.

CARINA *inställsamt*.

Nej verkligen? — Men hvem var det då som var så sjuk?

MATTEO.

Hvem? — Ja gissa sjelf!

CARINA *smeker honom*.

Att man kan vara så afhållen långt förr än man sjelf minns tillbaka!

MATTEO.

Ja, kära barn — och ändå blir det värre med hvar dag. Tror du att jag skulle underkasta mig allt hvad gubben brummar och är orimlig, om jag inte sjelf vore far och hade pröfvat på samma ångest som han? Jag får ju inte en minuts ro...

ÖFVERSTENS RÖST *från inre rummet till venster*.

Matteo — hör hit, Matteo!

MATTEO.

Der hör du nu sjelf! — Ack sådant elände! Storm utanför — och oro inne i stugan! *Han skyndar in till venster.*

CARINA *återgår till spegeln*.

Inte har jag hjerta till att gå ifrån dem och dansa. Men synd är det i alla fall om mig — och om gossarne också. Kanhända är det likväl nyttigast för dem att Carina håller sig hemma! *Vid fönstret.* Sådana förfärliga vindstötter — och hela hafvet är hvitt af skum! — Men der nere i dalen, bland rankor och oliver, der kan man dansa ändå, ostörd af stormbyarne. Man endast hör dem ofvan sig och det är icke alls fult. När tarantellan slingrar sig som en stor orm, när alla kinder blossa, alla ögon spruta eld och den gamle från Bagnoli sliter i sin guitarr och Petrucchio och Palinuro bjuda kring övin på tamburinerna — då är der verkligen roligt, och det skadar inte att en blixst då och då ger ljus åt taflan. Ingen behöfver heller göra sig oro för de sina, ty en sådan dag som denna är ingen fiskarbåt ute. Beppo är redan längesedan framme vid Chiaja. — Men när han skall hit öfver igen... i mörkret och med en till i barken...? *Hon tänder ett par ljus kring madonnan.* Om vi bara vore allena — men de der fremlingarne...! De hålla inte af oss och vi förstå icke dem.

Matteo och öfversten komma in från venster.

ÖFVERSTEN.

Inte sant, Matteo — jag kan ju hvila mig en stund?

MATTEO.

Det tror jag visst, eccellenza! Carina, sätt fram någonting godt åt våra gäster!

ÖFVERSTEN.

Nej, inte en bit, karl, — ingenting! Men det der låter bra ändå: Skulle du verkligen töras äta — om du vore i mitt ställe — och kunna det?

MATTEO.

Jag, eccellenza? Det är något annat med mig. Jag äter alltid jag, när jag har tid — och lägenhet.

ÖFVERSTEN.

Om du inte vore så fördömdt artig ändå! För djefvulen, kan du inte säga ett ärligt ord? Skall pojken komma sig eller stryker han med — hvad tror du?

MATTEO.

Allt hvad jag vet, eccellenza, är att man måste vara beredd på hvarjehanda här i världen. Det få vi fiskare lära oss.

ÖFVERSTEN.

Nå — än vi krigare då? Men ser du, att ha en enda son, och en sådan som min, och år efter år se honom mattas af och förblekna och så höra att han måste dricka jern och fara till södern, och låta honom få det, och följa med själf från regimente och folk och gårdar, och se barnet bli bättre och bättre i det här paradiset med hvarje vecka — och så, en vacker dag, svarar han inte när man säger god morgon. Han kipar efter andan och är röd i synen som ett scharlakan. Han hade ju för litet blod, hette det; och nu ser han ut med ens som skulle han få slaget! — Nej, pass, min gubbe — sådant är man inte beredd på inte!

MATTEO.

Nej, eccellenza — jag vet nog själf att det är omöjligt.

ÖFVERSTEN.

Jag är inte excellens, karl, har jag sagt! — God dag, Carina! Så pråktig du ser ut, min lilla! Säg gubben nu något tröstande ord.

MATTEO *medan Carina niger för öfversten.*

Hon är själf en tröstegrund för Er, signor — hela flickan. För tretton år sedan var det nästan lika illa fatt med henne som nu med signorino. Hon bara skrek som en varg och ingen kunde bli klok på hvad hon menade — och jag hade ingen hustru till hjälp, jag, som Ni. Men se nu själf om någon kan tro att barnet har varit sjukt en enda gång i sin lefnad?

ÖFVERSTEN.

Men *nåstan* sade du, Matteo?

CARINA.

Bry Er inte derom, signor — jag var nog mycket sämre. Men vår nådiga madonna ville inte att padrino skulle bli ensam i världen — och på samma sätt skall nog den gode Guden hålla sin hand öfver er lilla älskling, tror jag.

ÖFVERSTEN.

Ja visst, min cherub, är det inte så? Gustaf är god som en engel, nästan som

mor sin, och han får råd med tid göra många människors välfärd och Hvarför skulle han då tagas bort fr gamla stackare, som min hustru oc

MATTEO.

Så rika till och förnäma...!

ÖFVERSTEN.

Håll du munnen, gubbe — fliel mycket förståndigare. — Du skulle och dansa i qväll, min lilla vän?

MATTEO.

Hon kan inte gå bort utan m Beppo.

ÖFVERSTEN.

Nå hur gick det med honom i satans oväder?

CARINA.

Var inte bekymrad, signor — Be redan framme. Det bar af med som en blix till Neapel.

MATTEO.

Men sedan har stormen tagit och mot natten blir den än värre, de ker jag.

ÖFVERSTEN.

Så mycket fortare kommer gosse baka! *Öfverstinnan kommer in blek och fö* Hvad nu, Beaten lilla, hur är det?

ÖFVERSTINNAN.

Bättre, hoppas jag, åtminstone stund.

ÖFVERSTEN.

Nej, min gumma, du får inte var inne beständigt. Du kan ju skräm ur pojken bara med din ängsliga fysic Usch — inte duger det att se s rädd ut!

ÖFVERSTINNAN.

Kära Magnus — man ser ut man är. — Men säg — godt fol här ingen i trakten, som man skulle rådfråga under väntan på läkaren Neapel? Tänk om han skulle kom sent?

ÖFVERSTEN.

Hvad tänker du på! Qvacksa charlataner!

CARINA.

Ack signora — här äro vi aldrig

i det så hjälper luften oss, eller vi inte bry oss om det.

ÖFVERSTEN.

är ju därför vi slogo oss ned här. säger ju att det fins ingen friskare rdklotet än just Capri.

MATTEO.

vara sjuk är också en dyr sak. tror jag dock kan dra ut tänder.

ÖFVERSTEN.

inte om den skojaren! Det är en l som alldeles förödmdt liknar en om kan det aldrig hända att jag lågonting. — Ett sådant Herrans

ÖFVERSTINNAN.

st! — Det går en engel genom

CARINA.

hon bo qvar hos oss, signora!

MATTEO *halft för sig.*

erna — mot en liten hyra.

ÖFVERSTINNAN.

hvarför brinna ljusen der borta? bara ändå mörkare af dem.

CARINA.

ra...

MATTEO.

är henne inte, eccellenza! Den staccan tror att allting går väl om r sig uppmärksam mot madonnan, a.

ÖFVERSTINNAN *tviehogsen.*

goda Carina...!

ÖFVERSTEN.

kan vara dumt, sådant der — men let inte.

ÖFVERSTINNAN *saktmodigt till honom.*

er du inte att vi kunde bedja åta bli dylika vidskepelse? Jag är ingen hans tro... men... när a fall gäller vårt barn...?

ÖFVERSTEN.

— säg ut!

ÖFVERSTINNAN *blygt.*

— kanske har jag orätt — men

det förfaller mig som kunde det bringa oss olycka.

ÖFVERSTEN.

Så tycker inte jag, min engla gumma! Hvad de göra ärligt och på god tro är intet ondt i. Låt du dem hållas! *till Carina.* Jag tackar dig, kära barn! *Då öfverstinnan ånyo vill gå in i sidorummel.* Nej — som jag sade nyss — du får vara här ute, så länge du har på dig den der anskrämliga minen. Dessutom behöfver du nog hvila. De fruntimren äro då ousinliga tårekällor!

ÖFVERSTINNAN.

Du får inte fordra för mycket, min vän.

ÖFVERSTEN.

Jag fordrar ingenting. Men se på mig. *Skrattar.* Så skall det vara! *Han går in till venster.* Öfverstinnan ser efter honom suckande. Sedan går hon till ett skåp och tager fram en psalmbok. Matteo gör tecken åt Carina, som småler. Det skymmer starkt och stormen tilltar.

ÖFVERSTINNAN *sätter sig vid bordet till venster.*

Det blir så mörkt. Tror Ni, Matteo, att ovädret kommer att bli långvarigt?

MATTEO.

Ja — ja, signora. Det är med stormarne kring Capri, som med somliga slags blommar. De lefva en dag och slå först riktigt ut emot natten, men så är det också förbi med dem morgonen derpå. *Carina tänker flere ljus kring madonnabilden.* Den här kommer rakt från söder, och de äro riktiga sjö:öfvare, skall jag säga.

ÖFVERSTINNAN.

Sätt lampan hit, Carina. De der ljusen göra så ondt i mina förgråtna ögon.

CARINA.

Strax signora! *Hon tänder en lampa och ställer den på bordet.*

ÖFVERSTINNAN *tviekande.*

Och så... vet jag inte... Jag tycker att här osar.

MATTEO.

Kanske vore det bäst att släcka ut de der, mitt barn.

CARINA.

Hvad tänker du på, padrino? Inte för allt i verlden! *Hon knäböjer för bilden.*

ÖFVERSTINNAN *ser i psalmboken.*

Fyra hundra nittio tre. Vår gamle, herrlige Wallin! Han har tänkt på allt. Hvad det är vackert och fint och ändå så innerligt! — Men inte har han ändå kunnat sätta sig in i att lemna hem och fädernesland och få det bästa hopp, och sedan... så här plötsligt! — Fins här ingenting, som rör dödsfall... långt borta... på fremmande jord? — Nej! — Fader Matteo, är det inte besynnerligt med helsan?

MATTEO.

Jo — och med döden.

ÖFVERSTENS RÖST.

Matteo! *Han kommer häftigt ut. Öfverstin-
nan far upp.*

MATTEO.

Eccell... Signor!

ÖFVERSTEN.

Fins här ingen af Er som förstår sig på att låta åder? Begriper du hvad jag menar? Beate — hvar är parlören?

MATTEO *ser på Carina.*

Låta åder...? *Carina tecknar ordens betydelse.*

ÖFVERSTEN.

Alldeles ja — så der är det.

MATTEO.

Godt, nu förstår jag. — Nej, inte kan jag.

ÖFVERSTEN.

Men flickan kanhända?

CARINA.

Jag? Huru skulle jag våga? Nej, aldrig!

ÖFVERSTINNAN.

Måste det ske, tror du?

ÖFVERSTEN.

Inte vet jag, men om det skulle bli növärdigt... Matteo — har du någon lansett?

MATTEO.

Hvad skulle jag med den? Jag har ingenting annat än hullingar och ostronknifvar. Lansett har ingen här utom fra Luca.

ÖFVERSTEN.

Spring då hem till honom, min gubbe, och låna hans! Det är väl att det ändå

fins en förständig karl i det här städgårds-
därhuset.

MATTEO.

Skall jag ut så här sent och i rysliga väder...?

ÖFVERSTEN.

Och helsa den hedersmannen att skulle ha kommit sjelf, men jag t inte för gossens skull. Glöm inte att honom från mig. Nå — ut med dig

CARINA *till Matteo.*

Kom — jag skall hemta din k Det är ju strax invid!

MATTEO *knotande i det*

Nå — inte så brådtom! Che va pian

ÖFVERSTINNAN.

Det mörknar mer och mer.

ÖFVERSTEN.

Så gör han också. Hans kinder n blåna. Imellertid soffer han tungt c måste stanna här för att icke störa h — Få nu se hvad hjälp vi få från N *Han går af och an, lutande och med tunga Paus.*

ÖFVERSTINNAN *med ansträn*

Magnus — om...?

ÖFVERSTEN.

Tyst då min gumma! Aldrig ge sig... aldrig kapitulera...!

ÖFVERSTINNAN.

Men — i alla fall — om...?

ÖFVERSTEN.

Ja då blir jag kvar här. Jag törs komma hem utan gossen.

ÖFVERSTINNAN.

Som du inte skulle komma att li dit hvarje minut!

ÖFVERSTEN.

Från honom har jag aldrig längt

ÖFVERSTINNAN.

Hvem går inte hem sedan han i sitt allt ute i världen?

ÖFVERSTEN.

Mitt hem var hos honom. Hvar med mig har jag resten.

ÖFVERSTINNAN.

Och hans kläder, hans lilla säng,

böcker, utsigten från hans fönster — tänker du glömma dem?

ÖFVERSTEN.

Nej, men gömma dem måste jag eller gömma mig sjelf så att jag aldrig ser dem mer.

ÖFVERSTINNAN.

Just nu stå syrenerna i blom der hemma.

ÖFVERSTEN.

Ja — och det stora äppelträdet utanför hans kammare...

ÖFVERSTINNAN.

Som han tittade ut på så ofta... öfver de svåra böckerna.

ÖFVERSTEN.

Jag ångrar inte att jag höll honom till läsning. Han var för god för att, som jag, bara kunna rida en häst och låta plöja upp en åker.

ÖFVERSTINNAN.

Ja visst, min vän — det var din pligt.

ÖFVERSTEN.

Min pligt? — Nej det var min glädje, min lycksalighet! Ni mödrar älska edra barn af instinkt. En tigrinna älskar sin unge lika mycket som du håller af Gustaf. Blott fadren älskar som menniska — med förstånd.

ÖFVERSTINNAN.

Skulle du kunna säga så till din mor?

ÖFVERSTEN.

Er kärlek är ovilkorlig — den kan inte straffa och den är ingen belöning.

ÖFVERSTINNAN.

Jo — men åt oss.

ÖFVERSTEN.

Den tänker icke på morgondagen. Den lever inte för sonens framsteg.

ÖFVERSTINNAN.

Den förlorar ingenting, om han misslyckas.

ÖFVERSTEN.

Ni veta inte hvad det vill säga att våga ett barn för att vinna en man. Han ställer sig bakom hennes stol. Tänk dig en morgonstund, när det glittrar från björkarne,

att rida ut med sin pojke och känna hur hans lilla hand darrar, när man håller den i sin egen. Men snart tyglar han det starka djuret lika bra som jag sjelf, och efter ett år — rid fatt honom: jo jag tackar! — Då satt du der hemma och var bara rädd.

ÖFVERSTINNAN.

Ack, aldrig eger man någonting så innerligt som när man försakar det.

ÖFVERSTEN.

Eller att fatta om honom och kasta sig i der sjön är som djupast och höra hans skrik och känna hans ängsliga tag och frukta smått att han inte har mod i bröstet. Fan ock! En vacker dag simmar han hvart han vill och skrattar derute, som en skata, när stora farsgubben måste ge sig tillbaka till stranden.

ÖFVERSTINNAN.

Jag afundas dig inte.

ÖFVERSTEN.

Hvad vet du af sådant der? Hvad har du lärt honom?

ÖFVERSTINNAN.

Jag fick lära honom fadervår.

ÖFVERSTEN *kysser hennes hufvud.*

Ja — ja, förlåt mig, Beaten lilla! Sitt goda hjerta det har han på mödernet. Och du blef som en mor för hundra barn, blott därför att du var hans.

ÖFVERSTINNAN.

Hur han var afhållen af alla!

ÖFVERSTEN.

Det fanns ingen på hela Vårby, som inte tillbad honom, från gårdvarn till magistern.

ÖFVERSTINNAN.

Mins du den lille blinde, som han brukade dra på kälken?

ÖFVERSTEN.

Och den der supiga karlen, som jag körde bort, och som grät som ett barn, när Gustaf sprang fatt honom och förde honom tillbaka.

ÖFVERSTINNAN.

Och de långa vinteraftnarne, när Ni

suto der med er eviga vira — då höll han sig bredvid mig i soffan.

ÖFVERSTEN.

Och pratade om bilderna i vår stora bibel.

ÖFVERSTINNAN.

Och bäst som det var hade han lagt sitt hufvud ned, och sof så godt när han stödde det mot den gamla boken.

ÖFVERSTEN.

Och de ställen, der han stannat — dem tecknade vi upp.

ÖFVERSTINNAN.

Kommer du ihog när vi åkte hemifrån genom allén, hur det sista bladet föll från den sista linden och just i hans famn?

ÖFVERSTEN.

Och han tog det med sig. Det är här.

ÖFVERSTINNAN.

Det blir hvad vi ärfva efter honom... redan nu...

ÖFVERSTEN.

Nej — låt honom behålla det! Det blir ändå en smula Sverige med i hans kista.

ÖFVERSTINNAN.

Aldrig har han gjort oss sorg — förr än nu.

ÖFVERSTEN.

Det är just det som är rasande! Sådana få aldrig lefva länge på jorden.

ÖFVERSTINNAN.

De ha likväl fått det löftet.

ÖFVERSTEN.

Nå men, för skock millioner — han är ju inte död heller ännu! Han sover nu derinne och det gör honom godt. *Carina inträder.* Der ha vi vår vackra Carina och snart kommer gubben igen och då få vi litet hjälp. *Till Carina.* Kom hit, min hjertunge, hör du!

CARINA.

Här är jag, signor.

ÖFVERSTEN.

Säg, är det verkligen sant att du var så sjuk en gång förr i världen?

CARINA.

Ja visst signor — jag var alldeles utan hopp.

ÖFVERSTINNAN.

Och du kunde alls inte hjälpa dig sjelf?

CARINA.

Jag fick inte fram ett ljud, signorina.

ÖFVERSTEN.

Så du kunde inte beklaga dig en gång? Då gjorde det väl inte så ondt heller?

CARINA.

Ondt? — Jag skrek så att det skallrade i alla fönstren vid det.

ÖFVERSTINNAN.

Käre Magnus — hör du inte hur hon tvtetalar sig af idel välmening?

ÖFVERSTEN.

Nå hur gammal var du då när det var så nära att sluta?

CARINA.

Åh — jag måste inte ha varit gammal just. *Tar ner ett skrin.* Vill Ni se min säng, signora? Här är den! — Jag lär haft anlag till svart hår då, som föräldrarna, men från den stunden bytte jag om och blef ljus som en tyska.

ÖFVERSTEN.

Var inte missbelåten du — det klär dig.

CARINA.

Der kommer padrino! *Springer ut för att möta honom.*

ÖFVERSTINNAN.

En barnsjukdom! Hvad betyder det? Gustaf är ju på elfte året.

ÖFVERSTEN.

Så mycket mer krafter har han! *Till Matteo, som kommer in åtföljd af Carina.* Nå, karl — tack skall du ha! — Hvar har du presten?

MATTEO *ruskig och misslynt.*

Ett sådant väder! Maken till storm har jag inte sett alltsedan trettiofyra. Det är mörkt, som grafven, och ändå lysa molnen röda! Den heliga jungfrun skydde mina släktingar i Portici, ty blandar inte Vesuvius sig i det här — då har jag orätt.

ÖFVERSTINNAN.

Nå — men fra Luca...?

ÖFVERSTEN.

Är du ensam? Följde han inte med?

CARINA.

Han hade stängt in sig vid aivering-
ningen — min far fick bara tala med ho-
nom genom fönstret.

ÖFVERSTEN till Matteo.

Nå hvad sade han dig — den lättin-
gen?

MATTEO.

Han kunde inte komma ut. Det stri-
der mot hans löften.

CARINA.

Mig får han då aldrig bikta mer!

ÖFVERSTEN.

Nå — men lansetten behöfde väl inte
den krukan i natt?

MATTEO.

Ack, eccellenza, det är synd och skam,
men jag måste ut med sanningen! Han
sade att Ni var en hedning och att Ni
gjort narr af honom och försmädat hans
gudstjenst — och att en sådan ville han
inte stå till buds.

ÖFVERSTEN.

Sade han det? Utlåt han sig verkligen
så gement?

MATTEO.

Han bannade också mig för att jag ta-
git den onde i mitt hus.

ÖFVERSTEN.

Och han visste att jag är nära att
mista mitt enda barn?

MATTEO.

Nog fick han veta det, men han sade
att han ändå inte kunde rädda den lilles
själ, och ...

ÖFVERSTEN tar sin hatt och
skyndar åt dörren.

Vi skola talas vid!

ÖFVERSTINNAN.

Magnus — i himlens namn! — Hvad
gör du?

CARINA.

Ni träffar honom inte ändå, signor.
Han öppnar fönstret endast för dem, hvil-
kas röst han känner igen.

ÖFVERSTEN kastar hatten från
sig.

Han må ta sig till vara ... och alla —

alla, som icke förbarma sig i den yttersta
nöden! Det är elakt att kasta den första
stenen — som jag har gjort — men det
är eländigt att kasta den sista, som han!
*Till Carina, som knäböjer framför madonnan. Låt
bli det der mumlandet, flicka! Hvad gag-
nar det att göra sig till, när man ändå är
af ett folk utan Gud och utan heder? Han
släcker de tända ljusen. När Beppo kommer
hit med läkaren så sägen mig till! Förut
vill jag inte se någon. Ingen — hör Ni
det — ingen! Han störtar in i sidorummet.
Öfverstinan sjunker tillintetgjord tillbaka på sin
plats. Carina återtänder vänligt ljusen, medan Mat-
teo gör en mängd korstecken.*

MATTEO.

Hvad gör du, Carina? Nu hjälper det
der inte mer! Den gamle mannen har
hädat madonnan. Hvad är det då du ber
om?

CARINA.

Om att hon måtte förlåta honom!

ÖFVERSTINNAN.

Du är då inte ond på honom, goda
barn?

CARINA.

Nog förstår jag honom, signora. I allt
ser jag endast hans sorg.

ÖFVERSTINNAN.

Förlåt också mig, Carina. Tycker du
att jag har varit elak någon gång så glöm
det. Du inser inte hvad vi hafva att bära...

CARINA.

Det är blott *en* sak, som jag inte kan
fatta, signorina. Ni älskar er lille gosse
och Ni beder icke för honom! *Hon knäböjer
ånyo.*

ÖFVERSTINNAN vänder sig häf-
tigt till Matteo.

Matteo, du är en rättskaffens, hederlig,
sjelfuppoffrande gammal man! Vill du nu
svara mig öppet och ärligt?

MATTEO.

Ja visst, eccellenza — af allt mitt
hjerter!

ÖFVERSTINNAN.

Du vet att vi inte hafva någon hjälp
att vänta här, att den lilles lif hänger som
på ett hår och att vi hvarje stund hafva
att frukta för en qväfning?

MATTEO.

Jag är verkligen rädd för det, signora.

ÖFVERSTINNAN.

Allting beror således på hur snart läkaren kan komma hit från Neapel. *Carina synes lysna.* Nå väl — hvad tror du derom?

MATTEO.

Hvad vet jag, signora? Om Beppo har träffat den gode dr Francesco... om båten inte har tagit skada...

ÖFVERSTINNAN.

Skulle han i sådant fall kunna komma snart?

MATTEO.

Snart? — Ja visst! — Tvifla inte på vår vilja...

ÖFVERSTINNAN.

Är du nu uppriktig, Matteo? Jag besvär dig! Tala som om du talade med Gud. Komma de igen nu — om en timma... i qväll...?

MATTEO.

Signora — jag är skyldig Er sanningen...

ÖFVERSTINNAN.

Alltså...?

MATTEO.

Nej! — I qväll kunna de inte komma. Beppo vågar sig inte ut i mörkret under en sådan storm.

CARINA *häftigt*.

Vågar han inte? — Och hvarför?

MATTEO.

Ty... jag har förbjudit honom det.

ÖFVERSTINNAN.

Så är allt förlorat!

MATTEO.

En sådan qväll som denna fins ingen fiskarbåt på hafvet från Castellamare ända till Cap Miseno, signora. Den skulle gå till botten.

ÖFVERSTINNAN.

Min man skulle ha gifvit Er tre båtar i stället för en.

MATTEO.

Men icke en enda Beppo. Och den gossen är som min son.

ÖFVERSTINNAN *halfhögt*.

Han talar med förkrossande sanning.

Då jag säger honom att jag är mor svarar han mig att han är fader.

MATTEO.

Vi välta hastigt kull med våra stora segel. Om dagen likväl aldrig, ty då ser man när stormbyn kommer och kan passa på. Men om natten är det omöjligt — och vore Beppo ute nu, skulle vi i morgon få söka hans lik utanför reffarne kring vårt båtlag.

Carina har under detta samtal tändt det ena ljuset efter det andra. Nu tänder hon äfven de sista och beder med fördubblad andakt.

ÖFVERSTINNAN.

Och således... inte förr än i morgon?

MATTEO.

Förlåt mig, signora! Det står inte i min magt. *Går hastigt ut till höger.*

ÖFVERSTINNAN.

Mitt barn... mitt barn! — Och hvad skall Magnus säga — hvad kan han inte göra i sin förtviflan när jag måste underätta honom om detta nya slag? O — om jag hade varit man och tjugo år... summit hade jag öfver detta vatten, ja — trots storm och åska! — Så fins då endast bönen, som står mig åter! — Men hvad skall jag bedja...? — O Gud! *Hon lutar sitt hufvud mot bordet. Man hör ett ögonblick endast vindarnes sus.* Jag finner inga ord! *Hon ser på Carina.* Hur andaktsfullt, hur varmt hon beder! — Det goda barnet! Vi hafva ju varit otacksamma mot hennes välmening — vi hafva visat henne vår misströstan — vi hafva släckt hennes ljus. Men hon tände dem åter — stilla och vänligt, ödmjukt, undergifvet, utan ringaste knot. Hvad är hon skyldig oss? Och ändå — se — hela hennes varelse är deltagande, fromhet, tillbedjan! *Går fram till henne.* Carina — Gud välsigne dig!

CARINA.

Tack, signora, för att Ni nu kommer med! Då skall allt gå väl.

ÖFVERSTINNAN.

Hvad ser jag, min älskling — du bader i tårar?

CARINA.

Se på det vackra ljusskenet, signora — det skall göra Er glädje.

ÖFVERSTINNAN.

Ack — när jag känner ditt hjerta

lappa, hvarför skulle jag då vända mig till en död bildstod?

CARINA.

Men säg ändå — är hon inte ståtlig och skön? Det är vårt enda öfverflöd, signora. Vi försaka allt, vi sjelfva — men madonnan skall aldrig lida någon brist! Också hägnar hon oss alla dagar, och vår önskan är lyckosam, som vårt fiske, genom hennes beskärmt.

ÖFVERSTINNAN.

Tusen — tusen tack för ditt varma hjerta, mitt barn! Om fader Matteo hade känt som du — och Beppo sedan...

CARINA.

Beppo? Han gör så nog, signora. Var inte isser derom!

ÖFVERSTINNAN.

Ånej, Carina! Han skulle då förakta barnen och komma hit.

CARINA ser henne i ögonen.

Han kommer — var trygg — han kommer!

ÖFVERSTINNAN.

Kommer han — hvad säger du?

CARINA.

Ja — om han kan...

ÖFVERSTINNAN.

Nu — i denna förfärliga storm! Hur ser du det?

CARINA.

Han vet att jag väntar honom.

ÖFVERSTINNAN.

Du har då befallt honom komma hem till qvällen?

CARINA.

Ingen har att befälla Beppo utom min far.

ÖFVERSTINNAN.

Men han förbjöd honom att fara förrän än i morgon!

CARINA.

Beppo... älskar mig.

ÖFVERSTINNAN.

Du har då bedt honom vara tillbaka redan i dag?

CARINA.

Ack signora — han såg på mig när han gick!

ÖFVERSTINNAN.

Alltså — du tror således att han är ute nu — nu, Carina?

CARINA.

Tror? — Jag vet det.

ÖFVERSTINNAN.

Den präktige, tappre gossen! Gud skydde honom på färden! Carina — du har gjort mig mycket lycklig! Jag har då ännu hopp.

CARINA.

Ja — ja! Låtom oss hoppas och tro.

ÖFVERSTINNAN.

Men hvarför stanna vi härinne? Magnus! — Matteo! — Vi måste skynda ner till stranden med lampor och linor. Jag går sjelf med!

CARINA.

Tack, signora — men min far är redan der nere. Han tror väl inte att Beppo vågar bryta mot hans bud — men han är der ändå för att se om båtarne. Vi andra skulle endast vara till hinder — och Beppo hjälper sig ensam bäst.

ÖFVERSTINNAN.

Du är då öfvertygad att han kommer lyckligt fram?

CARINA.

Helt visst... om han är ensam...

ÖFVERSTINNAN.

Store Gud! Läkaren...! Hvad är då att göra?

CARINA.

Bed med mig, signora!

ÖFVERSTINNAN.

Det vill jag göra... Det skall — det måste jag! Går till bordet.

CARINA.

Nej: här, signora — här! Madonnan ensam kan hjälpa oss.

ÖFVERSTINNAN.

Ack, älskade barn, du förtjusar mig och skrämmer mig på samma gång! Vi tillbedja icke såsom Ni. I ödemarken, i det djupaste mörker, allena, utan bilder och beläten — öfver allt se vi Gud. Men finns det något, som Han är närmare än allt, så är det en oändlig sorg och en gränslös, ödmjuk förtröstan!

CARINA.

Kom då, signora, kom! Fall ned vid min sida och tillbed!

ÖFVERSTINNAN.

Carina — skona mig! Icke ens förtviflan får locka mig att glömma min be-kännelse och de minas tro!

CARINA.

Ack, hjälp mig! Låt mig icke vara ensam!

ÖFVERSTINNAN.

Hvad? Tror du inte att jag beder? Och för min egen son? I tio år har hans uppfostran varit min gudstjenst, hans kam-mare min kyrka, hans hufvudkudde mitt altare. Och denna bild — hvad är väl den?

CARINA.

Vänta, signora! — Ser Ni den der lilla kanariefogeln der uppe i buren? Han hade flugit ut en dag och jag var tröstlös, och den stackars Beppo sprang som en galning och letade efter honom kring hela ön, en vecka igenom, så snart han fick en ledig stund. Men han fann honom icke. Då öppnade jag fönstret en morgon och kastade mig ned för madonnan och grät. Och hvem flyger in och sätter sig på min skuldra, om inte min lille Giuseppe sjelf, vackrare och mera glad och gullgul än någonsin?

ÖFVERSTINNAN.

En slump, mitt barn! Hvad betydde väl det? Han var hungrig — han läng-tade hem...

CARINA.

Hon, som förbarmade sig för en fogels skull — hvad kan hon inte göra när det gäller ett menniskolif... kanske flere!

ÖFVERSTINNAN.

Du förstår ju inte sjelf hvad du beder till henne!

CARINA.

Men det är tusen gånger mer beve-kande än jag sjelf skulle kunna finna på!

ÖFVERSTINNAN *halft för sig.*

Hvilken pröfning! — Hvad skall jag göra?

CARINA.

Skynda Er — goda, ljufva, älskade signorina! Dröj inte längre! — Kom!

ÖFVERSTINNAN.

Jag kan inte!

CARINA.

Jag blir så rädd! Tänk om hon vred-gas — om hon för Er skull vägrar att hjälpa oss!

ÖFVERSTINNAN *skyndar ett par steg framåt, men hejdar sig.*

Nej — nej, tusen gånger nej!

CARINA.

Ni skrämmer mig! *gråtande.* Nu törs jag sjelf inte bedja!

ÖFVERSTINNAN.

Nå i Guds namn! För din skull vill jag göra det! *Hon vill knäböja bredvid Carina. Åskslag. En ruta klingar och vindpusten släcker alla ljusen.*

CARINA *far upp med ett anskri.*

Se der! Det var för sent! Ni har störtat honom! — Nu är han förlorad! *Illar ut till höger.*

ÖFVERSTINNAN.

Nej — icke för min skull — nej, nej! Evige förbarmare! Du ser icke till en mo-ders dårskap för hennes tro. Du ser ju mitt hjerta! Carina var mera brinnande i sin andakt — jag vill vara fastare i min förtröstan! *Hon tager lampan och återtänder med darrande hand alla ljusen. Därefter knäböjer hon. Tystnad. Öfversten stiger in, djupt sorgsen. Då han ser sin hustru stannar han, betraktande henne med vemod. Slutligen lägger han sin hand på hennes skuldra.*

ÖFVERSTEN.

Beate!

ÖFVERSTINNAN.

Magnus? Store Gud — hur är det?

ÖFVERSTEN.

Åh — i det närmaste... allt godt...

ÖFVERSTINNAN.

Sofver han?

ÖFVERSTEN.

Man kan ju kalla det så. — Se sjelf!

ÖFVERSTINNAN *utom sig.*

Magnus... du har väl inte tagit ifrån mig hans sista ögonblick?

ÖFVERSTEN.

Nej — ännu andas han. Och — han ser!

ÖFVERSTINNAN.

Får jag då nu gå dit in?

ÖFVERSTEN.

Gör det!... Och när du kommer tillbaka så lär mig det der... som du har lärt honom.

En hand famlar på fönstret. Man hör röster.

ÖFVERSTINNAN förskräckt.

Hör! Hvad är detta?

ÖFVERSTEN.

Hvem är der?

Dörren slås upp. Doktor Francesco skyndar in. Hans dräkt är upprifven och vattnet strömmar från honom. På bröstet bär han en påse.

FRANCESCO.

Lefver han?

ÖFVERSTEN.

Ja — ja, gudskelof! Ännu andas han. In med Er! Der är han!

FRANCESCO.

Gif hit något att torka mig med! Jag örs inte gå dit in så här.

ÖFVERSTINNAN.

En schal...! Magnus — spring efter ågonting...! Men fort!

FRANCESCO *under det de gnida och torka honom.*

Pulsen?

ÖFVERSTINNAN.

Ojemn — ibland skenar den — än står len nästan stilla!

FRANCESCO.

Hans färg?

ÖFVERSTEN.

Ful! — Som blod och aska.

FRANCESCO *öppnar sin påse.*

Det är hög tid! Se så — nu kan jag gå in. Nej: — ingen vågar att följa mig! Vänta, säger jag! — Hör Ni? *Han skyndar in. De båda makarne falla i hvarandras famn. Öfversten gråter. Beppo inträder genomdörr, ung, vacker, strålände af glädje. Med honom följer Matteo.*

MATTEO.

Nå, hedersgosse, eftersom — som du nu är här, skall du hafva min förlåtelse och tack dertill! Men hade det misslyckats så skulle du ha fått smaka på annat! Hade du gått till botten, då tror jag att jag hade slagit ihjäl dig — bandit der!

BEPPU.

Åtminstone hade Ni väl begrafvit mig, signor! — Men, hvar är...? *Han sjunker ned på en stol.*

MATTEO.

Det vet jag inte hvar hon håller hus — men tala om nu... ånej, sitt som du sitter... hvad togo Ni Er för? Hur gick det till? Orkar du berätta hela historien?

BEPPU.

Gerna, signor! Den är inte lång och inte tråkig heller!

MATTEO.

Nå — fram med den då! Det skall just bli roligt! — Gå på!

BEPPU *med många tonfall och åtbörder.*

Dit gick det som en hvirfvelvind, men jag träffade inte dr Francesco förr än i skymningen, då han gick ned till Villa Reale, han som andra — ty alla skulle de dit för att se på stormen! Sin stora påse hade han med sig, förstås, men bara jag talade om att fara hit öfver så skrattade han, som åt en galning. Då såg jag ett ljussken, som tindrade här, högst från bergstoppen, och jag visste nog att det var signora Carina, som hade tändt för madonnan, och jag fick mod och sade: se hur nära det är! — Men hafvet? — sade doktorn — Ja — det ser ju riktigt ståtligt ut! — svarade jag. — Tror du att man kan komma fram, Beppuchio? — Visst tror jag det — sade jag — med mig vid styret! — Och der var folk nere kring oss och damer — ack, så vackra! — Och den skönaste bland dem, en svart och förtrollande, hon sade högt: — än finnas fiskare i Neapel!

MATTEO.

Det hade hon rätt i. Det var bra sagdt!

BEPPU.

Men se jag var den som kunde svara, jag också! Jag hittade på att svärja att alle man hade vi samma mod, en lärd doktor inte mindre än en stackars fiskare, som jag, se!

MATTEO.

Bravissimo, din erkeskålm! Ock då såg hon på dr Francesco, förstås?

BEPPU.

Ja visst — och drog på mun... så

att doktorn steg i båten. Och då skreks der evviva, som af tusen man på en gång. Och en sådan folksamling — och engelsmän sedan — och kikare!

MATTEO.

Kanaljer — men vidare?

BEPPLO.

Det flyger inte en fogel så fort som vi voro ute midt på hafvet, och inom en minut sågo lyktorna på Chiaja precis ut som lysmaskar, se, så små voro de! Men nu kommer med ens en stormby rykande ända från Sicilien och det hade varit slut med oss, om inte seglen i ett huj slitits från masten. Och der kastades vi så, hit och dit, och doktorn fick ösa med både hatt och skopa — men så körde vi rakt mot postfelucken. — Och den slog omkull vår båt, men tog oss sjelfva ombord.

MATTEO.

Vi få väl fatt i skrofvat i morgon! Det var Andrea, som förde befälet?

BEPPLO.

Just han, ja. Han låg der sjelf och dref, ty det hade kommit någonting ondt åt styret, och felucken lydde inte, utan rullade och krängde tillbaka mot Capri igen, så att vi voro knappt hundra famnar från reflarne der nere. Och — Gud förlåte mig — hoppades jag inte att vi skulle stanna på grund, ty då hade man fått ge sig i land, och det hade varit bäst, för oss två åtminstone! Men så kom styret i lag igen och — Ni känner Andrea Meardi, signor? — Förr till botten med man och allt än att han skulle rygga för sjelfva helvetet! Fåfångt bad den gode doktorn och förgäfvets knäföll jag för att han skulle löpa i hamn igen. Han fattade sjelf roret i yttersta minuten — och aln för aln sågo vi kusten springa bort ånyo.

MATTEO.

Stackars min gosse! Men karlen gjorde rätt.

BEPPLO.

Då såg jag ut i mörkret med förtviflan. Men hvad blef jag varse? Inte mera bara ett ljus, utan hela guirlanden af strålar från fönstret häruppe. Jag vet inte hvad som kom åt mig: Kan Ni simma? — frågar jag doktorn — och han fick knappt svara... så slängde jag honom öfver relingen — och

i voro vi båda som grodor! Och hur vi kastades och drogos ned och slungades upp igen och fram och åter — det lemnar jag åt en bättre att beskrifva — men sist vräktes vi båda i land och nu — äro vi här! Carina har stått i dörren och med förtjusning hört en del af berättelsen.

MATTEO.

Nej — se på Carina — der har du henne!

CARINA, störtar med ett glädjerop i Beppos famn.

Nej — här!

MATTEO, gapande af förvåning.

Aha, flicka — har jag dig nu fast? Det var derfor man bad så förtvifadt och förstörde mina ljus? Nu begriper jag den brinnande andakten...!

BEPPLO.

Fader Matteo...?

MATTEO.

Du skall få henne, gosse — du skall få henne! gå till ett skåp. Och ett godt glas vin till på köpet! Du är ändå den raskaste fiskare på hela Capri!

ÖFVERSTEN.

Och den rikaste med, det vill jag lofva! Beppo helsar öfverstinnan belevadt med glaset i hand. Därefter leder honom Carina till madonnabilden, i hvars sken de stanna.

FRANCESCO, kommer ut lugn och allvarsam.

Tystnad! — Det är gossen som skall tala och derpå beror hans lif...

De båda föräldrarna betrakta hvarandra med andlös ångslan. Efter ett ögonblick höres ett mägt utrop ifrån sidorummet.

CARINA.

Hvad var det, han ropade?

ÖFVERSTEN.

Pappa!

ÖFVERSTINNAN på samma gång.

Mamma!

FRANCESCO, leende.

Lika mycket hvilketdera! Detta rop bevisar att han är räddad. Skynden nu in — han har ju kallat Er...

Innan han talat ut hafva öfversten och öfverstinnan med glädjerop skyndat in till sin son. De öfriga torka sig i ögonen. Därefter taga de i ring.

CARINA bryter ringen och omfamnar Beppo.

Nå, Beppino — är detta inte en roligare dans än sjelfva tarantellan?

EDV. BÄCKSTRÖM.

Nyprovençaliska dikter.*)

I.

Jernvägen.

star fram igenom berg och dungar
ett skutt från strand till motsatt strand.
klar ut af jern ett väldigt band
i luften öfver träden gungar;

en blixst den genom nejden ljungar
ar fram med åskans dån ibland,
tat häpet skålfver, sjö och land
i i rök, som den mot himlen slungar.

! Såge du den vilda färden,
nog som förr: den trefald koppar
jertat menskan bärd på land som haf.

var elden, tvingar vattnets droppar
as ånga, rädd att genom världen.
år hastigt nog mot död och graf.

II.

Returbiljett

»Jag tror i evighet det tåget dröjer»,
Så hör man vresigt puttras då och då
I väntsaln, packad full i minsta vrå;
Otålighet i hvarje blick man röjer.

Man pladdrar tanklöst, ingenting förnöjer,
Sin granne mönstrar man från topp till tå,
Till slut en resande med lockar grå
Sin stämma till en ljudlig svordom höjer.

En andligt sinnad fru, som detta hör,
Då brister ut: »betänk, hvarthän det leder!
Ni fara skall en dag till helvetet,

Om ni så gudlöst tal på tугan för!» —
Då svarte tryggt den gamle: »lugna Eder,
Min bästa fru, jag har returbiljetten».

TH. HAGBERG.

Sagor i Svenskt Landsmål.

4. Den listige Drängen.

(Öster-Närikes munart. **)

va en gång två bönnere, sóm bodde
is i samma by å ågde hvar sin
Båga fjärndelar va lika i jola å
så bönnere bole fälle ha vari
ia di óg, um rätt ha vari; men då
ite ändå, för den ene va riker han,
'nte mer än hvar takka' ån för den
Nokk kunne en fälle tykka tókkå
itt, når di va lika knoguga båga
en så fali unnlitt va då fäll'inte
för den ene hade hjälp å kunne
j dräng, å då va bradiga drängen
den den anner fikk vara hemsamten
hjälp hadd' han 'tå gummå si häl-
ho va så innasjuk, så ho orka raks
någå utarbete, sa ho. Må sittå-
ho og sóm sämst, men spinna rån-
å hånka på hælår, då kunne ho, å

i stugera gne ho óg för jämnå. Må sjuka
hennas va då fälle inte så illa häller, sóm
ho gnall te, för inte såg ho kåk å mósug
ut någå. Nå anna slag! Ho va så trinn å
rö å frimodig i syna sóm e pionaros, å fast
ho va lita å knubbug så va ho bre öfver
åxlaskillera å rotadryg, så engen va go' för
å varscha någå fel på-a. Men si ho va lat-
smidig å egennyttig, då va ho, å då va
hela sjukå. Så va ho óg utå då folkaslagå
att ho kunne bära bört i förklå'e allt då
kärn hennas körde hem må oxar å vagn,
å då vet en fälle hur då går må drygsla.
Synn um bonnakraken va då i alla fulla
fall fast ingen just kunne gi sej te å ynka
honom, för ha han bara banka' på kåringa
allt i hvararum, så ha ho nokk vurta hörk,
å han stått sej bätter. Men nu va han

r en samling dikter med titel: »Sounet, souneto e sounaio de Ian-Batisto Gaut. Ais 1875».
ör ljudbeteckningarna hänvisas till de i denna tidskrift förut införda sagor i Nerikes mål.

oförsumliger i di taga, å så nådde han ha't tókkå han hadd'et, å då va inga rá' mä.

Så bar då så te en sündas kväll, när käringa va ute på filikrikkareskjuss, sóm ho bruka bá sent å bittiga, å han sätt hemsanten i stugå, att då kóm en främ-mater dräng in te'n.

»Guss afta å takk för sist», sa drängen.

»Gu' sinne, å takk 'själf», sa boen.

»Å ni nödiger å stå' dräng, far?»

»Håh Gu ná' mej för dräng», sa boen.

»Hur skulle ja mäga mä en tókken? Ja kan mä nö klå å fö mej själfver, senna mer.»

»Må då?» sa drängen. »Ja men då tränger Ni allt um å få er hjälp då», sa han.

»Du talar sóm du har vett te», sa boen. »När två munnar gjort tomt fat, får en då mer um då står en hungerbucker i jämter å gapar? A när böxera inte vill ty te två ben, ty di då bütter te fyra?»

»Ja visst» sa drängen, »um en bara inte å rålöser; för vet en rá, så tränger en hvasken um å vara brölöser håller böxalöser, då kan ni sätta Er på; å ja ska nokk ställa mä den saka, så böxera ska ty åt bá Er å mej, um inte matmora hällest tar dóm åf Er» sa han.

»Du va värsten te säja ifrå, du», sa boen, »men ett å te skróppa å skräfva å anna te knoga å sträfva, å stor i ola å liten på jola; ha du hört då förr?»

»Ja varsch! Då å mer te», sa drängen, »men då å sak samma, för här tycker ja um mej å här vill ja óg bli, å nokk samsas vi um löna allti. Ja tänker inte å ta någä åf Er förr'n ja gjort skäl för'a.»

»Så du språkar!» sa boen. »Du språkar å du språkar så då ännu sångrar i örrera på mej, å då å fall' inga kónst, för stora ol å fett flåsk då fäster inte i hal-sen då någä. Men å du krópp te göra så då inte sångrar i di tomma tarmár, så vure då måttan fál å våga ett frestanne» sa han.

»Ja våga ni, far, så gör ni då ni inte ångrar», sa drängen »för hännase ska ni veta å den, sóm inte å rädder för illa ve.»

Boen te å klå sej i skall'n. Den der drängen tyckte han um för en ska veta då va en allmenskade sóle te vara stor å utlajder, å va han bara håla så stark, sóm han såg ut te, så va han nokk ändå mä di styfvaste i sokkna. Men då ville mer te än vattävalling för å fylla en tókken

skrókk ätter orning. Hva skulle han fö honom mä? A nu va mor te kos óg. Hva skulle ho säja um ho fick en tókken brömal i huså, å hva skulle han själfver få te åta.

»Nå!» sa drängen, han börja bli ofó-len, »hva svarar ni då?»

»Ja då å då ja grunnar på», sa boen.

»Asch då orkar ja inte höra», sa drängen. »Si så! Sitt inte dännar å grunna å grunna, så då går mä er sóm mä presten; han gick i sakkerstiå å grunna på profpræddikå tess fólkå ha gått ur kórka. Nå anna slag! Kvikka tankar ska då vara i kvikkt hufve, å gör er nu inte dummare än ni å te. — Här å hånna» sa han.

Ja boen måtte fram mä näfven han óg, å då vart hånslag utåf å då på käravis, så då ännu sve i fingrar, å då va hela städschla. Men nu va då gjordt sóm gjordt va; mor fikk tänka hva ho ville, för drängen tog ve å gekk i tjensta mä däsamma. Bäst då va kom käringa insulannes.

»Guss afta å välkommen te byss» sa boen.

»Guss afta igen far», sa käringa »hva ha du roga dej mä mäa ja ha vari bóta?» sa ho å va så len i ola å mill i ögera.

»Jo ja ha stadt mej dräng ja» sa boen.

»Dräng?» sa käringa, »å du raks ifrå vettå; ha du statt dräng du?»

»Ja, ja ha så», sa boen.

»Kórs i alla mina dagar», sa käringa å slog sej på knäna. »Ha en skulla' hört tókkå? Hva ska du löna å fö honom mä då?»

»Löna blir mi sak å föå blir di» sa boen.

»Stakkare han då!» sa käringa.

»Håh! Stakkra lagum ni mor», sa drängen. »För här ska ni veta står den, sóm inte å rädder för illa ve, å Gu qväll, på er! Vi ska nokk bli kómsänser å få då bra å stå óss på käravis», sa han.

Nu måtte käringa ta'n i hånna ho mä, å när ho titta' på'n, så såg ho då va en rektiger sóle, å inte såg han dummer ut håller.

Den häre blir nokk inte go'er te å tass mä, tänkte ho, men då teg ho mä. A allri ol sa drängen håller. Han bara glodde på'a, där ho sätt ve spisen så stinn å trinn i syna som e artamjölsþánnkåka, å så såg han på boen hur skrán å mager å glámuger han va. Annakka den kä-

ringa! Ho spisar anna än vattävälling ho», tänkte han.

På måndan skulle di åt skogen å hugga gärschle å bittiga på móran ga di sej utáf. Men når di kummo fram te hyggé, så varscha drängen att han hadde glömt yxá. Så måtte han då gnia hemått igen å in i stugá. Kåringa va te kos, men då va duk på bolá, å att ho inte ha lajd honom dännar bara för att sola skulle bleká'n, då varscha' han óg för då va smör å brö å ost, ja då fanns brännvin senna mer. — Ha en skulla' sitt e tókka kåring! Då va anna slag än vattävällingen å paltäbrösbetár ho ga kärn sin te frukust. Här å smólk i mjólka för boen, tänkte han, men gi dej ti får du si. Dämmå kröp han ner i e liggesóffa å la på lóká, å skar sej ett litá tittåhól i sibråé.

Bäst då va kóm kåringa indåmmanes å hadde arstufar må sej. Ho ba honom sitta ner å hålla te go'er, å då va han inte mot um håller.

»Jå hörde du skulle åt skogen i da å då tyckte ja du kunne trånga um en liten frukustapinne», sa ho, å va så mill å smeksen sóm ett västavår på missommårsnatta.

Fråmmaten hennas va'nte kråjsen å nöbjudd. Han gimsa' å åt, å tog sej bá en å två. — Kåringa va'nte sårmer ho håller. Ho söp honom te, å smallra å prata å gjóle sej fin på alla de vis. Men måå låg drängen unner söffalóká å tugga på sånghalmen, titta' i tittåhólá å lydde.

Når nu arstugen ha lókta' frukusten, va han så stinner så han måtte lóssa förskinnå. Å så takka han för kalaså å skulle gi sej utáf.

»Nå vänta lite», sa kåringa, »hvar hålls du i da?»

»Ja hålls i skogen trasst jåmter erat hygge», sa han.

»A du hemsamten då?» sa ho.

Ja han va så, sa han, för drängen va åt kvarna.

»Um du då blikkar i träna å lätter kvistár ligga på gångåvågen, så ska ja kómma te dej må middar», sa ho.

»Takkar» sa arstugen, å så gekk han ut gynum farstudöra å kåringa in i kökå.

Nu fekk drängen brått må tro. Han ópp ur söffå å smet sej åtter óppåt skogen. Ja, arstugen han gjóle han, sóm kåringa ba' honom, men allt må han kvista' plókka' drängen ópp kvistár å blikka ny våg te

deras hygge. Nu hadd' han gjort då bra, tyckte han.

Måå höll husbonn på i skogen, högg å mordera' å svor bara illa ófver drängen för han allri kóm te bakårs. — Så dum ja va! Hva skulle ja må en tókken latrygg, tänkte han. Skróppa å skråfva då kan han, men inte å han så kringer i vänningár sóm han å i kåften, då sir ja nokk; å når han å tókken första dan, hur ska då bli på sista byté!

Men så kóm drängen. Han hadde vurtá villar i skogen å måtta krångt trójá tre gånger inna han kóm rátt, sa han.

»Må latoxar kór skogaråa bást», sa boen, »å nu spörs då, um du å utáf hennas fólk håller mitt», sa han å va just messlynter.

»Gi er ti, får ni si», sa drängen å spåndé te å hugga, å då så då dundra' å braka' i skogen, så um e lita stunn hadde han fállt fler trår än boen.

»Dóger då?» sa han.

»Då dóger», sa boen.

Men så la drängen yxá på bakken å börja å titta sej i kring.

»Hva sturer du åtter?» sa boen.

»Ja sir på sola att då å middar», sa drängen, »å titter åtter mor, för nu tycker ja då å så dags, så ho bole vara här må massåkken.»

»Å då då du gapar åtter?» sa boen, »så lær du allt få titta ógera ur dej; för mor hadde int nå te gi óss, sa ho, så vi får' le hugga å klyfva så länge vi orka, å senn spörs då, um vi kunna raka te óss någå, når vi kómma hem.»

»Åh hunnår», sa drängen. »Tokká ska vi fáll' inte tro, för så illa vulå å då nokk inte. Nå varsch! Mor kómmer nokk, ska ni si, å ett sjudugtitt mål gir ho óss óg, då kan ni sätta er på.»

»Ja då kan du tro, å um du lægger bek på, så drar då», sa boen. »Men kan du stå dej på då målå te kvåller, så å du inte hungruger», sa han. Dämmå drog han te förskinnå hålare um mejå å tog te å hugga igen.

»Sir ni far?» sa drängen.

Boen te å titta, å må tro han vart stinnójder, når han fekk si gummå si kómma luskannes milla bóskår må ett stort massåkkaknyte på armen; å ho va så noga må te å ha ógera på kvistár kan tänka; så

ho varscha inte hvart ho kóm förr'n ho va ännu ve gubben sin.

»Guss middar mor!» sa boen.

Käringa skvätte te.

»Körs i alla mina dagar! Ä dä du far?» sa ho.

»Ja visst ä dä ja», sa boen å skratta', »dä må du falle veta ätter du ha kumma' hit mä massäkk. Men sätt dej nu, så får ja si hva du ha kunna' raka hop åt oss.»

Så tog han knyté å börja titta ätter hva ho hadde.

Dä va smör å dä va ost, å dä va artamjölspännkaka. »Smakar mums dä», sa boen. Men dä va sötost å ostäkaka óg. »Ja menar du raks vänner syna på mej! dä ä ju rekti kalasmat, mor!» sa han. Så fekk han tag i e lita flaska. Hva kunne dä vara i den flaská? Han tog kórken ur'a. Dä va brännvin. »Nå djäkeln antura!» Han vart så fåjen å gla, så han ga käringa en stöt i siá, så ho va nämma ve å trilla hófdes öfver skánkár på drängen.

»Mor!» roft' han, »mor! Hvar ha du kumma' öfver all den häre rare fågná'n? Du har fäll'inté stul'en likka?»

»Ah dä litä ja gömt ihop», sa ho, »å så tyckte ja dä kunne passa å ta te i da ätter dä ä första middasmåla ja gir den nye drängen vänn», sa ho; men nokk önska' ho bå drängen å kärn sin så långt te kos, ho kunne tänka sej, å länger bört ändå, dä kan en falle veta, för dä va ju arstufar ho sökte, å stakkare han, nu fekk han sluka vär i ställe.

Men dä va e inmarig käring, å tókka hittä allti på rá.

»Hör ni far», sa ho. »Arstufar hålls hännasse i skogen han óg, å nu ha vi allri bjutt honom dä bittersta gränn, vill ni inte be honom kómma hit å hålla te go'er han óg?»

Boen va just lika kymrar um den hjälpa, för massäkken van'te så värscht stor, så nokk kunne han å drängen husbergera alltiropa, tyckte han; men han va'nte niska utá sej, å inte ville han göra mor i mot håller.

»Gåkk å bju arstufar du», sa han te drängen, å drängen gekk óg, men tog sej förrst en stor ostäbete. Den skulle han ha te tugga på mä han gekk, sa han, för vattävällingen å paltäbrösbetár, han fekk te frukust hade längesenna sjókki bort, så han va så illa hungruger, sa han. Men så

beta' han sünner osten i ställe å latte bitár ligga på gångävägen, å så kom han te arstugen.

»Hör ni far», sa han. »Ni lär allt å akta er för våran far, för nu har han fått spordagar på att våra gör kalas för er, når han ä te kos, å nu kómmer dä allt å osa katt för er.»

Dämmä spräng han te bakärs.

»Far!» roft' han. »För alla di hunnár, Far! Skynna er å ta yxá mä'er! Arstufar ha fällt ett stort trä öfver sej.»

»Kära hjärtannes, tokká elände! »å boen te å gnia mä yxá i hánna.

Når nu arstugen varscha honom springannes tókken, kóm han i hóg hva drängen ha sajd, å klädde i väg dä mesta han orka'. Boen vart bå storöjder å gla' att han va oskadder. »Vänta litä! Vänta litä hör du! Ja ville bju dej på litä kalas hännasse i skogen.»

Bju på kalas? Nå dä kalasä va arstugen lika kymrar um, dä takka han för, å dä va nokk likst å vara ifrá, tänkte han. Han te å gnia värre, men allri ol sa han. Han bara gne.

»Ja menar han ha vurtá viller ja», sa boen »för så kräjsen plä han fäll'inté vara hällest, men gnia köttá af sej för å pókka fólk te äta öpp massäkken för'en, når en själfver ä hungruger, dä ska stakkar' den göra», å så gekk han te bakärs.

Men nu varscha' han ostäbetár, sóm drängen släfft på gångävägen. »Tókken ovuling!» å så plókka' han öpp guschlána.

Mää sätt drängen nästa käringa å gimsa å át å smorde sej ur massäkken.

»Hva ä dä far plókkar dännasse?» sa käringa.

»Småsten», sa drängen.

»Småsten?» sa käringa. »Hva ska han mä den å göra?»

»Ja, vet ja?» sa drängen. »Men i alla fulla fall ä dä bäst ni aktar er, mor! För nu vet far hur ni kalasar mä arstugen, når han ä te kos. Å att dä va åt honom å inte åt honom, ni lajd den häre massäkken, dä vet han óg, så nu lär dä allt å bli anna' utáf.»

Nu vart käringa rädd å ifrig, må tro. — »Gu ná' mej! Gu ná' mej!» å så la ho af hemát ho óg.

Boen ropa ätter'a, men ho vännu inte; ho bara gne.

»Ja menar ho ha vurtu' tokug ho óg»,
sa han, »håller va gnir ho åtter?»

»Vet ja?» sa drängen. »Um inte ell'n
ha kumma' lös der hemmave.»

»Hva säger du?» å nu nu fekk boen
fötter han óg.

Men käringa va kringare i fotlagä, å
så vart ho försten. Ho in i kökä å la sej
i bakungen. Boen te källå å fekk sej e
full vattabytta å så in i kökä han óg.
Men ingen ell va han go för å varscha.
Må då kunne vara i bakungen? Han ópp
må ungsluckå å vrok in hela vattabytta.
Käringa te å skrika: »Kära söta! Kära
söta, kära far! Var'nte sinnter på mej.
Ja ska allri mer göra kalas för arstufar,
när ni å te kos, å allri ska ja lägga mas-
säck åt honom håller.»

»Åh hunnår!» sa boen. »Å då på då
lilla viså? Då å då ingå unner du'nte har
någå anna än vattävälling åt mej då. —
Ha en skulla hört tökkå! — Men, men,
men då tåls inte, sir du, nå då tåls inte!»
å han fram må käringa å te bre' på'a då
mesta han orka'.

Käringa skrek förståss, men då hjalp
inte, å diss mer ho skrek, diss värre dåmma'
han på, för nu va han rektitt i taga.

Men så kóm drängen in, han. »Ja
tror då å likst ni hyvlar er litå, far», sa
han, för nu ha ni nokk sakta takka' mor
för kalaså.»

»Tykks du?» sa boen. »Nå-åj! Mer
ska ho ha», å så ville han på'na igen.

»Nå hållt», sa drängen, »då å nokk nu.»

»Å då?» sa boen. »Får'le då då. Men
honom ha ja inte gitt någå än.»

»Då ska ni inte håller», sa drängen.

»Ska'nte ja? »Jo då ska ja, å då så då
ska knaka i tjjfvaryggen på'n.»

»Nå då», sa drängen. »Honom vill ja
sköta.»

»Vill du?» sa boen, å då va han inte
messlynter för åndå, för så mykkå hadd'
han sitt, så han visste drängen orka' mer
än han, å då va inga falska tag någå, när
han tog i. »Får'le då då», sa han.

Så gekk drängen te arstugens.

Anmärkingar: Inte mer än hvar takka' an-
nåt och jämt. Uttrycket är hemtadt från den
gamla gästbudseden att hafva förning. När nu
gästerna endast hade ett tacka hvarandra så visade
detta värdfolkets ekonomiska ställning; *knoguger*:
husållsaktig och stråfsam; *fåli*: särdes; *fålle* (*fåll*):
väl, likväl; *bradiger*: dugtig, väl för sig kommen;
hemmetten: ånsam; *sittågåra*: qvinlig husslåd; *rån-*

någarn: eg. varpgarn; *spinna rännågarn å hånka*
på hålar: spinna varpgarn och vinda upp det på
hålarne d. v. s. springa sysslolås omkring; *gnia*,
(*gne*, *gnii'*): springa; *gnall*: imperf. af *gnålla* (sup.
gnålli); *kåker*: sjuklig (om hela varelsen), utmerg-
lad; *mósuger*: sjuklig (om ansigtstryck), matt,
modlös; *åzlasckillra*: skuldra; *rotadryger*: bred öf-
ver höfterna (såges nästan endast om qvinnor); *lat-*
smidiger: lat (om den, som smyger sig undan mö-
dan); *egennyttiger*: lat (om den, som i otid spar
sina krafter); *drygsel*: egenskapen att vara dryg;
ynka: ömka, beklaga; i *hvararum* eller i *hvarare*:
understundom; *hörker*: rask; *oförsumliger*: särdeles
försumlig; *nå*: må, få, tillåtas; *flikrikkeareskjuss*:
onyttigt, ändamålslös flackande; *takk för sist*: en
tacksägelse, som ej får försummas, äfven om man
inträder till en person, som man aldrig sett förut;
mågtå, *må*: stå ut med, förmå; *senna mer*: hvad
mer (eller hvad värre) är; *tränga um*: behöfva;
hungerbucker: hungrig menniska; *hvasken*: hvarken;
vårsten: den värste; *skróppa*: tala högt och öfver-
modigt; *skråfra*: skryta; *sångra*: susa, ge ett dall-
rande ljud; *måttaa fål*: måttlig risk; *hännar* och
hännasse: här; *inte rådder för illa ve*: oförskräckt,
modig; *allmenskader*: ofantlig; *såle*: någonting i sitt
slag ovanligt stort; *utlajder*: utlagd, utvuxen (läggå,
la' lajd); *otålen*: ofålig; *grunna*: fundera, tänka ef-
ter; *dännar* (*dännasse*): där; *roga*: roa; *måa* (*må*):
medan, under tiden; *skulla*: skolat (*ska*, *skulle*,
skulla); *staktra*: eg. kalla någon stackare, ömka,
beklaga; *lagum*: lagom, måttligt, ej öfver sig; *kóm-*
sånser: vänner; *artamjölspännkaka*: ärtmjölspankaka.
Närkingens ålsklingsrätt och i äldre tider hans för-
nämsta föda; *skrän*: torr, mager; *glåmuger*: sjuklig
till hy och anletsdrag; *annakka*: anfakta, besitta (i
svordom); *kummo*: kommo, verbet *kómma* (*kóm*
kumma) är det enda, som i andra former än præs-
sens indicat. bibehållit pluralis ändelser. Närkin-
gen säger *vi*, *I*, *De kómma* och *kummo* samt äfven
i imperat *kómma*'. Pluralis form finnes eljes endast
i præs. der det alltid i äldre personers mun hettes:
Vi komma, *Ni köra*, *De veta* o. s. v.; *blekå'n*: bleka
honom, vid dylika sammadröningar förlänges den
verbala ändelsen *a* till *aa* (*å*); *smålk* i *mjålka*:
smålk i mjölken; något som ej bör vara; *Arstufar*
eller *Arstugen*: far i grannstugan, granne; *inte vara*
mot um: vara benågen; *smeksen*: smeksam; *kråsen*:
motvillig, omedgörlig; *gimsa*: tugga; *lökta*: sluta;
mordera: gå på med ifver; *kringer*: hastig, snabb;
villar: (för villader) villad, vilsen; *måttaa*: måst (*må*,
måtte, *måttaa*); *krånga*: vända ut och in på något;
stura: stirra; åh hunnår: åh hundarne! ett vanligt
utrop lika som *ta mej hunnår* och *gi sej hunnår* på
vanliga bekräftelseformler; *vulen*: beskaffad; *då ska*
vi tro å lägga bek på, så drar då: ett ordspråk
som betecknar att hvad man säger sig tro aldrig
skall inträffa; *meja*: midja; *stinnojder*: förvånad,
storögd; *luka*: amyga; *skvåtta*: spritta till; *håfdes*:
hufvudstupa; *skånk*: skank, ben; *bittersta grånn*:
minsta grand; *lika kymrar*: lika nöjd, obenågen;
husbergers: gifva herberge, bereda rum för; *sjukka*
(*sjökk*, *sjukå*) eller *sjokka* (*sjakk*, *sjökki*) sjuuka;
låtta (*latte*, *latt*): låta; *osa katt*: vara fara å farde
likasom lukten af katten bådar ondt för råttorna;
vurta sup. af det obrukliga *varda*, hvaraf formerna
vart, *vurte* och *vurta* ånu bibehållas; *spordage*:
spaning; *våra*, förkortning för *våra mor*: matmodren.

(Forts.)

G. DJURKLOU.

Liten dufva.

Barnet sade: »sträck ut vingen,
Lilla dufva — mot det blå!
Hvad vi drömma om vet ingen
Utom vi — vi begge två».

»Ser du? Redan dagen bräcker
Det är arla nu min vän!
Flyg så långt som himlen räcker;
Blir du trött kom hem igen.»

Dufvan flög omkring all världen
Utan hvila, stund från stund,
Och kom åter ifrån färden
Med ett oljblad i mund.

Slog så ner uppå balkongen
Väntande sin vän i qväll'n.
Satt och drömde; men den gången
Greps hon utaf husmamselln.

»Sprattla inte» — denna sade —
»Nytta gäller mer än smek.
Ej på länge jag mig hade
En så läcker, liten stek».

Kärleksfulla dufvan slagtas;
Blir med säs — helt delikat.
Intet i vår tid föraktas
Blott det vändas kan — mat.

ONKEL ADAM.

Bland Bränningarne.

Af CLAES LUNDIN.

I.

Från Yngve till Alrik.

»Ett bref från Yngve», utropar du, »nä, det var märkvärdigt!» Du trodde mig naturligtvis icke, när jag lofvade att skriva till dig från vestkusten. Så kan man misskännas. Hvarför jag skrifer i dag har dock sin orsak kanske till någon liten del i regnet, som nu hållit på i några och tjugo timmar och gjort all yttre samfärdsel omöjlig. Det är så blött, att jag måste göra i hop ett torrt bref för att icke alldeles smälta bort. Och nu vill jag skrifta mig för dig.

Som du vet, for jag hit icke just för att dr. Kjellberg hade rådt mig dertill, som ej mera för att komma ifrån dig — ja, ursäktade att jag säger det — och alla de andra i vårt lag, hvilka verkligen föra ett allt för oförståndigt lefnadssätt. Jag behöfde något annat, tyckte jag, än de evinnerliga middagarne, drifveriet i »torget», färderna till Djurgården, spelpartierna, pratet och sqvallret och hela det der nutidslefvernet. Stockholm höll på att ta lifvet af mig, så ung jag än är. Jag tänkte på klippor och hafsskum, friska vindar, smorlädersstöflar, flundror och Kosterbåtar. Jag längtade efter allt detta, efter

natur i alldeles oförfalskad skepnad, genom-ärlig natur.

Du tror kanske att jag ej funnit något i den vägen. Jo, det är just det jag har, min käre Alrik, mycket mer än som kan anas af dig, hvilken inbillar dig bo i naturens sköte för att du har sommarnöje vid Ulriksdal och far dit ett par eller tre gånger i veckan. Men det är icke just här på badorten, som naturen är mest oförfalskad. Det är långt ute i skären, och det är också der jag mest vistas. Hade icke Corneliusson, min båtкарл, sett så ömkligt genomblöt ut i dag, skulle jag ej låtit regnet skrämma mig kanske nu heller från att gifva mig af dit bort, fjerran från den fördömda bildningen, hvilken jag egentligen hatar. Det gläder mig att kunna säga det åt dig, ehuru du troligtvis icke förstår mig.

Kan du tänka dig hvilka jag träffade här redan vid landgången till den ångbåt, som förde mig hit? Jo, Pontus och Eberhard och ännu ett par af våra närmare bekanta. Jag svor ve och förbannelse öfver dem, skakade hand med dem, såg så glad ut, som min förställningsgäfvad med-

gaf, önskade dem dit der pepparn frodas och åt middag i deras sällskap, middag med Lafitte, Romanée och Moët. Det var mitt första inträde i naturens sköte här på kusten.

De glada gossarne ville göra upp båtlag med mig, ty de ha naturligtvis båt och segla kanske en hel timme hvarje dag, när de ej äro hindrade af frukostar och andra högtider. Jag bad dem dra för tusan — det var vid sista glaset, ett Amontillado, som ej var illa — och de skrattade och funno mig särdeles älskvärd.

Dagen derpå hyrde jag mig en egen båt med egen båtkarl och nu gör jag mina egna seglatser dit hvarken Pontus eller de andra hitta efter. Men de äro ej de enda af »hufvudstadssocieteten», för hvilka jag råkat ut här. Friherrinnan Klingentaln med alla sju fröknarna släpa sina indliga klädningar i sanden vid badhuset ägarne i ända och äro midt uppe i sin anliga sysselsättning med finare och äfven röfre sqvaller. Fru Renner är också här, den herr Renner med sina två långa pojkar, men dricka konjak på förmiddagen och insch på eftermiddagen samt derunder äta med ett par dussin cigarrer hvardera. Ägot annat kunna de naturligtvis icke få till. Jules, den gamla hedersgossen, är här och slår för en ung flicka, som är mer än 35 år yngre än han, en ten, snäll och söt flicka. Vi hafva »societeten», ordinarie två gånger i veckan, och extra ordinarie hvar enda qväll i »salongen», der det dansas och göres musik, prass och kurtiseras alldeles som vore vi i Stockholm.

Bland alla andra, mer och mindre betydande hufvudstadsanleten, som här uppenbara sig, äro också de som höra till familjen Herlefsson, ganska hyggliga menniskor. Herlefsson själf är en hedersman, men icke är man just roligt i hans sällskap. Han rågade mig i går, hvad jag tänkte om rundskattefrågan. Hvad skulle jag svara på sådant? Fruen ville veta, om jag hade reda på skärgårdsfolkets andliga behof. Sålunda der kan vara mycket aktningvärdt, men det finnes ju icke en enda gnista poesi deri, och ej är det fullt naturligt heller, när man kommer raka vägen från Stockholm. Men jag skall sätta mig in i frågorna, om jag får tid och om jag icke snart ger hela samhället på båten. Det

är det jag helst ville göra, ja, det är mitt uppriktiga allvar, och det samma sade jag till fröken Agda här om dagen, men hon skrattade blott åt mig. Den flickan förstår jag mig icke riktigt på. Hon är släkt till Herlefssons, som du kanske vet, och har rest med dem hit. Hon är vacker, så förtjusande vacker, att jag för länge sedan varit kär i henne, om hon icke nästan skrämt mig genom sitt underliga sätt att vara. En af de »frigjorda» kan jag just icke kalla henne, ej heller en af de »blå», men något ditåt är det, mycken bildning, alldeles för mycken för mig, och med märkvärdiga åsikter om qvinnans och mannens förhållanden.

Jag flyr henne, försöker åtminstone, fastän det ej alltid lyckas, och har föresatt mig att aldrig förälska mig i henne. Hon har nog af tillbedjare, tyckes det, men gynnar ingen enda, ehuru hon är vänlig och glad mot alla. Hon dansar, skämtar och ler gerna, men det ligger något egendomligt, om icke i dansen, ty hon valsar som en engel, men i skämtet och leendet. Behagsjuk kan jag ej kalla henne. Men det är något öfverlägset hos henne, som håller på afstånd på samma gång, som det drager hvar och en till henne. Med ett ord: jag förstår mig icke på henne.

Jag vill ej heller förstå henne. Min häg står nu mer åt helt annat håll. Det är *natur* jag vill ha och icke öfverbildning. Det är icke blott champagnen jag afskyr, utan också den finaste bordeaux — det är en liknelse, som du bör kunna fatta, om du också icke begriper huru jag kommit på dylika åsikter. Jag vill ha klart vatten eller, i brist på det, en mugg hembrygdt öl, kanske till och med hellre det senare, ty i det finnes onekligen mer »corpus» än i vattnet.

Herlefsson är en tråkig hedersman, för fru Herlefsson är jag nästan rädd, ty så ofantligt snäll och fullkomlig förekommer hon mig, men likväl kan jag ej undgå att möta dem hvar enda dag, än på land, än på sjön, till och med långt ute vid fisklägena, och jag måste då naturligtvis sällskapa med dem, ty jag är väl ingen björn heller, om jag också lärt mig hata civilisationen. Nu har jag dock föresatt mig att hålla mig helt och hållet undan. De skola sannerligen icke få tag i mig. Jag har många gömställen ute i skären, men det

är i synnerhet ett, som jag riktigt älskar. Tänk dig en klippa, skroffig och otillgänglig, utan ett enda träd, utan ett grässtrå, utan en bit moss. Se, det är natur! Det är något annat än Djurgården och Ulriksdal. På den klippan står ett litet grått hus, en eländig koja. Der bor en gammal fiskare med sin dotter. Gubben är det ståtligaste hvitskäg, jag någonsin sett, — idel kraft, ärlighet, enkelhet — med ett ord: natur. Och dottern är en rask, ljushårig tös, vacker som hafsytan omkring klippan, när solen lyser derpå. Jakobina är det älskligaste naturbarn, jag någonsin kunnat tänka mig. Du tycker kanske att Jakobina ej är något vackert namn, men om du såge henne, som eger det namnet, skulle du finna det klinga i dina öron, som den ljufvaste musik. Agda är icke något fult namn, men det ljuder så stolt. Det är något örnaktigt, allt för ädelboret, öfverlägset, som gör mig rädd och som förödmjukar mig. Jag tycker icke om att öd-

mjuka mig inför en qvinna, vore hon också den skönaste på jorden.

Nu lyser solen fram igen. Corneliusson kommer och frågar, om jag ej vill segla ut nu. »Det är så mycket pent vär», säger han på sin underliga bohusländska. Jo, visst skall jag ut nu. Båtkarlen menar, att man med den här vinden kan komma snart till Svartskär. Det finner jag förträffligt. Det är till Svartskär jag vill. Der bor gamle Niklas Jakobsson och den vackra Jakobina. Jag undrar huru de hafva det. Jag har ej varit der på två hela dagar. Mycket kan hända på ett par dagar, när man bor ända ute i hafsbandet och när det blåst så att klipporna kunna vältras öfver ända.

Far väl med dig, min käre Alrik! Jag vill ej hafva något bref från dig, ty det skulle blott störa mitt friska naturlif, men du skall kanske snart åter få erfara något från mig.

(Forts.)

Boknyhet.

Gustafsson, R., Andra samlingen. Nya sagor. (Sthm 1875. Pris: 1 kr. 50 öre.)

Dessa sagor äro tydligen tillkomna under Andersens inflytande; och huru skulle det väl vara möjligt att i det diktslaget frigöra sig från honom som förebild? Dock skulle vi vilja påstå att förf. på åtskilliga ställen röjer en viss grad af själfständighet, och att dessa ingalunda tillhöra de minst lyckade. Som prof härpå nämna vi »Kungens som inte kunde soffa», parabeln »Lifsens bok», »Sanningens tempel» m. fl. Ett fel hafva dessa berättelser gemensamt, de äro för flyktigt utförda. Vi vilja ej yrka att Andersens godmodiga fördjupande i biomständigheterna skulle ovilkorligen vara nödvändigt för berättandet af en saga; men

begreppet af hvarje diktform medför anspråken på innehållets afrundning och åskådliga framställning. Förf. visar flerstädes att denna brist icke beror på felande sinne för detaljen; den är således sannolikt att söka i mera yttre omständigheter eller ock i någon på förhand uppgjord teori. Huru som helst, är det visst att flere af de idéer förf. behandlat äro lyckligt funna och vittna om en verkligt poetisk blick på lifvet, om än, som sagdt, deras tekniska behandling lemnar åtskilligt öfrigt att önska. Hr Larssons små illustrationer vittna, äfven de, om en begåfning som dock ännu behöfver skola och öfning för att kunna lemna fullhaltiga arbeten. Träsnitten äro omsorgsfullt skurna.

—RN.

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften NU finnes till salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens ombud samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

Tornväktarens dotter. *)

ktarens dotter, hon är mig huld, gas silfver, mitt hjertas guld.	Hon skjuter visarn tillbaka ett grand Och stiger i månsken hit ner ibland.
ulfvägs till solen, hon yfs ej ändå, i sin höghet, min kärlek försmå.	Vid trappan ej rör hennes lätta fot, Hon sväfvar, hon flyger, jag tar henne mot.
ögren rymder hon följer min stig, opp till henne, ser hon ner till mig.	Hon kommer som fallen från skyarna hit, En stråle af månen, guldhårad och hvit,
ktarens dotter båd' nätter och dar e hjälper sin stapplande far.	Ett stycke himmel, ett ljus i min natt, Mitt skinande silfver, min gyllene skatt.
iller uret, som går på sned, tar timmen och kvarterna med.	När sist hon var nere, hon talade så: »Det lider med far, han är gammal och grå.
t hon föddes, i tornet hon bor, ft sin far af sin döende mor.	Det lider med tornet, det lutar så styggt; Jag tror, man på jorden det har mera tryggt.
ger hon klockan till bön, bing, bång, rar luften af himmelsk sång,	En främling för henne jag var och jag är, Jag sett henne endast och vet, du är der.
rkan löper allt folket ur byn, uger hon till sig dit opp i skyn.	Och foglar der qvittra i susande löf, Men vindarne tjuta i tornet mig döf.
ktarens dotter hon är mig huld, gas silfver, mitt hjertas guld.	Ej trår efter höjden mitt unga sinn', På jemna marken jag vill vara din.»

C. W. BÖTTIGER.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

III.

var full dager, då Svenske vak-
Lars, som för länge sedan rengjort
tora ryttarstöflar och nyfärgat det
gehänget, stod så rak och styf, som

en fyra tum hög skinnhalsduk någonsin
kan göra en ryttare, framför biskopen, som
nyss förut inkommit. Med ett raskt språng
skyndade Svenske sig ur bädden. Klädseln
var snart fullbordad, då någon perukmakare
icke var af nöden, och innan Lars hunnit

—
Ett poem af Rückert har gifvit uppslag till detta poem, utan att likväl detta är en öfversätt-
det förra.

halfvägs i sin berättelse om uppträdet på torget föregående afton, stod Svenske färdigklädd framför dem.

Minnes du», sade biskopen sedan han förmanat honom att alltid gå tidigt till sängs och tidigt ur säng, »minnes du gamla tant Beata, som vårdade dig i din barn-dom?»

»Beata Lavonia, hvem skulle icke minnas henne?» sade ynglingen hjertligt, »hvem skulle icke minnas gamla tant Beata, — men lefver hon ännu?»

»Hon lefver, fast mycket gammal, och har ofta talt om dig, barn. På senaste tiden har hon varit hos general Buddenbrocks familj, men nu bor hon för sig själf i ett par små rum vid Tyska plan.»

»Då måste jag genast söka upp henne» sade Svenske ifrigt, »Morbror Anders talade mycket om henne under de sista dagarne han lefde, och bad att jag äfven skulle helsa henne från honom. Hon var numro ett af alla fruntimmer, sade han alltid, då något var i olag i huset, och det fanns ingen, sade han, som kunde laga till en sådan köttsoffa med klimpar som hon, eller lägga för en kapun så att det klufna af stjerten icke kom att förfaras.»

»Vi kunna då redan i afton söka upp henne. Förmiddagen är upptagen för mig i sekreta utskottet, men jag äter alla mina middagsmål på Gyllene freden vid jern-torget och på slaget ett kan du ju söka upp mig der, få vi närmare talas vid om saken». Vänta på Lafonts kaffehus midt emot, der kan du se när jag går förbi och till dess få höra hvad nytt som står i av-sorna».

Med dessa ord tog han afsked.

I norra hörnet af jerntorget, der i våra dagar det norra bankohuset är beläget, låg vid tiden för vår berättelse ett litet, oan-senligt hus. Den, under en föregående tid mycket brukliga, askgrå färg, hvarmed man målat större byggnader, och hvilken redan i och för sig hade något dystert med sig, tog sig ännu allvarligare ut, när, såsom här var fallet, de omgifvande bygg-naderna voro hållna i en gladare, med den moderna smaken mera öfverensstäm-mande färgton. Husets smala fönster, med små till största delen spruckna, grön-sprängda rutor, genom hvilka vinden fritt fick spela in, suto i de öfre våningarna så tätt inpå hvarandra att deras karmar

nästan stötte tillsamman. Den framåtlutande frontespisen slutligen, med sin delvis affallna rappning och sina tomma, svarta gluggar, hvilken i hvarje ögonblick hotade att störta ned, syntes också, långt ifrån att verka inbjudande, snarare böra afskräcka hvar och en att inträda öfver husets tröskel.

Men om man icke kastade ögonen högre än till bottenvåningen, röntes man ingen dylik känsla. Tvärtom; denna hade på sista tiden undergått en grundlig reparation och de mest granntyckte i samhället nödgades öppet medgifva, att mästare Lafont äfven i den vägen gjort allt hvad man billigtvis kunde begära för att tillfredsställa kundernas smaksinne.

I nedra våningen af huset var nemligen hans på den tiden mycket besökta kaffehus, hvilket icke, åtminstone hvad va-rornas godhet och skänkflickornas skönhet vidkom, stod efter det i den förnäma verlden kanske mer omtalade och prisade Guillemot's i Storkyrkobrinken.

Om man från den smala, mörka förstuga, som gick tvärs igenom huset, till den af åtskilliga afskrädeshögar fyllda gården, trädde in genom den öppna dörren till höger, gaf också inredningen i det stora ljusa rummet genast tillkänna att man befann sig på ett af de förnämare kaffehusen i hufvudstaden. Längst fram i rummet stod den breda med åtskilliga karotter och skålar af hvitt porslin fullsatta omålade disken och bakom den tronade en rödkindad Hebe i redgarnströja och bindmössa färdig att iskänka den lifgifvande nektarn. Om någon detta oaktadt skulle haft nog litet lokalsinne att icke finna sig till rätta eller kanske till och med vid inträdet uraktlåtligt att fästa uppmärksamheten på den vackert fargade skylten, hvilken med sina förgyllda drufklasas gnisslade öfver dörren, dröjde det emellertid icke länge, innan den alltid uppmärksamme och bugande värden genast var till reds att med en flytande tunga omtala för nykomlingen att han befann sig på mästare Lafonts nya, betydligt utvidgade kaffehus, der allt serverades à la mode de Paris och der ungt folk af condition helst hade sina rendez-vous, samt att det visst icke stod efter för det af visst ungt folk så mycket omskrifna Guillemot's i Storkyrkobrinken, hvilket endast hade den

vackra Marie Lisette att tacka för att någon verkligen gick dit.

Svenske hade nyss invigts i dessa och ännu några fler af stället hemliga företräden af mästern Lafont, och vi finna honom i ett hörn af rummet inbegripen i ett lifligt samtal med Lars, som icke kunde förstå hvad det var för ett slags öl, som några af gästerna hade framför sig och som värden kallade kaffe eller kaffe.

»Hör gosse, gif hit en kopp», sade slutligen Lars, rynkande ögonbrynen, »skola vi också känna på den der »varsoppan».

»Det skall väl vara förnämt här», sade Svenske i det han undrade såg sig omkring, »att dricka öl i sådane der små koppar. Hemma gjorde vi det alltid, då det skulle vara som främlingarne brukade det, i stora röda skålar».

»En fingerborg godt stopöl kan räcka till för mer än ett hönshufvud, skall nådig herrn veta», — men jag hoppas, »tillade han, i det han med en mönstrande blick betraktade gossen som framsatte koppen, »att de ej lagt pors i ölet, efter som det ser så varbrunt ut». —

»Det är kanske mumma».

Lugnad af denna nära till hands liggande förklaring förde Lars koppen till äpparne. De hade likväl icke förr vidrört vrådden, än han kastade honom långt ifrån sig och rusade med upplyftad hand mot den förvånade gossen, som icke kunde fatta hvad ondt han gjort.

»Skall jag icke lära dig din tupp-tyckling att göra narr af gammalt folk», krek han alldeles ursinnig. Men Svenske och de andra gästerna skyndade sig att lägga sig emellan, annars hade väl pojken dyrt fått betala den andres ringa erfarenhet på gamla dagar.

»Han skulle sagt mig förut att det ej var öl utan en sådan der gemen trolldryck. Det förbannade sattyget riktigt svider i läpparne!»

»Den skall icke drickas så varm» framhickade värden under det att hans trinda anlete var alldeles uppsväldt af skratt.

»Godt och väl», mumlade Lars vresigt för sig sjelf, »men om du icke springer nu i flygande fläng till blåkulla, din utbasade tjufpojke, och kommer igen med

en dugtig sup ratafia*), så ska' väl hin onde rida dig».

Han hade just fått denna dryck till sig och kunde icke nog berömma för Svenske hur mycket bättre den var än den svarta trollsmörjan, då dörren till förstugan häftigt rycktes upp på vid gävel och några nya gäster inträdde, hvilka genast togo bådass uppmärksamhet i anspråk. De nykomnes klädsel och hållning utvisade att de voro officerare. De bakutstrukna perukerna voro starkt pudrade, deras smala värjor hängde, i enlighet med nyaste modet, vinkelrätt mot vaden och deras röda klackar och stora skospännen, eller som de kallades boucles d'artois, hvilka de nyttjade i stället för de ännu mera brukliga bandrosetterna, gifvo på samma gång till känna att de tillhörde den sortens unga adelsmän, hvilka vid denna tid hade den oskattbara förmånen att få rikta språket med ett nytt ord: ordet sprätthök. Af deras högdragna ton och befallande åtbörder kunde man också märka att deras uppfostran icke skett under inflytande af en alltför stel hofetikett, utan snarare kunde räkna sina förmåsta intryck från lägret eller kanske ännu sannolikare från dylika kaffehus, som det, hvori de nu inträdde.

»En flaska äkta franskt vin, ma chère — men fort!» ropade den först inträdande åt skänkjungfrun, under det att den till golfvet bugande värden artigt framsatte stolar åt honom och hans följeslagare.

»Det är ma foi sant, mes amis,» fortsatte han i det han värdslost slängde sin hatt på bordet och utan att låtsas märka mästern Lafonts vördnadsbetygelser, »hvad den fördömda snushanen säger. Jag är sannerligen en ovärdig republikens medlem. Om jag än icke uppenbarligen knorrar öfver våra fege partihjeltar, sker det dock så mycket oftare hemligen. Jag ger dock icke, — sacre nom de Dieu — en möjlig runstyckskringla en gång för all den fred och blomstrande näringar, som skulle komma i landet, om dessa bonnets de nuit, dessa nattmössor, skulle på nytt komma till styret.»

»A bas, då äro våra egne höge mycket bättre», inföll en af de andra, en ung man med bleka anletsdrag och rödkantade ögonlock.

*) Bränvin eller likör på körsbärskärnor.

»En sådan gudsnådelig pultron» fortsatte den förste talaren, »han påstod, vertebleu, att vi spelade cinque et neuf om vårt folks välfärd — mon Dieu, och endast därför att vi vilja göra ett nytt fälttåg mot ryssen. Men jag skall lära honom att en annan gång blanda för mycket tokprat i sina predikningar.»

»Meijersdorff har rätt», läspade en tredje, en medelålders man med pussigt, skinande anlete, »presterna och framför allt vår högvördige motståndare Juslenius, äro nu värre än sjelfva bondpopulacen — men quel bruit pour une omelette! Våra stridigheter börja snart öfvergå till det löjlige. Vore det icke mycket bättre att en hvar i fred och ro stannade hemma i landet och öfverlemnade åt rådet att ensamt råda och styra.»

»Dumt käringprat» inföll Meijersdorff kort.

»För att mon frère i lugn och ro skulle få uppöfva sina redan förut tillräckligt utbildade smakorgan, genom att resa landet ikring, för att inspektera sina vänners kök» — inföll en fjerde med tysk brytning, en storväxt man med slappa, glopiga anletsdrag och svarta mustacher, iklädd en blå rock med urblekta guldbroderier och en stor svart peruk. »Nej rörelse i spelet måste det vara, om vi hafva Sveriges ära och uppkomst till mål och vilja återtaga hvad som gått förloradt.»

»Enligt min tro borde man icke först börja med tronföljden?» läspade den lille bleke.

»Parbleu, mes amis», sade Meijersdorff, skrattande utan att fästa sig vid den sista talarens fråga. »Nu skall Schulenberg äfven söka värfva oss för sina stolta stormagtsdrömmar genom att tala om Sveriges ära och uppkomst, men hur går det väl med dina egna Geschäft, och din stora passion, cher ami? Vi skulle ju alla varda delaktiga i denna nya Salbergsgruftan såsom en välbehöflig uppmuntran åt våra hittills öppna pungar? Hur var det mon frère? Vill icke prins Vilhelm löna sin trogne minister efter förtjenst?»

»Taisez-vous Meijersdorff», sade den lille fete, eller för att nämna honom med hans rätta namn, hofjunkaren Jean Christophe Laforme. »Lemna hans affärer i fred, så att vi icke ett tu tre få ett nytt slagsmål på halsen. Jag skall i stället berätta för en amusante nouvelle.»

»Om kungens senaste bal en masque i Carlbergsparken», ropade alla på en gång, »men den nouvelen har du redan berättat för oss fem gånger.»

»Nej bättre på min ära! Hör bara på Lisette von X — Ni känna henne alla — en förtjusande söt och aimable varelse — kan ni väl tänka Er? — Hon har blifvit otrogen partiet.»

»Pardon, intet raillerie», sade Meijersdorff häftigt afbrytande.

»Fullkomligt allvar; på sista picknicken på Liljeholmen hade hon alla moucherna på mössidan.

»En sådan nippertippa», inföll den lille bleke med en förnäm rynkning på näsan. »Hennes pappa började ju för icke länge sedan såsom simpel skrifvare.»

»Sant, mon ami, men nu har han arbetat sig upp till en så anseelig bläcksudd, att han kan göra i politik hela veckan och hafva taffel med tio frikuverter hvarje måndag för sina mössvänner. Men — för att lemna pappa, — en af våra vänner — gör det samma hvilken, — som såg att ena halvan af hennes förtjusande anlete var alldeles hvit, ville detta oakadt bjuda henne armen till en angläs... och kan Ni väl tänka hvad hon svarade honom: »mon-sieur», sade hon med en impertinent snörpning på den söta munnen, »ser alltför väl att jag nu mera hör till min fars parti och torde därför behaga kasta sina blickar på någon annan dam och icke göra några ansträngningar för min ringa okunnighet.» Laforme sökte härvid draga i hop sina läppar till ett tyst skratt under det han med en mystisk blick såg på Meijersdorff och Schulbergs anlete vardt alldeles pionrött af den häftiga ansträngningen att återhålla skrattmusklerna.

»Lisette är ung och skön», sade Meijersdorff liknöjdt; »admirabelt väl värt, dansar, sjunger och spelar Clavecin excellent, har vett som en engel och det bästa hjerta, men — parbleu — hennes tokiga systers griller ha' gjort henne tokig! Med min courtoisie på det hållet är det för länge sedan slut.»

»Var det ingenting annat än min lilla otur härom dagen som du hade att berätta? Har du ej något annat af ditt tokprat att komma med? Hur är det, har kungens favorit valpat ännu? Hur står det till med gubben Wrangels hjertklappning, som han

ick för tio år sedan, då han högst nådigst ärdt erbjuden rådsemetet?»

»Friherrinnan Stjernstråle förklarade ärom dagen,» sade Schulenberg, »att hon elliie ville gifta bort sin lilla bleknos till lotter med den tölpigaste underofficer vid nennes mans regimente, c'est à dire, om an vore af hennes parti, än med vår vän här Baron von Meijersdorff, hvilken som malicen påstått slagit sina slag äfven på det hållet.»

»Den stora hemgiften har en viss dragningskraft» sade Laforme försmädligt. — »Men hvad säger ni väl» afbröt denne sig med låtsadt allvar, »vår vän är ju både ung och äger alla de personliga förtjenster, om böra behaga fruntimren och se bara ur han ändå visar sina nya randiga silkesstrumpor för vackra Marie, det söta arnet.»

»Dieu me damne' — nu kan det vara lut med ditt dåliga skämt,» sade Meijersdorff, i det han slog handen i bordet så att vinflaskorna och tennmuggarne foro om varandra — »och dess utom», tillade han det han pekade på Svenske, som nyfikt betraktat dem, »gif akt på omgifningen — se på den der unga glophanen derborta hörnet, hur han gapar på oss.»

»Skål mina vänner», sade den lille bleke ned flickansigtet, som hittills suttit tyst och med oförstörd beundran åhört de andras tal.

»Skål!» sade Schulenberg med sin hessa skorrande stämma, »och ned nu med stic-korna igen! — Du Laforme kan mans zerna välja någon annan än just Meijersdorff till föremål för ditt skämt, annars vet du att skraddaren lätt nog kan få be-vär med din undertröja fortare än du ror.»

»A bas», — sade Laforme, i det han ned vresig min lutade sig bakåt och intög en så bekväm ställning som möjligt i den rankiga länstolen. — »Man kan då icke i lugn och ro få smälta sin mjölvälling eller dricka denna sura composition, som dessa hederliga menniskor kalla för drufsaff, oakadt det parbleu ej finnes ett russinkorn uti den, utan att Meijersdorff skall vara framme med sin fördömda värj-spets. Så snart man nämner hans namn upptager han det som en calomnie.»

»Hvad jag nyss berättade, var dock endast inledningen», fortfor han med ett

mystiskt leende. »Enfin — vid slutet af en votering under sista riksdagen — je n'ose pas le dire, — dånade la femme och skref en så favorable billet-doux åt en viss amant, att hon bestämdt ångrade sig, då den var afsänd.»

»A propos la femme», läspade den lille bleke, »ha' mes amis hört den förfärliga olyckan i går afton på Normalmstorg?»

»Hvilken olycka?» frågade Meijersdorff med häftig ton.

»Ruhig, min vän, det hände dem potz donner ingenting,» skrattade Schulenberg. Laforme berättade nu utförligt tilldragelsen på torget föregående afton, till de andres förvåning och harm.

»Quelle bourgeoisie!» utropade han till slut, i det han med en öfverlägsen min betraktade de öfriga kunderna. — »En dame ur le monde kan ju icke åka på gatan utan att offenserar af dessa tölpiga borgare!»

»Och det är denna populace, som vill råda i republiken och deltaga i statens sekreta göromål», läspade den lille bleke med en föraktlig åtbörd.

»Donner Wetter, skall mans icke édu-cera denna populace med jernhandskar!», sade Schulenberg i det han vred upp sina knäfelbårar och antog en ännu morskare uppsyn.

»Mais voilà la conséquence» inföll Laforme, »man gör alla dessa infödde skriva-re till nobless, så snart de kunna skriva en supplique på en lönande tjänst — och låter oss af gammal fri adel tjena endast för äran derför att vi icke krupit fram ur deras snuskiga jordkolor. — Att populäcen ej kan égardera en dylik lös blandning, som man här i landet kallar nobless, är derför parbleu icke underligt. — En person, hvars fäder voro hederlige krämare, och som icke sjelf brukade peruk och af-rakadt skägg förr än vid fyratio års ålder, quel chevalier? — Den magre tenngjutar-en hade dock skäl att vara afundsjuk på det Buddenbrockska vapnet. — I sanning ett heraldikens mästerverk — eller hur mon ami?» fortsatte han i det han med ett ret-samt småleende vände sig till Meijersdorff.

»Pendard, que tu es», afbröt honom Meijersdorff utan att höra på de sista orden i det han tog en liten kypargosse, som intet ondt anande såg ut genom fönstret, i örat. »Din herre gör sitt kaffehus till

en riktig ölkrog, der snart en homme de qualité icke kan visa sig. Mes amis kasten ett öga på de der landtjunkrarne der borta i hörnet.»

»Quel horreur!» utropade Laforme höjande på axlarna. »Ah! Ciel! Hur litet förstår sig icke folket här på att lefva som gentilhommes. Nej, tacka vet jag Paris! Ah, le veritable capital du monde! Ah, dessa förtjusande soirées, komedier, operor! Kommer du, mon frère, ihog la belle Lucinde?» fortfor han och, liksom öfvervuldigad af sina minnen, började han att med sin skorrande stämma gnola Lucindes vackra air:

Tircis je ne veux point refuser
Ce que vous pourrez demander.
L'amant, qui nous a su toucher
A droit de tout prétendre.
Ah! La la lalala lahaa!

»Tyst då med dina kärleksvisor», sade Schulenberg i det han i ett tag tömde återstoden af innehållet i sin mugg. »Du narrar ju hit allt folket på torget med ditt skrik, som det, Donner Wetter, kan tro komma från något svinslag.»

»Min vackra air, som jag skall sjunga i morgon för la belle Taube, då kungen jagar på Djurgården», sade han med ett själfbelåtet smäleende »och som är af de nyaste airer i Stockholm; knapt bekant mer än på några kaffehus.»

»Hvad det är för ett besynnerligt land vi lefva i», inföll med en förnumstig min den lille bleke ynglingen. »Hvarje fröken räknar som en nåd att vara kungens egen, men i sällskap kan man parbleu knapt få tala vid en ung dam utan på otaliga omvägar och under sträng bevakning af en hel division gamla tanter.» — »Men entre nous», fortfor han i det han sökte gifva sitt ansigte ett ännu högviktigare uttryck, »Grefvinnan af Casselstein är icke längre sin konung trogen, och mon frères entreprise är därför måttlig att skryta öfver.»

»Bara prat», sade Laforme med ett öfverlägset leende — men se då mes amis, hvad den bengeln sneglar på oss. Hvilken snuskig uppsyn», fortfor han i det han från topp till tå fixerade Svenske.

»Er rock, unge man, är bestämdt från kung Orres tid» yttrade han högt i det han lemnade sin plats och började på närmare håll företaga samma mönstring.» Hvilket orent linne och hvilka storkragiga hand-

skar! De äro ju à tout horreur glacerade under näsan — och en sådan värja sedan, parbleu; — Ha ha ha! Ett veritabelt stekspett.»

De hänfulla orden och framför allt det hänande skrattet från de öfriga gästerna underlät icke att göra afsedd verkan på den unge mannen, hvilken fann sig vara föremål för deras skämt. Till en början något förvirrad och icke rätt vetande hvad han borde göra, lät han dem lugnt hållas med sin mönstring. Men slutligen då de härigenom vordo ännu mera närgångne och äfven började att lyfta på hans långa rockskört och undersöka hans värja, kunde han icke längre tålligt underkasta sig deras skämt. Med en kraftig rörelse af sin arm sköt han de mest närgångne åt sidan och sade derefter med en ton, som han sökte göra så lugn och allvarsam som möjligt, att hans värja hade gjort bättre tjenester i sina dagar än de petstickor, hvarmed de förnäme kavaljererne nu så stolt svängde omkring, samt att hon nog än en gång kunde om det skulle kräfras veta att visa sina goda egenskaper.

Verkan af dessa ord var emellertid ingen annan än den att munterheten och skämtet vardt ännu högljuddare och äfven Lars, som nu trädde i förgrunden, fick sin tillkommande del af gläporden. Denne senare, hvilken sedan gammalt icke var synnerligen gynnsamt stämd mot allt hvad unge adelssprättar hette, sökte visserligen till en början att med ett godmodigt grin svälja ned stickorden, som haglade kring honom för hans långa hår, lap-piga strumpor och storkragade rytthand-skar, och han sökte äfven så mycket som möjligt hindra sin vreda betlefrade herre att blotta värjan. »Blixt och kanoner», hviskade han i örat på Svenske, »här går icke an att nappas — vakten kommer som ett Jehu öfver oss och då blir slutet på visan att man kommer i Smedjegården eller rosenkammaren.»

Men hans unge herre hörde icke mer på hans råd. Han hade redan flyttat fram svärdfästet och han betraktade nu med skarpa blickar de skrattande kavaljererna, som bildat en ring kring honom.

»Välän då go' herrar», sade han då skrattet icke tycktes vilja sluta. »En mot en! — Och må den som längre vill kackla

sin rotväliska först dansa för det här spettet, som ni kallar det.»

I det han yttrade dessa ord satte han hatten på hufvudet, till tecken att han var färdig till striden, och dragande sin långa värja ur slidan gjorde han med den samma en dugtig släng omkring sig.

»Talar du sådant språk, din vettvilling; och vågar du till och med förolämpa det sköna franska språket», sade Meijersdorff i det äfven han drog sin värja och stälde sig i gard mot honom, »skola vi snart se till, Monsieur le junker, om vi icke kunna lära dig à vivre, ma foi!»

»Meijersdorff har rätt», läspade Laforme, i det han sköt en länstol närmare de stridande, för att så bekvämt som möjligt äse deras envig »och det kan vara ett lika så godt innocent tidsfördrif som något annat, att speta upp en sådan der kacklande tuppsyckling — fast det egentligen äcklar mig före middagen att äse någon blodsgutjelse och för öfrigt strider mot min distinktion att slåss med män, hvilka man icke vet, från hvilken jordkula de krupit ut, knapt om de ens äro gens de noble fast de bära en stor pamp vid sidan».

Meijersdorff hade emellertid skyndat att öppna striden. Med några invecklade stötar och finter sökte han till en början göra sig förvissad om det motstånd som han hade att vänta; och då han fann att detta icke var synnerligen stort roade han sig med att till sina kamraters synnerliga nöje på allt sätt reta den unge mannen, för att narra honom att begå något fel. Men Svenske höll sig temligen lugn för den andres stickord, och redan vid tredje stöten var han nära att tillfoga baronen en allvarlig stöt. Detta kom Meijersdorff att ändra taktik och skänka litet mer uppmärksamhet åt sin klinga. Svenske, som hittills endast på lek fäktat mot gamle Lars och några jemnåriga i sin hembygd, kände därför snart hur svetten pressades ur pannan på honom vid hans ansträngningar att hålla den andres värjspets från lifvet.

»En ters då åt honom mellan reffbenen», mumlade Lars halfhögt på finska bakom hans rygg »och pass på finten Ers nåd».

Detta råd, som Lars gaf i all välmening, höll emellertid på att stå hans herre dyrt. Dennes skärpta och odelade uppmärksamhet på motståndarens alla rörelser

hade nämligen hittills satt honom i stånd att någorlunda kunna bibehålla jemnigviten. Men i samma ögonblick, som han nu skulle tänka på något mer och äfven skulle följa Lars råd, vardt hans motstånd brutet. Då han sökte utföra den af Lars angifna stöten från det svåra läge, hvori han befann sig, vände nämligen Meijersdorff om sin hand i secunda och lät hans klinga löpa af mot sin, hvarjemte han, samtidigt sänkande spetsen af sin egen värja, gjorde ett snabbt steg framåt och grep med ett kraftigt tag om fästet på Svenskes värja, hvilken han vred ur handen på honom.

»Parbleu unge man», sade Meijersdorff då hans kamrater jublade åt honom, »man skall parbleu vara långt borta från landet, för att tro sig om att lära Meijersdorff parera en enkel ters».

Den unge mannen svarade icke på dessa ord eller på de skämtsamma och hånande infall som nu från alla sidor haglade öfver honom. Hans anlete öfvertäcktes endast med en högre rodnad och man kunde till och med upptäcka tårar framsippra i hans ögonvrår. Lars tycktes dock icke vara böjd för att lugnt underkasta sig kavaljerernes nycker, och den gamle krigsbussen hade redan till hälften blottat sin långa huggvärja, för att, — oaktadt det var tvärt emot bruket, — kasta sig i leken till sin herres hjälp, då man plötsligt hörde ett starkt buller från gatan och skänkungfrun intrusade och med gnällande röst förkunnade att patrullen nu var i antågande från slottet och inom ett ögonblick skulle vara der. Lars hann därför endast att till hälften utsäga sin långa svordom och återinskjuta värjan, förr än hans motståndare voro försvunne och rummet var tomt.

Svenske ensam stod qvar på sin plats, och väcktes först ur sina funderingar, vid det att en för honom fullkomligt främmande person i sprättig dräkt och väl pudrad peruk helt förtroligt slog honom på axeln.

»Bra gjordt unge man», sade denne, »sjelfve Porat skulle icke hafva skött sin klinga bättre. En fint anlagd per qvartum så contravacera och så en stöt under den andres klinga med ligation per secundam, så en volt och derefter denna ypperliga ters och contrafint — en satans vacker stöt! Man skall emellertid vara litet mera

försigtig» tillade han i det han försiktigt såg sig omkring och varnande höjde fingret »då man vill göra en sådan vacker stöt, ty annars går det, som det nu gick. Man mister ett tu tre sitt eget vapen. Detta hände dock sjelfva mästern Noëlgrange, som ändå är fäktmästare vid det kongliga hofvet, och är därför intet att sörja öfver».

»Behagar min herre tömma en liten bagare ratafia? Eller skall det må hända vara rhenskt? I så fall finnes här ypperligt Bacheracher?»

»Nej, jag tackar!» sade Svenske i det han insatte sin värja och aftog hatten.

»Det är dock ganska välgörande på morgonqvisten».

»Min herre är förmodligen uppkommen till riksdagen?»

»Nej!

»Säkert då för någon annan orsak?» fortfor den andre med ett inställsamt leende »och skulle min herre för denna orsaks skull behöfva en god vän, skall alltid Bisot, kommissionär för huset Soekort & C:ni i Amsterdam stå till Hans nåds tjänst.

»Jag tackar för er vänlighet», sade Svenske hjertligt »men jag måste nu på stunden aflägsna mig».

Med en stel bugning, som han likväl sökte göra så artig som möjligt, lemnade han derefter rummet, tätt i hälarne följd af Lars, som under samtalet på nytt inkommit och nu berättade, att allt prat om patrullen endast varit falskt allarm som värden tillställt för att hans kaffehus icke skulle komma i vanrykte genom något nytt slagsmål, som det som egt rum der i förra veckan, och hvarom det till och med stått att läsa i avisorna.

»En större vildhjerna har man väl aldrig sett», sade Bisot, sedan Svenske försvunnit genom dörren, i det han närmade sig några äldre borgare, som nyss förut slagit sig ned vid sina ölmuggar.

»Att för konungens kärleksaffärer med fröken Taube, eller, som hon nu vill kallas, grefvinna Casselstein, gifva sig i slagsmål med den skarpaste klingan i hela hufvudstaden, kan man utfinna något mera tokigt?»

Dessa ord, som tydligen yttrades för att väcka borgarnes nyfikenhet, hade tillbörlig verkan; ty de frågade genast om icke deras alltid så väl underrättade och vidt förfarne vän, ville i deras anspråkslösa sällskap smaka på några glas godt Rhenskt —

hvilket anbud Bisot, sedan han några gånger förklarar, att han dagen förut blifvit så väl trakterad af sin vän, gamle älderman Smedman, att han icke visste rätt om hans trägna göromål tillåte att han på detta sätt fortsatte äfven under denna dag, likväl icke i längden kunde motstå, utan efter krus ingick på deras förslag. I det han med låtsadt våld trugade i sig den ena vinmuggen efter den andra, visste han slutligen att i de minsta detaljer omtala förloppet af den nyss slutade striden, hvilken han sjelf åsett.

Af hans berättelse framgick tydligt, att den unge mannen varit en spion åt mösspartiet, att han sökt lyssna på ett politiskt samtal, som förts vid ett annat bord mellan några officerare af hattpartiet, och att en af dessa med flit sagt några förnärmande ord om fröken Taube — som mössorna nu sökte vinna — hvilka kommit den unge mannen, hvilken, såsom alla mössor hade ett något för hett blod, att utmana dem på duell. »Och der go' vänner» slutade han sitt anförande, för de med vidöppen mun lyssnande borgarne, »derpå kunnen I se tydligt och klart att det bara är mössorna, som både hafva spioner och slagskampar i sin sold».

IV.

Då Svenske lemnade Lafonts kaffehus styrde han kosan tvärs öfver torget till källaren Gyllene freden, der han, som läsaren torde påminna sig, stämt möte med sin morbroder. Middagstimman var redan förfliden och han gjorde sig förebräelser att han låtit sin nyfikenhet förleda sig att allt för länge lyssna till officerarnes prat.

Vid tiden för vår berättelse spisade man endast à table d'hôte. Den i senare tid nästan endast i Sverige brukliga portions-spisningen var helt och hållet okänd. På ett bestämdt klockslag, vanligen kl. ett, men äfven tidigare på flere ställen, infunno sig gästerna och intogo vid ett gemensamt bord de få rätter, som världens kokkonst lyckats tillreda. Då Svenske en timme senare inkom i källarsalen på Gyllene freden var därför denna nästan tom; och alla gästerna hade redan för en stund sedan, efter hvad värden berättade, aflägsnat sig. Hans högvördighet, biskopen, hade emellertid icke varit bland dem, och han brukade el-

st hvarje dag, försäkrade han, hedra hans inga anrättning med sin närvaro, utom å han för någon gång var på hofvet.

Svenske beslöt därför att invänta honom; och det dröjde icke heller många minuter innan biskopens magra skepelse visade sig dörren. Att dagens öfverläggning varit såde häftig och långvarig inom Sekreta utskottet visade sig otvetydigt på det eljest stela, pergamentslika ansigtet, hvilket nu utmärkte sig för en mer än vanlig lifighet.

»Den afgörande dagen närmar sig mer och mer», sade han till Svenske i det han emnade sin kapp och hatt åt den budande värden, som skyndat fram för att mottaga »hans högvördighet». — »Men roppens nöddorft får ofta stå till baka för igtigare värf, eller hur mästare Peter? — Gud låte det emellertid hjälpa», fortfor han, å den kruserlige värden med många bugingar jakade hans fråga och drog sig tillbaka; »men våra motståndares antal tillåter för hvarje dag. Det är också lättare att med förflugna planer hänföra en betänksam massa, än att sedermera bringa samma planer till verkställighet. — Men fven Du, barn, ser upprörd ut», afbröt han sig i det han kastade en forskande blick på den unge mannen; »har något ändt dig?»

Svenske berättade nu utförligt uppträdet på Lafonts kaffehus och yttrade sin edsnad öfver att han icke bättre kunnat ägga band på sitt sinne.

»Det hör ungdomen till att kivas om måsaker, men en ärlig tvekamp mellan nge män, oaktadt den icke till fullo kan nses öfverensstämmande med Guds ord och en Heliga skrift, torde dock icke höra till e svåraste synder. Hvad som i detta fall örsvårar saken är emellertid den politiska idan af honom. Parva scintilla neglecta magnum sæpe exitat incendium, säger Curcius, och våra motståndare skola helt säkert icke underlåta att af denna lilla gnista tända en hel våldeld med sammansvärjning, förräderi och uppror. Men må hvar dag hafva sin omsorg och sin plåga» fortfor han i det han satte sig, »nu skola vi icke mer tänka derpå utan i stället se till hur det kan gå med verkliggörandet af dina planer för framtiden. Jag har redan talat vid några vänner inom utskottet; men för närvarande vill jag säga dig, synes ringa

utsigt vara för handen, att du, oaktadt din fars stora förtjenster, skall snart lyckas få någon rekommendation till stat på något regimente. Utan större relationer eller förmögenhet är detta också svårt nu för tiden. — Men förse dig nu af hvad huset förmår; vi skola hoppas att det reder sig!»

»Min vördade morbror är mycket god som tänker på mig, och har så många andra bekymmer», sade Svenske i det han fattade biskopens hand.

»Inga tacksägelser, barn! Se till i stället att du får något af den här fårsteken, det mesta är redan uppätet, och resten är bara ben och senor, men sero venientibus ossa, den som kommer sist till qvarnen får sist mala; och vi få nöja oss om mästare Peter vill gifva oss något, denna tid på dagen.»

Den enkla måltiden var snart slutad. Krislighet i mat hörde icke till tidens hvardagslif, utan var nästan uteslutande hänvisad till de större kalasen, hvilka också till följd af de prof, som de kunde ställa på gästernas matsmältningsorganer, hade allt skäl att fordra både en långvarig förberedelse och en grundlig efterföljande späkning. Sedan fårsteken med vattenlingonen och de ättikdränkta portulaksstjelkarne var affärdad, återstod endast den magra köttsoipan och med denna, efterföljd af några »fattiga riddare», var måltiden till ände. Biskopen skulle strax på eftermiddagen deltaga i sitt ständs öfverläggningar och han tog genast efter måltidens slut afsked af Svenske, hvilken han gifvit det rådet att se sig något om i staden tills tid vardt att längre på aftonen, som öfverenskommet var, söka tant Beata. Då Svenske lemnat Gyllene freden styrde han därför sin kosa framåt den på denna tid mycket besökta Österlånggatan. Hans första afsigt var att taga det under byggnad varande slottet i närmare ögonsigte; och vi finna honom också en stund derefter försjunken i dess betraktande. Det ståtliga slottet var redan till sina yttre delar nästan fullbordadt; men på södra sidan återstod ännu mycket att fullständiga och en stor flock arbetare voro som bäst sysselsatte med att fylla den djupa slottsgrafven, som här gått fram. Äfven den bredvid liggande storkyrkan var under reparation. De många små och låga handelsbodas, som hittills på alla sidor omgifvit henne, höllo på att borttagas; och stadsarkitekten Carl-

bergs snille sträfvade som bäst att på ett värdigt sätt öfverlemnade åt efterverlden mästerprovet på sin konstnärliga storhet, genom att gifva åt hufvudstadens döm det smaklösa yttre, hvori han än i dag befinner sig.

Svenske hade vikit om hörnet af det nya bollhuset, och stod, som nämndt, försjunken i slottets betraktande, då hans uppmärksamhet fästes på en egendomlig grupp af män och kvinnor i den bakom nämnda hus liggande trädgården. Deras besynnerliga klädnad, på engång hjert, lysande och trasig, sade honom att de måste tillhöra det under sista tiden så mycket omtalade Svenska komediantssällskapet, hvilket för penningar gaf föreställningar i bollhuset två gånger i veckan, och om hvilka han senast på förmiddagen hört mycket talas på kaffehuset. De skulle samma afton kl. 5 uppföra en större komedi i tre öppningar, kallad Plutus eller mammon, då enligt affischen åskådarna skulle förnötas icke blott med hörseln utan äfven med synen genom många snillrika maskiner, luftsprång och intermedier. Nyfikenheten hos den unge mannen, som aldrig hört en komedi omtalas, än mindre sett någon sådan uppföras, hade också i hög grad varit retad. Han hade äfven nämnt något derom för biskopen. Men denne hade långt ifrån gillat hans afsigt att åse den samma, »oaktadt det i det hela taget icke kan få anses som något groft slöseri att betala sina 16 styfver, för att få se deras konst», hade han sagt, »är dock vårt fäderneslands närvarande tillstånd så allvarligt, att det bör betaga oss all lust efter dylika fåfängliga njutningar och istället gifva oss en verklig anledning till sorg efter Guds sinne, som också endast kan åstadkomma bättring».

Han hade derefter talat om komediernas hedniska ursprung. De romerske hedningarne hade afsett med dem att, som de sade ridendo castigare mores, eller ville att med andra ord genom dem införa den utvärtes dygd, som de funno i det blotta sunda förnuftet. Men detta gagnade ju icke till något för oss kristna, hvilka redan genom födelsen vore delaktige af Guds rena ord, ty detta upptäckte tillräckligt för oss vårt invertes förderf, genom allehanda lärdomar och förmaningar, hvilka också ensamme egde tillräcklig kraft att förmå oss — om vi det ville — att bortlägga det onda och förnyas till det goda.»

Dessa ord från hans vördade morbroders läppar hade gjort ett djupt intryck på honom och de motgångar som han hittills rönt, de hinder, som från alla sidor tycktes resa sig mot verkliggörandet af hans framtida planer — slutligen och kanske mest tanken på att han på nytt möjligen skulle ådraga sig några andra spefåglars hånfulla ord och blickar för sina urvuxna, gammalmodiga kläder, hade gjort honom allt mera likgiltig för det tilltänkta nöjet och till slut nästan helt och hållet förjagat lusten hos honom att åskåda dylika sällars konststycken. Det var därför icke utan en viss förargelse, som han såg sig utsatt för det skrattande komediantssällskapets blickar och detta så mycket mer, som han tydligt kunde se att deras skratt gälde honom och hans urmodiga kläder.

»Vid alla Bacchi prestinnor», hördes en hes karlröst öfver de skrattande fruntimmersstämmorna »liknar icke den här unge mannen som på ett bär bror Köppel som den stolta fattigdomen. Se blott hvilken min han tar på sig, alldeles som han vore sjelfva lappkungen och skulle inspektera vår nya habit»

Samtidigt visade sig mellan syrabuskarne ett magert qvinnoansigte, hvilket, tillföljt af en stark påläggning af blyhvit och karmin, påminde Svenske om de gamla helgonbilder, hvilka han flere gånger som barn sett hemma på kyrkvinden.

»Akta dig Trundman att du icke råkar ut en gång till som du gjorde härom dagen, då du ville agera Carion för gamle stadsgevaldiern ner på skeppsbron.»

»Lappri, Filine, den här ser sannerligen icke så farlig ut. I skolen få se go' vänner att det endast är en officer; kanske vill han låna ut pengar åt våra banksbetjenter.»

»Konsterna lära väl stiga och vetenskaperna komma i anseende», sade den som kallades Köppel; en lång, mager man, med en trasig kalott i stället för peruk och en utsliten gräsgrön rock; »men jag tror sällrare att han kommer från min vän Harpgon der borta i hörnet, som inte törs tvätta sig, för att kunna spara på vattnet.»

Detta svar måste hafva uppväckt glada minnen, ty hela sällskapet hörjade nu att skratta med full hals; och Svenske, som icke ville onödigtvis gifva näring åt deras skämt, men icke heller velat gifva vika för första stöten, ansåg bäst att draga sig ur

åsyn. Slottsporten stod öppen och han märkte att några adelsmän när sig från Storkyrkan, beslöt han att sin tillflykt till den inre borggården. mellertid de sist nämde äfven tycktes samma väg, tog han af på vinst och st in åt en mörk hvalfgång. Utan att are efterhöra om det var tillåtet eller fortsatte han med hastiga steg sin tills han kom till en bred stentrappa. ämnade nu vända om; men han kunde motstå sin nyfikenhet, utan beslöt efter tvekan att fortsätta sin vandring. att han sjelf riktigt visste hur han nit dit, stod han några ögonblick der i en praktfull sal, som med sina höga er vette utåt Logården. Åbo gamla hade varit det största boningshus, som hittills skådat, och det höga rummet det grannt utsirade taket, hvori han fann sig, det bonade golfvet samt ör allt den vackra utsigten från fön- a uppväckte därför hans synnerliga ning och beundran.

an hade en lång stund stått försjunken p beundran vid ett af fönstren, utan ärmare gifva akt på hvad som tilldrog rummet. I ett af de andra fönstren mma sida skulle han i annat fall märkt dre man, som med lika mycken uppsamhet och förtjusning syntes försjun- i åskådandet af det rörliga skådespelet nför på strömmen, och hvilken, för att detta ännu beqvämare för sig, nästan och hållet uppkrupit i den djupa fön- ischen. Hans yttre tycktes utvisa en ur den välmående medelklassen; en are, som icke lyckats att vid ölmuggen illo förstöra de pengar, som gynsamma på Tyska Stallplan eller utanför Guil- t's kaffehus inbringat i hans byxsäck. en var korpulent, och bredden mellan ne tydde på en ganska försvarlig styrka. tora, ljusgrå ögonen, hvilka matta och sägande sköto likt kaninögon fram ur pussiga ansigtet, i förening med hans a läppar tydde både på lusta efter g njutning och slö tankeverksamhet. lerna voro temligen tarfliga; endast röda västen, som på ett egendomligt stack af mot den ljusgrå rocken, var edd med ett delvis urblekt guldbroderi. Al den som rocken var dock nedfläckad torde, vid närmare undersökning, kun- visa minnen från mer än ett middags-

mål. Hvad som emellertid mest styrkte åskådaren i ofvan nämnda uppfattning af mannens karakter, voro de ljusgrå red- garnsstrumporna, den hvita halsduken med sina långa spetsändar och de gammalmodiga skorna utan spännen, men i stället försedda med stora röda bandrosetter, hvilka såsom förut är nämnt långesedan voro ur modet, samt slutligen men framförallt den gammalmodiga, gulhvita allongeperuken, hvil- ken i vida lockar nedföll på hans axlar.

Af hvad som ofvan är sagdt inses lätt att Svenske icke kände sig synnerligen för- lägen, då den andre, sedan han blifvit ho- nom varse, helt förtroligt väckte honom ur hans funderingar, genom ett kraftigt slag på axeln.

»Hvad gör mans här min unge man?» var en fråga, med hvilken han med en stark tysk brytning ledsagade sin helsning, under det han nyfiket betraktade Svenske. »Hör mans bara på mein herr», fortfor han, då Svenske icke svarade »hvad vill en sådan man här i de kungliga rummen?»

Svenske, som tyckte sig se på den o- kändes min att hans gammalmodiga klädsel var på väg att på nytt spela honom något obehag, svarade kärft »att han icke trodde att det rörde någon hvar han stod, då han icke gjorde något ondt, och icke en gång sjelfva borgmästaren hade dermed att göra.»

»Beim Teuffel, tager icke den man mig för en borgmästare. Det borde Aulœvill höra», skrattade den okände, i det hans röda ansigte utvisade höjden af nöje. »Nein beim Gott, mein lieber Herr!» fortfor han, sedan han äntligen lyckats återhålla sitt skratt, »se mans så mycket mans vill. Ach Du Gott! Att taga mig för gubben Aulœvill! — »fortfor han i det han skrattade så att tårarne stodo honom i ögonen —, »Mein Herr är mans från landet, kan jag förstå?»

Han betraktade härvid Svenske med sina stora, rödsprängda ögon, hvilka, som det tycktes, med synnerligt välbehag fäste sig vid den stora huggvärjan och krag- handskarne.»

Svenske hade emellertid med förargelse åsett den närgångna mönstringen och det var icke utan en viss näsvishet både i ton och åtbörder som han svarade: »att det deremot tydligen kunde ses på min fråg- vise »min herre» att han icke vore från landet, ty der höll man sig åtminstone snygg

och ren, äfven om man icke hade så fina och vackra kläder.»

»Gott und seine Engeln! Aktning för gamal man, mein unge Freund — det är ett dåligt tidens tecken att ungt folk genast vill söka strid nu för tiden. Men hvad heter han?»

»Mitt namn är Svenske» svarade den unge mannen i det han rätade på sig, »och dopnamnet har jag fått efter vår högstsalige konung Carolus. För öfrigt har min herre gissat rätt, att jag är från landet», tillade han i det han trumpet vände sig ifrån honom.

»Godt namn att brås på, när det guller galna upptåg.»

»Ja jag kan nog se på min herre, att han hör till dem som sätta en ära i att lasta kung Carl; men gifve Gud att vi hade honom nu i dessa dåliga tider, då skulle icke en ung adelsman antastas, hvart han gick, både af kavaljerer, komedianter och sådane här krämare, endast för att han icke hade rocken fullsatt med franskt glitter, eller hade en sådan der yfvig lingarnshätta på hufvudet som min herre yfves öfver.»

»Sakta mein Herr, kungen tycker mans icke om att man talar så högt här i hans egna rum.»

»Kungen bor mans inte här ännu» sade Svenske, härmande den andres viktiga min, då han tyckte att dennes förmynderskap började gå för långt, »och för öfrigt ger jag den här kungen en god dag. En ung adelsman, som vill göra gagn och skaffa sig fram i verlden, får ju gå och drifva här sysslolös omkring, utan att kungen har nog mycken magt att skaffa honom så mycket, som en fändriks syssla en gång; allt skall gå genom det sekreta rådet eller hvad de kalla det vid riksens ständer.»

»Potz tausend, hvad är det mans säger om kungen», sade den okände med strängt tonfall, i det han rättade upp sin stora kropp och sökte intaga en soldatlik ställning; »denk er doch etwas besser nach ein ander mal.»

I detsamma gjorde han en militärisk vändning mot dörren och var just på väg att aflägsna sig, då en ung kavaljer inträdde från den motsatta dörren och till Svenskes icke ringa förvåning gjorde en djup bugning för den okände. »Hans Maj:t», sade han »signalen är redan hissad

på Logården för jagten och sluparne ligga i ordning att öfverföra Hans Maj:t och jägarne.»

»Väl, von Buddenbroch, vi vilja då strax infinna oss.»

Kungen, mumlade Svenske för sig sjelf, och hvad han sagt till den okände korsade omkring i hans hufvud. Han hade hört berättas att kung Fredrik var en god och mild konung, men det kungliga namnet, nyligen buret med så mycken glans af Carolasagens hjelte, talade i och för sig om en sådan storhet, att den förut af honom så som simpel krämare ansedde alongeperuken, växte med ens till en jätte, som han i hvarje ögonblick väntade skulle med några strånga ord helt och hållet krossa honom till marken. Icke vetande rätt huru han skulle te sig, och ytterligare förvirrad genom de blickar, hvarmed kungen och hans unge kavaljer betraktade honom, tog han slutligen ett djerft steg framåt, och frampressade, i det han föll på knä, några osammanhängande ord om hur olycklig han varit att taga den glorvyrdigste konungen, landets fader, för en vanlig menniska, hvarför han i sin djupaste undersåttliga ringhet bad om tillgift.

Det godmodiga leendet, som fortfarande låg utbredd öfver konungens anletsdrag, tydde emellertid icke det ringaste på någon känsla af hämd. Han vinkade i stället helt godmodigt åt honom att resa sig upp. »Mitt name ist Friedrich», sade han, »och för öfrigt, har mans icke misstagit sig, om man som min man nyss sade, tror mig vara en menniska; ty ingenting kan väl vara likare en konung än en menniska. Men jag har hört af min man redan förut», fortfor han, med en nådig böjning på hufvudet »och skulle i alla fall varit nödsakad, att för vissa orsakers skull gifva min förlåtelse, samt potz donner äfven tänka på återtjenst. Ty Friedrich glömmmer aldrig en tjenst och var än vår frände Carolus stor i striden, kan likväl Friedrich visa sig stor äfven i friden.»

Då Svenske icke kunde återhålla några utrop af förvåning och tacksamhet fortfor han:

»Beim Gott! unge man, jag vet allt; — von Buddenbroch här har redan omtalat allt samman historien; går ju hela staden omkring; — men man får icke vara så hetsig af sig äfven om man är i sin goda

ätt och vill taga en vacker dams parti; — nans skall hålla sin värja kvar i slidan på taffehusen som vi en gång för alla befalt. — Emellertid vilja vi nu, »fortfor han efter en stunds tvekan, »till straff för min unges nans bristande aktning för kungens närvaro i residenset, ålägga honom att hela aftonen vara i denna tråkiga mans sällskap, hvilken icke under en hel förmiddag kunnat berätta för konungen en enda galant historia, utan endast hållit bedröfliga sorgtal öfver sin far, generalen i Finland, eller om ryssar och kosacker som bränna folk lefvande och som nu till på köpet icke kan vara med om att skjuta en hare en gång.»

»Här har mans till andra kläder», fortfor han godmodigt — då de andra bugande hörde hans befallningar — och började en undersökning af sina stora västfickor. Den undersökning utföll dock icke efter förväntan, ty under det att hans ansigte fortfarande bibehöll samma godmodiga leende, sade han vändande sig till Svenske: »Pots lonner, den skälmen Dalin tog verkligen den sista dukaten från kungen».

Dörren öppnades nu på nytt och en nedelålders man, klädd nästan alldeles lika ned konungen, fast med en mera nymodigt skåttstruken peruk inträdde och gjorde en ljup bugning.

»Ach, beim Teuffel! Vår vän Broman» sade konungen, vänligt framräckande sin hand för att kyssas. »Vi borde egentligen vara ond på dig, då vi hela långa eftermiddagen måst sitta här ensam och endast runnat roa oss med att se på gubben Blom, hur han lastar in vår ved i vedgårdsläden der nere, men hvar har mans då varit hela långa dagen?»

»Ers maj:t, trägna göromål; penningebekymmer —» började denne med ett inställsammt småleende under det han gjorde en ny bugning.

»Pots donner man; — Redan slut? Det skulle då vara ett riktigt Peru, för att vår commersiepresident skulle vara en bonett man, men vi vilja derom tala en annan gång. Hur var det i stället med historien, som vi fick löfte på att snart få höra slutet på? Vi älska icke böcker och vilja därför helst hafva deras innehåll, man, förtalde inför oss.»

»Menar Ers maj:t historien om de nio fångade björnungarne?» frågade Broman med en ny bugning under det att småleendet oföränderligt hvilade öfver hans välmående ansigte.

»Kan mans väl tala om björnar, då vi tänka på historien om de förtjusande trollsländorna», sade kungen i det han smackade med läpparne och ett belåtet leende smög sig öfver hans anlete. Det var ju om den allerliebsten Cismene, som så djupt fäste sig i vårt minne på sista balen. — Hvad säger hennes mor, den stolta friherrinnan? — Men, det är sant vi hafva mans icke tid nu; — men vi vilja höra den i afton efter jagten, redan i afton, hör man hvad Friedrich säger: — — —

»Men se der», afbröt han sig i det samma han ärnade lemna rummet, »vi hade så när glömt vår dams trogne riddare. Hör mans min vän» sade kungen, vändande sig till Broman, »denne man vill blifva soldat vid vår armé och vi få därför ställa så till att han snart får en fänriksfullmakt. Vi sjelfva vilja betala den, och mans får därför för denna gång nöja sig utan sportler», tillfogade han, »men mans får också göra någonting för sin konungs och herres nåd, som framför allt anser det vara en stor lustre för riket att hafva vackra officerare, liksom mycken och vacker adel.»

I det han sade dessa ord vinkade han vänligt med handen åt Svenske och följde Broman genom dörren till de inre slottsrummen.

(Forts.)

Dexippos.

(I Atén år 267 efter Kristus.)

Nyss på löddrig häst ett ilbud sprängde in i Pallas' stad,
och ett rop af ångest genljöd under kolonnaders rad:
goten kommer, goten kommer! i går afton stod han ren
knappt en dagsled, ve oss, ve oss! knappt en dagsled från Atén!

Nu af män och barn och qvinnor vimlar tempelsmyckadt torg,
alla vrida sina händer i förtviflans vilda sorg:
Roma, du som tog vår frihet, för att ge oss skygd och värn,
o, hvar äro dina örnar, dina legioners jern?

Träda så på talarstolen stadens råd och fäder öpp;
ack, men deras bleka läppar ega ej ett ord af hopp,
ingen maning hörs till vapen, ty på gotens segerled
lägga kungar sina kronor, städer sina tinnar ned.

Och så vardt till sist beslutet att i templen denna dag
under offer, bön och suckan bida ödets hårda slag.
Tystnad råder öfver torget, alla bröst af bäfvan slå —
när Dexippos, häfdatecknarn, stiger fram och talar så:

»Fins ett hopp i vapenskitte? Alla här ha svarat nej;
gotens lynne tål ej mothugg, därför reta honom ej!
Hem och tempel skall han sköfva värre, trefaldt värre än,
om han ser hellener vara, liksom goter, tappra män.

Tron dock ej, att J med feghet kunnen köpa edra lif!
Björnjagt är en bragd för goten, harjagt är hans tidsfördrif.
Allt för tungt det är att bida under suckan sådan gäst;
nej, gör lifvets dag, den sista, till en korybantisk fest!

Folk, som ej vill lyfta svärdet, höj då bågarn i din hand!
när ej dygd kan elda hjertat, tänd det i backantisk brand!
hos befriarn Dionysos glöm en stund din skam och nöd,
du som skyr befriarn, Striden och befriarn, Ädel Död!

Stirren rusige på döden, J som lefvat utan mod!
raglen under vinlöfskransen ned i Stygens svarta flod!
Detta är mitt råd till eder. Gån med det, aténske män!
Men här finnas gossar äfven, och jag har ett råd igen.

Bort med dem, som ständigt glömma, att hvad stort som världen såg
verkats har af späda krafter, spända af en eldig håg!
bort den blick, som, skarp för hindren, är för målets skönhet skum!
hädan, fege män och gubbar! fjärmen er från heligt rum!

Bort, I vuxne och förvuxne! Kom till mig, du unga slägt!
O, jag ser, nu kommer våren, nu jag andas vestanflägt,
och bland unga plantor står jag som Dodonas gamla ek,
och i kronan siar guden om en hög, en ädel lek.

Gossar, låt oss leka kriget, då en värld befriades;
 då Temistokles och Kimon lefde, och Miltiades!
 Hel dig, Zeus, de lefva ännu! hel dig Zeus, de stå mig när!» —
 Och en hänförd gosseskara svarar rörd: de äro här.

»Samlens då på Kerameikos! fatten svärd och sköld och lans,
 ty vår lek skall ändas, piltar, med pyrrisk vapendans!
 Skruda dig i högtidskläder, kranza dig, du glada hop!
 Snart förnimma berg och dalar evoe och fröjderop». —

Och en väldig skog af lansar snart på Kerameikos står.
 Hvilka lockar, hvilka kinder, hvilken härlig menskovår!
 Tusental af lekkamrater, ordnade i flock och tropp,
 och inunder kransar ögon, glänsande af mod och hopp.

Vill Dexippos endast skåda vårens prakt i sina led?
 O, låt äfven sommars styrka, höstens mognad vara med!
 Männer komma, gubbar komma, allt till vapen gripit har —
 skilj ej gossen från hans broder, skilj ej sonen från hans far!

Dagen är en fest för våren, unga krafterns offerdag;
 men de gamle ha föryngrats — tag dem upp i helgadt lag!
 Männen välja sig bland gossar märkesmän för flock och tropp,
 styrkan följer glad förtröstan — låt vår skara bryta opp!

Och nu tågar ut till leken under rop och blomsterregn,
 mellan qvinnor, som i tårar kalla ned Olympens hägn,
 ett panateneiskt festtåg, lysande i vapnens sken
 bland oliver och plataner, ur det bäfvande Atén.

Varm är dagen, men från hafvet fläktar vinden frisk och sval.
 Öfver bergen stiger tåget, stiger ned mot yppig dal,
 passet vidgas — se, en taffa breder sig för häpen syn:
 eld och rök från tända byar fara hvirflande mot skyn,

ständigt, ständigt nya eldar, och se der! i moln af damm
 gnägga redan gotens hästar, glimma gotens vapen fram.
 Än en blick ut öfver fältet, och till häst Dexippos sprang,
 och hans stämma, följd af ekon, mäktig öfver hären klang:

»Lekens glada stund är inne! Sluten leden! Fällens lans!» —
 Leden slutas, lansar fällas, blixtrande i solens glans. —
 »Framåt!» — Fram falangen tågar. — »Och nu ljude stark och klar
 stridens sång, Tyrteiska hymnen från vår frihets stolta dar!»

Sången brusar genom leden, tonande ur fulla bröst,
 gossars silfverstämma blandas skönt med männens djupa röst.
 Hör, han stiger, krigarhymnen, hör, han lyfter sig mot sky,
 svarad doft af Nordens lurar, gotisk sång och vapengny!

Atenarnes sång.

»Härlig är döden, när modigt i främsta ledet du dignar,
 »dignar i kamp för ditt land, dörr för din stad och ditt hem.
 »Derför med eldhåg upp att värna fädernejorden!
 »ila att offra med fröjd lifvet för kommande släkt!
 »Fram, I ynglingar, fram i täta oryggliga leder!
 »Aldrig en känsla af skräck, aldrig en tanke på flykt!

»Skam och nesa drabbar en här, då i fylkingespetsen
 »framom de unge man ser gubben förblöda och dö.
 »Detta höfves ju främst en yngling, medan han ännu
 »älskligt i lockarne bär vårliga blommornas krans.
 »Fager för kvinnor, ståtlig för män må han synas i lifvet,
 »skön är han ännu som död, fallen i slagtingens midt».

* * *

Goternas sång.

I nordanskogen
 der nickar granen:
 O Vodans slägte,
 du vapenglada,
 gå ned, der pinier
 och palmer sucka
 bland lefnadströtte
 och veke trälar!
 Vig dem till hvila
 med svärdets vaggsång,
 bär gyllne bytet
 till norrskensbergen,
 till hjeltens kulle,
 till kämpens kummel,
 i furors skugga
 och granars skymning!

* * *

Sången tystnar, lansar korsas, rasslande emot hvarann,
 svärdens blodas, leken yrar sköld mot sköld och man mot man,
 gotisk fylking bräcks och spränges, och när stumt är vapnens dån,
 märka Hellas' söner häpne, att de nu lekt Maraton.

Öfver likströdt slagfält bryter äntligen ett jubel fram:
 hel Dexippos, hel dig, arfving af vår forna hjeltestam!
 Och i jublet hörs en stämma, ack så svag och späd och vek:
 helsa till min mor, Dexippos! tack för denna glada lek!

Hjeltens står med tåradt öga öfver bleknad gosse böjd,
 hvars i döden väna anlet skimrar än af stridens fröjd;
 i sin famn han lyfter svennen, och han talar så: »farväl!
 barn, nu på din mun jag fångar i en kyss din hjeltesjäl.

Må hon sen i ord och toner sväfvat jublande och glad
i de sånger, som jag diktar, och på mina häfders blad;
må hon sen igenom sekler andas ungdomsfrisk och varm,
längtande till död och lekar, in i millioners barm!

Salig, salig, trefaldt salig prisar jag en lott som hans:
att få fläta hjeltens lager in i gossens rosenkrans,
att ur älskad moders armar ila hän med kind i brand,
strålände af fröjd och fägring, till att dö för fosterland.

Hvad vår värld är kallt förståndig, hvad vår värld är fåvitsk klok!
Och hon lönas för sin klokskap med ett blytungt träldomsok:
verldens klokskap föder henne sorg och feghet, skam och svek.
Fyll, o Zeus, vårt land med gossar, mod och tro och lust och lek!

O hur sorg för morgondagen fostrar lumpenhet och kif,
hur det fega allvar kastar dödens skugga på vårt lif!
Zeus, gif släktet gosselynn, hoppfull håg och fantasi!
Då är träldomsoket fallet, då är världen skön och fri.

Ej vid Segerns stolta altar må han firas, dagens bragd;
blygsamt på Barmhertighetens vare offerkransen lagd,
ty din miskund, höge fader, lät oss i en säll minut
med en gudingifven barnlek plåna seklers nesa ut.»

VIKTOR RYDBERG.

Det underjordiska Rom.

(Forts. fr. förra häftet.)

II.

Lika oväntadt som, i medlet af aders seklet, antikens fornlif i full åskådning uppstod vid Vesuvii fot, uppenbarade nu kristenhetens fornlif för Gregorius Rom. Och mötte de antika fornliferna blickarne af en värld, som långt mat sig från det antika lifvet, trädde Priscillas katakomb — ty det var som kom i dagen — liksom dömande emot en kristen efterverld. Allt i fridfulla rymder tycktes andas renhet och gudaktighet, allt vittna derom att kristenheten, liksom det forna menniskoket, haft sin guldålder. Det var som de heligas samfund,» på hvilket vi i kristendomens bekännelsen säga oss tro, men vi dock aldrig få skåda, verkligen en kristendomens gryning, varit upplifadt på jorden.
en allt var långt ifrån godt i det Rom, som likväl alltid så gerna

burit titeln af kristenhetens drottning. Påfven tog allt jemt de starkaste ansatser att på ett genomgripande sätt häfda kyrkans och statens rättigheter, men svigtade lika jemt, när det gälde ett planmessigt utförande. Hans kyrklighet, nitälskan för god ordning samt åtgärder till statsinkomsternas bästa hade därför på hans undersåtar motsatt verkan af hvad de åsyftat: oordning och upplösning i moraliskt, socialt och ekonomiskt hänseende. Hans regering var banditväsendets gyllene tid i sjelfva banditernes förlofvade land. Rövvarhöfdlingen Della Fara sträckte sina ströftåg ända till Roms portar, så att han genom vaktpostererna vid de samme kunde skicka sina spefulla helsningar till den helige fadren. Vidt och bredt utöfver Roms omgifningar herskade den ryktbare Guercino, som kallade sig »campagnans konung»; och den bland alla banditerne mest högtäddade och af medborgares blod mest fläckade, Alfonso Piccolomini, som hållit fornliga drabb-

ningar med statens trupper, kom personligen till Rom för att mottaga påfvens egenhändiga absolution. Inom och utom Rom voro de förnämnes palats fulla af våldsmän och lönmördare: Hvar och en, som ville, kunde mot ringa betalning medelst dolk eller gift undanrödja en person, hvars uppsyn han icke kunde tåla; och man kunde göra sådant fullkomligt ostraffadt för hela sin återstående lifstid, så vida man icke haft den oturen att biktat sig för kardinal Montalto, som under namn af Sixtus V blef Gregorii efterträdare.

På denna tid, då alla mensklige lidelser tycktes hafva fått lösa tyglar, lefde i Rom de verldsberytade släakterna Cenci och Accorambuoni: de preludierade då till sina fasanfulla brott. Det var den mest lysande tiden för mördande dueller och för lika lifsfärliga kärleksintriger. Af den tidens franska memoir-litteratur eller af Thuanis Historia torde en del af svenska allmänheten lärt känna huru, t. ex., det tillgick vid den siste Valois' hof. En annan del torde, genom förmedling af Dumas den äldres roman *la dame de Monsoreau*, bildat sig en visserligen ohistorisk, men dock temligen sann föreställning om konungens och hertigarnes tappre, men sedligt förfallne gunstlingar (*«mignons»*), om Quélus, Maugiron, Bussy d'Amboise med flere, äkte representanter af tidens galanteri och riderliga ande.

Rom företedde samma scener som parisrlifvet. Till ordningen för dagen hörde de våldigaste kärleksäfventyr, hvilka det då var på modet att, med ett från grekiska dramaturgien lånadt uttryck, benämna *peripezie* *). Saker om priset var den, som varit hjälten i ett »nyburet uppslag» (*peripezia di nuova idea*). Och kryddan på allt gaf just den ständiga omvexlingen af botfärdighet och förhärdelse. »Hur stolt,» utropar en italiensk författare, »att djerfvas trotsa himlen, och på samma gång tro att himlen kan krossa oss till stoft! Den menniska är lyckligast, som med samma hänförelse syndar och biktar.» Slika åsigter ingingo i hela tidsriktningen, och äfven i senare åldrar ha de genljudit; såsom då en förnäm italiensk dam yttrade, när hon med smak förtärde glass, på af-

tonen af en varm dag: »Det är ändå skada att denna njutning icke är någon synd!» — — Nu reste sig urkristendomens minnen och fördömde detta slägte, som från syndaförlåtelsen gick till synden, och derifrån ofta till — döden.

Och hvar fans på samma tid denna »heliga allmänneliga kyrka,» om hvilken också vår trosbekännelse talar? Hvar den brödrakärlek, som utmärkte kyrkans första syskonkrets, så att man kunde visa på honom och säga: »Se, huru de kristne älska hvarandra!» — Den forna vesterländska kristenheten var delad i fiendtlige läger. I Sverige bråkade konung Johan som bäst, under envist motstånd af presterskapet, med en återgång till de katolska kyrkbruken: året förut hade han fått den berömda »rödboken» antagen vid riksdagen. I England vacklade ännu drottning och folk emellan de båda bekännelserna. Mot hvarandra intogo kyrkopartierna i Tyskland hotande ställningar, med vapen i hand stodo de i Skottland, Nederländerna och Frankrike. Sex år hade ännu ej förflutit efter Bartolomei-natten. Dess gräsligheter hade påfvén lönligen gillat; man ser dem ännu i dag afbildade i Vatikanens förnämsta mottagningssal; man hade i Rom för de samma firat en tacksägelsefest. Antingen, då för tiden i den kristna världen, vapenhvilarådde, medan ränkerna ensamma arbetade, eller de stridande kyrkosamfundet möttes med eld och svärd, var dock alltid Rom samma härd för trosförtrycket, det öppna som det hemliga. Bokstafligen på trosvittnenas grafvar stämplade man mot trons lefvande bekännare.

Men liksom Herculaneum och Pompeji väl upptäcktes i stångpiskornas tidehvarf, men dock i Winkelmanss dagar och samtidigt med ett i allmänhet vaknande sinne för antiken, så uppstodo äfven katakomberna i en behaglig tid. Det var tiden för katolska kyrkans pånyttfödelse, för den lyftning inifrån, den väldiga spännkraft, som satte henne i stånd att åter intaga en stor del af sitt förlorade rum: det var tiden för hennes ofta lyckade bemödanden att göra protestantismen platsen stridig. Huru sjunkna sederne än i allmänhet voro, och huru ofta än kyrkolemmarnes fromhet

*) *Peripezia* (på franska: *péripétie*) betecknar, som bekant, ett plötsligt uppslag i händelsernas gång, upplösningen af intrigernas knut.

var uppspädd med beräkning och skenhelighet — kallad till lif var dock numera en oävislig känsla för religionens pligter. En »ny stil» infördes i sederne, liksom i kalender. Kurian iakttog den strängaste värdighet, och flertalet af hennes ledamöter utgjordes af i hjerta och lefverne rättskaffne män. Eho den påfve var, i hvars narun det reagerades, högsta ledningen hvilade dock mindre i hans hand, än i kyrkans nya ande. Sjelfva folket hade, som vanligt, börjat att rätta sig efter föredömet ofvanifrån. Stadd på återtag var den i seklets början så allmänt gängse, nye hedendom, som stod så ändligt under den gamle och den der kallade sig platonism och humanism, då han icke — hvilket också hände — var fräck nog att utgifva sig för kristendom. Från denna ståndpunkt sedt, var tillståndet berömvärdt; och venetianska sändebudet, Paolo Tiepoli, kunde 1576 till sin regering inberätta att Rom var mycket kristligare än förut och hade vändt ifrån sin förra skamlöshet. Icke utan öfverdrift tillägger han; »Hvad beträffar religiositet, kan man påstå att Rom är icke långt ifrån den fullkomlighet, som menniskonaturen är i stånd att uppnå.» Den pånyttfödda katolicismens sentimentalt svärmiska lynne och prunkande andaktsfullhet hade icke blott gifvit sig uttryck i lära och kult, utan ock i Torquato Tassos *poesi*, i Vignolas arkitektur, i Bolognaerskolans måleri. Och musiken slutligen — den konst, som mest aflägsnat sig från kyrkan, och som man, i en af påfven nedsatt komité, varit nära att till och med förvisa derifrån — var nu genom Palestrina omskapad till kyrkans mäktigaste bundsförvandt. I denna tid öppnade katakomberna sina skattkamarar; och hvilken tid kunde vara mognare att verkligt uppskatta ett dylikt fynd? Skulle romanismen, som ända till våra dagar lefvat och förökats sig genom den hänförelse eller, om man så vill, det andliga högmod, som så lätt väckes af anorna från apostlakyrrkan, icke inse hvilken stark häfstång för denna bördsstolthet låg gömd i katakomberna?

Numera inser man det till fullo, och

snart nog började man att i detta hänseende ge akt på katakomberna. Men strax i början förstod man det icke rätt. Emellertid uref det nya och i sig sjelft fängslande skådespelet skara på skara från Rom till besök i den underjordiska grafstaden. Först, som skäligt var, infunno sig de lärde och skriftställarne, af hvilka tvenne män skildrat dessa dagars händelser och intryck: den spanske dominikanern Alfonso Chacon samt den namnkunnige kyrkohistorikern Cesare Baronio, till börden napoletanare, då för tiden oratonianer, sedermera kardinal och på vippen att bli påfve. Snart kom hans helighet sjelf med hela sin heliga konselj och den profana, diplomatiska beskickningen från främmande magter. Derpå allt hvad Rom hade högt och lågt, stort och smått. Af alla Roms dåvarande, gamle eller unge invånare, hvilka egde sina lemmars fria bruk, känner man icke någon som uteblifvit, utom en enda. Det var en stackars klenlemmad, treårig pilt, som hette Antonio Bosio, och som ingen ansåg löna mödan att taga med sig. Men ju flere tårar gossen fälde öfver missödet att ej få deltaga i den roliga utflykten, dess djupare greps han af hvad de hemkomne förtalde honom om katakomberna; och det är ganska sannolikt att dessa intryck i andra hand varit med om bestämmandet af hans lefnadsriktning.

Sedan första nyfikenheten lagt sig, igenmyllades ingången till Priscillas katakomb, och allt var som tillförne. Men Bosio växte upp och utbildade sig, genom lika grundliga som omfattande studier, till en kristlig fornforskare. Vid aderton års ålder hade hans jernflit, närd af en ständigt brinnande hänförelse, gjort honom fullkomligt skickad till det stora värfvet. Den tionde december 1593 nedsteg han för första gången i de fornkristna kyrkogårdarnes djup. Snart blef han så godt som boende i de underjordiska hvalfven och gångarne; hvidan fäkunnige belackare utspreda om honom, att han der tog sig allt ondt före.

(Forts.)

A. TH. LYSANDER.

Villa Nardi.

Gode sjöman, vid vindarnes lekande lopp
Skjut ut snäckan till hafs, hissa seglet i topp!

Låt mig slippa att se
Sista skymten af land
Med de lunder, som le
Bjert i morgonens brand!

Ut med blixtrande årblad att bryta
Hvarje grönskande hägring af flyende strand,
Som gycklar på speglande yta!

Der en regnbåge målar det daggiga berg,
Står ett tjusande hem, hvitt i skinande färg.

Som en lefvande skylt
Linda rosor dess port,
Och af sydsol förgylt
Skjuter fruktträdet fort,

Medan springbrunnen sorlar en saga
Och ur droppande grottor, som hafvet har gjort,
En sörjande Circe hörs klaga...

Håll din handsom ett synrör för spanande blick:
Gode sjöman, och säg hvad i sigte du fick,

Stöder ingen sin arm
Emot bröstvärnets vall?
Häfves icke en barm
Under kors af korall?

Ser du ej ett par perlor som halka
Under dröjande färd ned i dyningens svall
Att brunhytla kinder ge svalka?

Nej, jag vet hvad du ser! Öfver blånande bugt
Böjer trädet en gren, tung af glödande frukt.

Midt i yppig natur,
Der det slagit sin rot,
Det från bröstvärnets mur
Sträckes hafvet emot...

Hvem får vinsten af alla dess vårar?
Ned i svallet det skakar de gyllene klot —
Har icke ett träd sina tårar?

CARL SNOILSKY.

Sagor i Svenskt Landsmål.

4. Den listige Drängen.

(Öster-Närikes munart.)

(Forts. från föregående häfte).

»Guss afta å takk för sist», sa han.
»Guss afta igen! Nå hur ä dä nu vulä?»
sa arstugen.

»Å dä ä allt sóm sämst dä», sa drängen.
»För nu kan ja helsa er från väran far. Han sitter å henar yxå, å ä så ilsken på er, så um ni inté aktar er, så blir dä allri väl. För nu har han gitt sej hunnár på att han ska sló skänkár utå på er, för ni kalasar tókken mä våra, når han ä te kos.»

»Ja säj dä? Kära hjärtannes tókkä elände ja ha ráka' för. Stakkare ja, hur ska ja nu bára mej át?

»Jo ni ska vänná hva ja säjer», sa drängen. »Sir ni di ä mest säslidia nästa óss, å nu ska ni gi mej två tönner róg, e halltónna arter å en fjåling hvete, så ska ja nokk hålla honom i pastyr allti.»

»Å du tokug du? Så mykkä för så litä?»

»Vet ja um dä ä för mykkä häller för litä», sa drängen, »men dä ska ja språka ve era mor um, så spörs dä fälle.»

»Nä hållt!» sa arstugen. »Sir du gumma mi, ho ä så obegripligt hastmodig så. A e tónna róg dä kunne fälle vara måttan fäl, bara inte våra får hóra någü låte um dä där annra.»

»Två tönner», sa drängen.

»E tónna», sa arstugen.

»Två», sa drängen, »hållest så» —

»Nä hållt! Du ska le ha dóm dä.»

Men drängen va'nte nöjder mä dä någü. Å hur han dyfla å kilta mä'n, så fekk han hvete fjålingen óg, men utå artera kunne han inte få mer än en fjåling, för hållest ha di vurta strånnsåtta på pánnkakamjöl nästa arstugens, å den annra fjålingen skulle han ha te fodra så länge. Dä va han óg nöjder mä, å på högsta natta skulle han

komma å ta säa, så inte arstumor skulle å vär um ä. Å så skeldes di åt.

Når drängen kom hem fråga' boen: Nå, ha du gitt'en dä han skulle ha?»

»Ja lit på dä», sa drängen. »Nu ha an fått, så dä svir i skinnå på'n, å mer ör han fälle få unna för unna. Men nu är ni hålla tätt mä dä likka, å ni får aks inte löss um någä hvasken för honom äller hanses. Hör ni dä. A inte för våra äller.»

Ja dä löfva' boen.

»Hör ni far», sa drängen. »Nu tänker i ni ha lärt mor å kyttä maksyss å te ta ara på smulera; men ho har ju knafft ägä guschlän te vännå mä, så ja ärnar sej te kvarna, så ho ska få sina stänner hölkar fulla.»

»Te kvarna?» sa boen. Hva ska du äla dä? Vi ha ju knafft anna än bingå-opå kvar.»

»Dä ska ja nokk ställå mä», sa drängen. »Gåkk ni å lägg er å var obekym-ar um den saka.»

Dä va nägen te dräng dä, tänkte boen, så gjole han sôm drängen sajd, men rängen gekk å sköfvé å smorde vagnen redde sej te, å når dä le på natta fekk an säa utå arstugen, å så ok han te kvarna.

Men nu vet en, hur dä ä mä kvinfolkå; å um di ög inte plä gnia värstens länger än milla fatahylla å spisen, så veta di i alla fulla fall hur dä står te bört i stugera. Å veta dit' inte, så unnra di å gi sej inte förr, än di fått vär um'ä. Nu viste mor i arstugå nokk hur di hadd'et nästägäls, å når di hadde stätt sej dräng, så unnra' ho hva di skulle fö honom mä, å når ho fekk höra att di hatt fullt lass te kvarna, så måtte ho te å unnra värre ändå. Ja, ho unnra', å ho unnra', så ho kunne raks inte gi sej förr'n ho fått spordagar på hvar di ha fått säa ifrån. Så hadde ho när sej morå si, å dä va en gammal kä-ringskrött på sina modiga 80 eller 90 år hva dä nu kunne vara. Men så gammal ho va, så va ho lika katig te unnra sôm dotra. Å hur di unnra' å unnra', så hitte di på rä å så gekk arstumor te boens.

»Guss morån å takk för sist», sa ho.

»Guss morån å takk själf», sa boen.

»Vi ska allihopa på gästbå», sa ho, »å kära hjärtarna kan ja inte få ställa in e kista nästa er mä vi å borta, för si ja å

jussum ifrig för den kistå ska ja säja, för vi ha allt dä, sôm rart ä, i'a», sa ho, men att dä där rara va morå hennas, sôm skullä dit å ly ätter, hva di kunne ha te språka sej i milla, dä teg ho mä.

»Äh dä går fälle an» sa boen, å så bar arstumor å hennas piga in kistå i stugå, å så for di te gästbås.

Bäst dä va kom drängen hem från kvarna; å nu fekk mor mjöl utå alla di slag, å ho te å baka bå brö å pännkaker.

Men så fekk drängen si kistå.

»Hva ä dä för'a kista?» sa han.

»Dä ä arstugens», sa boen. »Di ä borta på gästbå, å ha satt in'a här för di ha rart i'na.

»Må dä», sa drängen. »Unnrar just hva dä ä för rart. Men dä går le an å titta ätter», sa han, å så tog han yxa å bröt öpp kistälöka. Så fekk han si käringa.

»Tvij för tókkå rart», sa han. »Titta, ska ni få si.»

Boen å gummå hanses te å titta å unnra, för käringa låg ännå sôm ho ha vari dö.

»Ja menar ho ä dö, ja», sa boen.

»Ja menar så mä, ja», sa drängen; »men dä går le an å fresta um ho ä kvikk än håller hur dä kan vara;» å så dromma' han te'a i skall'n ett tag för å si um ho kunne komma te verättå.

»Dö ä ho», sa han, »men lefvannes ha ho kumma' dit likka, för ho har artamjölspännkaka å fläsk mä sej.» Dämmå tog han en pännkakabete å stakk i mun på'na å så la han lökä i lag igen, så ingen kunne varscha att dä ha vari öppe.

Bässóm dä va, kom arstumor å ville ha kistå; å dä fekk ho ög. Nu skulle ho få veta bå ett å anna, tänkte ho, å dä va ho gla åt. Men må tro ho vart så lagum fåjen, når ho fekk öpp kistälökå å varscha att mora hennas ha vurtå dö å hadde pännkakabeten i munn på sej.

»Ajia mej! Ajia mej! Ho ha stórkna» sa ho »å hur kunne ja vara så dum ög å intä gi'na så mykkå sôm en drikketår mä sej. Tókkå elände!» å ho ga sej så illa, så illa, så dä va förfaschelitt.

Men nu va dä gjordt sôm gjordt va, å når ho inte kunne gränga lif i käringa, så vart dä å rusta te graföl; å ett stort graföl skulle dä då bli, dä va likt te dä, för dä skulle morå ha för allt dä ho fått lia för'a. Så vart dä ög, å klokkårn sjang

för likä så dä braka' i alla sömmar, å presten gjole e personalja, så dä tjöt i hvar-
eviga vrå i körkä. Kalasä va'nte sämmer
dä häller, å hela likroten va te gästbós så
när som nästägälsdrängen, för honom hadde
di inte någä te takka för, tyckte di. Men
drängen tyckte på anna vis han, å när han
inte fekk äta å drikka mä likroten, så tog
han sej anna göra. Han gekk åt körr'gäln
när dä le mot minatta å grof öpp käringa,
tog'na i fängä, å satt'na i källärn i milla
drikkestunnera. Drikka bar han på hus-
boens tunner, men svikkera döm satte
han i näfvär på käringa, å så gekk han.

På mórán skulle arstumor ner ätter
drikka för gästera va törstuga förstäss å
trängde um å få någä te släcka åf bränvins-
osä mä. Men mä tro ho vart någä hemsk
likka när ho fekk si morä sittanes tökken.

»Ajane mej, ajane mej! Dä har ja
för ja latte mor ligga i kistä å inte få någä
vätt», sa ho.

Ho öpp te kärn sin, å han te presten
för å be honom styra te rätta mä svär-
mora. Presten ba honom stilla sej, å um
han ville löfva ny likstol, så skulle han
läsa tökka böner öfver'a, så ho skulle allt
få lóf å bli der ho va, sa presten, å klök-
kärn skulle sjunga så dä hördes öfver hela
sokkna, å dä skulle allt göra món dä óg,
sa klökkärn. Så vart dä nytt graföl te
söndan, å di glömde inte å sy i hoy strum-
pera på likä å lägga en govigg i kistä den
gången. Ja ho fekk e hel drikkesflaska
mä sej i jola senna mer, så nu kunne ho
fälle inte ha någä te söka ätter i graföls-
gäln, tyckte di. Hva inte grafölsstassen
va likker, inte va han sämmer än första
tagä, för allt va så på käravis, så käringa
bole fälle vara nöjd nu, tyckte di. Å dä
ha ho fälle vurtä óg, um bara nästegäls-
drängen ha vari på kalasä, så hö fått vara
mä fre'n. Men nu hadde di inte bett ho-
nom den här gången häller, å så gekk
han å tog opp'a igen å bar'a te graföls-
gäln. Där satte han käringa i artäbingen
i säsboa mä kastäsköflar i ymse hänner.
Artera tog han däna för dä va'nte stort
mer än den fjälingen, boen va skyldi honom,
å så gekk han å latte dörra stå på vi
gafvel.

Men um mórán varscha' di att bodörra
va öppe, å arstugen in för å titta ätter hur
dä kóm te. Men han vart mest ifrå sej,
när han fekk si svärmora sittanes i artä-

bingen, å varscha hur ho ha hushälla' dän-
nasse. »Ha en skulla sitt tökkä, nu vill
ho gi óss så gödt igen för artamjölspänn-
kakä, sóm köfva' henne», sa han. Dä va
dä e obegriplig käring te vara omiss-
nöjder.

Men dännasse sätt ho nu, å när ho inte
ville gå däna, så va dä fälle inga anna rä
än te ty te presten igen. Han måtte stor-
unnra öfver e tökka käring, sóm inte ville
vännä allt di läste å sjang öfver'a. Men
ville boen gi honom dubbel likstol, så skulle
han allt göra e tökka läsning så ho skulle
bli kvar i jola, dä va ingen frågan um dä
någä, sa presten. Å klökkärn skulle skaffa
sej hjälp, å di skulle sjunga så di skulle
höra't i sju körkäsokknar, å dä skulle allt
göra món dä óg, sa klökkärn. »Så vart dä
graföl utäf för tredje hvarfvä, å nu va dä
så testaldt, så käringa skulle vara pökka
te hålla sej där ho skulle vara, mente di.
Ja presten han läste å klökkärn han sjang
å hela slägtä å käningar från alla di håll
va bedda te grafölä. Men va'ke dä hun-
när! Nästägälsdrängen fekk inte vara mä
den gången häller.

När dä le te minatta sa arstugen te
presten: »Ja ä just ifriger för svärmora
mi att ho inte ä nöjd nu häller. Äh får ja
inte skjussa kära far te körkä å be honom
läsa öfver'a ett tag te, för dä måtte ho
fälle gi sej.» — Presten va lika kymrar
um den kumsjon, för han tyckte just han
hadd'et bra i grafölsgäln, men boen ba så
vakkert, så presten löfva honom dä, å sa
ok di. När di kumino te körrgäln, så ha
drängen länge vari där å tatt opp'a, men
han va inte länger kummen än bakum
körkä å dänna sätt han i e brä å hadde
käringa i fängä.

Dä va mänaskin um natta, å boen hadde
en fölung, sóm gne mä mätta. Mä nu pre-
sten läste, gekk drängen å fekk tag i föl-
ungen, å så tog han sej en gärschlestör å
trädde ätter ryggen på käringa för ho
skulle hålla sej rak; å så satte han opp'a
på fölungen.

När nu presten hadde läst, så skulle di
åka te bakärs. »Nu tänker ja allt svär-
mora di blir där ho ä», sa presten, men
mä däsamma stakk käringa förbi sóm en
pinäl, å fölungen hadde ho i skrefvä. Nu
vart presten rälöser; å arstugen visste sej
rakt inga rä han häller, när hvasken klök-
kärn häller presten rådde på'a. Hela gå-

tabóslagä ga sej lefvannes öfver å ynka onom dä mesta di kunne, men inga rå isste di håller.

Te slut sa grann' åt honom: »Ja me-ar du gör bó ätter drängen min. Tro an hjälper't, för han ä densamme, som allri rålöser.»

»Äsch! Hva kan en tókken göra? Ä han ör mer än presten å klókkárn han då?»

Men boen mente tro på att drängen anses va'nte bortkummen någä, å når dä u inga anna rå va, kunne en felle freta hva han dógde te. Å så gjole di bó tter honom, å så kóm han.

»Kan du säja mej, du, hur ja ska få fre ör svärmora mi» sa arstugen.

»Mätte fäll dä,» sa drängen, »Dä ä fälle nga kónst. Lätt mej få käringa, så ska i nokk läsa tókka böner öfvera, så ho ska li stilla» sa han, »men 100 plåtar ska ja a för besvärä likka.»

»Ja dä vure måttan fäl dä, um han ara fekke fre,» mente arstugen.

Nu tog drängen käringa å bar'a te ör'gåln å grof ner'a; å sóm han inte tog pp'a igen, så vart ho kvar där ho skulle ara, å så sa di för allmänt i sokkna att rängen va styfvare än själfva presten eras.

Di hundra plátar, dóm fekk han og, å óm hadde han gjort skül för, tyckte ar-tugen. För um inte drängen ha vari, så ha svärmorä rent ödelajd honom, trodde han. Men di där många likstolar te presten, lóm va han lagum nöjder mä, för di raka ent på kistabóttén för honom.

Ätter di taga vart dä umslag i byn. Den rike boen stog sej inte mer än jämt an, men den fattige hadde fått in drygsla husä å framfäl i vänningår, så han va många hundra daler likker, når ärä lökta'. Dä skulla' han drängen för, sóm óg san-ninga va, å han ville ärligt förskylla ho-nom óg, sa han.

Men dä va en kónstig kär den drängen. Han hadde sitt hufve för sej han. Å så ville han inga lön ta för all den hjälpa han gjort boen.

»Hundra plåtar ä nokk sakta dränga-lön dä» sa han, »å den löna ha ja taji utáf arstufar, så mej skullar ni inte någä» sa han.

Dä ä sällsamt å råka en tókken dräng; å boen ville inte lätta honom gå håller.

»Ah ja menar du blir här ett år te» sa han.

Men drängen takka för godt tebo. Han kunne inte stanna längre, sa han.

»Hókkä för då?» sa boen.

»Jo kära far ha lejt mej te hjälprärest» sa han.

Hur dä gekk senna, ha ja inte hört någä tal um. Men vart inte den drängen bá körkherre, prost å besköpp, så ha ingen an vurta dä håller.

Anmärkningar:

säja (sa, snjd): säga; viller: ond, tokig; pókka: tvinga, nödga; dä ska stakar' den göra, omkastning för stackare den, det gör; släfft: släppt (släppa, släffte, släfft); ovuling: vårdslös människa; guschlän: (gudalän) matsmula; nästa: hos; sinnter: ond (äfvén rusig); hvyla: hvila; hena: bryna med hen; ráanna: gifva akt på, lyda; säslidiger: sädesledig, utan span-mål; pastyr: styr, ordning; tónna: tunna (spanmåls-mått) eljest säges tunna i silltunna, drikkästunna o. s. v.; hastmodiger: häftig; låte um: tal om; dyfla: tvista; kitta: envist begära; strännsätt: strandsatt, nödstäld; få vár um: få kunskap, aning om; fråga: fråga; hålla tätt må: förtiga; hanses: här de, som höra honom till; kyttla makeys: säges om kattor, som öfvas att hoppa, men äfvén om människor, som läras att lyda; knafft: knappast; stánna: tunna med lock, hvaruti mjöl förvaras; kólk: kär! af en rund urhåkad tröstam; bingásop: den sista säden som sopas tillsammans i bingen; sköfve: snedskjul invid logen der åkdonen oftast ha sin plats; nästegåls: i granngården; käringskrótt: skrynklig förvisnad gum-ma; ifriger: orolig, rädd; vart: dyrbarheter; kvikk: lefvande, vid lif, liflig; dromma: slå; verätta: sans: likka: likväl; stórkna: få något i halsen så att man kväfvés; gi sej (gi, ga, gufi): beklaga sig, storgråta; änna: alldeles, just; grånga: gråta; dä va likt te dä: det var naturligt; sjang imperf. af sjunga; likrotén: den husförhörsrote, hvarinom den afidne sist varit bosatt; svikka: tapp till en tunna; hemsker: förfä-rad, förskräckt; göra món: hjälpa; govig: åskvigg, stenvapen; likker (rättare likkre men här efter ut-talet) bättre; vara mä fre'n: vara i fred; ymse hán-ner: båda händerna; köfva: kväfva; testaldt: till-stäldt, (ställa, stalde, ställt); kánning: bekant; kum-sjon: kommission, uppdrag; brå: vrå; gärschlätör: gärdesgårdsstör; pinál: någonting stelt och styft (hör till hvad allmogen kalla belevade ol d. v. s. sådaue, hvilkas användande skall antyda bildning) möj-ligen samma ord, som det pinaal, hvilket på 1600-talet var ett skälsord i Örebro skola och särskildt förbjöds; framfäl i vänningår: drift och fart i sina rörelser; skulla: vara skyldig, stå i skuld för hos någon, äfvén beskylla; förskylla: ersätta, betala.

G. DJURKLOU.

A n n a.

Hon var konstig, fiskarns Anna,
Sade man vid stranden jemt.
Stundom sågs hon plötsligt stanna,
Som om tankar henne skrämt.
Med sitt stora, blåa öga
Såg hon skarpt i rymden kring,
Tänkte mycket, talte föga,
Log åt allt och ingenting.

Ung ännu till lefnadsåren,
Var hon skön, men mycket blek;
Ofta nog hon qvåfde tåren
Och blef bitter mer än vek.
I sin röda tröja gick hon
Ofta kring från båt till båt;
Ömkan eller löje fick hon,
Begge skrattade hon åt.

Att hon förr en gång i tiden
Varit illa kär, man sagt;
Ute vardt det se'n med friden,
Med sig sjelf hon fick ej magt.
Bert han for den muntre sällen,
Som hon hand och hjerta gaf;
Nog hon mins den lördagsqvällen
Då han styrde ut på haf.

Skulle komma snart tillbaka,
Allra senast nästa vår,
Och i stugan hos sin maka
Trifvas allra minst ett år.
Tiden gick, och under smärta
Kom en rosig pilt till lif;
Anna log med sorgset hjerta
Åt sitt spåda tidsfördrif.

Men en qväll, när stormar gingo
Öfver höstligt dunkel strand
Och de trötte männen finga
Näten ändtligt upp på land,
Satt hon länge mörk i hogen,
Ömsom blek och ömsom röd,
Sade, stirrande på vågen,
Plötsligt: nu är Erik död.

Och hon log så klart med samma,
Men så underligt ändå,
Som en ensam blixk kan flamma
Stundom på en himmel blå.
Sent man fick en gång förnimma,
Säges det, att skutan just
Samma dag och samma timma
Gått i qvaf vid fjerran kust.

Sedan dess hon går till stranden
Jemt och spanar öfver haf,
Hör, hur vågen slår vid sanden
Som en snyftning vid en graf.
Än när månens milda glitter
Ler i böljornas kristall,
Stum och leende hon sitter,
Utan tårar, lugn och kall.

C. D. AF WIRSE

Gammalt Nytt från Kongl. Teatern.

Utkast, samlade af O. Strandberg.

I.

1788—1790.

(Forts. från föreg. häfte.)

Konungen åtnöjde sig emedlertid icke med dessa nyheter allenast, utan han önskade äfven att genomgå de pjäser, som voro ämnade att uppföras, innan definitivt	beslut fattades om deras antagande. för slutar också Clewberg, efter att ha ordat om sättet och tiden för rolars lärande, ett af sina meddelanden med
--	--

nde tillkännagifvande: »komedien 'Mickel Vingler' bifogas».

Huru i de minsta detaljer en debutants uppträdande af direktionen denna tid skärskådades och bedömdes, derom lemnar följande yttrande af Clewberg ett bevis. »Den 16 Juli uppfördes af kongl. fransyska truppen tragedien »Zelmire» i hela hofvets närvaro, samt derefter ett divertissement af operans sujetter, hvaruti en ny pas de trois af Bournonville vann mycket bifall. Madame Felix debuterade i Zelmires rôle med sucoes, ehuru allmänhetens omdöme om hennes talent syntes mycket deladt. Hennes utseende och växt behagade allmänt. Hennes ställningar på teatern, armar och rörelser ega grace och noblesse. Hennes dräkt var, om ej vackrare, åtminstone nogare i kostymen, än den någon fransysk aktris vid denna teater burit på fem år. Hennes 'jeu de phisionomie' är ännu i allmänhet något matt; men vissa lyckliga momenter visade, att hon är i stånd att förbättra den. Hennes sensibilité är ej ännu nog developperad; men allt synes visa att hon eger fröet dertill. Hennes diction och sätt att säga rolen synas bevisa intelligence och att hon med tanken och känslan följer det hon säger. Det som minst behagar hos denna aktris är hennes son de voix. Hennes organ, ehuru stark och kanske för mycket manlig, är ej nog sonor och klar. Hon eger ej den rikedom af böjningar i rösten, som är så nödvändig och kanske endast vinnes genom tiden och ett långt arbete. Men då man besinnar den korta tid, hon använt på sin talang, på ett ställe, der hon ej egt några modeller att formera sig efter, hennes timidité vid sin debut och omöjligheten att under en hetta af några och 30 grader bibehålla den styrka, som en så häftig rôle fordrar, förde hon förtjena indulgence och gifva ruin åt hopp om mera bifall framdeles. I allmänhet synes man kunna våga det omdöme, att hon på många ställen var god, men på intet elak eller rebutante. Åsynen af hennes man och allusionen af några verser i en scen med honom hade så när förvandlat tragedien till fars». — Hvad dessa verser innehöllo, som voro på väg att vålla en sådan förvandling, omnämnes ej; hennes man var skådespelare vid samma franska trupp från 1781 till 1792.

Den 22 Juli var drottningens födelse-

dag. Den hade ofta förut varit firad med mer eller mindre lysande fester inom hofcirkeln; men nu, då både konungen och hertigen af Södermanland voro frånvarande, hördes ej af att någon dylik fest skulle förekomma. Den patriotiska glädjen öfver några lyckliga mindre sjöträffningar mot ryssarne, förebåden till segren vid Hogland d. 17:de, om hvilken sistnämnda underrättelse dock ännu ej hunnit till hufvudstaden anlända, ingaf den dramatiska teaterns artister den idén att på drottningens födelsedag gifva ett nytt spektakel, för att derigenom uttrycka sin glädje såväl öfver dagens högtidlighet som öfver den allmänna ställningen. Till den ändan hade aktören Björn, som var en flitig författare, bearbetare och öfversättare af teaterpjäser, sammanskrifvit en komedi med sång i 1 akt, benämnd »Landstigningen». Men då tiden nalkades för dess gifvande föregingo några scener, »som voro mindre häftiga, men lika komiska som de föregående», säger Clewberg. I dessa var De Broen hufvudpersonen.

Pjesen var redan färdig och rolerna utdelade, då De Broen föll på den tanken, att den icke skulle uppföras på dramatiska teatern, utan på någon af teatrarna på de kongl. lustslotten, och han använde hela sin förslagenhet och all sin energi för att förverkliga denna tanke. Han utvalde för sitt ändamål först Ulricsdal. Der bodde drottningen under sommaren. Han vände sig nu först till teaterdirektionen och »sade sig af dramatiska teatern vara anmodad att begära det direktionen ville gifva befallning om teaterns öppnande och iståndsättande derstädes, för uppförande af detta spektakel». Direktionen svarade honom ganska riktigt, »att hvarken direktionen egde rättighet att öppna eller dramatiska teatern att gifva spektakel på ett af kongl. maj:ts slott, utan på hög befallning». Man föreställde honom, »att konungen vid sin bortresa utstakat sättet för spektaklernas gång och icke gifvit tillstånd till extraordinära fester, äfven om de för andra orsaker skulle vara tillständiga». Trotsigt svarade De Broen härfpå, att ingen kunde neka dem spela hvar de ville, då fråga var om att göra drottningen ett nöje, och tillade stolt och liberalt, att de dessutom, hvad utgifterna anginge, voro beredda, »att dem sjelfve till alla delar betala». Vidare före-

ställdes han, att det vore stridande emot den vördnad, truppen är hennes maj:t skyldig, att våga göra en fete på deras egen bekostnad, att långt ifrån att göra drottningen derigenom ett nöje, vore det osäkert »om deras välmening på sådana villkor blefve agreeerad», och att en sådan tillställning ej kunde göras af någon annan än en kunglig person; direktionen gaf dem derföre det rådet att gifva spektaklet i Stockholm, på den teater, konungen gifvit dem, och då låta publiken deltaga i uttrycken af deras glädje och deras känslor. Detta var ej i De Broens smak. Han, »som trodde sin zele kunna och böra visas genom uppoffrande af sin 27:del i recetten», kunde eller ville icke inse giltigheten af dessa skäl, fann sig ej heller uti dem, utan uppgjorde nu i sitt förslagerika hufvud den planen, hvilken han äfven meddelade direktionen, att föreslå drottningen att sjelf gifva befallning om uppförande af detta spektakel och att tillika bjuda till sig och göra en fest åt det öfriga kongliga huset. Men äfven detta förslag vann ej ankläng hos den sansade och försigtiga direktionen; tvärtom, äfven från denna föresats afträdde han med föreställning om, »huru illa ett sådant steg skulle anstå honom, huru föga sannolikt det vore, att hennes maj:t skulle, på teatertruppens proposition, vilja sjelf göra en fest på sin egen dag».

Emedlertid lærer De Broen hafva kommit till insigt om att den af honom med så mycken ifver åstundade festen ej på detta sätt kunde komma till stånd. Hans föreslagna proposition till drottningen lærer ej hafva blifvit framburen. I stället uppstiger en ny plan i hans hufvud, han reser sjelf ut till ett annat lustslott, Drottningholm, der prinsessan Sofia Albertina då hade sin sommarbostad. Hos henne anhåller han om företrädare, hvilket dock prinsessan vägrar att lemna honom. Genom hennes kammarfru låter De Broen då anmäla, att han på truppens anmodan vågade begära, att prinsessan behagade på drottningens dag, d. 22 juli, bjuda det öfriga hofvet till sig på Drottningholm och äfven tillåta den dramatiska teatern att der uppföra ett spektakel, »hvertill han hoppades» — stoltheten var nu i sjunkande — »att h. k. h. ville bestå kostnaden». Prinsessans svar var ganska decideradt. Hon sade

sig för närvarande ej hafva beredt sig på någon fest, att hon, om hon framdeles funne sig hugad derför och att tillika gifva något spektakel, skulle prevenera truppen derom; men att, ehuru konungen tillåtit prinsessan att bo på Drottningholm, hade h. m:t icke uppdragit henne dispositionen öfver teatern, och att det således skulle vara osäkert, huru konungen skulle komma att upptaga ett spektakel der i sin frånvaro. De Broen anmodade då kammarfrun att försäkra prinsessan derom, att konungen omöjligen kunde anse sådant annat än väl, m:t det vore drottningens dag, på hvilken hans maj:t alltid varit van att gifva feter, och således utan tvifvel skulle blifva mycket nöjd om detsamma under hans frånvaro skedde genom någon annan. Detta tyckte prinsessan gick väl, långt, hvarför hon lät svara honom, att det ej kunde ske och att hon ej mera ville höra talas derom. De Broen beklagade då, att prinsessan ej behagade visa dem den begärda nåden och anmälde tillika i en något hvass ton till prinsessan, att de i anseende till denna refus voro sinnade att vända sig till hertiginnan af Södermanland.

Med sålunda oförrättade ärenden återvände De Broen till staden, der han ånyo från alla håll och med alla möjliga skäl afträdde från sin »hasarderade tillställning»; han skyllde nu på sina kamrater och försäkrade att de flesta af dem ej skulle komma att spela, om pjesen gäfvos i staden, och att de, ifall de vägrade att uppträda, ej kunde mer än derför plikta 3 rdr. Direktionen föreställde honom att han ganska illa uppfattade reglementets mening och att denna plikt blott vore den första olägenheten, som drabbade dem, hvilka vägrade att utföra roller; hvad hans kamrater anginge, skulle en allmän sammankomst utsättas till eftermiddagen, för att bringa dem till mognare eftertanke. Men hos kamraterna, som otvifvelaktigt från början afvetat och varit med om hela planen, hade denna mognare eftertanke redan infunnit sig. Derför när vid den allmänna sammankomsten samma skäl som förut upprepades för att förbjuda truppen att spela, fann direktionen, »ej utan förundran», att de flesta af dem redan förut voro af samma tanke och att alla, utom Uttini, ogillade De Broens »demarcher». Det blef ock genast afgjort att spektakel utom Stock-

n ej kunde komma i fråga. De Broen Uttini medgafvo äfven slutligen att a, men uppställde vid detta medgifvandet uttryckliga förbehåll, att icke spela penningar och att endast hofvet, men publiken, skulle inbjudas. Återigen ställde dem direktionen att äfven denna sats vore obetänkt; att långt förr än rungen lemnat dem denna teater, var isamma lemnad åt publiken; att, om å ena sidan var en rättighet att här betalning för representationerna, var det å andra sidan en skyldighet att här åla för penningar; att konungen själf ålg på de publika teatrarna gifvit någon e eller något spektakel, derifrån allmänheten varit utestängd; att det så mycket andre passade för truppen att införa en dan nyhet, som det var allmänhetens önan och rättighet att deltaga i de känslor, an ville uttrycka, samt att det är allmänhetens bifall, som utgör en stor del af eras existens och belöning. Fru Marcadet och mamsell Löf svarade strax, att det äfven vore deras tanke att publiken för egen del borde utestängas, samt att det ssutom vore ganska osäkert om drottningen vore smickrad af ett spektakel utan skådare. De Broen, som af intet ville ta sig öfvertygas, framkom nu med det erslaget, att man skulle vända sig till öferståthållaren, som visserligen ej skulle andandraga sig att till spektaklet inbjuda tadens femtio äldste. Häremot protesterade de öfriga, sägande sig ej känna till ågra förbindelser till de femtio äldste samför den öfriga publiken och ville derire ej samtycka till förslaget. Nu vände sig De Broen till författaren och erbjöd sig att köpa hans pjes för 1200 daler, tilläggande att, om han ginge in härpå, så skulle de femtio äldste gifva denna pjes såsom en fete för hennes maj:t. De öfriga aktörerna svarade, att, om meningen vore att de då skulle medverka vid pjesens uppförande, så kunde de ingalunda samtycka dertill; men »skulle deremot de femtio äldste vilja med sina damer uppföra densamma, hade de deremot ingenting att invända». På direktionens nu framställda fråga, huruvida någon annan än De Broen och Uttini vägrade att spela för publiken, svarades ett allmänt nej. Dessa båda läto sig dock ej af pluralitetens votum ändras, utan förblefvo hårdnackadt vid sin tanke.

Den förre, hvars ifver tyckes hafva växt med motståndet, upprepade ännu, att om ock drottningen och hofvet vore närvarande, ville han dock ej spela, så framt spektaklet komme att gifvas för penningar; men han erbjöd sig deremot, att på teaterns vägnar själf resa ut till Ulriksdal, för att fråga h. m:t, om representationen finge gifvas för intet. Alla de öfriga sujetterna protesterade häremot, och fru Marcadet förklarade, att vidtagande af sådana steg i hela teaterns namn endast tillkomme direktionen, och att om denna kommission uppdroges åt De Broen, så ville hon för sin del icke spela. Naturligtvis blef De Broen häröfver mycket förtörnad, och försäkrade nu, då han såg sig lemnad i sticket af alla, att, om han också icke kunde göra något annat, så skulle han åtminstone för sin egen del anställa en fest, skulle den ock komma att kosta honom 150 riksdaler; och för att visa att han hade allvar med denna hotelse återopade han sig på en fest, som hans hustru 1787 skulle hafva gifvit åt en köpmansfru bland sina vänner. På denna framställning följde ej annat svar, än ett allmänt skratt. Man öfverenskom nu att pjesen skulle gifvas på vanligt sätt samt anmodade k. sekreteraren Clewberg att annonsera det nya spektaklet för h. m:t drottningen och det kongliga huset. Då öfvergaf Uttini, det sista stödet för De Broens förslager, sin vän och förklarade att efter nogare eftersinnande borde ingen vägra att spela, då drottningen och hofvet vore närvarande. De Broen åter, förbittrad öfver denna trolöshet, gick sin väg under förklaring, att de ej förtjenade att vara hans kamrater, att de ej skulle få den glädjen att se h. m:t drottningen på spektaklet, hvarom han lofvade att prevenera henne, ifall det ej redan hade skedt, och att drottningen skulle förblifva borta, om ej för annat, »på det ej De Broen derigenom skulle få någon tort».

Man skulle väl kunna tro, att hela denna sak härmed skulle hafva varit slutad. Men nej, De Broen ville ännu hafva ett ord med i laget; han hade hotat med att själf gifva en fest och han var den man, som sällan hötte utan att också slå till. Festen måste göras, och se här huru han verkställde sin föresats! Aftonen före den högtidliga dagen samlade han omkring sig, utan att derom prevenera eller underrätta

direktionen, ett antal korister och trumpetare, under anförande af kormästaren, steg med dessa ombord på en med vin och krut lastad speljagt och seglade af till Ulriksdals strand. Här slog de sig ned, planterade sina kanoner och tillbringade natten under drickande och öfversjunga af sina verser, allt under afvaktan på morgonen. För de deltagande var detta säkerligen ingen lång eller tråkig väntan. Man föreställde sig pokulerandet, sången och skämtet i den varma, ljusa sommarnatten mellan stammarna af de urgamla träd, som den tiden pryddes Ulriksdals omgifningar ända ned till stränderna! Och midt ibland allt detta De Broen själf, lik en härförare öfverskådande sin trupp, stolt och triumferande öfver att kunna visa, hvad en man med vilja och energi, trots vidriga omständigheter, förmår att uträtta!

Men solen står redan högt på himmelen, redan märker man någon rörelse nere vid slottet; alla man beordras på sin post, dels vid kanonerna, dels i kören. Med spänd uppmärksamhet afvaktar man det öfverenskomna tecknet för festens början; äntligen öppnas ett af slottets fönster, från detsamma märkes en förtrogen hviftning — drottningen är vaken! Pang! pang! pang! o. s. v., en kanonad af ända till ett hundra tjugu skott, hvilkas eko i den tidiga morgonstunden rullade bort öfver de kringliggande höjderna. Därefter uppställde sig kören nedanför slottets fönster och uppstämde först »Hela världen fröjdes Herran» och därefter en för tillfället tryckt, så kallad »canon på drottningens namnsdag». Härmed upphörde festen på morgonen; härmed upphör ock Clewbergs berättelse om densamma till konungen. Då han afsände sin skrifvelse, var det ännu ej bekant, huru denna tillställning blifvit af det höga föremålet upptagen, ej heller huru festen slutats; ty De Broen hade befallt

alla att stanna qvar till natten. Af De Broens kamrater upptogs saken mycket illa och ibland publiken, som snart hann få detta ämne att tala om, tycktes händelsen väcka mycken sensation.

Emedlertid uppfördes samma dags afton å dramatiska teatern den så mycket oroväckande och omtvistade pjesen »Landstigningen» af Björn och — gjorde komplett fiasco. Hela hofvet var närvarande, så att det synes som om De Broens hot om drottningens uteblifvande ej ledt till det af honom åsyftade resultat. Clewbergs omdöme om den nya pjesen är ej rekommenderande. »Utan intrig i det hela, utan sammanhang mellan scenerna, kan denna pjes räknas bland vitterhetens efemeriska foster. Musiken till sångstyckena var, med undantag af en trio, komponerad af Zander. Pjessen lånade sitt mesta värde af dagen och borde ej tillegna sig det bifall, som allmänhetens vördnad och känsla offrade åt tillfället. En anonym, som synes vara mera auktoritets än allmänhetens vän, har dock på allmänhetens vägnar i Stockholms-Posten yttrat sin åstundan att se pjesen oftare uppförd; men en annan har sedermera jäfvat dennes omdöme och auktoritets lärar ej våga att vädja till någon annan». Den blef ej heller gifven mer än denna enda gång.

Längre än till Juli månads utgång sträcka sig ej »nyheterna från kongl. teatern i Stockholm». Orsaken härtill är att söka deruti, att konungen redan i Augusti anträdde sin återresa från Finland till hufvudstaden. — I det sista brefvet har Clewberg åtskilliga »nyheter» att meddela, hvilka hafva sitt intresse, om ej för annat, för de ytterligare bevis de innehålla uppå, att de små intrigerna, afunden och slitningarna bakom kulisserna i alla tider haft med hvarandra en synnerlig förvandelskap, icke blott till sina orsaker, utan äfven till sitt förlopp. (Forts.)

Nunnan.

Uti klostret hon satt i sin ensliga cell,
Och i drömmande qväll
Såg hon stjernorna tändas på strålande pell;
Men hon vände sig bort och med längtan hon såg
Dit, der solen försvunnit i våg.

Och till stjernorna sjöng hon; »I skimrande flarn,
Som i skönhetens garn
Söken snärja de irrande människobarn,
O, I fresten mig icke, ty väl jag förstår,
Att förgängelsen trampar ert spår.

Likt de jordiska fröjderna dansen I gladt
Uti mörker och natt,
Och dock ve den, som äflas att fånga er fatt,
Ty när solen går fram och det dagas på nytt
Edert ljugande bländverk har flytt.

Der bor tjusningens makt i er luftiga lek
För en själ, som är vek,
Men jag vet, i er blinkande stråle bor svek;
Ty i pröfningens dalar all skönhet och lust
Stänger vägen till himmelens kust.

Väl mitt öga förtrollats en flyktig minut,
Men jag skådat till slut,
Huru helvetets eld ur er gnista slår ut,
Och jag hatar er glans, som från afgrunden går,
Men till solen, till solen jag trår.

Blott på honom, den Ende, jag hoppas och tror,
Han är rik, han är stor,
I hans strålände famn jag i salighet bor.
För all jordlifvets fröjd, till Hans ära och pris,
Skall mitt hjerta förfrysa till is.» —

Så hon sjöng. Men då klang der, melodisk och rik,
Likt en dämpad musik
Öfver doftande strand, öfver glimmande vik.
Som en orgel från himmelens fäste det ljud,
Och hvar stjerna fick klarare glöd.

Och till cellen de trängde, de smältande ljud
»Uti skinande skrud
Inför jorden vi vittna om kärlekens Gud,
Och vi locka din blick ifrån mörker och grus
Upp till skönhet och glädje och ljus.

Mellan himmel och jord slå vi skimrande spång,
Och mot sorgernas tvång
Uti härnad vi draga med strålar och sång,
Och vi kämpa ock vi i den Eviges sold
Emot mörker och vrånghet och våld.

Den Oändlige söker du kust ifrån kust,
Men han hafver ej lust
Till de dödligas suckar och qvidan och pust.
Han i salighet bor och har kärlek till namn,
Och han världarna sluter i famn.

Derför doket slit bort, förr'n din själ varder blind,
 Och låt himmelens vind
 Spela fritt omkring klarnande panna och kind.
 Den, som solen dig gaf, har ock stjernorna satt
 Till att lysa i jordenes natt.

Och till slut, när det jordiska mörkret förgår
 Och en blommande vår
 Kring ovanskliga verldar sin gloria slår,
 Då försmälter vår stråle, förklarad och ren,
 I den eviga kärlekens sken.»

FJALAR.

Bland Bränningarne.

Af CLAES LUNDIN.

II.

Från Agda till Gundborg.

(Forts. från föreg. häfte).

Min snälla Gundborg, hvarför är du ej här? Jag trodde ej, att det skulle vara så roligt vid en badort, som jag nu funnit det. Jag stiger tidigt upp, vandrar längs stranden och hör på vågornas sång. Det är en förträfflig musik, vid hvilken jag aldrig kan tröttna, och likväl ser jag gerna att tant Herlefsson, den snälla, präktiga tant Herlefsson, kommer och söker upp mig vid stranden. Hon har alltid något af värde att tala om. Hennes klara förstånd och goda hjerta göra lifvet behagligt för alla som äro i hennes närhet, och för mig är hon, tycker jag, särskildt god. Jag har henne att tacka för mycket och skall aldrig glömma hvad hon gjort för min andliga utveckling. Om hon också icke lyckas med mig, är det sannerligen ej hennes fel. Tant Herlefsson påminner mig också allt för lifligt om min mor, och jag älskar henne ännu mer för den skull. Våra morgonvandringar vid hafskusten skall jag aldrig glömma. De äro mina käraste stunder på dagen, utan att jag därför har ledsam en enda af dagens öfriga timmar.

Vi bada, vi deltaga i sällskapslifvet, vi göra utflygter till fots och på vattnet, vi göra musik i sällskapssalen och der dansa vi också, ty vi hafva riktigt glada små danstillställningar med mycken ungdom, vackra flickor i fina, alldeles icke osmakliga dräkter, må du tro — åh, du kunde der få en hel mängd idéer i afseende på

klädseln. En och annan mycket allvarig herre eller mycket tadelsjuk fru eller fröken finner nog anledning till klander, men hvad bryr ungdomen sig om deras gifta tungor? Hufvudsaken är att hafva roligt medan man är ung och då man ej gör något ondt dermed, hvarken åt sig själf eller andra.

Jag är säker på att kunna finna många ganska förståndiga flickor bland alla dansyrbättor, som dansa hvar enda qväll, blot man hade tid att studera dem litet och de sjelfva hade tid att låta studera sig. Det är icke alla som hafva en tant Herlefsson, hvilken kunnat vänja dem att tänka äfven på lifvets allvar.

Huru det är med herrarne, skall jag deremot låta vara oafgjordt. De äro nästan alla mycket artiga, mer än tillbörligt artiga, tycker jag. En och annan är dock motsatsen till artighet, och dem tycker jag alldeles icke om. Artig skall en karl vara. Tycker du icke det också? Men han skall icke vara så artig, att han dermed jag bort hvarje allvarligt ord mellan man och qvinna, ty då misstänker jag att han tror, det vi icke förstå oss på något allvarligt samt att hans artighet är endast en täckmantel för en ogynsam tanke om oss.

»Det är en liten toka», hörde jag här om aftonen en af våra herrar i badsällskapet yttra om en af de unga flickorna här, en liten snäll och älskvärd varelse, men hvil-

en föreföll den stränge herrn allt för obedydlig, emedan hon tycker om att roa sig.

Det yttrandet stack mig, jag kan ej eka det, ehuru jag visst icke står i någon irskild förbindelse till den »lilla token». Men jag kan icke lida att man dömmar i der efter blotta skenet. Om man själf ej ännu håg för ett oskyldigt nöje, har man erför ej rätt att fördöma andra för att de ilja roa sig.

»Gud bevare mig för en sådan qvinna!» tropade en annan gång samme herre, då ålet föll på ett fruntimmer, för hvars ofentliga verksamhet alla borde känna aktning.

Då kunde jag icke afhålla mig från att fråga den stränge herrn, huru han ille hafva qvinnorna, om de ej finge visa sig glada och hågade för nöjen samt ej eller verka på ett allvarligt sätt för högre syften.

»Jag vill hafva dem naturliga», sade han, men då jag vidare ansatte honom med mina frågor, tycktes han ej riktigt kunna göra reda för det der naturliga.

Det är just skada, att karlarna ofta åla så styfva och stolta ord, i synnerhet är det att fråga om oss qvinnor, utan att kunna visa upp tillräckliga grunder. Gud bevare mig från att påstå, det herrarne åka logik, ty det vore naturligtvis allt för djerft af ett fruntimmer, hvilket förutsattes själf alldeles icke veta hvad logik vill säga; men nog förefalla de mig ofta nog ganska svaga i slutledningen.

Den herrn, om hvilken jag nu talat, är i själfva verket ganska älskvärd — det kan jag väl skriva till dig, utan att missförstås — men han tyckes arbeta på att göra sig så litet älskvärd som möjligt. Du känner honom kanske. Hans namn är Yagve Falk, en af hufvudstadens mest behagliga »herrar af societeten». Han är ännu ung, men tyckes vara mätt på världen, och det finner jag löjligt. Jag tror icke att han vill endast väcka uppeende, utan att det är hans verkliga allvar, men det är ett allvar, åt hvilket man ej kan annat än skratta. Han skyr sällskap, och det orde väl äfven vara därför han håller en så för sig ensam och med honom far långt ut i skären; der han ligger hela dagen. Å och då möta vi honom, när vi segla

omkring till fisklägena, men kan han undvika oss, så gör han, och det finner jag mindre artigt af en person, som åtminstone varit verldsman.

Jag skulle bra gerna vilja komma i ett allvarligare samtal med honom, ty jag är säker på att han kan föra ett sådant, men det tyckes vara omöjligt. Han undviker hvarje försök dertill från min sida, liksom fruktade han att få höra något obehagligt. Han undviker äfven tant Herlefsson och hennes man. Nå, vi vilja visst icke truga oss på honom, men jag skulle misstaga mig bra mycket, om ej hos herr Falk funnes något mer än han vill låta höra och något annat än missnöje med oss stackars qvinnor af de bildade klasserna.

Du frågar huru han ser ut. Åh jo, rätt bra. Man skulle till och med kunna kalla honom en vacker karl, om han ej ständigt såge missnöjd ut, och det klär honom alldeles icke.

Kanske att du förvånar dig öfver, det jag så mycket skrifer om den herrn, men derom får du alldeles icke tänka illa eller tro att jag är förälskad i honom. Uppriktigt sagdt, vet jag ännu icke hvad kärlek är. Jag vet åtminstone icke på annat sätt än hvad jag läst derom. Åt detta skrattar du kanske och inbillar dig själf mycket väl kunna redogöra för kärleken; men då bedrar du dig, min kära Gundborg. Låt oss, framför allt, vara sanna och uppriktiga! När jag en gång får känna verklig kärlek — jag förmodar mig nog komma dit — skall jag ej underlåta att underrätta dig och mycket samvetsgrant biktat mig. Det gör jag icke för någon annan än möjligtvis för tant Herlefsson. Men du är ju min bästa vän och min jemnåriga. Du är min snälla, kära, älskade Gundborg, för hvilken jag ej har någon hemlighet och hvilken jag vet förstår mig.

Nej, jag är visst icke kär, men jag känner deltagande för den der herr Falk, ehuru jag tycker honom vara bra öfverdrifven i sina åsigtter. Han är onekligen en bekantskap att göra... Men nu måste jag sluta. Jag har, finner jag nu, icke skrivit om ens hälften af hvad jag ämnat, men du får ej tro att det är herr Falks fel. Låt mig nu snart få bref från dig och glöm ej din egen Agda. (Forts.)

Boknyheter.

Nordisk familjebok. Konversationslexikon och realencyclopedi, utgifven af N. Linder. B. 1, h. 1—4. (Sthm 1875. Pris: 75 öre häftet).

Ej heller gamla ordspråk hålla alltid streck; så är det ock med den gamla folksagan: »Ju flere kockar, dess sämre soppa». Ty den som granskar *Nordisk familjebok* i dess nu utkomna häften skall medgifva att här föreligger ett ovanligt omsorgsfullt utfördt, lärorikt och väl skrifvet arbete, som, en gång fullbordadt, blir en verklig heder för vår samtida svenska litteratur. Och dock äro medarbetarne fler än 110, och redaktionspersonalen ej fåtalig. Men saken är den att först en sammanslutning af många krafter är i stånd att höja en »realencyklopedi» öfver den torftiga dilettantståndpunkt, som äldre liknande svenska företag utan fråga intagit; först ämnenas bearbetning af fackmän kan gifva en så omfattande plan ett mot grunddragen svarande utförande. Med glädje finner man att särskildt de fosterländska förhållandena öfverallt behandlats med största samvetsgranhet och så stor utförlighet som varit möjlig. Derigenom hafva ganska många artiklar ett ovanligt värde och låta läsa sig, äfven om man ej för tillfället behöfver söka upplysning rörande det ena eller andra. Fackmännens helsosamma inflytande spårar man i uppgifternas klarhet, rikedom och färsk-

het och på mångfaldiga ställen uppträda nya eller väsentligen ändrade åsikter, meddelanden och uppgifter, allt frukter af den nyaste forskningen på skilda områden.

Naturligtvis kan vid ett så verkligen storartadt företag icke allt tillfredsställa allas förväntningar eller förut gifna uppfattning, särdeles till en början och innan medarbetare och redaktion, så att säga, vuxit fullt in i sin uppgift. Men merendels äro de grundade anmärkningar, hvilka i ett eller annat fall skulle kunna framställas, egentligen af formel art och vidkomma föga själva innehållet. En och annan artikel synes något för lång i förhållande till andra, en eller annan till och med alldeles öfverflödig. Men sådant är dels mången gång smaksak, dels uppväges vida af fördelen att erhålla goda och nya öfversigter och uppgifter från så många vetandets områden som möjligt. Och hufvudsaken är dock att hvad som meddelas är pålitligt och upplysande. En eller annan liten utväxt betyder då i det stora hela ganska litet.

Af verket hafva under förlidet år fyra häften sett dagen. Det är att hoppas att utgifningen nu, sedan de förberedande anordningarna äro mestadels tagna, måtte fortgå med ökad fart, så att arbetets fullbordan ej må dröja allt för länge, hvarigenom åtskilliga olägenheter vid dess begagnande kunna uppstå, såsom att början i flere fall redan är något efter sin tid o. s. v.

—RN.

Till anmälning insända böcker:

Lindh, Th., Dikter. 1875. Pris: 3 kr.
Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar. Häft. 1. 1875. Pris: 1 kr. häftet.
Illustrerad världshistoria (forts.) 1875. Pris: 1 kr. häftet.
Världslitteraturens historia (forts.) 1875. Pris: 1 kr. häftet.
Ponsard, Fr., Hedern och penningen, fri öfvers. af E. Bäckström. 1875. Pris: 1 kr. 50 ö.
Freytag, G., Ingo och Ingaban. Öfv. 1875. Pris: 3 kr. 50 ö.
Spielhagen, Fr., Gåtfulla karakterer. Del. 2, 3. 1875 å 1 kr. 50 ö.
Roscoe, H. E., Kemi, öfv. af P. T. Cleve. 1875. Pris: 1 kr. 25 ö.

Ule, O., Kemiska företeelser, öfv. 1875. Pris: 2 kr.
Lie, J., Tremastaren »Framtiden». Från norskan af M. A. Goldschmidt. Pris: 1 kr. 75 ö.
Starbäck, C. G., Berättelser ur svenska historien. Forts. af P. O. Bäckström. Tofte delen. 1875. Pris: 1 kr. 25 ö.
Sacher-Masoch, Maria Theresia och frimurarens Historisk Novell. Öfversättning. 1875. Pris: 1 kr. 25 ö.
Tusen och en natt, (forts.) 1857. Pris: 1 kr.
Noveller af Aldrich öfversatta af A. Hamilton och M. A. Goldsmith. 1876. Pris: 2 kr. 25 ö.
Lundin, Claes, Utflygter här och der på landet. 1875. Pris: 2 kr. 50 ö.

Sol och Sol.

ets klint en tidig morgonstund
d, med ögat stirrande mot öster,
ålande och varm, med släp af rosor,
ens drottning steg på fästet opp.

les sakta fjät på bergets mossas.
mig om. Det var mitt hjertas brud,
rålande och varm, med hy af rosor,
; från bergets andra sida opp.

Förvirrad stod jag mellan tvenne solar
Och kände mig som delad mellan dem.
Jag hade nyss sett en gå fram i öster
Och nu från vester steg här opp en ny.

Men denna tvekan varade ej länge,
Allt högre, högre steg min nya sol.
Jag vände hastigt ryggen mot den östra
Och flög med glädje i den andras famn.

C. W. BÖTTIGER.

Gammalt Nytt från Kongl. Teatern.

Utkast, samlade af O. Strandberg.

I.

1788—1790.

(Forts. från föreg. häfte.)

23 Juli uppförde franska truppen
»M:me Le Roi» husets närvaro tragedien »Me-
vari den nyss till teatern ankomna
»Le Roi» gjorde sin debut på ett
lysande sätt. »Ehuru denna aktriss
i verklig talent och förtjenade all-
ifall, såg det dock ut dels af det
som föregick hennes debut, dels af
usiasme, hvarmed hon vid sin entrée
s, som om någon kabal eller å-
e någon stark fördom, till hennes
blandade sig i parterrens applådis-
r, utom det nöjet att kunna upp-
ågon harm hos m:lle Milan, som
ansmännen har många ovänner och
dessa De la Roche, som leder de
omdömen». M:lle Milan hade dess-
i ett opassande sätt försökt att hin-
nes debut, under pretext af, att hon
re engagerad för denna employe
i att ingen finge spela hennes roller
t begära hennes tillstånd; och som
j hade skett ville hon nu förbjuda
Medées rôle. Direktionen gjorde
ilan uppmärksam på sitt engage-
enon hvilket hon förbands att spela

denna och andra roller icke *en chef*, utan
quand il lui sera ordonné; att madame Le
Roi åter, utom sin employe de confidente,
var engagerad för m:lle Milans roller, *quand
elle en sera requise* och att således den sed-
nare hade full rättighet att till sin debut
begära och den förra deremot intet berätt-
tigande att utestänga någon från den rôle,
som nu var i fråga. Emellertid hade m:lle
Milans hot så förskräckt m:me Le Roi, att
hon förklarade sig vilja afstå från Medées
rôle för att debutera såsom confidente; men
denna hennes begäran afslogs af direktio-
nen och hon ålades att fullfölja sin först
begärda debut.

Om ifrågavarande debut faller direktö-
ren följande omdöme: »M:me Le Roi eger
mycken intelligens, sensibilité och värma i
sitt spel. Hennes öfriga goda egenskaper
äro blandade med fel; hennes organ är rik
på inflexioner, stark och behaglig, men nå-
got ojemn. Hennes diktation är i allmänhet
noble, men faller stundom för att vara na-
turlig in i det triviala, och den bittra tra-
giska ironien, som på många ställen pry-
der hennes rôle, vanslägtas ofta till en ton

af löje och persifflage, som endast tillhör komedien. Hennes rörelser och gester äro starka, men något hårda. Hennes klädsel tål förbättring. Hennes figur synes nu, vid ungefär 40 års ålder, göra Jasons tro-loshet ursäktlig. Hon är den största af våra aktriser — till växten».

En konflikt af mera hotande dimensioner uppstod några dagar sednare mellan dramatiska teaterns båda stormän, Ahlgren och De Broen. Den 25 Juli hände nem-ligen De Broen den ledsamheten, att vid ingången till storkyrkan, efter någon häf-tig ordvexling med vakten, blifva förd i arrest. Detta gaf hans öfriga kamrater vid dramatiska teatern, som förut voro missnöjda med hans förhållande den 22 Juli, anledning att finna ett nytt skäl att ogilla hans uppförande, ehuru han sjelf påstod sig vara ganska oskyldig. Ahlgren passade också på och föreslog att utskottet skulle gifva De Broen en allvarsam skrapa, med den tillsägelse, att om sådant hände honom en gång till, så komme han att utstrykas ur utskottet och från den dramatiska tea-tern. — Detta var nu blott för att lemna luft åt en qväfd hämdkänsla. Ty några dagar förut, då en träta uppstått mellan Björn och Ahlgren med anledning af en röle, som författaren 2:ne gånger lemnat åt den senare och 3:ne gånger åt den förre, och vid hvilken Ahlgren på ett mycket groft sätt uppfört sig mot Björn, som ville åt honom afstå rölen, hade De Broen hos direktionen anmält, att, om ingen hjälp kunde finnas emot Ahlgrens »insolenta hemö-tande», hade hela dramatiska teatern kommit öfverens att ej vidare göra tjänst med honom.

»En häftig strid har vid samma tid uppväxt emellan aktriserna vid dramatiska teatern, som hotar med allvarsamma föl-jer, emedan den ej angår mindre än deras relativa värde uti talent och en intact re-putation», yttrar Clewberg. Förhållandet var detta. Af de loger, som vid fransyska spektaklerna gemenligen voro toma, hade direktionen lemnat dramatiska teatern två-
ne, en på 2:dra och en på 3:dje raden. Mille Löw och fru Marcadet intogo merän-dels den förra och de mindre aktriserna den sednare. Men vid det sist gifna spek-taklet hade fru Hæffner och m:lle Götz vå-gat att i den förra logen söka sig en plats, emedan någon sådan ej fanns i den sed-nare. Mille Löw inkom strax efter dem

och blef på det högsta »choquerad», ej öf-ver fru Hæffners, men öfver m:lle Götz's djerfhet. Hon beklagade sig högt deröfver med begäran att direktionen ville utstaka hvars och ens plats på det sätt, att de, som hade de första employs och den stör-sta talent, fingo logen på 2:dra raden, men att de isynnerhet blefve befriade från de-ras grannskap, som hafva en mera »equi-voque reputation». Härvid gjorde direk-tionen den föreställning, »att som regle-mentet icke utstakar någon större eller mindre employ, att som publiken ensam är domare öfver talenter och m:lle Götz haft den lyckan att behaga allmänheten, att som det dessutom vore för direktionen ganska vådligt att undersöka och afmät-a vidden af hvars och ens dygd, så kunde för närvarande ej annat arrangement vid-tagas än att de, som hafva till $\frac{3}{4}$:dels lott, ega rättighet till den ena och de öfriga till den andra logen, och att för öfrigt hvars och ens platser berodde på huru ti-digt man infann sig på spektaklet».

Af de underrättelser, som under åren 1789—90 ingingo till konungen, finnas endast få och sparsamma utdrag kvar. De äro afgifna, ej af Clewberg, utan af ord-ningsmannen vid dramatiska teatern Nils Sparrschöld. »Nyheter» hafva upphört, hvad som finnes i behåll förekommer un-der rubrik af dels »Relation om hvad som vid svenska dramatiska teatern förefallit», dels »utdrag af dramatiska teaterns dag-bok» dels ock af »protokoller vid teaterns sammankomster».

Nils Birger Sparrschöld var född 1763, blef e. o. kanslist 1786 och 1788 ordnings-man vid dramatiska teatern. Han både författade, bearbetade och öfversatte åtskil-liga teaterpjäser. Vid teatern hade han vid 25 års ålder fått det föga behagliga uppdraget att vara ordningsman för ett sällskap, som ej önskade någon ordning och inom hvilket flera funnos, som ville vara, om ej andras, dock alltid sina egna herrar. Att vara närmaste förman för per-soner, hvilka ej en gång ansågo sig böra lyda direktionens befallningar, utan endast dem, som utgingo från konungens egen hand, i sanning, det ville icke så litet till att gå i land med en sådan befattning! Också synes han hafva varit hjertligt ha-

tad af de flesta. Af tonen i hans efterlemnade anteckningar vill det äfven synas, som skulle han hafva mött sina motståndare med samma känslor.

I en relation, daterad d. 29 Juli 1789 omtalas, att inom utskottet upplästs ett divertissement, kalladt: »Den ärorika dagen», författadt af Bellman med anledning af segren vid Hogland året förut, men att det genast förkastades. Detta skedde genom votering, hvarvid förtjenar anmärkas, att en af sujetterna, fru Remi, såsom grund för sitt votum räknade på fingrarna och kom derigenom till det resultat, att pjesen ej dugde.

Inkomsterna under Juli månad 1789 voro mycket svaga, ungefär 90 r:dr; och teatern gaf, med direktionens bifall, spektakel endast en gång i veckan. »Deremot yckas plikterna, blifva ymniga, isynnerhet för h:r Ahlgren, som, oaktadt all korrekcion, såväl fysisk som moralisk, alltid ändå är h:r Ahlgren».

För den 26 Oktober 1789 finnes ett »protokoll, hållet vid svenska dramatiska teaterns sammankomst». Det är så målande för ställningen i allmänhet, att det är bör meddelas i sin helhet.

»Uppläste ordningsmannen en ingifven y pjes, komedi i 3 akter, kallad Alexis Lichelowitz och Natalia Nariskin, eller Den ördolde älskaren».

»Ledamöterna antogo väl till representation denna pjes, men yttrade sig hvar och en särskildt, som följer:

Herr Björn: Som författaren uti sitt öretal till pjesen gifvit anledning att tro den vara original, kunde han icke instämma deruti, utan fann han pjesen vara en lyckig imitation efter en pjes i 1 akt af St. Foix, kallad: *Le rival supposé*.

Herr De Broen fann vid sjelfva titeln af pjesen och de ryska namnen sig så förargad, att han ej mera med någon redighet kunde afhöra läsningen. Trodde för öfrigt att teatern ej kunde på denna pjes förtjena något och tyckte slutligen att han var så höglärd att han ej förstod honom, hvarföre han också beundrar allt hvad han icke begriper.

Herr Ahlgren och *fru Marcadet* ville ingenting säga om pjesen, i anseende dertill att deras tid vid teatern redan vore förliden, innan denna pjes kunde komma i fråga att uppföras.

Mademoiselle Löv tyckte mycket om pjesen för inventionens skuld. Skulle den okände författaren åstunda någon explication på hennes invention, så tillbjuder hon sig att den meddela.

Mademoiselle Neuman känner ej de ryska herrarne, efter de aldrig gjort hennes föräldrar den äran.

Fru Remi: Jag är sur mon honneur mycket flatterad att få bli lierad med så förnåma personer.

Herr Grönström: Som teatern nyligen haft prof på den tröghet, publiken visat för de allvarsamma »Mexicanska systarna», så fruktar han att samma publik med samma goda smak vid åskådandet af denna pjes skulle kunna få en dylik förnyad paroxysmus.

De öfriga ledamöterna tego».

Det skulle hafva varit af intresse att få veta hvad författaren eller bearbetaren af pjesen haft att säga om denna grundliga kritik af hans arbete. Det enda, som han möjligen kunnat lägga på sinnet, var att den i teaterlitteraturen mycket beläste Björn ertappat honom såsom imitator. Ty Björns utsago egde sin riktighet. — Bearbetaren var — konung Gustaf III.

1790 den 30 April lästes en ny komedi: »Den bedrägliga anledningen», öfversatt från fransyskan, hvilken antogs. Herr De Broen hade dock en och annan anmärkning att göra emot språkets renhet, riktighet och sammansättning, såsom t. ex. »himelskriande orättvisa», hvilket af Herr De Broen påstods ej vara svenska. Sparrschöld, som hade öfversatt pjesen, sökte, ehuru förgäfvets, att öfvertyga honom om motsatsen. På ett annat ställe förekom ordet »ton», t. ex. »visade hon något hat i sin ton eller uppsyn?» De Broen påstod att det borde heta »tal». Förgäfvets sades honom, att man kunde tala med förändrade toner af hat, vrede, bevekande, kärlek o. s. v. Det var, det blef ej svenska. »Ännu ett annat ställe», säger Sparrschöld, »förekom den vittre De Broen obegripligt; t. ex. »grefvinnan har allt för mycket förnuft att gifta sig med en man af mina år». Detta är hvarken svenska eller mening, säger De Broen. Det låter som hon skulle gifta sig med honom och meningen lär vara tvärt om. Det bör heta: »alltför mycket förstånd att intet gifta sig med en man af mina år». Genom detta »intet» får me-

ningen en sådan vändning, att man lätt kan begripa att hon *intet* skall gifta sig med honom. »Fåfångt sökte både jag och de öfriga öfvertyga honom om hans miss-tag. Slutet blef att De Broen gaf sig djefvulen på att han hade rätt, gick hem och fick en häftig träta med sin hustru om samma fras, samt öfvertygade henne om att hon varit för litet förnuftig, som gift sig med en sådan man».

Den 17 Juni 1790 härjade en förskräcklig eldsvåda Carlskrona, ödelade $\frac{5}{6}$ delar af staden och bragte de flesta af stadens innevånare i så ömmande omständigheter, att de voro icke allenast husvilla, utan äfven i saknad af det nödvändigaste till lifvets uppehälle. Den allmänna välgörenhetskänslan grep hela landet, och äfven på dramatiska teatern uppfördes den 8 Juli, till förmån för de brandskadade, Leopolds tragedi »Oden», vid hvilket tillfälle ledamöterna sjelfve betalade dagkostnaden efter lotternas storlek. Den här insamlade recetten uppgick till 301 rdr (här, som öfverallt i dessa berättelser, specie). Men innan detta spektakel kom till stånd yppades inom den dramatiska republiken mycken oreda. En del af ledamöterna voro eniga om att, på Ahlgrens proposition, uppföra detta spektakel; en annan del var deremot. Ahlgren, långt ifrån att på ordentligt sätt häröfver begära sammankomst och låta genom ordningsmannen saken föredragas, skickade, denne ovetande, omkring en lista, hvarpå en del tecknade sina namn, samt, när den var underskrifven, till ordningsmannen, med antydan att annonsera spektaklet på en af teaterns ordinarie dagar. Då ordningsmannen vägrade detta, såväl i anseende till oordentligheten, som förnämligast af det skäl, att ej alla blifvit hörda och gifvit sitt bifall till spektaklet, samt att en dag, som vore teatern förbehållen, ej kunde utan allmänt samtycke och med direktionens tillstånd bortgifvas och repertoiren ändras, vände sig Ahlgren till baron Rålamb (t. f. direktör under Armfelts frånvaro), som biföll hans begäran. Spektaklet annonserades då genast på kongl. direktionens befallning. Emellertid behagade Ahlgren utsätta och kalla till en extra repetition dagen förut, utan att derom tillsäga ordningsmannen, hvilkens rättighet det enligt reglementet var att utsätta tid och ställe för alla repetitioner;

med ett ord förbigå honom i all ting och visa allt möjligt förakt, samt tillkännagifva att hvarken ordningsman eller reglemente voro nödiga och för den dagen gällande. Fru Marcadet, som var utrest på landet, hade tillkännagifvit att hon ej samtyckte till att detta spektakel skulle gifvas på teaterns dag. Mlle Neuman, som dublerade Thildas rol, hvilken hon gången förut hade spelt enligt sin tur, hade skrivit på Ahlgrens lista och lofvat spela i fru Marcadets ställe, ifall denna sjelf ej ville spela. På denna grund blef hon kallad till spektaklet och repetition. Man kunde ej föreställa sig, att den, som varit emot hela saken, skulle vilja deltaga i verkställigheten. När repetitionen skulle börjas, kom fru Marcadet till staden för att sjelf repetera och spela. Ordningsmannen sökte då öfvertala mlle Neuman att afstå från rolen, men förgäfvess. Hon vore kallad, fru Marcadet hade varit emot spektaklet, och hon, mlle Neuman, skulle repetera och spela. Inga föreställningar hjälpte. En häftig träta uppstod, och båda började att repetera på en gång, samt försäkrade på fullaste allvar, att de båda skulle kläda sig och på en och samma gång göra sin entré på teatern för att spela Thildas rôle och stadna qvar på teatern, till dess publiken hade afgjort hvem som borde aflägsna sig. Ordningsmannen underrättade genast författaren till Oden om den fägnad honom förestod, att vid representationen få se sin Thilda dubbel. Baron Rålamb var bortrest och ingen ville lyda hvarken reglementet, som man påstod vara kraftlöst för den dagen, eller ordningsmannen, den man så mycket mindre ville kännas vid, som han varit emot detta spektakel. »I en så svår belägenhet användes goda ord och hotelser ömsom, för att afvända en så grof och oanständig ridikyl, som det varit att få se två personer på en gång tala en och samma rôle, hvilket aldrig kunnat harmoniera eller göra någon behaglig duett för publiken. Men allt fruktlöst; tilldess ändtligen efter flera timmars ordvexling hetsigheten af sig sjelf saktades och damerna förliktes på det sätt, att fru Marcadet spelte samt spektaklet gick väl och ordentligt».

Vi hafva förut omnämnt en supplik till konungen från aktören De Broen, an-

gående inrättande af en teater i Barnhuset. Denna supplik är både till den framställda planen och till stilen så egen, att den väl kan förtjena att blifva bekant. Den lydde som följer:

»S. A. K!

Hos E. K. M:t vågar jag i djupaste underdånighet göra följande projekt, som kunde gagna Barnhusinrättningen i Stockholm. E. M:t dyra nåd och publikens bifall, då jag visat mig på scenen af en svensk teater, har lyft min själ ifrån det enkla, som en aktör kan skryta af, och uppmuntrat mig att vilja bidra till en inrättning, som så mycket hedrar menskligheten.

Sjelf nog lycklig genom ett anständigt uppförande i ungdomen att redan vid 32 års ålder kunnat öka folcknummern med 5 välskapade och raska barn, finner jag huru olycklig jag vore, om jag skulle behöfva sucka för deras underhåll och uppfostran. Denna prospekt af mina egne samt dem som dagligen tåga förbi till det ställe, der desse i hast skådade olycklige njuta ett sådant beskydd, har pålagt mig att till E. M:t i underdånighet inkomma med följande plan till vinnande af mitt ändamål, hvilket jag i djupaste underdånighet hoppas, det tackes E. M:t med nådigt öga anse.

E. M:t har nådigt inrättat, beskyddat, uppmuntrat och belönat den svenska dramatiska teatern. Det skulle således vara otacksamt om jag, såsom en ledamot af denna E. M:ts nationella teater, i min mån ej sökte att bidra till E. M:ts nådiga önskan, som säkert är den att en gång kunna på svenska scenen få aktörer och aktriser väl tillskapade och utan större pretentioner än att hafva en anständig bergning, och den glädjen att för någon gång skingra de bekymmer, som spirans tyngd medförer, samt att tillika lära rätt tala svenska språket, såväl på vers som på prosa. Detta kan ej vinnas då aktörer och aktriser träda första gången på teatern vid 24, 25 å 30 års ålder. Ett tydligt bevis derpå har man uti herr Lars Hjortsberg, som, efter min oförgripliga tanka, ännu är den första svenska aktören. Hvarföre? Ty han är dervid uppväddad. En aktör eller aktris, nu för tiden engagerad, får knapt spela 2:ne roller, förrän,

då E. M:t, som alltid uppmuntrar den nybegynnande, applåderar, man tror sig allaredan vara fullkomlig. Sådant kan förekommas, då fattig mans barn, väl skapade och med godt begrepp, först läras att skriva och läsa skrivet, hvilket torde blifva den angelägnaste punkten i deras uppfostran, och att de vid 7 å 8 års ålder tagas aningen af Barnhusets eller af andras, då de dertill äro skickliga. E. M:t skulle med skäl kunna fråga huru detta skall tillgå, att utan fond af penningar tillöfva 15 å 16 barn, som årligen behöfva till deras underhåll en summa af 800 rdr, och huruvida Barnhuset dessutom kunde deraf hafva någon nytta? Svaret blir i djupaste underdånighet detta: att om E. M:t tillåter mig i stora Barnhuset inrätta en barn-teater, som spelar på de dagar då kongl. Operan och Dramatiska teatern deraf ej äro generade, utfäster jag mig att, utom de spelande barnens soutenerande, ständigt betala en viss del af hvarje representation, efter öfverenskommelse, till Barnhusinrättningen. Jag ser alltför väl den svårighet, som hos E. K. M:t skulle kunna möta mig, i anseende till den skada herr hofsekreteraren Stenborg derigenom tillfogades, i anledning af hans spel på söndagarna. Men, då flera olyckliga lif kunna räddas, om E. M:t nådigt bifaller denna min underdåniga anhållan, så vågar jag i underdånighet hoppas, det jag med min hustru och mina små barn, som aldrig upphöra att sucka till den högste för E. M:ts dyra persons beskydd, eger lika rätt som Stenborg till E. M:ts nåd.

Om de rum, som på Barnhuset och teater-salen voro tjenliga, har jag med h. exc. riksrådet m. m. Sparre i ödmjukhet mig rådfrågat, och så snart E. M:ts nådiga bifall till inrättandet af denna barn-teater blifvit till h. exc. eller mig lemnadt, lärer Barnhusdirektionen genast gifva anvisning på de rum, som nu icke rendera Barnhuset det minsta.

Inredningen af denna teatersal och de rum, jag för egen räkning skulle bebo, lärer E. M:t visst icke räkna på, då omkostnaderna blifva obetydliga, i jämförelse med nyttan för Barnhuset och Dramatiska teatern.

På dessa skäl och den lilla egennytta som framlyser i detta mitt till E. M:t i

underdånighet gifna förslag afvaktar jag i all tysthet E. M:ts nådiga bifall.

Skulle E. M:t i nåder afslå detta, dristar jag åtminstone tro, att E. M:t befäller det dramatiska truppen är skyldig spela för Barnhusinrättningen 2:ne gånger om året, hvilket jag tror vara en kär skyl-

dighet för all den nåd E. M:t bevisat denna teater. Framhärdat till min dödsstund.

S. A. K.

&c. &c.

A. ^{ISON} DE BROEN».

Vinterbild.

Den bleka flickan hon hade så brådt
Med tunna skor uti snö och vått.
På gatan herrarne myste så:
Hvart skall den lättfotade tärnan gå?

Till kyrkogården hon sig begaf,
Der stannade hon vid en liten graf.
En stackars krans, hennes gårdagsgård,
Låg redan svartnad och frostförtärd.

Vemodigt blickade töckensol
På kransens prydnad, en död viol ...
Men flickan stod der i stilla gråt,
Hon sjelf en blomma, som frost kom åt.

CARL SNOILSKY.

Det underjordiska Rom.

(Forts. fr. föreg. häfte.)

III.

Från 1578 daterar sig den upptäckt af katakomberna hvarigenom de för alla tider blefvo historiens egendom, liksom Pompejis upptäckt räknas från 1748 och Amerikas från 1492. Men liksom vi veta att européer före Columbus besökt Amerika, och att Pompeji, hvars resligaste byggnader alltid till en del höjt sig öfver jorden, långt före upptäcktsfyndet betecknades af de kringboende landtmännen som »staden» (la città) och i sekler varit hemsökt af skattgräfvare, så hade ock katakomberna ända från tionde seklet, då de delvis igenfylldes och råkade i fullkomlig historisk glömska, af och till varit besökta. Dikare hade ofta stött på deras ingångar, tittat in i dem och kastat dem igen. Ett och annat af deras bönhus hade man gjort till röfvarhula. Herdarne sökte stundom skygd i dem mot oväder. Jägarne i trakten förde, då som än i dag, en ständig klagan deröfver att villebrådet eller räfvarne försvunno för dem under jorden i dessa hem-

lighetsfulla öppningar, hvilka hvar och en, som något ströfvat i Campagnan, icke kan hafva undgått att lägga märke till. Hemliga sällskap hade också i deras hvalf hållit sina möten, och humanisterne synas någon gång ha vanhelgat krypterna med sina orgier. Augustinermunkarne i S. Maria del Popolo kände en nedgång till dem från en klostret tillhörig vingård; och en anteckning underrättar oss att de derstädes gjort ett besök år 1493. Det var sjutton år före Luthers romresa. Under namn af »broder Martin» bodde han, som bekant, i detta kloster. Men han tycktes icke hafva känt sitt herberges gemenskap med den fornkristna underverlden. Eljest hade han näppeligen citerat hvad man då plågade säga om påfvestaden: »Fins det ett helvete, måste Rom vara byggt ofvannpå det; ty sådan komma alla möjliga synder».

Sedan man i femte seklet upphört att begrava i katakomberna, och sedan, tid efter annan, goter, longobarder och påfvar plundrat dem på helgonben och andra dyrbara aflefvor, hvilka lasstals forslades der-

ån, afstannade med åttonde seklet alla försök att restaurera och bevara dem. Närmare, i följande århundrade, åt tusen å tusen nya lik från katakomberna hvilat inrymtes i kyrkorna ofvan jord, voro gravårdarne från forntiden till betydligt igenskottade, och nästan alla deras förbindelser med den yttre världen upphäfdes. Sålunda kom man att nästan alldeles förgåta dem, änskönt de omtalades i alla äldre skrifter. Man kände slutligen af dem endast några namn samt tre eller fyra, halft igenfallna men fullkomligt sköflade, kyrkogårdar som mynnade alldeles upp till eller ända in i landskyrkorna. En sådan är den fornkristna begravningsplats, hvilken alla romfarare besöka. Man kan nemligen icke underlåta att någon gång vandra ut genom Porta San Sebastiano längs Appia, denna de romerske vägnarnes öfvergång, kantad med präktiga antika grafmonument. Man kommer då till kyrkan i San Sebastiano, som till hälften står ned i jorden, och hvarifrån ingången är till en katakomb, der militär-helgonet Sankt Sebastian haft sin graf. Att komma in i dessa katakomberna kostar något besvär: vänder man af munkarne bjuden och tillåtet trugad. Men om man tror sig genom detta besök hafva fått ett begrepp om romerska katakomberna, är man storligen bedragen. Det är i alla stycken den äldsta, ty den är först anlagd i fjerdet. Enär hela den romerska medeltiden förstades härjat och roffat åt sig, är katakomben till det yttersta utplundrad. Svårare gräfningar skola der, må hända, vara intressanta fynd i ljuset. Den rindel, som nu är tillgänglig, saknar nästan allt arkeologiskt värde. Men från fjerdet eller elfte seklet gick en sägen att Petrus Petri och Pauli lik skulle, under några månader eller år, varit i en krypta städes förvarade. Tron på denna saga ligger, under den senare medeltiden, Sebastians-kyrkogården icke blott öppen, utan besöker den ock flitigt besökt. Bland de många pilgrimer som vallfärdades dit, förbedja vid den forna apostlagriften, var en vår »heliga Birgitta». Här brukade man knäböja och, under sin brinnande anbetning, hänryckas till syner och uppenbarelser. — Med sådana tarfliga prof på fornkristna begravningsplatser fick man nöja

sig intill slutet af sextonde seklet, då man fick ögonen öppnade för katakombernas så väl utsträckning som rikedom.

När katakombernas Columbus, Bosio, blifvit stor, egnade han sitt lif åt deras genomsökande och lade under den vetenskapliga forskningen ett stort område af de samma. Mer än hälften af de fyrtiotvå, numera kända, romerska katakomberna har han, med all för denna tid möjlig grundlighet, genomgått och beskrifvit. I bokstaflig mening banade han väg för alla följande forskare. Der han icke kunde gå, kröp han på händer och fötter; och ehuru han ofta saknade både säkert fotfäste och pålitligt tak öfver hufvudet, och fastän ofta ljusen brunno ut och luften vardt otillräcklig och födan blef all under de fem till sex dygn i rad, hvilka han plägade tillbringa der nere, kom han ändå lefvande ut igen och tog sig fram, hvarthän han ville. Nästan öfver allt, hvar man kommer i denna underjordiska värld, läser man hans namn, skrivet med kol på väggarna. Först efter hans död kommo, genom tryck, hans forskningar, till en del, i allmänhetens händer. Tryckta eller handskrifna, bilda de emellertid grundvalen för alla senare arbeten i denna riktning. Men först under nu regerande påfve, som derom inlagt odödlig förtjenst, hafva forskningarna i katakomberna drifvits fullkomligt vetenskapligt, planmessigt och med sådana storartade hjälpmedel, som dem vår tid är i stånd att förskaffa: de hafva, till följd deraf, också ledt till storartade resultat. Vi ha derfor i främsta rummet att tacka riddaren Giovanni Battista de Rossi, dernäst hans bror, arkitekten Michele Stefano de Rossi, samt jesuiterna Giuseppe Marchi och Raffaele Garrucci. Med hvart och ett af desse män gifvet arbete har ett stort steg framåt tagits i kännedomen om epigrafiken, den romerska folkdialekten och den katolska dogmutvecklingen, liksom i den fornkristna konst- och kulturhistorien. Dessa förtjenster hade också Bonns universitet i minnet, när det i augusti 1868 firade sin jubelfest i anledning af femtioårig tillvaro: det gjorde nemligen Giambattista Rossi till hedersdoktor, vid sidan af Charles Darwin, John Stuart Mill och andre vetenskapens stormän.

Gräfningarna i det underjordiska Rom, hvilka äfven under de senaste åren fortgått, drifvas numera i rent vetenskapligt

intresse: begäret att finna dyrbarheter och samla relikier är derifrån alldeles utelyckt. Med ledning af martyrakterne och dylika gamla skrifter har Rossi kunnat med bestämdhet förutsäga att i den eller den gång, som ofta i nära tusen år varit otillgänglig, skulle man finna det eller det helgonets graf. Och man har grävt och funnit det så, som han sagt. Hvilket bevisar att dessa så länge föraktade martyrhistorier åtminstone i lokalbeskrifningarna, och troligtvis i mycket mer, äro sanning. Andra länders fornforskare och konstnärer täffa så väl att tillägna sig resultaten af de italienske arkeologernes mödor som att fullständiggöra dem genom egna studier. På de europeiska litteraturspråken utkommer bok på bok om katakomberna. Jag vill här endast erinra om Louis Perrets stora praktverk, hvars utgifvande i Napoleon III:s välmagtsdagar kostade denne katolicismens och vetenskapens gynnare 250,000 francs.

Kort sagdt: en större eller mindre litteratur öfver katakomberna finnes på alla bildade språk. Sparsammast ha dock hit till dags de nordiska tungomålen i så måtto låtit höra sig. Danskarnes bidrag utgöres hufvudsakligen af Theodor Hansens »Kirkehistorie fra Roms Katakomber» (1868). I en liten novellsamling, som utgafs i Kristiania mot slutet af 1867, och som därför äfven benämner sig »Ved Lövfaldstid», läser man »En Historie fra Katakomberne». Enhvar, som besökt den af Rossi upptäckta Calixtus-katakomben, den mest utsmyckade af alla, måste bland de inskrifter, som forntida besökare af denna biskopliga kyrkogård efterlemnade på dess väggar, ha bemärkt flera sådana af en och samma hand, hvilka upprepa ett och samma namn. Det var dock ingalunda, som så ofta skett och sker, sitt eget namn, denne vandrare på en minnesrik ort ville föreviga. Gripen af tanken på den eviga härlighet, till hvilken de härstädes jordade ingått, är hans själ

helt och hållet upptagen af en honom dyrbar, qvinlig varelses minne, och öfverallt ristat han sin Sofronias namn. Vi känna icke om hon varit hans mor, syster, käresta eller maka; men säkert har i henne hans lefnads ljus röfvats af döden. I början af hans vandring, vid trappans fot, låter ännu hans utgjutelse som en förhoppningsfull bön: »Sofronia, må du lefva!» Längre fram antager han ett vissare språk: »Sofronia i Herranom!» Men ju längre han skrider framåt mellan helgonens gravar, des fastare varder han öfvertygad om sin Sofronias lycka, och i den sista kryptan tecknar han med stora bokstäfver — icke längre en bön, utan ett hänryckt glädjerop: »Ljufva Sofronia, evigt skall du lefva i Gud. Sofronia, du *skall* lefva!» — På denna inskrift, som gifvit upphof åt så många sentimentala gissningar är den norska dikten byggd. Dess författare, L. Dietrichson har 1873, i »Hesperiska nätter», införlifvat henne med svenska litteraturen.

Till norska uppsatser på detta område är vidare att räkna en liten folkskrift af Oluf Olssen: »Den kristne Kirke og Roms Katakomber», Kristiania 1870.

Det viktigaste, som på svenska skrivits i ämnet, torde härröra från samme norrman, som vi först omnämnt och hvilken har icke obetydliga förtjenster om vår litteratur. Tidskriften »Framtiden» innehöll nemligen 1871 en längre artikel om »den gammalkristna konsten i Roms katakomber». Jemte sin uppgift att, efter de bästa källor, redogöra för katakombernas historia, byggnadssätt och prydnader, sträfvar författaren att genom sin uppsats alldeles tillintetgöra den gängse traditionela, men fullkomligt oriktiga föreställning, som man hittills hyst om de första kristnes konsthat. I den till julen utkomna andra delen af samlingsverket »Från min vandringstid» har Dietrichson inrymt plats åt denna afhandling i en något förkortad form.

(Forts.)

A. TH. LYSANDER.

som det klaraste guld öfver det vidsträcktavattnet och de kala klipporna. Jag skyndade på gubben Corneliusson, ty det började rustas äfven i de andra båtarna, och på bryggan frasade de oändliga kläd-

ningarne. Jag såg chignoner och giraffkammar i värdshusdörren, och snart kunde jag hafva hela bandet öfver mig.

Grosshandlaren Paddyson, som har egen lustjakt med fyra mans besättning, förträffligt skafferi och ännu bättre vinkällare om bord och hvilken gerna ställer till små ungkarlsfrukostar, som räcka hela dygnet, ropade till mig och frågade hvart jag ämnade ställa kursen, men jag låtsade icke höra, medan jag hjälpte Corneliusson med focken, och ändtligen bar det af. Jag kastade mig rak lång på botten af båten och bad gubben att segla hvart han ville.

»Det vore väl till Svartskär, det», menade den gamle sjöbussen.

»Jag tror att Corneliusson bra gerna vill till Svartskär» yttrade jag och vände mig leende till honom.

»Tror jag, det», svarades, men det var med en suck, och jag tyckte mig nästan se en tår i gubbens öga.

På mina ytterligare frågor i det ämnet svarade han endast undvikande och tycktes hafva mycket att sköta med skoten. Han förklarade dess utom, att vinden icke vore gynsam; men ville man kryssa, kunde man nog komma fram, så der mot middagen eller något senare. Jag gaf honom tillåtelse att göra som han bäst funne för godt, hvarefter jag kastade en blick till baka åt båtbyggen och såg till min belåtenhet att ingen mer än Ran, Paddysons jakt, ännu lagt ut. De skola min sann ej få tag i mig på hela dagen, tänkte jag och fröjdade mig åt min frihet.

Båten sköt skarp fart. Vi voro redan utanför de inre klipporna. Mina blickar följde än de små, hvita skyarne som seglade uppe i luften, än de skummande vågorna, som vräkte mot farkosten. Då och då kom en hög sjö och sköljde öfver mig. Det lifvade mig ännu mer. Aldrig förr hade jag så fullt känt frihetens behag.

Corneliusson, som ett ögonblick skådat akter om oss, yttrade, att det såge ut, som skulle Ran ämna sig åt samma håll som vi.

Det gjorde mig orolig. Skulle jag kanske icke vara i fred ens på hafvet?

»Om vi skulle släppa ut ett ref, Cornelius?» frågade jag och stirrade akter ut, der jag tydligt såg huru Ran vann på oss.

Men Corneliusson skrattade åt mig som ej såg att icke något ref vore inta-

get. Derpå lade han bussen öfver på andra sidan i mun, sneglade uppåt vimpeln och hvisslade en stump. Vi seglade, så att skummet yrde om oss och vinden tjöt i tacklingen. Det finnes två olika slag musik, som jag finner ganska lika, gevärskulornas pipande och vindens gnisslande i en båttackling. Ingendera är i och för sig behaglig — du vet att jag haft tillfälle att döma derom — men det kan lifva upp en dåsig människosjäl. Sjön gick allt högre. Här och der tumlade några delfiner högt öfver vågen, och solen blänkte till på deras krumma, feta ryggrader. Måsarne kretsade högt öfver oss.

Långt ute mötte vi en roddbåt, i hvilken två kvinnor med stor möda med årona brottades mot den svåra sjögången. Det såg vådligt ut. I båtens akter satt en herrklädd man vid styret. På min fråga, hvad det kunde vara för en båt, som endast med åror sökte taga sig fram i en sådan sjö, upplyste Corneliusson, att han tyckte det var Olaus Antonssons båt från Bredgrund, men han kunde ej få rätt syn på kvinnfolken och manspersonen.

Han hade knapt uttalat detta och åter vändt sin uppmärksamhet på egna segel, förr än jag till min stora förskräckelse såg huru en svår sjö kantrade roddbåten. Ett trefaldigt jämmerrop skar igenom vindens dån, men så vardt det genast tyst. Den lille båten kastades omkring på vågorna, men af människorna sågo vi ej någon enda.

»Ha de redan gått till botten?» skrek jag i vanmäktig medömkan.

Min båtkarl sade ingenting. Han sökte närma vår farkost till olycksstället, men detta var ingen lätt sak i en sådan blåst och mot sådan sjö. Slutligen lyckades det dock, och vi nalkades den kantrade båten. På samma gång kom Ran svängande från andra sidan. Vi märkte då huru de två kvinnorna som rott båten och karlen som styrt honom klämt sig fast vid den sidan, hvilken vi förut ej kunnat se.

Innan vi kunde lägga till, hade Rans besättning redan dragit upp karlen och en af kvinnorna, och med fara för oss sjelfva att störta i hafvet lyckades Corneliusson och jag bärga den andra kvinnan. Hvem tror du att hon var? Ingen annan än sjelfva den vackra Jakobina från Svartskär. Om du kunde föreställa dig, huru lycklig jag kände mig öfver att hafva råd-

att henne! Hon tycktes dock taga saken omhugen lugnt. Äfven det förtjuste mig. En af de »bildade» hade naturligtvis legat i svimmad en lång stund och slutligen öppnat ögonen med många romaneska blickar och uttryck. Jakobina vred utan tilljordhet vattnet ur sin klädning, slängde sitt långa vackra hår, nickade ett vänligt tack åt mig och skakade hand med Corneliusson samt vände derefter uteslutande sin uppmärksamhet på den kantrade åten, med hvars bärgning, ett styft arbetete, skall jag säga, Rans besättning var ysselsatt.

»Det är Olaus i Bredgrund, som råder om båten», sade hon.

»Hur är det med Niklas Jacobsson?» rågade min båtförare.

»Illa», svarade flickan. »Men jag är iakt olycklig, om vi icke få båten hem igen. Vi lånade honom för att ro doktorn tillbaka.»

»Är far sjuk?» sporde Corneliusson.»

»Med far står det klen till», sade Jakobina. »Ah, nu tror jag att de få bugt ned den välsignade båten. Låt oss nu hjälpa till, så går det nog bra.»

Roddbåten bärgades och togs på släp af Ran. Hr Paddyson höll på att duka upp rikost för doktorn och föreslog, att vi skulle följas åt till Bredgrund för att der andsätta våra skeppsbrutne. Det var hvad Jakobina också ville, och som vinden var god åt det hållet, ändrades kursen dit. Af Paddysons sällskap hade jag ingen olägenhet, ty Ran var snart ett godt stycke för ut.

Under seglingen talade Jakobina om orsaken till roddfärden med Olaus' båt. Fader Niklas hade stått på Svartskär och ett en brigg, som icke tycktes klara sig för bränningarne. Han trodde det vara »Goda Hoppet» och ropade åt dottern, att han ville ge sig ut för att hjälpa till.

»Goda Hoppet!» utropade Corneliusson och stirrade på Jakobina så att han höll på att glömma af skotet.

»Ja, det var det far trodde», förklarade flickan och rodnade starkt.

Hvarför rodnade hon? Det klädde henne alldeles icke illa, och likväl tyckte jag icke om den der rodnaden, som utan tvifvel stod i samband med »Goda Hoppet», hvilket var en brigg, som naturligtvis hade besättning, bland hvilken den vackra skärgårdsflickan kanske hade någon bekantskap.

Niklas Jakobsson envisades med att det vore »Goda Hoppet», förtäljde Jakobina vidare, ty det funnes ingen annan brigg i hela världen, som vore riggad på det viset, och Jakobina hade icke kunnat motsäga fadern.

»Briggen går förlorad», hade den gamle fiskaren sagt, under det han i brådskaende fart gjorde sin segelbåt i ordning för att söka kryssa sig fram till fartyget och få det att ändra kurs, innan det vore för sent. Det hade varit helt nära Svartskär, bort åt Skarpbrotten, en af de farligaste punkterna på kusten, der briggen hade gått för fulla segel. Det började mörkna...

Om du hade hört Jakobina berätta, skulle du hafva föredragit det framför sjelfva fru Hwassers framsägande af det härligaste skaldestycke. Det var så enkelt och okonstladt, men därför så mycket mer gripande, så utan alla grannlåter och fritt från känslolamma utgjutelser. Det var som i ett stycke med naturen omkring oss, storartade böljslag och stormens friska fart. Jag makade mig närmare henne för att få höra bättre, ty många ord voro nära att gå förlorade i blåsten. Corneliusson tycktes nu igen hafva sin uppmärksamhet endast på seglen och rodret, men det syntes dock på hans ansigte, att han lyssnade ifrigt till berättelsen.

Det började mörkna, sade Jakobina, när hennes far fick sin båt i ordning och satte ut till sjös. Hon hade bedt att få följa med för att hjälpa till, men gubben hade ej lyssnat till henne och var redan ett godt stycke från holmen. Han kryssade upp mot bränningarne, bort åt Skarpbrotten, för att genskjuta briggen. Men mörkret föll så hastigt på, ett svart moln steg upp från vester, att Jakobina snart förlorade både briggen och faderns båt ur sigte. Hon stod ensam på Svartskär och stirrade ut åt den mörka rymden. Huru länge hon stod så, kunde hon ej säga. Men till slut for en blixtnur det svarta molnet, en förskräcklig blixtnur lyste öfver vatten och klippor, och vid skenet deraf såg flickan ett hvitlockigt hufvud på vågen, helt nära Svartskär. Hon ryste till, men innan hon hann tänka öfver hvad hon sett, kastades fadern upp på stranden.

»Fars båt var borta», tillade Jakobina, »och därför var jag nyss också rädd, att vi skulle blifva af med Olaus Antonssons,

som vi hade lånat. Men han följer godt med Ran nu.»

»Nå Niklas Jakobsson?» sade Corneliusson. »Och Goda Hoppet?» tillade han, liksom tvekande, men med oro i rösten.

»Jo, far hade simmat i land», svarade Jakobina. »Han är stark simmare ännu. Och Goda Hoppet... det syntes icke till mer.»

»Och du tror, att den der briggen verkligen var Goda Hoppet?» sporde min håtkarl.

»Ja... det trodde far så säkert» sade flickan med låg röst, och så vardt hon blek, mycket blekare än hon förut varit röd, men det blåste också rätt svalt ute på Skagerrack. Jag svepte filten om mig och frågade, om Jakobina också ville hafva en fik deraf, men hon skakade på hufvudet.

»Så vardt far sjuk», återtog Jakobina efter en lång stunds tystnad, under hvilken hon stirrat ut åt vattnet. »Jag ville ha doktor och, fast far satte sig mot det, hade jag dock fått i sinnet att sådan måste komma. Men huru få ut doktor till Svartskär, då vi icke kunde komma derifrån? Vi hade ingen båt mer. Då kom Olauses Bengta öfver till oss på ett ärende, och Guds lycka var det. Hon hade bara roddbåten, ty fader Olaus seglar med badgäster i sommar. Men det var åter vackert väder. Jag for med henne genast till Bredgrund för att träffa doktorn och fick honom öfver till oss. Han såg om far och ordinerade. Nu skulle jag och Bengta ro honom till baka och jag skulle köpa medikamenter. Det är en snäll doktor, och nog är han sjövan, men han fumlade vid rodet och en styf sjö kantrade båten.»

Mina ord kunna endast svagt återgifva den raska flickans berättelse, så enkel och okonstlad, men likväl så innehållsrik, en taffla ur lifvet bland bränningarna. Detta är sannerligen att lefva, då man dagligen kämpar för sin tillvaro mot en så hårdhänt natur, då man vågar lifvet i hvarje stund, i hvarje ögonblick ser döden för ögonen och likväl står upprätt midt bland farorna, glad och förtröstansfull, nöjd med det torftigaste. Kan du fatta det lifvet?

Och denne läkare sedan, som oupphörligt reser mellan öarne och sjelf vågar lifvet för att rädda andras! Än i segelbåt, än i en liten roddfarkost, ständigt på sjön, ofta bland bränningarne, i storm och mör-

ker och köld. Det är något annat, skulle jag tro, än att sätta sig i sin bekväma droska och låta köra sig på en stads lugna gator. Hvars och ens verksamhet är aktningssvärd, då hon egnas åt medmenniskors nytta, och läkaren i städerna kan också våga lifvet många gånger, kan slutligen duka under för öfveransträngning i utöfvandet af sitt ädla yrke; men en läkare i skärgården, som skall kastas mellan kliporna, bör kanske hafva ännu ett godt tillskott i människovännens aktning.

Har jag ej rätt, min kära Alrik? Men på sådant der har du naturligtvis aldrig tänkt. Det ligger icke inom området för dina funderingar, när du sitter vid spelbordet med doktor X. Hvad säger du också om Jakobina? Kanske att du bättre begriper henne. För att skaffa läkemedel åt sin gamle far, sätter hon sig vid åran i en bräcklig farkost och trotsar stormen och vågen. Hon är nära att omkomma, men då hon sluppit undan dödsfaran, tänker hon ej ett ögonblick mer derpå, utan fortsätter färdan.

Och hemma ligger den gamle fiskaren, hvilken för att rädda några medmenniskor var sjelf nära att stanna på hafsbottnen, samt förlorade sin största egendom, båten, enda medlet till lifsuppehälle. Han är kanske döds sjuk, men jag är viss om att han icke klagar, fastän han ligger ensam i den befälliga stugan på den öde klippan, midt bland bränningarne, omhvärfd af stormar och hafvets favor.

Ser du, Alrik, dessa äro menniskor. Förstår du hvad det vill säga? Jag tror det kunde löna mödan att varda rätt och slätt menniska och ej längre eftersträfvat att vara »sällskapsmenniska», hvilket på sin höjd är blott en dålig afart af släktet *Homo*, kanske något ännu sämre.

Du får ursäktat mina små afvikelser från skildringen. De äro sannerligen icke främmande för hvad jag har att meddela. Jag tänkte just derpå, när jag satt i Corneliussons båt och såg Jakobina hjälpa gubben med skoten, under det hon talade om sin far på den öde klippan.

Men Corneliusson frågade ännu många gånger efter briggen som hade synts utanför bränningarne vid Svartskär. Jakobina blott skakade på hufvudet, och då valkade den gamle båtkarlen sin buss helt oroligt. Var det af blott vanlig människokärlek

ller har Corneliusson någon särskild anledning att oro sig för briggens öde?

Det gick raskt undan och utan vidare äfventyr ända till Bredgrund. Det är ett iskläde, som håller på att arbeta sig upp ill köping. Huru måleriskt tager det sig inte ut från inloppet! Vi seglade omkring en utskjutande klippa, kal som en munkbjässe. En stark lukt af fisk hade redan långt ut på sjön kommit oss till möte. Ju närmare vi nalkades, dess kraftigare vardt fiskdoften, men också blandad med lukten af tång, som är ofantligt mycket friskare än »Bouquet de Jockey Club», skall jag säga dig.

Innanför klippan var vattnet nästan lugnt, så stilla, att de många bryggorna, vilka radade sig bredvid hvarandra, långt in åt bugtens smalaste del, speglade sig i sjön i den kraftigaste solglans, och sjöbodarna kastade skarpa skuggor midt i glansen. Den ena bryggan stupar tvärt ned i vattnet, den andra pekar rakt upp i luften; den ena sjöboden lutar åt höger, den andra åt venster; några tyckas ragande stödjå hvarandra.

Nedanför sjöbodarna squalpade saktå några fiskarbåtar bland en svärm maneter, om drifvit in från hafvet. Långt ut på bryggorna tumlade stora skaror, nästan nakna, solbrända, kraftiga och djerfva barnungar, hoppade i båtarna, plumsade i vattnet, der de stodo på hufvudet och fångade krabbor, döko upp igen och skreko i kapp med »mågarne», som kretsade i luften, högt öfver bugten. Bakom sjöbodarne stiga oranta klippor upp från stranden, och på klipporna hänga människoboningar, några klungor, andra enstaka här och der, underliga att skåda, men ärliga och ursprungliga utan någon förkonstling.

Ran låg redan vid en af de närmaste bryggorna, och vår båt lade till vid en annan. Barnen tystnade tvärt, när de fingo sigte på oss, skockade sig omkring båtarna och betraktade oss med vidt uppspärrade ögon, stucko fingrarna i mun och glömde af sina lekar. Vi krånglade oss upp på bryggan och gingo genom en saltbod, hvars väggar voro klädda med långor och gråsidor och Gud vet hvad allt för starkt lukande fisk, sydvester, fiskredskap och fiskarbyxor, ett ganska lockande zoologiskt och etnografiskt museum. Hr Paddyson mötte oss i saltboden, rynkade på näsan, nämde

något om »infam odör» och förklarade, att han måste ut till sjös igen. Jag skrattade åt honom och fortsatte min väg med Jakobina, som skulle gå till apoteket och sedan följa Bengta till dennas hem och som frågat, om jag ej ville se, huru de hade det i Bredgrund.

»Det är något annat än på Svartskär», tillade hon med en suck, en alldeles öfverflödigt suckan, tyckte jag.

Bengta log, litet högmödigt, efter hvad jag kunde finna. Barnskaran följde oss i en lång rad. Så bar det af bland stenarne bort åt en väg, som än gick uppför, än nedåt i ständiga krokor, mellan kojor och svinstior. Snart var det icke blott menniskobarn, utan äfven en anseelig skara grisar, som utgjorde vårt trogna följe. Du skulle hafva sett det lustiga tåget, endast naturbarn, hela långa raden, från och med Jakobina, den sköna fiskarfickan, till och med de små Bredgrundsgrisarne, såväl två- som fyrfotade.

Bland kojorna ligger ett och annat ganska snyggt, ljusmåladt hus, och på mina frågor, hvilken som bodde i det eller det, svarades alltid namnet på en sjökaptten. Slutligen tyckte jag, att kaptenshusen tilltogo i allt för stort antal. Det var icke mer så måleriskt, som när man ser Bredgrund från sjön. Det var allt för fint och putsadt. Jag såg ej längre till några svinstior vid gatan, utan der lågo små trädgårdstäppor med små krusbärsbuskar samt till och med en och annan blomma. Grisarne hade också ledsnat att följa oss, och många af barnen äfven aflägsnat sig. De senare kommo dock snart igen för att bjuda ut snäckor, sjöborrar, sjöstjernor och andra hafs-kräk. Jag köpte och stoppade fickorna fulla. En liten barhufvad och barbent sälle med brun kropp och hvitt hår kom släpande med en ung »måge», som han fångat, och ville att jag skulle köpa fågeln, men jag hade icke plats för några fiskmåsar i mina fickor.

Fullväxt folk syntes just icke till, med undantag af en och annan qvinna. Alla männen voro ute på sjön, de flesta på fiske, andra på långresor med handelsfartyg, af hvilka många nu mer höra hemma i Bredgrund, som snart har stor sjöfart. Men så kommo vi till Bengtas hem. »Är det också ett kaptenshus», frågade jag, då jag

såg den hvitmålade gafveln och de hvita gardinerna innanför de klara rutorna.

Nej, fader Olaus är icke kapten, men har varit styrman och förtjenar nu pengar på att segla med badgäster. Bengta stod i dörren, krusade och neg och tycktes vilja visa, att hon förstod sig på herrskapsskick. Detta stötte mig och jag tyckte icke om Bengta, ehuru hon nog också är både vacker och rask, kan ro en båt i svår sjö och icke fruktar en neddopning i den salta vågen. Ingendera af flickorna tycktes hafva tänkt på att de kunde behöfva byta om kläder sedan de legat i sjön, men när Bengta kom hem till sitt, började hon tala derom, och jag misstänker att det skedde endast för att visa, det hon vore ganska väl försedd med gångkläder samt kunde dela med sig åt Jakobina.

Fader Olaus bor bättre än du kan föreställa dig, men icke öfverensstämmer det med min smak eller som jag hade väntat det här i skärgården. Han har riktiga småstadsmöbler, soffor och chiffonier i hvar och ett af de två rummen, och på chiffonierne har han radat upp en mängd underliga småting, som han fört hem från sina långresor, kinesiska gubbar, som grina fasligt illa, präktiga koraller, japanska koppar, tyska dussinarbeten, mycket krimskrams, mest lapprisaker, om också ett och annat föremål af värde. Tillsammanstaget retar det mig, ty det skall naturligtvis föreställa något »civiliseradt», något riktigt fint, och är således efterapadt och dumt.

Jag såg hellre på tafforna, som hänga på väggarne, ty de föreställa de olika fartyg, med hvilka husets egare seglat, och de faror, för hvilka dessa fartyg varit utsatta. Det är något som lifvar sinnet, hela långa och sanfärdiga historier från sjön, erinringar om menniskokraft i strid med en vredgad natur eller om glada, solljusa dagar i lugna farvatten, då styrman Olaus stått vid relingen, rökt sin pipsnugga, skådat ut åt den våta slätten och tänkt på den trånga gatan mellan klipporna hemma i Bredgrund.

Bengtans mor kom äntligen in för att taga mot sitt främmande. Hon tycktes först hafva dragit sig undan till köket för att der »kluta ut sig», såsom Corneliusson plägar säga. Det är en stilla qvinna med vemodig uppsyn, hvilken icke synes taga stor del i denna världens angelägenheter,

men som ville göra heder åt sitt hus, därför klädt på sig sin bästa klädning och nu bjöd på portvin — med socker. Det skall väl också höra till bildningen.

Jag längtade åter ut i naturen och långt från förkonstlingen i styrmanshuset. Corneliusson satt der nere i båten och väntade på mig. Det är en gammal ärlig man, som ännu aldrig bjudit mig portvin med socker, men som med tacksamhet karfvar sönder och tuggar de cigarrer, jag skänker honom.

Jag ämnade taga afsked och nalkades Jakobina för att fråga, om hon ville att Corneliusson och jag skulle föra henne tillbaka till Svartskär. Hon satt vid ett fönster och stirrade ut på klippvägen samt tycktes ej höra min fråga. Jag märkte att hon hade tårar i ögonen.

»Fader Niklas kommer sig nog, blott vi hinna hem med läkemedlen», sade jag för att trösta henne.

Hon såg på mig med en frågande blick och tycktes ej hafva förstått mina ord. Så djup kan en dotters sorg vara, tänkte jag, när hennes tankar ej upptagas af allt det som plägar tumla om i våra bildade flickors hjernor. Jag sökte uppmuntra henne och talade åter om faderns tillfrisknande.

»Nog kommer far sig», sade hon, och hennes tårfyllda ögon voro vackrare än någonsin. »Men vi ha ingen båt!»

Det öfverraskade mig något, att hon tänkte mer på båten än på fadern, men det var väl ganska naturligt. Båten var deras bästa egendom, och han hade tagits från dem af det grymma hafvet.

Nu kom Bengta, lade sin arm om Jakobinas smärta lif och utropade skrattande:

»Kära hjertandes, icke skall du gråta, när du ej vet, om det verkligen var Goda Hoppet som gick åt i bränningarne!»

Jakobina rodnade, täckte ögonen med handen och skyndade ut. Jag visste ej hvad jag skulle tro samt tänkte också lemna styrmanshuset, då dörren å nyo gick upp.

»Se, far är här», sade Bengta förvånad, men teg hastigt och neg på sitt knapphängiga sätt, då hon märkte, att fadern hade främmande med sig.

Jag såg hr Paddysons glesa, oerhördt långa kindsäck, som flaxade för luftdraget, under det hans grå- och rödrutiga rockärmar svängde fram och tillbaka i

ningen, troligtvis för att göra nå-
cket artiga rörelser.

är så god och stig på, min nådiga
> ljud hr Paddysons läspande röst.
var, gud hjelpe mig, hr Herlefsson
u och fröken Agda, hvilka jemte
sken Paddyson hade följt med fader
som i sommar är Herlefssonska herr-
båtförare. Hvad hade jag i Bred-
att göra, när jag skulle råka ut för

alla dessa människor? Snart kommer kan-
ske hela badsällskapet efter, tänkte jag,
men kunde naturligtvis ej springa min väg,
utan måste åter fram med artighet och
småleenden, bugningar och struntprat, och
så tvangs jag att dricka ännu ett glas af
det välsignade portvinet....

Jag nödgas här afbryta mitt bref.

(Forts.)

Den ångrande.

pröfvade,
da,
g stum vid altarets fot!
bedröfvade!
börda
en tar förbarmande mot.

sträckande
i svaga,
Marias frälsande barn.
g räckande,
n draga
så mildt ur snärjande garn.

tjusande,
löjen
och fly der Mästaren går;
rusande,
n öjen
för glansen, spridd i hans spår.

I de skinande
Stilla gårdar
Blommar hans nåd; mot vindarnes tåg,
Haglets hvinande,
Mild han vårdar
Jerichos ros vid qvällande våg.

Du förkrossade,
Andas åter!
Synden så blodig hvitnar till snö.
Dyrt förlossade!
Han förlåter,
Bryter ej af det darrande rö.

Orgeln bäfvande
Qvalen söfver,
Hymnerna susa smärtan till ro;
Englar sväfvande
Flyga öfver
Templet, der svalan bygger sitt bo.

C. D. AF WIRSEN.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

V.

tet om slagsmålet på Lafonts kaffe-
le hastigt spridt sig öfver hela sta-
'å alla kaffehus talades derom och
drade mycket hvem den unge man-
nde vara som var nog oerfaren eller
gifven det allra intimaste hofpartiet

att han uppträdde, hvilket ryktet förmälde,
såsom grefvinnan Kasselsteins försvarare,
och detta till och med mot den skickligaste
fäktaren vid gardet. Det täcka könet lade
sig i synnerhet vinning om att få närmare
kunskap om denna intressanta nyhet, och
den kavaljer var med visshet välkommen till
sin beskyddarinnas lever, hvilken följande

morgon, på samma gång han sirligt bugande framgled till hennes guldstickade paradbädd, kunde framläsa någon ny upplösning af gatan, som hennes medtäflarinna, den sköna Lucinde, icke hört.

Mon Dieu, Fröken Taube, kungens förklarade älskarinna, och som till på köpet endast såg karlar i sin salon och varit nog djerf att motsätta sig den nya coiffuren à l'anglaise, det var ju himmelsskriande att en ung adelsman kunde taga hennes parti!

Han var, förmälde några, en hessisk äfventyrare, som knapt hade kläderna på kroppen, men som väntade att hennes son en gång i tiden skulle blifva hessisk landtgreffe. Andra sökte med ännu större säkerhet leda i bevis att det icke kunde vara någon annan än en af hennes forna tillbedjare som ännu brann af försmädd kärlek; andra, att den unge mannen glömt att låta visitera sina res saker vid Norrmalms tull och trott att kavaljererne varit simple beslagsskarlar. Emellertid måste man nöja sig med det lilla man fått veta, ty kungen, berättades det, hade, så snart historierna kommit till hans kunskap, förbjudit de deruti deltagande att vidare orda derom, vid straff att de i annat fall skulle dragas till ansvar för slottsätten derför att de blottat värjorna på ett allmänt ställe.

De som voro mest intresserade af att få närmare reda på den unge mannens stånd och vilkor, voro naturligtvis deltagarne i skämtet med honom. Isynnerhet Meyersdorff och Laforme ansträngde alla sina krafter för att i tysthet utforska hans närmare omständigheter. Meyersdorff derför att han kände ett okufligt begär att omigen få förnya fäktlektionen, och Laforme derför att han fått något att tänka på och något nytt att tala om.

Men deras möda hade hittills varit fåfång. Någon patrull hade aldrig hörts af; ropet derom hade endast varit falskt alarm. Då de en stund efteråt åter infunnit sig, var den unge mannen försvunnen och Bisot hade endast omtalat för dem, att den, som de sökte, i vredesmod och under flere hotelser mot Meyersdorff aflägsnat sig uppåt Vesterlånggatan. På intet af de mera anständiga värdshusen, som Laforme uttryckte sig, hade han tagit kvarter.

De båda vännerna sutto, aftonen samma dag som tilldragelsen egt rum i Kungsträdgården inbegripne i ett samtal rörande

de ansträngningar som de för denna sak underkastat sig.

»Det är min olycka», sade Meyersdorff »att den lymmeln var adelsman och att jag således inte tordes röra honom på ett offentligt ställe, annars skulle jag parbleu långt förut folat af med honom så att vi icke längre behöft bråka våra hjernor för hans skull?»

»Hans långa skräpsko till följeslagare var ma foi superbe; — hörde du hvad han sade åt mig?»

»Nej, jag såg ej att ni voro i något samtal.»

»Jo, det var just som vi kommit ut på gatan. — Jag skrattade åt hans skor med de stora remmarne uti — ha, ha, ha, då hördes något, alldeles som när man hårdt gnider tvenne murkna träen mot hvarandra, 'jag bär mitt hår sådant det är, utan att mjöla det fullt eller binda upp det bakom öronen', hväste han så att alla månglerskorna hörde det, 'tar rent lentyg när jag behöfver och icke blott för syns skull, brukar skor, som täcka mina fötter och äro stadiga och starka att gå på — och hvad stekspettet angår, har jag satt sådana kramsfåglar som munsior på det förr en gång'.

»Nå, du gaf honom väl med flatan, sedan ni kommit ett stycke uppåt Österlånggatan?»

»Hélas! Tillfället gick ur händerna på mig, jag träffade mästern Lafont på vägen och kunde icke underlåta att gifva honom en dugtig etyd, för hans sätt att instufva gens de qualité i en sådan ölkorg som hans kaffehus nu är — men ack hur litet folket förstår att lefva i detta landet!»

»Hvilken åtskillnad mellan våra värdshus och dem i Paris» sade Meyersdorff i det han bläste dammet från sina manchetter och varsamt skrufvade hatten ännu mer på sned för att icke skämma peruken.

»Mins du då par exemple l'hotel Imperial vid Rue du tour, l'hotel Anjou vid rue dauphin och, verte ett bleu, i första rummet l'hotel d'Andraque vid rue tournon?

»Hélas! Ces jours de fête, ils sont passés», suckade Meyersdorff, »annat folk än af condition vågade parbleu icke visa sig på ett dylikt ställe — men här, hur är det väl här? — Guillemot's, Lafont's, Allardi's, Thuron's och hvad alla dessa heta äro ju riktiga öl-

rogar, der all inbördes politesse är bannyst och menniskor af distinktion knapt kunna visa sig utan att nävvisa ungdomar eller muskiga krämare hänga sig i öronen på lem. — Ah! Paris, vive Paris, vive la France!»

»Tyvärr har du alldeles rätt, min vän, och jag har varit till min olycka alldeles för länge i det här björnlandet, der man antingen skall slåss och rifvas hela dagen eller också blanda sig i statssaker och skaffa sig alla möjliga intriger på halsen».

»Parbleu, att slåss med gentilshommes härdar själen», svarade Meyersdorff, med en sjelfbelåten min — »men apropos statssaker har du hört något om republikens nu varande tillstånd eller hur våra vänner nå i det Secretas Secretissimum?»

»I förrgår lär det hafva vägt temligen lika. — Den gamle räffen Åkerhjelm gör ett envisare motstånd än vanligt och vår rån kanslipresidenten torde enligt min ringa tanke icke vara den man, som sjelf kan beherrska de andar han framkallat».

»Än det fjerdte ståndet, med deras vise?»

»Westerhof eller Håkansson?»

»Kan man tänka på skriftsudden då talnannen är i fråga?»

»Kan vara sannt pro forma, men de acto . . .»

»Penningefrågan menar du? — Då äro båda lika och taga från båda sidor; hvad konsten att få dem till sina vänner vidkommer äfven lika; och begge två hafva ma foi lika stort privilegium som någon af deras ståndsbroder, att icke taga skäl».

»Enfin — jag frågar efter ståndet i gemen».

»Hur kan man väl framställa en sådan fråga? — När vilja bönderna hafva skyldigheter utan rättigheter? Om en klok karl, un homme de prudence, säger till dem att vi skola söka återresa oss ur vårt elände och återvinna hvad ryssen röfvat från oss, heter det alltid: »att ridderskapet och adeln som bäst vet deras stora nöd borde gripa allmogen under armarne och hjälpa dem till fredens bevarande — samt att Gud måtte styrka enigheten och rättvisan — att de helt visst skola göra hvad de förmå om Gud gifver dem styrkan dertill o. s. v.»

»Så länge vi icke hafva dem i det sekreta, är det emellertid endast med talnannen man har att göra, och han kan vägas upp ännu en gång».

»Blott kungen ville gifva med sig följde nog den råmande boskapen; men så länge en viss dam är af annan tanke, är det fåfängt att bygga någon plan på de der bestarne. Men hvilka damer komma der borta mellan träden?», afbröt han sig, i det han vinkade åt Meijersdorff att stiga upp.

»Ah, mon Dieu, la belle Ulrique», sade denne i det han skyndsamt reste sig.

»Ah! — La belle est connue, en ny eröfring», läspade Laforme i det han satte hatten under armen och gjorde sig redo att lemna sin vän som närmade sig de båda damerna till mötes. »Je suis votre très humble serviteur, monsieur!»

»Skall mon ami aflägsna sig så tvärt?»

»Verte bleu, vi kunna ju icke alla hinna till Corinten och jag afstår åt dig de sköna, liksom jag skulle önska se dig afstå åt mig den bästa biten af mästare Lemartins tryffelpastejer».

»Certainement, mon ami; — men en avant!»

Laforme tycktes hafva uttömt all sin tvekan i orden, ty han följde sin vän fullt ut lika ifrigt som om han tyckt sig se de båda damerna under det att de närmade sig antaga formen af den rykande pastejen.

Det var en förtjusande tafra, som tedde sig för deras blickar, då de framträdde ur den mörka löfsal, der de hittills ostörda af de promenerandes blickar fått utbyta sina tankar. Kungsträdgården, liksom nu den förnåma världens mötesplats, sträckte sig denna tid från Hamngatan ned till Arsenalen, hvilken söder om Arsenalsgatan uppsträckte sina tornspiror. På alla sidor omgafs han af en hög tegelmur, på hvilken funnos större portar i norr och söder, samt mindre på långsidorna.

Mycket folk var denna afton samladt i de breda alléerna, hvilka just började ikläda sig sommarskruden. En nyligen uppsatt byst af konungen i hvit marmor samt fyra kastanieträd, som han sjelf med egen hand planterat och hvilka voro de första i sitt slag som växte på svensk jord, var dagens hufvudsakliga lockmedel.

Men vi återvända till våra kavaljerer.

»Hvilken stor lycka att få se min nådiga friherrinna redan så pass återställd efter det ledsamma äfventyret på Norrmalmstorg i går afton», sade Meijersdorff i det han närmade sig och med sina allra

vackraste steg gjorde sin helsning för damerna, »min vän Laforme och jag hafva nyss talat om den ringa politesse och urskilning, som folket i vår vackra hufvudstad lägger i dagen».

»Ack, min baron, Ni är alltför god som sysselsätter Er med en sådan bagatell», svarade friherrinnan med ett förnämt småleende. — »Jag har verkligen icke skänkt ett ögonblicks uppmärksamhet deråt. Min dotter har varit något illamående efter resan, det är allt».

»För öfrigt är det icke första gången som friherrinnan von Buddenbrock varit utsatt för Stockholmspöbelns dumma okynne. Sjelfva namnet», tillfogade han med ett lätt skratt, »tyckes innebära något tilldragande för dessa snickare och slagtare, herredagsmän och hvad de heta. Men kusin Lagercrantz har redan styrt om att de denna gång icke lekt sin sabbat förgäfves».

»Och den stackars gossen», tillfogade Ulrika i det hon nedslog ögonen för Laformnes mönstrande blickar — »honom har min mor skaffat en plats hos St. Severin, såsom stekgosse. — Han var icke alls sårad».

»Min dotter har synnerligen intresserat sig för den der lilla vagabonden», sade friherrinnan, vändande sig mot Laforme, »och kan helt säkert berätta ännu närmare detaljer om sin nyaste eröfring. Er arm, baron Meijersdorff!»

Hon mottog, under det hon yttrade dessa ord, Meijersdorffs artigt framräckta arm och, följda på något afstånd af den förtjuste Laforme, hvilken sökte göra sig så litet maklig och blaserad som möjligt, och dottern, började de sin vandring uppför den vackra af ovanligt mycket folk uppfyllda allén.

Samtalet tog genast en politisk vändning.

»Ack hvad det skulle kännas hänryckande att drifva hela denna larmande hop, som råmar dag ut och dag in af förtjusning åt sina egna dumheter, inom de stängsel som den aldrig bort få nedrifva! — Ja, jag skulle vilja i detta ögonblick vara Sveriges konung».

»Men vore hennes nåd säker om att lyckas?»

»Quelle plaisanterie, kusin, liksom horn och klöfvar vore någonting afskräckande för andra än våra högvördigaste. — Nej,

om Sverige skall höjas på nytt», tillade hon i det hennes mörka ögon blixtrade, »måste allt det nya kastas öfver bord. — Om det dröjer för länge att låta sig föras nedåt den lugnt flytande floden, för att under bränningarnes då en gång nå världshafvets storhet — då måste man genast vända åter till vattenfalllets vilda brusande, för att vid dess då se skogen vidt omkring darra af bäfvan och undran».

»Min nådiga kusin blir ju riktigt poetisk. — Men det kräfves icke mer än menskliga krafter för att få *tidsandans* ström att vända sig — och i detta fall, hur skall väl någonsin Sverige, utblottadt som det är på folk och penningar, och utan den ringaste kredit, kunna bjuda spetsen åt andra makter, hvilka förfoga öfver hjälpmedel, om hvilka vi knapt kunna göra oss en föreställning?»

»Ack, kusin, Ni förstår mig ej, och ändå är Ni, herr tviflare, en af vårt partis förnämste anhängare. När var det väl som det icke sades att en stor framtidsplan hade öfverstigliga hinder mot sin lösning? Är det icke just genom de ringa medlen, som kraften och energien oftast utvecklar sig? Hvad var väl Sverige innan Gustaf Adolfs och Axel Oxenstjernas dagar och dröjde det länge innan det beherrskade hela norra delen af vår verdensdel och genom sin storhet förmådde Europas anseddaste släkter att nedsätta sig i detta snörike? — Eller tror kusin väl», fortfor hon i stolt ton, »att en Buddenbrock eller von Hagedorn någonsin skulle valt ett så obetydligt storfurstendöme som Sverige för närvarande är?»

»Nej, med visshet icke; men kraften och energien, den medfödda intelligensen hos det svenska folket, måste nu åter väckas till lif», fortfor hon med värma, då Meijersdorff med vördnadsfull tystnad åhörde henne, »man måste vända åter och gå till baka in på den gamla välkända vägen. Genom lumpet ordkäbbel och klumpiga försök att likna de stora industriidkande folken i manufakturer och handel kommer man emellertid föga långt. — Krig måste komma på nytt, och i kriget skall den gamla krigarstammen på nytt vinna krafter att utbreda sig kring Östersjön. — Den är, kusin, som en viss blomma hvilken just i stormen utslår sina härligaste knoppar».

»Men är då icke den tid, hvori vi lefva, följd af en föregående, är icke det närmandes framgång beroende af de förbedelser, som skett under det förflutna?»

»Till viss grad sant, chère ami, men det gäller ju icke att skörda utan i stället att så, fast sådden måste ske under åska och stormbyar — men vi tala ju», afbröt hon sig med ett ironiskt skratt — »liksom när det stode i vår makt att när som helst öra början med verkliggörandet af dessa stora planer. — Tyvärr återstår ännu mycket ogjordt innan vi funnit handen, som stöddar det fallande klotet, och ännu mer i min hand, som kan föra det uppåt mot lyckan. — Krig och tronföljareval torde väl höra till våra närmaste mål».

»Öfver mig, kan ma chère cousine herras liksom en souveraine öfver sina slafvar».

»När man gör anspråk på himmelriket väl troheten det minsta, man kan föras. — Men hvad är det för någon ny skantskap som min son i dag fört med sig», afbröt hon sig i det hon vände sig mot sin dotter, hvilken åtföljd af Laforme och flera damer och herrar, närmade sig från sidan.

»Ah, ma foi de Paris, min vän från i går», hviskade Meijersdorff med ett öfverrasket leende, — »om kusin hört uppträdet hos Lafont's i dag vid middagstiden, att detta hjelten i detsamma, grevinnan asselsteins ridderlige försvarare».

»Det kan äfven synas», svarade friherrinnan, under det hon flitigt använde sin edradade lorgnette.

»Parbleu, i dag är han ju en riktig lionis, då skulle kusin sett honom på förmiddagen; — storkragiga handskar, som rar för sig kunna räcka till för ett par miliga människor, utslitet gehäng... men är hafva vi dem». —

Svenske hade i sjelfva verket undergått en stor förändring till sin yttre människa och vare hans nye väns råd och anvisningar. Då han lemnade slottet, hade den som följt med honom till Norrbro, der han till en början förmått utbyta sin illa medfärd mot en ny och köpa sig modernare gehäng och nya kastorhandskar.

Tiden var redan förfliden, då han bort söka sin tant. Och han lät därför genom Lars underrätta sin morbror, biskopen, att han först dagen derpå ämnade besöka henne. Ett uppmärksammare öra hade hans

nye vän aldrig funnit för en redogörelse för ställningar och förhållanden inom hufvudstaden och hofvet. Samtalet hade äfven fallit på Finland och det väntade kriget, hvarunder Buddenbrock hade försäkrat, till Svenskes stora glädje, att han skulle blifva hjertligt välkommen hos hans far, generalen, hvilken många gånger talat om den gamle krigskamraten, öfverste Svenske, och hade slutat med en fråga om han icke tillät att Buddenbrock redan samma afton fick föreställa honom för sin mor och syster. Svenske hade till en början afböjt detta anbud. Han ville icke på nytt utsetta sig för Stockholmsprättarnes giftiga tungor och önskade helst att presentationen först dagen derpå, då han hunnit att mera tänka på sin klädsel, skulle ske. Men hans vän var envis, aftonen var så vacker och så skulle han i kungsträdgården, der damerna för närvarande befunno sig, få se hufvudstadens förnäma värld.

Dessa skäl verkade och under det de följdes åt till Kungsträdgården intresserade han sig mycket att få veta något närmare om de kavaljerer, med hvilka han under förmiddagen råkat i strid.

»Baron Meijersdorff är en sprätthök och slagskämpe af första ordningen», svarade Buddenbrock, i det han tog Svenske under armen. »I synnerhet då det gäller att visa sin öfverlägsenhet mot fegheten eller blygheten är han hittills öfverträffad. — För öfrigt är han eller söker åtminstone att vara en aimabel kavaljer, kurtiserar alla unga fruntimmer och kan, om det fordras, göra en lika välrynkad falbalan som någon sömmerska vid hofvet och ett tapisseri vackrare än mästern Precht's ornament».

»Ett ädelt tidsfördrif för en svensk ädling — men på hans pudrade kindben kunde man se att han hade något af kvinnan i sig».

»Det är den fransyska smaken som regerar världen, min vän — och, för öfrigt, som man är klädd blir man hädd. — Ma foi, unge man, skulle han säga till dig, edra handskar äro parbleu glacerade under näsan, ert gehäng ser, par Dieu, ut som ett grimskäft, ert» . . .

»Upphör», sade Svenske allvarligt, »jag har hört tillräckligt om den narren».

»Då gå vi till Schulenberg, för att hålla oss till militärerna. Denne är af

helt annat slag. Temligen tapper då han får hålla sig till pratet, kryper han gerna bakom ryggen på sin vän Meijersdorff, då det varder allvar & färde. Sådan är äfven min vän Laforme, men af annan orsak. Hans själ har sin bostad i matsmältningsorganen, hvilka han aldrig lyckats bereda tillräckligt gynnsamma vilkor för deras verksamhet. En fint anrättad diner, är för honom allt; och för att han skall vara partiet trogen, har han också fått alla matpenningarne om hand för partiets fritafflar. Så länge engelska ministern Guidickens var här, hörde han till mössorna, hvilket malicen påstod endast berodde på ett eget slags soppa, som ministrerns kock, den skicklige Goldbeef, ensam förstod att tillaga. Nu har emellertid monsieur Lemartin, kocken hos franska ministern, fått öfvertaget genom sina karptungomeletter, — också är han nu en lika så ifrig hatt som någon annan, samt, till följd. af sitt sätt att lefva, långt i från att vara någon obetydlig politisk person. Hvad värjan vidkommer», tillfogade han skrattande, »är han dock fullkomligt oskadlig — det är icke comme il faut att störa matsmältningen genom några häftiga rörelser — och att utgjuta blod skulle uppväcka hans äckel och störa aptiten! Till yttermera visso skulle han förklara för dig, om du nödvändigt ville byta stötar med honom, att hans vän Flogiston, förste lifmedikus hos hans utkorade, hvilken ej är någon mer eller mindre än hertiginnan af Maine, har sagt henne att blodet är en kraft, som man, äfven med den bästa digestion i världen har svårt att tillräckligt underhålla, och som man på intet vis bör utsätta för andra förluster än dem som hvarje månad uppstå genom den föreskrifna åderlåtningen».

»Men det fanns äfven en fjerde med i laget, en ung man med bleka anletsdrag i gardets uniform».

»Jag vet, unge Wrangel, son till öfversten vid gardet; men han gör ingenting hvarken ondt eller godt, — en ung étourdi i nattkappa och som endast får följa sin afgud Meijersdorff för pap-pas skull».

»Jag får väl göra mig beredd på att när som helst upptaga striden på nytt», sade Svenske afbrytande. — »Något värre obehag torde väl icke följa?»

»Slottsrätten har icke reda på någonting».

»Men kungen?»

»Är en gammal soldat med fyra bles-syrer, har sjelf varit med om mången het dust i sina unga dar — mot dig särskildt var han ju mycket nådig, hvilket var helt naturligt då du så tappert tagit hans dams parti. — Fruntimmer och jagt äro hans lefnads ljusa sidor — att regera, tänka, spela kort och tvånget att någon gång nyttja kläder af inhemsk tillverkning dess skuggsidor».

Svenske berättade nu för sin vän att han icke ens hade hört greffinnan Kasselsteins namn nämnas, utan att det endast varit de närgångne kavaljerernes gyckel öfver hans urmodiga drägt, som bragt hans blod i jäsning. Detta var emellertid en lycklig omständighet som mellankommit och, hvilken nu orsaken än kunde vara till ryktet, var det klokast, ansåg hans vän, att hålla god min.

De hade nu inträdt genom en af de östra ingångarne till kungsträdgården och hade icke gått många steg, innan de mötte Laforme och Ulrika samt en medelålders dam, hvilken presenterades för Svenske såsom fröken Liewen.

Ulrika von Buddenbrock, som Svenske genast igenkände för en af de damer som han sett i vagnen aftonen förut, var en ståtlig uppenbarelse, hvilken icke så lätt kunde glömmas. Hög och smärt och på samma gång yppigt formad, var hon, för att följa Laformes liknelse, »en nys ut-sprucken lilja, som hade sjelfva behaget fjettradt kring sin lilla körsbärsmun, samt till ögon de allra skönaste förgätmigej, glänsande af esprit och *quickness*».

Man får icke undra öfver om Svenskens föresats att vara tyst och sluten på det han ej skulle utsättas för något nytt skämt, redan vid hennes åsyn började vika för en mera tillgänglig sinnesstämning. Till en början iakttog han dock rättningen på venstra flygeln af det promenerande ledet, lika noggrannt som om han skulle haft sin första profexercis. Men hvarfvet var ej fullbordadt genom den ståtliga lindalléen förr än ordre de bataille ändrats. Fröken Liewen hade engagerats af en främmande kavaljer. Buddenbrock hade tagit Laforme under armen för att, som han sagt, rådgöra med honom om en ny maträtt, som

kungen frågat honom om, och tjenstgjorde icke längre såsom värmeledare mellan Svenske och systern.

Genom denna ändring fann sig Svenske plötsligt ensam med den unga damen, och det gälde nu för honom att icke visa sig alltför tafatt. Men ju mer han funderade öfver sättet att öppna samtalet, dess trumpnare vardt uttrycket i hans ansigte; och under det fåfänga sökandet efter ord, kom han att slutligen tillgripa ett ämne, som han minst af alla sökte.

»Fröken skrattar således icke, som mången gjort här i hufvudstaden, åt mina gammalmodiga kläder», frågade han då den nya perukens företräden framför den gamla allmogens voro på vederbörligt vis afhandlade.

»Hvarför skulle jag göra det? Blått och gult äro ju de gamla svenska färgerna och de kunna väl icke uppväcka någons löje?»

På detta svar följde en lång tystnad. Det syntes nästan som skulle samtalet helt och hållet afstanna, då en äldre man visade sig i en af sidoalléerna.

»Låtom oss påskynda våra steg», sade Ulrika lifigt i det hon tog hans arm, »annars blifva vi utsatta för amiral Sténhööks sarkasmer, och det vore en obehaglig början för en kavaljer, som första gången besöker vår hufvudstad».

»Han är en gammal tvärvigg», fortsatte hon, då de kommit in i en sidoallé, »som endast ifrar för gamla bruk, och bär ständigt och jemt utslagna spetshalsdukar och röda och gröna hals- och skoror, oaktadt de väl för tjugu år tillbaka äro aflagda».

»Tycker då fröken endast om hvad som är nytt och på modet?»

»Visst icke, men hvarje människa bör få följa sitt eget tycke och icke såsom han oupphörligt predikar tvingas att endast göra hvad som är comme il faut — men, à propos comme il faut, så nämnde hofjunkaren nys», tillade hon skrattande, »att samme amiral nyligen skulle hafva sagt att det icke vore comme il faut att tala då man åt, hvilket hade väckt monsieur Laformes synnerliga förtjusning». — —

»Men ni är så tyst», fortfor hon efter en stund, då Svenske icke lyckats utfinna någon mer uppslagsända för konversationen.

»Hvad skall jag väl kunna säga en

dam vid hofvet, jag som kommer så långt från vildmarken? Sockerbrödet smakar ovanndt för den som fått hungra allt ifrån sin barndom».

»Så serieux och allvarlig! — Munter och glad skall man vara», sade hon i tillgjordt allvarlig ton under det hon fäste på honom sina skålmska ögon. — »Det är icke nog att vara tapper, min herre, hur skola väl vi damer våga att skänka våra färger åt en ungersven som ser så grym och bister ut?»

Svenske rodnade för denna oväntade tillrättavisning. Äfven hon gjorde alltså anmärkning, sade han till sig sjelf, öfver hans sätt att skicka sig. Men det var icke längre öfversittarens hän, som stötte honom tillbaka. Den förtjusande skälmaaktighet, som lyste fram ur hennes blå, intelligentia ögon, utföfade en alldeles motsatt verkan; och då han, på hennes uppmaning, berättade uppträdet på kaffehuset, började hans tunga, till hans egen stora förvåning, att tala med allt större ledighet. Men vårsolen smälter äfven den starkaste is och han var icke af naturen en sådan tvärvigg att icke hans följeslagerskas muntra skämt skulle komma hans trumpenhet och stela allvar att gifva vika. Aldrig hade han också sett någon dam som förde sig med sådant behag och hennes små, nätta, rödklackade skor, som knappt lemnade det ringaste fjät efter sig i den slät-sandade gången, hennes behagfulla helsningar med hufvudet, åtföljda af den utsökta nigning, kunde icke annat än uppväcka hans lifigaste beundran. Hon var, som han sedan beskref henne för Lars, lika fin och skälmaktig som en ekorre i Maj månad. Hon hade för öfrigt, hur hon än skämtade med honom öfver hans trumpenhet, hvarken talat om hans gammalmodiga gula väst af chamoiskläde eller hans ostickade hjortladersgehång och icke en blick en gång hade kommit honom att tro att hon derpå fäste något afseende. Tvärtom talade hon med mycken fördrnad om hans fader och mycket mer fordrades icke för att få Svenske till vän. Han svängde gehänget för att få värjan att hänga mera vågrätt. Hatten rörde sig under gåendet och kom allt mera på sned. Med ett ord, man kunde tydligen märka att det gafs ett sträfvande hos honom att vara så angenäm som möjligt. Då han talade om

de leende vikarne och de löfklädda holmarne utanför hans födelsestad och framför allt om det vackra Runsala, med dess många majestätiska ekar, hvilkas ljusa färg-ton så underbart stack af mot den mörka, majestätiska furuskogen längre bort i fjerran, var det liksom hela hans väsen undergått någon plötslig förvandling.

Ulrika lyssnade med synbart välbehag till hans lifliga beskrifning under det hon med barnsligt koketteri lät sitt flor fladdra för vinden i kapp med sina lockar, och äfvenså hennes bror, som slutligen lyckats frigöra sig från Laforme och skyndat att uppsöka henne.

»Mins du syster», frågade denne då Svenske slutade »hvilken händelse det var, som vår far så ofta talat om, då Svenskens far hjälpte honom så tappert mot ryssarne?»

»Mycket väl, fast jag icke kommit att tänka derpå förut. Det var vid Weichseln», — inföll Svenske lifigt.

»Min far hade fått ett af de uppdrag, som under salig kungens tid hörde till ordningen för dagen, och han skulle med trehundra dalkarlar öfvergå strömmen på båtar för att sedan anfalla ett polskt regemente som låg på förpost på andra sidan. Om fienden redan på förhand fått underrättelse om företaget är okänt, allt nog, då soldaterna kommit i land mottogs de af en förfärlig eld och hade helt säkert, instängde som de voro på en smal udde, måst gifva sig fångne, om icke general Buddenbrock, som då var generaladjutant, i spetsen för en skara ryttare skyndat fram öfver ett vad litet längre ned vid floden och tvingat polackarne att fly hals öfver hufvud från sitt läger».

»Men var det icke äfven vid ett annat tillfälle» — inföll Ulrika — »som öfverste Svenske kom vår far till bistånd?»

»Om man skulle påminna sig alla tillfällen då två af gamla kungens krigare räckte hvarandra handen i farans ögonblick, skulle man ju få genombläddra krigshistorien blad för blad».

»Det är som hade man känt hvarandra i flere år, då några af deras barn så här träffas tillsammans».

»Man är alldeles som man vore slägt», sade Svenske hänryckt.

»Låtom oss då anse hvarandra som om vi vore det», sade Buddenbrock i det han hjertligt räckte Svenske sin hand, »och du

syster kan gerna vara med i släktskapet och kalla Svenske kusin. — Du glömmer väl icke att lyfta på floret, som du nys glömde att göra för kusin Meijersdorff, när du möter den nye kusinen», tillade han skrattande under det Ulrika, rodnande i kapp med Svenske, räckte denne sin hand att kyssa.

»Med stort nöje», sade hon då Svenske sökte framstamma något om hans ovana att skicka sig vid hofvet och att de nye släktingarne helt säkert skulle komma att skämmas för honom, »med stort nöje kallar jag sonen af en min fars gamle krigskamrat kusin. Och om min allvarlige kusin icke har något deremot», tillade hon med det lilla näpnaste småleende »skola vi tillsammans söka lära oss — vivre à la mode de Paris, ma foi».

»Sakta Ulrika, der kommer »ma foi» gående med ma mère och hela la haute, och fastän han räknar sig till dina trognaste drabanter, torde du för sådana ord icke vara säker för hans stora huggvärja allra helst då han som nu är riktigt hungrig efter duell».

Meijersdorff avslutade samtidigt den korta teckning af Svenskens bedrifter och karakter, hvarmed han började då vi skildes från honom och friherrinnan; och att denna icke varit till den unge manns fördel framgick tydligt af den stela hållning, hvarmed friherrinnan mottog Svenskens presentation.

»Mitt barn, du går ju riktigt som en somnambul» sade hon i det hon vände sig till sin dotter i en förebrående ton som hon likväl sökte göra så skämtsamt som möjligt. »Baron Meijersdorff har redan två gånger helsat på dig utan att bevärdigas ens med en blick. Om det hänt en af dessa infödde», tillade hon med en halft föraktlig blick på Svenske, »på hvilka man knapt kan se om de helsa eller icke, så styfva äro deras nackar, hade det varit mindre underligt; men nu — jag hoppas emellertid, min bästa baron, att er kända generosité icke tillåter er någon misstanke rörande min dotters éducation».

»Vår kunglige Nimrod har verkligen en högst besynnerlig smak att välja sina sändebud», fortfor hon hviskande åt Meijersdorff, »en familj af condition kunde ju för alltid förlora sitt goda rykte genom dylikt sällskap, sist Broman och nu denne. Så län-

ge vi hafva Er, torde dock alla försök vara fäfänga, tack vare kusins vaksamhet».

»Kungen har verkligen förklarad mig sin onåd för sista picniquen i Carlbergsparken. Som alla de andre hofbussarne är han kär som en galning i fröken Ulrika och hotar mig med björnskafl om jag icke vill hjälpa honom. — I alla fall torde det dock vara klokast att icke direkt motsätta sig hans planer — man kan ju icke så noga veta framtiden».

»Hvad kusin?» sade friherrinnan, i det hon fäste en skarp blick på honom och släppte hans arm — »endast ett dåligt skämt, vill jag hoppas?»

»Ah, ma foi, min tappra vän och lärmästare», sade Meijersdorff i en skämtsamt ton till Svenske utan att låtsas märka friherrinnans missnöje — »det gläder mig i sanning att på nytt få göra er bekantskap. — Det var ridderligt af er att taga upp striden för en så — respektabel dam».

»När som helst står jag till min herres tjänst», sade Svenske kårft, — då sällskapet icke kunde återhålla sitt leende vid hofjunkarens hastiga försök att härma sin vän baronens utmanande åtbörd — och lade handen på svärdfästet.

»Par dieu, hvilken förolämpning mot dessa unga damer», sade Meijersdorff med en hänfull ton — »de hvarken behöfva eller begära edert beskydd».

»Om förlåtelse», sade Svenske, i det han bugade sig, »jag visste icke att det låg något förolämpande i mitt uppförande, men jag är, som min herre vet, från en aflägsen landsbygd och har ännu icke hunnit antaga stora världens seder».

»Bry dig icke om hvad han säger», hviskade Buddenbrock i Svenskes öra. »Det är hans yrke att visa sin öfverlägsenhet mot unge män och främlingar».

Friherrinnan hade emellertid tagit Laforme under armen och, i det hon gjort ett tecken åt Ulrika att följa sig, aflägsnat sig framåt allén. Med henne följde de öfriga damerna och herrarne under det att de med högljudt skratt och axelryckningar gäfvö luft åt sin munterhet.

»Tid och ställe?» sade Meijersdorff i nonchalant ton.

»När och hvar det behagar Er», svarade Svenske lugnt.

»I morgon afton bakom Gyllenborgska Malmgården?»

»Med nöje», svarade Svenske med en stel bugning.

»Och jag är hans sekundant», sade Buddenbrock i det han framträdde och till Meijersdorffs förvåning tog den unge mannen förtroligt under armen. — »Alltså i morgon afton klockan sju, herr baron», tillfogade han, då baronen aflägsnade sig.

»Hvarken min syster eller jag äro synnerligen förtjusta öfver baronens umgänge», sade Buddenbrock, då han blifvit ensam med Svenske, »men tack vare hans ytliga kännedom om Frankrike och Holland och kanske framförallt hans smickrande tunga, har han helt och hållet vunnit min fru mors vänskap; och hon skulle ingenting högre önska än att se honom som Ulrikas man».

»Din syster tyckes emellertid icke vara honom synnerligen bevägen?»

»Så mycket mer fru friherrinnan. 'Det är en lustre för ett land att hafva god och gammal adel', sade hon i går, då hon såg honom på hans svarta, stelbenta häst anförä vaktparaden, och hans och Ulrikas vapen skulle passa väl tillhopa».

»Men Meijersdorff är ju endast af tysk knapadel».

»Gör mindre till saken, det är tyskarne och holländarne, enligt min fru mors åsigt, som bragt Sverige till höjden af stormakt och det var salig kungens största galenskap, påstår hon, att inom landet söka upp sådana blårockar som du och jag, ty derigenom kom kriget att gå så olyckligt».

»Hennes åsikter måste delas af flere; och får jag icke min fänriksfullmakt snart, torde jag få löpa laget omkring med min värja endast för min blåa rocks skull».

»Mot dig var emellertid baronen ju ovanligt nådig! Då skulle du hafva sett hur han behandlade unge Wrangel vid gardet, som nu är hans trognaste lärjunge, därför att denne begagnat de nya hyrkuskvagnarne till sina första visiter. — 'En ung étourdi i nattkappa och halfärmar', sade han i det han hände ut en hel ölmugg öfver honom, 'som genom sina förnäma relationer redan i vaggan fått kommando öfver ett dussin gardesknektar, tror sig hafva utbytt vaggan mot en vagn för att der-

ifrån kunna kommendera honnett folk' —;
och så höll han på att taga lifvet af den
lille bleke ynglingen... — Men jag ser att
min mor och syster ämna sig hemåt. —

Farväl; glöm icke bort Gyllenborgska Maln
gården i morgon afton klockan sju».

Med dessa ord lemnade han honom.
(Forts.)

En afsigkommen.

Han var för många år se'n
En glad och treflig fyr,
Hvars ögon och hvars hår se'n
Gjort mången tärna yr.
Han såg sig kring i lifvet
Med pigga ögon två,
Utfattig — det är gifvet —
Men lika glad ändå.

Från universitetet
Han kom med godt betyg.
Det var det feta betet
Han räknat på i smyg.
Han kände världen föga
Och tänkte så med fog:
Har jag ett öppet öga,
Utsigter får jag nog.

Och som så många andra
Begynte han också
Den extra vägen vandra,
Som tusen trampa på.
Ty extraordinarier
(Det kan man ofta se)
De bli ibland Notarier
Och Kammarsskrifvare!

Så plitar han och skrifver
Med möda och förtret;
Men, eget nog, han blifver
Ej fetare för det.
Slikt måste den förundra,
Som känner att vår vän
Har sina fyrahundra,
Ej noga räknadt än.

»Men det är klart», så träter
En burgen borgersman,
»På källare han äter
Och går på Operan.
Om så mitt dagsarvode
Jag skött i unga år,
Jag ganska säkert stode
Ej på den punkt jag står».

Den gamle hade kunnat
Väl säga mer. Hvad tycks! —
Vår »extra» sig förunnat
Dertill en extralyx.
Han gått och sig förlofvat
Helt frankt och oförskräckt
Med en, som hade lof att
Med Job'n vara slägt.

Och år på år förrunno —
Trots ett sanguiniskt sinn'
Förhoppningarne hunno
Betydligt torka in.
Den står just ej på tendern
Af lyckans jernbanståg,
Som nyss i statskalendern
Man bland Kopister såg. — — —

Nu var han gift och hade
Ett barn — visst bara ett —
Men såsom många sade:
»Det är dock alltid ett».
Och samma många mente:
»Frun såg ej lycklig ut».
Men hur det var, förtjente
Han allt det der till slut.

Ty vill man blommor draga
Om vintern opp — ja då
Man måste ock så laga,
Att de i solen stå.
Men sol det var det knapt med
Uti Kopistens vrå —
Och därför gick det rappt med
Att åter bli blott två.

Men likafullt så satt han
Och skref och skref och skref.
Hans förmän sade, att han
Allt tråkigare blef.
Och några höllo före,
Han var en sådan man,
Som ser på hvarje öre,
Som hustrun tarfva kan

Men hustrun, stackars qvinna,
Hon såg nog hur det var.
Hon såg de tårar rinna,
Som blygseln hållit qvar.
Och bäst man talte illa
Om honom och hans namn,
Så somnade hon stilla
För evigt i hans famn. — — —

Se'n klagar ej Kopisten
Att lönen är för klen,
Och ej han märker bristen
På skjorta hel och ren.
Hans hatt är röd som räffen
Och ytterrocken kort,
Och handsken uti näfven
Af egendomlig sort.

När så han synes vandra
På gatan då och då,
Lär ingen kunna klandra
Att han får ensam gå.
Det tycks, som vill han säga:
»Bry inte er om mig,
Jag hör till dem som ega
Sin framtid bakom sig».

ISIDOR LUNDSTRÖM.

Också en bal.

Det var med stort nöje jag emottog inbjudningskort till den bal fru Credit gaf den 9 d:s. Fru Credit är nemligen, som vi alla veta det mest firade fruntimmer i Stockholm, och hennes baler och emottagningar äro vanligen till trängsel besökta och oss emellan sagdt icke endast för supéns skull, som det annars händer litet hvar stans. Hon är allas favorit; bättre än någon annan vet hon på hvad sätt vi helst önska gå i ledband och känner till punkt och pricka våra seder och bruk, ehuru hon är af utländsk börd. Hvad som väl också gör sitt till att råga allas beundran för henne är att hon är rik, kolossalt rik, påstås det... ingen vet huru mycket hon har! Ingen köpman kan spekulera djurfvare än hon och hennes välgörenhet har inga gränser. Så snart ett företag blir populärt, finner det genast i henne en liberal beskyddarinna och om pengar tryta för någon välgörenhetsinrättning, vädjar den aldrig i sin nöd förgäfvets till hennes goda hjerta.

För mig var det särdeles kärt att finna mig vara ihågkommen af henne. Mångfaldiga gånger hade hon gifvit mig prof på sin välvilja, men jag hade skäl att tro mig vara fallen i onåd. Hennes bjudningskort öfvertygade mig om motsatsen och,

som jag redan haft äran säga, det var med stort nöje jag emottog detsamma.

Ändtligen kom baldagen och min åtrå att tacksamligen få buga mig för fru Credit var så stor att jag otåligt räknade timmarna till klockan nio, då jag hastade till hennes hem. Hon bodde i ett nytt hus, hvars yttre föreföll mig temligen smaklöst. Trappuppgången var det äfven si och så med, men väl inkommen i tamburen till hennes våning fann jag att jag gästade en person som hade sinne för att lefva komfortabelt.

Tamburen var till trängsel fylld af en mängd herrar och damer, som voro ifrigt sysselsatta att förvandla sig från oformliga puppor till lysande fjärilar. Jag gjorde som de, åtminstone bjöd jag till, betjenten öppnade salongsörrarna och i ett nu stod jag framför den förföriska värdinnan.

Hon var sig alldeles lik. Betagen stirrade jag på henne. Hon lönade också väl mödan att betraktas. Snarare stor än liten var hon visserligen mycket yppig, men hennes fetma var så väl fördelad, att man ej nändes önska sig henne annorlunda. En vacker och böjlig hals uppbar ett det näpnaste lilla hufvud, som pryddes af yfviga lockar af en ovanligt vacker mörkbrun färg. Hon var blek, men några ådror få-

rade denna blekhet och gaf den ett särdeles intressant utseende. Ögonen voro bruna och blixtrande och beskuggades svart-sjukt af de långa silkeslena hår, som pryddes hennes ögonlock. Näsan var rak och finbildad och de rosenfärgade näsborrarna darrade under hvarje aldrig så litet lifligt intryck. Munnen som omslöt två rader af små, hvita, välformade tänder, var kanske, om man vill granska noga, litet för stor eller rättare sagdt just lagom stor, för att icke vara för liten. I hennes sätt att vara låg något »jag vet icke hvad», som antydde att hon var säker på sig sjelf, utan att derföre vara inbilsk, och att hon kunde se allt utan att synas betrakta någonting. Hennes fäfänga, blaserad af att ständigt blifva tillfredsställd, visade spår på hennes ansigte af en viss likgiltighet, som retar nyfikenheten. Hon såg ut som om hon visste att man ansåg det löna mödan att studera henne, men detta hindrade henne på intet sätt att vara graciös och ledig i sina rörelser; icke en enda gång öfverraskade jag henne att rådfråga spegeln om hennes chignon satt på sin plats eller om tyllberten gjorde sin skyldighet som vaktare af skatter af oeffterhärmlig form och bländande hvithet. Hennes klädsel syntes vara i harmoni med hennes karaktär; hon hade gifvit sig tid att studera hvad som klär henne. Hon bar en skär sidenklädning och en kamelia i håret. Det var allt! Ingen-ting kunde vara enklare, men klädningens snitt och sättet på hvilket den bars voro ojemförliga.

Då hon fick se mig sträckte hon ut sin högra hand, tillät mig tacksamligen trycka den, smålog mildt, rörde litet på läpparna och afklippte med en vänlig nick vårt samtal för den gången. En korpuslent brukspatron skyndade att intaga min plats, och jag stälde mig några steg bakom henne, i ett litet hörn till venster, för att så obemärkt som möjligt kunna se gästerna, den ena efter den andra, göra sitt inträde i salongen, och samtidigt observera om värdinnan förmådde hålla sig allvarsam, då hon helsade på en och annan af dem, hvars karaktär alltför mycket afspeglade sig i dess helsning.

Har ni märkt hur olika man helsar vid dylika tillfällen? En kavaljer bugar sig för djupt och synes liksom på förhand vilja be om ursäkt för den oräkneliga mängd

glas punsch, han ämnar dricka under aftonens lopp. En annan helsar som om han vore hemma hos sig och toge efter bokstafven ordalydelsen i bjudningsbrevet: *att göra den äran*. En tredje bockar sig hastigt, i det han gömmer sig bakom någon annan, liksom om han vore rädd att visa sig. Förlägenhet är preglad i alla hans rörelser och man anar då man ser honom, att han ända sedan han åt middag, med ängslan tänkt på detta ögonblick. Men det första steget är det svåraste af alla att taga. Han fattar mod och går några krokvägar öfver golfvet till en klockugn, der han hamnar, tummar på sin klockkedja och gör aktningvärda bemödanden att se road ut.

Den ena herrn och damen efter den andra trippade in genom tamburdörren, bockade sig eller neg för värdinnan, som fortfarande smålog mildt och förbindligt, rörde på läpparna, bockade eller neg ännu en gång och trippade vidare in i vningen.

Jag var helt och hållet öga och njöt i fulla drag af hvad jag såg. Det lönade också mödan. Damerna hade icke väl hunnit inom dörren, förrän de underkastade hvarandra en snabb men noggrann granskning från hufvud till fötter. De föreföllo mig, i mitt lilla hörn till venster der jag fortfarande stod, som om de voro stridslystna kämpar på lif och död, som sökte på förhand utforska bristerna i sina motståndares vapen, innan de började striden. Lystna efter att synas vackra, hade de alla tagit sin tillflykt till dessa spetsfundigheter, dessa knep, dessa skimrande, silkeshåriga, sammetslena, böljande ingenting, som förenade bilda en förförande kvinno-toalett.

Plötsligen uppstod en lifig rörelse omkring mig. Musiken spelade opp en val och par efter par banade sig de danslystna väg ut till balsalen, i hack och häl eskorterade af en mängd fruar, som icke längre voro unga eller vackra, men som med sin kristlig undergifvenhet tycktes gå sitt öde till mötes: att få damm i sina gamla, sjuka ögon under det de mer eller mindre måleriskt klädde — förlåt, prydde — balsalens väggpanelningar.

Hvad som i balsalen genast anslog mig, var dess enfärgade, mörka tapeter. I allmänhet sätter man ju i en sal ljusa tapeter

i denna vana eller rättare sagdt ovana så inrotad, att till och med personer d smak och som finna nöje i att pryda a hem, göra sig skyldiga dertill, utan t betänka att ett rum med ljusa tapeter r ett matt och glämnt utseende åt äf- n de vackraste qvinnor och försvagar den takt hvarje kokett är så mån att göra. en vår värdinna var en erfaren ko- tt och den raffinerade koketten för- mmar ingenting, som kan framställa hen- i den fördelaktigaste dager. Juveler, etsar, siden, sammet, tyll, blonder, *allt* m kan förhöja skönheten eller i viss in skapa den, bär hon; yfviga svällande kar infatta hennes ansigte i en pikant n och gifva åt detsamma ett ostyrigt i utmanande uttryck; ja, mången gång r hon till och med så långt i sjelfupp- ring, att hon förstörar sina ögon med liten touchering, för att göra dem mera trycksfulla eller sminkar kinder från ilka rosorna flytt, men som de gamle undrarne äfias att vilja finna der. Och mera bländande ljusskenet är, desto r prålar drifhusfjäriln i all sin fågring i förenar till ett harmoniskt helt alla sa kontraster af engel, slafvinna, herr- rinna och furie, som vi vilja finna hos me. Än bär hennes ansigte uttryck af r oskuld då hon lyfter opp ögonlocken rätta ögonblicket, för att genast åter lt sedesamt sänka dem och än låter n djerft sina ögon slunga blixtar, som ännu opp vårt förnuft. Vi män kunna arken vara lyckliga med eller utan en lik kokett qvinna. Men vi ega ingen tt att beklaga oss, så länge vi genom r feghet låta henne tro, att hennes da uppgift i denna värld är att vara cker och göra narr af oss. Vi hafva nom vårt joller kollrat bort hennes för- änd och lockat henne från det hem, t var hennes bestämmelse att förljufva. ch hon fladdrar tanklöst omkring i verl- m, hvars tillhörighet hon är, ty hon har lifvit en qvinna på modet. Och som hon ar mera hufvud än hjerta, så uppoffrar on för sin triumf allt . . . till och med sitt jerta.

Balsalen erbjöd en förtjusande anblick. e flesta af de dansande damerna voro ler syntes vara vackra i det glimrande usskenet. Flera af dem voro erkända önheter. Valsen slutade och några mi-

nuter derefter spelades upp till francaise. Fru Credit gjorde mig den äran att dansa denna francaise med mig. Aldrig går den ur mitt minne. Hennes dans var olik de andra damernas och påminte ganska starkt om kreolskornas sätt att dansa. Hon gjorde steg utan att röra sig från stället och slängde litet vårdslöst än på hufvudet och än på kroppen. Jag kan icke beskrifva hennes dans, der fanns ingenting som kunde väcka anstöt och dock var den både retande och utmanande. Jag vet icke hvilka min- nen som kommo mig i tankarna, allt föreföll mig som en dröm, en ljuf dröm, sedan lång tid glömd och som plötsligen förverk- ligades. Åsynen af denna qvinna förtrol- lade mig, jag var som berusad och kunde ej mera beherrska de känslor som bestör- made mitt bröst; beundran, längtan, åtrå, allt sammanträngde sig hos mig med en sådan våldsamhet att mina tinningar bul- tade, min strupe pressades och tårarne kommo mig i ögonen. Hvad vi sade hvar- andra har jag glömt, men jag påminner mig ännu hvarje ljudfall i hennes röst och jag ser ännu framför mig hennes oefter- härmliga åtbörd, då hon böjde hufvudet något tillbaka, för att leende betrakta mig. Hennes röst hade en välljudande klang och hennes ord ljödo i mina öron som en ljuf musik, en serenad, som hon hade artigheten gifva mig under det jag betraktade henne. Hon var en mästare i konsten att höra på och de små näpna grimaser, hon gjorde då och då, när jag alltför häftigt stormade framåt i mitt sätt att tala, hade något »jag vet icke hvad», som, ehuru hvarken upp- muntrande eller nedslående, kom mig att känna mig fullkomligt hemmastadd. Så är det med artigheten. Sann eller falsk, har den alltid något tilldragande och ehuru den mången gång blott är en mask för hyckleri och förställning eger den dock förmågan att gifva oss en illusion.

Hon hade tagit på sig denna lilla hjert- liga min, som för qvinnorna är så att säga en korsväg, som går likaväl till akt- ning som till något helt annat och der de kunna skämta och skratta eller vara sen- timentala, utan att kompromettera sig. Fru Credit hade redan sett sin första ungdom fly, hon var ej mera oerfaren och visste att till sitt fulla värde uppskatta de re- surser hon förfogade öfver för att röra alla ömma strängar i en mans hjerta och stu-

dera de ljud hennes strängaspel frambringade. Hon egde en oefterhärmlig talang att uttrycka sig utan att använda för lifliga färger; hennes vältalighet låg i uttalet, åtbörderna, kroppsställningen och blickarna.

Plötsligen hördes ett förfärans skri: »Debet, Debet!» Fru Credit spratt häftigt till och vände sig darrande åt det håll hvarifrån ropet kom. Ett uttryck af fasa gled öfver hennes likbleka ansigte, de skälfvande läpparna krusades af ett bittert hänleende och med ett utrop af hjälplös förtviflan tillslöt hon ögonen och försvann.

Musiken upphörde. I ett nu blef det dödstyst i detta rum, der nyss förut behagen, nöjet och skämtet dansat en yrande ringdans med hvarandra. Vi stodo som förstenade och få voro de som vågade lyfta ögonen på Debet, som med olycksbådande uppsyn nalkades oss allt närmare. Ingen kom sig för att bryta den pinsamma tystnaden. Litet hvar af oss hade alldeles glömt bort att Debet ens fanns till, ehuru vi likasom ni naturligtvis hade reda på att Debet och Credit var ett hjonelag, de som så många andra, i fullkomlig laga ordning. Men huru ofta händer icke det att man glömmar mannen, när man ser hustrun, isynnerhet om man vet, att de icke trifvas tillsammans, utan lefva till en viss grad skiljda åt?

Slutligen upphof Debet sin röst, inom parentes sagdt högst obehaglig, och sade: »Mina damer och herrar! För all del låten icke mig störa det nöje min kära hustru varit nog lycklig att kunna förskaffa Er. Dansen och varen glada! Jag begär ingenting bättre. Eftersom min hustru lemnat Er skall jag söka i hennes ställe roa efter bästa förmåga, men som jag är herre här, torde ni ursäktas om jag fordrar, att allt hvad som i denna stund finns här och som icke blifvit betaldt skall ögonblickligen försvinna. Humbug tål jag icke. Allt hvad som deremot verkligen är vårt skola vi roa oss med och känna oss lyckliga och glada, att icke längre behöfva lysa med lånta fjädrar. Må glädjen nu stå högt i tak, mina damer och herrar!»

Nu blef det en förfärlig uppståndelse. Pang; »Aj!»; boum... »Åh!»... »Usch!»... »Nej, nu går det för långt!»... »tornera

mig»!..! kling... »det är nedrigt!»... klang... »en sådan skandal!»... ritsch... »hvad skall mamma säga?»... »oj, oj, oj!» hördes från alla håll. Man skrattade och gret, svor och skrek. Möblerna i flera rum rusade ut genom fönstren, först sofforna och så fåtöljerna och stolarna och hackihall efter dem kommo mattorna och gardinerna. I den ena salongen och i ett litet kabinett följde äfven kronorna deras exempel och sväfvade bort med både ljus och manchetter. I ett rum stodo endast några stolar, i ett annat två stakar utan ljus och en termometer. I tamburen funnos dock både spegeln och stolarna kvar. Men nästan alla galoscher voro borta. De flesta öfverrockarna voro också sin kos. Och på flera af dem som ännu hängde der, felades än armarna, än ryggstycket, ja, utaf en fanns blott sammetskragen kvar. Inne i rummen rådde den största förvirring. Än ett än ett annat klädesplagg slet sig löst från de flesta af gästerna och flaxade bort. Behag af flera slag hastade äfven sin väg. Somliga af damerna dånade, några skrattade, men nästan alla sågo högeligen förbittrade ut. Dock må jag göra dem den rättvisan att deras toiletter fortfarande, på få undantag när, voro ganska kompletta. Det enda egentligen anmärkningsvärda var att sömmarna sluppit opp på de flesta kläderna, hvilket tycktes antyda att de försummat betala den fattiga sömmerskan hennes arbete. Men herrarna sågo ömkligare ut, isynnerhet de yngre. De flesta af de närvarande s. k. framtidsmännen irrade omkring i rummen och sökte gömma sig bakom de få möbler som ännu funnos kvar, hvilket betyende naturligtvis tog sig rätt komiskt ut för dem som veta, huru de annars alltid förstå att hålla sig framme och blifva bemärkta. En af dem var i synnerhet beklagansvärd. Han behöfde så väl ett gömställe, men de voro redan alla till trängsel upptagna. I sin ångest ryckte han då en schal från ett äldre fruntimmer, men schalen gled ur hans händer och dräperade sig åter af sig sjelft om den gamla vördnade värda damens skuldror. Han uppgaf då ett rop af hjälplös förtviflan och — — — — — jag vaknade.

JOHAN GRÖNSTEDT.

Skål för Nordens qvinnor.

(Vid en »Nordisk fest».)

Pråket har mest klingande och grannt,
 läktande och ljuft och elegant,
 öfver alla fram allt efter diktarseder;
 rutaf en krans med doft och prakt,
 så, som anstå kan dall skönhets makt,
 för den se'n för qvinnans fötter neder!

Man i rim och meter satt
 ars gyldne flod, de lockars natt,
 t af näktergal och turturdufva
 öfver öfver mer; men det, som är så skönt,
 för ofta blifva blomsterkrönt;
 därför; men mins väl — *ljuft åt de ljufva!*

Man till mig och en sonett,
 och fraser uppå öfifigt sätt,
 sade. Då för mig uti sinnet:
 a lek med ord, är detta kram
 sande och värdt att bäras fram
 dens fest för allvaret och minnet?

Ans ton står ej i harmoni
 rdanskogens friska melodi
 klar vinternatt, då norrsken brinna.
 ig för veklighet och utländsk fiärd,
 kra dockor uti modets värld,
 ej sång, som bjuds åt Nordens qvinna.

I för längesedan har förgått,
 man var en vacker leksak blott,
 nigt barn, än en förtryckt slafvinna.
 gre ej det hör till goda ton
 en dylik fadd explikation
 unt högt och dyrbart ord som *qvinna*.

olicera då? — En enda blick
 ns anletsdrag, dess hela skick,
 som blifvit gjordt och tiden pryder —
 a sådan blick skall nögsamt ge
 som eljest kan och önskar se,
 o hvad qvinnans namn nu mer betyder.

Ett tyst, men troget verk mot gifvet mål,
 Med handen mjuk, men viljan utaf stål
 Och handling för det stora i det lilla;
 Ett öga, klart och skarpt, men mildt också,
 Ett hjerta varmt, men sansadt lugn ändå,
 Ett vett, som inga tomma hugskott villa.

Se der en allmän karakteristik.
 Och vill man ha' en sådan, denna lik,
 För hvarje enskildt fall, må blicken spana,
 Och han i stort, i litet finna skall,
 Hur qvinnan vårdar, hvad hon fått till kall,
 Hur hon går fram alltjemt på ljusets bana.

Jag kunde tala om, hur högt hon står
 I konstens sköna värld, hur hon förmår
 I spel, i sång, i ord, i färger tjusa.
 Jag kunde säga, hur hon, öm och huld,
 Strör ut barmhertighetens rika guld
 Och bringar frid, der livvets stormar brusa.

Men jag det lemnar allt för denna gång.
 O, jag hör sus af björkar, fogelsång,
 Jag ser hvad skönast, ljufvast fins på jorden...
 Jag ser hvad hjertat varmast klappar för,
 Hvad som ett menskosinne djupast rör —
 Jag ser *de väna hem* i höga Norden.

Hem, stilla hem... hvi dallrar detta ljud
 Så rent, så ljuft som barnets bön till Gud,
 Hvi värmes man deraf och känner strömmar
 Af sol och vår igenom hjertat gå
 Och tror sig åter höra till de små,
 De lyckliga med deras rika drömmar?

Ack jo, det skimrar fram en vänlig bild,
 Så klar, så ren, så leende och mild —
 En moders bild, som följer oss på färden.
 Man henne ser på nytt med öppen famn
 Och ropar lycklig hennes dyra namn
 Och glömmmer striden i den kalla världen.

Här slutar jag. Jag intet bättre vet
 Af qvinnan uti dess fullkomlighet,
 Nu ljude lefveropen genom salen!
 För qvinnan, rosen uti Nordens snö,
 För älskad moder, syster eller mö,
 För henne töms den bräddade pokalen.

LUDV. ESSÉN.

Boknyheter.

Lindh, Theodor, Dikter. (Sthm 1875. Pris: 3 kr.)

Det var kort före jul vi läste en mycket onådigt anmälan af dessa dikter någonstädes. Sedan dess har den ganska digra volymen fallit oss i händerna, och naturligtvis voro vi ej alldeles gynnsamt stämda mot densamma, oaktadt vi genom lång erfarenhet fått lära att en särdeles ofördelaktig eller en särdeles berömmande recension mestadels tål vid afdrag, för att blifva alldeles rättvis. Nå väl, vi bekänna att ej heller detta fall jäfvat denna vår erfarenhet. Hr Lindh, finne för öfrigt såsom ses af ett bref från fru Runeberg till utgifvaren, användt till förord, visar i denna egenskap kanske en smula större knagglighet och frihet i det formella än flere andra af hans landsmän, och han kan således omöjligen mäta sig med åtskilliga af våra egna yngre skalder, hvilkas starka sida just är den poetiska formen, versens väl-ljud, diktationens rikedom och eleganta tillspetsning o. s. v. Ej heller skulle vi vilja säga att han utmärker sig för någon större, mer gripande egendomlighet: han kämpar ej för någon idé, han brusar ej framåt mot framtiden, han ger oss ingen storartad utsigt öfver lifvet eller känslans värld. Och likväl — trots alla dessa negationer — är det onekligt att Runeberg har rätt, då han betecknar Lindhs dikter såsom »alster af sann poetisk åskådning». Författaren eger en mild, elegisk känsla, en smekande, ren fantasi, och hans sätt att forma sina idéer är behagligt, fint och ofta slående. Genom sin stora enkelhet och flärdlöshet visar han sig vara en trogen lärjunge af Runebergska skolan, och i den följd af öfversättningar som intager hälften af bandet kunna vi för öfrigt mycket väl följa gången af hans poetiska studier. Han har väsentligen bildat sig efter den nyare tyska skaldekonstens bättre mästare, Uhland, Geibel, Herwegh, Rückert, samt efter några engelsmän och andra af liknande enkel och klar hållning, en Burns, Moore, Longfellow, Béranger m. fl. Denna afdelning, som upptager stycken af ej mindre än 27 skalder, utgör i öfrigt ett ganska värderikt bidrag

till vår lyriska öfversättningslitteratur. Bland förf:s egna dikter skulle vi kunna anföra flera ganska vackra som prof på hvad vi ofvan yttrat; men vi inskränka oss att hänvisa till: »Den lilla visan», »Grafven i söder», »Drufva, dig jag kysser» m. fl. Det historiska sinnet frångår imellertid förf., och därför är han olycklig i dikter, der han vänder sig till sådana ämnen: »Richard Lejonhjerta i fängelset» m. fl. Ypperlig deremot är han som tillfällighetsdiktare, ett af de säkraste bevisen på verkligt skaldskap; läs t. ex. hans sånger till Runeberg, vid studenthusets invigning, till Upsala studenter. För öfrigt skulle vi här kunna lemna en ännu längre lista; men vi behöfva ej upptaga papperet, då vi helt enkelt kunna säga: läs hela boken! Ingen vän af verkligt känd, lefvande diktning skall ångra det.

Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar. Första häftet. Sthm 1875. Pris: 1 kr. häftet.

Det nya, storartade företag hvarmed den aktade förlagsfirman i slutet af fjäråret öfverraskade allmänheten, lofvar att i flere hänseenden blifva af verklig betydelse för vår folkliga litteratur. Sex af våra skickligare yngre författare hafva för-enat sig om att behandla hvar sitt tidehvarf af Sveriges historia, och verket kommer att blifva lika många delar. Den utförliga anmälan visar att O. Montelius åtagit sig framställningen af hedna och äldre medeltiden, H. Hildebrand af senare medeltiden, O. Alin af Sveriges nydaningstid, M. Weibull af Sveriges storhetstid, R. Tengberg af partitidehvarfvet (frihetstiden och gustavianska skedet) samt J. Hellstenius af nyaste tiden. Man finner här af att fackmän komma att behandla det hela, och att således dettas vetenskapliga halt och antagligen äfven skriftsättet komma att motsvara förväntningarna. En enda, men hufvudsaklig invändning skulle kunna göras mot sjelfva planen, att nämligen verket i sin helhet kommer att sakna likformighet och det genuina sammanhang som en och samma hand otvifvelaktigt förlämnar arbeten

slag. Det lefvande, personliga infrångår, med andra ord, det nya i viss mån. Dess fortsättning ligger i att lägga i dagen, om denna är särdeles kännbar, och om den är af andra viktiga fördelar. Oss om, som om den grundliga kännedom hvar särskildt skede, hvilken, med vår tids anspråk, förutsättas enskild vetenskapsman, genom den äga fördelningen komme till full och om sålunda det stora verket ej got nationalverk i den meningen ex. Geijers eller Fryxells historier, det i alla fall lemna den stora alln en fullständig, från vetenskapens de ståndpunkt hållbar, jemnt förild af det älskade fäderneslandets ng. Särskildt förtjenar märkas att, nmålan nämner, äfven den biografi-grafiska och odlingshistoriska delen historia kommer att framhållas i öfversigter.

Om arbetets text; men det kommer att erbjuda äfven en annan sida, hvilken all sannolikhet borgar för dess lilla framgång. Mer än två tusen utlofvas såsom belysning af inneamtliga framställande afbildningar lilla föremål eller af samtida åter, således en verklig skatt af folk bildkonst. De 118 träsnitt som första häftet visa tillräckligt, med rikedom arbetet i detta afseende sedt, och hur noggrant afbildning föras. Fotografien har äfven grilla träsnittets område, det ses af den de trohet med hvilken åtskilliga af gånggrifter m. m. här äro åter och som verkligen kan kallas mön-

na slutligen anmärka, att det utiflet behandlar »stenåldern», såleängst taget, utgör en förhistorisk g till det hela, liksom väl äfven uringen, brons- och jernåldern, komgöra. En dylik arkeologisk och storisk öfversigt är imellertid den umerå möjliga behandlingen af det f som i vanliga svenska historier hednatiden och upptages af åtskilgörelser för »Ynglingaättens» o. dyl. f ungefär samma historiska halt. sljd af den jämförelsevis rika arkeolitteraturen hos oss, denna afdel-

ning ej kommer att erbjuda något väsentligen nytt, så gagnar det alltid att äga en sammanfattad och folkligt hållen redogörelse för dessa åldrar, i hvilken det odlingshistoriska elementet får öfvervigten. Vi lyckönska således svenska litteraturen till det nya verket och skola ej underlåta att tid efter annan och i mån af dess offentliggörande fästa våra läsares uppmärksamhet derpå.

Roscoe, H. E., Kemi. Öfversättning af P. T. Cleve. (Sthm 1875. Pris: 1 kr. 25 öre. Utgör: Naturvetenskapernas första grunder, 2.)

Föreliggande lilla häfte, elegant tryckt, med 36 bilder och i en treffig brunröd kapprock af engelsk cloth, utgör andra afdelningen i en serie afhandlingar, öfversatta och bearbetade efter ett liknande engelskt företag »Science primers», utgifvet af professorerna Huxley, Roscoe och B. Stewart. Till antalet 8 (af hvilka 6 i original utkommit) bilda de en för hvar man fattlig inledning till de särskilda naturvetenskaperna och torde i denna egenskap äfven hos oss få påräkna stor framgång, särskildt som handböcker vid skolundervisningen. Fyra af våra mer bekanta vetenskapsmän, hrr Cleve, A. Key, Chr. Lovén och G. Retzius, hafva förordat företaget på det varmaste, och då torde all anbefallning från icke-auktoriteter vara fullkomligt öfverflödig. Blott det kan nämnas att öfversättaren af det nu föreliggande häftet »ej kunnat i originalet finna något af vikt att ändra och ej tilltrött sig att genom bearbetning kunna göra arbetet bättre», ett i sanning vackert vitsord af en bland våra yppersta män inom kemiens fack. De följande afhandlingarna lofas färdiga under loppet af innevarande år.

Ule, O., Kemiska företeelser. Populära skildringar från kemiens intressantaste områden. Svensk bearbetning. (Gefle 1875. Pris: 2 kr.)

I sammanhang med föregående tillåta vi oss att omtala detta arbete af en redan välbekant författare, som visat sig såsom en utmärkt populär författare på det naturvetenskapliga området. Framställningen är äfven här behaglig, klar och enkel, och

de behandlade ämnena valda med synnerlig omsorg. Exempelvis anföras vi afdelningarna om förbränningsprocessen, tvål, vinets kemi o. s. v. Översättningen synes gjord af sakkunnig person.

C. G. Starbäcks Berättelser ur svenska historien. Fortsättning af *P. O. Bäckström*. Tofte delen. (Sthlm 1875. Pris: 1 kr.)

Fullkomligt kan man instämma med förläggaren, då han i sin anmälan tecknar Starbäcks berättelser som en folkbok i detta ords bästa mening. Det är därför med nöje man af nu föreliggande del finner att det afbrott som beklagligen träffat arbetet endast varit en tidsfråga, och att dess fullbordande, om än af annan hand, numera kan emotas. Att döma af denna del synes verket icke komma att förlora, utan till och med vinna i haltfullhet och vetenskaplig omfattning, utan att framställningens klarhet deraf lider. I hvad mån fortsättaren kan komma att i skildringens liflighet och den varma fosterländska andan täfla med sin föregångare, är ännu svårt att afgöra, då det ämne han här haft att behandla, förmyndarestyrelsens inre förvaltning under drottning Kristina, svårligen lämpar sig för en konstnärligare, mera vitt framställning. Imellertid är det med verkligt nöje man tager kändedom om förf:s rediga och lätt fattliga teckning af den viktiga utveckling som gick för sig under Axel Oxenstiernas kraftfulla och kloka

ledning, och hvilken i många hänseenden varit bestämmande för hela vårt följande samhällsskick.

Fortsättningen lovas utkomma med omkring tre häften för år, och torde hela verket vara fullbordadt om fyra till fem år.

Sacher-Masoch, Maria Theresia och frimurarna. Historisk novell. Översättning. (Sthm 1875. Pris: 1 kr. 25 öre.)

Ofvanstående arbete, första stycket i en hittills ej fortsatt serie berättelser »Från hofvet i Wien», utkom på tyska 1873 som novell och i fjor i form af historiskt lustspel, men måste icke för ty oundgängligen föras till den stora mängd af sådana alster som tyskarne sjelfve med en teknisk term nämna »Leihbibliotheksfutter»; och ej ens inom den arten skulle vi vilja tillmätta denna berättelse någon högre betydelse. Förf. är tydligen en ytlig mångskrifvare, en man af en viss formel färdighet, med ett godt förråd af fraser, men utan verklig begåfning — eller åtminstone utan tid att göra sina möjligen innehafvande gåfvor gällande. På företeelser sådana som denna s. k. historiska novell lånar det ej mödan att spillas många ord; men man kunde rättvisligen begära att vår litteratur skonades från dem, helst när de dertill framläggas i en översättning af temligen underhålligt slag, i hvilken åtminstone vissa vändningar låta oss ana att vederbörande ännu vandra de elementära språkstudiernas törniga stig. —RN.

Till anmälning insända böcker:

Illustrerad Följetong 1—3. Pris: 10 öre.
Ouida, Pascarel, roman, öfvers. af C. F. Bagge.
Förre delen. Pris: 1 kr. 75 öre.
Theuriet, A., Gerhards giftermål, novell. Pris: 1 kr. 75 öre.

Några ord i försvarsfrågan. Pris: 30 öre.
Spelhagen, Fr., Rosa på Herrgården, novell.
Pris: 1 kr. 50 öre.
Teknisk tidskrift, Sjette årgången, 1 häftet.
Pris: 1 kr.

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften *NU* finnas till salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens ombud samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

Masaniellos tarantella.

Kommen hit I bröder alla, lemnen hafvets våta värf,
Nu är icke tid att sköta näten för en lumpen skärf!
Kommen, jag är Masaniello, fiskarn från Amalfis strand:
Jemnt min röst var van att tända bruna kinder upp i brand.

Hafvets söner, hafvets döttrar, barn af sköna Napoli,
Hvar är glädjen, sången, dansen — dansen förr så yr och fri?
Landsmän, hvar är glädjen? — Mulne svaren I och blicken ner:
Glädjen? — honom ej vi känne, men spanioren desto mer.

Från Castiliens brända hedar kom han hit med urblekt rock;
Nu han har det gula guldets, har det hvita silfrets ock.
I de slott, vi byggt åt honom, stolt han ej drar för gardin,
Då han kysser våra tärnor, då han dricker af vårt vin.

Då han kom, hans torra knota genom drägtens trasor sken,
Ryttarstöfveln knappt fick fäste på Hans Nådes spindelben.
Nu, en etterfylld tarantel, pöser han af öfvermod
Och det stinna hull, han fått sig, har han sugit af vårt blod.

Bröder, jag är Masaniello, alle kännen I mig grannt:
Då en nyhet jag förkunnar, vet enhvar jag talar sannt.
Du som klagade att dansen flyktade med glädjen bort,
Vet, jag råkat tarantellan — hit hon kommer innan kort.

Nyss i klara morgonpurpurn jag Vesuvius besteg,
Der för spanska strupar drufvan kokar på vulkanisk teg.
Öfver stelnad ström af lava gick jag trälens tunga gång,
Stum fast smekt af varma fläktar, stum fast smekt af fogelsång.

Matt och liknöjdt såg mitt öga soluppgångens skådespel —
I de frukter solen brynar, landets barn ha ingen del...
Golfens lugna silfverspegel krusade ett stim af fisk —
Skynda, slaf, fyll silfverfaten på en utländsk herres disk!

Bäst i mina sorgsna tankar jag stod sänkt, — hvad hände då?
Först mitt namn jag hörde ropas — doft ett thordön ljud derpå,
Och ur kraterns svalg i blinken ljungeldsnabb steg upp en mö.
För min blick i ringdans svängde berg och skyar, land och sjö.

Stolt hon syntes som en drottning ifrån hjessa och till hæl,
Men i ögonvrån satt skalken, log förtrolig folkets själ.
Det var hon, var tarantellan, här ej sedd på långa år:
Det var hennes mörka öga, det var hennes lösta hår!

Öfver hennes panna röda fiskarmössan satt på sned,
Hennes uppsyn vild och lustig, syntes nu tillika vred.
Hotfullt spände hon i sidan muskelstark och naken arm
Och stilletten, blanke hämnarn, doldes tätt vid hennes barm.

Masaniello, så hon sade, tror du ej jag vet din nöd?
Masaniello, folket sörjer utan frihet, utan bröd.
Stackars mina bruna gossar, omildt trycker oket er!
Stackars mina mörka flickor, ingen dans och glädje mer!

Bredvid plogen som vid åran, så i regn som solskensbadd
Stinger eder främlingspiskan liksom en tarantels gadd;
Men då en tarantel stuckit, skakas giftet bort af dans —
Heter jag ej tarantellan och är jag ej än till hands?

Masaniello, till Neapel! — Här skall bli ett annat slag;
Med den styfve Castilianarn vill jag dansa litet, jag;
Dansa, så hans knäveck skälfver, plymen ryker från hans hatt.
Masaniello, dolkar, pikar! — Hej, det blir en lustig natt!

Masaniello, till Neapel! — Min och frihetens gesandt,
Då du säger att jag kommer, vet enhvar du talar sannt.
Masaniello, dolkar, pikar! — Än i qväll skall dansen stå.
Sjelf Vesuvius ger er tecknet till att börja, mina små!

Så hon talte Bröder, systrar, sen I ej på bergets spets
Hur det röda svafvelmolnet ständigt vidgar ut sin krets?
Hören I vulkanens åska, nyss i fjerran dämpad, svag,
Ständigt rycka oss allt närmre? — Nu, hvad väldigt thordönsslag!

Landsmän, nu är stunden inne, jord och himmel stå i brand:
Upp till vilda frihetsdansen, upp med stål att bryta band!
Länge nog har främlingsligan spelat herrar i vårt hem,
Masaniellos tarantella nu vi spela upp för dem!

CARL SNOILSKY.

Det underjordiska Rom.

(Forts. fr. föreg. häfte.)

IV.

Det skulle fordras en hel bok för att blott i korthet påminna om det viktigaste, man kan lära af katakomberna. Vi måste nöja oss med ett betydligt mindre utrymme, men skola dock söka att i förbigående vidröra alla punkter. Endast om latinen i katakombernas inskrifter, hvilken stundom är det bildade språket, men oftast vulgäridiomet, töras vi i denna populära uppsats icke nämna ett ord mera.

Hvad beträffar sjelfva de lärosatser, hvilka kyrkan i katakomberna gifvit uttryck i bildspråk eller skrift, har derom en stor strid förts mellan romersk-katolske och protestanter. De förre ha vrängt och vridit allt till förmån för påfviska dogmer, medan de senare icke velat se annat deri än sin egen torra katekes. Fullkomligt sammanfaller emellertid intetdera med den ursprungliga kyrkoläran, som var föga utvecklade och formulerad, men dock, åtminstone från det tredje seklet, torde befinnas

ra katolsk än de fleste af oss ännu föreläsa sig. Vi vilja härtill blott tillfoga till den äldsta kyrkan, liksom vår, trott på kristi gudom: uti inskrifterna kallas han alldeles oförtydligt »gud» och »allsmäktig gud» (deus omnipotens). Äfven treenigstäläran inskräpes genom en bildlig framställning. Gud Fader sitter i en stol, mot vars höga ryggstöd den helige Ande lutar sig, medan sonen till den framför det första människoparet. Vi kunna ock se, huru i katakomberna, fastän småningom och icke från början, en kult af madonnan och helgonen samt böner för de aflidne uppkommit.

Vid ett första besök i Roms katakomber visar det sig strax att de äro sjelfva aggan för det kristligt-religiösa måleriet. Fullkomligt torde man väl svärigen kunna räkalla de äldste kristne från konsthat eller, kanske rättare, fruktan att genom utförlig eller njutning af konsten återfalla i afgudadyrkan. Derför torde mången af dem ha sagt som Lycophron i Stagnelii »Martyrer:»

Mot klippans barm jag krossade min lyra:
Ej tållar hon med bergens echo mer.

Och mången nyomvänd har utan tvifvel, i likhet med Chromatius i Wisemans »Fabiola», sönderslagit alla de sköna statyer, han råkade hafva i sin ego. För dylika närde i synnerhet alla judekristne en fruktan, som deras förra religion inplantat hos dem; och hos de judaiserande kristne sekterne kom naturligtvis ej heller i fråga någon bildlig framställning ur människo- eller djurverlden. Föga bekymrade sig ock om konsten de kristne sekter, som slöto sig närmare till de hedniska religionerna: gnotikernes framställningar af Abraxas (det i sina 365 lifskretsar utströmmande gudoms-äsendet) vittna blott om konstens yttersta örfall eller, kanske rättare sagdt, om dess allkomliga upplösning. Från hedendomens tide hade den tidens konstutveckling icke ett vänta någon lifvande fläkt. När åter igen konst förmår att i längden hålla sig lifligt genom blotta efterbildningen af förfångna tidens mästerverk — äfven om dessa då tidens kristne kunnat med godt samvete efterbildas — återstod för de kristne ett enda val, så framt de ville se sitt försköndt af konsten. Det var att, till en sjelfständig kristlig konst hade ut-

bildat sig, i de gamla formerne, så långt det lät sig göra, ingjuta den nya lifsåskådningens ande. Inom kort fördes kristendomen af sig sjelf derhän. Men det rädde, för att nyttja en kyrklig urkunds liknelse, »en half stunds tystnad» i världen, innan förseglingen på den kristliga konstverksamheten bröts upp. En liten tid ännu hade de kristne nog af att känna sig som uteslutande kristne, befriade från deltagandet i världens kulturlif. Ännu kände de ej behof att på den bildande konstens områden »tala i tungor.» Till en början voro de derför likgiltige för alla hennes sköna uppenbarelsen.

Denna likgiltighet hade ock en annan rot, nämligen i en, under kyrkans äldsta dagar, mycket gängse väntan af världens snara undergång och ett tusenårigt heligt rikes upprättande på jorden. Uppenbarelseboken förlägger, i sin bekanta siffergåta, tidpunkten för dessa tilldragelser till Neros regering; och vi kunna icke förtänka de svårt plågade kristne derför att de ansågo denne kejsare elak nog att spela »antikrist,» eller att den utlevade romerska världen syntes dem mogen för undergång. Men om så snart jorden skulle rensas ifrån hvarje ogräs, om, medan de fleste ännu lefde, all »hedningarnes härlighet» skulle »införas i Guds stad,» hvad lönade då mödan att göra annat än vaka, bedja och förbida? — Äfven detta, snart öfvergående, missgrepp i afseende på lifvets bestämmande är ganska ursäktligt. Det var icke länge sedan apostlarne sett Kristus bortfara i höjden. Ännu var det som om hela församlingen stod och stirrade i den öppna skyn efter hans återkomst.

Men församlingens ungdomsdröm och hennes tillfälliga likgiltighet för konsten slogo öfver hos de medlemmar, som ville vara »renare» än de andre och skilde sig från hopen, i svärmeri och verkligt konstförrakt. Så var, t. ex. förhållandet med »de siste dagarnes helige» i forntiden, montanisterna, till hvilken sekt hörde de af Stagnelius besjungne »Martyrerne» och de förföljde kristne i Almqvists legend »Melia.» Endast kyrkan sjelf höll den rätta stråten, som förde till historiens mål.

Och hon uppammade ingalunda — det se vi i katakomberna — några fiender till bildande konst. Huru skulle också de äldste kristne kunnat vara det i längden?

Hade icke Paulus ropat till dem: »Allt är edert!»? Hade icke Kristus och apostlarna nyttjat bilder i sitt tal? Hvarför då icke också begagna sådana, till ögonfägnad och uppbyggelse på en gång? — Kristendomen förvandlar väl det inre lifvet, men alls icke det yttre, derest icke detta är sedligt sjunket. Vi se också af katakombernas artistiska qvarlefvor att de kristne tillägnat sig alla den antika konstens ämnen, med undantag blott af sinligt retande och afgudiska framställningar. De smyckade martyrgrafvarna med genier och sångmör och segergudinnor och scener från kappkörnin-garna — alldeles såsom Paulus hemtar bilder från vädjobanan och talar om den segerkrans som väntade honom. Till och med de bekanta bilderna ur vinets triumftåg, bakkantinnan med tyrsus-staf och panter, förekomma der en gång, såsom betecknande den andliga kraftens utveckling ur och seger öfver det rent materiella: uppenbarligen är här dock endast fråga om det »sanna vinträdets», Kristi och hans läras, magt. Offerhärlden Hermès med sin vädur är förvandlad till »den gode herden», som spar sig ingen möda att skaffa det vilsna lammet till rätta, och till och med är villig att »låta sitt lif för fåren.» Orfeus, kring hvars spel hela den tjusta naturen församlas, är äfven en bild af honom, som skall »draga alla till sig.» Odysseus, bunden vid masten och lyssnande till sirén-sången, betecknar den kristnes strid mot frestelserna.

Sålunda gjorde den kristna församlingen i katakomberna antikens bilder till underlag för sin egen läras bildspråk: detta var i det hela ingenting värre än hvad Kristus sjelf synes hafva gjort sig skyldig till. Ty hans bekanta liknelse om löse- och binde-nyckeln finner sin enda verkligt tillfredsställande förklaring i attributerna till en genom hela forntiden berömd och efterbildad framställning af Hekate. Originalt; en staty af Alkamenès, fans på Akropolis i Athen, och hade, af sin uppställning på bastionen framför Athena Nikés tempel, namn af »Hekaté på bålverket» (H. epipyrgidia).

Man begagnade sig alltså i början af förut gifna framställningar, såsom sinnebilder, och inlade blott i dem en djupare mening. På alldeles samma sätt gaf kristendomen en ny pregel åt de gamla orden:

ande, tro, kött, värld, o. s. v. Vi träffa deremot i katakombarbeten från tredje seklet redan fullfärdig en egendomlig kristligt-biblisk symbolik. Från denna tid var också katakombernas planmessiga utsmyckning med målningar en pontifikatets och kyrkans viktiga angelägenhet. Från tredje seklet har man ock i Calixtus-katakomben en märklig kyrkohistorisk målning. Martyren står framför en hotande domare, och målaren har tydligen bemödat sig att i hjeltens blick lägga uttrycket af orubbligt trosmod. Vid sådana framställningar plågade man äfven afbildade Kristus såsom prisdomare (athlothetes).

Man känner alltför litet fornåldern och hela det bildlif, hvori han lefde och rörde sig, i fall man tror att de förste kristne länge kunnat undvara detta lifselement. De gjorde det också ingalunda: i katakomberna, icke mindre än i Pompeji, hade man bilder för sig, hvarhelst man gick och stod. Denna katakombernas bildrikedom torde ock vara tillräckligt framhållen i det föregående. Visserligen höjde sig i kristendomens äldre tider röster mot bilderna, och särskildt mot Kristusbilderna; men dessa röster voro aldrig kyrkans, utan dels sekternas, dels enskilde kyrkolärares, som hylade en osund spiritualism. Noga räknadt, voro endast trenne af kyrkans gamle lärare fiender till bilderna: den montanistiske Tertullianus, Eusebios från Kaisareia och Epifanios. Tertullianus för ordet för montanisterna. Det var han, som först mistydde skildringen af Kristi person i Esaie profetia. Det är han, som talar högst om Kristi oädla gestalt, och påstår att ingen skulle vågat spotta i Kristi ansigte, derest icke denna obehagliga uppsyn förtjenat en sådan skymf. Montanisterna betraktade i allmänhet konsten som en hednisk styggelse. Men kyrkan uppsade ock, så fort som möjligt, gemenskapen med dem; och katakombernas så väl direkta som symboliska framställningar af Kristus äro en i bilder fortlöpande insaga emot dem. Till och med deras irrlära om en oförlåtlig synd tyckes motsägas af katakombernas bildspråk, hvilket så ofta låter den gode herden hembära ett kid i stället för ett lam. — Om Epifanios, en välmenande men inskränkt ifrare, veta vi att han vid tillfällena förstörde bilder, men han gick då icke kyrkans ärenden. Äfven i protestantismens

ldsta dagar reste sig bildstormare, till dess
uthers väldiga ord näpste stormen.

När kyrkan själf talar mot bilderna,
ro hennes ord rigtade mot afgudabilder,
not förföriska framställningar och mot dyr-
an af målningarna. »Jag vet,» säger Au-
ustinus i sitt arbete om kyrkans sedva-
or, »att det finnes många tillbedjare (ado-
atores) af målningar. Men småden dock
ke kyrkan för de dåliga människoseder,
vilka hon själf fördömer och dagligen
träffar att förbättra!»

Det är emellertid sant att den äldsta
yrkan sorgfälligt undvek att i bild utan
msvep framställa sina djupaste troshem-
gheter. Sådant härrör dels från hennes
rkandisciplin: endast småningom invigdes
yrkans »catechumeni» i hennes mysterier;
els fruktade man att kasta det heliga för
edningarne, hvilka under förföljelsetiderna
skärade och förstörde det. Den senare
mständigheten är orsaken hvarför konsten
ar friare i katakomberna än i de 46 kyrkor
från jord, hvilka de kristne redan i tredje
eklet egde uti Rom: i de sistnämnda fun-
os högst få väggmålningar, medan kata-
omborna voro fyllda af dem. Derför fram-
taldes ock troshemligheterna genom sådana
inbilder som Kristus-monogrammet och
skens tecken. Det senare uppkom, som
ekant, deraf att det ord, som i grekiskan
notsvarar svenskens »fisk,» är sammansatt
af initialerna till orden i bekännelsen:
»Jesus Kristus, Guds son, frälsare.» Dopet
eger flera symboliska beteckningar. Den
vanligaste är den flod, hvilken Moses med
sin staf framlockar ur klippan: Paulus sä-
ger ju också om israeliterne i öknen att
»de vordo alle döpte under Mose och drucko
af den andeliga klippan, hvilken klippa var
Kristus.» En annan sinnebild är den me-
tande ynglingen: det är Kristus, som i do-
pet drager oss till sig. En kyrkofader sä-
ger också, uti en skrift om döpselen, att
genom vår Ichthys, *) Jesus Kristus, födas
i vattnet vi småfiskar (pisciculi). Nattvar-
dens akt har utseende af en vanlig antik
måltidsscen, men det enda som förtäres är
bröd och fisk. Och icke sällan ser man
denne mystiske fisk bära på sin rygg en
korg, i hvilken står en bågare med vin,
omgifven af korsdelade bröd (panes decus-
sati). Korset är på mångfaldigt sätt be-

tecknad, men de tre första seklen gåfvo
ingen direkt framställning af Kristi kors-
fästelse.

V.

Om än i viss mån katakomberna måste
betraktas som den antika konstens grafvar,
ty de forna konstidealen hade försvunnit
från jorden, begrofs dock konsten der nere
icke för att multna, utan för att uppstå i
nya härliga gestalter. I allmänhet håller
den fornkristna konsten jemna steg med
den samtida hedniska, hvad det tekniska
utförandet beträffar. Ju äldre de kristna
konstverken äro, dess bättre äro de. Och
när under sekulens lopp, de kristne figu-
rerne börja få en mindre skön kroppsbild-
ning samt visa sig stele och onaturlige i
rörelser, är ett ännu större förfall i dessa
hänseenden att iakttaga hos de hedniska
bildverken. Den hedniska konsten var på
senare tider icke i stånd att, som förr, i
sina bilder utpregla en själfständig lifs-
form, ty en sådan är otänkbar utan sed-
ligt innehåll, och de sedliga syften, som
hittills hållit antiken uppe, hade på sistone
oåterkalleligt förlorat sin kraft. Med an-
den förföll alltså formen, och med den an-
tika konstens teknik gick också den krist-
nas förlorad. Men den kristna konsten föll
aldrig så fullkomligt, ty hon bevarade dock
ett visst sjäfullt uttryck eller just det,
hvarur en ny utveckling skulle framgå.

Det som mest skiljer de kristna konst-
alstren från samtida hedniska är dels ett
allvarligare, renare och innerligare uttryck,
dels en större stränghet och enformighet i
utförandet. Den hedniska konsten under
dessa tider eftersträfvade en individualitet,
som hon just då icke förmådde uppnå, ty
den senare hedendomen företedde visserli-
gen sträfvanden åt alla håll, men fasthöll
intet, och egde följaktligen ingen karakter.
Den kristna konsten deremot försöker min-
dre att individualisera och uttrycker sålun-
da karakteren hos den äldsta kyrkan, som
höll så strängt på det allmänliga och
gemensamma.

Det sinnebildliga uttryckssättet gör sig
också gällande i katakombernas mindre
konstföremål — ringar, örhängen, terra-
cotta-lampor och glaskärl — i hvilkas när-

*) D. v. s. fisk, enligt nyssberörda bokstaflek.

mare beskrifning jag icke hinner inlåta mig. Längre tillade man dessa glas en mycket hög ålder, men Garucci har upplyst att de förskrifva sig från fjerdte seklet och varit begagnade vid de kristnes fester, kärleksmåltider, bröllop o. s. v. Den röda fällningen i glaset är också icke blod, utan vin. I allmänhet får man akta sig att obetingadt tro hvad vanlige katolske arkeologer säga, vare sig i tal eller tryck: de vilja så gerna inbilla sig sjelfve och andre att katakomberna äro uppfyllda af martyrgrafvar. Sålunda tolka de bokstäfverne B. M, hvilka så ofta äro ristade på grafven, alltid med Beato Martyri, d. v. s. åt den salige martyren, änskönt tecknen äro en fornromersk grafformel och böra tolkas: Bonæ Memorïæ, d. v. s. i god eller välsignad hågkomst. Det är sant att kärnan i hvarje katakomb utgöres af obestridda martyrgrafvar. Vid dem firades gudstjensten, öfver dem utdelades nattvarden, och omkring dem, helst så nära som möjligt, sökte de andre troende att få sina grafplatser. Med särskild gudstjenst och kärleksmåltid firade man martyrnens dödsdagar, hvilka fester på kyrkans språk kallades födelsedags-gillen (*natalicie*, med underförstådt *cenæ*): de troendes dödsdagar voro ju också begynnelsepunkter för det verkliga lifvet. Men katakombgrafvarna gömma långt flera hvardagsmenniskor än martyrer. Vi få erinra oss att de i århundraden varit allmänna kyrkogårdar till Roms samtliga 26 pastorat. I den ofantliga mängd lik, katakomberna innehålla, utgör martyrnens siffra ett försvinnande tal. Heller icke voro alle, som här jordades, helgon. Afståndet från vår egen tid och närheten till Kristi och apostlarnes hafva alltför länge och ofta ställt desse äldste kristne i en falsk dager för vår betraktelse. Man tror så lätt att anden varit öfver dem hvarje ögonblick, att de egt en Pauli eller en Johannis djupa blick i Guds rikes hemligheter, att deras fötter aldrig stapplat på vägen. Det är historiskt origtigt. Nya Testamentets epistlar, d. v. s. apostlarnes herdabref till församlingarna visa ju bäst att den äldsta kristna menigheten hvarken i lära eller lefverne motsvarande de höga föreställningar, man är van att göra upp för sig om den samma. Partistriderna och de sedliga förvillelsorna inom den äldsta kyrkan föranleda de skar-

paste tillrättavisningar från apostlarna; och samma kyrkas läromeningar voro mycket mindre bestämda än den kan ana, som tolkar apostlabrefven efter hvad han inhemtat af nyare kyrkans bekännelseskriter. — En kyrkans medlem i våra dagar eger utan tvifvel både klarare och större kristendoms-kunskap, och hans lif är riktadt med all den erfarenhet, som vans af den äldre kyrkan med seger i det hela, men också med många enskildes nederlag. Så skall det gå allt jemt, ty äfven Kristi rike har sin historia. Kristenhetens, liksom mensklighetens, första ålder är barndomen. Kyrkan var då, uti inre mening, knappt mera än ett frö — väl med oändlig lifskraft, men med ännu outvecklade lifsformer.

Dock lika gerna som den enskildes tankar uppsöka hans barndoms- och ungdomstid, så ofullkomlig i mycket denna än var, gå mensklighetens tankar tillbaka till hennes lifs gryning, öfvergjuten som den är af ursprunglig glans och friskhet. I hopp att bli andligen ung på nytt frammanar man för sig denna tid och dröjer med välbehag vid de lekar och idrotter, som sysselsatte dessa dagars barn och ynglingar. I politiskt och intellektuellt hänseende blicka vi tillbaka till antiken, vårt religiösa lif söker föryngra sig vid minnet af martyrnens kyrka.

Att förena den högsta andliga kraft med ungdomens friskhet var i stort möjligt blott en enda gång i menniskoslägtets historia, och att ett sådant lif kom till verklighet är den klassiska fornålderns ära. Den högre stämning, som vi alla få vid minnet af dem vi älskat och beundrat i lefnadens vår, har den nyare tiden i allmänhet funnit, när hon fördjupat sig i Greklands och Roms forntid.

Och från kyrkans tidigaste dagar fläktar äfven en vårluft emot oss i det religiösa lifvets enkelhet och i de egenskaper, som utmärkte de förste kristne: hjertats enfald, barnasinnets under hela allvaret af deras sträfvanden, ungdomlig urprunglighet och samma blida gladlynthet i lifvet som i döden. Allt annat hos apostlarnes kyrkan är i senare tidens kristendom vordet upprepadt eller öfverglänsat: lärans djup och klarhet, lefvernets helighet, trosstyrkan, dödsföraktet och hvad mera kan tilläggas; men nyssnämnda drag har kristen-

sten aldrig mera företett, ty i sin lifstid
man endast en gång ung.

Också tillväxte kyrkan så, som en ung-
om plägar växa. Försöken att genom
lodsdomar qväsa henne, hade alltid en
otsatt verkan mot den åsyftade, ty

— — — — — alla bödelssvärd
Ha endast putsat kristendomens träd
Och, hindrande en alltför yppig växt,
Blott hårdat kraften, som i stammen bor.

Så sjöng Stagnelius, och fordom brukade
nan om samma förhållande yttra: marty-
ernes blod är kyrkans utsäde. De tillfäl-
liga åderlätningar, historien omförmäler
under namn af förföljelser mot de kristne,
ittömde ingalunda kyrkans kraft. Hon
älde dem godt, ty hennes svaghet hade
ngen likhet med den rådande sjukligheten
u för tiden, nemligen blodbrist.

De förste kristnes segerrika lidanden
kunde icke undgå att behandlas i dikten,
ästän, sanningen att säga, dessa konst-
verk oftast äro mindre poetiska än de enkla
egender, ur hvilka de äro hemtade. Re-
an strax i början af femte seklet utgaf
urelius Prudentius sina skaldestycken. Det
ästa i samlingen är utan tvifvel diktey-
eln »Om kransarne», d. v. s. martyrkro-
orna. Ehuru dessa stycken, i likhet med
Prudentii öfriga skrifter, lida af ordsvall
och retoriskt glitter, utmärka de sig dock
för så pass åskådlighet i framställningen
att, när dertill komma innehållets värma
och lif — egenskaper, hvilka sällan för-
neka sig hos Prudentius — dennes martyr-
historier ännu torde vara det bästa, som
dikten på detta område har att uppvisa.

Så väl i episk som dramatisk form,
men på ett barbariskt medeltidsspråk, fram-
trädde, vid sextonde seklets ingång, flera
martyrlegender. Nunnan Hrothsvitha i tion-
de seklet utgafs för deras författarinna. Hon
hade väl och antecknat dem på flürlös
munklatin: den poetiska utstofferingen till-
hörde likväl Konrad Celtes och hans med-
hjelpare. Lidelsefulla uttryck saknas icke
i dem, men någon konstnärlig behandling
kommer der ej i fråga. De bilda motstyc-
ken till Calderons *Comedias de Santos*, som
visa ännu djupare blickar i karaktererne och
i formelt hänseende den finaste konst, men
i egentlig dramatisk motivering äro fullt
ut lika svaga.

Med denne sin store mästaress föredöme

för ögonen sökte (1640) »le grand Cor-
neille» i *Polyeucte martyr* att, efter sin
anda, ur en martyrlegend skapa en »tra-
gédie chrétienne». Kappadocien eller »Min-
dre Armenien», dit scenen är förlagd, har
ett ryktbart namn i de kristna legenderna.
Staden Melitene, der Polyeuctus led martyrdöden under Decius, var ståndqvarter för den berömda tolfte legionen, hvilken sagan döpt till en kristen här, och hvars tillnamn *Fulminata* (den af blixten träffade) förvandlad till *Fulminatrix* (den blixtrande), så länge gjorde sjelfva historien om kejsar Marci marcomanniska fälttåg uppbygglig. Hvad Pierre Corneilles sorgespel beträffar, saknar det icke goda karaktersskildringar, så länge författaren blott sysselsätter sig med Severi och Paulinas kärlek, men att det endast såsom kärlekshistoria eger psykologiskt värde, ställer det lågt som »kristlig tragedi». Hufvudpersonen, Polyeuctus, drifves fram i sitt blindt stormande nit mindre af den religiösa känsla, som ger sig uttryck öfver allt i Calderons dramer, än af fruktan för ett återfall i syndens och djefvulens våld, om han icke genast eröfrar martyrens segerkrona. I andra aktens slutscen blottar han denna sin innersta driffjäder:

Af synden toges snart ifrån mig segerpalmen.

Hvi sätta djerft på spel hvad döden säkert ger?

Han öppnar himlens port; så mildt han sig beter.

För öfrigt är händelsernas utveckling oberoende af allt, som man är van att kalla dramatiska bevekelsegrunder. Omvändelserna till kristendomen, hvilka äro afgörande för det helas gång, försiggå i Corneilles martyrdrama lika plötsligt som i Calderons stycken och derjemte utan ens en skynt till motivering. Kristendomen utbreder sig likt en andlig smitta. Den enes död i denna tro framalstrar tillståndet hos en annan, som hittills saknat allt begrepp om den nya läran.

Min make, när han dog, mig gaf sin läras ljus!

säger Pauline i femte aktens femte scen.

Då emellertid all verklig dramatik bör grunda sig på andliga förutsättningar, synes denna konst näppeligen tillstädja för-

härilgandet af psykologiska underverk och sjukdomsföreteelser, huru bestyrkta af forskning och erfarenhet dessa senare än månde vara. Icke ens Corneilles retoriska kraft och grannlåt mäta öfverskylla denna dramatiska brist.

Svensken Jacob Hendrik Mörks »*Thecla* eller den bepröfvade trones dygd» — en roman från förra århundradets midt, af nära tusen sidors längd — är den äldsta dikt på detta område, hvilken framträdtt i prosa-berättelsens form; men hon är ock den mest misslyckade i sitt slag. Hon är knappt annat än den tidens luterska teologi uti en skäligen afskräckande, dels retorisk, dels sentimentalt moraliserande form. Den historiska romanen förstod ej ännu konsten att förläna sina skildringar behörig tids- och lokal-färg.

Denna konst tillhörde åter i icke ringa grad François René de Chateaubriand, som 1809 utgaf *Les Martyrs*. Hvem känner icke hur utmärkt denne författare är i sina landskapsmålningar på prosa? Trots sin långträdighet, tillfredsställer Chateaubriands dikt, jemväl i andra hänseenden, skäligen de fordringar, man kan ställa på den historiska romanen. Sjelfva karaktersteckningarna, ehuru stundom något öfverdrifna och alltför allmänt hållna, sakna hvarken finhet eller åskådlighet. Såsom det dittills bästa i denna rigtning, och som ett troget uttryck af den katolska ande, hvilken vid denna tid började ånyo att mäktigt resa sig, vadt boken föremål för en rättvis beundran, och Teneranis mejsel har odödliggjort hufvudscenen, makarnes Eudori och Cymodoces martyrdöd i den flavianska amfiteatern. Och dock, huru föga verklig motsvarighet i Diocletiani tid eger denna, af Chateaubriand skildrade kristendom, som egentligen består i ett halft sinligt känslösvall!

Högre lyfte sig ej heller våra svenske förtäljare af martyrhistorier: Stagnelius i den »dramatiska skaldedikten» *Martyrerna* (1822) och C. J. L. Almqvist i berättelsen *Melia* (1839). Stagnelii dikt, om än historiskt vilsen och mindre lyckad som ett helt, är dock ofta härlig i sina detaljer. Hon uppbäres allt jemt af skaldens bekanta mystiska längtan att ur »demiurgens värld» genom en salig död flyttas till »äonernas pleroma». Ja, tro mig! — säger Perpetua i *Martyrerna* —

— — — — — Vaggan är en nedgång
Till Plutos rike, grafven är en uppgång
Till blåa ethern och de sällas land.

Och hon betygar likaledes:

— — — — — Hvad vi kalle lif
Är död deruppe, och vår sarkofag
En rosenkransad brudbädd der betyder.

Samma längtan bort — ifrån en plågsam, begränsande tillvaro — genomgår martyrstycket i Törnrosens Bok och tillfredsställes på ett för Almqvist särdeles betecknande sätt. De tre unga, montanistiska flickorna — Melia, Dianusa och Valentia — vallfärdas till sitt andliga »hem», det himmelska Jerusalem, och rycka, med hänförelsens kraft, den lefvande och liflösa naturen med sig mot samma mål. Snart, ja snarare än de hoppats, hinna de fram till Gud och »luta sig till Kristi hjerta». Ty, en afton, »lät Gud öfver dem falla en djup sömn», hvarur de aldrig vaknade, »så att de syntes oändligt lefva och röra sig, ehuru de dött och voro stilla». Almqvists himmel är i sjelfva verket det osjelfständiga drömlifvet med dess outtömliga rikedom på intryck, hvilka alla äro oklara, obestämda och i hvarandra försmältande. Han låter för den skull »den helige anden» säga: »Si menniskan är lik en lyra, och jag svärfvar öfver menniskan, såsom en hvilken rör lyrans strängar; menniskan soffer, och jag vakar.»

Vår uppgift kan här ej vara att ens nämna, än mindre att karakterisera hela den sköna litteratur, som i allmänhet sysselsätter sig med kristendomens och hedendomens strid om världsherraväldet. Bland skrifter inom den skandinaviska litteraturen, hvilka behandla detta ämne, torde de märkligaste vara: Nicanders sorgspel *Runesvärdet* och *Den förste riddaren*, Viktor Rydbergs *Den siste Athenaren* och Ibsens *Kaiser og Galilæer*. Af den i sådant hänseende rika utländska litteraturens alster förtjena den största uppmärksamhet: Thomas Moores *The Epicurean*, Charles Kingsleys *Hypatia or New foes with an old face*, den ryktbare konvertiten John Henry Newmans *Callista* och A. Guirauds *Flavianus*. Det är egentligen blott det kristendomens lif, som lemnat spår efter sig i katakombernas byggnad och fornlemningar, hvilket har fordran att här påaktas; hvarför vi

äste skänka en blick åt den litteratur, som enkom är dertill egnad.

Sedan vi förutskickat anmärkningen att de äga antika skildringar af katakomberna Hieronymi kommentar till Ezekiels fyroende kapitel och i den elfte af de segerymner, vi förut omnämmt såsom af Prudentius helgade martyrernes minne, öfverå vi till den vitterhet, som på senaste tider framkallats af den noggrannare känneom, man numera inhemtat om katakomberna. Det är likväl icke mer än ett enda rbete, vid hvilket vi behöfva särskildt ista oss.

Fabiola or The church in the catacombs är titeln på denna bok. Hon utkom för första gången 1854, men har sedan uppfattat ett stort antal upplagor och öfversättningningar till alla bildade språk: det dröjde eller icke många år, innan man kunde läsa omne på svenska. Hennes författare var en spansk kardinal, född i Sevilla, men — hvad äfven namnet visar — af brittisk ärkompst: hans eminens Nicholas Wiseman, vilken, i sin egenskap af de engelske kardinalernes öfverhufvud, jemväl förde titeln archbishop of Westminster». Boken, hvarr visserligen en renare religiositet talar om ur Châteaubriands »Martyrer», är, som i tterhetsprof, i alla hänseenden underläggen sin förelöpare. Båda stå ungefär på samma kyrkliga ståndpunkt: kardinalens skrift är endast mer katolskt tendentiös och mycket ensidigare ej blott i sin romanism, utan till och med i romaniska sympatier. Men Wisemans bok begagnade sig skickligt af de nyaste forskningarna i katakomberna, och hade följaktligen många fängslande detaljer att meddela: det var lika som en ny värld, hon upplät för den stora allmänheten. Hon har också gjort underverk i att förstöra mängdens dittills närda likgiltighet för katakomberna. Att uppbyggligt beskrifva katakomberna är hennes förnämsta syftemål, och hon har derigenom gifvit uppslaget till den kristliga lektyr, som man kunde benämna katakombromanen. Alla verk som göra lycka framkalla efterbildningar, och katakombromanen är en i utlandet ingalunda svagt representerad litteraturgren. En liten bok af detta slag har i »fri bearbetning från engelskan» letat sig väg till svenska bokmarknaden. Det är: »Stjerner i en stormig natt eller Ljus från katakomberna; en

berättelse om de kristne i Rom under förföljelserna» (Stockholm, 1874). Hvad »ljus» hon för öfrigt mände sprida, lemne vi derhän; säkert är att hennes ljus är opålitligt, hvad beträffar Roms och kristendomens forntid. Om åter denna omständighet är att tillskrifva originalet eller »den fria bearbetningen», kunna vi nu icke afgöra.

VI.

Katakombnäten, som än ligga enstaka, än äro satta i förbindelse med hvarandra, sträcka sig vida under Roms närmaste omgifningar. De innehålla tusen sinom tusen grafvar, och om alla deras gångar och gallerier låge i en rad, skulle de utgöra en betydlig väglängd.

Namnet *catacumbæ* tro de fleste vara sammansatt af en grekisk och en latinsk beståndsdel; enligt hvilken förklaring det skulle beteckna nederlagsorter (nemligen för lik), begravningsplatser eller hviloställen ned i jorden, eller dylikt. Oss deremot vill det synas oförnekligt att ordet är lika ren grekiska som, t. ex., de af latinen upptagna benämningarna *catapultæ*, *cataractæ*, *catadupa*. Ett grekiskt *katakymbai*, som i latinen efter regelrätta ljudvexlingar måste först bli *catacumbæ* och sedan *catacombæ*, skulle alltså icke betecknat något annat än ned- eller urhållningar, neddikningar. Först i nionde seklet började ordet få den allmänna användning, som det nu har. Ända dittills var det blott Sebastians-kyrkogården, som kallades så — dock icke *catacumbæ*, utan »sofstället (d. v. s. kyrkogården) vid eller i granskapet af katakomberna» (*cœmeterium ad catacumbas*). Hvad menade man då ursprungligen med katakomberna? På denna fråga kan icke gifvas något alldeles säkert svar. Men då hela trakten kring Scipionernes grafvar, i hvilkas närhet den kristna kyrkogården är belägen, af gammalt benämndes »ad catacumbas», synes icke osannolikt att med sjelfva *catacumbæ* äro att förstå just dessa fornåldriga, underjordiska grafanläggningar från romerska republikens tid. Den kristna forntidens stående benämning på dess kyrkogårdar var *cœmeteria*, d. ä. sofställen eller hvilorum. »Arenarier» kallades blott stundom de kyrkogårdar, som genom sin belägenhet gäfvo anledning dertill.

Man känner nu med vetenskaplig visshet, hufvudsakligen genom Michele de Ros-sis förtjenst, att det varit de kristne som anlagt hela katakombabyrinten. De träffade icke på honom, hvarken hel- eller half-färdig, hvarken såsom antika begravnings-platser eller som antika stenbrott eller pozzolangrafvar eller sandgropar. De vulka-niska beståndsdelarne af campagnans mark äro nemligen af tre slag. Först märka vi den litoïda tuffen, en fast stenhård massa och ett utmärkt byggnadsmaterial. Vidare den bekanta, sandartade pozzolanjorden som, blandad med kalk, blir ett så förträffligt murbruk. Slutligen den jordblandade, gra-nulära tuffen, hvaraf nästan alla campag-nans kullar bestå, och i hvilken katakomb-gallerierna äro uthuggna. Till byggnader ofvan jord är han hardt nära obrukbar. Som byggningsgrus kan det aldrig falla någon in att begagna honom, utom i brist på allt annat; till fristående byggnadsämne är han alldeles oduglig: redan under trans-porten skulle han smula sig. Men till det bruk, man gjorde af honom i katakomberna, passade han förträffligt; ty han var skör, och följaktligen lätt att bryta, men likväl tillräckligt sammanhängande för att icke falla sönder af sig själf. Det är så långt ifrån att de kristnes underjordiska grafstad är belägen i sten- eller pozzolanbrott, att katakombernas gräfvare sorgfälligt undvik-it så väl pozzolanjorden som de hårdare stenlagen: när de stött derpå, hafva de strax gifvit sina gångar en annan riktning. Och lika så regelmessigt hafva sten- och pozzolan-brytarne sökt sig förbi de jordlag, hvari katakomberna gå fram. I motsats mot de i sandgrufvorna och stenbrotten befintliga, rymliga och slingrande gångar, i hvilka lastkärror kunna både komma fram och svänga, äro katakombgångarne trånga och hafva aldrig afrundade utan rätliniga hörn. De här och der i taket anbragta, skorstenslika öppningarna för ljuset (»ljus-brunnar», luminaria) hafva en sned rigt-ning nedåt och passa således blott till att insläppa ljuset, icke till att hissa något upp derigenom. På högst få ställen — t. ex. i Sante Agneses och Priscillas kyrkogårdar — hafva anläggarna af katakomberna varit tvungne att med systemet införlifva någon liten del af en pozzolangrufva. De hafva då genom tegelmurar fullkomligt ombyggt denna del. Endast med mycket arbete har

man kunnat förskaffa sig samma trånga och raka gångar med lodräta väggar, som i de ursprungliga katakomberna. På andra stäl-len deremot — t. ex. i Neapel och Syra-cusa — ha forna grufvor för byggnadsmaterial vida mer ombildats till katakomber.

I äldsta tider plägade ock de hedniska romarne att jorda liken; när åter de kristne började anlägga sina katakomber, hade hed-ningarne redan i sekler haft för sed att bränna sina döde. Från romarne hade alltså de kristne intet att lära i afseende på ord-nandet af sina kyrkogårdar. Deremot fingo de mönstret för katakomberna i judarnes grafanläggningar. Dessa voro på nära nog samma sätt byggda och på samma sätt ut-smyckade med inskrifter och väggmålnin-gar, framställande blomster och symboliska tecken, men inga djur- eller mennisko-skep-nader, ty sistnämnda skilderier voro strängt förbjudna i Mose lag. Utanför Rom har man funnit flere sådane små judiska kyrko-gårdar. Det fans nemligen från republi-kens sista tider — alltså långt före Jeru-salems förstöring — en liten koloni judar i Rom. Deras begravningssätt måste till-tala de kristne; ty desse ville icke brän-nas efter döden, utan hellre, liksom Kristus, hvilat i en klippgraf med en sten för öpp-ningen. Den första katakomben uppetad nu på så sätt, att en enskild kristen för sig och de sina förvärfvade ett grafställe vid en allmän väg. Genom köpet egde han obestriddlig rättighet icke blott att bygga ofvan jord, utan ock att, om han så ville, gräfva sig ned i jorden så djupt, han be-hagade. Han var ock lagligen berättigad att utvidga en dylik underjordisk anlägg-ning åt alla sidor, derest han icke kränkte främmande besittningsrätt. Från att vara enskildes tillhörigheter öfvergingo de äldsta katakomberna med tiden i församlingar-nas ego.

Det är orätt att betrakta katakomberna såsom de kristnes för hedningarne okända gömställen. De senare kände mycket väl till de kristna kyrkogårdarnes olika ned-gångar; men romarne hade i allmänhet för-syn för grafvarnas helgd, och därför kunde kyrkans tjenare, som under förföljelserna voro just de som eftersöktes, här finna en temligen fredad vistelseort. Under minst sex påfvar stod Petri stol i katakomberna; men fullt säkra kunde församlingens her-dar och deras biträden dock aldrig vara.

älunda öfvergöts katakombernas biskopsl med Stephani I:s blod, och hedningarne råpo Sixtus II jemte fyra diakoner, medan de i katakomberna utdelade nattvarden.

Sex katakomber äro anlagda efter föreljelsernas tider. De öfriga äro gamla, och ågra af dem, ehuru utsmyckade i tredje eklets stil, äro till sin första anläggning gamla. Dessa katakombernas minnen från en tid, som går upp till apostlakyrkans, äro långfaldiga. Vi vilja i första rummet nämna skilda kryptor af gammaldags konstruktion, icke inrättade för de vanliga väggafvarna (loculi), utan beräknade på motgående af fristående sarkofager. Här märks intet spår till denna ängsliga hushållning med rummet, hvilken gör sig gällande i arcosolie-systemets tider: sjelfva traporna äro breda och klassiskt präktiga, inläggarna höga och prydliga. Heller icke dessa kryptor inrättade till gudstjänst, vilket skedde på det sätt att de parvis trenades genom en liten gång; alldenstund, fler den gamla stränga kyrkodisciplinen, ännu hade att församla sig i den ena, vinnorna i den andra halfvan af oratoriet, så man endast genom det trånga galleret kunde smyga en blick in i det andra önets samlingsrum. De hafva dekorationer i stuck, som man finner hvarken i redje sekel eller de derpå följande. Dessas freskomålningar äro hållna i mycket ren stil: landskapen ega en förvillande likhet med de pompejanska. Om icke afgjort kristliga ämnen varit behandlade, skulle man tro att dessa bilder härrörde från samma hand, som på kejsar Augusti tid fört penseln i grafkamrarna uti C. Cestii pyramid. Bland konstkännare kan icke finnas någon meningsskiljaktighet deruti, att sålka arbeten tillhöra det första eller andra seklet. En särdeles märkvärdig katakomb är ostrianska kyrkogården (coemeterium o.) till venster om *via Nomentana*, enligt traditionen den allra äldsta (omnium vetustissimum) och anlagd i granskapet af en källa, i hvars vatten apostelen Petrus säges hafva döpt. Oberäknadt redan nämnda fornminnen, utmärker sig denna katakomb för sina inskriptioner. De bilda en familj för sig af sällsynt skönhet och klassisk typ; hvarför, om de än äro inflyttade i museerna, man har så lätt att igenkänna dem bland tusentals andra. Och stilen i dessa inskrifter, hur kort, hur språkligt ansad,

hur skild från så väl det hedniska som det senare kristna hopsmidandet efter formulärer! Fiskens och ankarets tecken äro de kristna sköldemärkena för dessa släkter, hvilkas namn visa att de blomstrat från Neros till Antoninernes tid.

På tal om inskriptioner, vill jag omnämna en gammal hednisk plägsed, som går igen i katakombernas grafristningar, fastän han här, väl till förståendes, antagit en djupare, kristlig betydelse. Skytherne och thrakerne nedsläppte dagligen i sina koger en hvit eller en svart stenskarfva, allt efter som den genomlefda dagen varit för dem ljuf eller mulen. Med dylika räknestekar, kastade i en urna, eller med krita och kol, förde romarne lifvets vinst- och förlust-konto. En afiden frändes lefnadslycka i dagatal kunde sålunda utan svårighet af hans närmaste efterlevande reduceras till år och genom hans grafskrift öfverlemnas åt minnet. Så skedde äfven ganska ofta. När det nu heter på vårdarne att den eller den »*lefvat*» så och så många år, menas intet annat dermed än att han skådat jemt det antal lyckodagar, som motsvarar de angifna årens summa: man ansåg nemligen att han alls icke lefvat hela den tid, då lifvet kändes honom tungt och dystert. Man kan lätt föreställa sig att, med ett sådant räknesätt, den dödes lefnadsår sällan kunde vara många. På en fornromersk grafsten heter det, t. ex.: »M. Plautius, consul, lefde nio år (vixit annos novem).» Det ligger ett utsägligt vemod deruti att en man, som uppstigit till statens högsta värdighet, betraktat hela sitt lif som förspildt, med undantag af dessa hemlighetsfulla nio år, som väl mestadels tillhört hans första ungdom. Ett liknande, men mera lärorikt, uttrycksätt återfinnes i katakomberna. Man förvånas vid dessa minnesskrifter öfver tre- och fyra-åringar, hvilkas grafrum dock bevisa att de varit fullvuxna menniskor. Men de hade nog skäl att icke räkna lifvet för ett lif, innan de omfattat den kristna tron.

Slutligen ett par siffror, som tala om katakombgrafvarnas ålderdomlighet. På en marmorskarfva, som tillsluter en sådan graf, angifves den döde hafva hädanfarit, då kejsar Vespasianus var konsul för tredje gången (Aug. Vespasiano tertium consule), d. v. s. år 71 eller endast tre år efter det, som antages varit apostlarne Petri och Pauli

dödsår. De härnäst äldste katakomb-årtalen, också angifna med konsulsdata, äro 107, 110, 123 och 137, d. v. s. från Trajani och Hadriani regeringar.

Såsom jag nämnt, äro de katakomber, som varit åtkomliga för plundring, beröfvade sina lik, sina inskrifter, sina målnin- gar och andra konstsaker, med ett ord — allt. De kunna icke gifva något annat in- tryck än af förödelsens styggelse. Till och med de öppningar, som fordom insläppte himlens ljus, äro igenvuxna eller täppta af de bon, som flådermössen der hafva byggt sig. Men ett helt annat intryck göra de i senare tider upptagne gångarne och de partier af katakomberna, åt hvilka »kom- missionen för den kristna fornkonstskapen» hunnit återgifva deras forna dyrbarheter, uppställda, så vidt möjligt varit, hvar på sin plats.

Mången, som besöker Rom med utbil- dadt sinne för den antika världens under, kan, det oaktadt, helt och hållet sakna öga för den kristna forntidens härlighet. I så fall kan han trösta sig dermed att en skarpsyntare man före honom, nemligen Gibbon, äfven saknat denna blick. Värre

är, om intrycket af det kristliga i Rom gör honom förargelse. Till följd af det tidtals herskande sedeförderfvet i påfve- staden och af den illa beryktade skenhe- ligheten hos dess andlige, uppkom bland katolikerne sjelfve det ordspråket att den, som ser Rom, är utaf med sin tro. Men de, som lidit ett dylikt skeppsbrott, hafva väl icke sett Rom rätt, och, framför allt, hafva icke så, som de bort, besökt det underjordiska Rom. Ty katakomberna äro mäktiga att hafva upp hjertat i hvar och en kristen. Deras helgade rum hvila, likt drömmar, oss in i själen hemligheterna af ett lif i verlden, hvilket samtidigt är ett lif i himmelen: de skildra för oss, så som intet annat förmår, kristendomens kamp för tillvaron. Och står man, i skenet af sin vaxfackla, framför ett sannskyldigt marty- monument, så går det sjudande hett igenom ens ådror; ty man kan då icke und- gå att fråga sig, hvar man sjelf är ställd i denna seklernas strid. Så förblifva kyr- kans heroer, ännu efter tusende år, ledare i kristenhetens elektriska kedja.

A. TH. LYSANDEL

Italien.

Efter EDVARD PAULUS.

Du sköna land af form och färg och toner,
Der rikt kring pinien rankans löf sig sluta,
Der upp mot himlens hvalf kupoler skjuta
Och rosor smycka loften i festoner, —

Hur ofta ha ej folk från alla zoner
I kampen gått, ditt paradiset att njuta,
För dina tempel, dina berg, som spruta
Sin lava kring kulturens gamla troner!

Den dig har sett, hans hjerta aldrig röjer,
Att tiden flyr, ty städs ett sken der dröjer
Af ungdomsfröjd i livets hvardagshimmel.

Och när om hösten svalan sydvart svingar,
Han grips af längtan, ville sjelf ha vingar,
Att flyga till Italiens klara himmel.

C. B. NYBLÖM.

Bland Bränningarne.

Af CLAES LUNDIN.

IV.

Från Agda till Grundborg.

(Forts. från föreg. häfte).

Vid en badort är man så sysslolös, att man icke hinner med någonting. Man gör ett intet, och likväl är dagen så upptagen, att man till och med vårdslösar sina ärmaste vänner, om de icke äro närvarande för att sjelfva vaka öfver sina förslar. Der ser du orsaken, hvarför jag ke skrivit till dig på ett par veckor.

Nu tager jag likväl fast i en af de leiga dagarnes flygtiga stunder för att visa till jag icke helt och hållet glömt dig, min ära Grundborg. Jag anser mig böra skriva om något som tilldragit sig i min närmaste omgifning, hvilket verkligen icke är så obetydligt, som du må hända tror, när du hör mig tala om sysslolösheten. Det är så ofantligt mycket som kan ske, under det man sjelf just icke uträttar något.

Du vet att vi dagligen göra långa utfärder till sjös. Det är ett stort nöje, då man vid sin sida har älskvärda menniskor, i hvilkas sällskap man känner sig väl. Jag kan ej neka, att jag i början var litet rädd på sjön, i synnerhet då böljorna sköljde öfver oss allt för våldsamt; men man vänjer sig vid allt, till och med vid svår sjö och stark vind, och nu finner jag det alltid ganska roligt. Jag önskar blott mången gång, att du också vore med oss.

En dag seglade vi till Bredgrund, der vår båtförare, styrman Antonsson, vanligen kallad fader Olaus, har sitt hem. Den seglingen torde vara den för mig märkligaste hittills, men det är kanske för tidigt att ännu tala om hvad som väl ej bör meddelas förr än i romanens sista kapitel. Du får tills vidare nöja dig med, att jag söker sätta dig in i förhållandena, så godt jag kan.

Vi skulle till Bredgrund för att göra bekantskap med fader Olaus' hus, hans dotter, hans ko och hans hustru — han räknar alltid upp sina älsklingar i den ordningen. Seglingen gick raskare än jag näonsin varit med om. Jag var alldeles inlåtad af hafsvatten, när vi kommo fram.

Vi voro i det ypperligaste lynne. Men genast vid landstigningen råkade vi ut för en herre, för hvilken ingen af oss hyser något deltagande. Han heter Paddyson, en »sportman» som seglar omkring på kusten och lefver ett gladt lif, det vill säga gladt enligt *hans* åsigt.

Han tycktes vara färdig att lägga ut med sin jakt, men så snart han fick oss i sigte, måste han hafva ändrat tanke, hoppade i land och sökte genom åtskilliga krumbugter visa sin förtjusning öfver att hafva träffat oss. Det är en löjlig karl. Innan vi lemnat bryggan, hade han hunnit omtala, det han förut på dagen lyckats genom sin obegripliga raskhet, själsnärvaro, kroppsstyrka och gränslösa mod rädda tre personer från att omkomma i Skagerrack. Det var en läkare och två skärgårdsfickor, af hvilka den ena var styrman Antonssons dotter.

»Ja så, Bengta har varit i sjön?» sade Antonsson helt lugnt. »Det var väl att hon kom upp igen», tillade han med samma lugn; men om han glömde att tacka hennes räddare, så underlät denne icke att fortsätta loftet öfver sitt eget hjertemod. Hans skryt tröttade mig och jag började tänka på helt annat, då min uppmärksamhet väcktes af att Paddyson uttalade namnet Falk, hvilken han i förbigående omnämnde såsom deltagare i räddningsarbetet. Du påminner sig kanske, att jag förut någon gång nämnt om herr Falk från Stockholm, hvilken jag framställt såsom en ganska dräglig, men något människoskygg f. d. verldsman. Jag kände honom icke då så mycket som nu, och om jag förut sagt, att han vore temligen anspråksfull, så vill jag nu pruta ej så litet på det omdömet. Paddyson borde egentligen icke nämnas på samma gång, som Falk, men nu var det den förre som hade ordet.

»Herr Falk bekymrade sig naturligtvis mest om Jakobina», tillade han med ett bredt och fult skratt, som förargade mig,

ehuru jag verkligen icke rätt vet af hvilken orsak, då Paddyson väl icke *kan* skratta på annat sätt.

Jag frågade, hvem Jakobina vore och erfor att hon jemte styrmansdottern voro de skärgårdsflickor som den dagen räddats ur sjönöd. Men jag ville veta mer om henne.

»Det är ju den der fiskarjäntan på Svartskär, dit herr Falk seglar alla dagar», förklarade Paddyson, svängde sina långa armar, piskade sina grå- och rödrutiga benkläder och skrattade å nyo lika försmädligt.

Han var odräglig, men jag fick stor lust att se denne Jakobina, hvilken omtalades som mycket vacker.

»Vi träffa nog både henne och herr Falk hos styrman Antonsson», trodde Paddyson sig kunna försäkra. Vår båtförare bjöd oss in i sitt nätta hem, och der funno vi verkligen herr Falk, men jag såg förgäfvess efter den omtalade vackra skärgårdsflickan. Olaus Antonsson var mycket gästfri och traktersam, och jag låtsade läpja på hvad han bjöd oss, men kunde icke, jag vet ej hvarför, förtära något. Jag var ej längre i så godt lynne, som när jag steg i land i Bredgrund. Sådant råar man ej för, som du nog vet, min snälla Gundborg. Herr Falk tycktes lida af sin vanliga obenägenhet för sällskap. Han var visserligen vänlig samt jag tror till och med mer uppmärksam mot oss fruntimmer än vanligt, men tycktes dock vilja komma från oss så snart som möjligt. I alla fall var han långt drägligare än den efterhängsne Paddyson.

Flickan från Svartskär skulle hem med läkemedel till sin far, som låg sjuk i sin koja, sedan han hållit på att omkomma, då han sökte rädda ett fartyg från undergång bland bränningarne. Olaus Antonsson föreslog att vi skulle föra flickan hem och dermed göra en segling åt den yttersta delen af skärgården.

»Jag förmodar, att herr Falk ämnat föra Jakobina dit», sade Paddyson, och åter var hans obehagliga leende framme; »men om jag får råda, skulle jag vilja göra anspråk på den äran att taga samtliga om bord på Ran, min jakt. Fader Olaus kunde då få hvila sig litet i sitt hem».

Det artiga tillbudet kunde ej tillbakavisas, ehuru jag för min del hellre hade

seglat med vår vanlige förare. Denne tycktes dock nöjd att en dag få stanna hemma. Falk förklarade, att han seglade åt annat håll. Det var ej riktigt artigt, men sådan är han alltid. Han tog afsked och skyndade ned till sin båt.

Ändtligen fick jag göra bekantskap med den omtalade Jakobina, som med oss gick om bord på Paddysons jakt. Hon är oneligen ganska vacker, men föreföll mycket sluten, nästan dyster.

»Jakobina är missnöjd för att hon ej får segla i Corneliussons båt, och det har nog sina orsaker», hviskade Paddyson förtroligt till mig. Jag hade icke behof af hans förtroliga meddelanden och svatade derföre icke.

Ran seglar utmärkt, men vistelsen om bord föreföll mig likväl odrägligt lång, fastän vår värd visst icke underlät att slösa med sin artighet och stora gästfrihet. Jag tror nästan, att det var din vän Agda som var förnämsta föremålet för hans utomordentliga omsorger. Rätt säker på den saken är jag dock icke, ty jag gaf verkligen icke mycket akt på jaktens herre. Jag såg på hafvet och på Jakobina. Vacker är hon, tänkte jag ännu en gång, men till något annat omdöme kunde jag ej komma, ty hon deltog ännu mindre än jag i samtalet. Det var kanske blyghet, eller också hade hon sina tankar på annat håll. Hon satt orörlig och stirrade framför sig. Hon ingaf mig ingen medkänsla, och likväl är jag, som du nog vet, icke svår att vinna.

Ändtligen voro vi framme vid Svartskär. Det är den ödsligaste klippan, tror jag, bland vestkustens många ödsliga skär, och ända ut i öppna hafvet. Jag fattar ej huru någon människa kunnat välja detta förskräckliga ställe till boningsort. Der står en ruskig och till sitt fall lutande fiskarkoja, den vackra Jakobinas och hennes fars hem. Hvilka försakelser måste de stackars människorna der hafva underkastat sig! Eller kanske det icke är någon försakelse för dem att lefva utan någon enda af de bekvämligheter, på hvilka äfven de sämst lottade af fastlandets folk göra anspråk. Mellan lifvet i Bredgrund och det på Svartskär är en ofantlig skillnad, och Olaus Antonssons hus är ett palats i jemförelse med Svartskärsfiskarens.

Stugans inre utgöres af ett enda rum

bottenvåningen, i fall jag så får uttrycka mig, och af ett kyffe på loftet, dit man ommer på en steg från det nedra rummet. Detta är på en gång arbetsrum, kök och sängkammare. De få kokkärlen sågo ock snygga ut och hängde i en viss ordning vid den sneda och söndriga spiseln. Id det ena fönstret låg en stor hög nät. Det var Jakobinas handarbete. På en hylla yntes ett par muggar, några glas, en bi-el och en psalmbok, hvilka tycktes utgöra usets hela bokförråd. Den andliga odlin-en går hand i hand med den yttre väl-lågan, tänkte jag.

Detta skulle således vara det af Falk risade naturtillståndet! Är det möjligt, änkte jag, att en bildad man, som är van id den andliga odlingens förmåner och äfven vid det yttre lifvets bekvämligheter, kan finna behag i denna tröstlösa torftig-het? Är det verkligen hit han far för att ly hvad han kallar verldsbullret? Då må-ste stället invånare sannerligen på honom hafva ett mycket stort inflytande. Hvad kan hans afsigt vara? Den saken borde naturligtvis vara mig fullkomligt främman-le, och jag var ju en toka, som kunde sysselsätta mig dermed; men sådant rår man ej för. Eller hvad säger du, min kära Gundborg?

I en stor säng med ganska snygt, men mycket lappadt och torftigt, blårutigt om-bänge låg den gamle fiskaren, såsom jag tyckte, mer död än lefvande och mycket sjukare än hvad dottern sade sig hafva för-nodat. Han såg ej upp mer än ett ögon-blick, då Jakobina lutade sig öfver honom ör att gifva honom läkemedel. Det var en sorglig syn.

Onkel Herlefsson hade stannat utanför stugan. Tant och jag smögo oss på tå genom rummet för att ej störa den sjuke, men Paddyson gick jut och in, fram och tillbaka med sina hårdt knarrande stöflar, talade högljudt och ville truga den sjuke att smaka på hans konjak. Det var utan tvifvel välmening, men en mycket buller-sam och påträngande.

Vi hade ej uppehållit oss länge i stu-gan, förr än en man inträdde med ett sak-ta: guds fred! Det var gubben Cornelius-son, som är Falks båtförare. Jag förskräck-tes och tänkte att någon olycka skett, ty den inträdande såg olycksbådande ut. Han kom dock endast för att se om Niklas Ja-

kobsson, sade han, men blef stående vid dörren, sannolikt af blyghet.

»Corneliusson har väl ej seglat ensam hit?» frågade Paddyson.

»Nej, nog är herr Falk med», svarade båtföraren.

»Det kunde jag väl tro», menade frä-garen och skrattade.

Jag började önska mig från Svartskär, men så föga deltagande jag än kände för Jakobina, tyckte jag dock det vara hjert-löst att lemna henne.

Corneliusson tycktes taga mod till sig. Tummande sin sydvest, gick han med lång-samma steg varligt fram till sängen, och då Jakobina lemnat rummet, sade han:

»Det är ej så mycket bra med dig, Niklas, tror jag?»

Den sjuke teg och skakade blott svagt på hufvudet. Efter en stunds tystnad, hvarunder man hörde endast Paddysons knarrande stöflar, sade Corneliusson åter, men nästan hviskande:

»Niklas... säg mig, om du verkligen tror, att det var Goda Hoppet?»

Det låg djup ängslan i den frågandes röst. Fiskarn böjde hufvudet ett par gån-ger. Svaret var således jakande. Corne-liusson stirrade rakt för sig, sade ingen-ting vidare, men stod kvar vid sängen. Jag tror mig aldrig hafva sett, nej, lyck-ligtvis icke, men ej heller tänkt mig en så träffande bild af sorgen. I tant Herlefs-sons ögon märkte jag tårar.

»Jakobina har väl gått ned och väl-komnat herr Falk», sade Paddyson, och nu skrattade han högljuddare än förut. Det var ett skratt, som kom mig på en gång att blekna och rodna, ett hemskt skratt i sorgens och dödens närhet. Skrattaren tycktes vara mycket förvånad öfver att vi ej deltog i hans munterhet. Han började åter med sin lilla »stick» piska de rutiga benkläderna och utropade:

»Nu får jag väl den äran att konvojera damerna om bord? Det är tid att tänka på hemfärden».

Tant och jag kände dock ej håg att ännu lemna Svartskär, så mycket jag än nyss förut önskat mig derifrån.

»Men icke kan det väl vara något ro-ligt här?» invände Paddyson och såg på oss med sina mest förvånade blickar. »Med den här vinden ha vi goda två timmar till

badorten, och jag har redan på morgonen bjudit upp till första valsen i afton».

Vi förklarade, att vi visst icke ville hindra herr Paddyson i hans nöjen. Det var kanske icke så artigt sagdt af oss, men tant tycktes icke mindre än jag hafva tröttnat på sällskapet, och vi tillade, att Corneliusson nog skulle föra oss tillbaka.

Huru vida Paddyson gjorde några vidare försök att få oss med sig eller om han i förargelsen genast reste sin väg, kan jag verkligen icke säga, ty jag hade min uppmärksamhet helt och hållet på de begge gamle, han som låg i sängen och han som med ännu lika sänkt blick stod vid den förres hufvudgärd.

Corneliusson drog en djup suck, lyfte slutligen hufvudet, såg sig omkring och bad »det goda herrskapet ursäkt», hvar på han tryckte den sjukes hand och tyst lemnade rummet.

Den gamle mannen ingaf mig förtroende, och hans sorg gjorde mig ondt. Jag följde honom ut, lade min hand på hans arm och sökte förmå honom att lätta sitt tyngda sinne. Det var kanske påträngande, men Corneliusson tycktes ej uppfatta det så. Skulle du ej hafva gjort på samma sätt, som jag? Om vi ej kunna aflägsna sorgen, böra vi dock låta höra ett tröstens ord till hennes lindring.

Båtföraran satte sig på ett klippstycke och skådade med bedröfvade blickar åt vester. Solen var nära sin nedgång. Hafvet glödde i guld, luften skimrade i purpur, de kala klipporna lyste i varmaste färg. Det var en skön afton, en af dem då man lär sig älska den torftiga bohusländska kusten. Delfinerna tumlade i bränningarne bredvid oss. Ejdergäss och tärnor sutto nickande på de ur hafvet uppskjutande, glänsande klippspetsarne.

Jag spanade efter Jakobina, hvilken så hastigt lemnat stugan och kom då lifven att fästa blickarne på Corneliussons båt som låg ett litet stycke från oss. Jag tyckte mig se, att Falk satt ensam i båten och hade sina blickar på den praktfulla solnedgången. Jakobina kom från andra sidan och gick åter in i stugan.

»Huru kom det sig, att herr Falk ville segla hit, då han ej gjorde det i sällskap med oss?» frågade jag båtföraren. Jag väntade nästan, att han skulle svara på samma sätt, som Paddyson yttrat sig.

»Åh, det var jag som ville segla hit», sade Corneliusson, »och som herr Falk alltid är en så rar herre, lät han mig få min vilja fram».

Jag tyckte, att den gamle skärgårdskarlen icke uttryckte sig illa. Efter en stunds tystnad, började han åter:

»Se, jag ville af Niklas egen mun erfara, om det varit Goda Hoppet som visat sig här utanför den svåra ovädernatten».

Och så förtäljde den gamle, att Goda Hoppet vore en brigg som i lång tid idkat fraktfart i aflägsna farvatten, men som hörde hemma i Bredgrund och väntade dit på sommaren. Efter hvad Niklas Jakobsson försäkrat, skulle det hafva varit just den briggen som syntes bland bränningarne och ganska visst förgåtts, då fiskaren icke i tid kunnat varna honom. Sådant är ingenting ovanligt på denna del af kusten. Men Corneliusson hade haft en son, hvilken varit styrman på Goda Hoppet, en så pråktig »gut», försäkrade han, och hans ålderdoms tröst. Nu vore han död, och gubben ensam i lifvet.

Hvad hjälpte här mina tröstord? Corneliusson fortfor att stirra ut åt vågorna, liksom väntade han, att den sjunkande solen skulle trolla fram Goda Hoppet och kalla den unge styrmannen till lif igen.

Natten kom. Ännu satt Corneliusson på samma ställe, med blicken riktad åt samma håll. Ännu hade Falk ej lemnat sin plats i båten. Ingen af dem tycktes tänka på hemfärden. Onkel Herlefsson gick på andra sidan stugan, rökte och njöt af hafsluften, af hvilken han tycker sig aldrig kunna få tillräckligt. Tant Herlefsson hjälpte och tröstade Jakobina, hvilken åter syslade omkring den sjuke.

Jag ville vara till nytta och gick in i stugan. Tant menade, att vi omöjligt kunde fara från den stackars flickan och lemna henne ensam med den döende fadern. Jag var af samma mening och saknade åtminstone icke den aftonen dansen i sällsalsalen på badorten. Här var lifvets och dödens allvar. Hade du ej gjort på samma sätt, kära Gundborg? Eller hade du kanske hellre dansat? Jag vill visst icke vara ond på dig för det. Den ene har det sinnelaget, den andra ett motsatt, och begge kunna dock vara goda menniskor.

Jag närmade mig Jakobina. Min mot-

lja för henne började försvinna och jag inde, att hon kunde behöfva understöd af en jemnårig qvinna. Tant hade lutat sig i Jakobinas torftiga bädd i ett hörn af rummet. Onkel hade klättrat upp till det lilla kyffet ofvan på för att der taga sig ett par timmars sömn, till dess den korta atten vore förbi. På morgonen skulle i kanske segla från Svartskär. Jag höll Jakobina sällskap vid hennes fars sjukädd.

Händelsevis kastade jag blicken genom fönstret och märkte att någon gick fram och tillbaka utanför stugan. Det kunde vara Corneliusson, ty jag såg i nattkymningen en hög skapnad och hörde rakasteg. Det måste således vara Falk. Han kunde se oss der inne, ty Jakobina hade tändt eld på spiseln, och hela rummet upplystes deraf. Jag tyckte mig känna, huru hans blickar hvilade på oss. Men varför kom han ej in? Var det min ärrvaro som hindrade honom. Männe han hade något enskildt att säga Jakobina? Det är visst sant, att jag icke borde hafva något att invända deremot, men tankarne lögo hit och dit. Det var en underlig tond, tyckte jag.

Jakobina fortfor med sin tystnad. Hvem kunde undra derpå. Slutligen upphörde tegen utanför. Jag kände mig friare och talade med Jakobina samt lyckades äfven till slut vinna hennes förtroende. Hon hade många anledningar till sorg. Fadern skulle kanske dö. Deras båt hade slagits sönder i bränningarne. Goda Hoppet hade förgåtts, och detta var dock det svåraste. Stackars Jakobina! Hon skulle i höst hafva gift sig med styrman Corneliusson.

Den bekännelsen gjorde mig godt, tyckte jag, men så kom jag att tänka på, det Jakobinas fästman ju vore död, och då kände jag åter oro. Det var naturligtvis endast af medkänsla för den arma flickan. Jag teg och föll i djupa tankar.

Tant sof. Jakobina satt åter tyst. Intet annat ljud hördes än den sjukes tunga andedrägt och hafvets enformiga sång. Elden i spiseln var utbrunnen, men genom de små fönsterrutorna föll ett svagt morgonskimmer.

Vi voro afskilda från hela den öfriga världen, tyckte jag — några få människor på en liten klippa i hafvet, men kärlek och

sorg hade hittat vägen äfven hit, och sorgen tagit största platsen för sig.

Det der var dystra tankar, sådana som icke ofta taga fatt i mig, hvilket du väl vet. Jag ville skaka dem af mig och låta morgonluften blåsa jemvigt i sinnet, öppnade sakta dörren och trädde ut på klippan. Lika härlig solnedgången varit några timmar förut, lika skön var morgonrodnaden nu. Öfver vattnet låg ännu mörker, men åt landsidan brann luften öfver de mörka stenmassorna. Snart blänkte det till med ett skarpt ljus, och solen steg upp på klippornas tinnar. Ejdrar, tärnor och fiskmåsar väcktes, skakade vingarne och flögo snart under högljudt skrikande omkring det lilla Svartskär. Det var ingen fager fågelsång i lummiga löfträd, bredvid vajande sädesfält, eller trastens slag i furuskog; men det var ett kraftigt lif, som vaknade här i ensamheten, långt bort från människohvimlet, midt bland bränningarne, mellan den höga himmeln och det djupa hafvet.

Det var hvad jag tänkte, och det samma sade Yngve Falk, som helt oförmodadt stod vid min sida. Jag såg på hans ansigtsuttryck, huru han njöt af den sköna morgonen. Hans blickar glänste, hans mun log, bröstet höjde sig, och hela skapnaden tycktes växa och fyllas af lifslust. Det var förbi med hans trumphet och tillbakadragenhet. Han var den som jag verkligen förmodat, att han kunde vara och äfven borde vara, men att jag just icke sade honom detta, förstår du väl.

Vårt samtal var långt och innehållsrikt, det kan jag säga dig, men något mera derom får du ej veta denna gång. Solen stod redan högt på himmeln, då onkel kom och sade, att den gamle fiskarn troligtvis vore mycket nära sitt slut. Döden var i närheten. Det hade jag glömt och jag fann det underligt, då jag såg den högblå himmeln med den klart strålände solen och kände både himmel och sol äfven i mitt sinne.

Jag reste mig för att gå in i stugan och märkte då först en stor segelbåt som höll på att lägga till vid den klippiga stranden. Var det en lotsbåt? Nej, den breda röda strimman i storseglet fans icke. Det var snarare en af dessa stora, klumpiga, däckade farkoster som nyttjas vid makrillfångsten.

Ur båten skyndade en ung man, klädd hälften som sjöman, hälften som herreman. Med ett par raska språng var han ända vid stugdörren, der Corneliusson och Jakobina stodo och stirrade på honom med blickar som tycktes uttrycka ej blott öfverraskning, utan också förskräckelse. Den nykomne tog Corneliusson i ena handen och Jakobina i den andra och såg dem begge trofast i ögonen.

»Jag tror jag skrämmer er!» utropade han, då ingen af de andra tycktes kunna öfvervinna det intryck, hans plötsliga uppträdande åstadkommit.

»Johannes! ... Du lefver då?» sade Jakobina. Det var allt hvad hon hade att säga för tillfället.

»Min käre, käre gut!» sade gamle Corneliusson, som fortfor att stirra på den unge mannen. Det var den såsom död ansedde, styrmannen på Goda Hoppet. Sedan man väl hunnit öfvertyga sig, att han verkligen vore den lefvande Johannes, försäkrade fadern upprepade gånger sig vara »så mycket glad», men den glädjen tycktes dock, liksom Jakobinas lycksalighet, kunna undvara de flesta yttre tecken af tillfredsställelse. Det var ingen stormande fröjd, utan en mycket stillsam och tyst belåtenhet, men jag förmodar att de ömma känslorna ej derför voro mindre starka. Det ligger ett visst svärmod hos detta skärgårdsfolk, till och med i dess lyckligaste ögonblick.

Emellertid måste styrmannen redogöra för sina och Goda Hoppets senaste öden. Briggen skulle, så vidt jag kunde förstå, in till Bredgrund. Lots ansågs öfverflödig, enär hela besättningen vore hemma på kusten samt kapten och styrman i synnerhet kände till hvar enda prick i farvattnet; men det var ett mycket hårdt väder. Kapten höll för nära på ena sidan om Svartskär, ehuru styrman varnade honom, och då mörkret hastigt föll på och ovädret tilltog, skulle fartyget utan tvifvel gått förloardt bland bränningarne, om icke en våg kastat kapten öfver bord utan möjlighet för denne till räddning och styrman ögonblickligt tagit befälet, ändrat kurs och fört briggen i fritt vatten.

Så ungefär uppfattade jag berättelsen, hvilken vi alla hörde med stor uppmärksamhet, ehuru jag icke förstod alla de sjömansuttryck, som styrmannen nyttjade.

Gamle Corneliusson nickade belåtet och skakade endast något ömkande på hufvudet, då han hörde kaptenens sorgliga ändalykt. Jakobina stod fortfarande lika tyst och såg med klara ögon oafvändt på berättaren. Men derefter följde en sorgsen stund, då hon och fader Corneliusson måste för Johannes förtälja om den gamle fiskarens ofärd, sedan han sökt rädda Goda Hoppet.

Den unge sjömannen tycktes erfara mycken sorg öfver att hans fartyg varit orsaken till fiskarens sjukdom. Han hade tydligen sett Svartskär, sade han, och trott sig kunna urskilja stugan, men någon båt hade han ej varnat. Mörkret hade kommit så hastigt, och de fåfänga försöken till kaptenens räddning samt nödvändigheten att genast söka föra fartyget från det farliga granskapet sedan tagit hela hans uppmärksamhet i anspråk. Nu ville han gå in till Niklas Jakobsson, säga honom ett vänligt tack och med Jakobina bedja om hans välsignelse.

Vi stannade utanför, under det Johannes med Jakobina och Corneliusson gingo in i stugan. Genom fönstret, der morgonsolen sken så klart in i rummet, kunde jag se huru den unge sjömannen böjde sig ned vid sängen och huru den döende tycktes för ett ögonblick åter lefva upp och med glädje se Johannes och Jakobina hand i hand.

Men vi ville icke störa dem, utan gingo ned till den stora båten, som fört Johannes till Svartskär, och gäfvos oss i samtal med besättningen. Det var en makrillbåt från Bredgrund, hvilken tagit styrmannen om bord, då folket nu skulle segla ut på fångst och hade vägen förbi Svartskär. Goda Hoppet låg i säker hamn i Bredgrund, omtalade de, men det var skada med den raske kaptenen, dock troddes det, att styrman Corneliusson skulle hädanefter komma att föra fartyget. Han hade redan för ett par år sedan tagit sin kaptensexamen i Göteborg. Unge Corneliusson vore en »rar fyr», försäkrade Bredgrundsfolket, och Goda Hoppet förtjenade också att få en sådan befälhafvare. Det gjorde mig godt att höra. Jag önskade Jakobina all möjlig lycka.

Men jag vill ej trötta dig längre med denna Svartskärs-historia. Du hade kanske hellre sett, att jag för dig skildrat de glada balaftnarne på badorten, redogjort för

de nyaste drägterna här, omtalat allt hvad här sqvallras och så vidare; men sådant har åtminstone för tillfället icke varit min uppgift. Sedan ett par dagar är jag åter i vår lilla villa vid den vackra fjorden och fortfar att öfverlämna mig åt sysslolösheten. Den gamle Niklas på Svartskär är död. Jag stannade ett dygn hos den stackars Jakobina, sedan tant och onkel samt det öfriga sällskapet lemnat ön. Der- efter voro vi närvarande vid begrafnin-

gen, som skedde i Bredgrund, och nu står den gamla fiskarkojan öfvergifven på skäret. Jag vill dock gerna fara dit ut ännu en gång, förr än jag lemnar vestkusten. Innan dess skall du också, hoppas jag, få ett nytt bref från mig, om icke så långt som detta, likväl kanske mycket innehållsrikare, åtminstone för mig sjelf, men som väl därför också bör vara dig kärkommet; ty jag tror att du ännu hyser en smula deltagande för mig. (Forts.)

Vi ses igen.

Och vårsol lyste vid österns bryn,
när riddarns son gick igenom byn.

I dörrn till hyddan der under lind
stod liten flicka med rosig kind.

Och gossen sade: god morgon, du!
och kysste henne i samma nu.

De voro morgnade båda nyss,
och frisk som morgonen var hans kyss.

Långt skall jag färdas, du lilla vän,
men glöm mig icke! vi ses igen.

Så sade gossen och log och gick. —
Hon glömde aldrig den kyss hon fick,

hon glömde aldrig, hur skön han var,
hur trofast lyste hans ögonpar,

hur käckt på böljande lockar satt
hans fjädervajande junkerhatt.

Hon växte upp, och hon mindes än
de ord af gossen: vi ses igen.

Hon växte upp och var glad och skön,
fick lyss till mången en kärleksbön,

och många friare kommo, men
hon sade endast: jag har en vän.

Och åren runno med hastigt lopp,
men tiden störde ej hennes hopp.

Och hennes vår, hennes sommar svann;
hon tänkte glad: vi få se hvarann.

Hon tänkte än i sin ålders höst:
vi mötas åter, det är min tröst.

Och in i döden hon tänkte än:
hvad jag är lycklig! vi ses igen.

VIKTOR RYDBERG.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

VI.

Då Svenske skildes från sin vän kom han ibog sitt löfte att påföljande afton uppsöka tant Beata. Duellen, hvarom aftalats med

Meijersdorff, skulle emellertid ega rum vid samma tid, och långt ute på Malmen. Besöket skulle således i bästa fall komma att uppskjutas ännu en dag. Men detta i bästa fall. Skulle hans skickligare motstån-

dare ännu en gång öfvervinna honom, vore det snarare troligt, att han aldrig finge återse den gamla, kära släktningen.

Denna sannolikhet, som ofrivilligt trängde sig på honom, då han lemnade trädgården, kom honom att ändra sitt fattade beslut. Meijersdorffs oväntade mellankomst och det ordbyte som med honom uppstått hade gjort promenaden kortare än som på förhand beräknats. Klockan slog först åtta i storkyrkan då Svenske hunnit öfver slagtarhusbron och förbi de kungliga vedgårdarne, och han påskyndade därför sina steg uppför slottsbacken, för att mellan de här uppstaplade högarne af byggnadsmateriel söka kortaste vägen till hennes bostad.

Skymningen hade fört regn med sig. De allt ymnigare fallande regndropparne förvandlade den lösa marken, hvilken saknade stenläggning, till en fot djup gytta, genom hvilken otaliga små rännilar af lergult vatten skuro sig väg. De händelser, som nyligen timat, upptogo emellertid för stor del af ynglingens tankar, för att han skulle skänka någon större uppmärksamhet åt omgifningen. Han hade nyligen fått gå tillsammans med den skönaste flicka han någonsin skådat; ty hvad hade väl alla skönheter i Åbo varit mot henne! Allt sedan föregående afton, då hon darrande lutade sig fram öfver den höga vagnskorgen, hade hon oupphörligen upptagit hans tankar. I drömmen hade hon undflytt honom; än hade hans stora sporrar fastnat i hennes vackra styfkjortel och rifvit bort stora stycken af det ljusröda mouslinet, än hade han lekt oförsigtigt med svärdfästet och sårat henne, så att hon blek och blodig rymt bort från honom, och hennes mor med förkrossande hån afvisat hans frågor, hvarthän hon tagit sin tillflykt.

»Men drömmen ilar som strömmen» hade Lars sagt, då Svenske berättat för honom sin dröm, och för öfrigt, då verkligheten lofvade så mycket, kunde ju nattens gäst få plåga honom så mycket dem lyste. — Hon hade ju leende samtyckt till att han fick kalla henne »kusin»: ett tilltalsord endast brukligt mellan nära fränder!

Men vid Gyllenborgska malmgården skulle måhända den sköna utsigten för alltid stängas. Det skulle dock varda en ärlig strid; Lars skulle icke försumma att noga undervisa honom om alla de finter,

som han sista gången märkt hos motståndaren — och för öfrigt, hade ju hans morbror sagt, vore ju lifvet endast ett skådespel, hvars slut visserligen kunde vara mödosamt men alltid lyckligt.

»Skulle hon väl i sådant fall minnas honom?» Denna fråga, som plötsligt afskar hans vidare funderingar, återförde honom till verkligheten. Han märkte då att han gått miste om rätta vägen och vände därför om, för att med fördubblade steg återtaga den förlorade tiden. Vid denna rörelse varseblef han tvenne personer, hvilka gingo samma väg som han och som, tätt inhöljde i sina kappor då och då vände sig om och betraktade honom. Då de sågo sig märkta tycktes de emellertid icke fästa någon vidare vikt vid hans person utan afveko strax derpå åt venster i samma gränd dit han ärnade sig. Till följd af regnet var det temligen mörkt, och, då den bekantskap, som han redan hunnit göra med Stockholm, icke var af det allra fredligaste slaget, underlät han ej att omvrida sitt gehäng, så att fästet kom att ligga ännu bekvämare till hands, om det skulle påkallas.

Detta vardt emellertid icke förhållandet. Utan att på något sitt störas, nådde han strax derpå huset, der hans gamla tant hade sin bostad.

»Välkommen min käre Gudson», ropade denna, sedan han lyckligt och väl hunnit besegra alla de svårigheter som husets tjenarinna, gamla Stina, gjorde i förstugan mot att insläppa en sådan våt stormfogel, som hon kallade honom, uuder det han bugande närmade sig den gamla gumman.

»Hjertligen välkommen» fortsatte hon, då Svenske, vederbörligen iakttagande Stinas förmaning att icke med sina smutsiga ryttarestöflar sopa tillsammans allt graniset på det hvitskurade golfvet, varsamt närmade sig för att omfamna henne.

Tant Beata Lavonia var redan kommen till den gräns af lifvet, då det nästan ser ut som skulle döden hafva glömt bort att utsläcka den matta, flämtande lifgnistan. Den lilla, hopkrupna gestalten syntes knappast i den vida kappan af urblekt sammet kantad med gulnade hermeliner, hvilken i vida veck nedföll kring länstolen. Om icke de bruna, lifliga ögonen då och då blixtrat till under den stora grå taftmössan, skulle man knapt kunna tro att man stått fram-

för ett lefvande väsende. Det syntes dock tydligt att det endast var ålderdomen som herskat. De särskilda fåror som hans trängna bundsförvandter, nöd och bekymmer, annars så nitiskt rista, kunde man icke spåra. Att så icke varit förhållandet kunde äfven tydligt skönjas af hela inredningen af rummet. Denna var visserligen enkel, men långt ifrån tarflig. Väggarne, klädda med tjock, blommig damastdräll, hvaraf äfven användts till gardinerna, voro fullsatta med tafior af röd eller hvit atlas, på hvilka någon jubelhögtid, kröning eller kunglig begrafning med gyllne bokstäfver stod beskrifven. Präktiga länstolar af ek, öfverdragna med blommig damast, stodo längs väggarne — och framför fönstret, der gumman hade sin vanliga plats i den högkarmade ekstolen, stod ett dyrbart i svart lackerad bord; och framför det samma låg på en vackert broderad kullerstol husets andra trotjenare — en stor grå katt — och malde om sitt välbefinnande för de inträdande främlingarne.

»Det var en sorglig nyhet du medför», sade gumman, då de första vänskapsbetygelserna hunnit utbytas. »Anders var ju endast barnet — men så är det ofta — Herren tager icke de sina efter detta låga jordelifs beräkningar».

»Morbror var dock redan öfver sextio år». —

»Sextio år! Hvad är då detta mot min ålder, jag som är så gammal. Jag minnes, skall du veta, som om det varit i går, den förfärliga stormen och spöyrn, då de hemkommo från Göteborg med liket efter vår salige konungs farfar och det är snart åttio år sedan dess». — »Men, jag glömmmer alldeles våra andra käre vänner» tillade hon, i det hon vände sig mot Juslenius och ålderman Smedberg, som strax före honom inträdt.

»Denne handelsmannen är min gamle hederlige Smedman, som köpt din morfars hus vid Packartorget. Det var der din mor föddes, skall du veta» fortfor hon i det hon framräckte sin hand åt åldermannen som vördnadsfullt kysste den. »Men det är ju en ståtlig gosse, som lilla Lovisa födt till verlden, stackars liten», tillade hon då helsningarna voro utbytta och Svenske gjort bekantskap med vår gamle bekante från Slagtarhusbron.

»Det förefaller mig alldeles som det varit i går, då unga hennes nåd ledde sin

lille son utför packartorgstrappan — men tiden går», svarade åldermannen med en suck, »och ungdomen växer oss gamle mer och mer öfver hufvudet, breder mer och mer ut sina nya, förderfliga läror! Ingen-ting blir bättre; allt sämre».

»Om alla unge män äro som Carolus» inföll gumman med ett förtjust ögonkast på sin gudson, i det hon vinkade åt honom att taga plats, »är det väl ingen nöd å färde — mindre ståtlig ungersven har jag sett mången i mina unga dagar».

»Söta syster ser också riktigt kärlig ut på gamla dagar», svarade Juslenius leende, i det han satte sig, »men, efter hvad jag kunde förstå, nienade min ärade vän icke yttre skönhet och vackra later, utan fast mer den inre skönheten; och deri har han rätt att både klokhet och mandom saknas nu som oftast hos vår tids ungdom». — »Och både klokhet och mandom komma kanske att pröfvas snarare än man tror», inföll åldermannen med en viktig min, i det han jakade med hufvudet åt biskopens ord.

»Ja, du lär ju medföra ännu sorgligare nyheter efter hvad jag hör från Finland. Kan det verkligen vara sant, att de styrande i landet vilja på nytt hafva krig och örlig?»

»Det sträfvast derhän på vissa håll», svarade Juslenius, till hvilken gumman ställt frågan. »Jesuit och annat papistiskt anhang trängas också om hvarandra här i Stockholm och man kan icke yttra ett enda ord i sekreta utskottet utan att det strax är uttrummat på alla kaffehus».

»Förbuden äro icke nog stränga», sade åldermannen i det hans anlete antog ett på samma gång strängt och högviktigt uttryck.

»Nog stränga äro de, men deras efterlefnad öfvervakas dåligt. Så framt det handlar om hattarnes krigsplaner hålles det nog tyst».

»Kan det verkligen vara möjligt att denna ungdom på riddarhuset vill gå ut i kriget?»

»Både möjligt och sant, syster Beata», inföll biskopen. »Större öfvermodighet än som på sista tiden varit rådande, har man icke upplefvat. — Till och med min gamle vän Sinius, som i sin rättframma godmodighet sökte omvända äfven mig i går afton, har varit nära att förlora förståndet och gå öfver till hattarne — och

jag vet icke hur det snart kan gå med min ärade granne till venster».

»Gudnås, jag hör tydligen af hvad I säga», inföll gumman, allvarligt, då åldermannen icke tycktes förstå hvarthän biskopen syftade, »att det går, som det står i Psaltaren, att förr än jag spåkt vardt för jag vill, men nu håller jag ditt ord. Du äst mild och god, lär mig dina rätter». —

Under den tystnad, som följde på dessa ord, vågade Svenske att blanda sig i samtalet.

»Jag hörde i dag», sade han, »att traktaten med Frankrike endast skulle vara pure défensive».

»Pure défensive? — För Frankrike ja», sade Juslenius med ett leende, »men för oss är han i stället så offensiv som möjligt. — Skönt sällskap i öfrigt dessa franska modedockor, som förstöra våra riksdagar med ränker och dukatpåsar och vårt samhällslif med sin bjefs och sin grannlåt. — Nu äro de der gallerne till och med nog förmätne, att de påstå, att det var Frankrike som vann vår store Gustafs segrar och att Sverige borde skatta sig stolt af att få kallas för Hans allra kristligaste Majestäts vasall».

»Och alla dess hemmafransmäns dumma påhitt att hämma de inhemska manufakturerna —; glömmar min ärade bror dem? Och hur de söka oupphörligt införa utländska moder?» inföll Smedman under det han kammade ut sin hoptofvade svarta peruk och tog på sig en hållning så styf och rak som en stärkt nålskrage och väl utspända dykränger någonsin kunnat meddela en köpman.

»Men hvad den tiden förändrar allt», fortfor han efter en stund — »allt sämre; intet bättre».

»Nog minnes jag mycket väl i min barndom» inföll tanten, »huru folket var mycket bättre och förståndigare än hvad det nu är».

»Ja, så sant jag heter Smedman och har krambod vid Packartorget» sade denne, i det han reste sig upp, »sade icke hennes nåd nu ett sant ord. — Då gälde icke ett partinamn såsom det förnämsta af allt. Och nu, för att endast tala om mig sjelf och det vackra pipbruket på långholmen, håller det på att gå i kaputten, endast för bristande låneunderstöd. — Nu skall allt Gudbevars gå framåt med stormsteg och

den som på ärligt vis vill nöja sig med en liten vinst, han får ofta stå tillbaka för dessa storskräflande kommissionärer, som lofva guld och gröna skogar för mindre än ett runstykke; men som, när de en dag skola hålla hvad de lofvat, begifva sig vackert af med dalerspåsarne och möjligen om de höra till de s. k. hederlige bjuda — tre procent».

»Alldeles så som min ärade vän säger» afbröt biskopen, »för att sedan de lockat till sig stora penningesummor af lättroget folk, och fått stora kronoleyanser, göra bankrutt och fara till Norge».

»Hvad jag vet är att jag sjelf», återtog åldermannen, »fick tjena och tråla till minn fulla 30 år, innan jag kunde blifva min egen. Och hur är det väl nu? — Nu hoppar man ur boden på kontoret så snart man lärt sig skilja debet från credit och ofta tidigare».

»Herre min Gud, när jag tänker på gamla tider», suckade gumman »är det som allt nu för tiden vore upp- och nedvändt. Min far var en så allmänt aktad och ansedd köpman som någonsin i våra dagar yfves på stortorget eller tyska stallplan, men aldrig bar min salig mor sidenkläder oftare än andra dagen af stora helgdagar. Ständigt och jemt, hela året om, gick hon i sin bindmössa med sin randiga redgarströja och blommiga förkläde; och då hon någon gång tog mig med till bönen, tog hon endast utanpå sina hvardagskläder en simpel salopp af danzigtyg».

»Nu ser det verkligen så rasande förnämt och präktigt ut här hemma i gamla Sverige», inföll Juslenius, »sedan det blifvit ondt efter penningar att om våra föräldrar uppstodo från de döda, skulle de helt säkert tro att Salberget och stora Kopparbergs grufvor blifvit långt gifmildare; eller den gamla staten från 1696 ökad med hundra procent».

»När jag ser hur folket lefver nu och kommer ihog hur det lefde i min ungdom, vet jag knapt hvar jag är hemma», återtog gumman, med en jakande åtbörd. »Det är visserligen sant att de rike förr i tiden brukade galloner och gyllene tyger, men så ha' de nu i stället sidentyg — ja till och med det ringare borgerskapet — och det som är långt dyrare och brokigare».

»Söta syster har rätt, men hvad äro väl alla sidentyg mot den föränderliga andan

itt oupphörligt vilja dublera. — Förr brukade en dam en hedersklädning i många år och nu skola våra högt flygande och ombytliga fruntimmer hafva minst en ny för hvarje nyårshelg».

»Herremännen voro icke heller öfverlödige» — inföll äldermannen, på hvars beätna leende man tydligt kunde märka att de åsigter som uttalats äfven voro hans — »Min far nyttjade aldrig dyrare rockkläde än till sex daler alnen; och hvad husets annandöme vidkommer, fans det visserligen apeter, men de hade varit i huset allt sedan min salige morfars tid».

»Och aldrig såg man heller silfver på bordet», återtog gumman, »utom bägare och kanna».

»Men god mat och stadigt öl fick man dock när man kom till söta systers föräldrahem» infogade biskopen småleende.

»Kroppen skulle väl hafva sin nödort; det är ju ej stort att tala om — men rart vin behöfde ingen af gästerna spilla på kläderna i vårt hus, icke heller någon få magvärk af vår konstig mat som det lär ske nu för tiden. — Men det var en annan tid och andra tenniskor», fortsatte hon efter en stund. — Nu slösar husbonden bort silfverdalen i asental; matmodern kläder sig i hvardagsig i »ras de sicile» eller hvad de kalla det, och flickorna skola vi aldrig tala om; ty de äro färdiga att när som helst flyga bort af bara grannlåt. — Så snart de slippa mamman, skola de genast hafva kläder, örhängen och halsband som fröknar och prinsessor. Hvad inredningen som min vän nämnde vidkommer skola alla rum möbleras och förses med speglar och stora sidensänningar —; och daglig dags skall det stätas ned allt bordssilfret».

»Mäster Noel le Maitre på Norrbro blir också snart lika rik på sitt kram och bjefs af sköldpadd och elfenben, som våra höge matadorer, Plomgren och Kjerrman, blifvit på kronoleveranserna». Ett rop af Stina afbröt samtalet.

Hon hade under tiden framsatt små silfvertumlare för gästerna samt en stor skål, rågad med de läckraste strufvor och gorån. Gång på gång hade hon, sedan detta skett, sökt, dels genom hostningar och skrapningar i golfvet dels genom att flytta porslinsbilderna på spiselkarmen, hvilket, då de voro »Hennes Nåds ögonstenar», aldrig brukat förfela sin verkan, taga gum-

mans uppmärksamhet i anspråk. Men denna gång hade hon oanmärkt fått slå ned den helige Lucas, som stod ytterst på högsta flygeln, i golfvet, och det var först vid det gälla rop, som hon härvid uppgaf, som hon lyckades tilldraga sig sällskapets uppmärksamhet.

»Det är så sannt», sade gumman, vänligt småleende, som nu såg Stinas vinkar, — »jag glömmar ju alldeles bort att bjuda mina kära gäster och fränder på välkomstskålen. — Man får lof», fortfor hon då äldermannen icke nog mycket kunde rosa vinets färg och styrka, »att något följa med tiden och jag har därför köpt några flaskor af Peter Semuyns Malaga Sekt på »Tre kronor», högtiden till ära».

»Nå drick då i botten min unge krigare», sade hon, i det hon vände sig till Svenske som hittills suttit tyst och allvarsam och tittat ut genom fönstret på de af regnet bildade rännilarne. »Ungdomen skall se lustig och glad ut och icke söka likna oss gamla, som redan fått nog af lifvet».

Svenske vardt genom detta tilltal hufvudpersonen i sällskapet och måste nu omtala alla händelser som han hittills upplefvat sedan han kom till Stockholm.

När han omnämde uppträdet på kaffehuset nickade gumman helt belåtet. »Det är ändå roligt att se», sade hon till Juslenius »att unge män äfven nu kunna vexla bistra miner och blotta sina klingor mot hvarandra».

»Ja dertill behöfver man i sanning icke uppmåna dem», svarade denne småleende, »men den forna ridderligheten, som så mycket klädde en välartad yngling förr i tiden, med den är det nästan slut. Äfven jag var yr i min ungdom — men det var på svenskt vis. Sådana utländska fasoner, som nu lära begagnas, att man gör sig glad öfver en främmande mans klädsel, kände vi icke till. Vi galnades och handskades sins emellan, men aldrig på något kaffehus och offentliga ställen».

Svenske berättade härfter om mötet med kungen, hvilket synbart höjde honom i Smedmans ögon, som genast frågade om han icke någon gång hade lust att se sin morfars hus, då både han, Smedman och hans gumma skulle på bästa sätt söka undfånga honom. Löftet om fänriksfullmakten uppväckte deremot starka tvifvelsmål hos Juslenius, som bad honom att derpå icke

fästa något afseende. Konungens minne var icke långvarigt, sade han. Personers namn förvandlades icke sällan till de af honom mest nyttjade tilltalsorden »mopps», namnet på knähunden, »Doktor» eller »General» — och hvad Bromans eller öfverste Kallings, de båda gunstlingarnes, minne i sådana ting vidkom, tog det oftast slut vid penningpåsen.

Svenske ville nu upphöra med sin redogörelse — men hur gumman än frågade lyckades hon snart inleda honom på aftonens tilldragelser, genom att fråga efter orsaken. hvarför han först sändt bud med Lars, att han ej kunde komma samma afton, men sedan verkligen kommit; och han berättade till och med sitt samtal med Ulrika i så lifliga färger att ett småleende smög sig öfver gummans och biskopens anletsdrag.

»Hvad ungdomen är hastig af sig nu för tiden», sade Beata, då han slutat, »aldrig skulle något sådant kunnat hända i vår ungdom. Knapt ett dygn i Stockholm och redan klappar hjertat fortare. Men sämre val kan man göra, mitt barn, ty af alla unga flickor jag känt, är det ingen som jag hållit så mycket af som Ulrika Budenbrock».

»Tant känner henne då?» frågade Svenske, smått förlägen öfver att hans hemligaste tankar gjordes till föremål för samtalet.

»Skulle jag icke göra det? Hon var mitt enda glada sällskap under hela den tid jag tillbragte i familjen». »Men du må icke tro att fästningen är så lätt intagen» tillade hon med ett hemlighetsfullt småleende. »Hennes mor är stoltare än vår drottning och skall helt visst icke taga emot någon friare som icke har åtminstone lika gamla anor som hon eller ett guldberg att uppväga dem med».

»Hon skall vara sin fars afbild» inföll Smedman.

»Sedesam och allvarlig fast därför icke trumpen och otillgänglig, alldeles som en flicka skall vara», sade Juslenius, »och alla som känna henne tala också om hennes förmåga att lägga sitt goda hufvud i dagen genom de tusende små nöjen som hon bereder sin omgifning — men hennes ärelystne bror och lika ärelystne far och allt det öfriga hattsällskapet, som dag från dag svärmar omkring henne, gör väl henne snart till en lika tom modedocka utan både hjerta och karakter som flertalet af

våra adelsdamer. — För öfrigt», tillade han allvarligt, med en nästan sträng tonvigt, »tillhör hon våra motståndares parti, och en yngling som Carolus är för god att bränna sina kol förgäfves. Det är emellertid otänkbart att den stolta friherrinnan skulle tillåta en yngling af hennes motparti några favörer, och min räddhåga är troligen i detta fall fullkomligt ogrundad».

»Hennes far är generalen i Finland» inföll Svenske.

»Ja, och han är i farliga ärenden stadd; men få se om han icke en gång kommer att ångra att han gaf vika för sin högfärdiga frus vilja, som är nästan tokig af bara hattprat, och slöt sig till krigspartiet».

»Det var ett gammalt löfte», svarade Svenske med värme, »hvarom Lagercrantz påminde honom, som han gifvit gamle kungen, att så snart tillfälle erbjödes slås mot ryssen».

»Med honom kan det dock vara huru som helst» inföll Beata »men dottern är det mera synd om. Man har nyligen berättat att hennes mor vill tvinga henne att gifta sig med en baron Meijersdorff, som hon icke tycker om, och hvilken skall vara en allt annat än bra kavaljer».

Svenske, som hittills lyckats iakttaga ett temligen obesväradt utseende och hållit sina ögon stadigt fästa på tantens anlete, kunde vid dessa ord icke hindra sin högra hand att häftigt gripa efter svärdfästet. Han höll dervid på att stöta omkull den stora silfverkannen, hvilken ådragit sig åldermannens stora beundran, och biskopen och tant Beata smålogo så försmädligt, då hon bad honom akta åldermannens syrenfärgade högtidsrock och tillade att hon icke visste om förlofningen mellan baronen och Ulrika ännu var afgjord, men att det sades att man endast väntade på generalens samtycke, hvar på man med säkerhet räknade, då det var af stor vikt att hon snart kunde få någon, som tog hennes parti emot kungens allt större efterhängsenhet».

»Alla fattige unga män borde föröfrigt akta sig för att se förmycket på henne» tillfogade Juslenius varnande »och slå alla sådana griller ur hufvudet. Hennes mor skulle aldrig kunna glömma att hon på mödernet härstammar från en så urgammal ätt som den von Hagedörnska, hvilken, som hon själf

»kar säga, »har ett så gammalt stam-id, att när det första gången tilldrog sig upmärksamheten, fanns det icke en enda elisman norr om Östersjön».

Om det var biskopens afsigt att varna enske att icke låta den uppspirande kärken taga öfverhand, hade han ej kunnat låta sådant tillfälle. Att »bry någon för någon» så att någon hör det, är ett säkert medel att stärka i stället för att försvaga en böjelse, som man misstänker. Är denne någon» dessutom en yngling och han på samma gång göres uppmärksam på de färdigheter, som äro förenade med att vinna det utmärkte föremålet, kan man alla tusen mot ett, — om han än skulle som rinsen i sagan nödgas uppsöka Ungdomslandet vid världens ände, för att hemta lifsrättet åt den äldre fadren och derigenom vinna den undersköna prinsessans hand — att han skall, långt ifrån att följa råden, uppbjuda alla sina krafter därför. Man har i detta fall icke blott riktat hans inbillning, utan äfven vädjat till hans fästing.

Äldermannen, som hittills icke blandat sig i samtalet, omtalade nu att äfven han hade den förmånen att något känna baron Leijersdorff. »Han visste ingen, som han mycket afskydde», sade han, »som den högförnämde adelsman som både tillhörde hattpartiet och den utländska kaptän. — Han kunde därför icke berömma sig af hans personliga bekantskap. Men såde hans bodpojkar och drängar hade ofta på måndagar varit urståndsatta att arbeta till följd af något slagsmål, hvarest baronen eller någon af hans närmaste vänner varit de värste slagskamparne. Här på måndagen», fortfor han, »det kunde vara vid skräddarsnåren, som hade sin verkstad midt emot hans bod, blifvit grundligt genompryglad. Denne fick plikta därför vid norra Kärnarsrätten, men baronen skänkte böterna till en soldat, hvars hustru var hans favorit, och som i första hand varit orsaken till hela slagsmålet. Detta jublade hans vänner åt och kallade honom för en verklig adelsman!» —

Det var redan långt lidet på qvällen och Stina hade redan varit nära att på nytt slå ned en af porslinsbilderna på spiselkranen, för att kunna visa hennes nåd på den stora väggklockan ner vid dörren.

När äldermannen slutat sina reflexioner öfver den historia han berättat, fattade biskopen sitt glas:

»I det vi få tacka vår alltid lifliga och ungdomliga gamla värdinna» sade han »för en angenäm samvaro och god välfärd föreslår jag en skål för en god framgång af våra sträfvanden och för de:

trogne män, som kassan gömma,
samvetsmän, som folket döma,
kloke män, som fatta slut,
tappre män, som föra't ut».

Sedan denna skål druckits i botten, togo gästerna afsked. Svenske sökte, när han gick, att blidka gamla Stina, som icke kunde underlåta att låta märka sura minner för de våta fjäten vid dörren och det hoptofvade graniset, allt följer af hans uraktlåtenhet att före inträdet aftorka stöflarne på den enkom dertill afsedda tras-mattan — men alla hans försök misslyckades till Smedmans stora nöje. —

»Der ser man» sade han, vänd till biskopen »hur en anständig jungfru nu för tiden skall skicka sig. — Hon inlåter sig ej i portgången med hvem som helst, för att tala, vare sig ondt eller godt om sitt husbondefolk — och min gumma som ibland rosar den nya tiden! Hon skall nog få höra af det då jag kommer hem».

Om vi följa Svenskes tankegång, då han strax derefter ensam vandrade framåt Vesterlånggatan, skulle vi helt naturligt än en gång få upplefva uppträdet i Kungsträdgården och som detta torde hafva förlorat på att en gång berättas, skola vi spara våra läsares fålamod. Vi inskränka oss endast att omtala att tantens och morbroderns varningar snarare hade stegrat hans böjelse för Ulrika än tvärt om, och att han icke underlåtit att, då Smedman berättade historien om baronen, räkna de svarta hermelinsvansarne i tantens mantel, för att se efter om de voro det lyckobringande jemna talet eller det afrådande udda. De hade tyvärr talat samma språk som mantelns ägarinna och, vare sig att det var denna motgång, hvilken han förgäfvets sökte utjemna genom några andra dylika räkneförsök, eller det som hans gamla vänner berättat, som inverkat störande på hans lugn, det var långt ifrån med den vanliga glada och öppna blicken, som han helsade Lars, då han inträdde i sin lilla kammare.

Äfven Lars var icke vid synnerligen godt lynne. Dels hade han, som han sjelf påstått i källarstugan på morgonen till Mäster Rincks och skänkjungfrurnas stora förnöjelse, under större delen af natten grundligt gastkramats, både af varulfrar och andra husets gästar, så att han hela dagen känt sig öm i kroppen, i synnerhet i hufvudet och veka lifvet; dels hade de förnämte kavaljererne ytterligare lagt sten på börda, genom sitt skämt på kaffehuset öfver hans gammalmodiga kläder, och utblåst den lilla gnista af godt humör, som han då ännu egt i behåll. Det var därför med en mer än vanligt trumpen och vresig min, som han svarade »Guds fred» på Svenskes helsning och framtog floretterne, för att, enligt öfverenskommelse, »mjuka upp sin nådige herres lemmar för morgondagen, för den händelse att man, hvilket ännu var oafgjordt, skulle komma att slåss på värja».

Sedan fäktningen börjat var det endast med stor ansträngning, som Svenske kunde reda sig mot sin tystlåtna motståndare, hvilken gjorde sitt bästa för att pröfva sin herres skicklighet. En häftig stöt af hans vana hand hade också nära nog bragt Svenske ur jernvigten, på samma gång som han pressade dennes vapen att beskrifva en båge till ett hörn af rummet.

Ett bredt grin uppklämde något Lars' anlete. Så bistert detta än föreföll bland de många ärrn och skråmorna, utgjorde det emellertid den vanliga öfvergången till en muntrare sinnesstämning och hans tunga tycktes också i någon mån återfå talförmågan.

»Öfvertersen, väl utsträckt, är annars den bästa garden mot fiendens klinga», sade Svenske förlägen, i det han torkade svetten ur pannan och gjorde sig i ordning att på nytt börja lektionen. — »man

kan derur gå öfver både i qvarta och secunda, allt efter tid och lägenhet».

»Och mista klingan ur handen, som nyss» grinade Lars.

»Men tersen redde sig på morgonen mot baronen».

»När man är fri från griller och passar på finten . . . men se der ligger hon än en gång», grinade han på nytt mot Svenske, då denne ännu mer flat gjorde ett utfall och, på samma sätt som nyss förut, miste sitt vapen. — »Men sjette regeln i fäktarkonsten lyder», började Lars i predikande ton, »när då i denna ters din klinga på något sätt fångats, må du med udden, det är i undertersia per lineam obliqvam eller i skef linie gå till jorden, och din kropp och dina knän, som tillförne voro öfverlutade, alldeles retireras och gå tillbaka. — Så äst du fri och hafver betagit din fiende den mensur' till att stöta».

»Om han intet vet», fortsatte Svenske i samma ton, »att bruka den vantagio eller sirlighet med kroppen att han ej följer klingan uteder, varder han säkrast stötter, utan approcherung eller annalkande» — . . .

»Dervid likväl märkandes första regeln att man ej af andra tankar låter sig distareras eller åtskiljas och hvarken är kär eller . . .»

»Nu kan det vara nog med fäktning i dag», afbröt Svenske kort och i minskad ton i det han kastade bort floretten »nog skall jag kunna reda mig mot dig, gamle Lars — om det gäller».

»Kärleksgriller och qvinnosnack, gör kloker galen sa' Hans Sachs», smågnolade Lars i det han åter hängde floretterna på väggen — »men nog kan min unge herre vara lugn på sitt håll», fortsatte han högt, då Svenske började att oroligt gå fram och åter i rummet och slutligen häftigt ryckte upp dörren och rusade ut — »ty nog koxar den dufvan så länge till båge bändes».

(Forts.)

Procul este!

Gå tyst och andaktsfull förbi!
Stör ej den höga själ som lider!
Den ensamhet, hon dväljes i,
Gudomlig är som hennes strider.

Den fläck, der blixten slagit ned,
Var helig under Romas dagar;
Du kränker helgedomens fred,
Om, oinvgide, der du klagar.

C. D. AF WIRSÉN.

Indianerna i Nord-Amerika.

Man må nu hafva hvilka åsigt som helst med afseende å den hvita racens bettiggande, att, för sig sjelfva och den äga civilisation som följer i dess spår, lit längre och längre drifva undan den ordamerikanska kontinentens ursprungliga ebyggare, indianerna, men ganska säkert det, att man icke utan ett visst vemod följer den gradvisa undergång till hvilken de äro dömda. Man har klandrat indianerna för en större oemottaglighet för civiliserande sysselsättningar, och på denna grund för mången kallblodigt brutit stafven öfver hvarje deras berättigande till ens del af det land som de en gång i tiden samma voro i besittning af, men dels äro redan en mängd indianer kastat baksidan och tomahawken för att i stället gripa till yxan och plojen, dels får man väl icke glömma att det är sekelgamla traditioner, som den hvita civilisationen härvidlag skall undanröjda, traditioner för hvilka den röde mannen hyser den djupaste vördnad. Men den lilla civilisation som man icke bibringa dem, skall, lika litet som ett medlidande man kan framkalla, förmå löda den röda racen, sådan den framstod sitt ursprungliga skick, från undergång.

De indianer, som nu finnas kvar i Nordamerika, kunna till en början indelas i tre stora klasser:

Den första, omfattande de absolut vilka, och som icke visa större tillmötesgående än att af regeringsagenterna mottaga födoämnen och filter;

Den andra, omfattande indianer öfvergivade om arbetets nödvändighet, och med större eller mindre villighet fogande sig i samma och i hufvudsak följande regeringsagenternas råd, samt

Den tredje, omfattande indianer, redan i besittning af land samt i och för åkerbruks drifvande nödiga materialier.

Såsom hörande till den första klassen kan man räkna ett antal af 98,008 indianer, hvilka sålunda fördela sig på de olika stammarna: 46,663 utaf den omkring 53,000 man starka Sioux-stammen; 420 Mandans; 1,620 Gros Ventres; 4,200 Crows; 5,450 Blackfeet, Bloods och Piegans; 6,153 Utes i Colorado och New Mexico; 9,057 Apaches i New Mexico och Arizona; 2,000 Navajoes i New Mexico; 4,975 Kiowas och Comanches; 6,318 Cheyennes och Arapahoes; 5,352 Chippewas; 300 Nez Percés; 2,600 Shoshones och Bannacks.

Alla dessa indianer äro fullkomligt obörörda af den missionsverksamhet, som trängt sig in bland dem, och det är hufvudsakligen från denna klass, som man kan vänta sig några fiendtligheter, och som sålunda nödvändiggör de militära utposterna invid indianreservationerna (land som regeringen afsatt till deras uteslutande användande och hvilket de icke få lemna utan ett pass från befälhafvaren). Men de rent fiendtliga elementerna af denna klass äro emellertid så strödda kring, att något större indiankrig, som kunde komma att blifva af någon hotande karakter svårligen låter tänka sig.

Såsom hörande till den andra klassen kan man räkna ett antal af 52,113 indianer, hvilka fördela sig på följande sätt uppå de olika stammarna: 5,769 Chippewas och Menomonees; 338 Sac och Fox; 4,622 Sioux, 730 Poncas och 975 Arikarees; 3,289 Pawnees, Omahas, Otoes samt Sac och Fox i Nebraska; 1,829 Flatheads i Montana; 2,700 uppblandade Shoshones,

Bannacks och Sheep Eaters i Idaho och Wyoming; 1,200 Nez Percés i Idaho; 355 Kickapoos, 365 Kaws, 345 Comanches och 2,372 Osages i Indian Territory; 1,200 Pai Utes & reservationerna i Nevada; 575 Utes i Utah; 1,900 Mojaves, Chemehuevis och Hualapais i Arizona; 9,068 Navajos i New Mexico, och 15,066 ibland de olika stammarna i Washington Territory, Oregon och California.

De 52,113 indianer, som höra till denna klass, kunna väl räknas såsom varande på god väg att lemna sitt vilda lif bakom sig. En stor del af dem hafva slutat med sina hedniska religionsöfningar, sina medicin-dansar och icke få hafva börjat begagna sig af den religiösa undervisning, som erbjudes dem.

Den tredje klassen, som räknar ett antal af 100,085 indianer, sönderfaller på nedanstående stammar med hosföljande siffror: 5,140 Senecas och andra indianer i New York; 11,774 Chippewas och andra indianer i Michigan, Wisconsin och Minnesota; 2,780 Sioux vid Sisseton, Santee och Flandreau-agenturerna; 226 Iowas och 1,785 Winnebagoes i Nebraska; 750 Pottawatomies och Kickapoos i Kansas; 500 Osages, 16,000 Choctaws, 13,000 Creeks; 6,000 Chickasaws, 2,438 Seminoles; 17,217 Cherokees och 4,141 tillhörande smärre stammar i Indian Territory; 1,000 Eastern Cherokees i Nord-Carolina; 1,307 Nez Percés i Idaho; 5,122 Yakamas och andra i Washingtonterritory och 10,905 Pueblos i New Mexico och Arizona.

Till den tredje klassen torde måhända äfven i viss mån kunna räknas 4,300 Pimas och Maricopas och 6,000 Papagoes i Arizona, samt Majoriteten af de 5,000 Mission-Indianerna i California, hvilka alla en gång voro medborgare under den Mexikanska styrelsens tid, sedermera endast kommande i en ringa grad i åtnjutande af hjälp från indian-agenterna, men ganska visst i stånd att, i den dag som är, i många hänseenden jemföras med sina hvita grannar, der som de under den sednaste generationen lyckats att förskaffa sig något lämpligt land.

Den tredje klassen med ett personantal af 100,086, består af indianer, hvilka man, utan att missbruka ordet, väl kan kalla civiliserade, och dertill har tvifvelsutan medverkat i högsta grad den direkta och länge

fortsatta moraliska undervisning, som kommit dem till del. Hvad som ännu återstår att önska med afseende å majoriteten af dem, är att de låte upptaga sig såsom medborgare i Förenta staterna, men härfor visa de ingen stor benägenhet. Deras nationalstolthet, fruktan för att ställa sig i jemförelse med de hvita männen, samt risken att förlora sin egendom, genom utpantning eller på annat sätt, afhålla de mindre civiliserade derifrån.

Såsom en fjerdje klass, kringstrykande band, torde slutligen kunna räknas 600 Winnebagoes och Pottawatomies i Wisconsin; 250 Sac och Fox i Kansas, bekanta under benämningen Mokokos band; 6,000 Shoshones i California; 2,500 vid Columbia floden; 1,945 Western Shoshones i Nevada; 3,221 Utes i Nevada, Utah, Colorado och Arizona; 2,420 Yumas i Arizona och 500 indianer kringspredda i North Carolina, Tennessee, Georgia, Florida och Texas.

Om dessa är föga att säga, utom att de i allmänhet äro så harmlösa, som lödrifvare kunna vara i ett civiliseradt land. De påträffas i hvarje grad af förnedring framkallad af lättsinne, dryckenskap, lättja och fattigdom. Utan land, obenägne att lemna jagten och i stället slå sig ned på ett jordstykke inom en reservation, och lika litet brynde sig om regeringen som denna bryr sig om dem, föra de ett högt misserabelt lif. —

Efter denna indelning af indianerna i stort, torde det icke vara utan intresse att se till huru de af regeringen tillsatta indianagenturerna fördela sig öfver det vidsträckt område, hvarest reservationerna äro belägna, och huru indianerna leva i de olika staterna.

Staten New York har blott en indian agent. Indianerna i denna stat, fordom kallade de »sex nationerna», hafva till en förfogande 8 särskilda reservationer, hufvudsakligen belägna i den ytterst sydvästra delen af staten. Deras antal uppgår till 5,140 och de räknas redan 30 skolor, understödda af staten, i hvilka icke mindre än 12 indianer äro lärare. Af 1,870 barn inom skolåldern besökte år 1874 1,411 stycken skolorna, hvilket visar en tillväxt af 55 % sedan år 1871. Medeltalet af dagliga besökande var 908, en ökning af nästan 70 % på tre år. Ett barnhem, rikligt understödt af staten, upprättades år 1855 och

t kan nu bekvämligen rymma och lemnas åt 100 fattiga fader- och moderlösa indianbarn.

Under odling hafva dessa indianer redan 19,586 acres af land, och jordbruket ligger mycket af årliga landbruksutställningar, som hållas under indianers ledning. År 1874 utbetalades i premier till utställare 1,300 dollars.

Dessa indianer hafva alltid betraktats såsom de mest intelligenta af den röda rasen. De hafva fullständigt adopterat ett civiliseradt lif och det återstår nu endast att upptaga dem till medborgareskap i staten.

Staten *Michigan* har likaledes endast en indianagent, som har att vaka öfver 8,923 indianer, sönderfallande i fyra stammar. Den ena stammen, 6,170 till antalet, är bosatt i närheten af sjöarne *Michigan* och *Superior*. De hafva redan 15,000 acres under odling, men äro icke mycket motvilliga för undervisning, hvarom bäst vittnar att de endast hafva en skola. Måhända har dock Unionsregeringen någon skuld till.

Den andra stammen, 1,118 till antalet, är en reservation på 52,684 acres å ömse sidor af *Keewenaw Bay*, i den nordligaste delen af staten; den tredje, räknande 1,575 personer, har till sitt förfogande en reservation om 138,240 acres, och den fjärde, med en siffra af endast 60 eger gemensamt 160 acres, af hvilka 100 äro under odling. Dessa sednare hafva en skola, der alla deras barn erhålla undervisning; den är nästföregående stammen, som dels lever på sin reservation dels köpt jord utanför densamma, har icke mindre än 7 skolor, och hyad slutligen den andra i ordningen beträffar, så finnes der 2 regerings-skolor, som besökas af 75 indianbarn.

I *Wisconsin* leva under öfversigt af 23 indianagenter tillsammans 7,819 indianer, som fått sig anvisade icke mindre än omkring 600,000 acres land, innefattande dels skogs-, dels ängs-, dels åkermark. På en del ställen har åtskilligt blifvit förort i och för jordens brukning och de skolor som här och der äro upprättade (äfven katolska lärare för enskilda anstalter äro) hafva icke lemnats obeaktade af den uppväxande indianska ungdomen. Det hårda klimatet, förfärligt kallt om vintrarne

och nästan outhärdligt hett om somrarne, samt markens otillgänglighet på flere ställen, har emellertid gjort sitt till att i indianernas ställning gentemot ordnade selsättningar ännu står åtskilligt öfrigt att önska.

I *Minnesota* finnas tillsammans 5,973 indianer under ledning af trenne indianagenter. Det indianerna tillmätta reservationsområdet omfattar mellan 3 och 4 miljoner acres land. Deras ställning i denna stat är icke den bästa och »eldvattnet» har bland de olyckliga rödskinnen här gjort en allt för tydligt framträdande olycksbringande inverkan. De skolor, som finnas upprättade för deras barn, besökas endast sällan och oregelbundet och det är endast i den ena af reservationerna, som önskan att leva på ett mera ordnad sätt visat sig något tydligare. Klimatet är äfven i denna stat icke utan sin inverkan.

I *Iowa* finnas endast 338 indianer, hållande 419 acres jord och der äro de af statens lagar tillåtna att stanna så länge, samt undfå deras understöd, som de icke visa sig fiendtliga emot statens innevånare. Då det lilla jordbruk de drifva icke fordrar deras närvaro stryka de omkring jagande och tiggande bland de hvita. De hålla ännu med stor ihärdighet på sina gamla vidskepelse och hafva motsatt sig upprättandet af några indianskolor.

Staten *Nebraska* är sönderdelad i 5 indianagenturer. Den första af dessa, »den stora *Nehawa Agenturen*» omfattar 323 indianer hvilka äro placerade å reservationer omfattande öfver 30,000 acres. En del af dessa indianer hafva anlagt europeisk dräkt, bo i små hus och drifva åkerbruk. De hafva inom sig sjelfva bildat en slags rådsförsamling och upprättat en polisstyrka, bestående af fem man med en månadlig aflöning af 40 dollars för hvar och en af dem. En annan yttring af denna rådsförsamling är att hvar och en som anträffas öfverlastad skall plikta 3 dollars, hvilket äfven haft till följd att dryckenskapslasten hos dessa indianer mer och mer aftagit. Flere än femtio af dessa 323 indianer kunna läsa engelska och en upprättad skola besökes flitigt af omkring 50 lärjungar.

Af de ofvananförde 323 indianerna finnas 97 stycken, tillhörande en särskild stam. Dessa leva ett fullkomligt nådehjoms lif, erhålla hvar och en af unionsregeringen 46

dollars och hafva hittills trotsat hvarje försök att få dem att följa de andras exempel.

Den andra agenturen i Nebraska, Omaha Agenturen, omfattar 951 indianer som fått sig anslagna 192,867 acres af land. Dessa indianer hafva visat sig så driftiga och verksamma att unionsregeringen endast behöfver understödja dem med 2 dollars pr hufvud samt ett årligt tillskott af 10,000 dollars till skolor. Dessa indianer ega tillsammans 700 hästar, 175 kor och oxar och 200 svin.

Den tredje indianagenturen, Otoe, omfattar 453 indianer på 162,854 acres, den fjerde, Pawnee, 1788 indianer med 283,200 acres, den femte, 791 indianer med 115,200 acres och den sjette, Winnebago, 2,322 indianer, som hafva till sin disposition blifvit anvisade 109,800 acres.

Alla dessa indianer äro mera eller mindre mottagliga för civilisation och man har här på allvar försökt att endast lemna dem det tillförsäkrade penningeunderstödet, när de med motsvarande arbete gjort sig förtjenta deraf. Detta unionsregeringens försök att tvinga dem till arbete, mottogs i början med stort missnöje och flere höfdingar begåfvo sig till Washington för att inför den »store fadern» frambära sina klagomål. Emellertid hafva de inom de olika agenturerna upprättade och rätt flitigt besökta skolorna verkat en betydlig omkastning till arbetets förmån och regeringens kloka åtgärd har derföre på sista tiden mött allt mindre motstånd.

I staten *Kansas* finnas, under ledning af en indianagent 733 indianer som erhållit 37,629 acres jord till sitt förfogande. En del af dessa indianer bo i hus och drifva åkerbruk.

Dakota innehåller det största antalet indianagenter utaf någon stat i Unionen. Statens vidsträckta område, hvad indianangelägenheterna vidkommer, styres nemligen af icke mindre än 16 agenter, som hafva uppsigt öfver tillsammans 61,738 indianer af olika stammar, som fått sig anvisade land, uppgående till mellan 30 och 40 millioner acres. Klimatet i *Dakota* är mycket hårdt och jordmänen stundom, ja, till och med oftast, af beskaffenhet att omöjliggöra all odling. På intet ställe torde derföre tillståndet vara så osäkert och obehagligt för indianagenterna som här. Det hör också icke till ovanligheterna att

de blifvit allvarsamt till lifvet hotade af de uppretade indianerna, ja, stundom till fångatagits, och hade icke nödvändigheten bjudit att här och der upprätta starka militärstationer skulle osäkerheten vara än större. Emellertid finnas på åtskilliga ställen indianer som allvarligt egnat sig åt åkerbruket, ehuru de derföre icke sällan rönt kämbart obehag af de vilda stammarna och något lugn i ordets egentliga mening skall derföre icke ega rum inom *Dakota* innan dessa vilda stammar så småningom decimeras till intet betydande dimensioner.

I *Wyomning*, der förut vilda stammar strukit omkring, har upplåtits en reservation af $1\frac{1}{2}$ million acres, der 791 indianer slagit sig ned, ehuru temligen motvilligt, och börjat föra ett åkerbrukande lif, ehuru hittills hvarje försök till boklig uppföstran visat sig vara resultatlös; — och i *Colorado*, der 3,763 indianer finnas å en reservation af öfver 400,000 acres, har man icke lyckats stort bättre, hvilket äfven i en viss mån är fallet med de 575 indianerna i *Utah*, der dock den ursäkten finnes, att det land som blifvit dem tillmätt, är af mycket dålig beskaffenhet.

I *Nevada* finnas 2,727 indianer, med ungefär 400,000 acres och det är först på sednare tider som de, och detta i mycket ringa skala, börjat försöka sig som åkerbrukare. Deremot bedrifva de en ganska omfattande fiskfångst i bergsfloderna och insjöarne, och i *Idaho* trotsa likaledes 4,307 indianer ihärdigt hvarje försök att civilisera dem och ett band indianer, tillsammans omkring 1,000, hafva icke i någon mån velat underkasta sig Unionsregeringens myndighet utan ströfva omkring i det nordvestra *Idaho*, till föga trefnad för dervarande hvita.

I *Arizona* finnes icke mindre än 17,578 indianer kringströdda i landet på rikligen tillmätta reservationsområden. En del af dessa indianer sysselsätta sig med fruktodling, men större delen lefva dels på hvad de kunna trotsa sig till af indianagenterna, dels af jagt och fiske. Blodsutgjutelser mellan indianerna och de hvita höra icke till sällsyntheterna, ehuru det uttalas hopp att tillståndet skall blifva bättre, och i *New Mexico*, der det finnes 14,550 indianer, samt i *North Carolina*, med omkring 2,000, är ett osäkerhetstillstånd rådande,

man icke utan många svårigheter torde kunna undanröddas, hvilket delvis äfven är fallet i *Indian Territory* med sina 1,072 indianer, uti hvilket territorium man dock finner ett ganska betydligt antal in-anskolor samt på sina ställen ett aktngsvärdt försök från indianernas sida att drifva åkerbruk och boskapsskötsel.

I det rika *California* och de skogrika *regon* och *Washington territory* lefva resp. 273, 5,635 och 13,788 indianer under de mest olika omständigheter. En del äro ämbligen jordbrukande, en del fiskare under det att en del ströfva omkring och föra ett regelbundet lif, ofta till skräck för den hvita befolkningen. Äfven gentmot Unionsregeringen ha de der befintliga stammarna visat sig uppstudsiga, och temligen allmänt

bekant torde vara hurusom för trenne år sedan kufvandet af *Modoc*-upproret vid Stilla hafvet kräfde stora penningesummor och många officerares och soldaters lif.

I umgänget med de hvita inlägger alltid indianen, i hvilka förhållanden han än lefver, stor tillbakadragenhet, gränsande till misstänksamhet. Det vill nästan synas som han aldrig kunde förmås glömma, att det land de hvita inkräktat en gång varit hans, och att denna känsla är så glödande stark, härflyter väl också till en icke ringa grad deraf, att den hvite icke alltid hållit sina löften mot indianen, icke alltid uppfört sig på ett sätt som ingifvit den röde mannen någon synnerligen hög tro om den hvita civilisationen.

HUGO NISBETH.

Boknyheter.

Ponsard, Francois, Hedern och penningen, komedi i fem akter. Fri öfversättning af Edv. Bäckström. (Sthm 1875. Pris: 1 kr. 50 öre.)

Det skulle ej kunna falla oss in, äfven om vi hade tid och utrymme till vårt för-gående, att här ingå på ett närmare be-tydande af Ponsards stycke, hvilket redan är långesedan af dagbladsgranskningen förskådats från alla sidor. Blott en så-män, som måhända ej nog påaktats, ville en smula framhålla. Ponsard har med *Hedern och penningen* i tekniskt hän-seende äsyftat ett upplifvande af den gamla franska komedien, af Molières och hans sam-las sätt att bygga och utveckla dramat. Det var honom angeläget att i motsats till romantikerna, göra sitt stycke så en-kelt, så naturligt och allmänt fattligt som möjligt. Deraf denna enkla handling, detta karaktärernas utvecklande hufvudsakligen genom dialogen, detta bruk af kontraster o. m., som eljest synes mindre förklarligt och motiveradt. Men liksom alla efterbil-lare af ett maner, hvilket icke i och för sig kan åberopa något berättigande för alla tider, har äfven Ponsard blott förmått ge oss den yttre formen; den lefvande an-sikten har krympt samman under bemödandet och icke på någon punkt svälla ut öfver

och skada den förra. Trots detta hufvud-fel låter hans drama alltid se — eller rättare höra — sig med nöje, för den udd-hvassa, på sentenser och slående kraftut-tryck rika dialogen, på hvars utarbetande förf. nedlagt stor omsorg. Och just denna sida af stycket är det också som låtit öfver-sättarens talang framstå i hela sin ovan-liga styrka.

Ty med fullkomligt riktig takt har öfvers. valt den väg för sitt värf som förf. redan utstakat. För att gifva sitt arbete just den ton och hållning som vederborde har han gått tillbaka till mönstren från vår egen gammalklassiska tid, till de gu-stavianska skalderna och deras närmaste efterträdare och själsfränder. Utan att blifva arkaistisk, utan att låta märka sko-lan, har han ypperligt uppfattat och åter-gifvit de gamles lätta, fina diktion, deras utsökta och dock naturliga samtalston, de-ras spetsiga, af sjelfva versarten framloc-kade uttryck och infall. Man jemföre t. ex. ett stycke af Leopold eller Remmer med hr Bäckströms öfversättning; och man skall förvånas öfver frändskapen i hela hållnin-gen, på samma gång man måste tillstå att öfvers. sällan, om någonsin, lemnat nuti-dens språk eller uttryck ur sigte. Härtill kommer en särdeles stor skicklighet i alex-andrinens behandling, äfven den ett återupp-

lifvande på samma gång som en utvidgning af den gamla verstekniken. Det är isynnerhet genom deklamationspausernas förläggande på annat ställe än verscesuren som den vittra omvexlingen och fulltonigheten vunnits.

Vi hafva något utförligt uppehållit oss vid öfversättningen, icke blott för dess erkända utmärktthet utan i synnerhet för att uppvisa hvari denna egentligen består och med detsamma påpeka, huru studiet af våra gamla skalders kan i viss mån verka väckande och befruktande äfven på nutidens dikt Konst. Om också den formella synpunkten härvid blir hufvudsak, torde dock mycket godt äfven ur denna vara att hemta, just därför att vår dikt Konst behöfver renas från åtskilliga osunda beståndsdelar och återföras till den enkelhet, smidighet och klarhet som måste erkännas vara de gamla mästarernas osvikliga egenskaper.

Lundin, Cl., Ströftåg här och der i Sverige.
(Sthm 1875. Pris: 2 kr. 50 öre.)

Det är ej någon urminnes tid sedan man i svenska litteraturen kunde få läsa resebeskrifningar och skildringar från alla möjliga länder, både inom och utom Europa, många till och med skrifna af svenskar, men deremot förgäfvos letade efter sådana öfver vårt eget land, om ej möjligen en eller annan öfversatt från något främmande språk och full med skefheter eller oriktigheter. Detta kosmopolitiska intresse, paradt med förakt för allt inhemskt, har, gudilof, allt mer dragit sig undan och lemnat rum för tänkesätt som, åtminstone i någon mån, kunna kallas fosterländska. Vi hafva allt mer lärt oss inse, vi svenskar,

att ingen blir aktad af andra som ej aktar och håller på sig sjelf; och att akta sig sjelf utan att känna sin individualitet som folk, sin natur och sitt lif — det kan ingen nation. Således — för sjelfkänedom behöfvas skildringar och undersökningar af folk och land, både vetenskapliga och mer folkliga. Derfor äro böcker sådana som den nu föreliggande så kärkomna; ty de öppna ögonen på folk i allmänhet, de lära läsaren att se och älska hvad han aldrig borde glömma: det egna fosterlandet.

Förf. har rest med vakat sinne och varmt hjerta; han har sett sig omkring ganska vidt, från Södertelje till »sydsvenskarne», och från dem öfver vestkusten och Vermland ända till Runn. Det har ej varit hans mening att lemna annat än reseinttryck; men som vi veta kunna dessa ögonblicksbilder vara ofantligt olika till värde, allt efter som tecknaren förstår att ställa instrumentet och välja synpunkten. Förf. skrifver ej alltid »blot til lyst», utan lemnar oss här och hvar värderika inblickar i vårt kulturlif, sådant det gör sig gällande vid storverkstäderna i de kommunala inrättningarna, i samfärdseln och folklivet. Och allt detta sker på ett anspråkslöst sätt, utan högvigtiga miner eller stora förberedelser, blott med ett lätt grepp, en kastning i samtalet. Det torde ej särskildt behöfva framhållas att förf. stil utmärker sig genom sin friskhet och sitt goda lynne, egenskaper som göra att man gerna följer honom ehvart det bär, alldeles som dessa oskattbara egenskaper i umgänget låta oss finna behag i ett sällskap, äfven om detta ej alltid skulle hafva idel »perlor och diamanter» af vetande eller fantasi att bjuda på.

—EN.

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften **NU** finnas till salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens ombud samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

Fördunklingen.

Älsan själ du såg i inga ögon
de två.
O släckta nu, om ej de lysa
i det blå.

Igenom fönstret blicka tvenne stjernor
Nu in hvar qväll.
Långt klarare ha fordom dessa ögon
Lyst opp mitt tjäll.

Men skulle nu de lysa mindre klara
Från himlens borg,
Det kommer af två stora, varma tårar,
Som se min sorg.

C. W. BÖTTIGER.

Bland Bränningarne.

Af CLAES LUNDIN.

V.

Från Yngve till Alrik.

(Forts. och slut från föreg. häfte).

Öfver mig i famn, bror Alrik! Gör det
stone i andanom, om dina kroppsliga
ej räcka ända hit. Kuren har haft
erbar verkan på mig, och det utan
just varit särdeles samvetsgrann i
ändet af mina badgästpligter. Jag
vet du, riktigt genomgående frisk,
när kanske, att jag aldrig varit an-
la. Jo, du, jag var långt från frisk,
for hit. Då såg jag nästan allt i
önt, hvilket är något helt annat än
ljusgröna färg. Det var till och
långt från svart, som naturligtvis
t af allt. Nu skådar jag världen i
dt, som man lärt mig skall vara
delaktigaste färgen. Öfver hela min
ing ligger det älskvärdaste rosen-
r. Jag tycker att de gamla bader-
se riktigt bra ut, och, hvad ännu
gare är, jag finner friherrinnan Klin-
m och hennes sju fröknar nästan
da. Det förargar mig ej längre att
fru Renner och herr Renner och de
långa pojkar. Pontus och Eber-
afva för länge sedan rest härifrån.

Annars skulle jag kanske finna mig till
och med i deras sällskap, det vill dock säga
endast som hastigast, i förbigående och
för att visa, det jag icke är någon men-
niskohatare. Jag har verkligen bättre säll-
skap, det kan jag försäkra dig. Gamle Her-
lefsson är visst icke så tråkig, som jag före-
stälde mig. Hans fru är ett riktigt ut-
märkt fruntimmer och ... men jag bör
kanske tala om för dig, huru jag kommit
att se menniskorna i denne fördelaktige
dager.

Mitt senaste bref slutade med besöket
i Bredgrund. Jag minnes det mycket väl,
ty det var under seglingen derifrån som
jag skref till dig. Du erinrar dig kanske,
att det var blott några orediga rader med
blyerts på lösa blad. Jag ref dem ur min
anteckningsbok och skickade sedan af dem
härifrån utan någon uppputsning samt också
utan något tillägg, ehuru jag redan då
haft god anledning till en lång och temli-
gen innehållsrik efterskrift.

Då var jag intagen af den storartade
naturen omkring mig och af min egen fri-

het. Jag flydde menniskorna, åtminstone dem som tillhörde min egen samhällsklass. Corneliusson frågade, hvart vi skulle segla. Det var mig likgiltigt, blott jag finge i frihet ströfva omkring bland skären. Gubben föreslog, att jag skulle »dörja», enär det vore anledning till god makrillfångst, menade han; men jag lät dörjgarnen ligga, ty jag ville samtala med dig, tyckte jag, fastän jag i mitt sinne fann dig vara en stor tok som kunde tillbringa sommaren i Stockholms närmaste granskap, midt bland de gamla vanliga affärsmännen på fåfångans marknad, då du kunde hafva gjort dig lika fri, som jag, och njutit af samma härliga luft, samma friska böljslag och samma förträffliga sällskap, det vill säga Corneliusson och Yngve Falk.

Jag satte mig så bekvämt jag kunde på botten i båten och började skriva. Då och då kastade jag en blick på Corneliusson som såg svärmodig ut, tittade på vågorna och på vimpeln. Ingendera af oss bröt tystnaden. Med långa mellanrum mötte vi en fiskarbåt, en klumpig makrillfångare; längre ut på hafvet syntes större seglare; men badgästbåtar funnos icke så långt bort från badorten. Det gjorde mig godt, men under mellanstunderna af min brefskrifning — det var ej alltid så lätt att i den starka sjögången hålla pennan på papperet — tyckte jag att det vore något som oroade mig. Det kom alltid af mina tankar på besöket i Bredgrund. Jag jagade bort oron och återtog skrifningen, men den förra kom ständigt igen. Jag var verkligen icke så sorgfri, som jag brukade vara under dessa härliga ströftåg på sjön, om jag också lyckades dölja det i mitt bref till dig.

Slutligen föll det mig in att fråga, hvar vi nu voro i vår segling. Ej långt från Svartskär, upplyste båtföraren, och han sporde med sitt allra blygsammaste uttryck, om jag hade något emot, att vi ginge i land der. Efter någon tvekan, gaf jag mitt samtycke, hvilket tycktes i hög grad glädja Corneliusson. Han talade om den gamle fiskaren och dennes dotter samt tycktes icke kunna finna nog loford för den senare.

Jag hörde visserligen på honom, men öfverraskade mig sjelf med, att jag tänkte mycket mer på Bredgrund än på Svartskär samt på Paddyson än på den vackra Jakobina. Hvad hade jag med Paddyson att

göra? Icke det ringaste, och likväl tyckte jag mig i hvarje stund se hans krumbugter, när han svängde sina rutiga armar inför fröken Agda. Jag tror nästan, att det var svängningen af dessa rutiga armar, som hade oroat mig hela tiden, sedan jag lemnat Bredgrund. Löjligt, men efterhängset. Nu skulle jag kanske åter få se samma obehagliga syn, men jag längtade likväl att komma till fiskarkojan, dit, som jag visste, hela sällskapet farit, ehuru jag ej sett till Ran under vår segling från Bredgrund.

Först sent den aftonen landstego vi på Svartskär. Paddysons jakt låg der. Jag hade nästan väntat, att han redan seglat derifrån, men var likväl ej alldeles otröstlig öfver att detta ej inträffat. Jag började frukta, att jag i Bredgrund allt för knapphändigt tagit afsked af Herlefssonska familjen, och det önskade jag godtgöra. Emellertid gjorde jag mig icke någon brådska, utan stannade i båten, då Corneliusson gick upp för att höra, huru det stode till med den gamle fiskaren. Han dröjde länge der inne, och jag hade godt tillfälle att sysselsätta mig med en mängd olika tankar.

Hela sällskapet tycktes hafva slagit sig ned inne i stugan, och äfven jag ämnade mig dit, då jag såg en skymt af Paddyson, hvilken visade sig i dörren och strax drog sig tillbaka. Jag afstod från min föresats, ehuru jag gerna velat se, huru det stode till med Niklas Jakobsson, för hvilken jag lärt mig hysa stor aktning. Paddysons granskap var mig förhatligt.

»Sannerligen tror jag icke, att den karlen söker behaga fröken Agda,» tänkte jag och jag tror nästan, att tanken fick sitt uttryck i ett högljudt utrop, hvaröfver jag sjelf förargade mig, ty det var naturligtvis ganska löjligt och alldeles utan skäl, enär jag icke hade rätt att blanda mig i den saken. Jag hade ju föresatt mig att aldrig förälska mig i den stolta sköna. Paddyson kunde gerna få försöka sin lycka, menade jag. Det är märkvärdigt, huru man stundom söker lura sig sjelf.

Men ju längre det led, dess mer sysselsatte sig mina tankar med Agda. Som du ser, biktar jag mig helt uppriktigt. När jag började efterforska i mitt stilla sinne, upptäckte jag, att det verkligen icke var första gången, som tankarne togo den

igen, men de hade aldrig dröjt så länge om eller arbetat med sådan värme. Midt under mina funderingar öfver den upptäckelsen, kom Paddyson svängande med stark fart ned till sin jakt, sprang om bord, roade ett kort och vresigt »kast loss» och seglade af, utan att ens se åt Corneliussons båt, deri jag ännu satt.

Lycklig resa, tänkte jag och kände mig ganska upplifvad af den affärden, synnerligen då jag såg, att ingen af det öfriga allskapet följde med. Ran sköt, som vanligt, god fart. Ju mer seglen aflägsnade sig, dess bättre kände jag mig till mods, och när de slutligen helt och hållet försvunno i skymningen, reste jag mig, drog ett djupt andetag, som släppte in en god del frisk hafsluft i mina lungor och blåste bort ledsama tankar.

Jag reste mig för att äntligen gå in till den gamle fiskaren, men glömde det öfver, då jag såg fröken Agda och Corneliusson komma ut från stugan, sätta sig på ett klippstycke och börja ett samtal. Jag satt allt för långt från dem för att deras ord skulle kunna hinna till mig, men jag tyckte mig dock märka, att samtaletörde sig omkring något mycket allvarligt, vilket helt och hållet sysselsatte dem. Den unga damen såg med ett så innerligt eltagande på den gamle fiskaren, och i hennes anletsdrag låg ett så hjertegodt uttryck. Aldrig förr hade jag sett henne sådan. Förut hade jag funnit något tolt och högdraget i hennes skönhet, något som höll på afstånd, som till och med skrämde; men nu var der idel godhet, människovänlighet, medkänsla, med ett ord ägot högst tilldragande.

Jag blef sittande i båten och riktade mina blickar ständigt vester ut. Det var en vacker aftonhimmel, men hvad jag fann där nån vackrare, det var ett ungt qvinnoumfud, en skön och lefvande camée, som äcknade sig med de ädlaste linier och verkade i den mildaste färg mot den glödande luften, ett mästerverk på guldgrund. Detta hufvud tillhörde icke Jakobina, det ljuslockiga naturbarnet.

Hvad kunde väl fröken Agda, den öfverlägsna, fint bildade qvinnan, hafva för bemägenhet tillsammans med den gamle simple båtkarlen? Det var något som förvånade mig. Aldrig förr hade jag sett dem tala ett enda ord med hvarandra. Nu tycktes

det som den gamle sjömannen skänkte Agda hela sitt förtroende. Corneliusson hade allt från det vi började segla till samman visat mig mycken vänlighet, men något förtroende hade icke från hans sida, lika litet som från min, kommit i fråga. Han var tvärt om ganska sluten, så som detta kustfolk i allmänhet tyckes vara. Det enda han låtit undfalla sig eller, rättare, locka ur sig var på seglingen från Bredgrund, då han, i det vi nalkades Svartskär, lät mig veta, att han haft en son, som varit med på det förolyckade Goda Hoppet. Stackars Corneliusson, tänkte jag, och jag sade det väl också, men det öppnade icke gubbens hjerta mer för mig.

Och nu satt han så förtroendefullt och utgöt sina bekymmer för en ung qvinna som var af så himmelsvidt olika natur med honom! Skulle hon förstå sig på hvad man kallar det verkliga folket bättre än jag som just sökte dess sällskap, som hyste deltagande för dess sorger och fröjder, som sökte intränga i dess lifsåskådning, lära mig känna alla dess förhållanden och kanske äfven slå mig ned bland det för alltid? Ja, vet du Alrik, på något sådant hade jag verkligen tänkt, och det på fullt allvar. Jag ville, såsom jag någon gång förut sagt dig, hinna upp till att varda människa och slippa från allt det otyg som lådar vid en så kallad verldsman.

Du kan må hända icke tänka dig en kunglig sekreter såsom skärgårdskar, men jag hade tänkt mig in i den förvandlingen. Jag kom en gång att nämna något derom för fröken Agda, och då hon skrattade åt mig, förklarade jag helt uppriktigt och sanningsenligt, att jag funderade på att köpa en stuga någonstades i skärgården och på fullt allvar såsom yrke slå mig på fiske. Då skrattade hon endast ännu mer, hvilket gjorde att jag helt knapphändigt bugade mig och lät henne skratta i min frånvaro. Och nu umgås hon själf med gamle fiskare och sjömän samt rör sig bland dem, som hade hon aldrig haft annan sällskapskrets!

Det var detta som förvånade mig, men också började gifva mig en annan föreställning än jag förut haft om henne. Den föreställningen tycktes ännu mer styrka mig i tanken på egen fiskarstuga och eget skärgårdslif. Så kom natten. Den sköna bilden på guldgrund hade försvunnit. Corneliusson kom ned till mig. Han var mer

meddelsam än vanligt, talade om sin sorg öfver sonens och Goda Hoppets förlust och tyckte sig icke kunna nog berömma den rara fröken som så hjertligt deltagit i hans bekymmer och sökt trösta honom i hans grämlse. Han omtalade äfven, att hon rådgjort med honom, huru en ny båt skulle skaffas åt Niklas Jakobsson samt att hon ville sörja för att få i hop penningarne till en sådan.

Den underrättelsen kom mig att blygas. Icke hade jag tänkt på möjligheten att hjälpa det stackars fiskarfolket med en ny båt, hvilket dock utan tvifvel mycket väl låtit sig göra genom en insamling bland badgästerne. Jag hade prisat den gamle fiskarens raskhet och sjelfuppostring, liksom hans dotters skönhet och frihet från de så kallade bildade kvinnornas tillkonstlade väsen, men dervid hade jag också stannat. Nu kom en af dessa bildade kvinnor, en som i salongen var så öfverlägsen, en firad och som man kunde fruktat, bortskämd ung skönhet, och var genast färdig att hjälpa ett par stackars naturbarn, med hvilka hon icke kunde ega något gemensamt intresse, samt att göra det utan allt buller eller den ringaste skynt af att vilja väcka uppteende. Ty värr var det väl redan för sent, hvad åtminstone den gamle fiskaren vidkom, men afsigten var därför icke mindre vacker.

Detta gaf mig åtskilligt att tänka på. Mina tankar flögo, som vanligt, vida omkring, men denna gång återvände de ständigt till samma punkt som var både utgångspunkt och slutpunkt. Fröken Agda har liksom jag, tänkte jag, ledsnat vid det tomma lifvet i en stor stads fadda sällskap med ett futtigt eller intet slutmål. Hon känner sig dragen till det okonstlade folket. Måhända har jag kunnat verka på henne, fastän hon alltid med skämt mött mina uttalanden i det afseendet. Det var hvad jag tänkte den natten på Svartskär. Nu skrattar jag sjelf åt min egenkärlek, ty nu vet jag huru föga mitt tänkesätt då ännu hade verkat på Agda.

Hvilka härliga slott bygde jag icke den natten! Till sitt yttre voro slotten endast låga kojor eller, rättare, en enda låg koja, liknande Niklas Jakobssons hydda. Jag hade glömt den gamle sjuke fiskaren, till och med glömt hans vackra dotter, för hvilken jag dock ännu få timmar förut

känt så stort deltagande. Du frågar troligtvis, om jag varit kär i den sköna Jakobina. Hvad vet jag? För den känslan har jag verkligen icke gjort mig så noga reda. Jag fann henne enkel och sann, på samma gång som vacker och naturfrisk, och detta var för mig något ovanligt. Jag svärmade kanske något litet för henne, hvaråt du naturligtvis skrattar, ty det måste gå öfver vanligt stockholmsförstånd. Jag kände då icke ännu hvad jag nu vet, att Jakobina hade en fästman, unge Corneliusson, styrmannen på Goda Hoppet.

Emellertid tänkte jag icke längre på fiskarens dotter, lika litet som på honom sjelf. Jag gick icke in i stugan, utan ströfvade omkring på skäret hela natten, största delen af tiden utanför stugans fönster. Det var en temligen mörk natt. På långt håll blänkte Sälö fyr. Rundt omkring mig såg jag endast det svarta vattnet. Vågorna svalpade mot klippan, och på andra sidan hördes bränningarnes väldiga brus, enformigt, söfvande, men som förde mig vaken in i drömmarnes land. Huru härligt, drömde jag, att bo här på skäret, långt bort från allt dumt glitter, fals och flärd, fri från bullret af svalrande tungor, orörd af »konvenansens fördringar», ensam med sina egna tankar och med ett älskadt väsen. Då först kan man finna sig sjelf och möjligtvis leta ut meningen med sin närvaro på jorden.

Då och då kastade jag en blick genom det lilla fönstret. Eld fladdrade på spiseln. Jag såg tydligt alla föremål der inne, men mina ögon fäste sig vid blott ett enda, och detta tycktes mig vara det som långt mer än spiseelden upplyste det torftiga rummet och gjorde det till ett strålende praktum. Det var icke fiskarens dödsbädd jag såg, icke den vackra Jakobina, utan Agda, som nu satt, såsom tröstens menniskovordnande bredvid den sorgsna skärgårdsflickan, liksom hon förut på aftonen uppfyllt samma sändning hos den bekymrade båtföraren. Det var en syn, som jag aldrig glömmmer.

Jag satte mig utanför stugan och blef der sittande under den återstående delen af natten, med blickarne hela tiden riktade på den vackra gruppen inne i rummet och med tankarne på huru innehållsrikt lifvet kunde vara just här i ensamheten.

Det vardt slutligen mörkt i stugan.

nen morgonen bröt fram. Jag såg Agda räda ut på klippan och vända sina blickar mot den uppgående solen, hvilken hon tyckes tillbedja. Den vaknade naturen jublade. Jag nalkades den sköna soldyrkerskan, och i hennes blickar lyste det vackraste solljuset hvilket i mig fann en andäktig tillbedjare. Så började ett samtal utan alla onödiga inledningar, men jag tror nästan ändå att vi först talade om väderleken. Det lär aldrig kunna undvikas mellan bildade menniskor, äfven om de träffas på en klippa i hafvet.

Sällan har man dock kanske så stor anledning, som den morgonen, att tala om väder och vind, solsken och vacker luft, och det var endast inledningen till ett mycket allvarligt samtal, ett samtal af helt annat slag än i badgästernas sällskapssal. Omgifningarna voro också helt annorlunda. Bland bränningarne hade två menniskor funnit hvarandra, sedan de först i lång tid gått främmande, den ena för den andra, i nästan dagligt umgänge i sällskapslivet.

Men kom icke och begär, att jag skall för dig redogöra för vårt samtal den morgonen på Svartskär. Sannerligen jag kunde göra det, äfven om jag ville, och jag vill ej heller, ty orden skulle vanhelgas af att nedskrifvas, tycker jag. Må det vara dig nog att veta, att den morgonstunden var den härligaste jag någonsin upplefvat. Och så kunde jag glädja mig åt andras lycka, när den som död ansedde styrmannen på Goda Hoppet kom och visade, att han lefde och vore nära att varda befälhafvare på den af honom räddade briggen samt färdig att gifta sig med Jakobina. Sorgen var för mig mindre fattlig, men jag kände medlidande med Jakobina, då hon stod rädlös vid faderns likbår. Äfven då var det Agda som förstod att trösta och själf utföra de gerningar som skulle tillkommit fiskarens dotter.

Herr och fru Herlefsson nödgades fara tillbaka till badorten, och som enda medlet till den färden var Corneliussons båt, ansåg jag mig böra följa med, ehuru jag nog hellre stannat på Svartskär och verkligen bäfvade för att lemna Agda och Jakobina ensamma der, ty styрман Corneliusson måste återvända till briggen, som ankrat utanför Bredgrund. Men den som icke bäfvade var Agda. Hon var också mycket

modigare än Jakobina, hvilket förvånade mig, men som hon själf fann helt naturligt. De begge flickorna stannade ett helt dygn ensamma på skäret med den döde.

»Hvilket romantiskt infall!» utropade friherrinnan Klingenmalm, då hon hörde talas derom, och alla hennes sju fröknar voro nära att dåna vid blott tanken derpå. Ingen af dem skulle, icke ens om man försäkrat dem att få dansa med kronprinsen på nästa Amaranth, kunnat förmås att stanna på en klippa i hafvet en hel natt i sällskap med en död fiskare och en visserligen lefvande, men bra simpel skär-gårdsflicka.

»Horribelt!» skreko de enstämmigt och så skärande gällt, att det hördes öfver hela badorten. »Och dertill ingen möjlighet att undkomma. Det fans ju icke någon båt mer vid det hiskliga stället!»

Nej, någon båt fans verkligen icke, förr än Corneliusson och jag åter kommo dit dagen efter, och det gick sannerligen icke fort, ty vi hade råkat ut för vindstilla. Solen brände afrikanskt, och jag fann ingen skugga under de slappa seglen. Det var tålmodspröfvande för mig som önskat flyga öfver böljorna för att genast hinna mitt mål, den kala klippan, hvilken nu var mig hundrafaldigt kärare än förut, en förtrollande blomsterö bland bränningarne.

Agdas qvarstannande på Svartskär var sannerligen icke något »romantiskt infall» utan en yttring af verklig människokärlek, då hon ansåg sig icke böra lemna Jakobina ensam der; men själf tyckte hon det vara den enklaste handling, om hvilken det ej lönade mödan att tala ett enda ord.

Nu finnes ingen mer på skäret, ingen annan än ejdrar och sälar, mäsar och hafstärnor. Stugan är utrymd och lemnad åt hafvets vindar. Nästa vår hafva stormarne kanske sopat bort henne. På den gamle fiskaren, som i så många år bodde der och som offrade sitt lif för att hjälpa andra, tänker då ingen mer än ett par eller tre menniskor i hela världen. Då är Jakobina med sin man om bord på Goda Hoppet långt borta i främmande farvatten, och ett år derefter sitter hon i Bredgrund i ett nytt och finputsadt hus och låter den ene dagen likna den andre. Helsar man på hos henne, bjuder hon kanske portvin med socker och visar de vackra saker, som kaptenen skickat hem till henne

och som göra Bengta så olyckligt afundsjuk.

Du frågar troligtvis, om jag icke skall använda min vadmalsjacka, mina smorladdersstöflar, min sydvest och det öfriga af fiskardräkten samt om jag icke ännu fått tag i någon passande fiskarstuga, efter som kojan på Svartskär är öfvergifven. På det der skall jag svara dig, när jag träffar dig i Stockholm, ty det kan väl ej dröja så länge förr än du åter ser mig der. Det börjar likna sig till höst här.

Med denna dags post sändes dig också Agdas och mitt förlofningskort, som vi låtit göra i Göteborg, onödigt påhitt, tycker jag, men Agda menar, att man väl får underkasta sig sådana der små plägseder, hvilka om de också icke äro så nödvändiga, i sjelfva verket dock äro mycket oskadliga och kunna skänka nöje åt en hel mängd folk. I den saken får hon hafva rätt, och sannolikt i många andra äfven, fastän hon förklarat, att om, vid anställd omröstning oss emellan, vi stanna i hufvudsakligen eller till vissa delar olika beslut, och de olika meningarne ej kunna sammanjemkas, skall frågan anses hafva för den gången förfallit. Hon håller mycket på våra ömsesidiga konstitutionella rättigheter.

Hvad hennes »närmande till folket» vidkommer, har hon förklarat, att hon vet alldeles ingenting derom. Hon är van, menar hon, att närma sig *alla* som tarfva tröst och hjälp och tycker, att det är en sak som faller af sig sjelf.

»Hvad skola vi göra här i världen, om ej söka hjälpa hvar andra?» frågar hon, och jag såg henne här om dagen också skynda till fru Renners undsättning, då detta fruntimmer var i behof deraf, ehuru det aldrig kunnat falla *mig* in att räcka den vandrande skandalkrönikan min hand. Det är endast mot de herrar som söka höja sig på qvinnans bekostnad, som Agda visar sig stolt. I det afseendet är hon omedgörlig, och jag börjar nu tro, att hon har fullkomligt rätt.

Jag har, ehuru du naturligtvis ej förtjenar det, tagit för vana att göra dig till min förtrogne och vill därför, utan att gifva dig något egentligt förskott på allt hvad jag ämnar muntligen meddela dig, när vi träffas, säga dig, att Agda alldeles icke fäst sig vid mig för att jag önskat draga mig till baka från verldsbullret och söka

finna mig sjelf, jag menar den bättre delen af mig, i fall jag skulle hafva någon sådan, utan kanske just *i trots af* denna min åstundan, hvilken hon stämplar såsom verkligt »romanesk» samt helt och hållet oberättigad.

»Det är fegt att fly» sade hon en dag, då jag förtrott henne mina tankar, och ehuru hennes ord följdes af det vackraste småleende — om du kunde föreställa dig huru vackert hon ler! — gjorde de dock på mig ett djupt intryck.

Icke förtjenar jag att misstänkas för feghet. Derför återvänder jag väl till den så kallade bildade världen för att i min mån der öka trängseln och oredan. Jag är verkligen icke så ohägad dertill, som jag var ännu för kort tid sedan. Men Agda sade, att jag borde välja ett yrke. Jag såg troligtvis mycket förvånad ut, då jag hörde detta, och det var äfven en öfverraskning. Hon vill icke, sade hon, att vi skola fly den samhällsklass, som vi genom födsel, uppfostran och vanor tillhåra, för att söka tränga oss in i en annan, synnerligen om denna vore en tillbakagång i vår utveckling. Och likväl talade hon om, att jag borde välja ett yrke.

»Men, har jag då icke redan ett, och det sedan flere år?» sporde jag.

Hon skrattade icke som förut, då jag talat om att slå mig ned bland skärgårdsfolket, men hon log på ett alldeles egendomligt sätt och såg under tystnad på mig med sina vackra ögon hvilka uttrycka så mycket, äfven då icke ett enda ord kommer öfver hennes läppar.

Det var ej långt ifrån att jag först känt mig förnärmad öfver den uppenbara missaktning, Agda visade den kunglige svenske statens tjänstemän. Sjelf hade jag visserligen nyss förut önskat draga mig helt och hållet från hufvudstadslifvet, men då någon kom och på det sättet log åt min föregående verksamhet, liksom hade denna varit fullkomligt onyttig, kändes det retsamt, kanske mest för det gamla kamratskapets skull, och därför bör du väl hålla mig räkning. Retligheten räckte dock ej länge. Det var samma leende, hvilket har så många olika skiftningar och kan uttrycka så ofantligt mycket, som åter afväpnade mig, och jag gick slutligen in i en ganska lugn öfverläggning om saken.

Agda vill också egna sig åt något be-

yrke för att göra sig nyttig i ver-
ger hon, men du må ej tro att hon
göra sig till diakonissa. Dertill är
lifsåskådning allt för frisk och klar-

Vi äro begge lifvade af de bästa
ser och drifna af den uppriktigaste
t uträtta något. Allt det der har
egat i grodd hos mig, men jag för-
et ej sjelf riktigt. Det är kärleken
rifvit plantan i dagsljuset och som
omma henne att växa, blomma och
rukt. Endast kärleken till en ädel
kan åstadkomma sådant. Jag ön-
tt äfven du måtte erfara något dy-
r jag har väl icke mer än du gjort
rtjent af att väckas till en fri, glad
nn uppfattning af lifvet. Men om
tta får jag tala med dig, då jag nu
såsom jag hoppas, träffar dig åter.
ss lef väl! Mätte du ej för länge
iafva tröttnat på mina långa bref!

VI.

Från Agda till Gundborg.

ett ett par rader för att infria mitt
Du må ej föreställa dig, att jag nu
att skriva omständligt. Det afgö-
ögonblicket, hvarom jag skref i ett
a första bref härifrån såsom något
t afläget, kom förr än jag kunde
af mitt senaste bref har du sanno-
at det och af ineliggande kort fin-
din aning stadfast. Det är något
gve, som från första stund jag såg

honom drog mig till honom, fastän jag icke
kunde underlåta att le åt hans öfverspän-
da afsmak för det bildade samhället. Jag
hoppas, att han nu vänder in på en för-
ständigare väg, och jag vet, att vi båda kun-
na trifvas godt till samman på den vägen.

Det är först nu som vårt egentliga lif
börjar. Derom äro både Yngve och jag
öfvertygade. Hvad vi hittills uträttat har
varit föga eller snarare intet.

»Nå, så roligt!» utropade i går en af
våra fruntimmersbekanta här, i det hon
lyckönskade mig. »Lilla Agda har nu seg-
lat in i hamn.»

»Jag tror, att hon nu först kommit ut
bland bränningarne», sade tant Herlofsson.

Tant har rätt, men hvarken Yngve el-
ler jag frukta bränningarne, då vi begge
sköta skoten och hjälpa hvar andra att
styra farkosten.

Härmed sluta brefven från Yngve till
Alrik och från Agda till Grundborg. »Huru
har C. L. kommit öfver dem»? Det var
detta, som någon frågade här om dagen.
C. L. vågar försäkra, att han fått dem på
ärligt sätt samt äfven erhållit tillåtelse af
vederbörande att offentliggöra dem. Denna
tillåtelse erhöles för kort tid sedan vid ett
tillfälle, då både hrr Yngve och Alrik samt
fru Agda och fröken Gundborg voro till-
städes. »Det är i alla fall ingen som kän-
ner igen oss», sade fru Agdas lycklige
man. »En annan gång kan ni måhända
få meddela något äfven om huru vi taga
oss ut bland verldslifvets bränningar».

På djupet.

itt fönster jag hörde ett skrik
yndade ned till insjöns strand,
d der snart vid en gosses lik,
m fiskaren dragit i land.

ss var död. I hans gula hår
lskum blänkte vid solens glans.
ögonen stod en tår,
en den var vågens, ej hans.

hans bröst låg en näckros skön.
äppta händer han gripit den fast
ekt den hårdt, som en segerlön,
t hjertat, tilldess det brast.

Den späda handen, så barnsligt vek,
Behöll dock bergfast sin vunna skatt.
Och blek var kinden och läppen blek —
Men ingen har lett mer gladt!

Det skalf också ett skimmer, ett vått,
Hos strandens blommor som stodo kring.
Väl hade den lille dem försmått,
Dock sörjde de vänligt i ring.

Men grannar skockades snart kring mig.
De tycktes alla haft gossen kär,
Dock mumlade de halfhögt för sig:
»Att ge sig på djupet så der!»

EDV. BÄCKSTRÖM.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

VII.

Sedan vi följt Svenske till hans kvarter, skola vi icke underlåta att se hvarthän biskopen och äldermannen styrde sina steg.

I hörnet af Myntgatan eller, såsom den förr kallades, Riddargatan och Riddarhus-torget låg och ligger ännu, fast i någon mån ändradt, ett fyrvåningars stenhus med jernstaket på taket och ovanligt många fönster på framsidan. Dessa senare, hvilkas antal i förhållande till husets längd var ovanligt stort, hade gifvit huset sitt namn. Hvar »Lyktan» låg kunde hvarje den tidens gatpojke lika säkert utpeka som stadsbuden i våra dagar kunna visa främlingarne till »Grand hotel» eller »Rydberg».

I bottenvåningen var ett kaffehus som förstods af Isaac Rausells enka och hvilket flitigt besöktes af riksdagsmän. Äfven andra medborgare kände sig ofta hägade att hellre inomhus vid en flaska Rheinvin få erfara dagens nyheter, än att uppsnappa ryktena derom bland nyhetskrämarne på torget.

Biskopen och äldermannen måste hafva känt sig förtrogne med båda slagen af nyheter, eller ansågo måhända under sin värdighet ått inträda i den rökfyllda källarsalen. Denna var också under denna tid på dygnet allt annat än inbjudande. Det politiska kannstöperiet öfver Turken och Rysen hade tydligen slutdiskuterats, likaså de, efter vanligheten, derpå följande grälen om kommunala angelägenheter, hvem som hade längsta gårdstomten att hålla ren, om det var rätt och billigt att Riksens ständer endast frågade efter de valde herredagsmännen och icke efter dessas patroner o. s. v.

De hedervärde upprätthållarne af fäderneslandets storhet sutto utmattade af tankansträngning eller kanske snarare af ångorna från vin- och ölmuggarne och lutade sig öfver borden, gäspande i kapp med värdinnan, som med sin stora nyckelknippa

i handen längtade efter att tiden vore inne, då hon fick släcka ljusen och öfverräkna sin vinst. Äfven de få talgljusen sågo sömniga ut i den rökfyllda luften. Förgäfvos flämtade de af alla krafter, blottande sina långa, glödande veckar, liksom för att vädja till de dunkla lampettglasen att understödja deras möda — och då biskopen, efter att hafva som hastigast kastat en blick in i salen genom den lilla rutan på dörren, fortsatte sin väg inåt den mörka förstugan kunde han säkert icke undgå att göra en jämförelse mellan de rykande talgljusen och vissa statsmän, hvilka under lyckligare förhållanden skulle kunnat sprida ljus och trefnad omkring sig, men som nu, af brist på omvårdnad och stående mot en bakgrund, hvilken icke kan eller vill stödja deras ansträngningar, nästan utan nytta täras bort under de fäfliga sträfvandena att upplysa en tung och kvalmig tidsåskådning.

I en sal i andra våningen, med fönster åt gården, voro flere riksdagsmän af månpartiet samlade. De utgjordes till största delen af adelsmän; men äfven betydande män från prest- och borgarståndet märktes i samlingen. Vid salens öfre ända stod ett långt, svart måladt bord omgivet af, med rödt tyg klädda, rundkarmade stolar, i hvilka de förnämste af partiet tagit säte.

Vår gamle bekante, prosten Sinius hade ordet. På hans röda ansigte och det för honom ovanliga begäret att röra på armarna, kunde man se att det var något särdeles viktigt ämne som han afhandlade, oaktadt det var få bland samlingen som tycktes lyssna till de makligt på hvarandra följande orden, hvilka gledö öfver hans tjocka läppar. Isynnerhet var detta förhållandet med de yngre af partiet som samlat sig kring småborden längre ned i salen och läto vinkannorna friskt gå laget kring. Det var första gången han fått deltaga i klubbens möten. Det hade endast varit några månader, som han tillhört mösepartiet, och man hade till och med på sista

iden hviskat om att han ämnade på nytt fvergå till hattarne. Att detta rykte icke aknade all grund, utvisade det samtal som han nyss förut haft med biskop Juslenius. Men sedan all hans möda att omvända sin gamle vän till hattpartiet misslyckats, trots alla skäl som han uppletade från Atlantikan, hade han slutligen, trogen sin natur, godmodigt vikit undan för den starkare viljan, blifvit mösspartiet trogen och röstat sig med att det icke var så lätt för en fridens man att motstå frestelserna och stadga sitt omdöme.

Att hans politiska öfvertygelse icke heller nu ansågs så synnerligen fast, derom talade såsom nämnt flertalets blickar; och långt ifrån att höra synnerligen uppmärksam på honom, talade till och med stormännen kring bordet: Åkerhjelm, Dünker, Fuchs, Wrede m. fl. temligen högljudd med hvarandra.

Det hade gällt för honom att öfverskyla sitt vacklande mellan partierna och han hade ökt vinna de yngre af partiet genom att tala om de öfverordnades pligter mot de underordnade. »En underordnad vore lika ödvändig som en öfverordnad», hade han sagt, »hans arbete lika ansträngande som ennes. Han visste det; ty han hade i alla sitt lif fått träla och arbeta. Det var icke arbetets beskaffenhet utan arbetets tyckenhet, som man skulle fästa afseende på; den underordnade behöfde lika stora anlag och lika stor förmåga som den öfverordnade att göra sin tjänst och det var endast ancienniteten och åldern som gaf den senare företräde».

De sista orden hade knappast kunnat uppfattas till följd af det skratt, som väckes, när den välmående prosten talade om att han trälats och arbetat i hela sitt lif; och det dröjde en god stund innan ordföranden kunde säga ljud. Denna händelse hade jagat blodet åt hufvudet på den eljest makliga och godmodiga prosten.

Han hade i vredesmod rusat upp till öfre ändan af bordet.

»Hvad jag förebrår dem»? skrek han till svar på någon obehörig inblandning från de kringstående. »Jo jag förebrår dessa styrande och öfverordnade, dessa hattchefer, dessa himlastormande filisteer, dessa all god ordning undergräfvande skrymtare och fariseer, jag förebrår dem att de vilja eftersträffa alla privilegier inom republiken.

För att upphjelpa fiskerierna, för att åstadkomma en ny handelsinrättning på Vestindien, för att befordra salttillförseln, för att öka mullbärsplanteringen kring Stockholm, för att införa god hushållning i lappmarkerna, för att upphjelpa statsmannanäringarna och landtbruket i Finland etc. etc. och in æternum; — Hvilken är det som skall göra detta? Jo Kongl. Maj:t — d. v. s. hattcheferne. De tillsätta en komité för att denna skall få tillsätta en mängd embets- och tjenstemän, för att dessa skola kunna väljas bland deras vänner. Hvert vill man komma? Sverige är icke, till följd af sitt nu varande luftstreck, såsom våra fädernas manhem (skratt från några unge adelsmän) och kan icke i allt efterapa utländingens näringar. Vi måste hushålla vackert i början, vara inhemske och framförallt låta de reela vinsterna utfalla lika åt alla (ja! ja! från några borgare i nedra ändan af salen) vi måste gå varligt och säkert de första stegen och först om dessa utfalla gynnsamt införa de nymodiga uppfinningarna. En gammal prestman, det kan vara onödigt att utsäga hans namn», fortfor han allt mer och mer uppmuntrad, »hade använt flere års studier för att undersöka vårt språks böjlighet för kyrkomusik; men — hvad sägen i derom, högvälborne män af ridderskapet och ni andra högvärdiga och högvälaktade män af de andra stånden, hvad sägen i derom att dessa ogudaktige, dessa höge skrymtare vägrade Kongl. Maj:ts privilegier på tryckningen af hans arbete?»

»Ingenting», hördes, med stark tonvigt på hvarje stafvelse, en torr vresig stämman genmäla och då talaren upplyfte sina förvirrade blickar mot dörren, derifrån rösten tycktes komma, möttes han af biskopens stränga och allvarliga anlete.

»Ingenting hafva vi väl, gode herrar att göra med enskilda angelägenheter på detta rum», fortsatte Juslenius i det han framträdde på golfvet och helsade de närvarande. »Min gamle vän och ståndbroder märker jag har icke hunnit lägga bort olaterna från det ställe der han först lärt sig tala om allmänna saker. — Låt emellertid icke mina ord väcka onda tankar», tillade han, i mildare ton, då prostens tycktes hägad att denna gång på fullt allvar upptaga stridshandsken, i det han med ett vänligt småleende fattade dennes hand. »Men

det kräfvades allt vårt mod, alla våra enade krafter, för att vi må kunna besvärja faran och med Ungvibus et rostro kämpa mot våra motståndare. Ställningen är nämligen för ögonblicket allvarligare än mina vänner tro, fortfar han, då man skockade sig tillsammans omkring honom. Allt sedan Gyllenstjernska affären har sinnesstämmningen bland folket lutat åt våra motståndares sida, och det skall vara vår Herres synnerliga bistånd som skall kunna gifva nog förmåga att hindra ett orättmätigt och ovist krig att komma till utbrott».

— »Men vi hafva ju mäktiga allianser?... Hela frågan rör sig ju endast om en defensiv allians med Frankrike», hördes några röster bland mängden.

»Allianser, ständigt heter det att man har mäktiga allianser. Det är både syndigt och löjligt att se med hvilken girighet den lättrogna hopen slukar det lösa pratet på kaffehus och källare och gör långa kannstöperier nätterna i ände öfver hvad som står i avisorna, och hvilket icke är annat än ett eko från Gazette d'Altona, denna köpta lögn-tidning. — Hvar finnas då dessa allianser? — Frankrike vill nog hjälpa oss, men det kan ju icke en gång sköta sina egna affärer ända mindre hjälpa oss — och Ottomaniska porten? — skola vi då nödgas vända oss till hedningarne efter hjälp? »Men nu», fortsatte han i det han rättade ut sin resliga kropp, »nu kommer turen till våra hemlige eller uppenbare ovänner. Preussen fikar efter Pommern, detta känna vi af underhandlingarna från anno 27, England vill icke att någon skall störa dess handel i Östersjön, och Danmark söker ju endast ett gynnsamt tillfälle för att kunna försvaga oss»

»Men man har sagt», hördes flera röster invända, »att ett stort uppror skall utbryta i Ryssland».

»Man hoppas lätt på det man ifrigt önskar», sade biskopen med ett leende. »Liksom det verkligen i vår tid skulle kunna gå så långt i söndring inom ett folk, att den ena halfvan ville kalla ett annat folk till hjälp för att krossa den andra och sedan såsom erkänsla ödmjukt bedja främlingarne att få varda deras vasaller. — Nej, gode herrar! Förvisso ej» återtog han efter en stunds tystnad, under det hans genomträngande blickar öfverforo de kringstående anleten, hvilka på samma gång ut-

tryckte nyfikenhet och den mest spända uppmärksamhet, — »förvisso ej! Men jacta est allea: tärningen är kastad! — Våra motståndare hafva redan visat, hvad de föra i skölden. Plomgren sade senast i dag i utskottet att om vi icke gå till verkligheter skulle vi bortnegociera så väl anseende och ära, som konjunkturer och välvillige vänner; vi känna alltså hvad timmen är slagen. Låtom oss därför uppbjuda våra sista krafter att hindra verkställandet af deras planer!»

Med högljudda bifallsrop svarade de närvarande på biskopens tal.

»Men vi kunna ju räkna på sju röster i rådet», invände slutligen då sorlet tystnat en äldre man med rödlätt ansigte, inklämdt i en stor allongeperuk »och i mindre sekreta deputationen äro vi ju lika starke».

»I sekreta utskottet följer hela hjorden med Lewenhaupt och Lagercrantz», inföll en annan.

»Om denne Mathesius icke bekant så mycket i Gyllenstjernska saken» vågade äldermannen, som äntligen lyckats att få visa sin viktiga min bland de framför ståendes utspända rockar, invända »kunde man lättare röra sig med affären».

»Om åtta dagar föredrages krigsbekäskandet i stånden», återtog biskopen, utan att fästa sig vid dessa invändningar, och tills dess måste vår plan vara uppgjord.

»Hvem vet» sade prosten Sinius, med en förstulen blinkning åt några äldre borgare, hvilka hittills uppmärksamt lyssnat till hvad han tycktes förtro dem »om krigsmännen hade så orätt, när man noga öfvertänker saken, och om icke allt lyckligast skulle ändas om sakerna finge gå sin gilla gång. — Vi äro nu i minoriteten och det torde vara vist att tänka sig för innan man öppet kastar sig i striden».

Dessa ord voro oljan, som kom de närvarandes inre glöd att slå ut i häftiga flammor; och det kräfvades biskopens moraliska öfverlägsenhet och de andra ledarnes hela anseende, för att icke de yngre medlemmarne af partiet skulle med handgripliga medel fortsätta den sista talarens omvändelse.

»Det är ett vacklande hos våra bästa vänner» började biskopen, sedan lugnet återstälts, »och ett vägande hit och dit, att man kunde förlora sitt sunda förnuft för

nindre. Är väl detta att stå fast i sin ro? Skola vi söka likna dessa sprätthökar bland ridderskapet, som dagen i ände gå nattrock och puder kappa och icke bry sig mera om vårt fädernesland, än hvad lyhetskramarne förtälja på Nya Kungsholmsbron, Riddarhustorget eller Liljeholmen, der de få lära sig sina politiska talesätt och ordvridningar? Eller skola vi söka likna dessa predikare bland mitt vördiga stånd, som taga Guds ord till förevändning för att bland en oupplyst menighet sprida partihat och partistrid; men som med sina krigiska åtbörder endast komma fruntimren att mysa, barnen att skratta och hundarne att skälla? Eller skola vi kan hända söka likna dessa politiske kannstöpare bland borgerskapet som om hvardagarne icke tänka på något annat än Memels oxkött, Holstein-smör och Wismar-hafre, men då söndagen kommer vid en mugg öl och en pipa knaster bilda sig en ny politisk öfvertygelse, hvilken de inbördes rosa såsom öfbar, men som endast går ut på att plocka de bästa glöden under deras egen gryta, utan tanke på vårt kära fädernesland? — Nej, faste i vår tro på hvad som är bäst och gagneligast för vårt folk, skola vi i stället, riddersmän, prester och borgare, ena våra krafter för att göra det sällt och derid afstå från alla enskilda beräkningar, och ihärdigt sträfvat mot vårt gemensamma mål fäderneslandets förkofring. Endast derigenom kunna vi segra öfver våra motståndares ränker; men derigenom kunna vi det; enad kraft gifver styrka. Låten Eder deröfre framför allt icke förskräckas, redelige iddarsmän och Ni af de andra stånden, om ågra af mina kolleger skulle vara nog rudlöse att från sin heliga plats i Guds empel utslunga hädiska tankar om krig och krig. Må de tala illa om våra fredssträfvanden, må de säga att vårt folk icke är af samma kraftiga stam som våra fäder voro, må de banna, predika och orsaka ett stort rop i staden och på landet; — deras makt är likväl icke mer. Vår tid har nyare, kraftigare vapen, hvilka för hvarje dag som kommer allt djupare skola undergräfvat deras tron. Dessa skola vi begagna, i tusenfaldiga former skola vi söka att sprida upplysning bland allmänheten — boktryckerikonsten skola vi nyttja som vår bästa bundsförvandt och, om icke den fritt skulle få öfvas, skrifkonsten. På detta sätt

kunna vi på nytt inplantera fädrens lärdomar, låta en annan och bättre gudfruktighet spridas kring landet och förtaga all denna tidens äflan efter makt och storhet genom krig och vapenlek sin verkan. När så en gång folket i framtiden, luttradt i det mödosamma arbetets tjänst, skaffat sig välstånd och inre styrka, låtom oss då eller våra barn gå ut »man ur huse» att återtaga hvad vi med orätt förlorat — men vi få icke hoppas, fortfor han, att vi kunna sjelfve få hvila oss i skuggan af ekar, som vi söka plantera. — Det är generationers verk, hvarpå vi skola bygga — och vår fiende på andra sidan hafvet bereder sig också på att segra genom generationer».

»Men jag kommer för långt från ämnet», återtog han efter en kort tystnad, under det hans blick långsamt öfverfor den uppmärksamt lyssnande församlingen, »och olyckan kan icke afvändas endast med långa tal. Konsten är att finna ett medel som för ögonblicket kan uppskjuta sjelfva krigsförklaringn. Det är härom vi skola öfverlägga. Medlet ligger visserligen i flere röster i rådet, men dessa kunna icke värfvas utan penningar och hvar vinna sådane för ögonblicket?»

»Franska ministern har i går lyftat flere millioner dukater från Banken» — inföll en äldre borgare betänksamt, då biskopen slutat — »och flere af mina vänner sågo de tunga påsarne som de förde uppåt Drottninggatan åt det Wredeska huset till».

»Sedan i går hafva de mångdubblat sina fritafflar» inföll en af de yngre bland officerarne, »och general Stenflycht lär ärna att inrätta fullständiga kvarter för alla som vilja komma öfver till partiet, der det skall bjudas både på logement och spisning».

»Och amiral Stenhöök» inföll en annan, »påstod nyligen att en ung man, som ville vara comme il faut, måste tillhöra hattpartiet; ty detta parti var det enda, sade han, som respekterade äldre folks drägt och coiffure». —

»Tyst då en gång mina herrar», hordes baron Wredes röst öfver sorlet, »låten vår lärde vän först säga sin tanke, hur vi på bästa sätt skola komma ur detta trasel».

»Pengar», var det enda ord hvarmed biskopen svarade på frågan, under det hans

skarpa forskande blickar öfverforo församlingen».

»Pengar» fortfor han, i det han rätade ut sin ståtliga skepelse, »är vårt enda räddningsmedel — men alla våra tillgångar äro ty värr uttömda och hvar finna nya källor? — Ryske ministern vägrar nya tillskott efter Gyllenstjernska affären och på England står nu vårt sista hopp — men hvarifrån finna en underhandlare?»

»Här, »här!» ropade några unge officerare, höjande ölmuggarne, bortifrån ändan af salen, under det de öfriga stodo tysta.

»Ha Ni då eftertänkt, gode herrar», fortfor Juslenius, i det han vände sig till de unge officerarne »att värjan är till ringa tjänst vid underhandlingen eller i Rosenkammaren eller på Hvita hästen, dit den samma i värsta fall leder, och att försigtighet och tystnad är att föredraga framför modet?»

»Vi hafva det!»

»Est multis certare datum, sed vincere paucis, det är: många stridsmän, få segevinnare», svarade biskopen under det att ett nästan omärkligt leende öfverfor hans anlete. — »Men då jag icke ser någon af mina äldre vänner som vill göra mig äran stridig är jag färdig att sjelf åtaga mig detta embete. — Men hvar finna i denna händelse ett säkert rum, der man ostörd kan underhandla?» fortfor han, då bifallsorlet tystnat.

Alla sågo menande på hvarandra. Det var ingen som syntes hafva lust att taga ordet. Prosten Sinius, som icke kunnat glömma äldermannens leende min, då han nyss förut kröp bakom bordet för den storm af ovilja som hans medlingsförslag uppväckte, utan därför hela tiden funderat på någon passande vedergällning, bröt ändtligen tystnaden.

»Vi hafva, sade han, »en gammal hedersman emellan oss, som ofta sagt att det högsta han önskade här på jorden vore att hans pipbruk måtte få lån af ständerna och komma i flor och anseende och »att han därför vore villig till allt för att kunna göra sitt parti en tjänst» — hvad säger älderman Smedman härom?»

Denne, som icke noga hört, hvarom frågan handlade, förklarade genast att allt hvad han egde i löst och fast, stode till partiets tjänst; ty utan partiet, kunde ju aldrig riket komma till en reel kredit.

Detta yttrande från den allt annat än modige äldermannen uppväckte ett högljudt jubel från de unge officerarnes sida, och det dröjde en god stund innan biskopen återvann ordet.

»Det är ett farligt förehafvande som min ärade vän nu åtager sig», började han till Smedmans förvåning, »men att handla utan den engelska ministern är för närvarande det samma som att bygga på lösan sand eller åtminstone lika fåfängt» fortfor han småleende, i det han kastade en blick på prostens sjelfbelåtna anletsdrag, »som vissa af mina ärade ståndsbroders försök, hvilka i årtal slösa bort sina bättre sinnen på att utfinna lapidem philosophorum, medium inter Substantiam & Accidens eller medium inter Spiritum & Corpus, för att icke tala om deras fåfänga försök »att finna quadraturam circuli, perpetuum mobile eller det rätta uttalet af ordet Cicerone.» — »I vårt partis namn», återtog han med allvarlig stämma, »tackar jag emelertid min ärade vän, äldermannen Smedman. Mätte icke framtiden väcka ånger därför att du en gång vågar något för ditt kära holländska pipbruk.»

Det utsattes nu att underhandlingen skulle ega rum på följande afton och att Smedman till denna tid skulle upptaga en bakport på sitt hus, hvilken hittills varit uppfylld med gamla tjärtunnor och dylikt skräp, för att vilseleda förräderikommisariens spejare. Desse hade allt sedan Gyllenstjernska förraderiet haft dubbel aflöning, och deras misstänksamhet kände inga gränser. Äldermannen gick in på de mest vådliga förslag sedan han en gång humit öfvervinna den första öfverraskningen och då man skildes åt och de unge officerarne ville bära honom i triumftåg genom salen, tyckte han att hela affären var en sådan småsak att, som han sade, »han icke behöfde tänka på den mer än på ett fartyg som gick från Riga till Stockholm midsommarstiden».

Det var också i den mest upprymda sinnesstämning som han utkom i rummet utanför, der vaktmästaren såg efter de spanska rören och kapporna, och hans skinnande anlete utvisade ett fullkomligt glädjefrus. Han inlät sig därför i samspråk med denne underordnade »broder» och skrattade till och med högt åt dennes utsaga att sjelfve hin onde skulle visat sig under det

»högvälborne herrarne haft sin öfverläggning, inne i salen, samt han icke ville mtala på hvad sätt »den lede» uppenbarts sig för honom, för att icke gastkramas samma natt.

Äldermannens munterhet hade emellertid till följd att historien genast kom fram ljuset.

»Någon hade skickat honom ner på källaren efter knaster» började gamle Olof Kinkel på biskopens fråga. — »Han hade — der — kunde han svärja en dödlig ed — noga stängt alla dörrar efter sig samt dessutom tillsagt vakten i nedersta trappan att hafva ögon och öron öppna, och gifva det sedvanliga tecknet om något misstänkt skulle spörjas, men detta oakadt satt den förfärligaste figur han någonsin skådat midt ibland glöden i spiseln då han återkom; — svart som kol och luden öfver hela kroppen», fortfor han rysande, »och derjemte hade han ett par stora rullande eldklot till ögon».

»Nå hvad gjorde han vid dig?» frågade biskopen.

»Ingenting, — han befalde mig endast tre gånger att öppna dörren till trappan och den sista gången dånade det till så förfärligt i skorstenen, och hela golfvet rullade sig så att mina ben skälvde som splöf».

»Och du öppnade för honom?»

»Hvad skulle jag väl göra, Ers högvörlighet? Men när jag öppnat dörren och skulle se mig om, var satan försvunnen» —; endast ett svagt svafvels var det enda han emnade efter sig. — Gud vare nu min själ nådig», mumlade han darrande, »som alar om sådant vid sjelfva midnattstimnen».

»Godt gamle Kinkel», sade biskopen, »med ett rent samvete reder man sig både för spöken och hin håle — och i morgon få vi närmare talas vid om dina syner». —

»Säkert någon ny spion som mössorna sändt oss på halsen» tillade han sakta till Wrede, som följde honom ned för trapporna, och man torde måhända handla försigtigast om man utsätter sammankomsten till någon annan dag längre fram i veckan, i fall deras uteliggare, skulle fått nys om saken».

Smedman hade försökt att få sluta sig till biskopen eller att få lemna klubben i sällskap med några af de högadlige herrarne; men detta hade icke lyckats honom,

och han stod tankfull, lutad mot sitt spanska rör, inom sig förargad öfver dessa höge herrars stolthet och högfärd.

»De vilja endast ståta med sina namn», mumlade han för sig sjelf, »under det andra få draga lasset; men det kommer nog dag för dem ock».

En del af de unge officerarne hade emellertid stannat qvar och slagit sig ned kring det stora bordet, som de framflyttat midt på golfvet samt skaffat fram nya pipor och friskt öl och tycktes göra sig i ordning att på trefligaste sätt invänta morgonvakten. En af dem fick se den nyss så modige äldermannen stå helt dyster i hågen lutad mot sitt stora rör ute i förstugan och vare sig ått det samtidigt föll honom in, att hans ekonomi för tillfället icke var i bästa skick, eller han hade några gamla affärer oafslutade med den högvälaktade äldermannen frågade han honom om han icke ville dricka en afskedsbägare innan han aflägsnade sig och styrka sig för morgondagens farligheter. Äldermannen förklarade likväl att han endast var en redlig och välmenande köpman som hade sin bod vid packartorget och som icke egde sådana manér, som fordrades för att vara i lag med så galante och belevade unge ädlingar. Men hur det kom sig, antingen nu dessa omständigheter icke inverkade något så sent på natten, eller att, som äldermannen trodde, hans anspråkslöst angifna brister öfverskyldes af hans modiga uppförande under öfverläggningen, allt nog hans tvekan vardt icke långvarig och då hans skinande anlete visade sig i salen skulle man bestämdt kunnat tro att han minst vunnit hundra procent på någon hvetelast eller något strandvrak.

Han fick genast intaga hederssätet vid bordet; och det dröjde icke länge förr än han i ord och later sökte skicka sig som en verklig präses. För hvarje misslyckad latinsk glosa eller någon oskicklig åtbörd, hvarigenom han spilde på sig af det skummande ölet eller var nära att kullstöta sina grannars muggar, växte munterheten. Han tyckte sig aldrig hafva haft så muntert och i sin fåvitskhet tillskref han hela glädjen de qvicka infall om talg och tjära, hvarmed han tidt och ofta undfägnade sina åhörare, och åt hvilka han sjelf skrattade så att den stora allongeperuken var färdig att i hvarje ögonblick lemna sitt fä-

ste. Han ångrade nästan till och med att han någonsin hyst dåliga tankar om adel och officerare.

Slutligen, då glädjen stod som allra högst, frågade plötsligt en af hans grannar, hvad han ämnade begära vid riksdagen för den risk han underkastade sig genom att hysa underhandlaren; om han önskade lån, privilegier, eller rent af en dus-sör i penningar.

Frågan kom något oväntadt och man kan icke så noga veta, hvad äldermannen svarat, om han hört den framställas på ett annat ställe och under mera förtroliga förhållanden. Nu tog han henne endast som ett skämt.

»Jag är visserligen», sade han, i det han sökte påtaga sig en så viktig min som möjligt, »endast en simpel, fast ärlig och välmående krämare, som endast har landets förkofran för ögonen, och ingen jude, som tager betalt för hvad som borde åligga honom som en kär pligt. Risken vore för öfrigt icke så stor om man icke vore klenmodig...»

»På klorna känner man också lejonet», afbröt honom med låtsadt allvar en annan af officerarne, som hittills iakttagit en tillgjord uppmärksamhet under de andres tal. »Det finnes inhemske judar, som bekänna kristendomen, och de äro de värste — eller hur, lejon bland krämare?» tillade han, i det han förtroligt slog äldermannen på axeln.

»Visserligen kallar jag mig blott krämare», sade äldermannen förnärmat, i det han tog på sig en viktig min, »men jag är äfven älderman inom societeten, skola mina välborne junkrar veta, och en man med min ställning, tager aldrig penningar för dålig eller ingen vara. Om någon af herrarne värdigas besöka mitt ringa hus, skall det vara en mer än tillräcklig ersättning för all den risk och farlighet, hvarför jag i morgon kommer att utsättas.»

»Hvilket tidsfördrif!» återtog den näst föregående talarn. »En visit i en hökarbod? Hvarför icke lika gerna göra sina pas de rigaudon i en silltunna?»

»Välment får oftast skam till tack», tog nu äldermannen till ordet, som slutligen fann att samtalet endast gick ut på skämt med hans person, »och måttligt prat kan vara bäst. — Ja, skratta ni så mycket mans lyster», tillade han, i det han med en min af sårad värdighet reste sig ur

stolen, »men jag har sett många sådane erkesprätthökar som Ni, mina nosgranne herrar. Den ena dagen rida de stolte och styfve i nacken på sina utmagrade ökar genom gatorna och den andra sitta de för gäld, der hvarken sol eller måne lyser.»

»Och jag har sett mångt krämarlejon», inföll en af de andre, »som den ena dagen fekt krupit under hästbuken för att radda sig undan sina egne vänners och dryckesbröders raseri och den andra dagen varit nog morsk att skryta öfver sitt anseende och sina penningpåsar.»

Detta yttrande, som påminde om äldermannens uppförande under upploppet på Norrmalmstorg, väckte en oerhörd munterhet.

»Se så gamle fader Göran, vår helige skyddspatron, stoppa ner näfven i byxsäcken igen och drick stopet i botten med oss.»

»Det var ej så illa ment! — Nästa gång skall jag gifva en dukat i ränta för en niodalerssedel från jul till kyndelsmesan!»

»Och jag skall votera för begravningshjelp åt mor Katrina, om de skulle föra vår gamle vän till Rosenkammaren!»

Under det att officerarne sålunda ropade om hvarandra i det de omringade äldermannen, råkade dennes sinne i en alltför häftigare jäsning. Hvad som mest roade honom var att han, en medlem af borgarståndet och kramhandels-societeten, sattes i jemnbredd med slagtare och tenngjutare.

»Han skulle anmäla det iståndet», sade han. »En deputation skulle afgå till ridderskapet och de skulle få göra, som en af deras likar nyss fått göra, på knä bedja om tillgift.»

Men då kom yttrandet om begravningshjelpen och detta var droppen som kom hans vredes kär! att koka öfver. Han hade redan fattat ett säkert tag om det spanska röret och skulle just höja sig på täspetsarne för att med ett dugtigt slag i ansigtet vedergälla den siste talaren för hans yttrande, då käppen rycktes ur hans hand, och den som afslagit hans inbjudning tog ordet.

»Det är, parbleu, icke riktigt comme il faut, mina vänner, att låta sig på detta sätt tilltalas af en simpel krämarjude. Han tror sig vara en stor patron för det han får kallas mössa såsom vi. — Jag föreslår

erför ett memorial så lydande, att om denne man vidare vill yttra sig, får det endast se till sin stora peruk.»

Detta förslag vann stormande framgång och äldermannen hade icke ens hunnit att tänka på motvärn förr än hans stora okamrade allongeperuk frånryckts honom och uppsattes på en af lampetterna. Fattad af raftiga händer ställes äldermannen midt framför densamma med en ölmugg i handen.

Öfvermakten var för stor, och hans mod, som förgick med ruset, för litet. Han följade sig därför villigt i deras begäran för att rädda sig utan vidare pojkstreck. Hela hans väsende antog emellertid genom denna brändring ett utseende af ynkelig undfallenhet. Det röda skinande ansigtet, som han tog sig stort och pussigt ut, då det icke längre infattades af den yfviga peruken utan endast omgafs af några gråröda kårtestar, såg så ödmjukt ut, att några äldre bland sällskapet trädde emellan och förmådde de värste upptågsmakarne att uppbåra med sitt gyckel. Man återgaf honom hans peruk och under det han med vredgade åtbörder och hotelser närmade sig lören, dracks hans välgångsskål, hvarunder den som förde ordet hoppades, som han sade, att deras ärade gäst icke skulle neka dem sina dukater om de någon gång skulle komma i behof, då de ville betala honom nnda till tvåhundra procent.

Det bör icke förvåna någon om den vördige äldermannen sedan han väl kommit ned för trappan, med ursinniga blickar såg upp mot huset, der han lidit så mycken mälek. Han nästan ångrade, under det han kände på sin peruk och undersökte sitt bröst, att han icke satt sig till häftigare motårn.

Under det han vandrade till sitt hem uppgjorde han den ena hämdplanen efter den andra. Men hela mösspartiet, mumlade han för sig själf, var endast en samling af högfärdige gubbar eller unge öfversittare. Hattarne voro åtminstone, äfven de unge officerarne af partiet, ett anständigt folk, som hyste vördnad för älderdomen. Många hattofficerare hade i forna dagar gästade hans bodkammare och hållit till godo med en god sup ratafia eller holländsk genever.

Men om de retade honom rätt, kunde han vara karl för sig själf utbrast han. Han kunde ändra sin vimpel ännu en gång,

trots allt prestsnack — men hur komma ifrån biskopen och mötet dagen derpå? Det betydde detsamma. Han skulle visa att han både ville och kunde hämnas, det fick kosta hvad det ville. Emellertid ville han soffa på saken.

Med denna kloka föresats satte han nyckeln i sin port.

Det är ett gammalt ordspråk som säger, att det är långt mellan bågaren och läppen. Äldermannen hade redan insatt den stora portnyckeln i låset, men kunde omöjligt vrida omkring honom. Under det han var sysselsatt att pröfva sina krafter dermed, fann han till sin stora häpnad att den redan var upplåst. Mumlande för sig själf om tanklösa pigor och slarfvige bodgossar var han just i begrepp att stiga inom porten, då han hörde en röst bakifrån förtroligt tilltala sig, och i det han vände sig om, fick han se sin nye vän Bisot.

Denne hade sett äldermannen förgäfvos söka komma in under tak, sade han, och som han tyckte att det var upprörande att se en gammal aktad borgersman gå gatorna omkring utan att finna tak öfver hufvudet, hade han, manad af sitt goda hjerta, skyndat öfver torget till hans hjälp. Om porten ej kunnat öppnas, hade äldermannen kunnat få husrum öfver natten i hans logis, som icke låg långt derifrån.

Äldermannen kunde icke känna sig annat än i hög grad smickrad af så mycken uppmärksamhet, och, mottaglig som han för tillfället var för hvarje vänlighet, kunde han icke nog hjertligt uttrycka sin tacksamhet, samt frågade slutligen om icke hans högt ärade vän, ehuru det redan var efter midnatt, ville följa med honom in i hans rum och vid en god pipa knaster vidare utveckla sina åsikter om den dåliga profiten af de inhemska manufakturerna och nyttan af att endast lita på utländska kommissionärer i fråga om handelns och kreditens uppkomst, hvilka han, till sin stora ledsnad, erkände sig icke hafva tillräckligt satt sig in uti sista gången som de träffades.

Hvad som samtalet derjemte kom att röra skall i ett följande kapitel visas sig. Det torde vara nog att tillägga, att då Bertill bodpojke tidigt på morgonen kom in med sin barrvedsbörda, för att göra upp eld i den stora gröna kakelugnen, äldermannen ännu icke hunnit lägga sig, hvilket aldrig förr hade händt, som han

kunde minnas, och hvilket nära nog hade kommit honom att släppa sin börda på golfvet. Han hade också, så snart han råkat sin matmoder, omtalat detta förhållande, hvilket högeligen förskräckt den gudfruktiga mor Katrina, hvilken icke kunde tro annat än att sjelfva den onde, som hon sade, hvilken för icke länge sedan nedstigit genom skorstenen i ett kök på Holländaregatan, nu äfven tagit sig för att drifva gäck med hennes äkta hälft — och till och med på sjelfva söndagsnatten!

VIII.

Det var en synnerligen vacker vårdag några dagar efter sedan de i föregående kapitel berättade händelser tilldrogo sig. Mycket landtfolk färdades med sina lass nedåt Regeringsgatan för att sälja sina laggkärler eller sin säd på Norrmalmstorg eller sina finare landtmannaprodukter utanför Jakobs kyrka. Det var ett hojtande och ett skrikande som det tycktes utan ände och man kunde verkligen varit frestad att tro att sekreta utskottet tagit sig för att ställa till ett litet inbördes krig, om icke färdemännens glada uppsyn gifvit tillkänna att deras rop endast var ett sätt för dem att gifva luft åt sin glädje öfver att komma till staden eller att visa sin mandom för de vackra tärnor, som här och der förstulet tittade fram bakom boddörrarne och fönsteromhängena. Hvad hade de för öfrigt att göra med krig och sekreta utskott? Af sina grannar, som kanske för många år sedan varit inne i staden, hade de hört att kungen öfverlemnade makten åt några vise män i stora allongeperuker. Detta var troligen i det närmaste allt hvad de visste om staten Sverige; men det var också nog för dem. Skulle ryssen eller dansken lägga sig i staten Sveriges »domestika angelägenheter» eller fordra att rådsherrarne skulle hafva franska modeperuker, i stället för de yfviga allongeperukerna, skulle de nog få lära sig inse, att *hvad* de kände till, ville de åtminstone hafva orubbadt. »Man ur huse» i nödfall, annars hvar sjette, femte eller fjerde, allt efter som faran kräfde. Och sedan kriget en gång börjat skulle myrorna i sin stack aldrig kunna gå mera blindt mot den farliga ström, som gjorde hål i deras hus, än dessa larmande, hojtande bönder skulle gå i krig mot ryssen.

Det är emellertid icke desse, som skola utgöra föremål för vår skildring. Vi hafva endast som hastigast stannat och hvilat oss, eller smugit oss varligt ned i den djupa rännstenen invid stenfoten, för att akta oss för någon framstickande stör ur de förfärande höllassen.

I närheten af Tre Remmars ligger ett gammalt tvåvåningshus af sten. Låtom oss, i stället för att följa folkströmmen, inträda i ett stort och ljusst hörnrum i dess andra våning.

I stället för att, såsom äfven hos de förnämne vid denna tid var förhållandet, vara enkelt möbleradt och försedt med enfärgade oljemålade tapeter, hade det mycket af flydda, bättre tiders härlighet, fast i mer eller mindre skadadt skick. Det blå sammetsplyset, som utgjorde väggklädnaden, var alldeles urblekt, delvis till och med bortslitet, samt hade på vissa ställen endast ersatts af det randiga lärftsfodret. Äfven fönsteromhängena af blått sammet voro mycket slitna. Sjelfva möblerna voro emellertid bättre bibehållna; och det stora bordet i ena hörnet af rummet med sin stora förgyllda lejonfot och duk af gul damast, kantad med blå silkesfransar, samt de små förgyllda, gulklädda kullerstolarne, den konstigt utmålade eldskärmen, den stora spiselmålningen — svart tryck på hvit atlas, — föreställande evangelii förkunnande i norden, samt slutligen och framförallt det lilla dyrbare i svart lackerade bord i ena fönstermygga, vid hvilket två fruntimmer för tillfället sysselsatta med att tillverka spetsar och falbolaner, tydde på att man var i en adelsfamilj af gamla tiden.

Friherrinnan Buddenbrock, ställets herkarinna, hvilken med sin vän, fröken Liewen, var som bäst sysselsatt att bereda sig till det storartade firandet af kungens födelsedag, som om några dagar derefter skulle ega rum, skulle också — om vi våga äska en förklaring, d. v. s. om vi anse oss ega tillräckligt många anor för att hafva rättighet att visa oss för henne vid denna tid — helt säkert med ett förtjusande smalleende förklara för oss att dessa söndriga tapeter, nyss så dyrbare och försedda med så många utländska mönster, voro för henne en »frappante imitation» af Sverige, och, enär hon framför allt ville vara svensk af gamla tiden, hade hon valt detta rum, oakadt dess förfallna skick, till sitt eget.

Men vi skola icke skrämma de båda damerna med våra stora stöflar, långa byxor, maderade hår och kantiga åtbörder. Vi kunna ju icke en gång de trettiofyra tempi, som fordras för att handtera vår hatt. Låt oss därför vara tysta och begagna oss af de osynliga tillvaro för att lyssna till dessa samtal under det att de låta sina näsflitigt raspa i sidentyget.

Fröken Liewens ålder tycktes vara, så idt vi våga döma trots det väl anbragta ninket, omkring trettio år, snarare öfver än under. Om hon således icke längre hade varit ungdomens fågling, kunde hennes ansevärda långt ifrån kallas fula. Mörka, lustrande ögon, en välformad näsa och en mun, som då hon log — och detta gjorde hon långt ifrån sällan — visade tvenne rader perlhvita tänder, borde ännu kunnat locka mängden mans hjerta i brand. Det var dock framför allt hennes ståtliga växt och förnäma väsende samt den stora förfägenhet som hon fått i arf efter sina föräldrar, som samlade de flesta rekryterna till hennes beundrarskara. Icke få hadeunnat, första gången de sett henne, hvarför hon icke långt förut funnit sin herre och an. Men svaret hade icke länge låtit sluta på sig. »Hon kan icke lida hymens smärta», hade någon af de omkringstående kavaljererne svarat: »Ett så charmant huvud som hennes, kan icke trifvas med hvardagslifvets enformiga sysselsättningar eller finna behag i hemlifvets lycka. Hennes oroliga själ måste dagligen finna frelse. Hon föredrager därför möstandet och eggar sina penningar, sin tid och sitt geni åt fosterlandet. Till samman med en goda vän friherrinnan Buddenbrock anser hon »fruntimmershattarne» och krigsartiet af det svaga könet — och en svår poetisk intrig är för henne mer än hela världens kärlek.»

Om man frågade mera fick man höra att hon tidigt hade förlorat sina föräldrar och uppfostrats hos aflägsna släktingar, hvilka krusat för den rika arftagerskan och låtit hennes vilja i allt vara rådande. Hennes af naturen fåfänga och nyckfulla sinn hade derigenom gjorts ännu mer excentriskt. Sällan hade någon dag gått förbi utan att hon svärmat för någon ny »idé» och den enda som något så när haft makt att leda hennes tankar var friherrinnan. Den ene friaren efter den andre hade an-

mält sig, men måst återvända med oförrättadt ärende. En hade haft brist på geni, en annan landliga later, en tredje för få anor. »Hon kunde icke lida», hade hon en gång yttrat i ett obehagadt ögonblick, »dessa ädlingar från provinsen, hvilka den ena dagen lefde på rågröd och hafresoppa, drucko öl ur lerstop, snöto sig i rockskörtet och spottade högt i taket och den andra dagen foro upp till riksdagen och lekte gentilshommes, köpte sig broderade rockar för partipengarne, dansade menuett på de kungliga assembléerna, och ansågo sig nog gode för att anhålla om en ung dams hand, hvars kjortelfäll de i sjelfva verket icke ens voro värdiga att kyssa.»

Dessa ord, som kringspredos med en förvånande hastighet, hade haft en mäktig inverkan på de unga kavaljerernas sinnen. Dertill bidrog emellertid i första rummet en midvisa, som författats af en anonym och som handlade om »Hönan, som ville lära tupparne gala». Denna sjöngs på en mycket känd air, och den nyss så firade damen led den småleken att inom kort se sin beundrarskara alltmer glesna.

Den ende som varit henne uppriktigt trogen i alla lifvets skiften var Laforme. »Han hyste», hade han en gång sagt, »den djupaste respekt och vördnad för hennes qvickhet och geni. Hon var den snillrikaste qvinna under solen, och allt sedan han haft den stora nåden att få samtala med hertiginnan af Maine, hade han aldrig träffat någon dam, som kunnat föra en konversation så snillrikt som hon.» Vid den tidpunkt, då vår berättelse börjar, syntes den värde hofjunkaren vara på god väg att nå sitt mål och varda egare till det stora Stjernnäs, och det gamla ordspråket att trogen kärlek vinner skulle på nytt visa sin giltighet. Sminket flöt icke ut så lätt öfver hennes kinder, korsetten måste gång efter annan göras vidare, kammarjungfrurnas fingrar kändes allt mera klumpiga och tafatta, och ifrån att hafva skämtat öfver allt som kunde få namn af kärlek och äktenskap, hade hon plötsligen slagit om. Hon hade till och med förklarat, några dagar förut, till friherrinnans förvåning, att kärleksberättelsen om den asiatiska Banise eller det blodiga, men modiga Pegu djupt rört henne, då hon läste henne. Det hviskades också temligen allmänt att hon nyligen låtit någon af de yngre bland

hofmännen i väl tydliga ordalag förstå att fästningen icke längre var fullt så svår att storma som till förne. — Men låtom oss, som sagdt, lyssna till hvad de båda damerna hafva att förtro hvarandra.

»Sakta, mon amie», afbröt fröken Liewen, i det hon fäste ögonen på henne och lät sina hvita händer sjunka ned på broderiet, »pour le badinage bon, pour le mariage non. Må han dö, som du säger, af pur chagrin, min hand får han ej.»

»Men icke tänker väl mon ange Malena continuera i sitt möstånd så länge hon lefver? Laforme är ju för öfrigt en hyggelig ung man — af adel.»

»Hans farfar var kock.»

»Malice; — hans stamträd går tillbaka till Frans I.»

»Han har en ganska ledig konversation; men, mon Dieu, hvilken kavaljer! Veklig, säfflig — och lat i allt utom i konversationen — slösaktig — dum, för att icke säga idiotisk ...»

»Grand Dieu, med hvilken värme du säger allt det der», sade friherrinnan småleende; »den stackars mannen måtte dödligt hafva sårat dig på sista assembléen.»

»En bagatell», svarade den andra liknöjdt, i det hon återtog sitt arbete — »men à propos friare och fester, har majestätet tagit någon ny démarche mot Ulrika.»

»Han har yttrat sin höga disgrace öfver monsieur le baron, för dennes uppträdande på hans sista barnbal i Carlbergsparken i höst, och hotat att sända honom öfver till Finland. Hans sköna grefvinna får emellertid nu återvända till hufvudstaden, sedan han lofvat att tillhöra partiet, och hon torde vara vårt bästa skyddsmedel.»

»Sedan den der fatala aftonen, du minnes, då han moquerade sig öfver mitt yttlande, att han kunde göra sina romanresor med sina galanter ända intill hjertat af Chatelet i Paris, blott han upphörde att skänka Ulrika sin höga uppmärksamhet, har han flere gånger sagt, att han aldrig skulle glömma en sådan förolämpning mot sitt majestät.»

»Men det är olikt honom att länge trifvas med dåliga tankar mot sin omgifning, och han var ju mycket nådig mot Henrik innan han for.»

»Blott några skämtsamma ord, mon amie, och ett vänligt handslag, då Henrik förklarade på hans fråga, om han vågade

gifva sig ut på sjön under en så stormig och mörk natt, att han ville trotsa hvarje oväder, när han finge den nåden att öfverbringa Hans Maj:ts order till trupperne att hålla sig redo för att tåga mot gränsen.»

»Blott min man, generalen, ville vara så obligeant och slå dessa välsignade ryssar »en grand bataille», tillade hon tankfullt, »skulle jag vilja bjuda både majestätet och dess hessiska anhang spetsen.»

»Ja, och om jag vore karl», inföll fröken Liewen lidelsefullt, i det hon fäste sina blixtrande ögon på sin vän, »jag skulle gå till fots genom snödrifvorna ända till Finland för att få deltaga i nederlaget på dessa ryssar.»

»Våra krigskokarder voro emellertid förtjusande på sista assembléen», fortfor hon, i det hon kokett vände en liten bandros mot friherrinnan, »och många så intagande flickor som Ulrika skulle snart förmå alla mösorna att lemna fanan.»

»Ah, mon amie, tala icke om Ulrika!» svarade friherrinnan med en min, som på samma gång utvisade trötthet och likgiltighet. »Hon är ju icke mäktig af någon enda stor tanke; ej en droppe von Hagedorn flyter i hennes ådror. Säg du, par exemple, hennes courtoisie för den finaste ynglingen för några dagar sedan i Kungsträdgården, under det hon fullkomligt negligerade vår aimable baron?»

»Nej, söta syster, jag dröjde så kort till qvar och är verkligen allt för litet curieuse att efterfråga namnet på alla unge män som svärma här för kriget; men att negligera baronen var oförlätligt.»

Dörren öppnades nu och en kammarjungfru inkom och anmälde att monsieur Laformes franske kammartjenare varit »der ute» för att höra om hennes nåd friherrinnan var hemma, och då hon sagt att friherrinnan var utfaren, hade han svarat att hans herre skulle komma åter kl. tre, för att göra sin visit.»

»En särdeles artig man, denne hofjunkare», sade friherrinnan, då kammarjungfrun stängt dörren, »men han kan dock icke jämföras med baron Meijersdorff, på hvilken man tydligen kan se på hvarje rörelse att han frequenterat le Beau Monde i Paris.»

»Säg mon amie, med hvilken grace han bugade sig för oss då vi möttes i går i alléen; — och med hvilket utsökt behag förde han icke sitt spanska rör! — Ja, ända

ån bandrosen i hårpiskan till skospännet — han en fullkomlig ädling.»

»Han är också af god och gammal adel», lade friherrinnan, i det hon upphörde med ett arbete. »Hans far var en mycket förent officer, som ofta camperat tillsammans med min far, von Hagedorn, och han själf äknar icke heller meriter. Om ryktet tar sannt, lär han hafva utmärkt sig för tor bravoure i campagnen vid Rheinströmmen; och sedermera, då han tjenstgjorde vid regementet Deux-Ponts, lär han hafva varit den skickligaste fäktaren vid regementet.»

»Jag har hört detsamma, och har svårt att förstå Ulrika, som visar honom en sådan disgrace.»

»Han vågade ju till och med sitt lif en der aftonen, då det stora tumultet var å klubben. Jag kan aldrig tro annat än att Lagercrantz hade sitt finger med i det pelet . . . men derom ville Buddenbrock aldrig höra talas; och då jag bad honom akta sig för Lagercrantz, sade han alltid att denne vore en tapper officer, som tjenat under gamle kungen, och en sådan borde han alltid anse såsom en kär vän. . . .»

»Men se här är ju Ulrika», afbröt hon sig, då hon fick se sin dotter inträda. »Mitt barn, hvad du ser blek ut; — en flicka med od education bör alltid söka att hafva en bonn couleur.»

»Mig fattas intet», svarade denna, i det hon lutade sig ner öfver fröken Liewens yrbåge.

»Du säger det der intet, med en så beqrinnerlig ton», sade fröken Liewen med en ågande min; »jag ser att det icke är riktigt väl, mon ange. Skall jag hemta litet nerskt vatten?»

»Förlåt mig, min vördade mor, för min rist på education»; sade Ulrika med ett get tonfall i rösten, som tydde på att det icke var första gången hon fick denna förreelse; »men jag hörde nyss en så ryslig historia af Sara, som hon fått höra af monsieur Laformes kammartjenare . . .»

»Hvilket sqvaller har Sara roat sig med mig», afbröt friherrinnan henne häftigt, i det hon antog sitt vanliga stränga och bödragna utseende; »säkert endast någon borgarfru som tagit lifvet af sig vid Sillhofvet, för att göra sin man förtret, eller må hända vår söta Clemence fått den farliga hundsjukdomen som lär gå på landet.»

»Den unge kavaljeren, som Henrik presenterade för oss i Kungsträdgården, lär i går eller i förrgår blifvit skjuten långt ut på malmen af baron — Meijersdorff.»

»Henrik begår då aldrig annat än sot-tiser», sade friherrinnan likgiltigt, i det hon återtog sitt arbete; »kan du tänka dig, kusin Liewen», fortsatte hon, »att han föll på den idén att icke allenast presentera en sådan ung étourdi för mig utan äfven uppgöra kusinskap mellan honom och Ulrika? — Han lär redan första dagen som han var i residenset hafva öfverfallit några äldre officerare; och huru tölpaktigt bar han sig icke åt, då han i vår närvaro var färdig att för ett blott raljeri draga värjan.»

»Han lär emellertid vara af gammal adel», invände Ulrika, »och Henrik sade att hans far och vår varit goda vänner och krigskamrater under den stora ofreden.»

»Att tala om gammal adel, när frågan är om Svenske-slågten», sade friherrinnan med en åtbörd af förakt. »Ingen med det namnet kan ju ens uppvisa fyra rena anor. Hans farfar hette som ynglingen Carl; hvad tjenst han hade der ute vid kommissariaten i Tyskland och Polen känner man icke så noga, men att han hembragte en otrolig summa pengar, för hvilka han — jemte de han sedan vann på kaperierna i Göteborg — kunde på gamla dagar köpa sig flere stora gods i Sverige och bygga ett slott, för att bevara sina rövade egodelar. Gården hade flere hundra år förut tillhört en gammal längesedan utgången familj, som också hette Svenske, och nu använde han så väl sina penningar att han fick flere förnämmas förböner för sig hos salig kungens far för att blifva adlad, och — kan kusin tänka sig något mera oförsämdt — då uppsatte han i sin matsal den gamla ättens vapen för att inbilla alla narrar att han hade ett långt släktregister. Om ryktet talar sant, förbjöd han till och med sina efterkommande att taga ett mera modernt och civiliseradt namn, såsom flere andra, hvilka följt den tyska heraldiken och kallat sig von Trumpetenklang eller von Oxensvans.»

»Hans son, denne tölpens far», fortfor hon skrattande, »som sedan ärfde de rövade egodelarne, var visserligen en ganska tapper officer som fäktade med stor bravoure i salig kungens campagner, men . . .

Hon tystnade här, liksom något gam-

malt minne plötsligt skulle fått makt med hennes tankar, och efter att hafva kastat ett forskande ögonkast på Ulrika och fröken Liewen, liksom hon fruktat att med sina ord hafva förrådt någon hemlighet, återtog hon sitt arbete.

»Så gjorde ryssarne descente på kusten», fortfor hon efter en stund i liknörd ton, »och brände godset, och allt som hans far röfvat från den tyska adeln gick upp i rök; hvilket icke var annat än en försynens skickelse. Hvad som sedan blef af hans enka, som var en ofrälse, är mig obekant och indifferent — voila, mina vänner, la toute histoire.»

»Det kan vara ära nog för den unge mannen, tycker jag, att få möta sig med baron von Meijersdorff», sade fröken Liewen, »om han icke fallit på platsen, hade han fått lära sig att i framtiden icke förblanda en röd sköld med en gyllene eller tvänne hopplänkade, glanshvita vingar, nedåtvända, med tvenne skilda, svartgrå, uppåsträfvande.»

»Jag förstår icke, hvad min kusin menar med vårt vapen», sade Ulrika, »men efter hvad Henrik berättat, skulle hans förfäder bragt sig upp med ära, förstånd och mandom till adelståndet och alltid visat sig som ärliga och redliga patrioter; och min vördade mor kan väl icke räkna som hans fel att hela Svenskesläkten genom salig kungens långa krig bragtes till fattigdom.»

»Men — mon ange — hvilken rodnad», skämtade fröken Liewen, »jag tror i sanning att den unga vildhjernen varit på väg att väcka mer än medlidande hos en viss dam.»

»Fy kusin, hur kan du tala så, skulle jag så mycket kunna glömma min börd? Han var en ung, vacker kavaljer, olik alla dessa, som endast säga artigheter hela dagen, och för öfrigt vet min vördade mor», tillade hon, »att jag icke tycker om dueller allt sedan bror Henrik duellerade med långa Sparren vid gardet.»

»Men hvem är han då, denne yngling, som väcker ett så stort uppseende?» frågade fröken Liewen, som under samtalets lopp blifvit mer och mer intresserad, i det hon vände sig till Ulrika.

»Kusin såg ju honom för några dagar sedan, då vi promenerade på Nya Kungsholmsbron. — Vi talade ju då om hans uppförande i Kungsträdgården.»

»Ah! Ciel! — den unge mannen med det blonda hufvudet — en ståtlig värt, en viss medfödd air, intressanta anletsdrag — Ma petite har smak.»

»En bonte-feu utan skick och seder», inföll friherrinnan.

»Education skola vi gifva honom», svarade fröken Liewen i skämtande ton, »och hvad hans heta blod vidkommer, är ju den ystraste hästen ofta den bäste.»

»Derför att han lätt bryter halsen af den, som skall tämja honom», skrattade friherrinnan.

»Se der kunna vi få höra närmare om händelsen», utropade fröken Liewen då dörren öppnades och hofjunkaren med sitt mest nobla leende trippade fram mot de tre damerna.

Liksom han skulle sett framför sig den utsöktaste pastej på vildt skyndade han, under det hans läppar voro i en beständig rörelse, att föra den ena af fruntimmrens händer efter den andra till sina läppar. Sedan denna ceremoni var slutad och han fått tillfälle att göra ett vackert pas öfver Ulrikas långkoft, tog han plats.

»Ah, min friherrinna», började han, »hvad det är fagnande att se er frisk och vid bonne santé. — Efter uppträdet i går morgse är jag alldeles förvirrad; men ^{à propos} detta, kan jag berätta för mes dames en lustig passage; och jag är så charitable att genast vilja stilla er nyfikenhet», tillade han, i det han kastade en smäktande blick på fröken Liewen. »Kunna mina damer tänka, den lilla björningen från i går har duellerat i dag på morgonen.»

»Ute på malmen?»

»Nej, parbleu, det var så bestämdt från början, men hinder kommo i vägen; — en fin, vid Broströms vårdshus på Djurgården.»

»Och han vårdt svårt blesserad?» inföll Ulrika.

»Afbryt mig icke, mina damer! — Man hade nästan kommit öfverens att slåss på värja — värjan är en ädlings vapen, mitt älsklingsvapen — men man bestämde sig till slut för pistol. Meijersdorff sköt först och mankerade, så sköt den unge mannen ... nej; c'est à dire, först sköt den unge mannen ... Ah, parbleu ... ja, pardon mina damer, men denne monsieur Lemartin hos franske ministern, der jag nyss hade äran dejeuner, hade tillagat en så förtjusande lefverpastej och det var en så magnifik

rontignac. Ah, parbleu, hvilken god smak å det vinet ...!»

»Men duellen!»

»Enfin, vi voro, jag och baronen, först å platsen, och det dröjde en god stund innan vår motståndare infann sig, hans sekundant var icke tillstades. Det skulle vara unge baronen, men han hade måst afresa ill Finland.»

»Min son måste plötsligt afresa i angelägna ärenden», sade friherrinnan, i det hon såg ut genom fönstret.

»Enfin; — men jag hade varit nog omänsksam att låta min kammartjenare föra ned sig en liten korg med några färska ägg, en bit parmesan och några flaskor godt Bacharach; och vi uthärdade därför morgonkyllan som goda kamrater tills en ny sekundant hunnit anträffas. Unge Wrede var i närheten.»

»Vill min herre vara så charitable och snart stilla vår nyfikenhet», sade fröken Liewen.

»Enfin — som sagdt — den unge mannen sköt först och mankerade ... så sköt baronen och mankerade och vi satte nu i åga om affären, som ändå gälde ett blott oppri, borde continuera. Den unge mannen declarerade att han ej hade något mot baronens person och hoppades att baronen skulle säga detsamma och icke en annan ång mankerade honom på helsningen. Det sponderade således af honom och hans sekundant, som var jag, att decidera hur länge om saken skulle räcka. Baronens förklarade sig också icke hafva något emot den unge mannens person, men han hade andra skäl. Den unge mannen begärde att få veta dessa, men de voro hemliga. Duellen vardt alltså continuerad och baronen sköt den unge mannen.»

»Helt doucement i venstra armen», — illade han, då han såg att Ulrika icke tyckes väl upptaga den skämtsamma ton, hvarnär han omtalade händelsen — »och sedan följdes vi åt till Lusthusporten vid bron, där vi tömde några vänskapsskålar, för att skölja ner allt groll, hvarefter parterna, som det heter i kämnarsrätten, 'togo deras afsträde'. — Den unge mannen hade stora skäl att fira en glad dag. Han hade, som jag sedan fick höra, fått hopp om att lyfta ett större arf.»

»En hop förtretliga processer kan jag ånka», inföll friherrinnan, »för sådane äro

vanligtvis det enda arf, som barn nu för tiden få efter sina föräldrar.»

Laforme talade emellertid nu vidt och bredt om hur han fått kännedom derom; om arfvets storlek, efter hvad man gissningsvis antog, samt anställde sina betraktelser öfver hur den lycklige arftagaren efter all sannolikhet skulle komma att förstöra det; och i sin ifver att vederlägga fröken Liewens inkast, märkte han icke att både friherrinnan och Ulrika under tiden ingingo i ett annat rum. Då han händelsevis kom att se sig om, märkte han till sin förvåning att han var ensam med fröken Liewen. Att detta icke på minsta vis gjorde honom vid sämre lynne, kunde man emellertid se på den sjelfkäre min, hvarmed han granskade sin frisure i spegeln och lagade till rätta sin toupet.

»Ack, min fröken», sade han, i det han gjorde sin röst så smäktande han kunde, »att sakna edert sällskap är värre än att utstå en hel timmes halsjern på Packar-torget.»

»Min herre, jag är ond på er sedan den sista picniquen, då ni liknade mig vid en affallen ros utan törnen, och jag hade god lust att visa eder att det är svårare att plocka henne än min herre tror.»

»Ah, ma belle Henriette, litet brutet är ju snart förlåtet!»

»Allt skämt är likväl icke anständigt; — tystlåtenhet framför allt», tillade hon, i det hon varnande höjde fingret — »och denna har min herre glömt.»

»Ah, mon Dieu, tystlåtenhet, hvilken osmaklig ragout gör icke den tillsamman med kärleken ... må vår mun tala vårt hjertas språk ... icke krus först och skryt sedan ...»

»Min herre känner alltså den unge mannen, som duellerade med baronen?» afbröt honom fröken Liewen utan att låtsas förstå hvarthän han syftade eller hans smäktande ögonkast.

»Mon Dieu! — Denna fråga? — Visserligen känner jag honom något litet», fortsatte han med ett öfverlägset leende, då han såg sin dams allvarliga min, ... »han ville åta upp porcelainskråftorna i garneringen kring laxmajonäsen hos Sparrens för några dagar sedan ... men —»

»Han måste befallas till den kungliga assembléen!»

»Han? Quelle caprice! — Hans mal-

adresse och kantiga åtbörder skola ju jaga bort alla damer af condition.»

»Låt detta vara min ensak, min herre. Ulrika synes intressera sig för honom — om baronen bortskickas till Finland måste majestätet finna något annat hinder i sin väg. — Ni förstår mig?»

»Certainement, mon amie, men om skogens son icke vill?»

»Säg honom att en viss fröken, som intresserar sig för honom, önskar det.»

»Ni, min fröken —?»

»Eh bien», skrattade fröken Liewen åt hans häpna uppsyn, »då kunde ju också ni få tillfälle att taga revanche med edert älsklingsvapen — men — raillerie à part — det var ju om Ulrika som det var fråga jag litat alltså på eder zèle och tystlåtenhet», afbröt hon sig, då hon hörde friherrinnans steg i rummet bredvid, i det hon återtog sitt arbete.

Santalet fortgick nu om tillredelserna till den kungliga assembléen och franske ministrarnas S:t Severins stora middag för sina vänner några dagar senare, hvilken sistnämnda isynnerhet intresserade Laforme, som icke nog varmt kunde framhålla monsieur Lemartins förtjenster i gastronomi och trancherkonsten.

Assembléen intresserade emellertid damerna mera. Det hade lång tid förflutit sedan någon fest egt rum på hofvet. Drottningen tyckte mera om att fördjupa sig i studiet af de heliga böckerna och det föregående århundradets kyrkofilosofier än att åskåda menuetter och contradanser och äfven kungen älskade föga större samkväm. Man visste emellertid ännu icke säkert om man skulle fira hans födelsedag med assemblé eller om »festiviteten», såsom Laforme sade, »skulle utgöras af procession, predikan, oratorium, skådespel eller bankett». Emellertid visste man att komedianterna vid Bollhuset fått nådig befallning att hålla sig i ordning och att hofskrädan förfärdigat dyrbara dräkter åt dem. Denna senaste nyhet hade skingrat de flesta farhågorna och brodernålarne hade därför under flere dagar varit i ständig rörelse. Laforme var icke den minst skicklige af sällskapet i konsten att sticka ett vackert konstbroderi till styfkjorteln eller att rynka en prydlig falbolan och, då han härigenom fick tillfälle att fågna sina ögon med åsynen af la belle Henriette, underlät han icke

heller att lägga sin skicklighet härutinnan så mycket som möjligt i dagen. Först sedan man intagit »thé à l'anglaise» och Ulrika tvänne gånger spelat Laformes sista air på klavecinen, fann sig denne nödsakad att taga afsked.

IX.

Det var konung Fredriks sextiondesjette födelsedag. Redan länge hade förberedelser gjorts för att värdigt kunna fira densamma, och nyhetsjägarna hade varit på flitig jagt efter nya underrättelser om allt det underbara och storartade som festen skulle komma att framte. Mången läcker kalfstek — för att icke ännu mer blotta deras yrkeshemligheter — hade, till hushållarens stora ledsnad, satts på spettet för deras skull, många blickar, värda mer än konungariket, hade deras möda att samlade upplysningar om den stundande kungliga assembléen inbragt dem.

Deras berättelser gränsade ock till det underbara. Mäster Precht, visste några omtala, hade under en hel månad varit sysselsatt med alla sina gesäller och läringar att förgylla och bättra upp ornamenten i det gamla kungshuset. Hofkonterfejaren Schröder, som så skickligt lyckats »afkonterfeja», 5 riksråd och 6 presidenter, och målåråldermannen Mörek, hade haft ett ofantligt arbete, sade andra, med att sätta det gamla, bofälliga huset i ett sådant skick att det kunde mottaga den lysande samling gäster som väntades. När dagen för festen slutligen vardt känd, när man kunde säga »i öfvermorgon» eller »i morgon blir det», så visste alla människor hvad »det» betydde och hela Stockholm var i rörelse; och när man slutligen kunde säga »i afton», upphörde man till och med att tänka både på riksdag och sekreta utskott.

De unga frökuar, som varit så lyckliga att inbjudas på festen, hade helt säkert af otålighet icke på länge fått en blund i sina ögon. De hade uttömt största delen af sin uppfinningsförmåga, för att narra sig till mera tyg till roben och styfkjorteln; och många sömmerskors heder hade säkert lupit sin kos för deras tårar och böner att göra styfkjorteln några alnar vidare än det mera anständiga mått

f fyra och en half aln som yppighetsförordningen föreskref.

Den enda kanske af alla hufvudstadens avånare, hvilken icke glädde sig åt högidligheten, var konungen sjelf. Han älskade icke stora assembléer både för dansens skull och ännu mindre för kortspelets, hvilket han mest af alla tidsfördrif afskydde. Utom en allmän motvilja mot assembléer i allmänhet, tillkommo för dagen några andra ledsamheter, som ännu mer bragte hans annars goda lynne ur jernnigten.

Det hade varit en fullkomlig olycksdag för honom. Bland andra förtretligheter gjorde den vackra Xismènes död på konungen ett obehagligaste intrycket. Hvad det hade varit för lif och rörelse mellan Djurgårdens tätliga ekar! Ett prasslande, ett hoppande, ett flyende att hinna undan, öfver allt svart man vänder ögat. Muntert ljudande kall af trumpet och valdhorn höras påstånd. Med spänd uppmärksamhet stå jägarne i skogsbrynet, lyssnande efter de rätade elgarne. Då höres ett doft brus, ljupt inne i skogssnären, likt det som vårloden gör, då hon bryter den sega flodisen.

Vida kretsar banar det sig väg genom kogen; brakande höras träden gifva vika för det allt starkare dånet. — Det är elarne som närma sig. Pass på jägare, der er på slätten! Hur vildt och förtvifadt är icke språnget på den unge elgkalfven, lå han flåsaude störtar sig ut på slätten. Hjertat klappar högt hos jägarne, der bortabakom de högstammiga ekarne. Ögat stirrar på målet, handen hvilat på fångman, andedräkten hämmas. Gif akt! — Nu är han inom skotthåll, tätt följd af den stora svärmen af jagthundarne. —

Kungens öga strålar af glädje. Han är icke längre endast den godmodige gubben med de slappa dragen; det är jägaren och soldaten som ännu en gång får råda öfver konungen. Men hvarför skjuter han icke »den fördömde karl». Jo — Pang! — Der blixtrar det till mellan grenarne — men nej! Den unga elgkalfven löper oskadd förbi genom skyttarne och Xismene, den vackra Xismene, drottningen bland alla jagthundarne i det stora hundslottet vid Carlberg, ligger der i stället, drypande i sitt blod.

Ursinnig af vrede hade konungen befalt att jagten skulle sluta. Då jägarne vid de muntra signalerna samlat sig, hade konungen anställt ett häftigt förhör, för att

utröna hvem som gjort det olyckliga skottet. Det hade då visat sig att baron Meijersdorff var den skyldige, hvilket ännu mer väckt hans vrede, då Meijersdorff redan förut var i onåd till följd af sitt förhållande till fröken Buddenbrock, för hvilken konungen påsenare tiden fattat en allt starkare lidelse.

»Beim Teuffel, min baron, att hafva en äkta David Bars, en bössa utan like, och ändå mans uppöra sig som en sådan äkta klåpare» hade han sagt i det han vände honom ryggen och klappade sin hof-falkenerare gå axeln, »men det är slut med det ädla jagtnöjet i Sverige, mästare Björn, falkarne dö ut och, Gott im Himmel, det finnes ju snart icke en enda god bössa norr om Östersjön».

Detta hade likväl icke varit den enda anledningen till konungens dåliga humör. Den brynta surkålen till middagen hade smakat långt ifrån så väl som vanligt; de stekta ostronen hade varit skämda, och hvad som var mest förtretligt af allt, det trefliga aftonsamqvämet hos grefvinnan Kasselstein måste försakas för assemblén, kanske utbytas mot ett religiöst samtal med drottningen, späckadt med bibelparalleler från Loccenius eller någon annan af hennes älsklingsförfattare. —

Klockan fem skulle festen taga sin början. Den skulle inledas med en prolog, till hvilken den populäre skalden Andreas Hesselius Americanus författat versen. Härpå skulle följa skådespel och maskerad samt festen avslutas med dans.

En dubbel rad af soldater var redan bildad från Riddarholmsbron upp mot stora trappan. Och gästerna, som samlats i riksrådet Creutz' hus vid bron, vandrade i lysande grupper på den mattklädda gångbanan mellan deras led. Det var ett öfverflöd af förbindliga ordvändningar, snillrika infällen, förtjusande ögonkast mellan de stolta kavaljererne i de guldbroderade röda och bruna rockarna och damerna i de vida styfkjortlarna med sitt alnslånga släp. De hvita perukerna lutade sig med det utsöktaste behag ned mot de genomskinliga florsslöjorna, bakom hvilka man tyckte sig skönja den skönaste hy och de mest blixtrande ögon; de hvita silkesstrumporna gjorde sådana sirliga steg, de skimrande skospännena blänkte så gladt i solskenet, de små fruntimmersskorna med sina

röda klackar trippade så lätt på det mörkblå klädet, ja, icke sant! vi se ju det lysande tåget, då det rör sig upp för slottstrappan, under det att det ena hurraropet efter det andra skallar från folkmassan som tränges på sidorna.

»En skön linhatta den der junkern har» hördes en röst bland åskådarna.

»Ja nu kunna de sprätta med dem» svarade en annan, »men när de äro döda låta de vackert bli; ty ingen får hädan efter svepas med peruk — eller hur, madam Närsynt?»

Den tilltalade var en välfödd matrona som fåfängt sökte göra sig tillräckligt smal för att kunna tränga sig fram mellan soldatleden, hvarigenom hon i stället kom i vägen för den talande, som var ingen mindre än sjelfva slagtaremästaren Zachris Flåberg.

»Sakta madam, sa' bonden till märren. Skall hon tränga om kull en hederlig borgare, bara för att få se på sådana här utklutade komedianter? — Nej se bara hvad de sprätta med benen, det känns ackurat hela glitterverket som man fått lök i ögonen».

»Det ordet hördes att det kom från mäster sjelf det», — ropade en annan röst strax bredvid — »och undan nu kärringar, med och utan kjortlar, när skeppar Pust lägger bi».

Dessa ord hade en kraftig verkan. Inom ett ögonblick hade skepparens armar gjort en tillräckligt vid öppning i folkmassan att både han och hans vän, i allsköns maklighet, kunde åse härligheten.

»Hvad säger bror om så'nt spektakel?»

»Hvad jag säger? Jo jag säger» svarade denne med ett bredt grin — »att tacka vet jag Stina Flink, då hon dansar Braniculan på förgyllda rättan, mot dessa gås-ungar och nykterdansare».

»Det var ett sant ord af mäster» sade madamen, som för ett ögonblick åter lyckats tränga sig fram och nu vill ställa sig in hos sin farlige granne.

Skepparens solbrända, skäggiga anlete lutade sig med ett obeskrifligt illmarigt uttryck mot henne, under det han lugnt och varligt makade henne åt sidan.

»Vet hon madam hon är då lika dum som ett sprucket flatstrandsstron. Hvad är väl detta spektaklet annat än ett lappri, som förställer ögonen på kvinnfolken? Nej,

tacka vet jag långt der borta vid verdens ände, der jag senast var, der var det så godt om guld och silfver att detta var ett så'nt lappri som runstyckskringlor för en bagarprins — och oxarne förde man till och med i kedjor af rödaste guld.

»Nej, hvad säger skeppar Pust?»

»Jo, och korna hade brokiga silkeslöp i stället för svans — och hönsen och de andra flygfåna, kacklade och åto endast renaste guldfrön».

»Å kors» sade madamen undrande, — »är det långt till det landet?»

»Icke nästegårdsväg dit, sa' kärringen peka' på månen».

»Nej, tyst nu junker storljugare och låt mig få en titt — ser han icke hvad det lyser och blänker om dem der borta på trappan; hur kloke och förståndige se icke kavaljererne ut och hur sköna äro icke kvinnfolken! Liksom det icke skulle finnas så mycken vishet och skönhet här i landet, som det fans guldkorn der borta vid verdens ände — har man väl hört maken?»

»Jo för böfveln i våld mamma lilla och de vise männen och de sköna damerna handskas också med guldkornen, som vore de bara kråkor och höns».

»Mamma kan han vara sjelf mästerskeppare, och akta sig vackert att tala om, som han gjorde i går, att han ville vrida om nacken på hönsen och sprätthönsarna, för jag är icke alltid så dum som jag gör mig».

Madamen, som småningom trängts i bakgrunden, kunde nu icke längre återhålla sin vrede. »Puffa icke dit en gång till!» skrek hon i högsta vredesmod åt slagturen, under det hon morast satte båda händerna i sidan, »för då»

Men slutet af meningen försvinner i det allmänna sorlet. Festtåget är slut och folkmassan böljar långsamt fram öfver den förut afstängda delen af torget mot det gamla kungshuset. —

Låtom oss skynda efter gästerna till festsalen!

Ett haf af ljus strömmar oss till mötes, då de höga glasörrarne öppnas på vid gavel för oss. Med möda tränga vi oss in mellan de skämtande skarorna för att taga festsalen i närmare ögonsigte. Längst fram i salen höjer sig en mattklädd plan, scenen för det blifvande skådespelet. Fonden utgöres af ett blått sammetsdraperi öfver-

sålladt med guldarabesker och gulderepiner. På sidorna stå, i stället för kulisser, tolf höga piedestaler, rikt förgyllda och dekorerade och på hvar och en af dem hvilat en gudinna, iklädd en dräkt af siden och flor i blandade färger, broderadt med guld och silver. Bakom dem höja sig balkonger, rikt draperade med broderade sammetstücken. Här har musiken, bestående af pukor, trumpeter och flöjter, sin plats.

Den stora salen nedanför teatern, upplyst af skenet från stora, mångarmade silfverljuskronor, är klädd med tapeter i skiftande färger. Här hafva åskådarna intagit sina platser på de utsatta bänkraderna.

Men gif akt! — Nu kommer festtåget. — Vid en på samma gång liflig och skrällande musik inträder den kungliga cortegen, företrädd af romerska riddare i stora allongeperuker och nätta spatservärjor, samt slutande med ett led till morianer utklädda flickor i korta styfkjortlar, bärande solfjäder i händerna.

Det lysande tåget delar sig under åskådarnes underdåniga bugningar på båda sidor om de kungliga personerna, som taga plats längst fram i salen, och konungen gifver tecken till festens öppnande.

En ensam flöjt höres uppstämman några klagande toner, under det att det blå förhänget långsamt höjer sig och blottar för åskådaren ett leende landskap med en djupblå, klar himmel, sollysta fält och gula orangelundar. I förgrunden posta Bacchus och Pomona på en bädd af blommor och murgröna. Musiken tilltager småningom i styrka. Den smattrande trumpeteten blandar sina ljud med de klagande flöjterna. De slumrande gudamenniskorna vakna nu till lif, de se sig undrande omkring åt alla sidor öfver den lysande syn, som möter deras blickar, och skynda till Olympen för att omtala för Mars och Venus och den andra gudaskaran, hvad skönt jorden nu åter framalstrar i deras förra boning, det gamla Manhem.

Nu falla pukorna in. Ett tungt rassel och då höras närma sig bakom scenen, och en vagn, skimrande af guld och glittrande stenar, inskjutes af en skara slafvar, hvilka hållas fångne med rosenkedjor af sköna cupidoner. Ofvanpå vagnen hvilat en underbart skön qvinna. Det är Venus, och vid hennes fot ligger den stridslystne Mars, bunden i hennes rosenkedjor.

Ett blomsterregn väcker till lif, der hon far fram, alla de »tillåtna lustbarheter», som den fredssälle kung Fredriks lyckliga regering fört med sig.

En allmän hänryckning griper åskådarna. Ett så storartadt skådespel har icke varit gifvet sedan Stanislaus Leczinsky, under de sista krigsåren, gästade hufvudstaden, och man kan icke nog prisa anordningarnas skönhet. — Men klingande fanfarer påkalla på nytt vår uppmärksamhet. Vid tonerna af en munter kontradans inträda Atlas, Europa, Asia, Africa och Amerika och omgifva vagnen; i fonden höjer sig på en molnsky det svenska riksvapnet, uppburet af tvenne lejon, af hvilka det ena, såsom den tidens krönikeskrifvare berättar, »kastade oräkneliga nådeblickar öfver land och vatten under det att det andra ljungade med sina krigsstrålände ögon mot fienden».

Nu tystnar musiken och Venus deklamerar:

»Hvad Carol var i strid, kung Fredrik är i friden

Hvad Fredrik är i frid, kung Carol var i striden

En maktlös konung Carl i sjelfva fejden var
I frid kung Fredrik ock sin like icke har.
Kung Carl den tolfte var i alla krig den störste

Hvad är då uti frid kung Frederik den förste

Hans ålder, vishet och hans dygd samt hjeltetmod

De vitna att Han ock ej rörs af sämre blod —

Blott konung Carols namn kund' fågnad med sig föra

Kung Fredrik äfvenväl det samma mäktar göra

Ho undrar då om vi all rädsla från oss slå
När vi Dess födslofest med vördnad skåda få
All ungdomsblygsel vill från våra hjertan svinna

Så stor är glädjen vår, när vi den nåden vinna

Att se den sälla dag, vår konungs födslostund

En fågnad, som rätt far från hjertats inre grund

Gud tänke ock på Dig! och uppå Huldrika!
Han glömmе icke oss att vi med Er tillika

Må äga Himlafrid och således få dernäst, Hvad som för Er och oss kan vara allra bäst! Gud skydde rikens råd och alla Svea ständer Gud fägne ock enhvar i alla Rikets länder! Gud hjälpe oss i krig! Gud hägne oss i frid Och skänke oss med Dig en högst behaglig tid *).

Femtio morianer, efterträdde af Bacchus med ett rikt följande af bacchanter och satyrer, kringbjödo nu förfriskningar, bestående af likörer och andra kostbara drycker, under det att de senare afsjöngo glada dryckesvisor.

Första delen af festen var nu slut och gästerna drogo sig till de inre rummen, medan salen ställes i ordning för dansen, Alla uttömde sig i loford öfver mästern Langlois' skicklighet, som framtrollat så många vackra saker. Konungen hade återvunnit en del af sitt goda humör; och Drottningen visade sig synnerligen nådig mot den lycklige poeten, för de drag af Gudfruktighet, som han så väl förstätt att lägga i sina snillrika vers; »hvarigenom han gjort sig förtjent af», som hon sade »att i framtiden varda ihogkommen med Hennes Maj:ts höga beskydd då något pastorat blefve ledigt».

Men vi lemna honom i hans lycka och vända i stället vår uppmärksamhet till de inre rummen.

— »Hvilken förtjusande peruk hade ej Pomona», yttrade fröken Liewen, i det hon tog friherrinnan Buddenbrock under armen och följde henne till ett litet kabinet vid sidan af festsalen.

»I sanning makalös — och så väl och naturligt hennes ansigtsfärg var anlagd — Entre nous, måste hon känna till den nya oljemasken, som monsieur Laforme beskref för oss i går afton och som damerna i Paris lägga på ansigtet om qvällen, för att få karminen att falla ut».

»Ah! — superb! — men se der vår farlige Argus», utropade fröken Liewen afbrytande, i det hon kokett vinkade med solfjädern åt en kavaljer, som närmade sig, att taga plats bredvid dem vid ett af spelborden.

Denne var en medelålders man med egendomliga, fast tilltalande anletsdrag: en

ovanligt hög, bakåtlutande panna, en hög, krokig näsa och stora, utstående ögon. Hans lutande gång och tafatta bugning påminde icke om den artige »hofbussen»; men det öfverlägsna löjet kring munnen tydde icke dess mindre på den erfarna verldsmannen.

»Hvad verserna voro vackra, min bästa hofsekreterare», sade friherrinnan i det hon vände sig mot honom.

Denne svarade endast med en ny sirlig bugning.

»Hvilken blygsamhet! — men ni är så van vid smicker och courtoisie».

»Tro icke att det är af rädsla för någon ny Argus» inföll fröken Liewen skratande, »som vi berömma Er, monsieur Dalin».

»Mina damer hafva således skäl för sitt beröm eller tadel?» svarade den tilltalade i lågmäld ton. »Alla äro nu för tiden icke lika lyckliga. — Ty värr var det icke jag, namnsdagspoeten», fortsatte han i det han satte sig vid bordet och bläddrade i en kortlek, »som nu bort komma i åtanke, utan en långt värdigare Apollobroder».

»Alltid lika anspråkslös, men säg mig då, en confidence, hvarför tillhör vår store poet alltid minoriteten?»

»Ack, min nådiga fröken, det är ju en riktig samvetsfråga för Argus — men hvad skall han väl göra då majoriteten endast gör sottiser?»

»Artigt sagdt mot oss, damer af partiet, af vår artigaste hofman; — men å propos majoriteten, hör man något nytt om kriget?»

»I sanning en naiv fråga till en poet», svarade Dalin skratande i det han ledsgade sitt skratt med en häftig rörelse på skuldrorna, »vi som endast tänka på sång och kärlek. — Men hvilka små, förtjusande hattar sitta icke instuckna under den lilla bröstrossetten — och under sjelfva hjertat. Man kunde ju vara färdig att ändra hela sitt politiska program för lyckan att få bära en dylik talisman».

»Mon Dieu, en riktig kärleksförklaring», inföll friherrinnan småleende »men der kommer vår charmante general Stenflycht och han skall nog tala om för oss, hvad Ni icke vill säga. — Icke sant, herr general».

*) Verserna äro mycket längre. Men vi våga icke inför vår tid vara så grundliga som deras författare var för sin, för att icke fullkomligt uttömma våra läsares tålmod.

»rtfor hon, vänd till den inträdande, en gammal krigare, med stel hållning och irfva anletsdrag, »vi skola ju snart drifva ryssen från Östersjön?»

»Vill blott Gud vara neutral, skall et vara en bagatell», svarade generalen i det han vred upp sina knäfvelbårar och tog på sig en bister uppsyn. — »Men nan talar och skrifver nu för tiden så nycket»...

»Mig synes dock», invände Dalin med in egendomliga lågmälda röst, »som borde år Svenska Simsons väl mycket afrakade år ännu en tid få växa till, innan man för it honom i vapenskramlet».

»Tunnor attan, hvarför så?» svarade generalen med hetta. »Är då icke hvar och n af oss lika god som tio ryssar?»

»Om våra bröder och män icke vilja lga ut» inföll fröken Liewen, med ett för-rytsamt ögonkast på Dalin, »för att häm- as den olycklige Malcolm Sinclairs blod ch fånga dessa afskyvärda ryssar, skola i qvinnor göra det».

»Stolta ord, men värdiga en svensk um» svarade Dalin bugande, »men det : väl kännedom derom som gör de fle- a desertörerne bland oss».

»Ja, för tunnor attan, mina nådiga da- »er», inföll generalen med ett belåtet grin - »få ryssarne att desertera, ha, ha, ha... »r böfveln i våld en god idé — bättre än »är illustre generals, som han förtrodde »onungen».

»Le brave de la faction?... vår »harmante landtmarskalk?»....

»Ja, för tusan, han och ingen annan. »lans Maj:t frågade honom nyss, hvar han »ade sin plan för den tillämnade campag- »en. — 'Här, svarade han», fortfor gene- »alen, görande en åtbörd mot hufvudet. »Här! — för tunnor attan, som det nå- »gonsin skulle funnits något der».

»Hvem skulle väl också tro något så- »dant» sade Dalin med ett sarkastiskt leen- »de, som narrade hela sällskapet i högljudt »skratt och kom generalen, som missförstod »deras löje, att än en gång berätta histo- »rien.

»Är kriget redan förklaradt, efter så »mycken munterhet råder» inföll en ung »kavaljer, som inträdde i detsamma med ba- »ron Meijersdorff under armen.

»Nej! — ty värr, grefve Bonde» in- »föll friherrinnan, som icke tagit del i mun- »terheten, »allvarliga tankar trifvas icke med »tomt ordprål — men må Gud förlåta mig», »fortfor hon lidelsefullt, »skulle jag icke i »tio år vilja utstå alla afgrundens qval, om »vi blott en gång kunde få krig mot dessa »ryssar och tillfälle att hämnas på detta »föraktliga folk».

»Ack, min friherrinna», skyndade sig »baron Meijersdorff att infalla, »jag för min »del skulle gerna för samma ändamål under- »kasta mig samma qval i hela tjugu år».

»Men mitt herrskap», invände Dalin med »låtsadt allvar, »om vi nu förklara krig »mot Ryssland, och blifva slagne och i grund »förstörda, hvilket angenämt passetemps un- »der de der tio eller tjugu åren!

»Ah, min herre» afbröt friherrinnan »honom med värdighet. — »Man skulle dock »i sådant fall hafva visat hela världen vårt »mod; och vi skulle hafva befriat oss från »den nesa, med hvilken vi hittills krupit »för det sämsta af alla folk. — Ni, min »baron», tillade hon då Meijersdorff vördnads- »fullt böjde sig ner och kyste hennes hand, »Ni är en sann, en verklig ädling...»

En rörelse bland den samling kavalje- »rer, som stängde dörren till festsalen, åt- »följd af hviskningen, att konungen kom- »mer, tystade orden, som friherrinnan hade »på tungan och kom baronen att resa sig »upp.

»Jag ville sätta upp alla våra ordens- »hemligheter*) mot en lumpen niodalerssedel», »sade Dalin till grefve Bonde, under det »att de bugande för konungen drogo sig in »i festsalen, der dansen nu tog sin början, »att den skräflaren Meijersdorff aldrig va- »rit närmare en lycklig bete. — Gumman »kan emellertid säga som salig Fontenelle, »då en ung flicka kyste hans sekelgamla »hand: 'ack, sade han, om jag varit tjugu »år yngre!»

Konungen tycktes hafva återfått sitt »goda lynne. Utan att fästa sin uppmärk- »samhet vid någon viss person, räckte hans »välvilliga leende till för alla. Han var »synbarligen stadd på en af sina sedvanliga »ronder, för att, som han sjelf sade, se ef- »ter om något vackert vildbråd råkat i dref- »vet. Det var med en viss orolig nyfiken- »het, som han kastade sina blickar öfver de

*) Menas ordenessällskapet Avazu och Wallassis, i hvilket Dalin var sekreterare.

bugande grupperna, för att bakom de främre leden upptäcka någon blyg, ungdomlig skönhet; eller qvardröjde orörligt på samma ställe, för att kunna uppfatta de bugandes anletsdrag, då de reste sig upp. Om man följde hans matta, glåmiga ögon, skulle man också hafva märkt, huru de glänste till af förtjusning, då de förstulet smögo sig ned till den välformade fotvrsten, som den sköna egarinnan så behagfullt förstod att blotta framför den broderade styfkjortelskanten; under det att hon gjorde sin mest ärbara nigning för majestätet.

Det var i ett sådant ögonblick af belåtenhet och njutning, som han händelsevis kom att kasta ögonen åt sidan och upptäckte friherrinnan Buddenbrock, för hvilken baronen nu gjorde sin hyllning genom en ny ännu djupare bugning. Bådas åsyn kunde icke vara angenäm. Den ena af dem var mor och en envis och oböjlig mor, och den andra var en trägen kurtisör för den unga dam, för hvilken konungen på sista tiden fattat en häftig kärlek.

I och för sig betydde väl detta ej så mycket; men friherrinnan hade djupt förolämpat honom, i ett samtal rörande detta ämne, och om han än var otillgänglig för alla varaktigare intryck, kunde likväl minnet deraf icke bidra att stärka hans goda humör. En molnsky lade sig också öfver konungens anletsdrag. Han fattade hofmarskalken Düben häftigt i armen och sade hvisskande, men dock tillräckligt högt för att kunna fattas af de kringstående:

»Beim Gott — en skön komedi — man skall få se att vår nådiga friherrinna öfvar sig som fædrottning till vår nästa assemblé».

»Snarare då, Majestät, som Valkyrian», svarade Düben »eller den vilda skogskungens maka, som såg sin gamle älskare vid ljussken och fann honom på nytt vara en yngling».

Detta svar som syftade på en nyligen timad kärlekshistoria, roade konungen synbart, som gaf sitt nöje luft i ett högljudt skratt. Ledd som det tycktes af en hastig ingifvelse vände han sig om och närmade sig det bord, der friherrinnan Buddenbrock stod, omgifven af sina beundrare, och hvilken nu, stelt och högdraget, med minen af en drottning, aflade sin undersåttliga helsning.

»Det gläder mig att se min friherrinna

redan återställd efter den lilla förkylningen på Carlberg», började konungen i det han med en viss nyfikenhet, vänligt småleende svarade på hennes helsning. — »men man yngras när man lider — icke sannt, man har verkligen embellerat!»

»Ers Majestäts höga välbehag är naturligtvis den lifgifvande källa, vid hvars blotta åsyn en trogen undersåte känner sig som ung på nytt», svarade denna, under det att ett nästan omärkligt ironiskt löje spelade kring hennes läppar.

»Ja — mein lieber Gott!» fortsatte konungen, »må man icke nu skriva till vår vän generalen att bättre skydda sina jagtmarker, eljest kunde vildbrådet lätt nog skjutas bort af krypskyttar».

»Ers Majestät talar i gåtor» — svarade friherrinnan icke utan en viss skärpa i röst, »och täcktes icke onådigt upptaga att en trogen undersåte icke kan fatta dess mening».

»Beim Gott, min friherrinna, den som ursäktar sig han anklagar sig.... men Potz Donner, jag lofvar Er tystlåtenhet. — Det kan icke annat än glädja oss», fortsatte han vänd till baron Meijersdorff »att man ser sig omgifven af god och vacker adel, som inbördes ingå allianser, och ert val, baron Meijersdorff, kan icke annat än vinna vårt välbehag. — Vi hade hittills trott att det var för vår sköna Guddotter, som mans lade sina nät, men man har fått en ful vana på senare tiden, man sigtar på ett och skjuter på ett annat.... Vi vilja emellertid förlåta Er för denna gång och vilja uppdraga åt Er vår sekreta beskickning till vår vän generalen i Helsingfors. — »Ni, min friherrinna», tillade han i allvarlig ton efter ett kort uppehåll, i det han på nytt vände sig mot henne, »bör mans ej glömma att om än Fredrik förstår att vinna den sköna dotterns kärlek, vördar han, konungen, icke mindre barnets oskuld».

»Ack, Ers Majestät! — Hvarje tvivel härutinnan skulle vara en förolämpning mot hela mitt kön», svarade friherrinnan häftigt, urstånd att längre kunna råda öfver sina känslor.

»Potz donner, min fru» utbrast konungen, som hade vändt sig om för att gå med synbar hetta, »denken Sie dann nach med hvems mans talar?»

»Må det aldrig kunna sägas, Majestät,

n en von Hagedorn», svarade friherrinnan gnt, i det hon fäste en stolt blick på honom, »att han ej vet, hvem det är som tter på våra stora konungars tron».

»Man är, beim Gott, icke rädd för krig även inom landet — men vi skola minnas det vid fredsslutet».

Med dessa ord fattade konungen Düens arm och aflägsnade sig hastigt, utan ett värdiga hvarken friherrinnan eller de andra damerna med sin vanliga helsning.

Den förstnämnda kastade en stolt, nästan föraktfull blick efter honom, derefter ände hon sig till baronen och sade på ranska, i det hon mottog hans arm: »För-änget är fallet, låtom oss skynda till metuetten»!; samt aflägsnade sig derefter med majestätisk hållning samma väg som konungen.

I den stora festsalen hade dansen för inge sedan tagit sin början. Man hade edan spelat upp till första anglaisen, då halin och hans vän en stund förut inträdt. et var ett skimrande ljushaf, fullt med littrande förrädiska skär i form af strånde skönheter, som förtjuste deras blicur. Den ena lysande toilettens sökte öf-erglänsa den andra i dyrbarhet och prakt. et var framför allt den långa roben, som gjorde måttstocken på egarinnans smak h konstsinne. I fylliga veck nedhäng- e det skiftande tyget öfver den vida styf-jorteln, för att sedan förföriskt smyga sig upp kring den hvalfiskspända korsetten och lutligen fångas midt för hjertat i en bu-ett af konstgjorda blommor.

Men gift akt! Nu börjar andra turen. prittande af lif och glädje följa de klara öjtonerna hvarandra liksom hoppande genom salen, förstärkta i omkvädet af en raftig treklang från valdhornen. Damer och kavaljerer ordna sig på ett led på vardera långsidan af salen. Nu falla pukorna in. Med handen på värfästet, hög- burret hufvud och värdig hållning närmar sig kavaljeren sin dam. Hans diamant- prydda skospännen glittra i ljusskenet, då han gör sina konstfulla steg på det fint bonade golfvet. Damen vänder sitt vackra hufvud, öfversålladt med juveler och spet- ar, mot honom. Från de vida ärmarne, prydda med kostbara spetsuppslag och bro-rier framskjuta de vitaste armar och de äst förtjusande handlofvar, under det att on med behagfullt koketteri fattar den

vida roben, höjande den tillräckligt mycket för att visa styfkjortelns vackra kantbro- deri eller må hända rent af för att låta de små rödklackade skorna utöfva hela sin trollkraft.

Nu fattar damen kavaljerens hand. Ett småleende sväfvar på hennes läppar, då de byta plats i chainet, och de nätta maron- gerna, hvilka likt en krans af kulörta loc- kar nedhånga från det pudrade håret, tyc- kas dela hennes glädje, då de, skiftande i alla regnbågens färger, dansande åtfölja hufvudets rörelser.

Men det är icke det enskilda paret som frambringar denna storartade anblick. De skiftande brokadtygen, den glänsande sil- kesväfven, med dess bruna och röda färg- skiftningar, bryta sig på ett underligt sätt mot de hvita hufvudena och de glittrande juvelerna och bilda den vackraste färglek, under det att glada melodier, öfverträ- fande hvarandra i liflig rytmik, ljuda öfver sorlet.

Denna förtjusande tafla af artig belev- venhet, af glädje och ungdomsfriskhet af- lockade till och med den kritiske Dalin några utrop af beundran.

»En charmant anglaise» sade han till sin vän och ordensbroder Karl Bonde som stod bredvid honom i fönstersmygen, »men en havannapris vore som manna i öknen i detta dammoln».

»Parbleu, en ringa önskan», svarade denne, i det han upptog sin briljanterade snusdosa — »men nys ej för högt — vår vackra granne kunde tro att kanonerna redan hördes från Stt Petersburg. Ah! Se der kommer Liewen från de inre rummen — med hvilken förtjusande doux-sourir hon vänder sig mot den danske ambassadören. — Ack, en sådan coiffure!

»Adieu reputation — vännen Laforme tycks icke denna gång passa på sin höns- omelette — den är må hända redan något vidbränd — men der hafva vi ju honom. Så viktig han ser ut — helt visst någon ny möss-intrig».

»Men hvem är vår vackra frökens cela- don i dag», afbröt Bonde samtalet, då Ul- rika förd af Svenske passerade dem förbi. — »Nej se blott med hvilken viktig min vår vän Laforme närmar sig dem. Men, mon Dieu, den andre tycks icke vilja slå Chamade i första anfallet. — Ah, min jun- ker, vore det någon annan än vår godmo-

dige vän, hade ni helt säkert ett godt värjstyng att vänta».

»Det synes emellertid vara en allvarligare courtoisie mellan de unga; — mannen är i sanning en djerf best, som vågar att rusa mellan vargen och fåret».

»En haltande liknelse — Meijersdorff varg, Eh bien — men flickan är charmant — se med hvilken grace hon för sitt vackra hufvud. — »Men à propos vargar», fortsatte han, då Svenske och Ulrika närmade sig deras plats, »tror mon ami att vår store hattmakare derborta skall ega mod att genomdrifva kriget?»

»Kanslipresidenten?»

»Ja visst».

»Ah bah, Gyllenborg går aldrig öfver Rubicon i någon fråga» — men låtom oss lemna plats för de unga och par curiosité söka utforska hvad han kan hafva att säga Lagercrantz. Det vore ma foi rätt intressant att veta hur fåfången och ärelystnaden hemtar mod af hänsynslösheten och ränksmideriet».

Lyckans gudinna hade på sista tiden visat Svenske i rikt mått sin gunst. I duellen med Meijersdorff hade han endast fått sin ena arm lindrigt sårad; och efter några få dagars förlopp var såret läkt, tack vare den salva som Lars förstätt att tillreda af venetiansk tereak, torr bockblod, svafvel, stötte kräftstjertar och svintänder, hvilken salva enligt Lars' bestämda försäkran egde förmågan att ersätta blodets kraft i människokroppen. Genom sitt oförskräckta uppförande under duellen hade han vunnit ett visst anseende bland de unge adelsmännen, och emedan han, tack vare biskopens kloka åtgärder, fått lyfta sitt lilla arf, nödgades han ej längre helt och hållet undvika deras nöjen och kunde till och med hos mästern Langlois inhämta de oundgängligaste manéren för en man af verld. Att denne icke fåfängt förspilt sin möda, såg man tydligt denna afton. Till och med fröken hade låtit sig föras af honom i kontradansen och derunder uttryckt sin beundran öfver hans vackra, artiga åtbörder och väl afmätta steg. Hon hade visserligen sett så hemlighetsfull ut, då han berättat för henne, hur han, utan att ana det minsta, plötsligt fått den länge efterlängtnade fänriksfullmakten och dessutom befallts till den kungliga assembléen — och då han tillagt att det icke kunde vara någon

annan än konungen hade hon nästan varit på väg att dö af skratt.

Men hvad betydde väl, hade han tänkt, alla sottiser som han gjorde sig skyldig till — och en sådan måste denna gissning hafva varit — mot lyckan af att få föra Ulrika i anglaisen, och sedan ostörd få samtala med henne der borta i fönstersmygen och att lyckan icke endast var på den ena sidan, kunde man hafva skäl att misstänka, om man gaf akt på den unga damens kärleksfulla blickar.

»Kusin tycker således», sade Ulrika, i det hon lät sina ögon kokett halka öfver solfjaderskanten, »att edra landliga fester i Åbo voro angenämare».

»Ja, på sätt och vis, kusin».

»Då damerna fingo suga på sötmjölkeost och hallonsylt, under det att de sprunget enkleken bland ekarne — det roligaste tycke, jag någonsin hört», tillade hon med ett hjertligt skratt.

»Kusin måste finna ett särdeles nöje i att skämta öfver mina gamla vänner i Finland — jag sade ju endast att man var mera otvungen, då man kände alla och umgänget endast var vänner».

»Bättre och bättre!... Man bör fara från Stockholm till Telge, för att söka sig stort umgänge!... »Men à propos umgänge», ändrade hon sig då Svenske icke syntes böjd för vidare skämt, »är min svenske krigskusins blessyr fullkomligt läkt ännu? — Och har ej vår baron utbedt sig att få göra en ny?»

»Det var ju endast en bagatell! Om icke min tjenstgöring hindrade, skulle jag anhålla om en ridtur, för att i kusins angenäma sällskap visa mig vara fullkomligt återställd. — När vi skola företaga den der utfärden till Liljeholmen få vi åtminstone springa enkleken», fortfor han skrattande.

»Ah! Ciel! skulle kusin Liewen säga, nu kan man verkligen höra att kusin dragit nytta af edukationen. — Men hvarför skall alltid tjensten och politiken hindra?» tillade hon i naiv ton. — »Alltid talar kusin om krig, kosacker och tjenstgöring och monsieur Laforme om politik, turkar och ryssar — ja himlen allena vete allt! — i sanning två angenäma kavaljerer, som jag råkat ut för denna afton.» — »Nå, hur var det nu min herre», afbröt hon sig, då Laforme i detsamma närmade sig öfver golfvet, »står den ottomaniske porten öp-

en för oss, eller har den elake ryssen ärrat honom?»?

Laforme svarade med ett intetsägende ende, hvarefter han gjorde den sirligaste agning och anhöll, i det han artigt fram-lickte sin hand, att få föra balens drottning till hennes fru mor, hvilken väntade galleriet.

»Ja-ja», suckade Ulrika i det hon släpte Svenskes arm, »ni hör orden, kusin och ni fruntimmer kunna också lyda signalen; — således min herre vår lösen: Liljeholmen... Men låt se kusin», tillade hon, »änkande rösten, »att ni då glömt både smjölksost och hallonsylt».

Svenske kom sig icke för att svara ett ord. Han stod liksom fastnaglad vid golfst, under det att hon med ett oeffterhärmt uttryck af låtsad värdighet fattade Laformes hand och försvann genom dörren till galleriet, och hade ej hunnit besluta sig om han borde följa henne eller icke, då en butter röst väckte honom ur hans tankar.

»Tunnor attan, unge man», yttrade mermal Stenflycht i det han stälde sig ned vid honom, »de der styfkjortlarne syas mig enkom gjorda att hålla oss karer på afstånd, ha, ha, ha, och ändå sträfvat oss trollsländor, att på allt sätt draga oss, fattige syndare, efter sig. — Men tunnor attan granater, hvad den flickan ändå är vacker — man kunde bli kär i henne på fullt allvar... Men hur är det fattig min unge vän?» afbröt han sig förmodad, då Svenske oroligt vände sig om mot galleriet, »en liten hjertesorg för-å?»...

Svenske ansåg att han möjligen brustit den vördnad som han var skyldig en så hög förman och sökte ursäkta sig genom

att omtala att det var första gången, som han befann sig på hofvet, att han ej kunde se sig mått på de lysande drägterna och de sköna damerna o. s. v.

»Raggen må ta' deras galna klädbonader», afbröt honom generalen vresigt, »såg jag icke i går på Norrbro en af de der svartrockarnes döttrar, som gick och spatserade i en vid sidenrob à queue trainante, som det lär heta på rustkammar-språket, och detta så att smutsen stänkte omkring henne — och, tunnor böflar, då jag kom hit i afton gick der icke en sådan der räkel mot mig, som jag tog för sjelfva landtmarskalken. — Nå, hvem tror mans min unge vän att det var? — Jo — en simpel assessor — en skriftsudd och lagvrängare i entoilage-manchetter och med två betjenter i husarlivré med silfver på mössorna bakefter sig. — Skulle dugt i salig kungens tid! — men tunnor attan, det är tider vi lefva i nu under detta skrifvarvälde!»!

Svenske önskade generalen allra minst till Blåkulla, men ett tillfälle att undkomma hans föreläsningar visade sig ej och han nödgades därför åhöra en utförlig redogörelse öfver generalens uppfattning af partierna i landet, huru han brukade bota rosen i sitt sjuka ben genom att bära en skinnpung med tysk såpa kring halsen, hur man i Preussen lagt sig till med jernladdstockar i stället för sådana af trä o. s. v.

När Svenske slutligen befriades från sin plågoande hade friherrinnan och Ulrika redan lemnat festen. Han fann nu mera icke något nöje i att qvarblifva, utan, hemtande sin hatt och kapp, lemnade han kungshuset, der dansens toner ännu hördes tills nära midnatt.

(Forts.)

Scala Santa.

Ja, som i smärta vandrat denna väg till våra själars frälsning, Herre, säg för skådar du hit ned till denna dyrkan, som ännu efter snart två tusen år kan här din höga lära så förstår ett krypande man kysser dina spår och som fetisch dig ställer upp i kyrkan?

Invid min sida stod en fet prelat. Helt däst och skinande af flottig mat, Jag frågade: »Säg finnes ej — ursäkta! — Den samma trappa från Pilati bo På flere ställen?» — Presten svarte: »Jo!» »De andra falska?» — »Det vill jag ej tro, Jag säger blott att denna är den äkta.»

Jag såg på min prelat om han ej log,
Men hvarje muskel i hans anlet drog
Till samma minspel som han bar i messa;
Men ett förstulet löje, syntes mig,
Jag såg der hos en väntande lakej.
Han fick ej krypa nu, det tilläts ej,
Ty sjelf hon knogar der hans principessa.

Jag såg en kraftfull, bruntekt campagnol
I andakt dunka skallen hvad han tål,
Så det i trappans brädbeklädnad låter.
Jag såg en qvinna med sitt barn på arm,
Det var Madonnans bild, så mild, så varm.
Se i ett nu försmälte all min harm:
Jag vet, för deras tro du dem förlåter!

KARL WETTERHOFF.

Boknyheter.

»Positivistisk» litteratur, författad eller utgifven af dr. A. Nyström. Den gamla tiden inför den nya. — Framställning öfver den positive anden af *Aug. Comte*. — Positivistisk kalender af *densamme*. — Positivistisk andaktsbok. Hymner och språk. (Sthm 1875).

Vanskligheter af flere slag hafva lärt oss att dessa spalter måhända ej äro rätta stället att inlåta sig på religiösa eller metafysiska frågor. Lockande kunde det visserligen vara, särskildt med afseende å dessa skrifter; men vi få ej därför glömma vår egentliga uppgift, att blott i stor korthet lemna några små upplysningar om dagens litteratur. Såsom tillhörande denna ega onekligen de ofvan nämnda skrifterna sin märkvärdighet och sannolikt skola de af liktänkande läsas och studeras, vår anbefallning förutan. Blott en enda anmärkning ville vi göra, och den gäller sättet att för positivismens behof »öfverse» några psalmer i vår nuvarande psalmbok, hvilka i den nya skepnaden förekomma mycket matta och ej alltid begripliga. Sannolikt hade några mer profana poem lättare passat för detta slags bearbetning.

Några ord i försvarsfrågan. — Om härordningsförslaget. Utg. af Värnpligtens Vänner. (Sthm 1876).

Det torde ej begäras af oss mer än att vi omtala dessa småskrifters utgifvande. Spridda och lästa blifva de nog; och att de skola bära frukt, åtminstone i en ej aflägsen framtid, derom äro vi också ganska vissa. Svenska öfvertygelsen mognar ej alldeles så hastigt som ibland vore önsk-

värtd; men den har i ersättning den egenheten att hålla i sig så mycket säkrare. Vi tro dock att »V. V.» skola kunna något påskynda denna mognad just genom dessa och dylika sakrika och väl skrifna uppsatser, i hvilka värnpligtens tanke skärskådas från alla sidor och framhålles såsom den i grundsatsen viktigaste vid ordnandet af ett lands försvar.

Le jeune polyglotte rédigé par *Victor Molard* 1re Année 1874, 75. (Kjöbenhavn. Pris för årg. om 24 nr 6 kr.)

Planen för denna tidning, som är afsedd att sprida kännedomen om de förnämsta lefvande språken bland de unga i Norden synes oss särdeles enkel och tilltalande. I början af hvar nummer meddelas en kort berättelse eller skildring på svenska, norska eller danska, hvilken följes af öfversättningar till tyska, franska och engelska. Derpå följa smärre uppsatser af lättare eller mer undervisande innehåll, författade på något af de tre främmande språken, samt uppgifter och smådrag ur dagens krönika. Med hvar nummer följer ett bihang, hufvudsakligen afsedt för äldre läsare; der träffar man en särdeles lätt och behaglig korrespondens från Paris m. m. Så vidt vi kunnat finna, äro samtliga öfversättningar både riktiga och språkenliga, så att de skänka en verkligt säker underbyggnad vid det jemförande studiet af de språk, för hvilkas odlande tidningen är afsedd. Och äfven de öfriga uppsatserna äro värde både hvad formen och innehållet angår. Vi hafva önskat påpeka förhållandet, då företaget hos oss synes vara vida mindre känt än det förtjenar.

—25.

Den flygande holländaren.

Det fins ett skepp som går och går,
men aldrig går i qvaf;
kaptenen många hundra år
har drifvit kring på haf
och svurit med förtviflans lust
på rorman vid hans ratt,
som ej kan köra upp på kust
i någon stormig natt.

Men rorman gör hvad han förmår,
om än med föga hopp:
der bränningen som vildast slår,
dit styr han skeppet opp,
han krossa vill dess hårda barm
mot klippa, bank och skär,
men böljans harm, hans egen harm
och allt förgäfves är.

Han söker hamn, hvarhelst han kan,
och strand, hvart än han kom;
men vill han göra redde an,
då svänger skeppet om,
en vindstöt spänner hvarje fäll
och bugtar hvarje klut
och slungar skutan som en bäll
på vida hafvet ut.

Så är hon dömd att gå och gå
förutan ro och rast.
Om natten ser man lågor blå
omfladdra hennes mast;
om dagen känns den skutan snart
på klyfvarns egna form
och att hon rider upp med fart
emot den värsta storm.

Ja, utan ro och utan rast,
i söder och i nord,
hon kryssar ständigt med en last
af lefnadsqval om bord.
Mång hundra år hon gått och gått
runt om magnetens nål;
hon har så brådt, så brådt, så brådt,
fast hon har intet mål.

Der isberg stjelpa under brak
sin norrskenskrönta kam,
såg eskimå'n i sin kajak
det seglet stryka fram;
med skräck malajen seglet såg,
der under speglad skog
i lä af palmerna han låg
på lur med sin pirog.

Och väktaren på Eddystone,
då öfver böljans ban
han skönjer skeppet långt ifrån,
så väntar han orkan;
och väktaren på Vinga fyr
han vet hvem seglarn är,
som sväfvar fram, der brottsjön yr
bland månbelysta skär.

Då stormen slet på fästets hvalf
i trasor nattens sky,
och rymden tjöt och mörkret skalf
för blix och hagelby,
och nödsignaler lossades
vid gälla jammerskri,
och strandadt fartyg krossades,
strök detta skepp förbi.

I fosforsken det blänkte fram,
kom med orkanens hast,
och mar-eld lyste kring dess stam
och lågor på dess mast,
det hof sig upp med ryslig fart
på tornhög böljas bryn —
hvert jämmerrop förstummas snart
vid sådan undersyn.

På däckets ses kaptenen stå
med gastars brödraskap,
hans näsa skiner svafvelblå
af drufvorna från Kap,
det hvita håret fladdrar vildt
om pannans plöjda grund,
men ögat, o det blickar mildt,
och vänligt ler hans mund.

De drunknande han helsar gladt
och nickar hjertlig tröst,
och genom storm och genom natt
han höjer skroflig röst:
»Döm, sjöman, ej ditt öde hårdt!
Och räds ej, bleka mö!
Ty, tro mig, lefva det är svårt,
men godt det är att dö.»

Och som han kom han ilar bort
från dem, som gå i qvaf.
Han spanas säkert inom kort
på annat fjärran haf.
Och intet skepp är kändare;
fast aldrig sedd i hamn,
»den flygande holländare» —
hvem hörde ej hans namn?

* * *

Så irrar han. Dock vet man, att
af ödets nåd han får
till ankars gå en enda natt
på hvarje hundra år.
O, hulda natt, hur trösterik,
då han från stormig sjö
får styra in i Drömmens vik
på Fågel Fenix' ö!

Fast ön ej än på något kort
med visshet prickats ut,
lär mången dock, som man har sport,
fått se den en minut:
ett barn i dröm på fadrens knän
och skalden i sin sång
till hennes sälla ängder hän
få sväfva någon gång.

En moder vid sin gosses graf,
med kransen i sin hand,
bärs af sin saknad öfver haf
till Fågel Fenix' land:
der leker sonen i en lund
så frisk och lefnadsvarm,
hon trycker honom då en stund
intill hugsvalad barm.

Och liten lärkas hjertequal,
när hon de sina mist,
för henne dit i solig dal, —
der återses de visst:
med barmens dun hon värma får
på nytt de späda små
och lyssna tjust, då maken slår
sin drill i eter blå.

Enhvar, som denna strand har i
o sällhet! finner der
den famn, den mun, hvartill han
i oskuldsfullt begär.
Der ser han hvad han skönast
der möter honom allt
hvad ljuft han känt, hvad rent
i lefvande gestalt.

Hör källors sorl och lundars sus
och bäckars yra fröjd!
Hvad dagrars lek, hvad glans
på sky och blånad höjd!
Och aldrig högst i purpurfärg
med gyllne vingars prakt
står fågeln Fenix på sitt berg
och håller trogen vakt.

* * *

Nu sköt det mörka skeppet in
i vikens spegelrund.
Hur lugnt det käns i håg och
då man har ankargrund!
Men seglarn klagar: »O hur kom
är denna fridens tid!
för morgonsolen flyr hon bort;
sen åter storm och strid.

Har jag ej kämpat länge nog
mot hafvets vreda flod?» —
Då hviskar det från strand och
det hviskar: tålamod!
Det hviskar: glöm en stund hur
du känner ödets hand!
Sof, qvalda själ, sof sött och lugn
vid Fågel Fenix' strand!

Och sol går ned vid trastars sån
och andeljuf musik
och slår från vesterns rand en
hän till den stilla vik.
En skepnad går den gyllne väg
»O se! hvem kommer der?
Är det den kände vandrarn, säg
den gamle Ahasver?»

Ja, han det var. Han klättrar
för fallrepstrappan opp.
Ur smärtans natt i blicken sken
ett outsläckt hopp.
Hans läppar hviska . . alla lyss,
och om man rätt förstod,
så sade han, hvad skogen nyss,
han sade: tålamod!

hastar han på nytt sin gång,
 ådar spårlös ban,
 inen nu en silfverspång
 ver ocean;
 ter hän hans kosa bär,
 hans öde led
 nens tysta stjernehar
 rgsen undran ned.

rand, der tröttad farkost låg
 nde kring sin bog
 ksam månförsilfrad våg,
 r en pinieskog.
 ing så vänt en näktergal
 g till hjertettröst
 l på bölja, berg och dal
 d i alla bröst.

mo doftar ljuvlig qväll,
 te slumra snart.
 mle sjöman drömmer säll
 got underbart:
 ömmer om en härlig verld
 ur qval och brott,
 han ända fått sin färd —
 att drömma godt.

Men vester ut det tjocknar nu
 omkring Orions lopp,
 och österns stjernor slockna nu,
 och drömmarn vaknar opp.
 En morgonbris i tacklet slår,
 och som ett blodigt hot
 bland dystert röda skyar går
 ur hafvet solens klot.

En vindstöt tar i seglen håll
 och bugtar hvarje klut
 och slungar skeppet som en bäll
 ur lugna viken ut.
 Och nu det går, som förr det gått,
 rundt om magnetens nål,
 det har så brådt, så brådt, så brådt,
 fast ej det vet sitt mål.

Och väktaren på Eddystone,
 då öfver böljans ban
 han skönjer skeppet långt ifrån,
 så väntar han orkan;
 och väktaren på Vinga fyr
 han vet hvem seglarn är,
 som sväfvar fram, der brottsjön yr
 bland månbehlänsta skär.

VIKTOR RYDBERG.

Min första skjutsfärd. *)

Ett barndomsminne.

ur en vacker Junimorgon år 1840.
 redan spännt Gullet för Pastorns
 ör att köra mig till Filipstad,
 jag med skjuts skulle tillrygga-
 god del af den långa vägen till
 nehem. Med den broderade res-
 l ett tecken att jag egde alla en
 anspråk och rättigheter stod jag
 l affärd på förstuguqvisten i G.

Pastorn stod vid min sida, och
 an velat röka bort all trolldom
 under den förestående färden, in-
 i mig och sina sista förmaningar
 kyar af »Aspelins Hopp.» — »Se

så min käre vän» — sade han, medan
 prestfrun fyllde mina fickor med peppar-
 kakor och småbröd. »En karl skall vara
 karl, om han är aldrig så liten, och nu
 är du snart 11 år. — Gud vare med dig
 och glöm ej att framföra vår vördnad för
 dina föräldrar.» Han slöt mig i sin famn
 och kyst och omkyst af den lilla prestfrun,
 som med tårade ögon skildes från sin lille
 gunstling, flög jag upp i kärran. Olle
 smackade, och nickande och viftande rullade
 jag bort på den steniga vägen. Ännu i
 sista björkbacken på prestgårdsvreten kunde
 jag se mina hederliga fostrare, der de stodo

flera i denna berättelse uppträdande personer äro infödde Wermäländske bönder har Förf.
 sig rätteligen kunna förmena dem att tala sitt eget tungomål; men då här ej är fråga om
 igt språkprof hafva till läsarens bekvämlighet inga andra ljudbeteckningar än l för rd och

vid gafvelväggen och skuggade med händerna öfver ögonen, för att så länge som möjligt följa den resande lärjungen.

Jag hade nu börjat min första skjutsfärd på egen hand och kände mig icke litet stolt öfver att vara resande. Hvad jag som sådan möjligen skulle få upplefva bekymrade mig föga, ty allt var på förhand ordnad, och dessutom var jag ju snart 11 år och skulle nog taga mig fram. Mina tankar voro derföre redan i hemmet, detta kära hem, som jag på mer än fyra månader icke skådat. Jag undrade om Far och Mor skulle möta mig på trappan och tycka att jag vuxit; om min lille Sleipner — jag hade kallat honom så efter Odins häst, ty att denne rätteligen borde hetta »Slepne», det visste ingen kristen själ på den tiden — ännu hade samma benägenhet att tredskas, som då vi sist nappades med hvarandra; och om Cartouche alltjemt hoppade upp på min fars skrifbord och sjöng sitt sorgeqvåde, när gårdsklockan sattes i gång. För detta och annat sådant glömde jag alldeles bort min körsven, den trygge och välvillige Olle, som räknat på ett förtroligt samspråk under resan, och derföre själf bröt tystnaden.

»Hur ä dä volä mä hommen¹ i da'? Han ä så töster utä' sej» — sade han.

»Bra» — svarade jag — »men jag kom att tänka på huru det kunde se ut der hemma.»

»Ja så', dä va foll' väl dä, for ja trodd' mest han va illsvien² for den länga resa, han ska gör'.»

I detsamma hördes ett skärande skrik.

»Jösses!» — sade han. »Ja' menär rakt dä va lommen.»

»Ja visst var det lommen, men honom är du väl icke rädd för Olle.»

»Rädd!» svarade han med en något stolt dragning öfver munnen. — »Hocken ä rädd tror han? — Men dä vet en foll' ändå, att dä int' ä godt ä hör' lommen, när en ska ut på fälväg. For da plä dä allti gå nä' bol i rasa³.»

»Menar du dä att lommens skrik är ett dåligt förebud för min resa?»

»Häh ja menär int'nä' ja» — sade han.

»Ja säjer barä, som mång' ha sagd före mej, att dä inte ä godt ä hör' lommen skrika tokken, när en ä ut' på vägan'. —

Hur geck dä dä mä Anners i Gräsåsen ä far hans — tror han. Di skull' äkä te körka en sönda, ä när di kom bol ve Tvar- alfs broa⁴ skrek lommen så illä iländitt, ä ve di skull' körä utfor Mögreffshöjda ble hästen rädd ä satte te på tången, så dä va bus umöjli⁵ te håll'en; ä i en tvar- krök stalp kjarra mä dom, ä Anners klöf skaal så han hörd' allri lom mer, ä Far hanses flöj⁶ langt inätt skogen. Ä dä ä dagsens sanning dä.»

Denna tvärsäkra uppgift väckte min slumrande oro. Hjertat klappade hårdare än det borde, och min fantasi var genast till hands med hvarjehanda skräckbilder under form af fulla bönder, skenande hästar och mera sådant. Lyckligtvis tog ungdomsmodet snart ut sin rätt. De fulla bönderna kunde väl icke vara så fulla hel- ler, att de kunde förgripa sig mot en fred- lig och i rätta ärender stadd resande, och hvad de skenande hästarne angick, så be- höfde jag blott ta ett kraftigt tag i töm- marne och styra hästen mot gårdesgården för att få honom att stanna. — Men om det nu icke fanns någon gårdesgård? — Ja det vore visserligen förargligt, men jag kunde ej finna något skäl, hvarföre en häst skulle skena just på ett så olämpligt ställe. Nog af — jag lugnade mig. Äf- ven Olle tycktes hafva öfvervunnit sin oro när vi utan ringaste fara på bergslagsvis skrufvat oss utför den svåra Billockbacken och kommit förbi kyrkberget, som hotande vände mot vägen sin höga, branta och svarta gafvel under ett väldigt tak af furuskog.

»Det är ett vackert berg detta kyrk- berget» — sade jag.

»Mä dä? men ja' tycker dä ä ett ledt berg ja', ä int' ä dä godt ä komma fram här om natta heller, dä ä säkert dä.»

»Spökar det här dä?»

»Nä dä ha ja' int' hört nä tal på. I Billockbacken spökar dä. Men här ve kör- bergä plär skogråa ha sinä pasascher ä opp- toger. Dä ble gammel Stenbocken var han en qväll, när han skull' hemåt ifrå Lång- bashötta, for jussom han va medt for kör- bergä, så kom dä två så innlitt finä ä rarä fruntimmer imot'en ä frägd' um ä feck lägg' följe mä'n. Dä hadd' han int' nä imot, ä så tog di hommen unner arman'

¹ Huru står det till med honom. ² orolig. ³ på tok. ⁴ tvärelfabron. ⁵ alldeles omöjligt. ⁶ flög.

å så la' di i väg mä'n. Hvert dä bar åf, dä vesst' han int', men unna geck dä, så gammel Stenbocken ble bå fåsmätt' å lessen, men så sa' han: »Hva i Harrans Jösu namn vell ni mej» — sa' han, å då länd' di å släpp'en. Han länd' å gå där belä natta förstäss, men hur han gick å gick, så va'ke dä konstit, att när sola rann opp, så va'n int' länger kommen än te körkbergä, just där di tog'en.»

»Ja det var besynnerligt. Men kanske Stenbocken hade tagit sig en tår för mycket vid Långbanshyttan och på hemvägen somnat vid kyrkberget och drömt alltsammans» invände jag snusfornuftigt.

»Nä tänk int' dä — svarade Olle. En bömmer intä tocken int', dä ska ja säja ommen. Nä dä va allt ett par utå skogs-las töser, som feck tag i Stenbocken den ängen. Men nock skull' dä ha varä nöj-unt å sitt den gammel skrotten², när di add'en unner arman å la i väg mä'n.»

Den skjutsen föreföll honom så lustig, å han skrattade vid tanken derpå, och in värdighet såsom resande hindrade icke iller mig att finna den löjlig.

»Men hur var det Olle. Du sade ju t det spökade uti Billockbacken?»

»Ja nock ha ja hört tal på att di sitt rönt³ der, men dä kan foll hännä att å barä jål, ⁴ for skull' en tro allt dä åringen' pratär, så ble en rakt stolli. Ien nå' konstit å där allt, for när Billock Karl skull' gå hemåt en qväll den ti'n, an va grufpickäre⁵ ve Långbanshötta, så lg han en hvitkladder onge, som stog ve åghanten å töt.⁶ Dä va tongelljust⁷ um ätta, så en såg mest så bra som på klarä agen, å han skull' kunn' känn' igen den ngen, om dä og va blann hunnra tocka — sa' han. Karl geck te hommen. »Gäck å fanners din le'e onge» — sa' han. On-gen ga te ett gastäne, så dä lomma bol i åsan, men så va han bortä mä samm'. Karl tyckt' dä va unnlitt å bynn't å titt' mej ikring, men dä va stött umöjli' å få lag i'n. Han mått' ha sjockt⁸ ner i jola eller hva dä ble å'n, men ännä som svag-rel⁹ ost' dä ätter hommen. Men hva han ock' bety' — kan han sej' dä han, som leer så mö' i sinä böcker?»

Jag visste väl icke så noga hvad jag skulle svara, men vädjandet till min förmenta lärdom var naturligtvis smickrande. »Troligtvis var det en synvilla» sade jag, »så att Karl trodde sig se något, som han ej såg.»

»Hor sa' han? Kan en si dä, en int' sir? — Dä va konstit» — svarade Olle med en illa dold tillfredsställelse att han ändå visste mer än jag. »Nä da. En har foll' öger i skaal, vet ja, å dä en sir, dä sir en, dä å säkert dä. Di som molär¹⁰ å läser bol i böcker, di blir nock int' karär te si tock', dä kan en foll förstä, for ögera bli sletnä å jussom skummä utå den möa lässninga, men den, som å van å fales i skog å mark bå tili' å sent, han blir merä var¹¹, å får allt lär' sej å si opp mä korp-gluggan' å så sir han' mö' han, som en boklärder int' å kar te si. Dä å saka dä.»

»Nä hvad tror du då sjelf att det skulle betyda det, som Karl såg?» sporde jag.

»Ja dä ä'nt' godt å vetä. Men dä va nock en möling¹², som ha vor' menniskä i sine dagär, men nu låg på mol¹³. För si tocka kan int' få nå'a ro. Di å poeka å far' å flax' kring um nätteran' tess di får tag i den, som ha mörd't å mölä ner dom. Ha Karl talt beskelit ve'n å frägd' hommen hva han töt for, så ha han nock fått ressel på't å mölingen kommä te ro. Men nu banna han hommen i ställä, å så geck dä tocken dä geck.»

»Tror du det?» sade jag. »Men när nu mölingen icke kunde få ro den gången, så ha väl flere än Karl sett honom.»

Int' dä ja vet, men dä kan nock hännä, fast dä int' å allä, som kan si tock'; for dä å barä di som å synsk', å en tocken va Karl. Å dä händ' allt han feck skäl for dä han såg og» tillade han.

»Huru menar du Olle?»

»Jo när han tjänt' när Gruffogden, den der lelle tjocke beskelie Lagrelljussen, vet ja. Ha'n int' hört dä?»

»Nej! Käre Olle berätta», bad jag med en sådan barnslig ifver, att jag alldeles glömde min värdighet såsom resande.

Olle smålog.

»Nu tar ja på kännes ve hommen igen» — sade han. Men i forstä taga va han

¹ andfädd. ² kroppen. ³ spökeri. ⁴ dumt prat. ⁵ grufarbetare. ⁶ tjöt. ⁷ mänljust. ⁸ sjunkit. ⁹ svafvel. ¹⁰ arbeta ifrigt. ¹¹ uppmärksam. ¹² en mördad som dolts af mördaren. ¹³ låg på mord, g ohämnad.

så allversam, som presten själf å så storakti¹ som en gammal harrkär. — »Jo då va som så» — började han sin berättelse — »att när Billock Karl tjänt' när Gruffogden ve Långbashötta, så va'n åt skogen å skull' hugg' kolve, å så högg han långt ätter solgängen for han hadd' dagork² på hugginga å vill' tjän' in en da åt sej. Men bäst han högg, hörd' han då ropt' bol³ i berga: »Gäck hemåt Karl!» Håh ja går når ja vill, tänkt' Karl å höll i må hugginga. Så roft' då ett tag te: »Gäck hemåt Karl!» å då ropä va mö grofverä ån då forst'. Karl konn' int begrip' hva tock' skull' bety' å ble ve å huggä. Men så roft' då treje hvarfvä: »Gäck hemåt Karl!» å då så då small å då skrall bol i berga å åsan'. Då å foll' bäst ja gir mej utåf då — tänkt' han, for då å nock ingen go' som ropär tocken, å så tog han yxa på åxla å ga sej i väg. När han gått en bit' ble han var e stor gruf' mä spel å konstvark⁴, som han allri ha sitt forr, å då va en tocken smale⁵ mä folk ve den grufva så då va rent ogrunnat⁶. Men allä va di små å grä, å röå toppmösser hadd' di hvar äveli en, så då va'nt' konstit å si hva då va for folk å att di va grufbisär⁷ allihopa. Malmen, di vinna opp å stälpt' ur korgan' va den styfvestä blogmalm⁸, en konn' si, å Karl måtte rakt gruf' sej for den grufva. Men han va'nt' kopi⁹ han. Så tog han fällknifven sin å sutta hommen på den störst' varphögen å mä då 'samm' va allihopa te kos, å han såg intnä' annä barä skogen. Men så tog han te yxa å blecka¹⁰ i trä'a, så han skull hittä te bakärs igen. Annrä moran följd' han bleckninga, å så feck han rätta på knifven og. Men når han bynt' å rak' unna mosen, så va då då grannäst' å klaräst' malmstrek, en konn' vellä si. Han te bärmästern förstäss å fekk sej mutse'l, å den såld' han te Gruffogden å di anner Harrkärän' å fekk mängä penningär, så han konn' köp' sej en bärsmansgäl. — Nu har di e betydli gruf' der. — »Nä» tillade han »kallär han tock för synvillä?»

Jag visste ej hvad jag skulle svara och bad honom sjelf säga sin tanke härom.

»Jo sir han då å allt som så» — sade

han sedan han bytt tuggbuss — »att då finns mö' här i vala, som då int' å skrefvi om i böcker. Å då å mä då som mä bibla, tror en då, så får en ressel på't, men' tror n'it int' så blir en likä klok. Så å då» tillade han tvärsäkert. »Å så å då tocken og, att sommä si mer än sommä. For di, som å född' på söndagar å torsdagar di fir bätter öger for tock' di. Men hur då kommer te, då å'nt' godt å vetä, um int' då å for di å född' på dom dagen'»

»Ja det kan nog vara möjligt det. Men besynnerligt var det att det verkligen fanns malm, der Karl såg grufvan.»

»Ja nock va då konst'» sade han. Men si då bor folk utä allä di slag bol i berga, bå jättär, å troll, å bisär å psychlingär, å hva di ska kalläs. Sommä utä dom vell allri gör' annä ondt, men sommä vell gör' godt og, å um då int' vor' på då sättä, så skoll' di illake rent fordarf oss. Nu hadd' foll' di där' grufbisan, sitt att då bynt' å bli giss't¹¹) milla åran i di stor' grufvan å så tykkt di då va synä' um grufpikärän' um di skull' mist' for-tjänsta, å så vist' di Karl på ett nytt strek, där di kunn' ta e ny grufvä. För si di där grufbisan' di vill hällst var' i lag mä vårt folk di».

Sedan vi kommit utför Billock backen sträfvade vägen uppåt, och Olle gick hela tiden bredvid kärran »knäande» med benen och vaggande öfre delen af kroppen, ett sätt att gå, hvarpå man den tiden igenkände bergsmanssönerna, men som Olle antagit, emedan han såsom prestens dräng ansåg sig vara något »för mer» än andra tjenare. Han var nu så i farten med sina berättelser att äfven sedan vi kommit på hvad i bergslagen hetter jemn väg, lukade han hellre utför backknäpporna än han ville afbryta samtalet med att hålla in hästen och stiga upp i kärran. Först när vägen närmare Långbans sundet började stupa mera jemt utföre, satte han sig upp. Solen sken nu så herrligt på de vestra sluttningarne med deras i alla färger skiftande grönska, och mellan den mörka barrskogen och de ännu ungdomligt ljusgröna björkhagarne skymtade här och der åkervretar med frodig råg och brungrün

¹ stolt. ² beting. ³ ropade. ⁴ vindapel och pumpverk. ⁵ hop. ⁶ ofantligt. ⁷ grufvetomar. ⁸ jernmalm som fuktad lemnar vid gnidning en rödaktig färg. ⁹ dum, handfallen. ¹⁰ hugga märket genom att få undan barken. ¹¹ gisset, glect.

afrebrodd samt röda och gråa stugor. Mellan vi båda betraktade denna tafel med Långbans blåa strimma i förgrunden och gråskiftande höjder i det aflägsna fjerran utbrast Olle:

»Sir då tocken ut der han ä hemmā?»

Jag sökte så godt jag kunde beskrifva Närkes slätten, och han hörde derpå med förvåning.

»Då mått' allt var' ett konstit lann då där Närke» — sade han, »men sä' lär di få ogrunnat, ä di däre säsbaronan'¹ ska var' mest så styfvä harrkärer di som nån-timmer Brukspatronan. Men hva i all' varsens² dagar gör folkä hel' vintern, när di int' har nå' bärsbruk. Di gör föll di som björn' kan ja tro, di ligger ä sofer» tillade han med ett försmädligt leende, sjelf besvarande sin fråga.

Han tycktes vara belåten med svaret, och detta var mig en god hjälp; ty hvad ä bonde på slättlandet den tiden hellst i de oskiftade byarne hade att göra om vintern, sedan han tröskat sin säd och kört om sitt bränsle, visste jag icke då och st det ej ens nu. Men att hans vintersälor, hvilka de än varit, aldrig kunde införas med det tunga och sträfsamma bete, bergskarlen hade under denna här-årstid, det visste jag och lät derföre icke behålla sin åsigt, ostörd af alla inblikningar. Vi hade nu hunnit fram till Långbanshyttans bygd, och mellan spridda gårdar, ödelagda eller ännu bearbetade grufvor kommo vi förbi masugnen fram till det vid Hyttasjön täckt belägna Grufvdebestället. Här skulle enligt Pastorns reskript första rasten göras, och den lille, inde och rödkindade Gruffogden tog vänligt emot mig. Han var en god vän och ranne till min lärare och kände äfven min far, hvars bönder mer än en vinter fingo öra den långa vägen till Långbanshyttan för att der aflemna sin skattespanmål eller öferskottet af rågskörden vid herregården. En styf frukost var dukad i salen, och stoppad och proppad, som man kunde blifva det i bergsslagen den tiden, tog jag afsked för att fortsätta min färd. Min kör-ven hade ej heller blifvit glömd, och sedan han med en prydlig »spark ut» tackat för den »möa och skrefviä»³ fagna'n»

satte vi oss upp och rullade ut genom porten.

Snart hade vi lemnat gruffältet bakom oss och hvad vi der sett gaf anledning till allehanda funderingar. Vid Långbanshyttans grufvor fanns redan då en jernväg, på hvilken den uppbrutna gråstenen bortfördes i vagnar, drifna af handkraft; och vi insågo båda det nyttiga i en sådan tillställning. Af mina föräldrar hade jag till julklapp fått en leksak, föreställande jernvägen emellan Liverpool och Manchester, och i Lördags-Magazinet hade jag läst om andra dylika underverk. Jag började nu för Olle redogöra för jernvägarne och ångans kraft, men var väl icke stort mera hemmastadd i detta ämne än Gamle Borgman i sitt, när han förklarade att den starka värmen år 1834 framkallats af »en stor stor qualme», som spruckit sönder nere i de södra länderna. Olle lyssnade likväl uppmärksamt och hade snart klart för sig huru en ångvagn var inrättad.

»Då måtte var' jussom vingär på di därä vagnan' kan ja förstå, ä när ånga' tar te ä pust' ä blås' på dom vingan', så ruller dä i väg» — sade han.

På de afbildningar jag sett funnos inga vingar, och jag kunde derför ej dela hans åsigt. Men nu hade han med sin fantasi redan hakat sig fast vid dem, och då kunde ingen rubba honom. Han var också genast färdig att bemöta mina inblikningar.

»Att int' di därä vingan' finns på tafan', dä kan ja föll tro —» sade han. »Men på vagnan' finns di ändå — dä ä säkert dä, for hvart skull' di komma um int' ånga hadd nå' te blås' på, tror han. Men si di Engelsmännen' di ä illistia maskiner di, ä di ä' int' så kopia⁴, så di sätter ut dom på tafan' for hället kunn' folk stäl' konsta ä dom. Dä ä saka dä.

Olle bekräftade detta med en tvärsäker knyck på hufvudet, och då var ej lönt att vidare tvista med honom. Men, att här i Sverige, der vi måste vända vårt jern i penningar »tokkä åkwark» aldrig kunde komma i fråga, det voro vi genast ense om; och när vi hade sådane hästar som Gullet, behöfdes det icke heller; det svar Olle på till yttermera visso. Vi kommo

¹ titeln baron ansågs i bergsslagen vara ungefär detsamma som patron-säsbaron således en större ädeltare på »bondlandet». ² världens. ³ dugtig, förträfflig. ⁴ dumma.

således till samma åsigt, som flera år der-
 efter uttalats af många långt klokare och
 världserfarne män. Under våra mekaniska
 konstruktioner och statsekonomiska funde-
 ringar hade vi trängt allt djupare och dju-
 pare in på den långa och ödsliga skog, som
 bar det betecknande namnet Långskogen.
 Der hade funnits röfvere, der hade enslige
 färdmän blifvit rånade och mördade, och
 då var det klart, att der fanns gaster och
 annat otyg också. Jag hade hört några
 dunkla sägner om ett mord, som för många
 år sedan upptäckts af en dalkarl och
 frågade nu Olle derom.

»Hockä menär han?» sade han »va då
 när masen feck rätta på skräddär-Pär?»

»Just det. Har du hört något derom
 Olle?»

»Mått' foll då» svarade han. »Då ha
 ja mång' gånger hört tal på.»

Han tog sig en ny buss, och jag trod-
 de mig deraf kunna vänta en både lång
 och märkelig historia.

»Jo då va som så» — sade han, »att
 då va en dalmå, som sent på natta kom
 köränes frå Långbashötta, han skull' te
 Oxhölja¹ i Filpesta må pelsär å klocker
 for då va en tocken där klockmas, å när
 han kom medt på Långskogen, så stant'
 hästen för hommen å han hörd' ett stön
 jämtär vägen. Han lydd', å så hörd' han
 då stönt' ett tag te, å må han unnra hva
 då konn' var', stönt' då treje gangen. Nu
 mått' han åf å titt' åter, for han va'nt
 åf då rädd' slagå den masen. Då sätt en
 kär på vägkanten å så geck masen te'n å
 frägd' hor då va volå. »Kom må får du
 si» sa kärn. Nej, masen vell int' gå frå
 marra; men kärn ba så innli' vackert, så
 han mått' gå må ändå. När di gått en
 bet' inåt skogen, så stant' kärn. »Här-
 schåns»², — sa han — vart ja ihjålsläjen
 for sju å tjug' år senna utå Picker Sam-
 mel ve Pärbergå. Å kär' stål så ja kom-
 mer i vigd jol. — Hållst hett' ja Skräd-
 der' Pär må ja lefd'» — sa han. Ja ma-
 sen lofva' att han skull' lag' så att han
 kom i körrgåln; å mölingen sjock ner i
 jola. När nu masen kom fram te Yngs-
 hötta, så toles han int' tal' om hva han
 sett; men den forst' han träfft' på moran
 va en gammel grufpickäre, som velle handla

e klockå utå'n. »Ä du Pickär-Sammel
 du?» — sa masen. »Håh känner du mej
 du» — sa Pickär-Sammel, for då va han. —
 »Ja ska hels' dej från Skräddär Pär — sa
 masen. Ja träfft'en på Långskogen i natt,
 å han ba ja skull' hels' dej å tack' för
 sist. Ve de ola bynnt' Pickär-Sammel å
 hirå te³ å föll ännå som han ha vari då,
 å när di feck lif i'n igen, va ha rent stöni⁴,
 å di feck allri så mö vett i hommen, så di
 konn' få ta hovvå åf'n en gang. Men Skräd-
 där'n grof di opp å senna kan feck körr-
 gål, ha ingen hvasken sitt håller hört hom-
 men på skogen. Så va då må den saka
 å markvalit å då att då kan fall' sej
 tocken».

»Visst är det så» — sade jag — och
 här kan man se Guds straffande hand».

»Så å då ja. Då har han rätt i, for så
 å då. Säkert å då og att intå görs, som
 inte og spörs, å väl å då» — tillade han,
 »for hur skull'en hållst få tag i alla tjuv-
 vär å rackrår. Tocka ska finnås, då för-
 står sej, for vala å tocken; men tog en
 bar' hofknoppen⁵ utå dom i rättå stöna
 så ble di nock int' så mång'. Den illå
 vell görå, han illå ska farå, å då å rätt.

Det var Olles åsigt och jag tvidar att
 nutidens våltaligaste filantroper skulle kun-
 nat föra honom på andra tankar.

Men allting har en ånde, så åfven Lång-
 skogen. Han glesnade mer och mer; och
 förbi utkanten af Persbergsfåltet förde Gul-
 let oss till Yngshyttan. Här togo vi vår
 andra rast, och medan Olle lifvade Gullet
 något slappade fotlag med hö och friskt
 vatten studerade jag dagboken, föga an-
 de att detta studium längre fram på de-
 gen skulle komma mig till nytta. Jag fann
 dess innehåll temligen torftigt, och var ej
 missbelåten, när Olle stack in sitt hufvud
 genom dörren och sade: »Nu går då igen.»

Utför backe och oppför backe lemnade
 vi snart bakom oss den odlade dalgång,
 der Yngshyttans bygd är belågen, och när
 skogen icke mer lemnade någon omvexling
 för ögat, kommo vi snart in i samma tanke-
 gång, hvarifrån uppehållet på gästgifvare-
 gården dragit oss. Hitintills hade Olle
 egentligen varit den föredragande och jag
 endast åhörare, men nu syntes turen blif-
 va omvänd; ty helt tvärt vände han sig

¹ Oxmarknaden hade det oegentliga namnet helg. ² här på detta ställe. ³ svimma. ⁴ tokig.
⁵ hufvudknoppen.

ill mig med frågan: »Hur va då mä processen i höstas?»

»Hvilken process?»

»Håh kors likprocessen vet ja, som fruar der hemm' såg en Torsdags qväll.»

»Ja så, Du menar likföljet från Igelhöjden.»

»Just då ja. Då får han tal' om, for då ha ja int' fått rekti ressel på, å konstit å då allt att lärdommen, som ska förs' allt tock' te kos, int' rår på't ändå, å att bå e prestfru å presten sjelf senna mer¹ kan si tock'. — Å käre tal om då.»

Jag var något tveksam, men stod i allt för stor skuld hos Olle för att ej gå hans önskan till mötes och började min berättelse.

»Det var en Torsdagsafton i slutet af Oktober månad, och det var ljus och stjärnkart den qvällen. Jag satt inne hos Pastorn i hans arbetsrum. Han skref och jag läste mina lexor. Hvad Pastorn skref vete jag ej, men ofta lade han pennan till sig, tittade ut genom fönstret och rammade på bordskifvan taktent till »Stjernerne blinka ned på vår ödsliga stig» såsom han brukade göra, när det var något lvarsamt han funderade på. Då och då eg han upp, gick med stora steg omkring rummet och lekte med nyckelknippen, satte sig åter ned och lät pennan vapa mot papperet. På detta sätt vexlade han sysselsättning flera gånger och det märktes tydligt att han var orolig. Det ar något som »stundade», utan att han undre ana hvad det var. Klockan led emot tta och ett trippande hördes på berghälm utanför stora byggningen. Jag kände ren Prestfruns steg och kunde följa dem uppför trappan till svalgången utanför vår förr. Der upphörde de för några sekunder; men så öppnades dörren och utan att säga ett ord stack frun in sitt lilla hufvud och vinkade med en bestört uppsyn Pastorn till sig. Han ut, och jag ville följa, men dörren slöts midt för min näsa. Jag kunde ej förstå hvad som var på färde, och om jag ej hört dem stå utanför dörren, hade jag bestämdt sprungit ut så hemskt föreföll det mig derinne. Lyckligtvis blef min väntan icke lång, ty efter några få minuter kommo båda in. De sågo å allvarsamma och oroliga ut, och när

jag frågade hvad som händt, fick jag intet besked. På morgonen förnyade jag min fråga men fick af Pastorn endast det svaret: »Det kommer lik från Igelhöjden nästa söndag»; och detta lemnade mig lika klok. Men prestfrun var mindre förbehållsam. När hon skulle gå upp till oss, hade hon märkt en mängd svartklädda personer komma i gatan från klockaregården. De närmade sig mer och mer, och hon såg tydligt att det var ett likfölje. Hon vinkade då ut Pastorn och han såg detsamma. Tåget gick förbi flygelhörnet på vägen åt kyrkan, och de kunde igenkänna alla, som följde liket. Jan i Igelhöjden gick närmast kistan, och deraf kunde de förstå, att det var hans far, som var den döde. När likföljet hunnit till ändan af trädgården kom en vindstöt och så försvann det med ens. Men på fredags förmiddagen kom bud från Igelhöjden med bekräftelse på synen.

»Ja säj då» — sade Olle. »Å då inte konstit att tock' kan hännä en prest, för hommen kan foll int Fan sjolf tröstä sej² te å vännä syna på. Då han sir, då får allt lof å var' tock' då å. Då å pocka sak då. Men när då han såg int' va nå'a synvillå, som han kallår då, så va då Billock Karl såg, å då Stenbocken såg, å då Masen såg inga synvillå häller; då å säkert då» och detta bekräftade han med sin tvärsäkra knyck på hufvudet.

Ehuru mycket benägen att dela Olles åsigt fick jag dock såsom »bättre lärd» icke röja att jag trodde på skrock. Jag teg derföre, och omtalade ej heller, hvad det var Pastorn skref den qvällen. Det var ett predikoutkast, ämnadt att vådeligen bestraffa den myckna öfvertro, han funnit hos sina åhörare. Jag hittade det på morgonen i papperskorgen, men öfverkorsadt.

Olle hade af min berättelse icke fått alla de upplysningar han önskat, och efter en stunds begrundande kom han med en ny fråga.

»Men va då sanning og, att då va en stor svart hunn som geck for likå, å att Ingen i Pakkäratorp int' hadd hofvå må sej den gången, å att de ost' svaggel ätter allt i hoga?»

Detta kunde jag bestämdt förneka. Att Ingen i Pakkäratorget haft sitt hufvud i behåll, det ansåg äfven Olle möjligt; ja han

¹ till och med. ² drista sig.

medgaf till och med att det kanske ej luktat svafvel. Men den der svarta hunden höll han fast vid, och gick till och med så långt, att han bestämdt påstod att han fanns der, ehuru hvarken presten eller prestrun sett honom. »För si» sade han »di va båk för väl lärd' för å konnä si en tocken fuling. Då å saka då», och detta bekräftade han med sin vanliga knyck.

Under detta samspråk hade vi mer och mer närmat oss den goda bergsstad Filipstad. Jag sökte sträcka upp mig så mycket som möjligt, och så rullade vi genom tullen ned till Bergmästaregården.

Bergmästaregården i Filipstad ligger likasom kyrkan i ena ändan af staden vid elfvens utflöde i Daglösen. Belägenheten är särdeles behaglig. Huset ligger i en trädgård med en vacker björkpark gentöfver elfven och Daglösen med sina höga stränder till venster. Hvad sjelfva staden angår, så är om den ingenting att säga. Der fanns på den tiden, och finnes kanske ännu, en bergsskola med åtskilliga så kallade bergselever och det saknades icke heller muntra, glada och vackra flickor i den goda bergsstad. Att de förre räknade de sednare, och de sednare de förre till stadens herrligheter var naturligt; men något annat märkeligt än bergmästaregården och bergmästaren sjelf hade jag icke kommit under fund med. Bergmästaren var Franz von Scheele, en i många afseenden framstående man, som på sin tid väl ej till namnet men till gagnet förde spiran i Wermland. Han var en liflig, varmhjertad själ, som räckte till för allt och för alla; och det var sannerligen icke en meningslös namnförvrängning, när folket kallade honom »Bärmästar-Själa», ty han var själen i många stora och nyttiga företag och förstod konsten att spränga berg och draga folket med sig. Han hade nu lofvat att ombesörja mitt forslande till Björkebergs gästgifvaregård med en säker och pålitlig bergsman, som tillika skulle skaffa mig skjuts derifrån till Källmo, der hästar och vagn från hemmet voro mig till mötes. Denna gång fick jag icke glädjen att träffa den alltid välvillige bergmästaren, ty embetsgöromål hade tidigt samma morgon kallat honom från hemmet. Mottagandet i bergmästaregården var derföre ej mindre

hjärtligt; och vänlighet under alla former, icke minst de mera kraftiga af mat och dryck föll mig till del i rikaste mått.

En liten otur, som blef större än han i början syntes, träffade mig dock. Den skjutskarl, bergmästaren vidtalt, hade fått förhinder och i stället skickat sin granna, hvilken såg allt annat än treffig ut. Det var en liten kroknäsigt, spetshakad och rödhårig karl med glasknappar till ögon och en obehagligt bred mun, hvars neddragna mungipor gaf den samma uttryck af vresig försmädlighet, som låg i tonen, när han genom den meddelade sina vresiga tankar. Jag kunde ej undgå att göra vissa för mig mindre behagliga jämförelser emellan den hederlige, godmodige och tvärsäkre Olle, med sitt öppna, lugna ansigte, kloka ögon och vänliga leende, och denne figur, som endast behöfde en högmössa med tofs samt ett rött ullskägg kring munnen för att likna den tidens stiliserade nötknäppare. Det var påtagligt att jag skulle förlora på ett sådant byte, och hvad hästarne angick, blef jag icke bättre lottad. Jag lemnade en frodig snabbfotad Gudbrandsdaling och fick i stället en utmerglad skjutskamp, hvars ben visserligen skulle varit förträffliga såsom åskådningsmateriel i en veterinärskola, men alldeles icke lämpade sig till fortskaffningsmedel. Olle var också högt missbelåten; men outröttlig att verka till mitt bästa, sökte han för den nye skjutsaren göra fullt klart, hvilken dyrbar skatt, nu lemnades i hans händer, och trodde denne ej att jag var en förklädd prins och ett vidunder af lärdom och förstånd; så var detta åtminstone icke Olles fel. Skjutskarlen — han hette Jan, men egde en liten hyttedel och skulle således såsom bergsman kallas: »Fader Jan» — syntes likväl icke egna någon uppmärksamhet åt prestdrängens föredrag och svarade kort eller blott med nickningar. Han rustade sig i ordning och körde fram. Jag tog afsked af bergmästarefamiljen och steg upp i åktrossen, men var allting annat än tryggt, då jag räckte Olle min hand och bad honom helsa till Pastorns.

»Ja adjöss må hommen nu» — sade Olle. »Å Gud gif då vor' så väl, så då va for mej å ent' for hommen, som lommen skrek. — Åh käre fader Jan —» tillade han klappande skjutsaren på axeln, »var nu rektit mon om den lelle harren».

der Jan, som redan fått så många
 ingar af samma slag i bergmästare-
 , aktade ej nödigt att svara. Han
 de blott åt hästen, och så bar det
 Jag hade rätat upp mig till hela
 ingd och försökte att se så gammal
 llväxt ut som möjligt, för att impo-
 å min nötknäppare i bergsmansrock,
 t visade sig snart att jag alldeles miss-
 . Redan vid närmaste gathörn ropade
 »tro marra» och detta följdes af till-
 »Ta tömmera pojke! må ja kuttär¹ in
 ett tag». — Så iakttog han den höf-
 och aktning, hvarom jag läst i dag-
 vid Yngshyttan, och så litet hade
 öreläsningar verkat. Fördömde nöt-
 are! Att kalla en ung herre i res-
 för »pojke». — Kan man tänka sig
 lan oförskämdhet. Hade jag varit
 på att han ej slagit igen, skulle jag
 honom en sittopp, äfven med fara
 er dåvarande taxa få betala den med
 i skilling; men nu såg han mig osä-
 och jag måste således svälja den
 lsen. Olyckligtvis kom den ej en-
 På trappan midt emot boden stod
 pojke. Han räckte ut tungan och
 lång näsa åt mig. Detta satte mitt
 apprörda blod i svallning. Jag hade
 gifva honom en lämplig tillrätta-
 , om jag blott haft en piska, men
 brukades den tiden mycket sällan i
 gen. Emellertid blef skymfen icke
 d. Nötknäpparen kom i detsamma
 boden. Han trodde sig vara före-
 för pojkens hånande åtbörder och
 nom en dugtig örfil, och jag var
 i.

er detta lilla äfventyr rullade vi i
 mak genom staden. Hästhofvarnes
 nde slag emot stenläggningen ingaf
 lvarsamma farhågor för skoningen.
 gade fästa nötknäpparens uppmärk-
 derpå, för att, medan det ännu var
 , få felet rättadt, men en försmäd-
 ck var det enda svar, jag erhöi;
 fortsatte färden. Hästen stötte vid
 steg, och det gjorde mig ondt om
 ckars kraken; men Fader Jan tyck-
 ra så van dervid att det alls icke
 rade honom. Han satt tyst och vre-
 l min sida, och ett förtroligt sam-
 som kunnat förkorta den långa vä-

gen, var en ren omöjlighet med en sådan
 tvärvigg. Emellertid tycktes han ej af
 Olle hafva fått alla de upplysningar om
 min person, som han önskat, och fann der-
 före nödigt att göra några frågor. Men
 som han ytterst sällan och alltid kort be-
 svarat mina, så betalte jag honom med
 samma mynt.

»Hvar ä han hemmä på lag²?» fråga-
 de han —

»I Närike».

»Hva gör han här i bärsлага?»

»Studerar». —

»Hos G—ns presten då?» —

»Ja».

»Ska han bli prest?»

»Nej».

»Hva studerar han för då?»

»För att lära».

»Hm!»

Han hade nu fått veta hvad han be-
 höfde för fortsättandet af sina tysta be-
 traktelser; men dessa gäfvö honom snart
 anledning till en reflexion af den beskaf-
 fenhet, att han kräfde ett svar.

»Dä måtte var' ett uschelt land dä der
 Närke» sade han.

»Tvärtom; det är ett godt land». —

»Men uschliä prester har di der». —

»Huru så?» —

»Ätter di ha skikk't hommen så långt
 te kos».

Jag ansåg ej nödigt att meddela några
 förklaringar och fader Jan tycktes vara be-
 låten med dem han fått, åtminstone be-
 svärade han mig icke med flera frågor.
 Den varma luften och det sakta mak, hvar-
 uti vi framskredo, syntes honom inbjudan-
 de till sömn. Han gäspade så, att den
 redan förut slående likheten med nötknäp-
 paren blef ännu mera afskyvärd, började
 nicka hit och dit och insomnade slutligen
 fullkomligt. Den vanvördnad han visat
 den resande i vakande tillståndet, blef ej
 mindre under sömnen; och utan ringaste
 tanke på det opassande uti ett sådant be-
 teende, valde han mig till sin hufvudkudde.
 Detta var för mycket; och när härtill kom,
 att hästen, som under körarens inslumran-
 de skaffat sig allt längre och längre töm-
 mar, helt tvärt stannade och började i stör-
 sta lugn beta på vägkanten; kunde jag ej

springer. ² på hvilket ställe, hvarest.

längre beherrska mitt hårdt pröfvade tålamod.

»Fader Jan!» ropade jag ängsligt »Fader Jan! på detta sättet komma vi i diket».

Nötknäpparen for upp med en förfärlig gäspning, som om han i stället för den resande haft framför sig en stor Kokosnöt och velat krossa denna emellan sina käftar.

»Hva ä då om?» sporde han snäsig.

Hästen hade nu funnit grönskan på andra sidan diket ännu mera lockande, och vi voro så nära som möjligt att stjelpa. Lyckligtvis märkte nötknäpparen den öfverhängande faran, varpade in tömmarna i rätta ögonblicket och styrde oss upp på vägen. Med ryckningar och slag af tömlyckan fick han det afbrutna framåtskridandet åter i gång, men hans förnyade kraftansträngningar kunde ej öka hastigheten. Blackan ruskade väl på hufvudet och grinade lika vederstyggligt som han sjelf, men lunkade lika sakta som förut, räknande stegen: ett upp, ett i minnet.

På detta sätt kommo vi till Asphyttan. Fader Jan kastade nu en höttapp för Blackan och gick in i den närmaste bergsmansgården, lemnande åt mig att anställa ostörda betraktelser öfver en skjutsfärds obehagligheter. Han måtte hafva funnit det särdeles trefligt derinne, ty det dröjde en god stund innan han kom tillbaka och satte sig upp.

»Ja skjusser int' länger än te Lungstorp» sade han bestämdt.

Jag blef helt förskräckt.

»Men det var ju accorderadt att fader Jan skulle köra mig till Björkeberg» invände jag.

»En kan int' kör' länger än hästen går» svarade han med sin vanliga vresiga ton. »Marra ä ömfota'; ho ha taftt skona».

»Nå hvad tror Ni väl Bergmästaren skall säga om Ni lemnar mig på det sättet?»

»Bärmästern?»

»Ja Bergmästaren, som skulle bestyra om skjutsen — och är ansvarig för min resa», tillade jag med en viss vikt.

»Bärmästern!» svarade nötknäpparen och gapade upp, som om han velat sluka mig i en munsbit. »Bäär määstern!» upprepade han och drog ut ordet så långt som möjligt. »Ja ha, då va så rätt då» — fortfor han i hastigare takt. »Jo Bärmäster Sjöla, då ä en betydli kar då; men han kan int' hjälp' allt han håller, ä länger än

te Lungstorp skjussär ja int' då ä vesst ä sannt».

Nu var det slut med mitt mod och ehuru jag ansträngde alla mina krafter, kunde jag ej hindra ögonen att fukta kinderna och en och annan förgäfvess hämmad snyftning röjde, att jag alldeles icke var så gammal, som jag ville synas. Jo, jo! Det var nog för mig, som lommen skrek.

Nötknäpparen tittade på mig med en blick, som skulle uttrycka medlidande. »Då ä då og fan ä släpp' ut tockna där'nä oger hemsamtä på fälvägar» — sade han. »Men gråt int' pojk! Ja ska nokk ställa om att du får skjuss te Björkeberg. Lit på då du».

Detta sades med en så tvärsäker ton, att det tröstade mig något; men mitt sinne var nu så nedstämdt att jag ej ens märkte att min resväska kommit i olag, dess bakside blifvit framvänd, så att i stället för det stolta namnchiffret den der förarglige vid en buske kurande haren kommit till syne.

Vägen mellan Asphyttan förbi Bjurböcken erbjuder flera täcka utsigter, men nu kunde jag ej se rätt klart, och att samtala med min tvärvigg till skjutsbonde och af honom kallas pojk och onge föreföll mig alltför motbjudande. Jag var således avslutande hänvisad till mig sjelf, och detta var alls icke något trefligt sällskap.

Tack vare fader Jans gentagna, af svordomar afbrutna smackningar och ryckningar samt de slag med tömlyckan, hvarmed han undfagnade den grinande Blackan, kommo vi dock efter 4 timmars resa fram till Lungstorp, och ehuru jag bäfvade vid tanken på det opåräknade skjutsombytet var jag på det hela rätt belåten att slippa den odräglige nötknäpparen och hans spatthalt Blacka, ty en ofrefligare körsven och ular kamp trodde jag det vara omöjligt att uppleta. Men tänk om jag finge en full och oregerlig sälle? — Ja tänk om — men nu körde vi upp på gästgifvaregården.

Lungstorp var ingen skjutsstation af första klassen — långt derifrån. Men icke så få resande färdades der förbi och varuföringen var ej heller på den tiden obetydlig. Skjutskarlar och förbönder, fylleri och slagsmål, spel och dobbel hade der samma trefnad som på andra gästgifvaregårdar under sextyffversuparnes gyllene dagar. Jag kände derföre en viss fruktan för hvad som

omma kunde, när jag hörde nötknäppens »Ptro», och Blackan stannade. Men enna gången var gården alldeles tom på krossar och jag såg ingen annan menniska än gästgifvaren sjelf, en välfödd man ned ett godmodigt rödbrusigt ansigte, passande till källarskylt. Han stod på trappan i blotta skjortärmarna och barhufvad, med en liten snugga i munnen och så oförsämdt treflig ut. Min nötknäppare och han voro gamla bekanta och sedan de helsat hvarandra med ett ordentligt handslag utbytt det sedvanliga »Guss aftä» och »Guss aftä igen» samt tackat hvarandra för sist, sade gästgifvaren:

»Så du ä ut' å åkär i da, Jan, å gamla Blakka di ha'nte fått hälsota¹ än. — Men hva ä dä for'n pojk du har mä dej?»

»Jo han ä frå Närkeslannä, å ä i lär' när en prest opp i bärslaga, han G—, du vet.

»Håh kors må dä! Hvart ska du frak-
t'n?»

Ja skull' frakt' hommen te Björkeberg, ten Blacka ha tafft skona, så ja lär allt be dej rekomder'² dit'en å lagä så att an kommer te Källmo og.

»Dä va attan! Du har foll forse'el å'n då» sade gästgifvaren skrattande, och nötknäpparen log han också, men öppnade i munnen större än för en vanlig hasselnöt.

»Näggum ja dä har» — sade han — »men Bärmästern ha ställt mä dennä resa».

»Bärmästern! Känner han pojken?»

»Ja, ja' tog'en i Bärmästergåln».

»Må dä! Han ska 'le få häst då, barä alla kommer».

Detta var ett uppbyggligt samtal för mig. Icke nog att jag fick heta »pojk» och »onge» nu ville de ha forsedel på mig också likasom jag varit en hund eller en ackjärnsgrös. Jag blef hemsk till mods; och hade jag egt förmåga som jag hade vilja, visst hade det den dagen vankats okristligt med stryk på Lungstorps gästgifvaregård; men nu måste jag svälja min harm och stoppa pipan i säcken. Det dröjde ännu nära 2 timmar innan med klockan 6 det nya hållygnet gick in, och jag hade således god tid att i gäststugan, dit jag tog min tillflykt, lära mig dagboken stantill. Att reda den krångliga samling af mer och mindre märkvärdiga autografer,

som denna innehöll, lyckades icke, men att de fleste resande under månadens lopp färdats »tvärtom» och varit »kände i orten» det kunde jag se af deras anteckningar. På titelbladet stod att utom reserv skulle här skjutas med håll och gästgifvarens 2 egne hästar, och så föll det mig in att se efter om alla dessa verkligen gått åt. Jag fann då att gästgifvaren borde ha sina hästar inne, och att vid sådant förhållande nödgas vänta i två timmar, stegrade min harm. Men hvad kunde jag göra? När de kallade mig »pojk» och »onge» skulle de nog slå döförat till för mina invänningar, det kunde jag begripa. Jag kände mig alldeles öfvergifven. Jo jo, det var nog för mig, som lommen skrek, och jag kunde ej återhålla mina tårar. Men så kom gästgifvaren in. Jag vågade ej se upp ur dagboken, för att han ej skulle märka att jag verkligen ännu var ett barn, utan läste deri med all ifver.

»Kan han läsä i dagboka han» sporde gästgifvaren?

»Ja naturligtvis».

»Håh kors må dä! hva står dä te läsä der då» sade han litet försmädligt men utan någon ovänlighet i tonen. — »Lätt hör'».

Jag repade mod. »Jo der står att gästgifvaren skall dagligen hålla 2 hästar och jag kan ej se att någon af dem gått ut» sade jag, nästan förskräckt öfver min djerfhet.

»Nå smakk å smäll, å dunner å skräll!» sade gästgifvaren förvånad. »Ha en skulla hört tock'». Står dä så i dagboka? Jo du har öger i skaal, din lelle goronge, å du ä'nte dum i räkninga häller, dä sir ja'. Du ska foll ha häst då, fast ja' tänkt' ja' skull' få slut' mä göschla i da. Men tro Dej huun din lelle kanal³, du kan hett' på å sqvallrä for bärmästern du».

Dermed gick han ut, och oaktadt vedernamnen gorunge och karnalje kände jag en viss tillfredsställelse då jag hörde gästgifvarens röst på förstugubron! Karl, Karl! du lär å ta ifrå Bläsen for vi får allt lof å skjuss' den här »pojken», men jag blef åter misslynt, då jag omedelbart derefter hörde honom tillägga' »å säj åt Kari, att ho slutär mä göschelsprättninga å rustar sej ännä på fläkk⁴, for ho ska skjussä'n.

¹ dödande sjukdom. ² skaffa, förskaffa. ³ karnalje. ⁴ genast.

Jag skulle således få en piga till skjut-sare. Detta var ovärdigt och stred bestämdt emot skjutsordningen. Der talades om skjutskarlen eller den skjutsande, och dermed kunde väl aldrig menas något qvinfolk. Min förargelse häröfver stegrades ytterligare, då kort derefter en barbent, smutsig piga i en kort kjol med alltför tydliga märken efter gödselspridningen kom in i gäststugan. Hon ställde sig midt framför mig och såg på mig med ohyggligt skålmska ögon.

»Å då hommen ja ska skjussä?

Jag teg.

Hon hukade sig ner, men som en diable de petits enfans hoppade hon genast upp igen och störtade rakt på mig. Ingen katt kan snabbare gripa en rätta i sina klor än hon fick mig i sina armar, och utan ringaste vördnad för min person snurrade hon nu omkring några hvarf och stälde mig sedan åter på golfvet.

»Då va bussigt» sade hon och sprang ut.

Så behandlade man en resande på Lungstorp's gästgifvaregård i Juni månad 1840.

Jag var frestad att klaga i dagboken men visste ej rätt huru jag skulle beskrifva en så oerhörd tilldragelse, och hvad skulle väl Konungens Befallningshafvande tänka om en resande, som ej kunde försvara sig ens emot en pigas närgångenhet. Det var nog klokast att svälja den förtreten också, och jag hade ju redan fått så mycket till lifs af samma slag, att jag ansåg mig nog härdad att bära äfven denna. Men att i dagboken anteckna mitt namn, det viktiga »tvärtom» och att jag var »känd i orten», det kunde jag ej undgå, och detta borde prentas med så vackra bokstäfver som möjligt. Jag ref ett blad ur min plånbok för att pröfva pennan. Men hvad kunde man väl skriva med en sådan och ett sådant bläck? An följde en död fluga än någon annan smörja med ur bläckhornet, och oakadt flera förnyade försök kunde jag ej åstadkomma ett läsligt namn med den låghalta, smutsiga pennan.

Under dessa öfningar kom gästgifvaren in.

»Se så du lelle visser» sade han — nu ä då förspändt — men ha du skrefvä i dagboka».

»Ingen menniska kan skriva med ett sådant bläck och en sådan penna» — försäkrade jag mycket bestämdt. »Var så god och skaffa mig åtminstone en ny penna».

»Håh! då vet ja vesst. Då ha så mång mång' hunnra skrefvä mä den på'n, så den doger nock. Men du kan foll int' skriva, förstår'a, så ja får'le skriva ja' då. Hva better Du?»

Jag sade mitt namn.

Han såg på mig ytterst förvånad.

»Smakk ä smäll, ä dunner ä skräll. Hva säger du pojke! Ä då kristmöjli häfd ä hettä tocken? Säj om'a ett tag te».

Jag gjorde så och uttalade mitt namn långsamt och tydligt.

»Då va däveln bräkkä mej, som baggen säger, då konstläste namn ja' hört i allä mine dagar. Då va ett betydligt namn då, ä ett som rullär unna».

Han doppade pennan och skref: *Joklot*.

Visst hade jag under dagens lopp många gånger känt mig lika betryckt, som om hela Jordklotet hvilat på mina skuldror; men detta var mig en allt för djerf metonymie. Mitt ärliga namn ville jag behålla och nu medgafs ej ens detta.

»Jag hetter ej så» sade jag helt betryckt. »Ni har uppfattat mitt ~~namn~~ orätt».

»Ja så. — Ja men nu får du hettä hva du vill, för nu ä då skrefvä».

Så blef det ock, trots mina protester. Jag tog mina »grejer»¹, som det hetter på Wernländska, och knallade ut. Kappsäcken stod redan på säckkärran, och som en vante slungades jag upp af gästgifvaren.

»Ajöss mä dej nu din lelle maschin» — sade han. »Du har foll så du kan betal' skjussen vet ja?

Jag svarade ett kort ja.

»Ä hör Du Kari» fortfor gästgifvaren vänd till min skjutserksa »när du nu kommer te Björkeberg, så ska Du varä bra ä helsä te gäschivärn att den här lelle stackern får skjuss te Källmo, ä en skjussäre, som int' ä for illä full. Hör Du dä!»

Karin nickade bifall och smackade åt Bläsen för att få honom i gång.

»Nä hållt!» ropade gästgifvaren, som i dag tycktes vara vid ett obeskrifligt skämtsammt lynne. »Var nu rektit var Kari, så

¹ småsaker.

it' då der lellä jolklottä trillär unna for
sj». Han skrattade med full hals och af-
en på den fördömda nötknäpparens ansigte
pelade det bredaste grin, jag sett i alla
ina dagar. Så skildes jag från Lungs-
orps gästgifvaregård.

Karin var nu tvättad och snyggt klädd.
De skämska bruna ögonen och den lilla
ppnäsan, som hon så käckt satte fram i
verlden, gaf hennes fylliga ungdomsfriska
ansigte, ett uttryck som var så långt ifrån
behagligt, att om jag varit några år äldre,
ag säkerligen förklarar det för ganska
äckt. Jemförelsen med den der nötknäp-
parens kantiga drag och trumpna miner
nåste således utfalla till hennes fördel, och
lä äfven bläsen hade friskare ben och lät-
are fotlag än den stelbenta, spatthalta
lackan; hade jag ovedersägligen vunnit
å bytet. Visserligen var jag mindre be-
tten, då hon emellanåt styrde hästen med
bott den ena armen och i stället slog den
andra om mitt lif; men man vänjer sig
å allt här i världen. Det lyste också
t för mycken godhet och välvilja genom
der tjuvpojkarne i hennes ögon, för att
skulle kunna ha hjerta att vredgas, och
le jag gjort det, så hade hon säkert
affat mig med en kyss. Hon såg mig
kligen ut att kunna begä ett sådant
l. Dessutom kallade hon mig »sin lelle
rre» och detta ensamt försonade redan
ycket. Vi hade ej ens tillryggalagt en
lf fjerdingväg, innan Karin och jag voro
blästa vänner, och hennes uppsluppna
ldtighet var alltför smittsam för att ej
ifva mina sorger på flykten.

»Kan Du sjunga Karin» frågade jag.

»Tycker han då å rolit när di sjonger,
le harre» sade hon och började med en
llig och klangfull röst följande visa till
hurtigt polskmelodi.

Å spelägossen å Rusa,
A Petter i Heljansnäs å Lisa,
A de dru-uko,
A de dru-uko,
De drucko kaffe på ränné.¹

Å Rusa har e litta närning,²
Ho har så väll mä förtärning;
Men lellä Li-isa,

Men lellä Li-isa,
Men lellä Lisa ho tjänär.

Å Rusa ho tog te å tytä,³
Så ingen kunne henne sytä.⁴
Den lellä Li-isa,
Den lellä Li-isa,
Ho ga mej smör, ho, å kaka.

Men skräddärsaten i la'a,⁵
Han hörde allt hva ja sa'a.
Ja ja menär,
Ja ja menär,
Ja menär Fan skickt dit skräddärn.

Visan var knappast till ända förr än
hon med ett Ptro stannade bläsen och hel-
sade ett vänligt

»Guss aftä svärmora⁶, å ho ut' å
knallär».

Det var en svartmuskig ful finnkäring,
som fick denna helsning. Hon tittade upp
med sina mörka och sluga ögon.

»Å tä tu Karinn» sade hon.

»Ja visst å dä ja. Ja å ut' å skjusser
en litten harre. Kommer Ni frå Asphötta,
svärmora?»

»Nä tycker du tä. Ja ska kå tit no». —

»Ja kors att ja kan gör' e så dum fråg'.
Nej Hajö nu svärmora. Ni å foll i Lungs-
torp tänker'a när ja kommer te bakärs».

»Kan ske tä» — svarade finngumman.
»Hajö Karinn».

Vi fortsatte vår färd.

»Dä må han tro å e fali käring dä»
sade Karin hviskande sedan hon först för-
vissat sig att gumman ej kunde höra hen-
ne och spottat tre gånger. »Dä å e fali
käring dä. Twij!»

»Men hvarför stannade du då och ta-
lade vid henne?»

»Jo dä va pocka sak⁷ dä, för när en
möter e tocka, ska en talä ve'å å gi'a e
fråg' som ho lär å svar nej te; för hället
kan ho gör' en rent ulökkli. A Finn Stina
ho ä'nt' go å råk' för ska ja säj'. Ho kan
mångä konster. Ho kan sättä ner folk ho».

»Sätta ner folk, hvad vill det säga?»
sporde jag i min enfald.

Karin hade sett helt allvarlig ut, men
vid denna fråga började tjuvpojken att leka
titt ut genom de bruna ögonen.

¹ höskullen. ² närning. ³ tjuta, gråta. ⁴ tysta, stilla. ⁵ foderladan vid sidan af fähuset ofta
d en gång emellan. ⁶ ett vanligt tilltalsord af ogifta till gifta kvinnor. ⁷ nödvändigt.

»Vet han int' dä han?»

Nej det visste jag icke.

»Jo te bli nersätt, dä ä te bli tocka så gossara int' vill' tittä te'en.

»Har du varit ute för det du?» frågade jag skälmaktigt.

Nu lyste tjufpojken strålande klar i hennes lifliga ögon. Hon släppte ena tömmen och grep mig om lifvet. »Lellä tjyfonge» — sade hon »Ja så, han tycker dä han. Nä da, så illä volä ä dä int'. Men en lär ä akt' sej; så dä int' går token, som dä geck för Britta i Hultä».

»Huru gick det för henne då?»

»Jo dä gekk allt illä dä, men väl va dä foll att dä int' ble varr, för ho ble opptäjen igen».

»Kära Karin berätta».

»Jo si dä va som så, att i Hultä va dä e fleck', som het Britta, ä ho va så innlitt rar ä fin ä vacker, som näntinner¹ e tös konn' varä. Ä så hadd ho en fästman, dä förstår sej — ä dä va en bärsmanspojck — näggum ja hogär² hva han hett' men bol ifrå Kroppsockna³ va han i all' fall — ä bärsmansfolkä, som förällrer hans va, di vellä dä rakt int' hör' nää tal på den saka, för Britta ho va bar' e pigä, ä dä konn' dä allri i väla passä sej — ment' di. Men pojken akt' int' på dä han. Han geck te Britta ändå, ä di va'nt' karer te ä få hommen frä'a. Men så hitte mora på rå. Ho feck tag i Finn Stina, ä ho loff' ä ställ' mä den saka. Ho skull' sätt' ner Britta, så hvarken han häller nä'n ann pojck skull' tittä ät'a — sa' ho, ä dä feck ho mängä penningär för utä mora, för dä va ett rikt folk, dä der bärsmansfolkä. Ja Finn Stina ho geck sör ät Hultä ho, ä tog sej e träfis ä skar Brittass namn på, ä så satt' ho den fiisa unner en jolfaster sten ä gjol' e tocka lässning, så pojken glömd' rakt utä'a ä vell' allri så möä, som si ät'a en gång».

»Hon gjorde en läsning sade du. Vet du hurudan den läsningen var?»

»Ja dä vet ja allt, men ja vet int' om ja tör tal' om'a för hommen. Tro han kan bynn' på ä sätt' ner flecker han og».

»Jag? Tycker du jag ser ut som en trollkarl dä?»

»Nä dä ville int' mer te» — sade hon

skrattande, »men hva' han int'ä, dä kan han bli, lelle satongen!» och ännu en gång visade hon sin färdighet att köra bläsen med en töm.

»Se så Karin» sade jag. »Låt mig na höra den der läsningen».

»Lässninga ja! Ge mej si. — Äh jo! Den feck ja lär' utä e anna finnkäring bol ifrå Koppärbärgä; ä den lärdomen mått' ja gi tre supär, tre koppär kaffe ä en plät för, så den ä nock den rättä» — sade hon. — Jo när Finn Stina läst' ner Britta i Hultä, så klef ho opp på den derä jolfaste sten', som ho lagt fiisa unner, ä så sa ho:

Så längen ska du var' ogifta
Tess ja tar dej opp igen,
Mitt talol ä förol ska stå,
Ä allti' ä evärdlitt framgä;
Ä ditt ska bä' nu,
Ä på dennä stönnä,
Ä tess ja lofvär dej
På saumm' ställe stå.

Ja binner di hänn',⁴
Ja binner din fot,
Di tänn⁵ ä di tongä,
Din lefver ä longä,
Din hog ä din velje,
Ä all dine hjarterötter
Här unnär minä fötter,
Gynom tre namn.

Den lässninga va dä ho brukt' sa Koppärbärgs gumma. — Ja dä finns allt annä lässningär og, fast dom ha ja allri hört. — Men hur Finn Stina läst', ho, så var Britta nersätt, ä ho sörd'⁶ så antlitt' för den där bärsmanspojken. — Kors att ja int' ä kropp te ä hogä hva han het. Jo lä' mä si. Pär hett' han — så ho va nämmä ve ä bli rakt stollä. Men så kom Koppärbärs gumma, ä ho kunn' mer än Finn Stina ho. Ho skull' nock ta opp Britta, sa ho. Men först va ho pocka ä kutt'⁷, långt ner ät lannä ätter försvuren jol'⁸, ä den jola strödd' ho på hofve på Britta, ä så lett' ho rätt på den fiisa, som Finn Stina ha satt unner sten ä den bränd' ho opp, ä så ble Britta opptäjen igen. Nu mä tro bynni' pojkerä på ä gör' sej fine

¹ någonsin. ² kommer i hog. ³ Kroppa socken. ⁴ hand. ⁵ tand. ⁶ sörjde. ⁷ ofantligt.
⁸ springa. ⁹ sådan jord som genom mened fått orätt egare.

a, men ho vill' ingen ann ha än Pär,
un våla henn' int' ¹ ändå; så ho hadd'
stort skäl för ho ble opptäjen. Men
pärbärsigumma vesst' bot för dä og.
ta skulle bar' pass' sej, när di träfftes,
ätt' sej på stoln, när Pär gekk opp, &
kull' ho säja för sej själf.

Du Pär, Du Pär, Du Pär!
Ja sätter mej i ditt sät',
Ja sofver i ditt hjart',
Ja sofver i din mun
Å i din hetä hjartä blog.

Å Du ska var' så kär åt mej,
Som mora di va kär åt dej,
När du i linna låg.
Så kär blir du åt mej,
Som Jungfru Maria
Åt sin smord' son,
Som ho tog opp
Å sät't på knä;
Så vänd' ho hommen te sej,
Så vänner ja dej te mej
I dennä dag
Frå denn' stönnä
Så längen våla står
Å Guss ol — amen.

Dä gjol män dä ska ja säja. Ho hadd'
ft sluta den lässninga förrn Pär mått'
vänn' sej om. Han fram te'a & tog'a
mmen, & för allt di bö'te feck di'n int'
a. Ja ha, så geek dä mä dä. Å nu
o e litta fin & rar bärsmansmor bol i
psockna. — Psmakk Bläsen!»
»Det var ju väl att det slutades så
ligt för Brita i Hultet och den der
parbergs gumman måtte allt vara god
ha, efter hon kan ställa till rätta hvad
Stina bragt i olag».
»Ja säj dä. Men hället ä allt Finn
a bra i vissä tag ho og, & ännä skroppp-
² ä ho te & bot' kriter, när di ä för-
ä, för ja vet'lä ja hur dä va när ja
t' på Sjötorp. Konna vill' rakt int'
k' ätter orning & ingen va dä häller,
konn' förstä hurs dä bar te. Men så
Finn Stina ä såg på dom. Dä ä e
sä ³, som suger dom — sa ho, & ho
r i vesternoläste ⁴ hörnä i lagåln — sa
Å när di titte ätter så ja Gu kutt'

icke klossa fram & di slog te'a, så ho mått'
släp' enä skänka ätter sej. Men di feck
int' slå i hjäl'a för Finn Stina. »Akt' er»
sa ho »ni tar dö på Maja i Bråten» sa ho.
A va'ke dä konstit att Maja i Bråten feck
ofäl i enä skänka, & den feck ho ha så
läng' ho lefd'. Men i lagåln sätte di e
ny lerkruk' full i hjulbek & annä kokkel ⁵
som Stina rörd' ihop, & senna tröt allri
mjölka på Sjötorp».

»Tror du dä att den grodan var Maja
i Bråten, som förskapat sig på det sättet?»

»Ja, Gu vet hva en ska tro. Dä ä så
mö unnlitt här i våla. Men nokk vet en
dä, att dä finns folk, som kan gör' sej te
bå klossär & annä».

Vi hade nu hunnit så långt att bygden
kring Bjurkärns kyrka öppnade sig för
våra blickar och med denna syn vaknade
tanken på ett snart förestående ombyte.
Jag hade det nu så lugnt och trifies så
väl med min qvinliga körsven, att jag
ogerna ville byta skjutsare, och hästen såg
mig ut att utan ringaste svårighet kunna
uthärda ännu ett skjutshäll.

»Kära Karin» — sade jag »kan du ej
skjutsa mig fram till Källmo?»

»Näggum ja dä tör» svarade hon.

»Ja men om du får dubbla skjutspen-
ningar dä?»

»Dä skull' han ha loft gäschivärn, så
konn' dä nokk händt att ja fått lof te't.
Men nu tör ja rakt int' görä't».

»Ah kära, kära Karin!» bad jag så be-
vekande som möjligt.

»Käre min lelle gulle rare harre» —
svarade hon. »Så gärnä, ja så inlitt gär-
nä velle ja görä't, om ja barä toles, men
ja tör int' — näggum ⁶ ja tör, för dä kom-
mer gäschivärn i härä på mej när ja kom-
mer hem. Men ett styggt ställ' ä dä, dä
der Björkeberg, tillade hon, för järnkörärer
& annrä plä säja te där, & där supär di, &
där släss di, så dä ä rent uhejli».

Denna sista upplysning förskräckte mig,
och jag förnyade mina böner, men förgäf-
ves, ehuru jag tydligt märkte att Karin
hellst sett, om hon fått köra mig vidare.
Men nu lofvade hon att tala vid gästgif-
varen och helsa från gästgifvaren i Lungs-
torp och bergmästaren och pastorn; och det
skulle nog hjälpa, mente hon. »Han ska

¹ brydde sig icke om henne. ² utmärkt. ³ groda. ⁴ nordvestra. ⁵ något på trolldomsväg hop-
adt. ⁶ nej vid Gud om. ⁷ förskräckligt.

nock få en så bra skjussäres å en så bra skjuss og, så han ska gi mej en küss för besväres» tillade hon.

Detta lofvade jag gerna, blott jag kunde komma lyckligt från Björkeberg, dit vi mer och mer närmade oss.

»Si så» — sade hon »nu ska han var gla igen, å vi ska nock re' oss» — tillade hon med djerf förtröstan.

Vi veko af till Björkeberg, som då låg på sidan om landsvägen. Gården var full af åkrossar och hästar, jernkörare, skjutskarlar och forbönder och just som vi körde in der, kom en barhufvad karl med rifna kläder utstörtande från hållkrogen följd af en annan i samma utstyrsel, och under knytnäfveslag, skratt, svordomar och bifallsorl tumlade de om hvarandra på marken.

Jag kände hjertat i halsgropen, men Karin tog saken lugnt. »Då å int' nå falit; då å barå två som slåss» sade hon. Jag tyckte det deremot var farligt nog, ty när två slåss i en stor folksamling, kan deraf lätt blifva allmänt slagsmål, och jag vände mig bort från denna syn. Men nu fick jag i stället se något helt annat. Framför gäststugubyggnaden stod en suflöttvagn och på trappan en resande. Jag kände igen båda, och med ett glädjehopp hoppade jag till Karins stora förvåning ned ifrån säckkärran och sprang emot den resande. Det var min fars inspektör, som med den välbekanta gröna vagnen var mig till mötes. Han hade rest ett håll längre än ämnadt var för att bespara mig obehaget af ett skjutsombyte i Björkeberg. Jag

var glad som en fogel öfver denna lyckliga tanke. Nu kunde de gerna få slåss å mycket de ville. Jag hade fått en säker beskyddare.

Mina saker flyttades från kärran på vagnen. Karin kom in i gäststugan för att få sina skjutspenningar; men hon var alldeles förändrad. Den trotsiga munterhet, som spelat i hennes ögon och kring de fylliga läpparne syntes icke mera till. Hon stod der så blyg och förlägen. Det var troligtvis den främmande herrkarlens närvaro, som band hennes eljes så fria tunga. Jag lemnade henne sina skjutspenningar och lade dertill en splitter ny tollskillingsedel för hennes egen räkning. Hon tog mig i hand och tackade med en höfvisk nigning.

»Tack, tack kära Karin!» sade jag. »Men ännu har du väl icke fått full likvid».

Hon såg på mig med låtsad förvåning, och jag — var ännu i den ålder, då flickorna förr kyssa gossarne än tvärtom.

»Det var ju något särskildt, som du betingade dig om jag fick en säker skjutsare och ett godt åkdon härifrån» — sade jag. »Nu har jag fått båda delarne».

Hon tittade förstulet på inspektören och sedan på sin lille reskamrat. Tjufpojken spelade ännu en gång i de vackra bruna ögonen.

»Usch då! Lelle styggen!» sade hon och sprang ut.

Så ändades min första skjutsfärd på egen hand.

G. DJURKLOV.

Pingst.

Du kommer åter med ljusa knoppar,
Du kommer åter med helig frid,
Med vänlig sol och med ljumma droppar,
Du sköna, signade pingstetid,
Och unga hjertan som allra mest
Förtjusta fira din ädla fest.

Det trefna folket i gröna dalar,
Vid stilla sjöar, på höga berg,
Och kungen allt i de gyllne salar —
Du helsar *alla* i rosig färg;
Du viftar frid på de unga gräsen,
Du viftar frid i hvartenda väsen.

Välkommen åter till spåda lunder
Och nicka helsning i hvarje dörr!
Välkommen åter med höga under
Och hinlens lågande eld som förr,
Och lär oss tala och lär oss sjunga
Med nya sinnen och nyfödd tunga!

Det glömda språket oss för i minne,
Vårt modersmål i de forna dar!
Ack, det har halkat ur själ och sinne,
Och dunkla drömmar blott äro kvar,
Men spridda stafvelsers ljud oss tjusar,
När lärkan sjunger och bäcken susar.

is än af så många munnar:
 rusiga blott af vin»,
 apostel ditt lof förkunnar,
 » Ande, och gycklarns grin
 rjas än, när som tänkarn ordar
 som ingen i mullen jordar.

Men obekymrad af vrånga domar
 Skall sångarn sjunga alltjemt ändå,
 När trasten slår och syrenen blommar
 Om Fadrens boningar i det blå,
 Och kanske lyssnar till hvad han talar
 Det trefna folket bland berg och dalar.

Hvad mer, om stoftet blir gömdt i jorden
 Förr'n hvad han velat han bragt till slut?
 Pingstililjan, sommarens härold vorden,
 Dör nöjd, när honom hon ropat ut;
 Af pingstdagsflamman så stark och ren
 De ljusa bladen ge återsken.

C. D. AF WIRSEN.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

X.

ad hon såg liknöjd ut, då hon lem-
 g» sade Svenske för sig sjelf under
 långsamt steg upp för trappan till
 . . . »Men hvad jag drömmer om,
 aldrig blifva verklighet... Hennes
 de var likväl förtjusande» fortsatte
 högt i det han stannade och tank-
 rade mot månskenet, som föll in
 le dammiga fönsterrutorna vid trap-
 »Dock nej... tusen gånger nej»
 han till i det han åter reste sig
 : ej ske! — Någon gång måste det
 numlade han för sig sjelf, »och har
 då rätt att fordra hennes uppmärk-
 Men må hon skratta åt min kär-
 i framtiden skall hon för mig en-
 ra en vacker bild...

var med denna föresats, som Sven-
 sin dag. Om han sedan ändrade
 gjorde upp några nya kärlekspla-
 de kommande, torde detta hafva
 drömmens land. Då han vaknade
 e emellertid gamle Lars småleende
 s herre fört »ett rysligt lefverne»
 imnen och flere gånger ropat ett frun-
 -namn, hvilket efter den nya dröm-
 långt ifrån kunde föra något godt
 . Antingen nu drömboken verkligen
 sant eller Lars hade säkrare grund

för sitt siaskap; allt nog, det onda, som
 skulle komma lät icke länge vänta på sig.
 Biskopen hade icke varit nöjd med Svenskes
 uppförande alltifrån den dag då han erfor
 dennes intresse för fröken Buddenbrock, som
 enligt biskopens åsigt bort vara för honom
 liksom den förbjudna frukten för det första
 menniskoparet, all den stund hon tillhörde
 det motsatta partiet. Detta förhållande ha-
 de småningom ledt till allt häftigare stri-
 der, mellan den nyss så foglige ynglingen
 och den kanske något för stränge bisko-
 pen, hvilka slutat dermed att Svenske nä-
 stan helt och hållet upphörde att besöka ho-
 nom. I stället kom han att allt oftare
 sällskapa med Laforme, Meijersdorff och an-
 dra unge män af hattarne, hvilka sökte loc-
 ka honom öfver till partiet. Detta hade
 under vanliga förhållanden icke varit svårt,
 då han både af natur och böjelse drogs åt
 de krigiska, handlingskraftige männens sida
 och icke åt de fredsälskande mössornas, hvil-
 ka, enligt hans åsigt, endast hade materielt
 välstånd för ögonen. Men frändskapsban-
 den voro starka, och ännu hade han icke
 ens tänkt på att bryta med sin gamle vän
 och välgörare.

Med de nya vännerna lefde han emel-
 lertid ett långt ifrån dystert lif. Han hade
 nyligen intagits i ett illustert ordenassäll-
 skap, der Dalin var själen, och man gick

icke sällan från middagen hos ena ordensbrodern till soupren hos en annan. Svenske var icke minst välkommen i sin egen skap af rival till Meijersdorff, hvars heta blod derigenom ännu lättare än förut kunde bringas i jämsning, utan att dock några farligheter uppstodo; ty baronen, som i sjelfva verket endast ville profva sin styrka på oerfarna ynglingar, hade fått en afgjord aktning för Svenskes kallblodighet och skjutskicklighet allt sedan duellen — och hyste icke heller, tack vare friherrinnan Buddenbrocks försäkringar och egen sjelfkänsla, den ringaste tanke att ännu en gång på mera allvar få se honom såsom sin motståndare, trots den påtagliga uppmärksamhet, som Svenske på sista tiden visat Ulrika. Nästan sig sjelf ovetande, hade Svenske trätt under krigspartiets fanor, på samma gång som han allt tätare omspunnits af kärleksgudinnans förrädiska skimmernät. Hans glada anlete var icke heller fritt från ett visst uttryck af sjelfkärlek och öfvermod, som visade att han börjat lära sig att mera uppskatta sitt eget värde, och den omsorg hvarmed han blåste bort dammet från sina spetsmanchetter och utslätade dessa, i yppighetsförordningen så strängt förbjudna »Agremens points d'Espagne», tydde på att steget till den cirklade hofmannens krets och vanor icke var fullt så svårt för honom att uttaga som några få månader tidigare.

Han förde Laforme under armen, hvars tal synbart intresserade honom under det de långsamt promenerade uppför Drottninggatan. Hofjunkaren hade också varit mån om att, enligt den instruktion han fått af fröken Liewen, underblåsa den vaknande bøjelsen för Ulrika; och han gjorde sig icke samvete af att öfverskrida den samma. Svenske fick därför icke allenast veta att det var Ulrika som önskat hans närvaro på den kungliga assembléen, utan äfven att ryktet om den förestående förlofningen mellan henne och baronen var fullkomligt ogrundadt. Hennes far hade från början varit emot detta parti. Familjen Buddenbrock hade icke mer än partipengarne att lefva af och hvad baronens arf vidkom, visste en hvar att det sväfvade lika högt öfver molnen som Schulenbergss hessiska pension. I framtiden hoppades friherrinnan att få ärfva en rik morbror i Holland, och det var troligen detta arf, som ryktet förstorat i mil-

lioner, som baronen fikade efter, så vidt hans kurtis icke, som andra påstodo snarast orsakades af fåfången att vilja kallas konung Fredriks rival. »Emellertid», slutade Laforme, »är flickans mor lika exorbitant förtjust i honom, som flickan sjelf, hvilken kallar honom en mauvais plaisant, är trött på hans sällskap — som hon också visat med en och annan korg». —

De hade nu hunnit till Wredeska huset, der franske ministern, S:t Severin, hade sin bostad och dit de, för att döma af deras broderade dräkter, ärnade sig. Ministern skulle nämligen midt i Julivärmen gifva en af sina lysande middagar för de svenska vänner, hvilka de hotande rykten om ett snart stundande fredsbrott förmått att utbyta sina trefliga landtgoths mot hufvudstadens heta och osunda stengator.

Den ena vagnen efter den andra med betjenter i lysande livrée, stannade vid ingången till ministerns bostad. Många af gästerna voro redan samlade i försalarne, då Svenske och Laforme inträdde, och om en knapp qvartstimme skulle hofmästaren med högviktig min förkunna att bordet var serveradt. — Men — underligt att omtala — läret af den stora råbocken, festmåltidens pièce de résistance var ännu icke färdigt och detta skaffade icke minst monsieur Lemartin, mästerkocken ett förfärligt hufvudbry. Hans röda anlete tycktes utsvetta riktiga blodsdroppar, då det sken framför den klara sprakande spisel-lågan, och för hans lifliga åtbörder och blixtrande ögonkast sprungit underkockar, sockerbakare, tortbagare, stekvändare och diskerskor som om de varit förryckta.

Stekvändarne voro isynnerhet föremål för hans vrede. De skulle hafva passat på de i fem rader hängande stekarne: — ett stort vildsvinslår och en råbock, för att icke tala om alla kapuner, kycklingar, ugnhöns, dufvor, änder o. s. v., hvilka under flere timmar undergått en jemn och enligt alla konstens regler afpassad stekning. Men förmiddagen hade varit så vacker, allt mera förföriskt hade den blå himmeln frestat deras unga sinnen. Deras nyfikenhet hade slutligen tagit öfverhand öfver pligtkänslan; och, när det första orätta steget var taget, gick det lätt utföra. Den stora spaniefararen vid skeppsbron hade slutligen förjagat den svaga återstoden af pligtkänsla, och först då de märkte mästerkoc-

ens förgyllda käppknota och snäva peruk symta fram mellan ett par sockerbalar er på skeppsbron hade de anat början af en katastrof, hvilken nyligen timat och om, hvad grundligheten vidkom, hade haft å sina likar. Emellertid hade rättvisans gång försenat stekarnes uppsättning en hel timme, och en hel timme på en sådan dag var i mäter Lemartins ögon mera värd än ett helt lif för en stackars stekvändare.

»Sacre bleu, det är icke nog», ropade han med sin franska brytning, — för femte eller sjetten gången börjande samma föreläsning —, i det han drog af sig sin hvita mössa och genomför det svettiga håret med fingrarna, »det är icke nog, hör han, att köttet stekes på vanligt simpelt borgaremanér. Det skall, par Dieu, hafva sin goda och rundliga tid, för att få den mörhet, som gör det så nyttigt för helsan, så fördelaktigt inverkan på lifslängden, på vätskornas jemnvigt och temperamentet. — Vet han, le petit», fortsatte han — i det han tog på sig sin viktigaste och mest förtrossande min och vände sig mot en af stekpojkarne, som gjorde grimaser bakom en af störres rygg — »dessa dumdryge krämare, hvilkas kök han påstår sig varit, veta orbleu icke ens hur lång tid, som åtgår för att steka en simpel kalfsida en gång, — vilja härma de store och öfverlasta sina ord med rätter, som kosta mycket pengar; — men, Dieu me damne!, har jag icke smakat på dem och sämre mat har väl aldrig en simpel månglare från Montmartre tit under fastan — tillagad af ovana änder, säger han? — Nå det var då ant...» »Och på vanligt svenskt vis», fortsatte pojken, som såg att smickret gjorde verkan, »Herr munsiör tänkte jag aldrig på...»

»Milles graces, skulle tro det; ingen kan säga att monsieur Lemartin ej förstått att tillaga en roti och en roti de plus excellente. — »Men tacka vot jag Paris», fortsatte han med en suck, i det han på nytt torkade svetten ur pannan, »Ah, nom de Dieu! Det är en stad för hela världen; alltjemt nya såser, okända ragouter — icke endast kött och bara kött; nej sjelfva benen mjukas upp och göras till de smakligaste rätter — ack ja, min bästa vän — mon chère ami Marin!... Han förstod le métier! — Dagligen en soppa på tuppkammar åt sin höge herre Le Duc och dess-

emellan ofta omelette på karptungor; ty detta, bör ni veta, voro hans herres favorit-rätter».

»Hvilka kostade honom dagligen hundra sådana der écus och slutligen bara lifvet», inföll pojken, ja den historien har mäter berättat för oss många gånger förut...

»Taissez-vous donc! Tretusende karpar dagligen, tretusende; — och en sådan vinkällare sedan, Picardon, Muskat, Portugis, Pontak, runno i kaskader för att icke tala om de mera ädla vinen, Malaga, de Grave, Sauterne, Bommès, Barsarac, Preignac, Langorance»...

»Skulle vi så gå på med våra karpar», inföll en af de äldre tortbagarne med eftertänksam min, skulle väl den högfärdige Vertmüllers karpdammar derute vid Roslagstullen snart vara länsade»...

»Mille tonnerre: hvad var det som föll ned nu igen derborta?», frågade monsieur Lemartin utan att höra invändningen. — »Jag skall parbleu lära dig» ropade han derpå, blek af vrede, »att tappa spettet gång på gång i elden. — Mon Dieu, min bästa kapun!... Cassé! Ah, scélérat, jag skall...»

Hvad han ärnade säga förgick under en flod af svordomar, och ryckande till sig en stor slef ur en af grytorna rusade han efter den lille stekvändaren, hvilken, till diskerskornas stora förskräckelse och den manliga kökspersonalens kamraters ogemensna fröjd, tog sin återtagsväg öfver bänkar och bord undan sin förföljare. Hans flykt var dock nära att få en snöplig utgång, ty förste tortbagaren, som hit tills från sin skrub med förnämt förakt åsett uppträdet, tyckte troligen att den lille stekpojken oförsämndhet nu började gå för långt, och i det han bortkastade mjölmått och kaffe skyndade han sig att ställa bakhåll för flyktingen. Hans uppträdande var helt och hållet oväntadt och hade helt säkert ledt till ett blodigt nederlag, om icke just i samma ögonblick, som han räckte ut handen för att gripa honom, dörren från förstugan öppnats och hofmästaren med högviktig min och gravitetiska steg inträdde. Vid hans åsyn afstannade förföljelsen som genom ett trollslag.

»Jag ville endast fråga», började denne i den mest försmädliga ton, »om monsieur möjligen behagat ändra hans excellens' mat-

tid, eller om de höge gästerna skulle vänta på hans dumma upptåg. — Oskickligare slarf har man väl aldrig sett i något kök, hvarken i Paris eller annanstädes»....

Att hans gamle motståndare skulle understå sig att inför hans undersåter så djupt kränka honom, var nästan mer än monsieur Lemartins tålmod kunde utbärda. Också dröjde det en god stund innan han kunde sansa sig och om icke hofmästarens resliga gestalt gjort ett så afskräckande intryck, torde det hafva varit ovisst om icke slevnen på nytt kommit i rörelse. Nu nöjde han sig med att sätta händerna i sidorna och med en föraktfull min medlidsamt höja på axlarna; hvarefter han långsamt vände sig om och utan att vidare låtsa om hans närvaro, gaf han befällning åt sina underhafvande att återvända till sina platser.

»Vite! Vite! Skynda er slynglar och bär upp, hvad den här trappspringaren skriker om», ropade han då hofmästaren med ett öfverlägset leende vände sig om mot dörren. — »Men hvart tog då den slyngeln vägen, som släppte kapunen i elden?» fortfor han, då hans vedersakare var borta, i det han såg sig omkring åt alla sidor. Ingen hade emellertid sett hvart pojken tagit vägen. Han hade alldeles försvunnit i samma ögonblick som hofmästaren inträdde. En af diskflickorna påstod visserligen att hon sett något svart fara upp på en röd eldflamma genom skorstenen, hvilket icke kunde vara annat än Bertil, »som alltid hade något sattyg för sig och flere gånger, så att hon hört det, läst »Fader vår» baklänges».

Det var emellertid icke rum för långa undersökningar och, under det att monsieur Lemartin, med sjelfbelåten min, upplade de ångande stekarne och smakade på de väl-luktande såserna då de upphålles i de blanka silfverskålarna, voro hans undersåter sysselsatta att bära de färdiga rätterna till den i öfre våningen liggande matsalen, der de fingo sina bestämda platser på »det stora, hästskoformiga bordet».

Detta omgafs endast på den yttre sidan af högkarmade ryggglänstolar. Ut i det inre rummet mellan bordsarmarne skulle hofmästaren, förskäraren och lakejerna hafva sina platser. Mellan dyrbara kristallskålar höjde sig skönt arbetade bordpjäser af silfver eller förgylld brons, s. k. dormons, hvilka voro

afsedda att mottaga de större stekarne, hvilka, omgifna med en krans af mindre fjäderfä och vildt, icke fingo flyttas under måltiden. Hofmästaren serverade från dem af anrättningen, allt efter gästernas önskan. Mellan dem och de spegelklädda platserna voro mindre skålar, öfverfyllda med torra aprikoser, vindböjtlar, drufvor, jordärtskockor brynta i saltspad o. s. v.

Anrättningen var verkligen storartad och hofmästaren kunde med skäl säga åt sin misslynte kollega, då denne nyfiket tittrade in genom dörren, att det icke var matlagningen allena, som utgjorde hemligheten af bordets nöjen, utan borde man, när man så mycket talade om »finhet» och »vällukt», äfven tänka på rätternas inbördes plats och den färgton, som de anslogo, på det att gästernas aptit äfven härigenom skulle retas och de förmås att äta mera och med bättre smak samt smälta bättre, — hvilka ord monsieur Lemartin icke bevärdigade med annat svar än att häftigt slå dörren igen efter sig.

Hvad som näst bordet borde ådraga sig gästernas uppmärksamhet, var den utmärkt vackra spisel i fonden af salen. Uppförd af inlagd sandsten och försedd med en fin list af den rikaste sammansättning med figurer, frukter och blomsterarrangeringar var han för sig ett verkligt mästerstycke, hvars skönhet ännu mera förhöjdes genom det sköna jagtstycke, som var måladt på eldskärmen. Denne, som var så inrättad att han kunde tillsluta den stora spiselöppningen, måste ovilkorligen ådraga sig åskådarens uppmärksamhet, så väl genom den enkelhet och otvungenhet, hvarmed djurtyperna voro tecknade som genom färgernas friskhet. Han hade också vid en föregående glad fest utöfvat den underbaraste verkan på general Stenflycht, och denne gamle krigare hade till och med velat taga på sin ed, att han såg huru det ursinniga vildsvinet rörde sig och hörde skallet af hundarne. Att generalen icke hade orätt, skulle helt visst den flygtigaste undersökning hafva visat, om än orsaken till vildsvinets rörelser icke berodde på någon dees egen åtgärd utan i stället utgjordes af Bertil stekpojkes sotiga anlete, hvilket i öfvermått af förvåning och nyfikenhet icke alltid med tillbörlig försigtighet förstod att vidröra skyddet för sitt osäkra och farliga gömställe.

Några timmar hade förflutit sedan monieur Lemartin i vredesmod lemnade rummet, och gästerna sutto i den mest uppymda sinneestämning kring bordet, under ett att lakejerna, i dragter med skimrande guld och silfverbroderier, uppbjödo hela sin örmåga, för att kringbära de mångfaldiga lesserterna eller fylla glasen med den gamlaourgognen. —

»Ma foi, ett sådant förtjusande Barsea! . . . Superbt, riktigt ragoutant», sade Laforme, i det han läppjade på sitt fyllda glas och vände sig till sin granne på höger sida, den yngre af grefvarne Höpken. »Hvilken fumet! Efter mitt tycke uppgår det visserligen icke mot detta magnifika vin, som serverades på karpastejen, — ett sådant Barcharacher! — Ah! Det har icke blott läppsmak utan en gomsmak, som man parbleu får leta efter i detta landet». —

»Man påstår också», svarade Höpken måleende åt sin grannes förtjusning, »att är amphitryon fått hundra flaskor Rotenleicher af majestätet» . . .

»Silence, messieurs!» hördes i det samma grefve Ekeblads röst öfver bordet. »General Lewenhaupt vill dricka med Er! — När en konung vill dricka någon till», fortsatte han i hvisande ton då de nedsatte sina glas, »och till på köpet vår trefriga kung, får man icke vara så distrait».

»Mon frère är då alltid full af sarkasmer» — svarade Laforme liknöjd — »han borde dock icke släsa med dem så mycket på sina vänner. — Je suis tout conterné af vår värds goda Bourgogne» suckade han derpå, i det han med en blaserad sin lutade sig bakåt i karmstolen.

»Mon ami får kanske snart samma syn, om vår gamle gynnare till höger», hvisade Höpken i det hans intelligenta ögon dextrade till och ett sligt leende spelade ring munnen. — »Och detta oaktadt han icke druckit sina 27 glas kanelbrännvin som generalen gjort då han såg vildsvinet borta på tafian hur det sprang undan för hundarne och hörde skallet». — »Men tyst, åtminstone oss nu höra, hur vår man sonderar öfversten».

»Hur var det nu min bästa öfverste Lagercrantz?» hördes från öfre ändan af bordet, general Stenflychts sträffa stämma, flottan hörde jag har fått order att hålla sig färdig . . . subsidietraktat har afslutats med Frankrike . . . en Concert med otto-

maniska porten . . . tunnor attan! . . . och en partagetraktat med Danmark, som får Liffland? säger ni, — för mycket alldeles för mycket för de mjölkhararne. — England i krig, Österrike sysselsatt med kejsarvalet. Vål, vål, min bästa öfverste, ni talar som sankte Petrus, då han ville prata sig in i Himmelriket . . . Men för tunnor attan», fortsatte han med ett hemlighetsfullt grin, »skola vi icke nu jaga mössen ur deras inbillade équilibre och jemnvigt». —

»Flottan bör vår vän amiralen der borta på hörnet bäst känna till», anmärkte Lagercrantz, småleende.

»Den matguden! . . . För djefvulen, bror Stenhöök, är du allt fortfarande på tyska botten och gör dina fördelaktiga desseiner? — Tala då någon gång med dina gamle vänner. De tro annars att du satt på grund i matsundet, ha, ha, ha . . . därför att du vimplar så förbannadt med dina brokiga klutar».

»Se då på min vän», hvisade Laforme till Svenske, som satt till venster om honom, »hur litet amuserad han blickar omkring sig, vår stränge amiral — han hatar morbleu lika mycket att tala då han äter, som han älskar sjelfva ätandet. Och att anfalla hans gammalmodiga bandrosor måtte den onde sjelf icke våga . . . »Men, mon frère», tillade han i en nedlåtande beskydderton — »man kan icke kallas en kavaljer comme il faut om man icke förstår att sätta värde på en sådan hautgout, som på den här frontignacen, hvilken vi måste tömma i botten — parbleu! Detta är annat, herr general, än simpel ratafia . . .

»Tunnor attan, min kruserlige hofjunkare», skrek generalen, som hörde de sista orden, »att tala med oss gamle om att dricka vin, vore det samma som att lära en dansk underhandlare att krängla om sekrete och separate artiklar. — Men metod och ordning i allt . . . var med en gång under gamle kungens tid då hela rådet icke kunde skilja mellan portugis och pontak — eller hur, gamle krigskamrat? . . . Det var annat slag förr i världen — man pratade och slamrade mindre med sådana här fördömda politesser och artigheter men man drack ärligt och med besked . . . Trå tunnor attan, ett sån't ölsinne bror har — inte svara en gammal vän på skålen — än en gång; — skål för salig kung!»

»Snart få vi höra hundskallet», hördes Dalins lågmälda röst ner ifrån ändan af bordet, då de gamle krigsbussarne tömde sina glas. »En förtjusande målning på den der eldskärmen», tillade han högre, »man har väl sällan sett några mera lifligt tecknade djur».

»Målning» upprepade generalen, som nu började taga hela samtalet om händer — »tunnor attan, är den icke alldeles förbannadt bra hopsatt och så målad efter naturen att den fått lif i sig... Men potz donner wetter, rör den sig icke nu igen». skrek han till — »se mans bara på hur det sakramenskade vildsvinet skjuter fart nu igen».

De yngre af sällskapet skrattade högljuddt och sågo förstulet på Dalin, som lyckats att än en gång skaffa generalen en syn på halsen och som nu med väl speladt allvar utbad sig den äran att få tömma ett glas med generalen, i det han förklarade att det väl icke kunde finnas någon kavaljer i societeten, som kunde döma i denna tvist annat än amiral Stenhöök, hvilken varit van att äfven under storm och dimma observera rörliga föremål.

Amiralen, hvilken såsom Laforme ganska riktigt anmärkt, af allt på jorden icke hatade något så mycket som prat under en god middag, och endast till följd af dagens politiska betydelse och för att icke förlora sin franska pension antagit ministerns bjudning, förklarade kort och godt »att det visst var vinet, som kom tungan och ögonen att röra sig så oförsigtigt på hans gamle vän».

»Vin hit och vin dit, din gamle sjöbjörn», skrek generalen som motsägelserna och skrattet gjorde än mera uppretad — »tåla två glas bourgogne! — mins tunnor attan på Grigsbys kaffehus i London för någon tid sedan, då käre bror såg hafvet, midt under källarsalen — Nu säger jag fuller visst, och böfveln må ta' den som nekar i kommando't, att svinet rödde sig som om det varit lifslevande».

»Sakta mes amis, quel embarras! Sätt Er ner igen min bästa general» ropade värden på fransyska, då hela bordsällskapet var färdigt att lemna sina platser. — »Je vous en prie monsieur Stenflycht! Det är en verklig synd» fortfor han då lugnet inträdt ånyo »att ej vår skicklige målare lefver, så att han kunde få höra dessa

smickrande loford. — Men vi kunna undersöka taflan efter måltiden».

»Om Stenflycht vore vildgalten och någon annan landkrabba hunden», svarade Stenhöök vresigt, »skulle jag tro att han sett rätt, ty nog har jag sett flere sådana gynnare som han i mina da'r hala undan för långhalsarne».

»Väl, väl, min bror» inföll generalen, i det han slog handen i bordet, på nytt retad af den andres lugn, »jag skall då visa både bror och dessa andra ungvalpar att här icke är fråga om några étatsraisoner och plurima vota».

»Snart visar oss generalen fullkomligt hur det gick till förr i tiden», skrattade Dalin då hans grannar fäfängt sökte rädda några glas från att falla i golfvet under generalens kraftiga åtbörder.

Värden hade emellertid vinkat till sig hofmästaren för att tillsäga honom att fråntaga eldskärmen och lemna den till generalens skärskådande, då samtalet fick en helt oväntadvändning. Generalen hade nämligen under det han uttalade de sista orden vändt sig till Svenske, och denne, som icke låtit vinglasen stå otömda framför sig, var icke i ett sådant tillstånd att han fann det lämpligt att närmare öfverväga sina ord, hvarför han svarade uppriktigt fast något oförsämdt, i det han röd af vinet med möda reste sig från bordet, »att han icke alls velat gyckla med sin höge förman, hvilket icke heller hade behöfts, då han gjorde det så bra sjelf».

Detta svar höll på att helt och hållet bringa generalen ur fattningen och Svenske hade troligen på fullt allvar fått sota för amiralens envisa motstånd och de andres skratt, om icke värden, som önskade afstyra detta obehagliga, fast på en glad partimiddag långt ifrån ovanliga uppträde, anmodat Dalin att sjunga en glad dryckesvisa, som kunde sätta gästernas upprörda känslor åter i jemnvigt.

Denne var lyckligtvis icke sen att efterkomma uppmaningen. Grannarne skyndade sig att fylla hans stora silfverbägare, och sedan han tankfullt smuttat något af innehållet, reste han sig upp. Ögonen glänste och det ironiska leendet försvann, då läparne öppnade sig och han sjöng på sitt öfverträffliga sätt:

Riddare och vänner alla,
låten onskan ej befalla,

hören Bacchi muntre slaf.
Ej i friska hjertan vreden
mer bereden
groll och hat att flamma af.

Sen hvad sköna höns och fiskar
eldigt vin, som ljuft förfriskar,
löser glada tungans band,
häfver knip i hjertegömmen.
Sku' vi tömma'n?
Bägarn opp! En tår på tand!

Se'n vi den i botten tömma
sorgen, kifvet, oron glömma.
Lifvet, ack hvad lustig dans!
Vinet skänkt det milda löjen;
våra nöjen
komma ej på dekadans!

Någon undersökning af spisen kom, ef-
den allmänna förtjusning, som följde
denna sång, icke mer i fråga. En hvar
lade sig för att vidröra ett så ömtåligt
ne, och den återstående delen af målti-
den förgick under skämt och glada dryc-
visor. Sedan slutligen skålen druckits
den gästfrie värden, partiets höge gyn-
ne, gingo gästerna ur matsalen till de
e rummen, der bord voro dukade med
och punschbålar.

»Hvad skrattar den blageuren åt nu
en?» frågade Stt Severin, i det han be-
aktade Laforme.

»Ah — c'est vrai... gamle Creutzen»,
rade general Lewenhaupt som stod bred-
l honom.

»Han frågade i går, den gamle luri-
sen» skyndade Höpken att upplysa, »huru
små vargungarne mätte i det sekreta ut-
ottet, dermed menande Ekeblad och mig
och jag svarade att de började nu att
både ögon och tänder».

Historien väckte ett ohejdadt jubel och
eneral Stenflycht skrattade, under det han
g sin gamle trätobroder, amiralen i famn,
å att det lät som dånet af en salva från
tt trepundigt batteri.

»Potsz tausend, hvad var den historien
not den om gubben Loos häromdagen»
föll Schulenberg — »generalen som gifte
ig med den rika borgmästareenkan. —
vågarne väckte åtal för det han satt en
und i vapnet, som också satt i deras
jertsköld — men han redde sig excellent

— det var endast en hynda, som han ta-
git, sade han».

Under det att de yngre af partiet fort-
satte att sjunga glada dryckesvisor, om-
vexlande med lustiga riksdagshistorier, gin-
go värden med partiets stormän för att
öfverlägga i allvarligare ämnen till de inre
rummen. De första som inträdde genom
dörren till ministerns kabinett voro den
lille, sirlige värden, med sitt egendomliga
stereotypa småleende och lifliga åtbörder
och Sveriges »vice konung», kanslipresi-
denten Gyllenberg, hattarnes främste man,
hvars högresta och ädla anletsdrag talade
lika mycket om världsmannen med det fina
umgängesvettet som om statsmannen utan
den kraftiga viljan. Efter dem inträdde
grefve Lewenhaupt, landtmarskalken, Sveri-
ges förste ädling. Hans något stela håll-
ning och högdragna fast genomhederliga
anletsdrag, stucko skarpt af mot mannen
som gick vid sidan om honom, öfversten
för Elfsborgarne, den nitiske och hänsyns-
löse ränksmidaren och partiledaren Lager-
crantz, hvars hårda och skarpa anletsdrag
och grå, lifliga ögon på samma gång ut-
tryckte den jernhårda viljan och den listiga
förslagenheten.

»Är det verkligen sant, min bäste gref-
ve, hvad ni berättade för oss der ute om
edra planer?» frågade grefve St. Severin,
i det han inbjöd Gyllenberg att taga plats
i soffan bredvid sig — »äro verkligen des-
sa finnar så avogt stämde mot Sverige att
de oupphörligt ropa att svenskarne äro de-
ras verkliga fiender som endast vilja föra
till dem krig, hunger och dyr tid?»

»Bönderna och de ofrälse prata om allt
möjligt» inföll Lewenhaupt då Gyllenberg
syntes betänka sig innan han ville svara,
»men när säga väl de ofrälse ett förnuftigt
ord om icke för att vinna penningar» fort-
for han under det att ett förnämt leende
spelade kring munnen — »lägg blott en
dukat på sidan om en bonde och man skall,
mon Dieu, förvånas öfver en besynnerlig
metamorphos».

»Tror min illustre vän på en lycklig
utgång af förhandlingarne med vår ryska
prinsessa» frågade Gyllenberg undvikande,
då den andre tycktes afvakta svar på sin
fråga. — »Och på ett krig? — Det är län-
ge sedan våra trupper voro i elden».

»Hur skulle jag väl kunna hysa annat
än förtroende för de svenska vapnen efter

de angenäma bekantskaper, som jag fått tillfälle att göra bland dess utmärkte officerare?»

»Svensken är tapper» inföll Lewenhaupt med värme »och när jag väl en gång kommer i spetsen för den finska hären, skall jag våga mitt hufvud på att vi skola marchera rakt mot Petersburg».

»Grefvens egen tapperhet betviflar väl ingen», sade Gyllenborg småleende, »men om kriget skulle gå olyckligt, kommer svaret att falla på oss. — Det är dock fåfängt att längre söka hämma lidelsen, som jäser inom nationen. På alla kaffehus, i alla gränder, i kyrkorna, öfver allt ropas på hämd för den olycklige Malcolm Sinclairs blod. — Hur tveksam och villrådig jag än känner mig sjelf i denna saken, kunna vi dock icke bida längre utan att skrida till activitet och verkligheter — men därför — ännu en gång och för den sista» afbröt han sig med ett uttryck af allvar och rörelse, i det han betraktade grefve St. Severins glatta, polerade anlete liksom ville han med en enda blick genomskåda dennes tankar — »gillar Frankrike, gillar Hans allrakristligaste Majestät, gillar slutligen Ni, herr grefve och ambassadör, att Sverige i detta ögonblick förklarar Ryssland krig?»

»Icke blott gilla vi det» svarade denne med sitt vanliga, nästan omärkliga småleende, »utan min store souverain skulle se med största undran och djupaste smärta om ett folk, sådant som det svenska, hvilket han mest af alla älskar och högaktar, icke vore mera ömtåligt om sin ära än att det skulle låta förnedra sig ända derhän, att det icke begagnade sig af en så gynnsam konjunktur som den närvarande att återupprätta sin sjunkna makt. — För öfrigt», tillade han i bestämd, nästan hotande ton, »hoppas min höge souverain att icke fåfängt hafva offrat på svenskarnes så stora summor, hvilket han gjort i förlitande på deras mod och pålitlighet. — Tiden är inne att gripa till verkligret — ett längre vacklande i mina svenska vänners hållning, skulle vara ett bevis på deras svaghet och min höge souverain får i denna händelse se sig om efter allianser på annat håll».

En lång tystnad följde på dessa märkliga ord, hvilken ingen tycktes hågad att bryta.

»Men hvar finnes en lycklig förevändning? frågade slutligen Gyllenborg.

»Sedan Gyllenstjernska affären hafva dessa fördömda mössor vackert afhållit sig från alla stämplingar», sade Lewenhaupt.

»Denna förevändning måste, om ej annat, skapas mina herrar» inföll nu Lagercrantz, »ty tiden är verkligen inne att lemna priset för handlingen. Hvad stöd hafva vi icke af Polen och Preussen? Och vår vän Tessin skrifver ju i hvarje bref om hans allra kristligaste Majestäts höga sentiment för vår nation.

»Öfversten har rätt», sade S:t Severin med ett betydelsefullt ögonkast på Gyllenborg, »Sverige lider verkligen mera af fred än krig».

»Ja, i sanning, och om blott vår Herre vill blifva neutral», tillade Lewenhaupt, »nog skola vi drifva dessa ryssar i en handvändning från Östersjön».

»Motgångar kunna likvisst inträffa», sade Gyllenborg tvekan.

»Motgångar», inföll Lagercrantz, »sådana hafva träffat jordens mäktigaste folk — mig synes det dock vara hederligare att dö som ett fritt folk, än att träla sig fram i ett eländigt och föraktadt beroende».

»Och tids nog skall Sveriges smärta taga sin början», invände S:t Severin.

»Under tjugu år hafva vi haft fred» återtog Lagercrantz i det han steg upp och stälde sig framför Gyllenborg, »och folket har mer än väl hunnit återvinna sina forna krafter. — Arméns tapperhet är icke mindre nu än förr och dess mod är upplifadt vid tanken på att kunna återtaga de förlorade landskapen — sjelfva damerna vilja ju utgå i kriget mot ryssen och friherrinnan Buddenbrock råkade i onåd hos Majestätet af denna orsak; och hur är det väl med vår fiende?» — fortfor han, då Lewenhaupt och S:t Severin genom några inkastade ord då och då uttryckte sitt gillande — »ryska folket är i grund utarmadt efter det svåra turkiska kriget. Utsuget och förtvifadt, önskar det ingenting högre än freden. Stjernstedt har ju skrifvit till oss helt nyss från Finland att deras arméer endast utgöras af pojkar och utländska äfventyrare och slutligen» tillade han med starkare tonvigt »slutligen» blev grefven tänka på, hvad hela världen vet. Om en svensk här närmar sig gränsen, skall hela Ryssland stå i uppror. Pri-

ssan Elisabeth, en gång vorden kejsarin-
a, skall ingenting högre önska än att till
ock få lemna ifrån sig åt svenskarne
ide Estland och Karelen, kanske själfva
t Petersburg . . . ja, hvem vet om icke
ll och med ett eller annat guvernörskap
unde uttänkas för den svenske statsman,
om så kraftigt förstätt att stödja hennes
ntressen».

Det var en egendomlig, öfvertygande
åtalighet, som låg i Lagercrantz' ton.
Han lemnade icke heller någon svag-
het, något själslyte hos den som han
ille vinna för sina syften orördt. Fre-
telsen med guvernörsskapet, för den få-
änge, fast i grunden rättänkande, kansli-
residenten skickligt framskjutet vid sidan
f den fosterländska egenkärleken, utöfvade
ckså en märklig verkan och det var med
n långt mindre tvehågsen min, som Gyl-
enberg, sedan han slutat, framställde några
natta invändningar om den rådande pen-
ningbristen och svårigheten att finna en
ssande förevändning att få saken på tal
som riksdagen.

»Säg mig då min bästa grefve och am-
assadör», frågade han slutligen, då alla
ans skäl tillbakavisats, »hur mycket pen-
ingar kunna vi räkna af Frankrike i det
fgörande ögonblicket?»

»Femtontusen écus, allra minst».

»Femtontusen écus», upprepade Lager-
crantz, »denna summa räcker till för både
adeln och presterna».

»Men borgare och bönder?»

»Bah! — Några nya privilegier för
råmarpaket och fri bränvinsbränning för
önderna — voilà tout».

»Städse lika snabbtänkt, min bästa öf-
verste», sade Lewenhaupt med ett beun-
rande ögonkast. — »Bland den yngre
adeln är ni verkligen min bästa vän och
är icke säga nej om jag ber Er följa
mig, då jag går mot ryssen».

»En för stor ära åt mig herr grefve
och landtmarskalk», sade denne i det han
med en själfbelåten min bugade sig. —
»Alltså återstår blott den lämpliga före-
vädningen» återtog han derpå, »och den
torde icke vara svår att finna».

»Denna åtager jag mig» sade S:t Se-
verin; »men efter saken således herr öf-
verste nu synes afgjord, borde icke vår vän
i Finland få sina instruktioner?»

»Är då detta nödvändigt? — Ju min-
dre man skrifver dess bättre».

»Mon frère har rätt» sade Gyllenberg,
»men min vän generalen tror ännu att allt
beror på den ryska underhandlingen och
hemsänder grufliga jeremiader».

»Skulle icke baron Meijersdorff afresa
för majestätets räkning till Finland?»

»Vår nådige konung befalde så», sade
Lagercrantz med ett egendomligt småleende — »men som han var nödvändig här i
voteringen — så skingrade jag Hans Maj:ts
höga svartsjuka — tack vare den här finske
ynglingens galna upptåg och galante-
rier — och vår nådige konung tror nu att
denne är en långt farligare medtäflare än
baronen om den skönas gunst. — För öf-
rigt tyckes han återvända till sin gamla
kärlek» fortfor han småleende, »hvilken nu
lär komma att förlänas en verklig grefvinne-
titel . . . af Hessenstein . . .

»A propos denne finske adelsman» in-
föll S:t Severin afbrytande — »vore icke
han lämplig till budskickningen? — Han
tillhör ännu icke öppet partiet, känner språ-
ket och folket?»

»Biskop Juslenii systerson, vår argaste
motståndares nära släktunge, den gamle hol-
steinske tvärviggens son, en ung sprakfåle,
som icke kan styra sina känslor efter nå-
gra glas svagt vin».

»Ah, bah, min bästa öfverste», föll Gyl-
lenborg i talet, »jag har känt mången yster
riksdagsfåle som, obändig på fastande mage,
blifvit allt mera betsettam då han en tid
bortåt fått fylla magen med de förnämas
mat.

»Han är både envis och häftig som alla
af blandad ras och gör sig en ära i att
endast, som han säger, räkna sig till kun-
gens parti».

»Enfin, det beror på metoden, min bä-
ste öfverste», inföll S:t Severin småleende,
»en ung adelsman, som skall korrumperas,
måste anses som en blyg flicka, hvars oskuld
i orden respekteras under det man som bäst
priverar den». Vi skola kalla hit baronen,
som närmare torde känna vår man».

»Han börjar blifva en smula besvärlig
denne yngling med sin rättframhet» sade
Lewenhaupt, då Lagercrantz närmade sig
dörren, »och vi hafva ingen annan att
skicka. Om han samtycker, vore det en
god ekonomi med partiets krafter».

I rummet utanför syntes gäsferna grundligt hafva anticerat på kommande lyckligare tider, då friheten icke längre skulle få någon gräns; och det var endast enstaka ord som kunde genom sorlet uppfattas af det tal som Schulenberg stammade fram, under det han med båda händerna höll sig fast i bordet.

»Mätte vi hemföra den sköna Elisabeth.... mätte vi sätta henne på tronen.... mätte vi hemföra henne till vår tron?....

»Har man väl hört maken till fiskmäse i stormby», hickade amiralen från sin länstol »stufva ner honom bakom i krutduken, bussar».

»Mätte prinsessan Elisabeth... fara till blåkulla med alla generaler och amiraler», fortfor den andre i det han mödade sig att bringa sin peruk i ordning, hvilken fallit bak i nacken och blottat hans röststripiga hår.

»Silence, mes amis» ropade Laforme i det samma, »men se på baronen, så trist — har mon ami fått någon förnäm tjänst eller fruktar han att jag vill forcera mig till någon gunst?»

Den tilltalade vägde fram och åter på stolen, under det han oupphörligt pratade och fäktade med armarna mot Svenske, hvilken på samma gång han var fullkomligt främmande för det som hans vän yttrade, uppmärksamt tycktes lyssna till hans tal.

»En sådan fördömd otur» skrek baronen — »ett sådant todos — många matadorer på hand och miste alltsamman för en lumpen sexa — verte bleu, endast en klöfversexa....

»Kanslipresidenten ropar på baron Meijersdorff» skreks nu i korus från dörren.

»Kanslipresidenten må ropa — har jag då icke rätt att chagriner mig öfver ett sådant coup» återtog han, utan att bry sig om ropen. »Ganska lyckligt i början. — Min vän här förlorade ansenligt — afbryt mig icke — du vardt bete och jag fick god entrée. — Ma foi, entrée i spader — köpte så spadillen, bastan, kungen, knekten, damen — nej icke damen — så manillen, damen och sjuan — dem hade jag förut — alltså hade jag sju matadorer på hand — när jag fått cinqes premiers var jag dock icke nöjd utan gick på Todos och detta chagrinerar mig jusqu'au dernier soupir — usque ad cineres — behöll därför klöfversex och då kom min vän här med knekten,

som jag tänkte längesedan vara ute och couperade mig. — Todos fick jag betala — men beten gick och femtio dukater dertill».

»Femtio dukater, quelle bagatelle!» läspade Laforme, medlidsamt ryckande på axlarna då Svenske jakade till baronens tal. — »Femtio dukater fick min kammartjenare häromdagen för en agreable nouvelle — men otur i spel, mon frère, är tur i kärlek och när gueridonerna sätts fram för afskeds processionen» fortfor han, i det han hjälpte baronen att komma till dörren, »kan ju mon ami förse sig med två gånger den summan af partipengar — tag afsked af vår älskvärde värd två gånger — det gör, ma foi, vår vän generalen alltid — och Schulenberg negligerar icke en gång hofmästaren — tag åt botten i skålen — men peruken något mer framåt och nu en avant!»

»Stackars vår vän» sade Dalin skratande, då baronen stödd på Laformes arm gick förbi honom, »nu torde han hafva svårt att rätt skilja på gomsmaken och läppsmaken. — Vår finske vän har ju riktigt satt skräck i vår tappre hjelte».

Hade icke ljudet af hans ord förtagit af det buller som i det samma uppstod derigenom att Höpken föreslog skålen för partiet, hade troligen baronen icke varit sen att protestera åtminstone mot senare delen af omdömet. Nu deremot nickade han endast belåtet åt de kvarvarande vännerna, hvilka samlades kring bålet, och försvann genom dörren —

»En rätt och sannskyldig undersåtes kärlek», började Höpken sitt tal för partiet, »är den dyrbaraste klenod, det ädlaste ting, den behagligaste rikedom, den största skatt, den afundsvärdaste lott, det starkaste fäste, det pålitligaste värn, som öfverhet egen kan... När öfverheten ser mera på sin makt, sin myndighet, sitt herravälde, sin höghet, sin ära och glömmar undersåtarnes kärlek, förkofring, välgång, lycksalighet, då finner hon fuller ingen framgång, makt eller storhet...»

Talet, som fortgick under de andre gästernes bifallsrop en lång stund, var ända till slutet, som Dalin dagen derpå uttryckte sig, öfverströdt med sirliga och retoriska blomster. Det dröjde också många år innan såväl detta som festen i öfrigt, med dess stora »solenhetet» glömdes af de män som deltagit i hennes firande. (Forts.)

Arbetarens lördagskväll.

(Folkvismelodi).

Det är så stilla i dal och lund,
aspens krona det susar sakta;
en se på månen, som gör sin rund
ring jord och himmel — och allt skall vakta!
vad dock den gubben är rar och snäll,
om orkar vaka en lördagskväll.

Men jag får sofva mig hvil'd en gång
Och sträcka ut mig från veckans möda,
Och drömma sedan om sol och sång,
Om liljor hvita och rosor röda
Och om min flicka, som är så snäll.
Ja! Gud ske lof — det är lördagskväll.

Arbetat har jag den långa dag
Och svettat ut både lust och smärta,
Och hjertat slår sina lugna slag;
Jag känner knapt, att jag har ett hjerta.
God natt, all' världen! Var tyst, var snäll!
Och slumra in — det är helgdagskväll!

ONKEL ADAM.

Boknyheter.

Freitag, G., Förfäderna. Roman. D. 1—3.
Ingo, Ingraban, Kungsfoglarnes näste.
(Gefle 1875. Pris: 1, 2: 3 kr. 50 ö.,
3: 3 kr. 50 öre).

»Deutschlands Ahnen» har i förf:s fä-
ernesland väckt stort uppseende och i hög
rad tillvunnit sig den läsande allmänhe-
dens bifall. Måhända icke så mycket för
pprännings nyhet — ty denna är lånad
än Eugène Sue's »Mystères du peuple» —
men mera genom utförandets sorgfällighet
i tjänar också arbetet denna uppmärksam-
het. Gustav Freitag är bland alla sitt fo-
terlands författare säkerligen den bäst ut-
rustade att skriva Tysklands odlingshisto-
ria i romanform. Allvarliga studier har
han, som bekant, gjort under en följd af
år i sina »Bilder aus dem Leben des deut-
schen Volks», och som romanskriptställare
utmärkte han sig redan tidigt genom en
kärleksfull behandling af enskildheterna och
en fin uppfattning af det för tyskens skap-
lyne egendomliga i inre och yttre lif.
Han genomföra sin plan, att i en följd
af berättelser, vändande sig kring en enda
ägts öden, gifva en romantiserad skildring
af tyska folkets historiska och inre utveck-
ling under en följd af sekler, så har han

utfört något verkligen monumentalt i ro-
manväg. Men Freitag är i år sextio år,
och man kan således åtminstone hysa tvif-
velsmål om huruvida det skall lyckas ho-
nom att fullborda sitt storartade utkast.

I de hittills utkomna delarne visar förf.
sig såsom en förträfflig skildrare, ypperligt
förtrogen med allt hvad som i vidsträckt
mening kan kallas tidskostymen och äfven
ofta lycklig i att fatta kärnpunkten af det
skildrade tidehvarfvets anda. En anmärk-
ning kunde man framställa mot hans gamle
tyskar, vare sig de lefva år 357, 724 eller
1003, att de nämligen äro mycket språk-
samma och ej sällan hålla tal, utarbetade
efter alla retorikens regler. Detta talande
och den stora förkärlek för utmålandet af
alla bisaker som utmärker Freitag göra
att handlingen ej alltid skrider så raskt
framåt som önskligt vore, utan att man
derför kan säga att dessa berättelser lida
brist på handling.

Öfversättningen utmärker sig genom en
ovanlig finhet i utarbetningen, en ton och
hållning som utmärkt motsvara originalets
genom sin kraft och målände enkelhet. Det
är endast sällan man har tillfälle att i vår
litteratur se ett så konstnärligt utfördt
arbete.

Hofberg, H., Svenskt biografiskt handlexikon. H. 11 & 12. (Sthm 1876. Pris: 75 öre häft.)

Vi ha ansett oss böra omnämna att det nya dubbelhäftet, det första som i år utkommit, fört det välkända och spridda arbetet så långt som till *Soop*, och att således utsigterna till dess snara fullbordande äro fullkomligt tryggande. Utgifvandet har i öfrigt fortskridit med särdeles berömlig snabbhet, då man besinnar att början utkom på hösten 1873, och att arbetet har en enda författare. Synbart är också bemödandet att göra det så rikhaltigt, kortfattadt och riktigt som möjligt, i det att anledningarna till anmärkningar blifvit allt färre, ju längre verket gått framåt. Naturligtvis fordrar man ej af ett dylikt uppslagsarbete utförliga lefnadsteckningar eller nya synpunkter för framstående personers bedömande, endast hufvudsakliga och säkra uppgifter. En af sina mest lockande egen-skaper har verket genom den mängd biografiska data öfver samtida det innehåller, och hvilka mestadels för första gången offentliggöras. Äfven de nu föreliggande häftena meddela talrika sådana, t. ex. *Prytz, H. O., Qvanten, Qvarnström, Raab, A. C., Rabe, Rabenius, O. M., Regnell, Retzius* (flere), *Reuter Dahl, Reuterskiöld, Ribbing, S., Ridderstad, Rietz* o. s. v. ända till *Sohlman*. Med två ytterligare dubbelhäften, hvilka utkomma i år, afslutas det nyttiga arbetet, som förtjenar att egas och brukas af alla bildade svenskar.

Aldrich, T. B., Noveller, öfvers. af A. Hamilton och M. A. Goldschmidt. — *Eggleston*, Verldens undergång, öfvers. af M. A. Goldschmidt. (Sthm 1875. Pris: 2 kr. 25 ö.)

Föreliggande del utgör den tredje af det förtjenstfulla novell- och romanbibliotek, hvars utgifvare är dr. Goldschmidt. Vi lära här känna två nya amerikanska författare, båda af afgjordt humoristisk prägel, men ingendera af det allra mest framstående slaget. Den amerikanska humorn har, med all sin friskhet, en viss benägenhet att gestalta sig stereotyp hos olika författare, i synnerhet om de ej tillhöra första klassens. Detta är ganska märkbart hos den först nämnde af de här representerade,

hos hvilken putset synes vara den ständiga källan för humor. Stundom är detta narspel af väl grof art, såsom när en ungeherre idkar »stumme Liebe» med en hänförande lindanserska, som sedan befinnes vara en pojkslyngel. Men i andra fall är knepet luftigt uppfunnet och väl genomfördt; vi erinra om den första af de små berättelserna, om den fantasiburna Marjorie Daw. Tolkningen är, såsom man har rätt att vänta, särdeles förtjenstfull.

Spielhagen, Fr., Rosa på herrgården. Novell. (Sthm 1875. Pris: 1 kr. 50 ö.)

Det synes allt mer blifva ett faktum att Spielhagen tillhör antalet af vår romanläsande allmänhets gunstlingar; och han förtjenar det utan tvifvel bättre än många andra. Der går genom allt hvad han skriver en anda af idyll, af kärlek för naturen, af älsklighet och sedlig friskhet, som behagligt fläktar läsaren till mötes, ungefär som det friska sommarsuset i en vänlig löfsal. Äfven den lilla berättelse vi här omtala utgör intet undantag från detta förhållande. Det är en liten uppfriskande skildring ur tyskt landtliif, med sina konflikter, det är sant, men också med dens lösning i glädje och kärlek. Öfversättningen läses med nöje.

Lie, Jonas, Tremastaren »Framtiden» eller folkliif i böga norden. Från norska af M. A. Goldschmidt. (Gefle 1875. Pris: 1 kr. 75 ö.)

Titeln ger en antydning om hvad denna novell egentligen har att bjuda på. Det är skildringar ur folkets lif uppe i Nord-landen och Finmarken, bilder från stranden och fjällen, med fiskare, lappar och handelsmän till personer. I det stora hela kan man just ej säga att teckningen är tilldragande, ehuru sannolikt förträffligt naturtrogen. Hela skådeplatsen befinnes sig i för torftiga andliga vilkor: ingen rörlighet, ingen mäktig lidelse, intet dramatiskt lif! Till en viss grad är väl felet att söka i berättelsens lösa sammansättning, i det den saknar någon kärnpunkt och i öfrigt är klen hopkommen. Episoder dyka då och då upp för att sedan spårlöst försvinna, och sjelfva sättet att berätta har något ryckande, något ojemnt

n i synnerhet i början verkar otrefligt. I ett ord, motiven äro ej synnerligen vande och hade åtminstone fordrat en mer lägsen formel behandling för att komma till sin fulla giltighet. Deremot finnas perliga natur- och folklifsbilder inströdda överallt i berättelsen, som därför gör ett vervälgande etnografiskt intryck och låter oss ana att förf:s erfarenheter, afklädda i novellistiska hölj, skulle varit än annamare att läsa. Öfversättningen, hvilken säkerligen erbjudit ej få svårigheter, såsom man kunde vänta af en så skicklig hand, utmärkt.

Engeström, Lars von, Minnen och anteckningar, utg. af Elof Tegnér. Första bandet. (Sthm 1876. Pris: 4 kr. 50 ö.)

Säkerligen till öfverraskning för de flesta har detta arbete nyligen framträtt. Man kände af gammalt att Carl XIII:s och Carl XIV:s utrikesminister var stor bokman och flitig antecknare; men att han senare sysselsatt sig med att på sin höga lärdom samla och anteckna sina minnen i en långvarig, hedrande och för fäderneslandet gagnarlig lefnad var sannolikt ej känt för många. Först i fjor då den römde författaren Kraszewski i polsk öfversättning utgaf en del af hans anteckningar, erhöi man kunskap om tillvaron af dessa; och det har nu genom hans sonens medgifvande blifvit den nye utgifvaren möjligt att meddela dem i deras helhet. Likväl må medgifvas att, sådana Engeströms minnen nu föreligga, de i ej obetydlig mån sjelfva utgöra ett samlarverk af stor förtjenst; ty utg. har ej blott regerat och till stor del från franska öfversatt hans handskrift, utan äfven månglidit riktat och belyst denna med utdrag af författarens på många ställen spridda anteckningar samt ur hans och hans sam-

tidas brevexling, officiella arbetstycken o. s. v.

Sådant arbetet i sin första del visar sig, kan det sägas bilda en mellanlänk mellan utarbetade memoarer och stödda anteckningar. Det eger därför hela de senares friskhet och uppträder icke med de anspråk som de förra, men företer dock tillräckligt sammanhang och likformighet för att låta läsa sig med nöje. Hvad innehållets värde vidkommer, är det ej lätt att i korthet yttra sig derom. På det hela förekommer det oss som om det anekdotiska och karakteriserande elementet varit hufvudsak för förf., och att hans anteckningar följaktligen hafva intresse egentligen som tidsskildringar. Någon ledande öfverblick af tilldragelserna har han ej syftat att lemna, och han inlåter sig därför ej heller i några djupsinniga politiskt eller filosofiskt-historiska funderingar. Under sina beskickningar i Wien, Warschau och London har han äfven varit en flitig iakttagare, och hans minnen ega således vigthet äfven för utlandets historia. Sant är att mycket smått och jemförelsevis obetydligt följt med; men äfven detta kan i sin mån anses betecknande för er tid, i hvilken småsaker spelade en så stor roll på det politiska området.

Utom ett väl skrifvet förord, egnadt åt framställandet af Lars von Engeströms betydelse som person och statsman, eger detta verk af utg. hand ett vidlyftigt personalregister, hvars utarbetande företett ej ringa svårigheter, i anseende till de många förekommande utländska namnen, samt en samling bilagor, för vidlyftiga att införas under texten. Delen åtföljes äfven af förf:s porträtt, ett särdeles godt kopparstick från förra århundradet, å nyo aftryckt, samt fyra färgtryckta planscher öfver svenska hofdräkten under det här omhandlade tidehvarfvet.

—EN.

Den förälskade tordyfveln.

(Efter REINICK).

»En serenad jag hålla vil,
Tänd, lyssmask, din lanternan!
Mig till tulpanen för, ty der
En fluga bor, min hjertanskär,
Hon hör min sång så gerna».

Tordyfveln så, en sjelfkär narr,
Med sprättig min han klär sig,
Och, se'n han rocken putsat har
Och glättat sina vingars par,
Han strax på väg beger sig.

Der hemma på sin gula stol
Skön fluga satt helt prydligt,
Hon drack sin dagg med blomsterdoft,
Åt dertill något frömjölsstoft
Och hade rätt gemytligt.

Då sken det genom väggen röd —
Den väggen har den gåfvan —
Då hörs der surr, då hörs der brumm,
Då vacklar hela flugans rum,
Tordyfveln satt deroftan.

Skön fluga tänker: »Gamle narr,
Dig skall jag lagen läsa!»
Och listigt gjuter hon på stund
En droppe dagg så stor och rund
Uppå tordyfveln's näsa.

Den arme sjönk i gräset ned,
Men tog det alls ej illa:
»Ack tänk, den allrakäraste
Så rar en dryck mig ville ge,
Men råkade den spillas!»

Skön fluga går till ro och tror,
Den kommer nu ej åter.
Då hörs der surr, då hörs der brumm,
Då vacklar hela flugans rum, —
Tordyfveln han kom åter.

Skön fluga tänker: »Vänta du,
Jag skall i takt dig svänga!»
Från vägg till vägg hon far med fa
Och hela huset börjar snart
Som för en storm att kränga.

Tordyfveln störtar ner igen,
Men snart han åter kom sig.
»O je, hvem är dock säll som jag!
Hon i min sång fann så behag,
Att rent hon blef utom sig».

På nytt hörs surr, på nytt hörs bru
Igen tulpanen gungar.
Då störtar sig skön fluga ut,
Med sina vingar sjelf till slut
Tordyfveln ned hon slungar.

Dock hemtar han sig från sin skräc
»Så säll som jag är ingen!
Hon ville just mig ge en kyss,
Då jag, min dumma åsna, nyss
Kom henne under vingen!»

»Nu, lysmask, släck din fackla ut,
Man intet bör förspilla,
I morgon vi behöfva den,
Då komma tidigt vi igen,
Hon blir så glad, den lilla!»

A. M. LINDFÖR

Följande böcker hafva under förlleden månad kommit redaktionen tillhanda resp. författare och förläggare och skola med snaraste anmälas:

Verldslitteraturens historia, andra bandets nionde häfte, bearbetad och utgifven af *Arvid Ahnfelt*.
Pascarèl, roman af *Ouida*, senare delen, öfversättning af *C. F. Bagge*.
Våra fördomar I. Indelta armén och indelningsverket.

C. J. L. Almqvist, hans lif och verksamhet af *Arvid Ahnfelt*.

Rättstafningsreformen och Svenska Akademiens tre uppsatser af I.

Rolands dotter, skådespel i 4 akter af *H. d. nier*, öfversättning af *Edvard Bäck*.

Obs.! De af månadsskriften *NU's* läsare som intressera sig för dess framgång och verka för dess spridning bland sina bekanta erhålla ett friexemplar för hvar ny prenumerant de förskaffa månadsskriften. Vidare meddelar på begäran i brefväxling expeditionen af månadsskriften *NU*, 44 Vesterlånggatan, Stockholm

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften *NU* finnas salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens och samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

Trädet på torget.

Arma telning lilla, nyss i skogen spirad
Upp ur bädd af vilda smultronblommor sirad,
Nu du står på torget, sandbeströdt och krattadt
Och af höga, hvita murar omkringfattadt.

Ej i tjärnens spegel får du dig betrakta,
Höra räpniln porla under mossan sakta,
Låta sångens fogel vid ditt hjerta bygga,
Vallbarns söndagstankar trofast öfverskygga.

Nu du står och trånar här bland grus och stenar,
Stundom hvassa saxen stympar dina grenar;
Knappt de skygga hjertblad fram ur höljet bryta,
Förrän damm fördunklar deras rena yta.

Stadens flärd och oro stämmer kring dig möte,
Synd och sorger hviska här i qvällens sköte.
Knappt din gröna brudkrans första gång blir bunden,
Förrän stoftet sudlat den i knopningsstunden.

Derför som af blygsel späda kronan svigtar,
Då för blomstermästarn du ditt öde biktar,
Ack, med fläckad fågning, fremling och allena,
Skyld i dina lockar liksom Magdalena!

CARL SNOILSKY.

Den Fredlöse.

Dramatisk Dikt i en akt af *August Strindberg*.

Uppförd på K. Dram. Teat. 1871.

PERSONER:

THORFINN.

VALGERD.

GUNLÖD.

GUNNAR.

ORM.

Bipersoner.

På Island omkring 1100.

*stuga. Dörr i bakgrunden. Vind-
hillslutna med träluckor. Vägghasta
, med högbanken på venstra sidan.*

*Högbänkstolparne sirade med bilder af Odin
och Thor. Eld på ärilen, midt på golf-
vet. I taket rökfång. Väggbjelkarne be-
hängda med saxsvärd, yxor och sköldar.*

GUNLÖD står vid det öppna vindögat och blic-
kar utåt. Genom detsamma skönjer man hafvet, be-
lyst af norrsken. VALGERD sitter vid ärilen och
spinner.

VALGERD.

Stäng vindögat!

GUNLÖD tiger.

VALGERD.	en djup sorg. Den skall bära sto och stor glädje.
Gunlöd!	
GUNLÖD.	GUNLÖD <i>efter något u.</i>
Du talade, moder!	Jag skall glömma.
VALGERD.	VALGERD.
Hvad gör du?	Allt?
GUNLÖD.	GUNLÖD.
Jag ser på hafvet.	Jag skall försöka!
VALGERD.	VALGERD.
När skall du lära dig glömma?	Vill du glömma din faders hård!
GUNLÖD.	GUNLÖD.
Tag från mig allt — men låt mig behålla minnet!	Den har jag glömt!
VALGERD.	VALGERD.
Se framför dig, eller stupar du!	Vill du glömma att det var e då din faderneboning stod vid Bråstrand, att sunnan qvad visor i e gen, när isbandet gick upp, och g doftade och finkarne qvittrade i linde Baldersbrå vyssjade dig till sömn på nan äng — vill du glömma detta, i nu hör skrakarne klaga på de nakna ren och nordans snöstormar tjuta de krumpna dvergbjörkarne?
GUNLÖD.	GUNLÖD.
Du sade rätt: tre vintrar, ty här blef aldrig sommar.	Ja!
VALGERD.	VALGERD.
När drifisen smälter blir det vår!	Vill du glömma att du haft en b domsvän, som din far slet dig ifrån, att rädda dig undan hvite Krist!
GUNLÖD.	GUNLÖD <i>med förtviflan.</i>
Norrskenet smälter ingen is!	Ja! Ja!
VALGERD.	VALGERD.
Ej dina tårar heller.	Nu gret du.
GUNLÖD.	GUNLÖD <i>förvirrad.</i>
Du såg mig aldrig gråta.	Det gick någon på svalen. Kansk är kommen hem!
VALGERD.	VALGERD.
Jag hörde det, och så länge du gör så, är du barn.	Vill du nu dagligen minnas, utar rar, att vi bo i de eviga isarnes flyktiga från Svea rike och här hota kristnamännen, ehuru vi ej äro bl derför att vi ej vilja låta oss döpas kyssa biskopens hand. Har du talat någon af de kristne sedan vi kommo
GUNLÖD.	GUNLÖD <i>efter en paus.</i>
VALGERD.	Nej! — — — Säg, moder, är det att far skall bli jarl på Island?
Nej, nej! Göm henne som det dyraste du eger! Kornet får icke ligga ofvan jord, om det skall bli ax och kärna. Du har	VALGERD.
	Låt det ej bry dig, barn!

GUNLÖD.

Ack! Då fruktar jag han kommer att
ålla illa med de kristne?

VALGERD.

Fruktar du?

GUNLÖD.

Det går någon derute.

VALGERD *orolig*.

Såg du draken på fjorden i morse?

GUNLÖD.

O ja! Det är ett sällspordt nöje!

VALGERD.

Bar han Thorfinns märke?

GUNLÖD.

Det kunde jag ej skönja.

VALGERD.

Tag dig i akt flicka!

GUNLÖD.

Är det i qväll jag får gå ut?

VALGERD.

I morgon, det vet du.

GUNLÖD.

Moder!

VALGERD *i det hon går ut*.

Se efter elden!

GUNLÖD *ser en stund efter
modern, derpå tar hon för-
sigtigt fram ett kors med Je-
susbild, ställer det på hög-
bänken och faller på knä.*

Krist! Krist! Förlåt mig denna lögnen
jag sade. *Springer upp, då hon ser bilderna på
högbänkstolparne.* Nej, jag kan icke bedja
då de stygga bilderna se på mig. *Hon sö-
ker en annan plats.* Helige Sankt Göran och
heliga — — — ack, att jag ej skall min-
nas hur biskopen kallade henne — Gud!
Gud! — Kasta mig icke i skärselden för
denna syndens skull — jag skall bedja
hela den långa svåra bönen på munk-
språket — credo — credo — in patrem
— ack, jag har ju glömt den också —
jag skall skänka fem stora vaxljus åt Guds
moders altare nästa gång jag kommer till
kapellet — credo in patrem omnipotentem
— *kysser ifrigt korset.*

Sång utanför, beledsagad af citterspel.

Och riddaren for uti österland,
att bedja för kärestan sin,

O Krist, tag jungfruns själ i din hand,

I himmelrik för henne in! —

Jag kommer väl åter när linden hon blommar.

I somrarne tvenne han dröjer qvar,

Der näktergaln sjunger i qväll,

Och messor han håller båd' nätter och dar

I heliga grafvens kapell —

Jag kommer väl åter när linden hon blommar.

När palmerna knoppas vid Jordans strand,

Då ber han en bön till sin Gud,

Att åter få vända hem till sitt land

Och trycka i famnen sin brud.

Jag kommer väl åter när linden hon blommar!

GUNLÖD *som vid sångens bör-
jan sprungit upp och lyssnat
dertill, går efter dess slut till
dörren och skjuter för bom-
men; men gör detta så lång-
samt att Gunnar hinner kom-
ma in.*

GUNNAR *inträder, klädd som
korsriddare, med cittra på
azeln.*

Omfamning.

GUNLÖD *sliter sig lös och går
mot dörren.*

GUNNAR.

Du är rädd för mig — hvad är det,
Gunlöd!

GUNLÖD.

Så tog du mig aldrig i famn förr.

GUNNAR.

Vi voro barn då!

GUNLÖD.

Du har rätt — vi voro barn då. *Paus.*
Hvad betyder den der silverfalken du bär i
skölden. Jag såg honom i morse på din drake.

GUNNAR.

Du såg min drake, du kände min
sång, och du ville ändå stänga dörren för
mig; hur skall jag förstå dig, Gunlöd?

GUNLÖD.

Ack, fråga mig ingenting, jag är så
underlig till mods; men sitt ner och låt
mig tala vid dig!

GUNNAR *sätter sig.*

Paus.

GUNNAR trycker henne i sin famn.

Gunlöd! Gunlöd! Har snön fallit så tätt, att minnet frusit bort? Sjelfva jökuln derute kan ju gråta eld, och du är kall som en snövind; men tala — tala! — Hvarför är du här, hvad har händt?

GUNLÖD.

Svårt har händt, värre kan hända, om du stannar längre — *springer upp*. Gå innan min far kommer!

GUNNAR.

Tror du jag släpper dig nu — jag, som sökt dig i långa år? Då jag ej i hemlandet kunde finna dig, gick jag att i strid med saracener och blåmän söka dig på andra sidan grafven, men min tid var ej kommen, och då det blef vår fjerde gången efter vår skilsmessa, fick jag höra att du fans här. Nu har jag dig, och du vill att jag skall lemna dig ensam i detta hedningamörker!

GUNLÖD.

Jag är ej ensam!

GUNNAR.

Din far älskar dig ej — din mor förstår dig ej och båda äro hedningar.

GUNLÖD.

Jag har kristna vänner!

GUNNAR.

Du blef då kristen, Gunlöd! Den heliga jungfrun har hört min bön.

GUNLÖD.

Ja! Ja! O, låt mig kyssa korset du bär på din axel, det har du ju fått vid den heliga grafven?

GUNNAR.

Och nu ger jag dig den kristna broderskyssen, den första, Gunlöd, du fått af mig.

GUNLÖD.

Du får aldrig kyssa mig mer!

GUNNAR.

Men, säg mig, hur blef du kristen?

GUNLÖD.

Först trodde jag på min far — han var så stark; se'n trodde jag på min mor — hon var så god; sist trodde jag på dig — du var så stark och så god och

— så skön; och när du for bort, stod jag så ensam — mig sjelf kunde jag aldrig tro på, ty jag var så svag. Då min-des jag din Gud, som du så ofta bedt mig älska — och jag bad till honom.

GUNNAR.

Och de gamle gudarne?

GUNLÖD.

Dem har jag aldrig kunnat tro på, fastän far har befallt mig det — de äro så onda.

GUNNAR.

Och hvem lärde dig bekännelsen och gaf dig Kristusbilden?

GUNLÖD.

Biskopen.

GUNNAR.

Och det vet ingen?

GUNLÖD.

Nej, ingen, ty jag har måst dölja det för min mor, och det oroar mig ofta.

GUNNAR.

Och din far gömde dig här, att ej de kristna skulle se dig?

GUNLÖD.

Ja, och nu är han på väg från Norge, der han skaffat folk, ty han vill bli jarl på ön!

GUNNAR.

Det förbjude Gud!

GUNLÖD.

Ja — ja — men du får ej dröja, ty han väntas hem i qväll.

GUNNAR.

Nåväl, der bortom Hjørleifsnäset ligger min drake; ut till hafs! Det blåser landvind, och innan första hanegället äro vi vid Orkney.

GUNLÖD.

Ack ja!

GUNNAR.

Snart äro vi i Östergötland; der står sommaren ännu grön, och der skall du bo på min borg, som jag byggt der din faders gård låg!

GUNLÖD.

Står den ej kvar?

GUNNAR.
han blef uppbränd.

GUNLÖD.
de kristne?

GUNNAR.
är så ifrig, Gunlöd.

GUNLÖD.
vände jag heldre då vore hedning.

GUNNAR.
du säger du, flicka?

GUNLÖD.
låt mig! Förlåt mig! — Jag är så
lynnnes — och när jag ser de from-
stna fara fram så —

GUNNAR.
a din tanke, den är gudlös. Ser
na krans?

GUNLÖD.
r tog du den?

GUNNAR.
känner dessa blommor, Gunlöd?

GUNLÖD.
ha vuxit i min faders örtagård;
dem?

GUNNAR.
na — men hvad behöfver du dem,
essa?

GUNLÖD.
skall se på dem, när den långa
kommer: granen skall minna mig
gens grönska och sipporna på den
melen.

GUNNAR.
äro ju vissnade.

GUNLÖD.
tänkte jag icke på!

GUNNAR.
före följ mig från detta förfärliga
bort der vår barndom flydde och
fri som fogeln bland blommor och
och värme! Du skall ej behöfva
dig till Herrans tempel när klockan
till sabbath. O, du skall se den
kan med det hvälfda taket och de
elargångarne och höra djeknarnes
biskopen tänder virak vid högäl-
Der skall du fira din gudstjenst

med de kristne — och du skall få se att
ditt hjerta skall glömma allt!

GUNLÖD.
Skall jag fly från min mor?

GUNNAR.
Det skall hon förlåta dig en gång.

GUNLÖD.
Men min far skall kalla mig feg, och
det får han ej.

GUNNAR.
Det må du lida för din tros skull.

GUNLÖD.
Thorfinns dotter var aldrig feg.

GUNNAR.
Din far älskar dig ej och skall hata
dig, när han blir kunnig om din omvæn-
delse.

GUNLÖD.
Det må han göra — men han skall
aldrig förakta mig.

GUNNAR.
Nu är du feg, Gunlöd!

GUNLÖD.
Nej! Är det ej större att bära hans
hat än att fly hans förakt!

GUNNAR.
Du dagtingar med din kärlek, Gunlöd!

GUNLÖD.
Kärlek?! — — — Jag minnes min am-
ma berättade: det var en jungfru, hon hade
en vän, som for bort, sedan var hon aldrig
glad mera, hon satt blott och sömmade silke
och guld, hvad hon sydde fick ingen se,
och när man sporde henne, så grät hon,
och när man frågade hvarför hon grät,
svarade hon ej, utan endast grät; sedan
blef hon blek om kinden, och hennes mo-
der rädde säng. Då kom en gammal qvinna
dit och hon sade att — det var kärlek.
Gunnar, jag grät aldrig, då du for bort,
ty far säger, det är skam att gråta, jag
sömmade aldrig silke och guld, ty det har
mor ej lärt mig, hade jag då icke kär-
leken?

GUNNAR.
Du har ofta tänkt på mig under dessa
långa år?

GUNLÖD.

Jag har så ofta drömt om dig, och när jag i morse stod vid vindögat, der jag så gerna står, och blickade ut åt hafvet, och såg din drake dyka upp i öster, blef jag så orolig; men jag visste ju ej, att det var din drake.

GUNNAR.

Hvarför ser du så gerna utåt hafvet?

GUNLÖD.

Du frågar så mycket!

GUNNAR.

Hvarför ville du stänga dörren för mig?

GUNLÖD tiger.

GUNNAR.

Hvarför stängde du den ej?

GUNLÖD tiger.

GUNNAR.

Hvarför tiger du?

GUNLÖD brister i häftig gråt.

GUNNAR.

Du gråter, Gunlöd, och du vet ej hvarför! Jag vet det — du har kärleken.

Tar henne i famn och kysser henne.

GUNLÖD sliter sig lös.

Du får ej kyssa mig — gå!

GUNNAR.

Ja — och du skall följa mig.

GUNLÖD.

Jag tar ej bud af dig. Jag vill ej lyda dig.

GUNNAR.

Jökuln kastar eld — dess förr slocknar han.

GUNLÖD.

Du har stört min frid — för evigt — gå och låt mig glömma dig!

GUNNAR.

Vill du veta hvad silverfalken med bandet betyder? Det är den vilda flickan som jag skall tämja.

GUNLÖD.

Du! — Gå, innan jag hatar dig! — Mig har ännu ingen böjt!

GUNNAR.

Vilda blod — än sjuder det af vikinga-

elden — men den skall slockna! G
löd — ett dygn väntar jag dig — och
skall komma — mild som dufvan, när
söker skydd, fastän du nu likt falken
flyga öfver molnen. Jag håller änn
bandet — det är din kärlek — och
kan du ej slita. När nästa afton sk
mer, kommer du — till dess farväl!

Går mot dörren, der han stanna

GUNLÖD tiger.

GUNNAR.

Farväl!

GUNLÖD.

Får väl se, du stolte riddare, hvem
kommer först. När denna krans gröns
härnäst, kommer jag. *Kastar kransen på
den. Under det han brinner, blir hon stående
full, när han brunnit upp, brister hon i våld
gråt och faller på knä. Gud! Gud! Böj n
hårda sinne — förr blir jag ej ditt b
— ack, att han skulle gå! Skyndar till
ren — i detsamma inkommer VALGERD — går f
Gunlöd fram till elden.*

VALGERD.

Hvarför har du ej skött om elden?

GUNLÖD tiger.

*VALGERD lägger sin hand
Gunlöds hjerta.*

Du har en hemlighet?

GUNLÖD.

Ja, moder, ja!

VALGERD.

Göm henne väl!

GUNLÖD.

Nej, jag måste tala — jag kan i
längre —

VALGERD.

När såg du en mor, som icke vis
sin dotters hemlighet?

GUNLÖD.

Hvem har sagt dig min?

VALGERD sträft.

Torka af dina tårar!

Paus.

GUNLÖD.

O, låt mig gå ut — på fjellet —
stranden — här är så qvaft!

VALGERD.

Gå upp på loftet — så får du v
ensam!

EN TRÄL inkommer.

VALGERD.

du vill du?

TRÄLEN.

hans lurar höras utom skären och
har vuxit!

VALGERD.

mörkret fallit?

TRÄLEN.

och ett hiskligt mörker!

Paus.

GUNLÖD.

ka ut en snäcka — två — så många
nas.

TRÄLEN.

snäckorna äro ute på jagten!

GUNLÖD.

du upp vårdkasar!

TRÄLEN.

det är så vått, att vi ej haft så
som en spån på ärlen hela långa

VALGERD.

TRÄLEN.

du skall det nu bli af jarlen?

VALGERD.

det dig?

TRÄLEN går.

GUNLÖD.

har ej glömt din skymf?

VALGERD.

ej min hämnd — man bär ej hand
arladotter!

GUNLÖD.

äl! Nu är stunden kommen — tag
ind, så här — jag skall lära dig!
loss. Sätt nu detta bloss i högra
t, så stjelper du; sätter du det i
så hjälper du . . .

VALGERD.

mig stickan och gå din väg!

GUNLÖD.

finnes ett offer som kan blidka
dar — offra din hämnd! *Går.*

VALGERD tar blosset och går
hastigt till venstra vindögat,
hvilket hon öppnar — man
hör lurar utanför.

Du slog mig, Thorfinn — jag svär att
hämnas — jag skall åtminstone förödmjuka
dig med en välgerning.

GUNLÖD, som obemärkt af Val-
gerd inkommit, faller henne
om halsen.

Tack, moder!

VALGERD brydd.

Har du ej gått? . . .

GUNLÖD.

Nu kan jag gå . . .

Går.

VALGERD ensam vid luckan.

Du ropar på hjälp, du starke man, som
alltid halp dig själf. *Luratötter.* Hvar är nu
din kraft — hvart tager ditt kungarike
vägen? *En väderil skakar luckan och släcker blosset.*
VALGERD far förskräckt upp och tänder blosset ånyo.
O! — han förgås — hvad skall jag göra!
— Bedja! Till hvem? — Odin? Njord?
Agir? — Jag har anropat dem i fyra gån-
ger tio år, men aldrig ha de svarat! Jag
har blotat, men aldrig ha de hulptit. Du,
Gud, hvad du än må heta — du mäktige,
som låter solen gå upp och ned, du väl-
dige, som råder öfver vind och vatten, till
dig vill jag bedja. Dig vill jag offra min
hämnd, om du räddar honom!

ORM inkommer oförmärkt.

God qväll, fru Valgerd! Tan på er kap-
pan, luften är skarp!

VALGERD brydd, stänger luc-
kan och tar ned blosset.

Välkommen, Orm!

ORM.

Tack, fru.

VALGERD.

Hur är dig, Orm?

ORM.

Drägligt nog, när man kommer till
brasan.

VALGERD otåligt.

Hur gick färden, menar jag?

ORM.

Det blir en lång saga.

VALGERD.

Gör henne kort!

ORM.
Jo, som I veten, skulle vi fara till Norge för att skaffa folk och timmer!

VALGERD.
Orm!

ORM.
Fru Valgerd!

VALGERD.
Du har ej sagt ett ord om jarlen.

ORM.
Han I sport ett ord om er make?

VALGERD.
Hvar är han? Lefver han?

ORM.
Jag vet ej!

VALGERD.
Du vet ej? Du, hans fosterbroder? Hvar skiljdes du från honom?

ORM.
Åh, långt ute på fjorden. Det var lustigt, mån I tro — I skullen ha sett honom, så han sam med min harpa i handen. Den hade han lofvat hålla reda på; hafstängen hade snott sig i hår och skägg, så att man var frestad att tro, det vore necken sjelf. I detsamma kom en våg, stor som ett hus — —

VALGERD.
Och sedan? . . .

ORM.
Sedan — såg jag aldrig min harpa mer!

VALGERD.
Orm! Du söker skämt, då din herre och broder kanske förgås derute. Jag befäller dig, gå genast och sök honom! Hör du!

ORM.
Hvad går åt er? Förr frågaden I aldrig stort efter er make. Nu kunnen I ha' tid att ge mig en drick öl, innan jag går!

VALGERD.
Värm dina knän vid spiseln, jag skall gå — jag skall trotsa våg och storm!

ORM *tar hennes händer.*
Qvinna! qvinna! — I ären ändå qvinna!

VALGERD *vred.*
Släpp min hand!

ORM.
Nu är jarlen räddad!

VALGERD.
Räddad!

ORM.
Ja, han har fått igen er — och de just hans kraf nu! — *Går.*

VALGERD *Thorfinns och röster höras utanför. I finn skrattar högt.*
Jarlen kommer — han skrattar, har jag aldrig hört. O, här är något färligt å bane!

Thorfinn och Orm inträ.
THORFINN *skrattande.*
Det var en dräplig syn.

ORM.
Ja, det lofvar jag!

VALGERD.
Välkommen hem, make!

THORFINN.
Tack, hustru! Har du varit ute i net. Du är våt i ögonen!

VALGERD.
Du är så lustig —

THORFINN.
Lustig — ja! ja!

VALGERD.
Hvad blef af dina drakar?

ORM.
De gingo till botten, så när som p

VALGERD *till Thorfinn.*
Och du kan ändå vara glad.

THORFINN.
Hå! Det växer mycket timmer danfjells!

ORM.
Nu vore det kanske på tiden att något till lifs!

THORFINN.
Du talar väl! Tag fram öl, h så muntra vi oss.

ORM.
Och så tacka vi gudarne, som rädda

THORFINN.
När skall du växa ifrån de der sa Orm!

ORM.

Hvarför vill du tvinga din hustru och din dotter att tro på dem?

THORFINN.

Qvinnfolk måste ha gudar.

ORM.

Hvem tror du halp dig derute?

THORFINN.

Det gjorde jag sjelf!

ORM.

Och ändå skrek du på Åke Thor, när den der stora vågen slök dig!

THORFINN.

Det lög du!

ORM.

Orm lög aldrig!

THORFINN.

Orm är skald!

ORM.

Thorfinn sväljde visst för mycket hafsratten, när han skrek på hjälp — efter han är så salt i munnen!

THORFINN.

Håll styr på din tunga, Orm!

VALGERD *med horn.*

Se här fosterbröder! Jag dricker för eder sämja och bättre lycka till nästa sjötåg!

THORFINN.

Jag förbjuder dig att tala mer om detta!

De dricka, THORFINN tar hornet från munnen och frågar:

Hvar är barnet?

VALGERD *orolig.*

Hon är på loftet!

THORFINN.

Kalla hit henne!

VALGERD.

Hon är visst sjuk!

THORFINN *blickar skarpt på Valgerd.*

Hon skall komma!

VALGERD.

Det vill du ej!

THORFINN.

Hörde du mitt ord?

VALGERD.

Det är ej ditt sista!

THORFINN.

Mannen har blott ett, men qvinnan skall alltid ha det sista!

VALGERD *vekt.*

Du hånar mig.

THORFINN.

Du är vred, tror jag.

VALGERD.

Du skrattar så mycket i qväll! Går.

THORFINN.

Orm! Jag fick en tanke!

ORM.

Är han stor — så göm på honom. Det är ondt om stora tankar!

THORFINN.

Såg du på min hustru?

ORM.

Jag ser aldrig på andras hustrur.

THORFINN.

Hur vänlig och blid hon var.

ORM.

Hon tyckte det var synd om dig!

THORFINN.

Synd om mig?

ORM.

Ja, ty den sorg som skrattar är en sorg till döden — tänkte hon!

THORFINN.

En qvinna kan ej tänka!

ORM.

Nej! — Inte med hufvudet, men med hjertat; därför har hon mindre hufvud, men större bröst än vi!

THORFINN.

Onda aningar plåga mig!

ORM.

Stackars Thorfinn!

THORFINN.

Mitt barn! . . . Orm! När hon kommer skall du bjuda henne dricka ur hornet för Asa-Odin.

ORM.

Räfven vädrar mot vind — jag förstår!

THORFINN.

Var beredd — de komma.

ORM.

Om du är hård mot barnet, Thorfinn, får du med mig att göra!

VALGERD och GUNLÖD *inkomma, den sednare synes sömndrucken.*

GUNLÖD.

Välkommen hem, fader!

THORFINN.

Är det sanning?

GUNLÖD *tiger.*

THORFINN.

Du är sjuk?

GUNLÖD.

Jag mår ej rätt väl!

THORFINN.

Jag fruktar det!

ORM.

Gunlöd — nu skall du tömma det signade hornet för Odin, som räddade din far ur sjönöd.

*Tar hornet — för det öfver elden och räcker det åt Gunlöd — alla tömma sina utom Gunlöd.*THORFINN *bäfvande.*

Drick, Gunlöd!

GUNLÖD *kastar hornet på golvet — går fram och lägger sitt hufvud i Thorfinns knä.*

Hör mig, fader: jag är kristen, gör med mig hvad du vill — min själ kan du dock ej förderfva — henne skola Gud och alla helgon skydda!

THORFINN *utom sig af smärta och vrede, stiger upp — skjuter undan Gunlöd och vill tala — orden svika honom — han sätter sig tyst ned på bänken.*ORM *går till kvinnorna och talar sakta vid dem. De gå mot dörren, då GUNLÖD springer tillbaka och ställer sig mot Thorfinn.*

GUNLÖD.

Nej! Jag går ej — jag måste tala, att ej du, min far, må gå i grafven med en

lögn — ty hela ditt lif har varit så! Jag skall offra den barnaliga vördnaden — kärleken har jag aldrig känt — och visa dig, hvilken oerhörd skuld du samlat öfver ditt hufvud. Vet! Du har lärt mig hata — ty när gaf du mig kärlek — du lärde mig frukta den store Thorfinn Jarl och du har lyckats — ty jag bäfvar för din hårdhet och jag hyser vördnad för dina många år och dina stora bragder — men du lärde mig aldrig älska min far! — Du stötte bort mig hvar gång jag ville komma till Dig — Du förgiftade min själ — men nu ser Du Guds straff. — Du har gjort mig till en niding — ty så är jag i detta ögonblick, men jag kan ej annat. Hvi hatar Du min tro — jo den är kärleken och din är hatet! — O fader! Fader! Jag ville bli din älders tröst — jag ville kysa molnen från din panna — jag ville smeka dina hvita lockar och komma Dig att glömma sorgerna som hvitnat dem — jag ville stödja Dig när en gång dina steg började stapla — O! Glöm hvad jag sagt — öppna Din famn nu på knä och tag mig upp — se på mig mildt — en enda gång — innan det blir för sent — säg ett ord ... *springer upp* — O, jag fryser ihjel af dina blickar! — Du vill ej? — Jag skall bedja om kraft att förbanna Dig!

*brister i gråt och går följt af Valgerd.*ORM *går fram till Thorfinn.*

THORFINN.

•Sjung, Orm!

ORM.

Orm sjunger bara lögner!

THORFINN.

Ljug då!

ORM.

Var sanningen så bitter?

THORFINN.

Hvad säger Du!

ORM.

Åhja — Du skall få höra mera af mig — sedan — Nu skall jag lugna odjuret med en vacker osanning! *fattar harpan och framsäger följande qvåde med harpslag mellan hvar visa.*

När vårvind gick fram
Öfver vaggande sjö

Och brodden bröt upp
Ur den bruna mull,
Då drog drotten
Draken ur lidret,
Att fresta färden
På fradgande våg.

Med stäfvén vi lade
Mot Leiregård
Då drucko vi mjöd
Hos Dana-drotten.
Foro vi östanel
Till Micklegårds salar,
Vi njöto drufvan
Hos svartögd mö.

Men hissades härsköld
I högan mast,
Der bräcktes brynjor
Och klöfvos sköldar.
Och pilarne sjöngo
»Det är vår», »Det är vår»
Som safven ur björken
Ur såren sprang blod.

Ej qvinna vågade
Sin famn oss neka.
Från bonden vid plogen
Vi togo vårt kraf.
Och gömde han tredskén
Sitt gods och gull,
Vi stekte hans boskap
Vid lågan af hans gård.

O herrligt, herrligt,
Det lifvet var! —
När hafstrollen spände
Mot jernbandad stäf,
Då slog af lifslust
Vikings hjerta,
Då klungo från harpan
Dråpliga qväden.

Och nordmannastyrkan
I skaldernas qväden
Då sjöngs öfver hela
Verlden den vida. —
Nu rosta svärden
Och dyrkas svaghet,
Men sjökonung sofver
Vid sotig härd.

Hvad månde skalden sjunga
I bragdlös tid?

Stålsträng ej likar sig
Till joller och flärd.
Hänga vill jag harpan,
Hänga den på vägg,
Sen mitt afsked jag sjöng
Till stordåd och kraft.

THORFINN *vaknande upp ur*
sina tankar.

Är det slut?

ORM.

Ja det brukar bli slutet på visan.

THORFINN.

Orm, Du är min vän!

ORM.

Hm — måtte väl det!

THORFINN.

Jag saknar lugn.

ORM.

Det finns två sätt att få lugn: det
ena, att aldrig göra hvad man ångrar;
det andra, att aldrig ångra hvad man gör!

THORFINN.

Och om man redan har gjort hvad man
ångrar?

ORM.

Thorfinn! Du ångrar således din hård-
het mot barnet?

THORFINN *häftigt.*

Jag ångrar aldrig något, och hvad
barnet angår —

ORM.

Hör Du Thorfinn har Du aldrig tänkt
på ditt tillryggalagda lif?

THORFINN.

Tänka må käringar göra vid brasan,
handla var mitt lif!

ORM.

Hvad ämnar Du nu ta' Dig till?

THORFINN.

Hvad jag ämnar ta' mig till?

ORM.

Ja!

THORFINN *skakad, tiger.*

ORM.

Ser Du bara hur den lilla tanken slog

Dig; tänk då om en stor tanke kom på Dig. — Hvarför törs Du ej se Dig tillbaka? Jo Du är rädd att få se en hisklig syn!

THORFINN.

Låt det förflutna vara begravet?

ORM.

Nej! Jag skall rifva upp de döda ur sina högar och de skola stirra på Dig med sina tomma ögon, tills Du faller samman af bäfvan och ångest — och då skall Du se att Du med all din kraft ej var någon man!

THORFINN.

Hvad pratar Du, din vettvilling?

ORM.

Skrik Du; Du är bara en pojke ännu; ja Du, jag såg stora långa barn med yfvigt skägg och grånadt hår och krokig rygg också.

THORFINN.

Håll munnen, Orm!

ORM.

Skrik så att stugan ramlar — sanningen kan Du ändå inte öfverrösta.

THORFINN.

Tig, innan jag slår Dig —!

ORM.

Slå till; slå ihjäl mig, ryck tungan ur min mun, sanningen skall ändå ropas med kopparlurar i dina öron; »ditt lif var en lögn!»

THORFINN *kufvande vrede och smärta.*

Orm, jag ber Dig — tala ej mera!

ORM.

Jo, Thorfinn, jag skall tala! Känner Du hur marken gungar under Dig. — Det betyder jordbäfning! Hela världen bäfvar i dessa dagar, ty hon skall till att föda — hon skall föda fram en herrlig hjelte, under gruffiga smärtor. — Öppna dina ögon och se! Ser du hur Österns folk kämpar mod Vesterns? — Men snart skall bröllopet stånda — och facklor skola tändas i tusendetal och hela jorden skall stråla af frid och glädje — ty han skall födas den nye, den starke, den sköne drotten, som skall herrska öfver alla folk — hvars spira heter kärlek och hvars krona heter

ljus — och hvars namn är den nya tiden! — Icke Christus icke påfve. — Thorfinn, mins Du sagan om Thor hos Utgårdas Loke? Katten lyfte han högt så att trollen bleknade — ur hornet drack han så djupt, att trollen bäfvade — men när käringen fällde honom på knä — då skrattade trollen! Det var tiden som besegrade honom och det är tiden Du har kämpat emot och som slagit Dig. — Det är tidens Herre — det är Guden som krossat Dig!

THORFINN.

Jag har aldrig känt någon annan Gud än min egen kraft, och den tror jag på!

ORM.

Du känner honom icke; Du som så länge legat i fejd med honom. Det var han som dref Dig från ditt fädernesland och Du trodde Dig undfly honom — det var han som slog sönder dina skepp och dränkte ditt kungarike, och din makt var slut — det var han som slet ditt barn ifrån Dig, och Du påstod att Du saknade lugn — det var han —

EN BUDBÄRARE *inträder.*

Är Du Thorfinn Jarl?

THORFINN.

Det är jag.

BUDBÄRAREN.

Du gjorde strandhugg vid Reydafjord i våras!

THORFINN.

' Jag gjorde så!

BUDBÄRAREN.

Der plundrade Du och brände hos Hallfred på Thorvaller.

THORFINN.

Ja!

BUDBÄRAREN.

Sen for Du dina färde!

THORFINN *tiger.*

BUDBÄRAREN.

Nu har Alltinget förklarat Dig fredlös och nämnt ditt namn niding. Din gård skall brännas och hvem som vill tar ditt lif.

Fienderna äro öfver Dig; därför fly medan det är tid — fly i denna natt!

Han går; det blir ett uppehåll.

ORM.
Vet Du hvem det var?

THORFINN.
Det må Du spørja!

ORM.
Det var ett bud från den gamla — tiden!

THORFINN.
Tyst kältring.

ORM.
Tiden vill ej våld! Du kränkte den och han slår Dig.

THORFINN.
Tiden kan ej kraft — därför dyrkar han svaghet.

ORM.
Thorfinn! Då Du kom till ön svor Du frid — Du har brutit din ed, Du har kränkt din ära — därför dör Du som niding!

THORFINN.
Kallar Du mig ock niding?

ORM.
Ja!

THORFINN.
Törs Du bryta en ed — törs du kallas niding!

ORM tiger.

THORFINN.
Stackare! Det är Du som fjetttrar mig, lå jag vill flyga. Du lindar Dig som n Orm kring mina ben — släpp mig!

ORM.
Jag har svurit fostbrödraeden.

THORFINN.
Den bryter jag!

ORM.
Det kan Du ej!

THORFINN.
Då sparkar jag dig undan!

ORM.
Det blir vår död!

THORFINN.
Är Du man Du, Orm?

ORM.
Jag blef bara skald!

THORFINN.
Derför blef Du aldrig någöt!

ORM.
Jag visste hvad jag ville, men kunde intet. — Du kunde allt, men Du visste ej hvad Du ville!

THORFINN.
Tack för din sång! Farväl!

ORM.
Hvem skall sjunga din drapa?

THORFINN.
Korparne!

ORM.
Törs Du dö? Thorfinn?

THORFINN.
Jag törs mer än dö — jag törs bli glömd!

ORM.
Du var alltid starkare än jag. Farväl! Vi råkas! går.

THORFINN allena.
Ensam. Ensam! Ensam!

paus.

Jag mins, det var en höst —
Dagjemningsstormen gick med våld
Fram öfver Englands haf. — Min drake
krossades
Och jag blef ensam kastad på ett ödsligt
skär! —
Sen blef det stillt — O, hvilka långa dygn!
Blott molnfri himmel öfver mig
Och ändlöst djupblått haf omkring mig!
Ej ljud af liffyld varelse! —
Ej måsen väckte mig med sina skri!
Ej ens en käre kom den lätta våg
Att squalpa mot en sten —
Det föreföll mig som jag sjelf var död.
Jag högljudt talade och skrek,
Men rösten skrämde mig,
Och torkan band min tunga.
Blott hjertats jemna slag i bröstet
Mig minde att jag fanns!
Men när en stund jag lyssnat till dess ljud,
Jag snart ej mer det hörde.
Då for jag upp af bäfvan full
Och så hvar gång, tills jag i vanmakt föll.
När då jag vaknade till slut — jag hörde

Invid mig sakta slag lika hjertats
 Jag hörde flåsande från mun som ej var min,
 Och modet växte åter i min själ.
 Jag såg mig om
 Det var ett själdjur, som sig sökte hvila;
 Det såg på mig med ögon fuktiga
 Som om medlidande med mig dem fyllt.
 Nu var jag mera ej allena;
 Jag sträckte ut min hand att smeka
 Dess sträfvä kropp. — Då flydde det
 Och jag var dubbelt ensam.
 Nu står jag ock på skäret —
 Hvad fruktar jag? Jo ensamheten!
 Hvad är då ensamheten? —
 Det är jag själf! —

skakad.

Hvem är jag då, att mig jag rüdes?
 Ar jag ej Thorfinn Jarl den starke,
 Som böjde tusen viljor under sin?
 Som aldrig kräfde vänskap eller älskog,
 Men själf bar sina sorger!
 Nej! Nej! Jag är en annan!
 Och därför rüdes Thorfinn starke
 För Thorfinn svage! —
 Hvem stal min kraft? Hvem slog mig?
 Mån det var hafvet? Slog jag icke hafvet
 Tre gånger tio resor och det slog mig
 Blott en — men då till döden!
 Det var då starkare — Det är en Gud!
 Men hvem slog hafvet, så att still det låg,
 Då nyss det rasade? Hvem? Hvem? Hvem?
 Det var den starkaste?
 Hvem är då Du den starkaste!
 O svara, att jag må Dig tro!
 Han svarar ej! — Allt är så tyst!
 Nu hör jag åter hjertats slag!
 O, hjälp! Hjälp!
 — går till dörren, ropar Valgerd!

TRALEN.

I ropaden, herre jarl!

THORFINN *lugnar sig.*

Du hörde vilse!

TRALEN.

Får jag gå då, herre?

THORFINN *lägger sin hand på
hans axel.*

Nej, Du skall stanna en stund här hos
 mig. Tänd bloss, många bloss; här är
 så mörkt — och lägg ved på ärilen —
 jag fryser. —

TRALEN *efter att ha
på elden och tändt bli
väggarne.*

Viljen I intet annat?

THORFINN.

Du skall uträtta några befallning

TRALEN.

Ja, herre!

THORFINN.

Hur manstarka äro vi?

TRALEN.

Åh, halftredje tjoget, tror jag.

THORFINN.

Är Du rädd för att dö, träl?

TRALEN.

Skall väl ej vara det, när jag
bli salig! gör korstecknet.

THORFINN.

Hvad betyder det der?

TRALEN.

Det har biskopen lärt oss!

THORFINN.

Jag glömde att Du är kristen!

TRALEN.

Hur viljen I ha mig i tjänst, I
ären hedning!

THORFINN.

Jag vill visa hur litet jag aktar
man tror — — — Vi skola sätta
bommar för norra porten!

TRALEN.

Ja, herre! Men tron är starkare än
dra bommar —

THORFINN.

Har jag frågat Dig?

paus.

Hur gick det till när I blefven
här på ön?

TRALEN.

Åh — Det var mycket lättare än
kunde tro. De bara öste vatten i
under det biskopen läste i en stor
och så fingo vi hvar sin hvit skjorta

THORFINN.

Du skall säga åt de tolf starkaste
sina nya yxor — hör du det!

TRÄLEN.
herre! *vill gå.*

THORFINN.
får ej gå ännu!

paus.
Mins du hvad der
en der stora boken?

TRÄLEN.
har jag stort i minnet, men det
jag ihog, att det var på tal om
lsmän, som blifvit hängda på kors
d Guds son — men den ena kom
en.

THORFINN.
han också vattenöst?

TRÄLEN.
det sade inte biskopen!

THORFINN.
Du om vi ha några hästar på

TRÄLEN.
iro visst ute på bet, jag skall se

THORFINN.
na!

paus.
Du dö med lugn i denna natt?

TRÄLEN.
om jag bara hann göra en bön

THORFINN.
man lugn då?

TRÄLEN.
ja, herre!

THORFINN *stiger upp och tar
en bägare.*
skall få den här om Du beder för

TRÄLEN.
är för litet!

THORFINN.
skall få tio; men om Du nämner
derom — tar jag ditt lif!

TRÄLEN.
hjelper ej om I också gäfvén mig
— I skolen bedja sjelf!

THORFINN.
Jag kan ej! Men jag befäller Dig!

TRÄLEN.
Jag skall lyda; men I fån se att det
ej hjälper. — Jesus Krist, förbarma Dig öf-
ver denna arma syndare, som tigger om
din nåd!

THORFINN.
Det är lögn — jag tigger aldrig om
något!

TRÄLEN.
Sen I att det intet hjälper nu!

THORFINN.
Tag ner min brynja och hjälp mig.

TRÄLEN *hjelper honom.*
I stån ju ej stilla — jag kan ej knäppa
söljorna!

THORFINN.
Du är en stackare!

TRÄLEN.
Men I darren ju i hela kroppen.

THORFINN.
Det ljuger Du!

VALGERD och GUNLÖD *komma.*

TRÄLEN.
Får jag gå nu?

THORFINN.
Gå!

VALGERD *träder fram.*
Du ropade mig!

THORFINN.
Det är ej sant!

VALGERD.
Dina ovänner äro öfver Dig!

THORFINN.
Hvad kommer det dig vid?

VALGERD.
Rusta Dig. Jag har hört hvad som
timat!

THORFINN.
Då likar sig bäst att I gömman Er på
svalen!

EN NY BUDBÄRARE *(inträder).*
Thorfinn Jarl — vi äro här! Vill Du
gifva Dig?

THORFINN *tiger.*

BUDET.

Du svarar ej! Så lät dina qvinnor gå — ty stugan din skola vi sätta eld på.

THORFINN *tiger.*

BUDET.

Ditt svar!

GUNLÖD *som stått vid dörren går fram, tar en yxa från väggen.*

Jag skall ge Dig svaret! Illa månde Jarl Thorfinn ha fostrat dotter sin och litet månde hans hustru älska honom, om nu de skulle svika. Der har Du svaret! *kastar yxan för hans fötter.*

BUDET.

Du är manstarkare än jag trodde, Thorfinn. -- För din dotters skull skall Du få rum att falla som om du ej varit niding. Gör dig redo till strid ute på vallen! *går.*

THORFINN *till Valgerd.*

Skam Dig, fega trolösa qvinna, som så illa vårdade min skatt. — Du gjorde mitt barn till min fiende!

GUNLÖD.

O fader! Är jag väl din fiende?

THORFINN.

Du är kristen; dock ännu är det ej för sent. Vill Du afsvärja hvita Krist?

GUNLÖD.

Aldrig — men jag vill följa Dig i döden!

VALGERD.

Thorfinn! Du kallade mig feg! Det må jag lida — men trolös; deri gjorde Du mig orätt! Om jag ej älskat Dig så varmt som söderns qvinnor sägas älska — så har jag dock varit Dig trofast genom ett helt lif och jag har svurit följa Dig — så är ju gammal sed. Se här har jag redt min grafhög — *(öppnar en lucka i golvet)* — här vill jag dö — under dessa sotiga bjelkar som varit vittnen till mina sorger — tillsammans med dessa hög-bänkstolpar, som visade oss vägen hit, vill jag gå upp i lågorna och med röken skall min ande stiga mot Gimle!

GUNLÖD.

Skall jag då stå ensam sedan? O, lät mig följa Eder!

VALGERD.

Nej, barn, Du är ung, Du kan planteras om under en mildare sol; den gamla furan dör på sin rot!

GUNLÖD.

Fader! Fader! Du får ej dö! Jag rädda Dig!

THORFINN.

Du?

GUNLÖD.

Din frände Gunnar ligger bakom leifsnäs med sitt folk; skicka en träl ut på omvägar och han skall komma!

THORFINN.

Det var ur den källan Du öste mod. Behåll din hjälp och gå Du om vill!

GUNLÖD.

Du får ej kalla mig feg; jag Dig moder; Du kan ej hindra mig!

THORFINN *går mot döljande sin rörelse.*

VALGERD.

Nej, stanna, Thorfinn, och öppna enda gång din stora själ att jag må dina dunkla runor!

THORFINN.

Tror Du jag står och tyder minar för Dig. Vill Du ej lära tolka dem må de plånas ut när stenen vittrar.

VALGERD.

Du är ej den hårda sten Du s Du har känslor — visa dem — lät strömma ut — det skall skänka Dig

THORFINN.

Mina känslor är mitt hjertblod — Du se det?

Man hör stridsbullen för, hvilket fortfar till Thorfinn åter kommande När Thorfinn hör honom gå.

VALGERD.

O, stanna och säg ett ord till af

THORFINN.

Qvinna, Du rifver ned min styrka dina känslor — Låt mig gå! Leke börjat!

VALGERD.

Säg ett farväl åtminstone!

THORFINN *med ansträngning*
döljande sin rörelse,
går.

VALGERD.
mannen böjer ingen.

GUNLÖD.
! gör det!

VALGERD.
is hårdhet är stor.

GUNLÖD.
is nåd än större!

VALGERD.
väl, mitt barn!

GUNLÖD.
s Du lemna mig ensam kvar?

VALGERD *tar henne i famn.*
Du beredd?

GUNLÖD.
! heliga jungfrun beder för mig!

VALGERD.
hoppas på den Gud som är kärle-

GUNLÖD.
! på den heliga Guds moder. —

VALGERD.
nne känner jag ej. —

GUNLÖD.
! måste tro på henne!

VALGERD.
! tro är icke min!

GUNLÖD.
!låt mig ...
Omfamning.

VALGERD.
din plats nu!

GUNLÖD *öppnar vindögat och*
skådar ut derigenom.

VALGERD *ställer sig vid golf-*
luckan med ett bloss.

GUNLÖD.
riden är skarp, moder!

VALGERD.
r Du Jarlen?

GUNLÖD.
an står midt i portlidret.

VALGERD.
Hur ter han sig?

GUNLÖD.
Allt viker för honom.

VALGERD.
Är han trött?

GUNLÖD.
Än håller han sig rak. Se hvilket
norrsken!

VALGERD.
Ha många stupat?

GUNLÖD.
Jag kan ej urskilja det — de dra sig
utom skidgården. Himlen är röd som
blod!

Paus.

VALGERD.
Tala — hvad ser Du!

GUNLÖD *med liflig glädje.*
Silfverfalken!

VALGERD.
Hvad såg Du?

GUNLÖD.
Jag såg en falk!

VALGERD.
Det betyder olycka!

GUNLÖD.
Far kommer!

VALGERD.
Är han sårad?

GUNLÖD.
O, nu faller han!

VALGERD.
Stäng till dörren — och se'n i Guds
namn!

GUNLÖD.
Nej, inte ännu — ett ögonblick!

VALGERD.
Är Du feg?

GUNLÖD.
Nej! Nej! *går mot dörren.*

Stridsbullret aftager småningom.

THORFINN *staplar in blek och*
sårad.
Vänta!

VALGERD går emot honom.
Paus.

THORFINN sätter sig i hög-
bänken.

Kom hit!

VALGERD och GUNLÖD gå till ho-
nom.

Han stryker undan Gunlöds
lockar — kysser hennes pan-
na, derpå fattar han Val-
gerds hand.

THORFINN.

Se mitt hjertblod nu!

VALGERD stiger upp för att
ta blösset.

Nu är vårt afsked gjort!

THORFINN.

Stanna... och lef med ditt barn!

VALGERD.

Min ed!

THORFINN.

Hela mitt lif var en bruten ed — och
jag hoppas ändå. Det är större att lef-
va — —

ORM inkommer sårad, stan-
nar i dörren.

Får jag komma?

THORFINN.

Kom!

ORM.

Har du fått lugn nu?

THORFINN.

Snart! Snart! smeker kvinnorna.

ORM.

Då äro vi färdiga att resa?

THORFINN ser på Valgerd
och Gunlöd.

Icke ännu!

ORM sätter sig på en bänk.

Skynda Dig om Du vill ha sällskap?

THORFINN.

Orm, är Du kristen?

ORM.

Det må Du spørja!

THORFINN.

Hvad är du då.... gåta?

ORM.

Jag var allt — jag var intet —
var skald!

THORFINN.

Tror Du något?

ORM.

Jag fick en tro!

THORFINN.

Hvem gaf Dig den?

ORM.

Tviflet, sorgen!

THORFINN till VALGERD.

Valgerd — gif mig Din hand —
der — håll fast — hårdare — Du
släppa henne förr än det blir slut!

GUNNAR inkommande,
nar i dörren.

THORFINN.

Hvem är der?

GUNNAR.

Du känner mig!

THORFINN.

Jag känner din röst, men min-
se Dig ej!

GUNNAR.

Jag är din frände — Gunnar!

Paus.

THORFINN.

Stig fram!

GUNNAR står kvar o-
försäkande på Gunlöds

THORFINN.

Är han här?

GUNLÖD stiger upp —
med långsamma steg
sänkt hufvud mot Gu-
tar hans hand och le-
nom till Thorfinn
falla på knä.

THORFINN lägger sina
på deras hufvud.

Gud!

dör.

Blommor och frukter.

Fyrtionde födelsedagen.

Gammal börjar nu han blifva, —
Tänk blott, fylde fyrty år!
Kan dock än en visa skrifva,
Drömmar än om sol och vår
Och är glad, fast tiden går.

Blir ännu med blommor firad,
Gyllené oranger får,
Gläds åt vänskapskransen, virad
Omkring än ej grånadt hår,
Glömmar bort, att tiden går.

Och fast dröm på dröm han mistar,
Som orangens träd han står:
Blom och frukt på samma qvistar,
Hälften höst och hälften vår. —
Är det så, som tiden går?

Och när prosans små bekymmer
Med sin frost hans hjerta når,
Till de käras krets han rymmer
Der i knoppning lifvet står:
Hvad gör då, att tiden går?

Tack för blommor, tack för frukter!
Männe än det ungdom spår?
Låt dem slingra, lifvets bugter,
Blott vi än i många år
Följas få, hur tiden går!

C. R. NYBLÖM.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XI.

Julisolen brände hett från den molnfria, solrök omtöcknade, himmelen, hvilken, g och qualmig, utbredde sig som ett sgrått täcke öfver de grönklädda holme. Långt ute på fjärden krusade då då en enstaka vindfläkt den stilla vatytan. Men för flygtig i sina smeknin-, förmådde han icke fylla de slappt gande segeln på de slupar och lustter, hvilka rörde sig utmed Långholmsanden ärnande sig, som det tycktes, in-Liljeholmsviken. Säfligt och enformigt skade i stället de långa årorna, med ljud ledsagande muntert klingande mer från flöjter, oboer och valdhorn. Vid stranden var redan allt i ordning deras festliga mottagande. Nickhakarvoro laddade, luntorna tända och det icke första gången som Johannes skep-

pare reste sig upp från den sluttande grasmattan och lät sina forskande blickar löpa längs motsatta stranden, för att öfver skogstopparne upptäcka vimplarne på de väntade båtarna.

»Sade jag ej det, fader Niklas», utbrast han buttert, görande ett betänksamt uppehåll mellan hvarje ord till sin kamrat, som låg utsträckt bredvid honom på gräset, »Liljeholmen ligger långt från sta'n, sa' jag, — och solen går allt bakom Kungshatt innan de äro framme, sa' jag». —

»Ar det väl också kristligt, Johannes», svarade den tilltalade gnuggande sig i ögonen, »att så hålla dans på sjelfva söndagsaftonen? Se'n herrarne togo bort apostladagarne fins rakt ingen Gudfruktighet mer i landet».

»Fuller rätt deri, fader Niklas. — Och dyrare blir det dag från dag. — Vill man göra sig grön en enda gång och röka en

pipa hos tjocka Tunman på Tre byttor, får man betala kalaset — sex styfver måttet bara för dubbelölet». —

»Kunde få ett fullt tenstop för hälften i min ungdom, på hvilket tapperi som helst i staden. — Gumman min der hemma fick magvärk af för stark föda häromdagen då hon fick mjölk till vattgröten. — Men se der vimpla de nu bakom udden» afbröt han sig i det han rusade upp. — »Pass på Johannes vid nickhakarne»!

Den främsta slupen hade icke väl hunnit skjuta sin stäf framom udden, förr än Niklas stod med den brinnande luntan i hand vid nickhakarne. Det ena skottet efter det andra uppväckte dånande eko'n, hvilka, likt ljudet af den väntade åskan, rullade bort öfver bergen, under det att den ena efter den andra af de med löf och flaggor festligt smyckade sluparne styrde af inåt viken och lade till vid stranden. Allt efter som de framkommo ordnade sig damer och kavaljerer under skämt och skratt på den vackra gräsplanen, under det att båtkarlarne buro i land korgar med vin och matvaror.

När alla voro komna i land satte sig tåget i rörelse mot Johannishergs värds-hus, der festen skulle ega rum. Musiken öppnade tåget, derefter gingo kavaljerer och damer parvis — och under de muntra melodierna af en modern fransk kontradans rörde sig tåget upp för den grönklädda backsluttningen.

Leende utsigter öppnade sig åt alla sidor. Till höger låg en liten kulle, klädd med höga, susande furor, under hvilka svala löfsalar voro uppförda, till venster låg en liten trädgård med höga tulpaner och prunkande solrosor; och längre bort visade Mälaren en flik af sin underbara fågring, då han, kransad af löfklädda stränder, här och der smyger sig in i förtrollande vikar, frambärande Neckens slängkyss till den trånande skogsrån.

Det ena paret efter det andra stannade och uttryckte sin förtjusning öfver nejdens skönhet innan det inträdde genom den höga äreporten af hvitstammiga björkar, på hvilka stora i blått och rött målade vapensköldar, med »vackra och sinnrika» tänkespråk voro upphängde. Ett dubbelt namnchiffer: M. E. och H. M. under en friherrlig krona, utklippt af kulört papper, som var uppsatt på förstugubron, ådrog sig i

första hand gästernas nyfikenhet. Men ena öfverraskningen var hopad på den andra. Från en mindre stuga till ven utträdde ett lysande tåg af herdar herdinnor, förda i rosenbojor af olym gudar, hvilka beslutit att vända åter den kalla norden, då de fått höra att vördnadsvärdt par i dag skulle firas silfverbröllopsfest och skyndat bringa sin hyllning.

Bland den af skönhet och behagande gudaskaran ådrog sig i synnerhet Aphrodite flertalets blickar. Sällan också någon dräkt klädt en ung bättre än den som Ulrika bar, såsom ur hafvets skum uppstigna kärleksgudinnan med sitt rika, blonda hår utslaget genomflätadt med sjögräs och neckrosor. Svenskes ögon var hon redan ett öfve diskat väsen.

Nu framträdde Hymen, som för d iklädt sig den blygsame namnsdags den Andreas Hesseli obetydliga skej och började, efter att hafva sirligt t sig för det främsta paret, hvilket utgj af friherrinnan Buddenbrock och ge Stenflycht, som förestälde hennes i k frånvarande make, att deklamera g nnes helsningstal.

I dygdens höga prakt, på ädla anor gr
Du Magdalena har, allt se'n din födelst
uppläst vårt ringa lag, med vänskap
och sund,
liksom en sorgfri dag upplyser minnets
. Hvi sku vi icke då Din helga dag nu
och upp ur hjertats grund vår ömhet

Dig visa?
Kom nio muser fram, kom Pindens i
gudinnor!
Satyrer, Nymfer små, och herdar och l
innor!

Stig upp ur vågens skum I våta små
jader!

och sjung från skogens djup Er sång
madryader
Kom, firen denna fest, som Hymen här
reder

åt detta sälla par. Hjelp mig att bli
neder

vår Magdalenas lof och hennes makes pris
Hon skön som Daphne är; han är i
Pallas vis

Ack må de alla dar af salighetens sp
sin lust och gamman ha' som i ett pan

ock lefva många år med barn och vänner
hulda,
fröjd och vänskap sälla, af hopp förtrö-
stansfulla
amt sist när timmen slår, att de då sluta må
å Glyfis täcka vall, der sköna palmer stå.

Sedan hedersgästerna sålunda välkomnats, fortsatte skaran sitt tåg mellan de såda byggningarna till en rund stenterrass å baksidan på hvilken stora bord voro uppdukade, hvilka dignade under den rikliga fägnad, som väntade på de skimrande latäerna. Man ordnade sig kring borden, och sedan en kort bordsbön var uppläst kyndade man sig att angripa den läckra nrättningen. Sjöresan hade fört matlust ned sig och det kräfdes också ett så gästigt värdskap, som af olympens gudar, för att alla skulle få sitt lystmäte.

Efter de mera substantiella rätterna kommo skålarne med pepparnötter, marzipanocker, brända mandlar, Nürnberger pepparkakor, dadlar, fikon, canderadt socker, fverdragna schwindelkorn och »uppblåsta gurer». Härmed var måltiden slut och under det att de äldre kavaljererne samlade sig på gårdsplanen, der bälur af ponak väntade, och de äldre damerna drucko ett kaffe på bit, samlade sig ungdomen på den sluttande gräsplanen, bakom byggnaderna, för att under skyddet af dess skuggrika ekar roa sig enligt tidens sed med lekar och upptåg.

»Hvilken horribel värme!» utropade friherrinnan Buddenbrock, då hon trädde in i en af de små löfsalarne, som uppförts på sidan af gräsplanen, »i dag bör icke monsieur Laforme ha' skäl att tala om sitt möhof».

»Snarare då mygghofvet» svarade fröken Liewen, som inträdt före henne, i det hon ifrigt fläktade med sin solfjäder — »men se der går min unge kavaljer» fortör hon afbrytande, då Svenske i det samma gick förbi. »Kusin kan aldrig tro, hur väl han förde sig i första menuetten på smemblén».

»Mon amie har ju också sjelf educerat honom, som hon lofvade», svarade friherrinnan småleende, då fröken Liewen sände ett smäktande ögonkast efter honom och okett lekte med den stora törnrosen, som ammanhöll roben öfver bröstet. — »Men

hur går det med vår snillrike hofjunkare?»

»Han observerar då ingenting i dag», sade fröken Liewen tankspridd för sig sjelf.

»Han? Tvärtom; han var ju Ulrikas förklarade Celadon på hitvägen och vår aimable baron var helt missnöjd, tack vare hennes kallsinnighet. — Vet, kusin, att hon lägger riktigt an på kusins protégé. — Men hvilken löjlig misstanke att han, den unge mannen skulle, som kusin nyss nämde, hysa några desseiner?» fortfor hon med ett lätt skratt, i det hon lemnade sin plats och stälde sig i öppningen till löfsalen, »Hvilken ridicule!»

Hvad det var för lif och rörelse under de högstammiga ekarne! Man hade just nyss ordnat sig till en ny enklek. Den föregående hade måst afbrytas för några ögonblick, då Mars jagat den vackra Clio ned i ett djupt dike, för att bortröfva den ännu vackrare Melpomene. Det var en besynnerlig blandning af det pryda och konstlade och det landtligt enkla, af gammalt och nytt. Herdinnornas bredskyggiga schäferhatter, klädda med röda törnrosor och sidenband och herdarnes yfviga allongeperuker sällskapade med gudinnornas lysande coifurer och gudarnes snäfva modeperuker. Äfven i de icke förkladdes dragter tedde sig samma blandning. Damernas långa, uringade klädningslif eller deras höga korsetter och långa robbronder talade både om Régence och Pompadour. Man var ock i sjelfva brytningen mellan dessa mäktiga välden inom modets värld.

Glädjen var allmän. Också var det ett springande och ett ropande, som skallade vida omkring öfver nejden. Äfven Svenske hade icke kunnat motstå den allmänna förtjusningen. En enda blick hade varit mer än tillräcklig att förmå honom att kasta sig midt in uti det tätaste hvimlet. Han syntes vara slaf af en enda idé, den att kunna vinna henne såsom sitt vif, och hindra baronen att blicka in i de blå, svärmiska ögonen.

Men se dit! Nu skall täfflingen ega rum på nytt. I fullt språng skynda de ned för sluttningen. Parbleu, min baron, denna gång hjälper Er icke er värja! — Men hvilken otur, damen besväras af sin något för vida styfkjortel, och den unge enklingen, som söker sitt vif, vinner synbart på henne för hvarje steg. — Nu gör

han en hastig vändning. Pang! — der ligger hennes kavaljer, baronen, i diket. Men denna motgång besegrar henne ej. De gula lockarne fladdra kring hennes vackra hufvud, schäferhatten har redan tagit sin reträtt bak i nacken, då hon nödgas hålla den vida styfkjorteln från marken under språnget. Det skulle vara oartigt mot baronen om hon utan nöd lät taga sig. Hon tillgriper också än den ena än den andra krigslisten för att narra sin förföljare att inslå en orätt riktning. Hon stannar, lutar sig till höger, uttager derpå några hastiga språng i denna riktning, för att derefter plötsligt ila af åt venster. Men hennes krafter svika och hon är nära att tagas då hon plötsligt får sigte på en stor ek, bakom hvilken hon söker skydd under det hon hemtar andan.

»Här står jag nu, kusin Svenske», ropade hon skrottande, då lifliga bifallsrop hördes uppe från kullen. — »Ack hvad jag är trött», suckade hon i det hon lutade sig mot stammen. — »Men skynda sig då baron Meijersdorff! — Nå, kusin Svenske, tag mig nu —!

»Man har inte rätt att krypa undan så der», ropade denne andtruten, »under det han sökte genskjuta henne. — »Men envis vinner, kusin och jag vill hafva kusin till vif» . . .

»Pytt, Herr Junker — det ena du vill det andra du skall. — Men skynda sig baron. — Tag mig nu om kusin kan», ropade hon skalkaktigt, i det hon lutade sig framåt, för att söka narra ut honom åt motsatta sidan.

Svenske hade emellertid genomskådat hennes afsigt, innan baronen hunnit närma sig tillräckligt nära, och då hon skyndade denne till mötes, hade hon icke väl uttagit de första stegen, förr än Svenske, som smugit kring stammen i motsatt riktning, fattade henne om lifvet.

»Att smyga sig så der bakifrån, är då alls icke ridderligt» sade hon rodnande, i det hon förlägen tog Svenske under armen och baronen med liknöjd min höjde på axlarna och vände om för att ställa sig framför paren.

»Men kusin Ulrika sprang ju själf dit bort för att leka smygögmma?»

»Vi damer skola väl hafva någon företrädesrätt för våra stora panierers skull» . . .

»Ulrika!» hördes i det samma modrens stämma.

»Hvem ropar? — Ack det är mamma — att leken skall taga så snart slut!»

»Fru friherrinnan väntar i löfsalen», ropade Laforme upp ifrån kullen.

»Stor generalorder — men vänta min kusin», hviskade hon förtroligt åt Svenske, »jag kommer strax tillbaka och vill då på inga villkor springa med baronen! — Men donc att se så liknöjd ut, då han varit öfverrunnen — och i afton fara vi i främsta båten». —

»Ulrika, Mon ange!» började friherrinnan då Ulrika ännu var ett godt stycke från henne, i det hon, väpnad med lukasflaska, solfjäder och réticule, trädde ut i löfsalen. — »Vi skola snart tänka på affären — Stackars Liewen har ondt i sin fot! — Men mon ange, hur kan man visa en sådan brist på éducation?», tillade hon i en gre ton, då Ulrika kommit till henne. »Kusin Meijersdorff var verkligen i hög grad moquerad och sade mig att det var mer än vanlig likgiltighet som du visade honom. Och nu lemnade du honom så snöpligt i sticket. — Han är likväl din utkorade.» —

»Kusin Meijersdorff är visst icke mitt hjertas utkorade — vördade mor» svarade Ulrika hastigt »och det var han själf som öfvergaf mig».

Hennes glada anlete antog då hon yttrade dessa ord ett barnsligt uttryck af fasthet. Men detta varade endast ett ögonblick. Ett allvarligt ögonkast från modren var tillräckligt att på nytt sänka hennes ögonlock och framlocka en skär rodnad på hennes kinder.

»Derom behöfva vi ej tvista, kära barn. Han är i *mina ögon* din tillkommande make, och ett mera passande parti än han i sanning leta efter. — Han är en trogen anhängare af vårt hus och vårt parti. — Hans sex anor till våra farar skola långt ifrån bilda någon mesallians — fastän de ej äro alldeles fullt så goda som våra» . . .

»Kusin Meijersdorff är odräglig» invände Ulrika med en barnsligt egensinnig min. — »Han påstod nyss, då vi träffades i den eken der borta, att jag redan var betrodd och icke hade lof att springa med någon annan än honom. — Goda vördade mor, slipper jag ej», fortfor hon i bedjande ton.

edsagande sina ord med en sjelfsväldig rörelse med hufvudet som gjorde henne dubbel intagande, »slipper icke Ulrika att konversera med kusin Meijersdorff under samfärden?»

»Hur kan Ulrika tala så naivt — det vore ju en uppenbar offension mot honom som adelsman — en ruptur inom partiet, skulle man säga. — För öfrigt är det, mitt barn, icke renomerande» fortfor hon i mera allvarlig ton, »för en ung dam af familj att endast sysselsätta sig med parrenuer och uppkomlingar, äfven om de äro så hyggliga som denne finske officer. Kusin Meijersdorff och jag hafva emellertid mycket att talas vid rörande partiet», och han gör dig förmodligen icke den äran att på en gång skänka dig någon entrevue — men se der »våra charmante kavaljerer!», flöt hon sig, då Meijersdorff, Laforme, Svenske, Dalin och några andra af sällskapet närmade mig. — »Låtom oss beklaga kusin Liewen, mina vänner! La belle Henriette har skadat sin fot och smärtnas till döds efter gudarnes nektar, som hon så länge gått miste om». —

»Ma charmante cousine» började Meijersdorff, i det han med tillgjord sirlighet sagade sig för Ulrika »torde värdigas skänka tillgift åt en fattig ädling, som icke ättre förstod att värna sina dyrbara rättigheter — men han kände, ce pauvre garçon, någonting underligt i blodet. — Någonting... je ne sais quoi»....

»Ah, se monsieur Laforme!», utropade Ulrika, utan att låtsas höra baronens fadda kompliment, i det hon med en min af leda såg sig från honom, »så eget att jag icke förr fått se Er under aftonen».

Hofjunkaren, synbart smickrad af hennes uppmärksamhet, böjde sitt mäterligt förtäta hufvud med en min af tillgjord språkslöshet, i det han med utstuderadt behag förde sin spetskantade hatt till hjertat.

»Ack min fröken» svarade han »huru olika då vårt sentiment! För mig har Ni varit som polstjernen för sjömannen — med den difference likväl att jag sväfvat i sferernas harmoniska vågor högt ofvan molnen i stället för på den vreda böljan».

»Dykrängerna sågo annars på afstånd arkligen ut som fiskfenor» inföll Dalin målande, »mais quel désastre, mon frère, att vaxet skulle smälta så fort under vinarne för vår nye Ikarus».

»Hvad Mars skulle hafva bäfvat sedan för den nye menniskosonen, som så der i smyg ville sväfva upp i olympen», inföll fröken Liewen skrattande med en hastig blick på Svenske.

»Ma foi, om jag förstår ett enda ord», sade Laforme något förlägen, »mes amis känna då icke mitt valspråk, att då man älskar, liknar man gudarne och får vingar?»

»Hvad tyckte min herre om versen i dag?» frågade fröken Liewen — då samtalen genom denna egendomliga kärleksförklaring afstannade, och man förläget såg på hvarandra — i det hon vände sig till Dalin, »Tycker icke min herre att de voro långt vackrare än på sista assembléen?»

»Visserligen, min nådiga, — när en snillrik poet laureatus lyckats hitlocka till våra fattiga bygder en sådan flock af förtjusande najader, hamadryader, herdinnor och gudinnor, och lärt dem så många olika tungomål, skulle han icke då vara värdig att kallas nordens verkliga musagetes?»

»Vårt fattiga och folktomma land!» inföll friherrinnan häftigt, synbart något retad af Laformes skämt, »Det är ett slagord, som mössorna jemt föra på tungan och som icke är annat än en förtäckt afund öfver andra nationers behagligare klimat och okyska njutningar. — Men det är äfven högfärd, min herre, att göra sig sämre än hvad man är; och våra förfäder hafva, trots sin fattigdom, likväl uträttat storverk»....

»Och fört eld och svärd öfver Europa, som riktiga barbarer» inföll Laforme, »jag har ma foi på många ställen sett beklagliga minnen derefter. — Hvad denna blodutgjutelse, som man kallar krig, likväl är äcklig!», fortfor han, utan att märka friherrinnans missnöjda min, med en föraktfull höjning af underläppen. — »Kroppslig styrka och friskt courage är, ma foi, icke allt som fordras af store män».

»Nej, deri har min ärade vän rätt», svarade Svenske, som hittills varit en tyst åhörare, då talet syntes i första hand vara riktadt åt honom »det fordras äfven redlighet, rättframbet och gudfruktighet». —

»Det hade vår vän Laforme troligtvis glömt» sade Dalin småleende åt dennes ovanliga häftighet

»Glömt — parbleu! — Har ingenting att glömma, af dessa inföddes vanor — att slåss och rifvas om statssaker, som ingen

förstår, och dess emellan visa sig tölpaktig i ett angenämt umgänge och oskicklig till innocentas tidsfördrif, att sätta sin svenska stolthet i att vara okunnig om inbördes politesse och artighet....

»Räknar då min herre denna lilla picknick till något annat än ett innocent tidsfördrif?» afbröt friherrinnan.

»Och jag skulle fråga min herre» inföll fröken Liewen, »om det är han själf som rönt bristen på den inbördes politessen».

»Aj, för böfveln», sade Dalin småskratande, då damerna aflägsnade sig, »hur kunde mon frère förklara krig så brådstörtadt. — Helt nyss fick jag själf en grundlig moralpredikan, som riktigt svider i själen, af dessa charmanta damer, då jag påstod att den svenska qvinnan borde skåda mera på hjertats renhet än perukens formfulländning». —

»Parbleu! Mina damer», sade Laforme i det han med en min af medveten öfverlägsenhet såg efter dem, »man bör icke tro att man i mig skall finna någon vanlig coquâtré — man kan icke alltid hafva patience. — Svenska qvinnan» fortfor han i det han vände sig mot Svenske, »är endast en vidbränd hönspastej, utan must och arom, som vännen Lemartin alltid säger, nej, mon ami, 'man bör i allmänhet sky qvinnan såsom varande ett lägre djur', sade alltid min vän Musquet i Paris. — Hennes umgänge är både tråkigt och onyttigt, och han hade, verte bleu, rätt deri».

»Pauvre Liewen», suckade Dalin.

»Ah, pardon! — Jag pretenderar ej att älska henne; och jag hoppas det är mer af vana än egenkärlek, som mon ami säger sådana sottiser. — Att frequentera ett nöje, att något accortisera en dam är väl icke kärlek — jag skulle dock sluta äfven dermed.... men så länge denna förskräckliga politik varar il n'y a pas moyen».

»Nu vardt vår vän ändtligen vred en gång på allvar» sade baronen skattande, då Laforme i vredesmod lemnade dem — »så snart discoursen rör damerna, är han alltid något besynnerlig. — Jag för min del påstår bestämdt att roi soleil är qvinnan. Mon ami Roué i Paris sade alltid till mig: »drag aldrig värjan, mon frère, annat än för en älskvärd qvinnas skuld — må man utmana dig hur mycket som helst för kort och tärningspel» — och jag hål-

ler verkligen med honom. Det är icke nobelt att slåss för någon teaternouvelle eller efter första voteringen».

»Eller med unge män i gammalmodiga kläder», inföll Dalin försmädligt.

»Ah, quelle bagatelle!», svarade baronen skattande; i det han förtroligt tog Svenske under armen, »Man bör framför allt jaga skräck i unga nykomlingar, liksom det är ganska fördelaktigt att göra det med tjenare, fruntimmer och andra husdjur».

»För att icke tala om ryssen».

»Under det man dör, icke sant, så att hela hären blir vittne till huru en tapper officer åkallar den skönas namn? — Hvilket perspektiv!»

Dansen tog nu sin början. På den qualmiga dagen hade följt den behagligaste afton och kontradansens lätta melodier inbjödo de konverserande med oemotståndlig kraft. I närliggande mindre löfsalar serverade täcka herdeflickor söt pontak och sockerverk, schwindelkorn och pepparnötter; i andra uppbjödo herdarne all sin förmåga för att locka hafvets och luftens gudomligheter att tömma ännu ett glas kanelbrännvin, ratafia, mader eller sött langorance. Långt in i sena sommarqvällen hördes musikens toner ljuda öfver nejden, och midnattens stjernor hade redan börjat sitt kretslopp på himlahvalfvet, då ett skott från en af nickhakarne manade till uppbrott och damer och kavaljerer under skämt och skratt intogo sina platser i sluparne.

Den lustjakt, på hvilken Svenske gjort ditfärden, skulle icke återvända till staden, och han såg sig därför uppmärksam omkring efter någon annan plats.

»Ma foi, ser icke min herre så vred och grym ut, som vore han själfva Jupiter, hvilken efter sin lilla serenad i skyningen ville hedra oss med ett personligt besök», sade fröken Liewen i det hon vinkade åt honom att taga plats i den båt i hvilken hon befann sig. — »Kusin Laforme! maka sig något åt sidan».

»I fören är bättre utrymme» svarade denne i det han motvilligt reste sig upp eller hur, fröken Ulrika?»

»Om kusin Svenske vill hålla till godo med några kappor och salopper att sitta på» sade Ulrika rodnande, »skall jag flytta mig så långt som möjligt åt sidan».

Denna inbjudning var alltför efterläng-

ad, för att icke Svenske skulle skynda sig att efterkomma den samma och han märkte erför icke friherrinnan Buddenbrocks missöjda min, fröken Liewens rodnad, baronens iedlidsamma axelryckning eller Laformes elättna leende.

På den heta sommardagen hade, som ämdt, följt en af dessa härliga qvällar, varpå nordens sommar är så rik, då sjäen oförmärkt lemnar sitt bräckliga omölje, för att fri få irra kring i den blå ymden, högt öfver jordlifvets qval och besymmer. Det är visserligen icke söderns ena, djupblå himlahalf, som från sin otatiga stjernehär utandas passionens glöd. Det är icke orangens vällukt, som sprides af aftenvinden, då han lätt krusar insjöns atten. För hans milda famntag susa på randen allvarliga furor, hängbjörken var långsamt och tillitsfullt sina långa grear öfver vattnet, som utom den mörka randen endast kan återspegla en blekblåimmel med fåtaliga stjernor. Men den stora rymden och den fridfulla, allvarliga illheten tala likväl ett språk som går till upet af menniskosjälens; ty det är icke undens förtrollande fågning de förkunna; — det är det eviga och oförgångliga, som e skola likna.

En sådan aften måste alltid utöfva en riktig verkan på unga sinnen. Svenske, om en lycklig tillfällighet fört till Ulricas sida, hade snart fullkomligt glömt bort alla förut fattade beslut att tygla sin känsla för henne, och uppbjöd i stället hela sin örmåga såsom vältalare för att kunna framtälla sina lefnadsplaner i så ljus dager som möjligt. Och hur skälmskt smålog om icke, då han omtalade att han varit nära på henne, därför att hon försmått honom för baronen, hur förtjusande skalkligt var icke hennes leende, då hon svadade att hon icke visste att någon annan än kusin Meijersdorff hade åtagit sig att iakta öfver hennes conduit och hur hjertligt krattade hon ej då Svenske frågade henne vilken kung hon mest tyckte om, för att i henne att säga Carl.

»Så vackert stjernan lyser der borta öfver berget», sade hon vid ett sådant tillfälle i det hon bröt den förtrollande tystaden. »Är det Carlavagnen?»

»Nej, kusin Ulrika. Carlavagnen ligger nära i Norr. — Men hvilken stjärna är kusin Ulrikas?»

»Ack, .. ingen stjärna är min. För ett år sedan, då jag en natt plockade ängsblommor med kusin Liewen, hvilka vi sedan skulle drömma på, såg jag en så vacker stjärna, och då tänkte jag genast på kusin Meijersdorff. — Hon sken så klart; — men ett tu tre slocknade hon och föll ned till jorden. — Kusin Liewen sade att man alltid skall vara två, för att få ega en stjärna», tillade hon förlägen, hvarefter det vardt tyst i stäfven under några ögonblick.

»Skulle då kusin Ulrika icke vilja dela sitt konungarike der uppe på den der lilla stjernan?»

»Ts, kusin! Hör hur vackert hofjunkarn nu sjunger »Tircis je ne veux refuser».

»Sköna Afrodite, ni må icke tro att ni på nytt får försvinna i vågskummet», sade Svenske i det han fattade hennes hand, »och icke heller låta någon annan än Mars röfva bort hälften af ert sköna stjernrike».

»Kusin plågar mig med sin stjärna Kusin vet lika väl som jag» fortsatte hon i häftig ton, höjande sina blå fuktiga ögon mot honom »att vi ... redan hafva delat henne — men tyst», afbröt hon sig, i det hon spratt till liksom förskräckt öfver de ord hon lätit undslippa sig, — »ropade ej någon mitt namn? — Hvem kan för öfrigt veta» återtog hon strax derpå i skämtsam ton, då Svenske nekande svarat på denna fråga, »om kusin Carl icke snart tröttnat på den lilla stjernan och väljer en mera lysande».

»Ack kusin, hur skulle jag kunna glömma denna stund!»

»Ah! Hur grymt — nu föll hon ju, hon också».

»Nej — det var en annan; det var den stora bredvid».

»Vet kusin att jag känner mig så vemmodig just nu. Det var en så underlig känsla ... Ack jag undrar så mycket hvar vi äro om två år på denna dag».

»Hvarför just två år?»

»Jag vet det icke, det föll mig så in» fortfor hon skattande, »det var som hofjunkaren brukar säga, en idé som embarassade mig».

»Ulrika, mitt barn, så högt du skratat» hördes friherrinnans stämma från aktern, »Vi kunna ju icke höra ett ord af baronens vackra air, endast för ditt upp-

sluppna skratt. En väl educerad dam bör mera tänka på sin person».

»Vår sköna Afrodite, tänker på vågens hvita skum, hvilket påminner henne om barndomens lyckliga vår».

»Mon Dieu, hvad hofjunkarn jemt smickrar!» sade fröken Liewen i det hon kastade en retsam blick på Laforme, under det Ulrika, förlägen till följd af modrens skarpa tillrättavisning, icke brydde sig om att svara på Laformes fadda artighet — »men du fryser, mon ange, ... tag min salopp! Man bör akta sitt unga hjerta, min herre», tillade hon småskratande i det hon sänkte ett par småktande ögonkast på Svenske.

En lång tystnad följde på dessa ord. Till och med Schulenberg hade tröttnat på att tala med general Stenflycht om sin hessiska pension och det var ganska länge endast årornas plaskande i vattnet som bröt tystnaden; då slutligen alla nästan på en gång utropade »nu äro vi framme!» Som ett eko hördes öfver det glada sorlet, då man skyndade sig att stiga i land, fröken Liewens stämma »Mon Dieu! Hvar äro då mina kavaljerer?»

Den hade varit ett af de angenämaste ögonblick som Svenske upplefvat, denna färd från Liljeholmen. Då han vandrade till sitt hem tyckte han sig ännu se framför sig huru sluparne, den ena efter den andra, gled o fram i den ljusa sommarnatten och tyckte sig höra skrattet och sången hur de gåfvo genljud från stranden. Längst bort vid synranden såg han ännu den lilla enstaka stjernan. Den mörka skyn gick icke öfver henne och hon skulle alltså stråla vidare, ty detta var villkoret, som han uppställde, för att deras själar der uppe, hade mött hvarandra. Derför sken hon också klart mot det hotande molnet. Han mindes vidare hur sången fört honom bort till de ljusare rymder som omgifva människans paradis, hur den vackra fullmånen höjt sig öfver de södra bergen, öfvergjutande den mörka vattenytan med ett skimrande silfverskir; han tyckte sig ännu höra det dofva bullret från staden, hur det kom allt närmare, och han såg hennes anlete småle emot sig då han talade om sin far och förtrodde henne att han skulle blifva lika tapper som han hade varit — och hörde hennes klingande skratt, då hon svarade ho-

nom att hon icke tyckte om andra än tappra kavaljerer . . .

Medan han så drömde, hade han kommit till sitt hem, och ärnade just inträda genom den på glänt stående förstugudörren, då denna häftigt rycktes upp och en liten pojkbysing, i hamn och häl förföljd af Lars, hvilken höll en stor sopqvast i högsta hugg, var nära att springa omkull honom.

»Nå var då icke så bråd på gröten, din bortbyting», ropade han efter den springande pojken, som stannade och bugade sig, då han fick se hvem den mötande var, »och du Lars, tycker du att det är rätt och anständigt att nappas med sin herre på detta sätt om dörren?»

Denne sist nämde hade svårt att återvinna fattningen. Han hade sutit utanför dörren till sin herres rum, sysselsatt att putsa de blanka knapparna i dennes nya blå rock, inom sig förargad öfver den långa vistelsen i kråknästet, då han plöteligt varseblifvit en liten pojke, som gjorde minner åt honom mellan spjelarne af trappstaketet.

»God afton junker», sade denne, då han märkte att han var uppmärksammasad.

Härpå svarade icke Lars, då talet ej rörde honom.

»God afton Herr kung», fortfor denne illmarigt, i det han gjorde en ödmjuk buggning.

»Trå dig hur du sprätter, ditt lilla yrfä» sade Lars godmodigt, i det han tog honom i noggrannare ögonsigte.

»Alla som voro med gamle kungen, äro kungar nu», fortfor pojken. —

»Hugget som stucket din trollunge» svarade Lars som började känna mig allt mera böjd för samtalet.

»Ska' junkern hjälpa soldaterna nu, då de gå ut i kriget?»

Lars svarade på frågan med en stum nick.

»Och er unge herre också? Något till ståtlig karl . . . Nädig junkern hemma hos sig, kan tro?»

Lars, som under samtalet tagit upp en gammal strumpa ur byxsäcken, hvarur han sökte utleta ett mynt af så ringa värde som möjligt, och slutligen stannat i valet mellan tvenne olika slitna runstycken, lystrade plötsligt till vid denna fråga, men återtog snart sin vanliga trumpna min och ka-

stade den minsta slanten nedför trappan, i det han barskt utropade, »der har du för dina komediantkonster, ditt lilla kräk».

»Det ingen vill ha', vill ingen ta» skratade pojken icke utan ett visst förakt.

»Det skulle vara roligare att se en sådan hög herre som Ni junker på ert slott» fortfor han försmädligt utan att bry sig om slanten som skramlande for ner för alla trappstegen »och se hur junkern jagar, fiskar, äter, dricker, kräfver in bonderäntorna, sofver, äter, dricker och slår drängar och pigor».

»Nu kan det vara nog med den psalmversen, sa' klockaren bröt halsen af sig» sade Lars i det han reste sig. — »Och laggar du dig icke nu din väg, skall väl hin onde rida dig. Nådig herrn tycker icke om några spädgrisar som skräpa i trapporna».

»Ar då Nådig herrn redan hemma?» sade pojken i det han med enfaldig uppsyn fäste sina plirande ögon frågande på Lars.

»Utomhus för ögonblicket, din utbasade tjufpojke — men jag skall trä' ta' mig lära dig att vilja narras med gamle Lars och få honom att säga mer än han vill» återtog han derpå plötsligt, då denne, smidig som en ål, gled ned utför trapporna och skulle just springa fatt honom då, såsom nämdt, Svenske inträdde.

»Ers nåd kanske icke håller sitt ord» sade pojken, då Svenske sedan Lars berättat deras samtal uppmanade honom att komma närmare lofvande att intet ondt skulle vederfaras honom. »Ers nåd gör kanske med mig som en viss annan hög person i Carlbergsparken, som först lockar dem till sig med pepparnötter och candisocker, för att sedan fjädra dem värre än mäster Lemartin, då han vill lära någon att fjädra en kapun — eller som den engelske ministerns fru i Kniggeska huset gör med underhundarne, som hon lockar med sockerbröd innanför jerngallret, för att sedan hugga hufvudet af dem». —

»Tyst din lille skräflare», sade Svenske nyfiken att få höra hvad pojken hade att förtro honom »jag ger dig mitt hedersord på att intet ondt skall hända dig».

Detta löfte tycktes innebära tillräcklig säkerhet, ty pojken följde nu Svenske upp för trappan och in i hans rum, hvarefter det icke varade länge innan han fängslade Svenskes hela uppmärksamhet.

Hattpartiet hade genom förräderikommissionen fått reda på de hemliga möten som biskopen, hans morbror, haft med engelske ministern hos äldermannen Smedman och skulle följande afton fängsla honom, då han skulle mottaga mösspartiets engelska subsidier. Han visste det bestämdt, ty han hade hört det med egna öron och han berättade för Svenske huru han, sedan lång tid tillbaka, hade tjänat biskopen med sådana uppgifter samt, senast från franska ministerns kök, skaffat denne flere underättelser, för hvilka han fått mycket beröm.

Till en början visste Svenske icke rätt hvad han skulle tro om pojkens utsaga, och sporde endast hur hans morbror fått reda på honom. Men härfpå svarade pojken öppet och utan tvekan. Detta hade skett, då hans mor för några år sedan skulle brännas som trollpacka och anklagats för rätta derför att rättorna spökade i linväfwarens bakport. — »Det var vid samma tid» sade han, »som många andra af hennes tro foro bort med stora fartyget, för att undgå presternas förföljelser. — Men min stackars mor kunde ej följa med, då hon var fängslad i smedjegårdshäktet, der, som Hans nåd vet, man hänger dem nakna med armarna mot kalla muren så att endast en tå i sänder kan röra vid det vattenfyllda golfvet, eller vaggar dem i pinnvaggan».

»Och det var då, som min morbror fick fatt i dig?»

»Ja Hans nåd och sedan skaffade mig den vackra fröken, som åkte öfver mitt venstra ben, en plats som stekvändare hos franske ministern».

»Glöm icke i morgon afton», ropade pojken nerifån trappan, då han efter en vidlyftig examen slutligen med en vacker penninggåfva fick skynda sina färde — »Eller rättare i afton» tillade Svenske för sig sjelf i det han stängde dörren efter sig, »ty klockan är ju redan långt öfver midnatt».

(Forts.)

Goethe.

I.

Midt i skogen står en källa,
Vid dess vågor Visan bor,
Underfullt och mildt de välla
Under dämpad fogelchor.

Ljuf med blåklintskrans i håren
Och med väpling vid sin barm
Visan slumrat långa åren,
Oskuldsfager, hvit och varm.

En förtrollningsformel söfver
Hennes friska lemmar der;
Bok och vide susa öfver
Folkets hulda hjertanskär.

Men en yngling, skön som våren,
Steg en dag från himlen. Lyss!
På de långa ögonhåren
Trycker han en stilla kyss.

Visan vaknar ur sin dvala,
Ger befriarn glad sin hand;
Lönligt med hvarann de tala,
Lutade mot källans rand.

Solen kastar mild sitt glitter
Öfver skogen på en gång:
Öfverallt är fogelqvitter,
Öfverallt är doft och sång.

II.

Qvällen kommit. Svanen seglar,
Solen sjunker i ett haf,
Der ett grekiskt tempel speglar
Gafvelgrupp och architrav.

Hög i aftonrodnans dager
Sitter der en offerprest,
På hans panna Phoebi lager
Alla sånggudinnor fäst.

Denna blick, som moln ej störde,
Vittnar om heroers släkt,
Och odödligheten rörde
Detta hufvud med sin fläkt.

Joniskt milda vindar svinga
Till den gamle sångarn ner;
Ambradoft och vår de bringa
Och en helsning från Homer.

Vågen blånar, luften bäfvar
Full af herdepipors ljud,
Och en örn i rymden sväfvar
Kungligt lugn, Allherrs-karns bud.

Men i skaldens lager blickar
Än en blåklint, skön och blyg,
Ur den helga kransen nickar
Visans väpling fram i smyg.

C. D. AF WIRSEN.

Boknyheter.

Bornier, H. de, Rolands dotter, skådespel i fyra akter, fri öfvers. af Edv. Bäckström. (Sthm 1876. Pris: 1 kr. 25 ö.)

Det har blifvit mycket taladt och skrivet om svårigheten att gifva dramatisk gestalt åt de hjeltesagor hvilka utgöra folkens äldsta historia, och vi vilja därför ej öka antalet af dissertationer öfver denna fråga. Säkert är att hon åter väckes till lif af det drama hvars titel vi här ofvan nämt. Carl den store och hans hjeltar till-

höra halft sagans område, och hela hans tidehvarf har ännu så mycket af myten i sig, att det alltid torde blifva svårt att afgöra hvad som är verklig historia eller icke i dess tilldragelser. Man finner lätt att under sådant förhållande de gifna karaktererna hvarken hafva den fasta hållning som de hvilka ligga inom kretsen för den rena historien eller den tänjbarhet för diktens ändamål som de rent fantasiburna skapelserna af sagan. På samma sätt går det med den dramatiska kostymen i vidsträckt mening. Äfven den blir ett slags

mellanting, der hvarken diktens frihet eller historiens stränga regelbundenhet kommer till herraväldet.

I betraktande af dessa inskränkningar och hinder har förf. åstadkommit ett ganska intressant arbete. Skulle vi granska det ur den dramatiska rättfärdighetens synpunkt, befara vi dock att det ej alldeles tillfredsställer. Gérald, styckets hjälte, är förträffligt uppfödd, bär inom sig fröet till ett ädelt sinne och stora handlingar samt utvecklas under handlingens gång till den stolte, fosterlandsälskande och dådrike riddare som räddar kejsarens och rikets heder, nedslår en trotsande sarracens öfvermod och återeröfrar Durandal, Rolands svärd. Han älskar den sköna och stolta Bertha, Rolands dotter, som redan från början besvarat hans kärlek och för honom yppat sina känslor. Kejsaren skänker honom till belöning för hans herrliga seger den älskades hand, och allt synes således gå efter önskan. Men — Ganelon, han som vid Roncevaux af hämd förrådade Roland och hans tappra, lever än, fast under doldt namn, och — Gérald är hans son. Upptäckten af detta förhållande, flere gånger förberedd, sker äntligen i sista akten; och med denna upptäckt är Géralds och Berthas lycka krossad. Ty han besluter, trots alla invändningar, att försaka henne och söka döden i striden för fäderneslandet.

Detta är, som man finner, det antika ödet i moderniserad skepnad, men det är icke dramatisk rättvisa, enligt den nyare verldssåskådningen, som gör individen fullt ansvarig för sina handlingar och deras följder, men också endast för dem, och som icke vill vidkännas den mosaiska straffteorien in på barn och barnabarn. Amaury, den forne förrädaren, nu ångrande och bittert straffad genom sin bäfvan för sonens öde, må förf. krossa; vi skola väl knota, men ej finna det alldeles orättvist. Men Gérald har ingen *personlig* del i hans skuld, och hans straff för fadrens missgerning, om än frivilligt åtaget, är och förblir därför ur sedlig och dramatisk synpunkt en orättfärdighet. Den sedliga uppskrufning som måste ligga till grund för en sådan planläggning är osund och verkar, trots all teknisk fulländning, fränstötande.

Så mycket om hufvudtanken och hjälten. Vi få ej fördjupa oss i styckets enskildhe-

ter, men kunna ej underlåta att vitsorda deras skickliga anordning, karaktärernas goda utprägling, flere sceners ypperliga verkan o. s. v. Såsom helhet synes oss skådespelet dock mindre ett verk af ingifvelse, än ett finnejsladt arbete af beräkning och teknisk fyndighet. Skulle något komma oss att glömma den köld som en smula tynger öfver det hela, så vore det öfversättarens förträffliga alexandriner, hvilka i smidighet, klarhet och utsökt behag tillhöra något af det bästa hela vår poetiska litteratur kan uppvisa. Det börjar blifva en trivialitet att tala om denne tolkares utmärkta förmåga; men vi tro att han icke hittills skänkt vår bokverld en öfversättning af den i de minsta enskildheter fulländade prögel som här föreliggande. Som bekant, afbröts styckets gifvande genom den sorg hvilken nyligen drabbade vårt konungahus och vårt folk; men vi äro öfvertygade om att det i höst skall komma att fylla salongen ganska många gånger, särdeles som återgifvandet i många fall motsvarade ganska högstämde anspråk.

Ahnfelt, A., C. J. L. Almqvist, hans lif och verksamhet. (Sthm 1876. Pris: 3 kr. 50 ö.)

Almqvists öde var tragiskt i mer än ett hänseende. En fantasiens och känslans korade son, fördes han långsamt, men säkert mot en sammandrabbning med sedlighetens och samhällets lagar; och att han skulle duka under, derom tyckes hos honom sjelf en dunkel förkänsla länge hafva rådt. Men på hans fall som människa, ett skakande, högtragiskt, följde snart en tystnad, en glömska, som för den känslige, snillrike mannen måtte varit den grymma-
ste delen af hans straff. Snillet Almqvist, ett af de mest storartadt anlagda som svenska litteraturen eger, föraktades, ja, förnekades af de tongifvande, glömdes af mängden, hur högt buren af de förra, hur ifrigt läst af den senare han än varit. I nära tjugo år efter »den Almqvistska katastrofen» nämndes knappt ett ord om honom, mer än de knapphändiga uppgifterna i några litteraturhistoriska handböcker. Om vi ej bedraga oss, var förf. till föreliggande arbete den förste som i en akademisk afhandling 1869 ånyo offentligan länkade upp-

märksamheten på Almqvists betydelse inom vår litteratur; och i sin nya bok har han utförligt behandlat det intressanta och viktiga ämnet. Imellertid har en upplaga af Almqvists valda skrifter börjat utkomma, och dennas ordnare, prof. Lysander, förbereder säkerligen också en skildring af den utomordentlige mannen, skärskådad både från den biografiska och rent estetiska synpunkten. Man kan således säga att det nu lefvande släktet söker godtgöra hvad det nyss gångna brutit mot snillet och menniskan Almqvist genom att först förguda och sedan trampa honom i stoftet.

Såsom framgår af hvad vi nyss nämde, var det ej först i går förf. begynte selsätta sig med det märkvärdiga ämnet. Han har under årtal af flitig forskning och granskning lyckats sammanföra ett rikt förråd af uppgifter, brefutdrag och andra materialier, hvilka bredt ett klart och nytt ljus öfver den i estetiskt som psykologiskt hänseende lika underbara företeelsen. Ingenting kan vara vissare, sedan man genomläst hr Ahnfelts bok, än det att Almqvist hela sitt lif igenom stod under herraväldet af en lysande, men orolig inbillningskraft, som, hur hon än må förklada sig, antingen hon lånar metafysikens tunga lärdomskåpa eller drager på den politiska dagbladstörneringens lätta rustning, likväl alltid förblir den samma, färdig att i en handvändning byta om ton, hållning och ämne. Almqvist är en äkta romantiker ej blott till sitt författarskap, men till hela sitt lif, just därför att denna fantasi utgör själfva grundämnet af hans väsen. Hur annars förklara denna egendomliga kedja af lefnadshändelser? Ung tjänsteman, bonde i Vermland, rektor i en skola, prest och tidningsman, giftblandare och språklärare i Amerika? Sannerligen kan man icke kalla ett sådant lif vid det namn Almqvist själf gaf sin berömdaste bok: det är »en irrande hind», som öfverallt söker frid, tillfredsställelse, klarhet, men aldrig finner dem.

Här kunna vi ej ingå i någon närmare granskning af förf. bok; dertill är hon för sakrik. Såsom allmänt intryck kvarblifver efter genomläsningen öfvertygelsen att det är ett samvetsgrant, i hög grad upplysande och delvis ganska underhållande arbete, och att förf. icke sökt att öfverskylla eller öfverfara de ömtåliga punkterna i den skil-

drades lif, men å andra sidan ej kärlekslöst behandlat honom. Skulle man vilja anmärka något, vore det att arbetet väl mycket sönderfaller i enskildheter, att, med andra ord, en större sammanhållning och en strängare sofring af materialet måhända kunnat än mer öka dess värde. Men vi känna allt för väl hur svår uppoffringen af en upplysande enskildhet förefaller samlaren, och vi äro således de förste att öfverse med ett fel som består i ett för mycket. En fotografi af en bröstbild, gjuten på Almqvists eget hufvud i lefvande lifvet, ger boken ett ytterligare behag för dem som önska lära känna den i vår litteratur ensam stående mannen.

Neumann-Strela, K., Hvem är den rätte prinsen? Humoristisk berättelse, öfvers. från tyskan af C. J. Blomberg. (Hernösand 1876. Pris: 1 kr. 50 ö.)

Vill ni någon gång erfara hvad riktigt tidsödande läsning vill säga, så tag i handen någon af de »humoristiska» berättelser på hvilka den nyare tyska litteraturen är så rik. Ty på ett fullständigare sätt kan ni ej spela era timmar. Vare långt från oss att vilja kräfvat någon hämd af förf. till ofvanstående opus för de stunder han röfvat från oss på det sättet; ty vår pligt liknätigt kunna vi åtminstone varna andra för att begå samma dårskap, och så kan läsningen af denna berättelse medföra en medelbar nytta för dem. Tanken härpå får trösta oss öfver de många plattheter, den vådliga utsträckning och den svåra osannolikhet hvilka vi för vår del nödgats uthärda vid denna operation. Skada blott att ej öfversättaren i sitt slag varit en jemlike till författaren; vi beklaga honom således uppriktigt som användt en oneklig och bepröfvad talang på ett så otacksamt företag. Mätte våra litterate allt mer inse att, om nödvändigt vår bokverld skall mestadels utgöras af öfversatta arbeten, dessa åtminstone böra väljas med någon omsorg, så att verkligt sund och bildande läsning må införlifvas med vår bokmarknad. Hellre höja priset och skänka allmänheten goda verk, än för småsummor utkolportera underhaltiga och osmakliga saker! Och må äfven granskningen draga sitt strå till

tacken, ej blott genom att plagga på åliga öfversättare, men framför allt genom att se till *hvad* som öfversattes och utbjödes. En strängare räfst i det fallet kulle tvefvelsutan gagna den svenska litteraturen i en mån som säkerligen ej kan kallas liten.

Andersen, H. C., Sagor och historier, ny öfversättning. Häft. 1, 2. (Sthm 1876. Pris: à 1 kr.

Att hos våra läsare anbefalla Andersens sagor vore ungefär som att sätta sig och krifva beröm om vårluften och länkans morgonqvitter eller rekommendera en sval, doftande lund; det vore alldeles öfverflödigt. Till skaldens sjutioårsfest kunde man i Köpenhamn utgifva »Historien om en moder» på femton språk, de fleste öfversättningarna hemtade ur redan offentliggjorda samlingar; och från 1842 till dato hafva åtskilliga sådana utkommit ensamt i vår bokmarknad. Sådant är, om något, talande beaktat. Deremot ville vi på det varmaste förorda den nu påbegynta nya öfversättningen, dels därför att hon kommer att lifva fullständig, dels och i synnerhet emedan hon synes blifva fullt värdig urskriften. Det har ej varit så litet att anmärka mot de föregående upplagorna just i det hänseendet, och en härstädes utkommande veckotidning har meddelat åtskilliga ganska sorgglustiga prof härpå. Nu är det åter en af gammalt känd författare, hr C. I. Rydberg, som öfvertagit det ej lätta ärfvet; och han skall säkert fullborda det till allmänt nöje. Upplagan är dessutom försedd med de välkända träsnitt som gjort originalet så stora tjänster, och genom hvilka V. Pedersens och L. Frölichs namn gå med Andersens till efterverlden.

Illustrerade folkböcker I. *Thyregod, C. A.,* Från herregård och bondby, valda berättelser. (Sthm 1876. Pris: 1 kr.)

»Bristen på god folkläsnings» är ett uttryck som ej så sällan förekommer, och det minnes äfven strax i företalet till föreva-

rande lilla bok. Mången tycker kanske att det ej innebär så särdeles mycken sanning, och han tänker på alla dessa skrifter hvilka litet imellanåt anbefallas hos våra sockenboksamlingar eller uppgifvas vara enkom utgifna »för folket», eller faller hans minne under en from suck öfver tidens ondskas, på den flod af uppbyggelseskrifter som åtskilliga förläggare låta oafslutligt strömma öfver land och rike. Men i alla fall, om man tager närmare kännedom om hvad som sålunda gifves »folket» till skilnad från »de s. k. bildade klasserna», skall man finna att det antingen alls icke eller mycket litet fäster afseende vid läsarnes fantasi och känsla, der de ej retas genom fanatiska diablerier, och att man väsentligen lägger an på att upplysa och undervisa. Vare långt från oss att underkänna det rättmätiga i detta sträfvande; vi ville blott påpeka dess ensidighet. Man lär väl ej föreställa sig att den läsande menigheten icke behöfver näring, sund och riklig näring, för sin inbillning, lika väl som den »bildade allmänheten». Men just därför är det också verkligen brist på god folkläsnings, och hvarje förståndigt försök att se denna brist till godo, bör helsas med bifall.

»Böcker för barn», »böcker för folket» kunna lika litet tillverkas på beställning, som i allmänhet verkligt halftulla vittra alster. Der ej en särskild begåfning, en viss riktning hos författaren förut förefinnas, blir hans arbete förgäfvets. Den klassens läsare hafva en lika fin instinkt som trots någon annan, och det är ej lätt att fänga deras ynnest. Vi tro dock att den danske författaren, af hvilken här tre berättelser föreligga, hör till de utvaldas antal. Han har i uppfinning och framställning något enkelt trohjärtadt och godt, en viss finhet i teckningen som likväl ej utesluter kraft och friskhet, en sundt sedlig livsåskådning, hvilka egenskaper göra hans små skildringar särdeles tilltalande, utan att de just därför äro några konstverk af högre ordning. Boken har således mycken utsigt till framgång, helst den är prydligt utstyrd med teckningar af C. Larsson och eljes väl vårdad.

—BN.

Till sed. grefvinnan Caroline, af Ugglas.
1783. *)

Bort vid norra tullens plank
I den gyllne gula porten
Är nu min station på orten
Att spatsera och slå dank.
Der bland hölass och madamer,
Som om kycklingar och ägg
Slåss och knuffas mot en vägg,
Står jag mellan hjul och slammer.

Stundom hörs en spräcklig gås
I den gröna häcken kackla,
Stundom folen i sin skakla
Gnäggar tätt vid bommens lås.
Stundom vestgöten med täcken
Står och ljuger på fri hand;
Men med allt sitt kontraband
Kommer han ej fram ur fläcken.

Grannes tjocka Greta, tänk,
Som från Ulriksdal och Haga
Jemt mjölkbyttorna plär draga
Och så hvila på vår bänk,
Hon ett steg ej dristar vandra
Förr'n i kronans tullspecial
Båd' till mått och kannetal
Hon aftullat som de andra.

Men du, kusk, som ropar hej
Och med piskesmällar hotar,
Vet, vid bommen jag dig motar.
Säj, hvem kör du, Jonas, säj?
Hvad du hvisslar stolt med gomme
Svara utan öfverdåd! —
Ifrån Forsmark hennes nåd
Kör jag: tullsnok, öppna bommen!-

Nå, ödmjuksta tjenare!
Hennes nåd, välkommen åter!
Ingen vagnsdörr jag upplåter,
Intet dröjsmål skall här ske.
Ingenting att visitera;
Hojta, Jonas, skrik och smäll!
Nådig fru, lei nöjd och säll! —
Bommen opp, hon får passera.

Ödmjukast af tullbesökaren
vid Norrtull.
C. M. B***

Följande böcker hafva under förliden månad kommit redaktionen tillhanda frå resp. författare och förläggare.

Skeppshunden Snarleygou af Kapten *Marryat*.
Öfversättning.
Lotsen och hans hustru af *Jonas Lie*. Öfver-
sättning.
Allmänna värnepligten, föredrag af ryttmästa-
ren *Richert von Koch*.
Précis de l'histoire de Suède en vers techniques
par *Gustave Herpin*.
Sveriges historia. Andra delens 1:a häfte.

Norsk Tidsskrift för literatur. V, VI, VI
häftena.
C. G. Starbäcks Berättelser ur svenska hist-
rien. Fortsättning af *P. O. Bäckström*
Fjortonde delen: *Carl X Gustaf*.
Aina eller öfverstens myndling, novell af *Fred-
rika Wickman*.
Ett gifvet resultat af *W. D. Howells*, öfversat
af *A. C. Hamilton*.

*) Prof ur den nya samling af Bellmans dikter, mestadels hittills otryckta eller okända, som ä
under utgifning af C. Eichhorn (Adolf Bonniers förlag).

Modren. *)

sig icke. Pulsarne ha stannat
är kinden, släckt är ögat re'n.
det blott en svimning är, ej annat,
att döden endast är ett sken.

Tag barnet hit, låt det sin mor betrakta!
Den späda, lilla, anar ej sin nöd.

Lägg gossen ner vid hennes hjerta sakta,
Och rör det sig ej då, — då är hon död.

C. W. BÖTTIGER.

Tvenne barn.

Skizz ur verkligheten af y.

hade ju dagligen under hela bad-
sett henne springa mig förbi,
med muntra hopp förföljande den
ståltrådsringen, stundom helt all-
och moderligt skjutande vagnen,
des lilla bror hvilade, stundom med
omsorg vaggande sin stora docka
illa arm, — ty hon var endast tre
hade aldrig talats vid, icke ens
å hvarandra, men ehuru hon en-
t flyktigt betraktade mig vid det
serade, märkte jag dock på hennes
anlete ett uttryck af en liten blyg-
het, som tillkännagaf ett medvetan-
att vara observerad, och jag före-
nig att det existerade en sorts sym-
emellan. Var det då underligt
den aftonen, medan hennes sköter-
och samspråkade med en matros,
till henne:

n hit, lilla Martha?»

kom ögonblickligen och ställde sig
sida.

ville endast säga dig farväl, lilla
ty i morgon reser jag».

», sade hon med ett eget uttryck
stora bruna ögon, »skall du icke
sitta på stolen här, som du alltid
»

i, i morgon är stolen tom, Martha,
ngen annan sitter der».

stod tyst några ögonblick. Det
ligen första gången idéen om en
ssa fattade henne.

Slutligen sade hon:

»Det vore bättre att ingen satt der».

Hur kunde jag underlåta att kyssa
henne för hennes sanna uppfattning, för
hennes trogna lilla hjerta!

Men molnet, som en stund förmörkat
hennes klara panna, försvann snart, och
hon sade med en mystisk hviskning och
en glad och förväntningsfull liten nick:

»Vet du, i afton skall jag på barnbal
i salongen, och jag skall ha hvita siden-
skor».

Hon såg betänksamt på sina små föt-
ter hvilka redan nu togo sig helt behän-
digt ut i små bruna lackerade kängor.

Jag suckade — ack, hon var bara tre
år!

Sköterskan ropade nu på henne och
hon gick några steg ifrån mig, men åter-
vände än en gång, sträckte sig upp mot
mig på täspetsarne och sade skrattande,
»Jag ville nästan hellre vara hemma, för
lilla bror skall bada och badkaret är så
litet, så litet.»

Och så sprang hon. Hon fick en gan-
ska försvarlig ruskning i armen af sin skö-
terska, som fått vänta några minuter, och
nu drog henne med sig med en mycket
större hårdhändhet än tillfället tycktes kräf-
va, men icke desto mindre vände hon sig,
då hon kom till hörnet, om mot mig och
nickade.

Ja, det var hela historien om lilla Mar-
tha, det var ju icke mycket. Och ändå

* Ritt efter Justinus Kerner.

kan jag icke glömma henne, och hvarje gång jag tänker på henne måste jag ofrivilligt sucka.

På återvägen från vestra kusten stego jag och min följeslagare af vid Flens jernvägsstation, der vagnen, som skulle föra oss några mil inåt Södermanland, väntade oss. Det var fram på eftermiddagen och vi, vana att under många månader endast se kala klippor, visst icke utan sin egendomliga skönhet men dock gifvande föga begrepp om sommarens yppiga fågring, voro hänryckta att åter befinna oss bland doftande ängar och grönskande björklundar; och det var derföre snarare med tillfredsställelse än motsatsen, vi, sedan vi passerat Hellefors vackra bruk, hörde kusken säga i det han pekade upp mot en backe: »Här bruka alltid hästarne få pusta litet, om det inte är herrskapet emot att stiga ur en liten handvändning».

Nej, det var oss alldeles icke emot, och då vi nått backens spets, voro vi belåtna att få tillfälle att orientera oss på den särdeles vackra platsen.

Hvar och en som rest denna väg har säkert ej undgått att märka det lilla hvita torpet på höjden, omgivet af björkar och en anspråkslös liten täppa. Hur förtjusande landtligt der var! Gångstigen, som slingrade sig utför backsluttningen till insjön nedanför, båten som låg och sqvalpade vid stranden, den lilla löfbevuxta holmen gent öfver, kransen af fur och björk som i mjuka höjningar och sänkningar omgaf insjön, ljudet af en och annan koskälla från ängen längre åt höger samt det hemtrefliga, egendomliga smällandet i grinden, då kusken gick in för att låna ett ämbar att begagna vid hästarnes vattning, allt var så motsatt den värld vi sett svepa förbi på de flata stenarne som kanta Marstrands så kallade kaj, att det just återgaf åt sinnet en jennvigt, som man först vid återkomsten till naturens enkelhet och sanning märkt att man till en viss grad förlorat.

Sedan vi en stund tysta sittande på ett par stenar betraktat den vackra taflan framför oss, sade slutligen min reskamrat, pekande på några barn, som lekte på gräsmattan icke långt ifrån oss: »men se dock på denna flicka! Jag tror jag aldrig i mitt lif sett något vackrare».

Vi vinkade dem till oss. De voro tre, en flicka om sju år och tvenne yngre gossar, och hvad flickan beträffar måste jag verkligen gifva honom rätt. Det var det skönaste barn jag sett. Hon hade guld-gult hår i rika, naturliga lockar, stora, djupblå ögon, kantade af långa svarta fransar, samt ett fint ovalt ansigte med små skålmska gropar i kinderna.

Sedan hon sakta skjutit sin yngste, något blyge broder framför sig fram till oss, böjde hon sig ned och torkade honom om näsan med afvigsidan af sitt förkläde.

»Se så, helsa då, Johan», sade hon med en liten knuff.

»Hvad heter du min flicka?»

»Jag heter Brita och han här heter Erik».

Vi frågade om hon kunde skaffa oss ett glas vatten.

»Kan väl det, bara jag visste hvar jag skulle göra af pojkarne, för Johan kan inte komma öfver gårdesgården, fattig liten, och källan ligger der nere i ängen».

»Kan du ej släppa in dem till din mamma?»

»Åh nej då! Både far och mor gå på arbete vid bruket hela sommaren. Vi äro allt ensamma vi».

»Men kanske gossarne vilja stanna kvar hos oss», sade jag, frestande dem med några kringlor ur min resväska.

»Det tog det», sade hon skrattande och sprang in efter en kruka.

»Låt inte grinden stå uppe, Erik, så fåren komma in i täppan», ropade hon under det hon sprang nedåt ängen. Vi sågo hennes små bara fötter trippa i gräset och hennes gula lockar fladdra för vinden. Det var en vacker syn».

»Du har så ofta tänkt att taga dig ett fosterbarn», sade min följeslagare. »Den flickan tyckes mig vara ett fynd».

Jag teg, men samma tanke hade fallit mig i sinnet. Då hon återkom flämtande och blossande röd, började åter samtalet.

»Det är långt för din mamma att gå hem om middagarne», anmärkte jag, »det är ju nära en half mil fram till bruket».

»Ja då», sade Brita, »och derför gå hon inte hem heller».

»Men hur få ni tre mat till middag då?»

Hm! — — »Jag kokar väl välling, jag, och potatis med, må hon tro».

Hennes första hm var ett uttrycksfullt tet ljud, en blandning af medlidande med ett oförstånd och ett litet medvetande om n egen vigt och förmåga. Men i allmänhet låg öfver hennes ansigte ett uttryck f stilla tålmod, som visade att hennes oederliga och husmoderliga omsorger, hennes ensamhet och beständiga vaksamhet öfver barnen, icke af henne betraktades annat än som helt enkla och naturliga pligter.

»Ni äro väl också bra lydiga och snälla mot äldsta syster?» sade min reskamrat till gossarne.

Hon såg på dem med ett ytterst skalkaktigt leende, så talande att vi nästan tyckte oss höra henne säga:

»Jo, jo ni — nu kom ni allt i knian», men då de båda helt förläget sågo ned och tummade på sina mössor, skyndade hon sig att säga:

»Äh ja, det är inte så farligt med den aken. Visst är det litet svårt att få Erik att sitta ibland när det gäller att hålla honom från sjön, för han är så begifven på att segla här. Också skall han alltid vara med när far är ute och fiskar, det må vara drig så sent».

Då vagnen nu var förspänd, måste vi säga afsked af dem.

»Här, Brita, har du 50 öre för vattnet du hämtade åt oss. Men säg mig nu också hvartill du skall använda dem».

»Äh, sade hon» med en glad och tacksam nigning, »det skall väl vara till snus åt far, kan jag tro».

»Så-å, är det du som består far med snus».

»Ja, det jag förtjenar räcker mest till, för jag får bra ofta slantar, när jag öppnar grinden för herrskaperna som far förbi».

Då jag räckte henne handen till afsked, såg jag att hon hade något på hjertat, som hon tvekade att uttala. Jag frågade henne derom.

»Äh jag tänkte bara», sade hon rodnande med ansigtet halft bortvändt, »att efter jag fick en så stor slant, kunde jag väl sjunga en visa för herrskapet».

»Ja, gör det Brita innan vi skiljas».

Hon satte sig på stenen framför oss och började med en klar och ren röst att sjunga en visa, hvars innehåll jag glömt utom den sista raden på hvarje vers, som lydde så: »Stackars lilla tiggargossen, enlast en bit bröd». Hennes röst var rö-

rande vemodig, hennes ögon hade fått ett drömmande och frånvarande uttryck och hon tycktes glömma vår närvaro, ehuru hon i alla fall var alltför naturlig för att vara besvärad af oss. Solens dröjande strålar skeno på hennes guldglänsande hår, och till och med de båda gossarne stodo alldeles tysta och lyssnade. Trasten började slå i furuträden nere vid sjön — hon bytte sakta om melodi och öfvergick omärkligt, måhända under inflytande af aftonens stillhet och skönhet, till en lekant barnsång: »Det blir något i himlen för barnen att få».

Vi gingo sakta till vagnen stego upp deri och foro bort, medan hon ännu satt kvar på stenen, och vi kunde länge höra hennes klara toner då och då allt som vinden förde dem fram till oss mellan kullarne och vägens krökningar.

»Nej, hon är för mycket snäll», sade jag, »hennes vågar jag ej flytta. Hon blomstrar ju så skönt der hon nu växer».

Det var en frisk vinterdag följande år, som jag for samma väg i samma sällskap, ehuru vi nu kommo från motsatt håll. Solen lyste gladt på de rimfrostiga träden och vi voro i en upprymd stämning. En välvillig värdinna hade försett oss med en matsäckskorg, den vi just ämnade öppna i det lilla torpet och med det samma göra ett besök hos föräldrarna till de tre barnen, hvilka vi vid denna årstid hoppades finna hemma.

»Jag just längtar att återse vår lilla elfva se'n i somras», sade min reskamrat.

»Jag har också tänkt på henne hela vägen», sade jag, »och kanske kan jag nu lättare besluta mig att utföra min plan, då hon ej längre är omgifven af en sommaraftons förtrollande inflytande».

Då vi kommit in i det yttre rummet, fanns ingen inne, men vi slog oss ned i den rymliga stugan, frusna som vi voro. Efter en stund öppnades dock dörren till kammaren innanför, och de båda gossarne kommo ut. De hade värt, men de kände igen oss och läto sig väl smaka något af förplägningen ur vår korg. »Far ligger derinne i håll och stygn, och mor har gått för att skaffa någon som ska' slå en åder», upplyste Erik.

I detsamma återkom modern med en grannqvinna och sedan vi hastigt helsat,

och hon bedt oss sitta ned, gingo de båda in till den sjuke.

Vi fortsatte således i lugn vår måltid och efter en stund kom husmqdern ut och ställde sig att syssla med något smått vid det motsatta fönstret.

»Nu måste vi, kära mor», sade jag slutligen, »ropa in er lilla Brita. Vi känna henne sedan i somras, och vi ha så mycket längtat att få återse henne».

Det förundrade mig att ej få något svar, så att jag vände mig om för att upprepa min begäran, men teg plötsligt.

Hustrun stod orörlig och såg ut genom fönstret, men det var något i hennes ställning, som öfvertygade mig att hon hört mig.

»Det var på senhösten», sade hon slutligen sakta utan att vända sig om. »Det bestod i halsen».

Jag steg upp, gick fram till henne och fattade hennes hand. Jag sade ej mycket, men hon såg mina tårar. »Hon var så ovanlig, jag längtade så mycket efter henne», sade jag. »Jag kan aldrig, aldrig glömma henne», sade hon; det var alltsammans, men det var ändå ett litet liktal öfver lilla Brita, och vi förstodo hvarandra.

Strax derpå gick hustrun ut, och vi lade tysta i ordning i vår korg. Då hon efter en stund återkom, hade hon en mugg med skummande nysilad mjölk i handen.

»Jag drog ur en sqvätt», sade hon, »jag trodde det skulle smaka herrskapet att få litet vått».

Och jag tackade och drack och satte ej i fråga att betala. Jag visste hvarföre jag fick den.

AMANDA LIND.

Aftonklockan.

Jag mins hur förr vid klockans klang
Jag hem från skog och sjöar sprang.
Jag sjöng och sjöng, min hjord jag dref,
Vid stugans grind hur glad jag blef!
Ty der var han
Och ingen ann,
Och solens sista stråle såg
Hur vid hans hjerta flickan låg.

Nu känns det svårt när klockan slår,
Med tunga steg dithem jag går,
Vid stugans grind han syns ej mer,
De lagt se'n länge honom ner
På bädd så hård
I kyrkogård.
O sol, som sjunker, säg mig, när
Får flickan bo hos honom der?

C. D. AF WIRSEN.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidesaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XII.

»Nå Bisot, hur var det? — Hvem skulle leda konferensen på packartorget?» — frågade St. Severin i det han lockade till sig en liten King Charles hund, som stack fram sitt lurfviga hufvud ur en liten prydligt arbetad hundkoja vid fönstret i hans kabinett. »Är det Wreden eller någon annan misstänkt person?»

»Nej, icke så väl Ers excellens», svarade den tilltalade, i det han sänkte sitt smilande anlete ödmjukt mot golvet. »Det är presten — Räfven med det rakade fårhufvudet.»

»Ah! — Jag vet, biskopen?»

»Alldeles, Ers excellens, och han är så god som alla de andre tillsammans.»

»Vi måste försäkra oss om honom — vore det än med våld», återtog ministern.

varsammare. »Så vigtig föreföll mig väl icke hela saken för åtta dagar sen.»

»Ja, icke sant, Ers excellens, det blir dugtigt kap — faller han, ja då ramla de nattmössorna i en hög och blifva lena och mjuka, som om de aldrig skulle haft någon stärkelse i kroppen....»

»Våra andra företag måste uppskjutas», bröt St. Severin, som under samtalets gång blifvit allt mera tankfull. »Äro våra ägte vännere af adeln underrättade om paulleringen?»

»Ja, Ers excellens.»

»En del till häst och en del till fots?»

»Ja» —

»Ännu en sak, vi måste vara i ordning att sända ner åt provinserna säkre och pålitliga herredagsmän, för att få hit upp reputationer, som kunna pocka på kriget. — Hur går det med fritafflarne?»

»Utmärkt, Ers excellens; — fem bord å andra plåtar i veckan äro redan fullt upprangerade. Detta gör femhundra plåtar i veckan; en lika summa delades ut åt sådana obemedlade vännere af det höga riderskapet, hvilka af politiska skäl icke antagit sig kunna deltaga i dessa måltider. — Med de två bord, som landtmarskalken och general Stenflycht hålla, och till hvilka jag mnat medlen, gör det hela tolfhundra plåtar i veckan...»

»Hur länge förslå våra pengar?»

»Ah! — Mycket länge Ers excellens. Med femtusent plåtar skall tout le monde i denna tiggarrådan kunna hållas i godt humör ända till voteringen.»

»Här är ytterligare tvåtusent», sade St. Severin i det han lemnade Bisot några dukatrullar. — »Står det något nytt Gazette d'Altona?»

»Danskarne hafva lagt beslag på de ista numren, men i posten stod i går att en prest, en jägmästare och en fabrikör rädfvade röster åt prinsen af Birkenfeld? —»

»Ah! — I sanning en mycket farlig trio för våra motståndare», sade St. Severin småleende, i det han klappade sin lilla favorit på hufvudet. »Men å propos sålant der illustert folk, glöm icke att enhvar af allmogen endast bör få tjugufem dukater på hand och de öfriga först när voteringen utfallit efter vår önskan. Det som då blir öfver får Bisot behålla; det bör då göra några hundra dukater och sum-

man fyrdubblas om den gamle prelaten fastnar i nätet.»

Sedan Bisot fått några ytterligare förhållningsorder aflägsnade han sig. Med en ödmjuk och sirlig bugning kysste han Hans allra kristeligaste Majestäts ambassadör på hans broderade rockskört, stoppade derefter dukatpåsarne med en betänksam min i fickan och lemnade rummet under upprepade bugningar. Att ödmjukhet och kryperi icke voro hans enda utmärkande egenskaper framgick emellertid snart af hans uppförande mot lakejerna, som voro samlade i rummen utanför, och hvilka med nyfikna miner betraktade honom. Om det varit fråga om någon ny silfverstöld i kungshuset hade troligtvis icke sjelfva silfverknekten tagit på sig en så högdragen och hemlighetsfull min mot silfvertvätterskorna, som Bisot gjorde då han med förnäm tystnad mötte deras närgångna frågor.

»Sjelfva kung Fredrik», sade hofmästaren, då han med illa dold vrede såg efter honom, »var icke morskare, då han under min tid vid hofvet stälde hela hofstaten till ansvar för den skämda maten och den dåliga konfekten, som serverades på det kungliga bordet.»

»Mille tonerre, var det också ett slags konfekt», inföll monsieur Lemartin, »segt som senor — men så åtgick det icke för vår kungliga tårtbagare mer än sex lod om dagen för höga öfverhetens bord. — Hade han ej varit älderman och haft fri eldbrand från den kungliga vedgården hade han långt före detta sutit på gäldstugan.»

»Jag ger böfveln konfekten, men hvad var det som pöste ut ur fickan på honom? Han såg alldeles ut som biskopinnan Svedberg, då hon gömt kungens silfverfat i sin dragkista.»

»När han hade de der vännerna med sig förra gången», inföll en af lakejerna med förnumstig min, »hittade jag en plåtå med pudding under en gammal repkjortel i förstugan.»

»Ja, det torde vara rådligast att se efter om något försvunnit», sade hofmästaren i det han gjorde tecken åt de andra att följa sig. »Grefvens ena skospänne låg framme på bordet i kabinetttet!» —

Hattpartiet skulle hafva jublat af glädje om det haft kunskap om att man var så

nära att gripa på bar gerning en af dess farligaste motståndare. Stormännen inom partiet hade emellertid allt ordnadt för ett hastigt spridande af nyheten om hans häktning. Berättelsen om den stora fara, hvarelse landet sväfvat, till följd af hans brottsliga förbindelse med ryssen och engelsmännen låg redan färdigtryckt i flere hundra exemplar och då Bisot styrde sina steg nedför Drottninggatan utvisade hans leende anlete att han ansåg segern vara vunnen och det fyrdubbla honorariat förvärfvadt.

Vädret var långt ifrån behagligt. Regnet flöt i strömmar och ingen vandrare syntes till på den smala, af låga hus bildade gatan. Endast fyra eller fem af husen voro trevåningshus, återstoden voro låga, rödmålade hus af trä eller korsvirke, täckta med rött tegel. Små grönsprängda, kittade rutor, infattade i de låga fönsterna, hvilka i de nedre våningarna för det mesta endast höjde sig obetydligt öfver gatan med väldiga fönsterluckor eller tjocka framskjutande gallerverk, stora höga portar med ofantliga portklappar, sneda vindskupor och en märkbar brist på alla slags takrännor, voro deras mest i ögonen fallande yttre kännetecken.

Men det var icke rådligt, vare sig för Bisot eller någon annan att se för högt i vädret. Ränstenen, med sin afgrund af brunt gyttigt vatten, flöt midt på gatan och det var icke angenämt att komma honom för nära. Man hade ännu icke hunnit bortskämmas med en sådan renhållning som i Paris nyss införts. Hvem hade väl för öfrigt ondt af den stora smutshögen, på hvilken Bisot nyss höll på att falla omkull, om icke mästern Beckius, juveleraren borta i hörnet, och han tyckte nog att hans tomtlinie redan var lång och dyr nog förut att hålla ren? Men inga lyktor frågar ni? — Icke heller på de mörka höstqvällarne? Jo, på Riddarholmsbron finnas två, som nyss äro utställda, och hvilka, som det säges, skola lysa hvarje qväll hela vintern igenom då icke månen skiner. För öfrigt skall hvarje välburgen person af societeten låta sitt husfolk följa sig med handlykta. Dessa tvänne oljelyktorna äro därför stockholmarnes glädje och stolthet och de behöfva något att glädja sig åt. Månet husfaderligt påbud af den höga öfverheten är icke af den egenskap att det kan väcka denna känsla hos dem. Man

får icke gå på svag is, ty då kan man få sitta tre timmar på trähästen, man får icke, med samma utsigt till straff, röka tobak på vissa broar eller allmänna platser. Om man rider eller kör i traf kan man om lyckan är god och statstjänarne uppmärksamme, få plikta med fyra par spö och en timmes ridt på trähästen, eller, om man är af adel eller herreklassen, med 40 mark. Om man nyttjar mångfärgade, fasonerade eller utländska sidenband pliktar man 100 daler, om man bär kläder af annan snitt än den som lagen föreskrifer eller om man, äfven om detta icke är fallet, har glömt att låta stämpla dem, är lag samma. Man får icke nyttja flere maträtter eller andra sorters vin, än som lagen tillåter. Om någon äter en karamell af utländsk tillverkning eller sätter på sin sons rock för stora knappar eller på sin egen för bred sammetskrage, strax kan han anklagas för kämnarsrätten. Om han eller hon tillhör tjenstefolket och nyttjar siden, som icke är aflagd efter husbondefolket, kan plikten uppgå ända till åtta dagars fängelse och förlust af halfva årslönen, utom sjelfva kläderna, hvilka i alla händelser äro förbrutna. Denna tids lyckliga stockholmare bör, för att vara höga öfverheten riktigt i lag, låta bära sig i portchäs om han än älskar åkdon aldrig så mycket, på det bruket af hästar och vagnar må aftaga; och hans fru, som sitter bredvid honom, får icke bära styfkjortel till längre vidd än fyra alnar, om hon icke förut har antecknat sig på den lista, som statstjänarne buri omkring i husen, och erlagt den derför stadgade afgiften. — Det är ju icke underligt att en oljelykta vid Riddarholmsbron uppväcker allas förtjusning, om de ock, under denna så lyckliga frihetstid, utan att knota skulle fördraga takdroppet och de stora smutshögarna utanför juvelerarens och äldermannens Beckius hus.

Bisot hade hunnit till hörnet af stora Vattugränden då han plötsligt stannade. Denna gränd gjorde allt skäl för namnet, ty på båda sidorna om de långa trappor, som ledde upp mot Brunkeberg, nedstörtade riktiga små bäckar af regnvatten. Han såg sig oroligt omkring åt alla sidor innan han vek af inåt gränden, liksom han skulle hafva anat några förföljare i närheten; derefter svepte han kappan närmare

ring sig, tryckte den lilla, trehörnade hatten djupt ner i pannan och skyndade med alla steg uppför trapporna och mot det lilla rödmålade vakthuset högst uppe på andåsen. Här stannade han ånyo och lät höra en sakt hvisling, hvilken strax derpå besvarades, hvarefter en femton års pojke brågtigt smög sig fram från andra sidan af huset.

»Allt är i ordning, ser jag», sade Bisot med låg röst.

»De skola träffas i afton, Ers nåd.»

»Misstänka de något?»

»Icke det minsta.»

»Hvar skall du säga att du varit så är sent?»

»Hos Bäckens i spökhuset», svarade ojken med ett illmarigt grin, »då blir han spökrädd, och när han tänker på pöken blir han alltid beskedlig.»

Bisot gaf honom ett mynt och skyndade sig derefter mot den branta sluttning, som förde ner mot Malmtorgsgatan och Norrmalmstorg.

I ett af vakthusen nere vid broarna iick det ganska lifligt till och sången ljuderifrån så att det hördes öfver hela torget:

Var fröjd och vårt kif,
 Årt långsamma lif,
 En hastig dröm tra la la la!
 Ly låtom oss dricka, ja svärja och dundra,
 Hvar qväll som morgon beskänkte bli!
 Må narrarna skratta och gerna undra,
 De måste dock en gång dö som vi.

Och hela vakten inföll skrålande med fullt i omqvådet.

»Nå Petter Gröning» — hördes en hes röst från öfversta änden af det låga vaktrummet — »kan du sjunga någon mera visa? — Nej säger du? — Då skola vi lösa gåtor. — Kan du Måns Flinta, eller du Lars Värme säga hvem det är som trampar på sömnen och äter upp fodret?»

»Skräddarefar, när han är beskänkt.»

»Den gången slog du hårdt mot hårdt flintskalle — nå hur många tår hade kung Carl på venstra foten?»

»Sex!»

»Jemnt som en sena, och det var därför, för ni bussar, att han var af en jätteslägt. Fördarn kunde icke heller ta' lifvet af honom sjelfva, utan måste låta ett troll

röfva bort honom i Klevemarksfjellet. Det hven också om knutarna, ska' ni tro, då de foro af med honom öfver skogstopparna. Men raggen må ta' mig», afbröt han sig, »om det icke är något sattyg som rör sig der borta i portöppningen. — Jaså, den der kommissarien säger du, Flinta. Ja säg honom att fänriken är inne i andra vakthuset. — Nå hvad var det jag sa' nu bussar», återtog han efter en klunk i ölmuggen. »Jo, det var sannt, öfverheten ska ni alltid ha i ett godt minne. Salig Hercules på öfverstelöjtnantens kompani fick sina fyratio par för det han talade lasteligen om Hennes Maj:t vår Allernådigste Enkedrottning. Men det var förstås andra tider. — Nu är det bara mjölkfingrarne som hålla i styret. — Bara skräp mot i salig kungens tid. — Nej, värjan ut Flinta och hit med långtobaken.»

»Fältväbeln kan aldrig tro», svarade den tilltalade, i det han närmade sig från dörren »att nära hälften af kompaniet ligger till sängs i kvarteret af brist på mundering. Hade icke Wetterströmskan haft dessa persedlarne kvar efter piparen, som i fjor ramlade ner från slottställningen, hade väl också jag fått stanna hemma.»

»Det var då det enda förståndiga den piparen gjorde i lifvet... Men pass opp nu bussar», afbröt han sig, »för nu kommer fänriken.»

»Quel mauvais pasetemps», hördes i detsamma en pipig, läspande röst från dörren, hvarefter fänrik Wrangel, åtföljd af Bisot, inträdde i vaktstugan. »Är det på detta sätt som Reiter vill göra sig förtjent af mitt förord hos mon père?» fortsatte han i det han rynkade näsan åt tobakslukten och försigtigt aftog hatten för att icke skämma frisyren. »Grand Dieu! Hvilket oväder, min bäste! Hans Maj:t säger visserligen att det är en lustre att ega en god och gammal adel; men, ma foi de Paris, som min vän Meijersdorff säger, man måste vara en god patriot, för att kunna stå ut med denna tjensten. Ett par manchetter hålla sig ju knappast en timme och ett krås ännu kortare tid...»

»Ers höga nåd torde behaga draga sig till minnes mina order» inföll Bisot i hviskande ton, »Ers nåds höga vänner kunde få snufva af de kalla tråskångorna vid packarhustorget.»

»Ah! Ma foi, hade jag icke så när gjort

mig skyldig till en smula distraction. Nå Reiter, äro bussarne i ordning?»

»Som tända ljus, Ers nåd; utom femton, som perukmakaren sade skulle sitta uppe öfver natten, för att icke hvetemjölet skulle klibba ihop sig.»

»Följ då denne man! — Au revoir min herre», tillade han derefter i det han aflägsnade sig — »Quel mauvais passe-temps!» —

»Hör nu herr kommissarie», sade Reiter hviskande till Bisot, då patrullen hunnit ett stycke fram på torget, »det är väl något sådant sattytg å färde kan jag tänka, som det som var i februari, då vi fångade hans nåd Gyllenstjerna? — Ni svarar ej? — För mig kan ni dock vara fullkomligt lugn — Reiter är tyst som en fisk om det kniper och har talat med många förnämre herrar än er i sin dar. Det var icke längre sedan än i går, då öfversten kom och sa' att min hårpung icke satt ordentligt. Jo sa' jag, öfverste, snyggare hårpung har ni aldrig haft. Och teg gjorde han och såg flat ut... Men fy för tusan här är ju mörkare än i Clara kyrka på julottan och hur skall man väl i detta mörkret kunna se om karlen har brun eller blå kappa och långhandskar?»

»Låt det vara min ensak», svarade Bisot vresigt.

»Nå, nå, min nådige herre, frågan är väl fri kan jag tro? Men jag har mina order jag, och dem följer jag.» —

Det hade varit i ett anfall af öfverilning, som äldermannen erbjudit sitt hem till mötesplats för den farliga underhandling, som skulle knytas mellan mössorna och engelska regeringen. Den stund när han lofvade detta hade han också ångrat mera än en gång. Han var en hederlig och rättskaffens borgare af gamla slaget, sade han ofta till sig sjelf, som visserligen af allt sitt hjerta önskade sitt lands uppkomst och förkofran, men som därför icke kunde förstå hvarför hans person behöfde tagas i anspråk och hans lif löpa fara för politiskt prat, som det, när allt kom omkring, icke kunde vara något allvar med. Ty, när han tänkte närmare på saken, hvad gjorde det väl om Sverige eller ryssarne hade Finland. — För honom kunde de ju gerna få det också — ja hela Sverige om det knepe. Han kunde ju aldrig få något obehag deraf. Tvärtom; tullen på talg

och hampa skulle försvinna, intet krig skulle draga folket ur landet och fördyra arbetskrafterna — men deremot skulle mäktiga herrar komma, som kunde tukta adeln och ståndspersonerna, — dessa öfversittare i pudrade peruker — och tvinga deras högförnäma damer att knappa in något på styfkjortlar och roberonder. Han gamla gumma, kan tänka, måste kysa nådig grefvinnsans kjortelfäll, för det nådig grefvinnsans var så nådig och lånat hans vackra slup. Nej, ryssen kunde gerna komma. Biskopen talade om språket och religionen och hvad hans förfäder hade varit. Inte visste han om de varit foglar eller fiskar, och ryssarne hade ju prester också, och språk likaså, och hvad behöfde han för öfrigt tänka på hvad som skulle komma om hundra år. Han var en gammal och välmenande köpman, som gjort rätt för sig efter bästa förmåga och icke lurat sina kunder mera än som bruket var hos hans yrkesbröder; och vår herre skulle nog förbarma sig öfver honom så väl som öfver alla de andra — och nu hade han varit så dum att låta narra sig af dessa ränkmakare att låna sitt hus till hemliga öfverläggningar. — Hvad skulle väl följden blifva? Jo, en vacker dag skulle allt upptäckas, hans bod stängas, hans varor säljas på kronosauktion och hans hus falla i händerna, kanske på hans värste fiende Hans Vädergren mitt emot, som var den argaste hatten inom hela borgarståndet, och som kanske skulle inrätta ett kattuntryckeri der han sjelf hade sitt vackra Danzigkram, under det att han sjelf finge sitta inom lås och bom på Marstrands fästning, efter att förut kan hända fått stå derute på torget under kåken till spott och smälek för alla packhuskarlarne.

Äldermannen kände en kall rysning längs ryggraden för hvarje gång han kom till detta ställe af sin vanliga tankegång och råkade kasta en blick öfver disken ut på torget. Efter hvarje nytt sammanträde hade dessa rysningar känts allt förfärligare. Nu riktigt skakade hans kropp i alla leder, när han samtidigt kom att tänka på aftnens sammankomst. Men då skulle lyckligtvis allt afgöras och penningarne erhållas och sedan skulle det en gång för alla vara slut med dylikt trassel. Väl var det emellertid att Bisot ingenting märkt den qvällen, som han mött honom utanför por-

en, ty då hade han varit nära att låta irleda sig att tala hufvudet af sig på en ång.

Detta var emellertid den enda ljusa unkten i hans betraktelser. Den kom ock hans anlete att antaga ett visst själfelåtet uttryck, när han steg uppför den mala trappan till öfre våningen, för att ntaga det tarfliga middagsmålet.

Men här mötte honom nya ledsamheter, vilka grepo honom lika djupt, som om lanen redan vore röjd och han själf på äg till Marstrand. Vällingen var nämligen vidbränd och smöret härsket. Det ar nästan i ett anfall af förtviflan, som an slog dörren igen efter sig, midt för in äkta hälfts näsa, och skyndade ner i oden för att, lika hungrig som förut, fortatta att mäta ut linneväf och bannas på odgossarne.

Men han hade varit för godmodig deruppe, tänkte han. Det vore väl märkligt om han icke skulle kunna vara herre i sitt eget hus. Ute i landet kunde det göra detamma, hvem som styrde, men här hemma, er han var husbonde, der skulle det icke uga att någon annan tog herraväldet — ch, under det han tänkte så, knallade han ig på nytt uppför den branta trättrappan. Ied en häftig ryckning flög dörren upp ill skafferiet. Man kunde nu höra högsta graden af den mandom, som han förstod att gifva sin hesa stämma, då han frågade sin äkta hälft om hon glömt bort att det skulle komma gäster till qvällen.

»När var det väl annat än kält och oväen här i huset», hördes en gnällande stämma inifrån mörkret.

»Det är en sak som icke rör dig, käring», hördes äldermannen ännu morskare.

»Ja, Gud skall veta att jag icke mer är ng och behaglig för dig, Göran», — svaade mor Katrina, i det hon stack fram itt hvita nattyg i dagsljuset. — »Men det an ingen heller vara ung en dag i en sålan rövarkula — då man haft flere barn om jag och ammat dem alla, blir man ätt gammal. — Du tänker aldrig på våra barn, du Göran», fortfor hon med grånen i halsen i det hon vände sitt magra ansigte mot honom, »men vår herre visste og hur stor syndare du var och därför og han dem alla ifrån oss» — nu började hon snyfta — »och den lilla Greta Brita, vilken riktigt liten englabit! — Ett så-

dant vackert lik sedan — men du är en tyrann, en riktig morian är du.»

»Börjas det nu igen», sade äldermannen, nästan bringad ur koncepten af ett sådant ordflöde.

»Börjas? Hvem är det som börjar, du eller jag?»

»Det säger jag dig Katrina, att detta lifvet står jag icke ut med i längden. Alls ingen ro hvarken natt eller dag. — Utomhus gräl och partier och inomhus kif och gnäll. — Det är mer än en vanlig meniska kan hårda ut med. — Hur vill du väl — svara då menniska, — hur vill du att en hederlig borgare skall kunna stå ut dermed i längden — men det är Gudbevar's som att predika för döfva öron. — Kom nu emellertid ihåg, min snälla gumma», fortfor han i vekare ton, »att vördig biskopen skall komma på besök i afton och att vi derför måste hafva något godt till qvällsvarden.»

»Aldrig var det annat», skyndade mor Katrina nu i sin ordning vred, »än viktiga besök och hemliga möten. — Bättre vore, synes mig, att du något mera tänkte på ditt hus och din äkta hälft än att gifva dig i sällskap med de höga herrarne... och godt till qvällsvard, kantänka! — Trå må ta' mig om det fins så mycket som en spicken färbog eller ett möjligt skälbröd en gång i huset efter allt ditt herrfrämmande. — Inte sant, säger du — får mycket penningar, säger du. — Men om du och dina partister sitta hela nätterna i ända, tills tuppen gal, på Kastenhof, eller Lyktan eller Tre Remmare och låter det ena ölstopet och den ena bålen marschera in på bordet efter den andra, då är det ingenting att säga derom. förstas — då får jag gudbevars tiga och hålla tillgodo — hvad min nådige husbonde gör är alltid rätt förstas», tillade hon med en försmädlig nigning, »det är som prestens ord i kyrkan, det...»

»Sa, sa, sa — nu kan det vara slut», skrek äldermannen i det han stampade i golfvet, klockan är snart sex och klockan nio skall allt vara i ordning.»

»Slå till du, om du vågar, jag har väntat derpå allt sedan vi gifte oss — ett sådant odjur — och det är nu trettiofem år sedan... Men salig mor min», fortfor hon, torkande sig i ögonen med redgarnsförklädet, »hon sade alltid till mig: Göran

Smedman är ingen karl för dig flicka, ja så Gud sa' hon inte det — men du var Gudbevar's så smärt och rak på den tiden och så snäll och öm mot mig, och hade så artiga manér, när du stod bakom disken hos fader Nilsson derborta i hörnet — ja det är då visst och sant att nu behandlar du mig sämre än en piga» fortfor hon snyftande — »och allt måste jag fördraga — gamla hjälpmadamen har det mycket bättre. — O, min skapare att jag väl vore död och långt under jorden, då skulle du nog komma att ångra dig.»

»Skapa mig hit och skapa mig dit, ditt troll», sade nu äldermannen i det han oroligt gick fram och tillbaka öfver golfvet, ömsom ryckte på den långa västen, ömsom fingrade sin tofvida peruk, — »hör upp då någon gång med tjutet.»

Liksom hans egna ord slutligen skulle haft förmåga att ännu mer reta upp honom, slängde han igen dörren med en häftig smäll och nedsteg för trappan under det han lät sitt spanska rör då och då gifva ledstången en aning om de känslor, som rörde sig inom honom, hvarefter han slutligen stängde sig inne i sin innersta bodkammare. Här mätte han golfvet med stora steg och kastade då och då en blick på den gamla väggklockan i hörnet af rummet.

Tiden förgick utan att biskopen lät höra af sig. Klockan var ju redan öfver åtta. Kanske hade förräderi-kommissionen redan fått nys om saken? Denna tanke kom honom att rysa i alla leder. »Ja det är tider vi leva i», mumlade han för sig sjelf, »krediten är slut, politiken är slut... men tyst, var det icke någon som läste i bakporten.»

Med dessa ord smög han sig försigtigt ut på tå för att möta sin vän.

»Det är bara jag», svarade en ängslig stämma, då äldermannen frågade hvem det var.

»Är det bara det, din stryker? — Nu gick det kantänka som en dans att läsa upp porten, din liderliga sälle, men jag skall lära dig att löpa ute så här dags på dagen. — När smög du dig ut? — Nyss på stunden, säger du. — Vet du icke, din utbasade tjufpojke», fortfor han under det han lät sitt spanska rör susa i luften då pojken började skrika med full hals, »att alla herrtjenare och drängar,

som vistas utomhus utan sin husbondes tillåtelse efter klockan 9 på qvällen eller löpa på krogar och källare under gudstjensten äro sjelfskrifva åt värfvaren?... Hvasa?... Ja, sprang hem i flygande fläng, säger du... Inte illa men't, förstås,... När var det väl annat?... På söder säger du?... Kanske hos holmfolket, pietisterna, svärmarena eller det andra packet? Hos mästare Beck säger du? — Bättre och bättre din sakramentskade gnäller. — I sjelfva spökhuset? — För att få trollen hit kantänka? Men jag skall, trå ta' mig, lära dig att fara till Blåkulla och det så att du aldrig glömmor Göran Smedman.»

Äldermannen syntes riktigt haft behof af att finna ett föremål, på hvilket han saklöst kunde få uttömma sin vrede. I husagans gyllene tidsålder var det icke heller så noga om ett eller annat käpprapp på någon underordnad användes såsom stilandande medel, och pojken hade troligen fått dyrt betala sin föregifna nyfikenhet att se spöken i mörkret, om icke mor Katarina som en räddande engel ofvan ifrån kommit till hans hjälp. Redan vid hans första nödrop hade hennes spetsiga anlete visat sig uppe i trappöppningen och hon sporde med gäll stämma hvad det var för några filistéer och hedningar, som störde ärligt och gudfruktigt folks aftonbön.

»Håll hon sig vackert inne med sina aftonböner och lägg sig för pocker i våld icke uti hvad som icke rör henne», röt äldermannen, i det han förbluffad släppte sitt tag i gossens tröjärm.

»Hålla mig inne?... Aftonbön?... Bevar's hvad som nu pratas. Jag skall hålla mig inne, jag som hållit mig inne med dig, din morian, i den här peppardosan snart i fem och trettio år? Men må den ondet ta' mig om jag skrämmes för sådane kämmorer!»

»Nå lugna dig någon gång min hjer-tevän», inföll äldermannen godmodigt i det han gick upp för trapporna och lemnade pojken åt sitt öde, »det är ju ingenting som står för lifvet, vet jag?»

»Nå så håll dig då vackert stilla på helgdagsafton och för icke ett sän't syndigt leverne! — Läs i Franckes postilla eller i Arndts gudliga skrifter; det kan bättre anstå en ärlig borgare än att ofreda vår herres sabbat.»

»Läsa och läsa», skrek åldermannen brytande, då han märkte att goda ord ke mera hulpo. — »Frid och ro säger du? Vacker frid och ro i det här huset är ditt gnäll. En gudelig själs enskilda andakt, säger du? Legat fyra nätter å ad med en bibel under hufvudgården, men afva väl gästar och spöken lemnat mig ett ögonblicks ro och frid? — Men nu varlet bestämdt någon som öppnade bakporten», afbröt han sig i det han ryckte till.

»I dag är du då riktigt konstig i sinnet min vän», sade mor Katrina med en träng, högtidlig ton, »men det är icke odt att tala om gästar så här sent på vällen. Vi behöfva dem icke heller för att äckas till tron; ty det står skrifvet att i ega Guds rena ord, hvilket upptäcker årt sinne och visar oss vårt invärtes förerf i allehanda lärdomar och förmaningar Kristi sinne och heliga förlossning, och isar oss huru vi skola lefva i och genom en heliga anda, som är vår arfspann och regel, huru vi skola bortlägga det onda och förnyas till det goda och...»

»Ta, ta, ta», afbröt åldermannen allt mera orolig. »Är du framme nu igen med dina Dippelska villomeningar?»

Detta var en för djup förolämpning.

»Liksom det vore villomeningar», utbrast hon med flammande blickar, »att icke, som nången, falskeligen inbilla sig saligheten utan söka honom i en lefvande tro och ett sannfärdigt väsen och...»

»Se der är ändtligen vår högvördige biskop», afbröt åldermannen, som hela tiden haft blicken fäst ner åt trappan, då han varseblef denne senare i portgången och skyndade sig ned för att välkomna honom.

»Jag har förgäfvets fått vänta derute», sade biskopen innan han svarade på åldermannens helsning, »och misstänkte nästan, då jag icke såg något tecken, att hela sammankomsten blifvit uppskjuten.»

»Icke något tecken?» inföll åldermannen, mållös af häpnad. »Jag har vaktat öfver det hela aftonen. — Nedtaget?» I det samma, liksom ett ljus plötsligt skulle afva gått upp för honom rusade han mot lörran. »Jag kunde väl tro den der tjufbojken om något sådant», utropade han, »och jag som icke skulle märka det.»

»Sansa dig min bror», sade biskopen i det han skyndade efter honom. »Jag satte

sjelf upp tecknet åt engelsmannen och din obörsamme tjänare kan du straffa i morgon. — Jordskedet sjunker allt djupare, om än till en början omärkligt», återtog han derefter, i allvarlig ton under det att åldermannen reglade dörren. »Svea land svärfvar redan på branten af afgrunden; ingen ser honom, men fallet varder derför endast så mycket förfärligare.»

Åldermannen återfick under det samtal, som härpå följde, småningom sitt vanliga humör. Men när den väntade underhandlaren dröjde att infinna sig och klockan led öfver nio började hans oro på nytt att infinna sig.

»Ett så ohyggligt väder utomhus har man väl aldrig sett i Juli månad», sade han i det han, ur stånd att längre sitta stilla, reste sig i stolen.

»Nå ja, storm och slagregn passa bra i stycke till dessa fariseers blodsdrömmar», sade biskopen lugnt; »sjelfva himlen har skäl att gjuta tårar.»

»Gud skall veta att tiden varder allt sämre och sämre» — sade åldermannen i det han oroligt började gå fram och åter på golfvet »allt försämrats, intet förbättras — men är då ryssen verkligen så farlig att nappas med, som man säger? — Han lär ju ej hafva ett enda krigsskepp i sjön. Mången gammal knekt har sagt mig, hur man förr i kampangerna kunde taga ända till tjugu ryssar och knyta dem tillsammans med hakskägget.»

»Dumt hattprat. — Men tiden är redan långt framskriden. Har han sagt att han skall komma i afton?»

»Dukaterna äro redan här.» —

»Nog har jag reda på förhållandena och vet att det är annat än prat», återtog åldermannen, då biskopen mottog denna upplysning med tystnad. — »Redan för ett år sedan hade jag så mycket talg, hampa och holländska vekar i magasinen, att skeppar Soðkort aldrig i sitt lif sett så mycket — och linfrö sedan. — Skynda dig! sa' jag till mig sjelf. Det tillhör hvarje god patriot, att tänka i första hand på fäderneslandet, lägg därför icke dalern på kistbotten utan se till att åtminstone hampa och talg icke komma att saknas om någon krigsrupstur skulle vara å färde.»

»Och dessa förråd skall min ärade bror utlemna gratis åt folket?» inföll biskopen med en ironisk frågande min. — »Men

hvad är det för buller på gatan», afbröt han sig i det samma. I ögonblicket derpå skyndade han fram till fönstret och närmade ögat till hålet på fönsterluckan, under det att äldermannen stod kvar på samma ställe, darrande af förskräckelse.

»Soldater som besätta gatorna? Här gäller det att hålla god min i dåligt spel — men tyst — de aflägsna sig redan. — Går denna afton förbi utan obehag, kan pipbruket på Långholmen tacka vår Herres beskydd.»

»Pipbruket», suckade äldermannen, »så sant jag heter Göran Smedman och har krambod vid packartorget går icke allt det der bakut, — men är det sant», återtog han i hviskande ton, då bullret på torget icke längre hördes, »att Frankrike lofvat Sverige stora subsidier?»

»Frankrike är solen som lyser upp hattarnes horisont», sade Juslenius, i det han lyssnade vid fönstret. »Den franska regeringen liknar den förnäma damen, som helre gifver den fattige rabarber än penningar och mat, för att på samma gång kunna visa sitt öfverlägsna förstånd och sin barmhertighet.»

»Ts! — Nu komma de åter», utropade äldermannen, blek af förskräckelse, då ljudet af vapenslammer, blandadt med skrik och kommandorop hördes utanför på torget.

»Är dörren stängd på inre sidan?»

»Med dubbla reglar.»

»Öppna henne — bred duken öfver dukaterna och var för öfrigt lugn — låt mig sköta saken.»

»Herre min skapare, var det icke detta som anden hviskade i örat på mig i natt, — nu är det farväl både med pipbruk och annat mer.»

»Må dessa slynglar komma», sade Juslenius allvarligt, utan att höra på äldermannens prat, i det han med sitt vanliga lugn drog reglarna från dörren — »jag skall vid Gud se dem i anletet.»

XIII.

Stekpojken berättelse hade gifvit Svenske många skäl till oro. Det var af stor vikt att hans morbror så snart som möjligt underrättades om den fara, hvori han sväfvade. Redan tidigt följande morgon hade han därför begifvit sig ut för att

söka honom. Men han hade otur med sina besök. Då han kom till biskopens hem var denne redan utgången och i sekreta utskottet hade man icke sett honom sedan dagen förut. Ju svårare det visade sig att finna honom, desto oroligare vardt Svenske. På Riddarhustorget hörde han, huru man allmänt talade om kriget såsom nära förestående, samt att viktiga öfverläggningar derom pågingo i alla stånden. Men mösspartiets motstånd, sade man, var på långt när icke brutet; deras storkämpar höllo ut till sista man. Det var därför så mycket märkligare att biskopen, som annars alltid kämpade i främsta ledet, denna dag icke intagit sin post.

Efter ifrigt sökande och sedan Svenske förlorat allt hopp att träffa honom före middagen, beslöt han att vänta tills aftonen, då biskopen enligt hans värdinnas utsago skulle besöka fröken Beata.

Svenske hade redan sutit en god timme vid fönstret i hennes rum, i orolig väntan att biskopen skulle infinna sig. Andtligen öppnades porten till stora gatan, men det var Stina som i stället inkom.

»Du har varit ute så länge, klockan är ju redan sju», hördes gummans stämma, då Ssina andtruten stack in sitt anlete genom dörren.

»Herre jemini, så hennes nåd säger. — Alltid så orolig! — Det var ju ändå minuten, som jag gick bort, vet jag.»

»Nå. — har Stina riktigt uträttat hvad hon skulle?»

Kan hennes nåd fråga något sådant. Allrahelst», fortfor hon med en slug blinkning åt det håll, der Svenske satt, »när det är för att tjena en så vacker herre som hans nåd. Plötsligt ändrande sin ton tillade hon: »Hans högvördighet biskopen kommer troligen i afton, hans högvördighet hade nyss gått ut, då jag var i hans logis, och klockan var då endast qvarten öfver sex.»

»Men Stina skulle ju vara hos honom innan half sex.»

»Ack, du store skapare, hvad hennes nåd i dag är försmäddig, liksom en tjänare af bättre folk icke skulle få se sig omkring utan att löpa som en blindbock genom gatorna — och så är det ett sånt fasligt väder — och långa greffen der nere på gatan står lik i dag skall hennes nåd veta. Och så tyckte jag att det skulle

ura roligt för hennes nåd att få veta huru krummet såg ut — men herre min skäre, hvad det är för ena lik nu för tiden» — »rtfor hon, då gumman icke längre tyck-» — »höra på hennes prat — »icke en gång bruk på liket — till svepning var intet annat än skjorta och lakan, allt efter den nya lagen kan tänka....»

»Bästa tant» — inföll Svenske, som »mer tiden led vardt dess oroligare, »Det synes som om morbror ej skulle komma; »g måste då söka honom på annat håll».

»Han kommer nog om du väntar, mitt barn, det är sällan som jag nu för tiden är se dig».

»Store Gud» återtog Stina, »— blott ett enda rum, som var svartklädt och intet enda vitklädt — och så få gäster sedan. — Endast de allra närmaste — och en liten procession, knapt trettio led — och legda likärare — endast tre karosser — inga som öllo i bårtäcket — men bisättning och begrafning skall vara förnämt på en gång, antänka. —»

»Det bör ju glädja oss gamla, min kära älska, att människorna åter börja blifva ärsamma», svarade gumman småleende. Du mitt barn, återtog hon derefter, vänd till Svenske, »gör emellertid klokast i att inta på vår hederlige biskop, ty du kan annat fall få löpa staden omkring utan att träffa honom. Men hvad är det väl i lag, som är så brådiskande?»

Svenske ville icke i Stinas närvaro yppa orsaken, hvarför han så ifrigt längtade att få råka honom. Tystnaden, som till följd deraf uppstod, togs af henne genast anspråk.

»Folket, sa' kopparslagarn midt emot» — inföll hon, som om hon skulle hafva trott att de andres frågande miner gälde henne —, »ekickar dessa riksdagsmän hit till staden, för att se efter att hvar man får sitt här i landet; men hvad göra de väl annat än besöka köllare och kaffehus och uppgöra förräderi mot kung och land. — Nyss på stund hörde jag talas om ett så'nt förfärligt förräderi som skulle vara å färde. — Men att tänka på hur folk på ett onständigt sätt skall komma till grafven, lerpå ha' de Gud bevar's intet förstånd...»

Svenske ärnade just fråga hvilket förräderi hon menade, då det klappade på porten åt gatan.

»Hör då icke Stina att någon klappar

på porten? — afbröt gumman dennas ordflöde, — »du skall få se, mitt barn», tillade hon, vänd till Svenske, »att det är vår biskop».

Denna förmodan delades äfven af honom och han hade på samma gång som Stina skyndat till dörren för att möta den väntade. Men i stället för biskopen inträdde till hans stora förvåning en dam med åtdragen taftshufva.

»Det var då ett riktigt kärt besök», sade gumman, då hon varseblef den inträdande — »men ju längre på dagen dess vackrare folk. — Nu kan jag förstå hvad gamla Stina roade sig med i regnet! Men, hon visste väl» tillade hon småleende, då det unga fruntimret svarade på Svenskes hetsning, »att gamla tant hade en vacker ridhare att bjuda på till sällskap. — Men stig fram då, min snälla Ulrika, och stå icke qvar hela aftonen vid dörren. — Lagg af hufvan och saloppen. — Vår vackre ridhare får icke bortröfva dig, då du är under mitt tak; ty i min närhet förfrysar fjärilen vingarne och han blir lika oskyldig som törnrosknoppen».

Ulrika var förtjusande när hon, efterkommande gummans uppmaning, och efter att hafva aflagt regnkappan och den korta rundskurna saloppen, med en öm omfamning helsade henne, och derefter med en själfsväldigt manhaftig min tog plats midt emot henne i fönstersmygen. Hennes ponceauröda robe framhöll på ett utmärkt sätt den friska rodnaden på hennes kinder. Svenske, som till tante Beatas stora förvåning fattat sin hatt för att aflägsna sig, stod också tafatt och tvehågsen midt på golfvet, under det hans beundrande ögonkast följde hennes minsta rörelser. Ju mera han såg på henne, dess mera tänjbar syntes honom tiden, dess mindre den fara hvari hans frände sväfvade. Han ville endast dröja qvar några ögonblick, tänkte han, och sedan gå till sjelfva mötesplatsen, der han nog skulle i rätt tid träffa biskopen; — och hatten och kappan föllo omärkligt åter ned på stolen. Politiska ränker och förrådiska stämplingar sjönko allt djupare i bakgrunden af hans tankar.

Beata tydde hans fundersamma min för blyghet och uppbjöd all sin godlynta rättframhet för att skingra förtrollningen. Hon tycktes riktigt njuta af åsynen af det unga paret, då Svenske, efterkommande

hennes uppmaning, tog plats vid Ulrikas sida.

Samtalet rörde sig till en början om den sista picknicken på Liljeholmen. Både denna och assembléen föreföll tant Beata på långt när icke så lysande som festerna i hennes ungdom.

»För att nu icke tala om salig kungens begrafning och vår nu regerande konungs kröning» sade hon »minnes jag flere andra solenna festligheter, der det gått mycket ståtligare till. — Ett bröllop, sådant som drottning Ulrika Eleonora gaf för en af sina hoffröknar, får man nu aldrig skåda».

»Var det maskeraden om hvilken tant så ofta brukade berätta för oss som barn», inföll Ulrika, »och som föreställde Tasso's befriade Jerusalem? — Prinsessan sjelf var ju Armida? — Ack! Hvad det måtte varit härligt att skåda de hvita alabasterbilderna mellan det täta löfverket?»

»När jag ser eder framför mig, strålande af ungdom, går det lätt att tänka sig tillbaka till flydda tider. — Om jag skulle minnas denna dag? — De mytologiska personagerna rörde sig fram ur den djupa skuggan på sidan af de med otaliga lyktor upplysta gångarna. Åskådarna trodde sig se ambassader från gudarnes hemvist, utsända för att skåda deras förgångliga nöjen. — Den ståtligaste af dem alla var Ascheberg, då han med sina tolf adjutanter föreställde Olympens tolf gudar. — Dagen derpå», fortsatte hon efter en stunds tankfullhet, »paraderade han på St. Clara gårde med elfvatusen man till häst och fot. — Det var något annat än mönstringarna nu för tiden på barnhusängen och rännarbanan.»

»Var det icke general Ascheberg, som gaf tant den vackra törnrosen, som ständigt ligger såsom bokmärke i tantes bibel?»

»Min nådiga fröken tänker då icke på annat än kärlekspanter», svarade gumman småleende, då Ulrikas anlete öfverfors af en skär rodnad. — »Liksom en åttioåring icke skulle hafva nöje af en vacker blomma, om ej bilden af en kavaljer återspeglade sig ur hennes kalk!»

Nu måste Ulrika äfven slå ned ögonen. Men Svenske skyndade till hennes bistånd.

»På Liljeholmen var det ju ännu ståtligare, då borgerskapet mottog konung

Stanislaus af Polen?» frågade han, utan att låtsas märka sin grannes förlägenhet.

»Der var också en mycket stor solennitet», svarade gumman småleende.... »Intåget i staden var likväl ännu ståtligare. — På trappan vid kungshuset haranguerade rådet och enkedrottningen höll ett tal till den höge gästen, stående på en turkisk tapet under en röd sammetshimmel. — Men det var andra tider», tillade hon med en suck. »Salig kungen lefde ännu, och hvar på penningarne förstördes gjorde då det samma.» —

»Kung Carl var ingen slösare», inföll Svenske ifrigt.

»Jo, slösare på människoblod, barn. — Alldeles som dessa hattar äflas om att vara nu för tiden. — Att utgjuta människors blod är dock det största slöseri, som en människa kan göra sig skyldig till.» —

»Men kung Carl försvarade sitt land mot orättvisa anfall. — Han var en hjälte, som önskade ingenting högre än att kunna höja Sveriges makt och ära.»

»En konungs främsta pligt är att öka sitt lands skatter af lycka, mensklighet och godhet. Han får icke döda det, hvarigenom denna skatt vinnes: människornas välstånd.»

»Men lyckan tillhör väl icke *de rike*», inföll Ulrika tvekande.

»Helt visst, mitt barn, kan lycka bli lika väl i en koja som i ett slott. Men det är icke nog att sjelf vara lycklig. Man måste äfven kunna arbeta för andras lycka och detta kan icke ske om bekymmer gnaga själen.... Men gumman jagar visst bort sina kära gäster genom sitt allvarsamma tal», afbröt hon sig småleende. — »Hvad tycker min lilla fröken om knypplingen? Är icke mönstret ganska vackert?»

Knyppeledynan med hennes tillbehör togs nu i skärskådande. Men Beata hade, som det tycktes, uttömt sina krafter i glädjen öfver de båda ungas besök. Hennes grå hufvud lutade sig med ett förnöjt leende mot den mjuka stoldynan. En stund derefter var det endast regnets smattrande på fönsterrutorna och väggurets knäppningar från vrån vid dörren som bröt tystnaden.

Sedermåra tillkom ett hviskande samtal mellan Svenske och Ulrika. På hvad sätt det började var lika svårt att upp-

tta, som meningen med de korta ofullbordade frågorna och de stumma svaren. Men i praktfullt hägrande bilder, som helt öfvertäckte sig bakom de dunkla antydningarna och de fadda allegorierna, kunna de icke fattas af ett ensamt ögonpar. Det är först i kärlekens prismor, som bilderna af ett paradiset på jorden kunna sammanbrytas. I det öfverjordiska skenet, hvarest de lerunder framträda, blanda och tjusa de människosinnet med förtrollande styrka. Det är i den af lycksalighet, som synes hvilat öfver lifgifningen, är lånadt från dem. När mörka nätter, som en okänd och dyster framtid öfver ingjuta i själen, oförmärkt upplösa sig i en vemodig suek, är det åsynen af en rena, utsägliga lycka, som dessa bilder föreställa, hvilken skingrar dem. Allt ordiskt kunna de förläna morgonrodnadens årgår. — Det är därför som tvenne älskande se jordiska ting med andra ögon än vanliga människor. Det är därför som de tala ett språk, som andra dödliga hafva icke så svårt att rätt förstå. —

»Förklaring, alltid förklaring», utbrast tilltrogen Ulrika med högre röst, »hvilken förklaring vill du kusun att jag skall gifva?»

»Kusin sade nyss att jag stundom var råsigare än baronen. — Nu frågade jag endast, hvad det var som kusun i dag tyckte vara tråkigt?»

»Hvilken egenkärlek! — Jag sade ju icke i dag.»

»Skratta icke så Ulrika. — Om heliga ting skall man icke skämta. — Du har gifvit mig rättighet att älska dig, hvarför då låga och förarga mig?»

»Den som vill älska och vet hvad kärlek är, begär icke lof af någon att göra det.»

»Ulrika!»

»Hvarför så häftigt! Skall du redan flägsna dig?»

»Jag skulle redan för länge sedan varit borta.»

»Så hemlighetsfull? — Vänta åtminstone tills tant Beata vaknar.»

»Klockan är redan nio», sade Svenske tilltrogen oroligt i det han upptog sin kapp från stolen.

»Hvad är det då, som så plötsligt får dig så öfver min riddare? — Någon hemlig öfverraskning? — Bal på Lorensberg?»

»Ulrika!»

»Sade du något mitt barn?» frågade

gumman, uppvaknande vid Svenskes utrop. »Ack, jag kan förstå», — tillade hon, då hon såg att det var temligen mörkt i rummet — »jag har sofvit en stund. Men jag hör från köket att Stina är orolig. Då är klockan redan öfver nio och ni måste tänka på hemfärd. — När skall vår unge kavallerist resa tillbaka till Finland?»

»Om jag det visste, bästa tant», svarade Svenske, som hade svårt att dölja sin oro, »kanhända redan i morgon!»

»När det blir, glöm icke bort att hälsa de snälla människorna i Åbo, — jag lofvar i utbyte att se efter din ädelsten», hvissade hon småleende till Svenske, då denne böjde sig ner för att omfamna henne.

Regnet hade upphört, då Svenske utkom på gatan. Genom det tunna molnfloret sände fullmånen sina dämpade strålar mot de våta hustaken, hvilka skimrade som silfver. Klockan åtta hade stekpojken sagt att mötet skulle hållas, och hon var redan öfver nio. Nattvakterna hade redan intagit sina platser och deras vackra sång hördes från olika ställen af staden. När Svenske hunnit till Packartorget, der han hört att äldermannen skulle hafva sin bostad, saktade han sina steg under det han började att uppmärksam betraktade husen som omgifvo detsamma.

Packartorget hade fått sitt namn efter den myckenhet fisk, som fördes dit i båtar och sumpar från skärgården eller, i salt tillstånd, från längre bort liggande orter, då han uppackades och försålles på detta torg. Så länge dagar var hvimlade det af människor, men då Svenske nu lät sina blickar öfverfara dess skimrande vattenpölar, var det fullkomligt folktomt. Utanför den sluttande strandbrädden, hvilken nyligen utpålats och på vissa ställen försetts med träbryggor, och längre bort vid Nybron speglade några mindre fiskarskutor sina mörka konturer i den glittrande vattenytan.

Svenske hade hunnit halfvägs öfver torget, då han stannade, tvehågsen om hvilket hus, som kunde vara äldermannens. På vestra sidan af torget, midt emot den öppna sjösidan, kunde han omöjligt hafva sin bostad. Här låg endast en lång, rödmålad materialbod, rikligt utsirad med utskurna brädlappar och smaklösa listverk. På södra sidan återigen lågo endast några små envåningshus; hvaremot på den norra

sidan låg ett större tvåvåningshus, hvilket efter beskrifningen kunde vara det som han sökte. Hans blickar föllo i det samma på den höga skampålen, hvilken hemsk och olycksbådande reste sig midt på torget. Öfverst pryddes den med en blank bronsbild, som sades föreställa den heliga rättvisan i en Lübecksk borgmästares skepelse. Han stannade ofrivilligt kvar ännu ett ögonblick. Samma dag hade Lars omtalat hurusom Gyllenstjerna förlidne våren nödgats uthärda hån af pöbeln. Han tyckte sig höra de skriande rösterna än en gång uppstämma förrädarevisan och tyckte sig se deras hotfulla blickar under det att de skralade omqvådet:

»Så går honom, så går flere,
Som förråda kung och land.
Stupestocken blir hans del,
För hans grofva brott och fel.»

Han skulle just åter börja sin vandring, då han plötsligt kände sig gripen bakifrån af ett par kraftiga armar. En röst ropade till honom i hånande ton att vara lugn.

»Hvarför lopp ni så herre?» fortsatte den hesa basrösten. »Ni sprang alldeles lik en förrädare och så har ni blå kappa och bruna knäbyxor.»

»Hvad nu, edra förbannade gatstrykare», sade Svenske, som något hunnit hemta sig från sin öfverraskning. »Släppen mig eller ock skall jag...

»Sakta, min junker», sade Reiter, som nu framträdde i det han vände sitt laxfärgade anlete mot honom — »och akta er vackert att öknämna kronans vakt. Hvar har ni lyktan? — Ingen lykta, säger ni — och ni tror att vi nöja oss med sådan respekt såsom kronans embetsmän?»

»Utan tvifvel, munsjör korsgevär», sade Svenske lugnare, då han märkte, med hvilka han hade att göra. »Ni har varit nog försiktig att icke visa er såsom gatstrykare och varit nog oartig att bakifrån presentera er och mottaga min värja — annars skulle vi nog hafva nappats något litet om fältet...»

»Nå stå då ej och gapa längre på hans otäcka galgansigte» — ropade Reiter åt soldaterna, som sågo tvekande på hvarandra. — »Denne är den rätte förrädaren, och den der kommissionären skall icke än en gång komma och slå mig på fingrarne

för dålig vakt. — Framåt med er, lunsar!»

»Ett ord innan jag följer er», sade Svenske, »säg mig blott hvad meningen är med denna komedi?»

»Komedianterne äro i Bollhuset, herre! Här är endast rena allvaret. Och om ni inte godvilligt följer med till vakten, är verktygen klara. Har ni icke läst i förordningen att om någon 'eho det vara må, vid förspordt oljud, öfvervåld, slagsmål eller röfveri skulle befinnas utan lykta eller hafvande så kallad blindlykta, skall han hållas för skäligen misstänkt och strax fasttagas och i vakten insättas och får han skylla sig sjelf om patrullen kunde komma att lossa af gevären.»

Svenske anmärkte visserligen att man i Juli månad icke brukade gå med lykta, men han fann snart att han icke kunde vänta sig någon bättre upplysning om orsaken till sin häktning. En röst hviskade äfven inom honom att det möjligen kunde vara hans morbror, som man tagit honom för och han beslöt därför att godvilligt följa med. Om icke biskopen redan var häktad kunde hattarnes spejare härnäst komma på villospår.

Han hade icke gått långt då han återigen hörde Reiters röst bakom sig.

»Satans kaniner att gå fort», ropade denne fläsande, under det han med värjan i högsta hugg skyndade sig att upphimla dem. »Ni gå ju, edra slynglar, som om ni ginge för betalning — fast han är from som ett lam. — Släpp honom, bussar, och låt mig sköta honom.... Ställ in er i ledet! — Och du, Flinta, kan säga kommissionären och de nådige herrarne att vi redan hafva fågeln i buren.»

»Hör på unge man», hviskade han der efter till Svenske, då de vunnit något förspång framför soldaterna. — »Är ni eller är ni icke en sådan der förrädare som underhandlar hos borgerskapet med engelsmännen? — Kom ihåg att Reiters öga är skarpsynt», tillade han, då Svenske icke svarade på frågan. »Ja skarpsyntare än en kommissionär, då han vädrar en duktig katpåse i fickan på en nybakad riksdagsman.»

»Ni vet, herre», fortsatte han, då Svenske fortfor att tiga, »att det är en ocker tid vi lefva uti och att ingen går riktigt säker på hufvudknoppen... Många

da'r gå nog icke förbi, innan man gjort äfven min herre odödlig.»

»Så, ni tror det?»

»Reiter», sa' fänriken, »tag den der preste-förrädaren; för honom inför oss — han har brun kappa och svart peruk — så skola vi sätta honom på Smedjegården.»

»Smedjegården? — Men jag har ju hvarken brun kappa eller peruk? Och att jag icke är prest, så mycket kan ni väl se på min uniform?»

»Hvad dräkten vidkommer, är det tids nog att tala om den sedan man sett den vid skenet från ett vaxljus i ett annat rum. Jesuiter och förrädare kan man icke tro mera än jemnt. Åh nej! Munsjör Reiter var ingen narr, — och när man är gammal i gården känner man gåsungarna på gången. — Men det vore i alla fall okärt, herre, om vår bekantskap snart skulle taga slut. — Ni är en ståtlig ung man och om det är sant hvad folk säger lär sådana som ni kunna göra guldstänger af fästningsgallren?»

»Jag är öfvermåttan förbunden för er goda tanke om min person», sade Svenske skrattande.

»Och så tänkte jag», fortfor Reiter, sedan han icke utan möda hindrat sina motsträfviga ben att taga vägen midt uti en stor vattenpöl, »att då man icke får se en sådan der guldfogel hos sig mer än en enda natt, kunde det vara så godt om han genast finge flyga sin kos, hellre än att långa Gröningen vid Smedjegården skall få några extra sportler. Han håller näsan nog högt i vädret förut — och så hör han till hattarne, då jag är en lika god mössa som långa biskopen.»

»Nu hafva vi redan gått så långt att det inte tjänar något till att släppa mig.»

»Nå, nå, gunstig junker.... Måttligt stor i orden. — Hvad man inte kan få, tjänar dock inte att efter trä. — Min herre har väl ingenting emot, om jag ber att få låna en Carolin. Ni kan göra flere sådana af en gammal tennknapp, och det vore roligt att se hur mycket stopöl som mästern Slophauer på Tre Råttor vill skänka i för en sådan trollunge.»

»Det vore väl illa eljest» sade Svenske, i det han gaf honom myntet. »Ni kan påräkna flere om ni låter min värd, mästern Rinck, veta hvar jag finnes.»

»Herre», sade Reiter, i det han med

belåten min vägde guldmyntet i handen, »jag skall säga er hur det är. Jag har alltid älskat mina vänner... Jag ser nu att ni är min vän, ty inga andra än vänner hafva gifvit gamle Reiter ölpengar — men ett ord i förtroende. — En vän kan man nyttja i nödfall och möjligen vända skulden på honom — stöt då blott på Reiter och han skall icke skilja så noga på hvem af fängherrarne det var som hade den brunaste kappan eller den svartaste peruken. För öfrigt», fortsatte han gnosslande, kan ni vara lugn ty:

Små skälmar till galgen följas åt;

The store lyckas allt. De lefva uti ståt!

Se nu äro vi framme», afbröt han sig, då soldaterna gjorde halt framför vakthuset. — »Stig mans oförskräckt på — Reiter känner vägen... Men än ett ord! — Om den der skrangliga Gröningen skulle hänga upp er nakna lekamen något oförsigtigt, så att ryggen kommer för nära muren eller fötterna för djupt ned i brunsvattnet, så stick endast en Carolin åt honom och helsa honom från mig och han skall hellre låta hänga sig själf, än han skulle vilja pina ihjäl en sådan vän till hans gamle vän.»

XIV.

Om det icke varit natten till en fredag och till på köpet till en fredag midt under sjelfva månskiftet, hade Lars fäst mindre vikt vid att hans herre tillbragt natten utomhus. Denne hade möjligen kommit att dröja kvar för länge hos Guillemot's eller Lafont's. Men Lars hade haft en obehaglig dröm under natten. Han hade drömt att man satte en stor peruk på hans hufvud. Vare sig nu att gästarna verkligen haft något dylikt för händer eller att det var braunschweig-mumman som ville hämnas för hans visade ringaktning mot hennes ädla karakter, allt nog, för honom själf stod saken från första ögonblicket klar och tydlig. Ju längre han grubblade, dess mera stadgades hans åsigt att någon olycka var å färde. Några få dagar förut hade dess utom »den hvitklädda flickan» visat sig för honom. När detta skedde, kunde Lars svära på att en olycka skulle inträffa, lika tryggt som på att ett

lik skulle stå på bår i det hus framför hvilket nattugglan uppstämde sitt låte.

Då klockan slog åtta i Storkyrkan kunde han icke längre tygla sin otålighet. Lemnande det ena trappsteget efter det andra bakom sig, fattade han slutligen det djerfva beslutet att utomhus göra sina efterspaningar. Mäster Rinck framstack efter vanligheten sitt röda anlete genom rutan på dörren för att se hvilken af hans gäster det var, som lemnade honom. Då han såg att det var Lars, frågade han om icke hans storhet ville dricka hans ringhet till i en mugg godt svagöl, för att stärka sig mot morgonkylan. Men i stället för svar hörde endast ett vresigt mummel. Vackra Brita, som stod hviskande bakom förstugudörren, var Lars nära att skrämma ihjel, då han, utan att ens skänka den skummande ölmuggen ett vänligt ögonkast, uppryckte den skrangliga dörren med en kraftansträngning, som hade hon varit den tyngsta och snedaste staldörr.

Lars hade emellertid otur med sitt sökande. Hos biskopen hade man icke sett Svenske sedan dagen förut vid middags-tiden och hos Beata Lavonia, dit han sedermera gick, hade man icke sett honom sedan föregående afton, då han varit der med en ung dam, hvars namn Stina icke ville yppa.

Hans uppfinningsförmåga var nu uttömd. När han fick denna upplysning stod han länge tankfull med rynkade ögonbryn, vridande sina grå knävelbårar. Plötsligt tycktes han finna en god idé. Utan att säga ett ord gjorde han en militärisk helomvändning och lemnade den undrande Stina.

En stund derefter syntes han vika af uppåt regeringsgatan.

»Hör på min vän» — ropade han plötsligt åt en pojke, sedan hans plirande ögon en stund uppmärksamt öfverfarit husradererna på båda sidor om gatan — »kalla de icke denna gatan regeringsgatan?»

»Jo men så, käre herre» svarade pojken som spratt till då han hörde den barska rösten bakom sig.

»Nå, då vet mans väl, hvar hennes högvälborna nåd Buddenbrock logerar?»

»Hon logerar i röda huset der borta — Om herrn klappar på porten lär strax någon komma och öppna».

»Om jag känner krutet rätt» mumlade

Lars, då han, följande pojkens anvisning, inträdde genom porten till det nämnda huset, »lär hon icke komma att ge många goda ord ifrån sig. Men skam i den som icke står i sina skor äfven om det vore för hexor».

En stund derefter stod han ingripen i ett lifligt samtal med friherrinnans kammarjungfru.

»Ni må kalla mig lika väl munsör som herre», — sade Lars vresigt, — »för jag kännes lika litet vid någotdera. — Svara mig blott, jungfru näsperla, hvar ni gjort af min nådige herre».

»Kära junker, eller hvad ni är för slag, har jag då icke sagt för tredje gången att jag aldrig sett er herre eller ens hört hans namn nämnas».

»Smek mig icke med några granna titlar, för jag håller inte af så'nt aperi. — Säg mans strax hvar min herre håller hus».

Lars antog härvid en så bister uppsyna och hans kopparfärgade näsa, som, under det han talade fick en allt starkare skiftning i blått, föreföll den näpna kammarjungfrun så vederstygglig att hon, tagade några hastiga steg tillbaka, uppgaf ett högt anskri.

»Fy min herre! Ni skrämmer mig ju riktigt med edra impertinenta ögon. — Om ni icke slutar vackert, måste jag säga det åt nådig friherrinnan».

»Ja far ända till Blåkulla ditt troll», ropade Lars efter henne. — »I dag äro alla menniskor, som vore de förtrollade. — Skrämma dig, din fogelskrämman», mumlade han för sig själf, »som inte Lars skulle hafva annat att göra än att bry sig om dylikt flygfä! — Men spring du, Lars är nog man att själf söka sig till rätta».

Det högljudda samtalet i förstugan hade emellertid väckt de innevarandes uppmärksamhet. Laforme som för tillfället aflade en af sina vanliga förmiddagsvisiter, stod just i begrepp att öppna dörren till förstugan, då Lars inträdde. Vid hans åsyn dånade fröken Liewen och Laforme kunde icke hindra sina eleganta chagrinskor att göra några besynnerliga pas på sidan.

Lars lät dock icke oroa sig af deras bestörta miner. Utan att fästa sig vid Laformes tillrättavisningar på rådbråkad franska, klef han med fasta steg öfver golvet och stälde sig, sedan han dragit hatten

f hufvudet, med sin vanliga tvärsäkra min midt emot friherrinnan. Han märkte det samma Ulrika, som hade sin plats i ett af fönstren bredvid.

»En så täck och ung fröken» mumlade han med ett godmodigt grin, »men säkert är och vild som lefvandes lifvet när troll-lomen kommer öfver henne». Derefter, plötsligt ihågkommande sitt ärende, vände han sig till friherrinnan.

»Jag söker min unge herre» sade han kort och kärft. »Han har icke varit hemma på ett helt dygn och har säkert råkat ut för något trolltyg. — Nu så tänkte jag råga hennes högvälborna Nåd, hvar han väl är hus?»

Friherrinnan kunde icke återhålla ett stund vid denna oväntade fråga. Hennes läppar uttryckte den största undran öfver vad den besynnerliga uppenbarelsen kunde mena.

»Hvad heter då din herre?» frågade hon slutligen, då Lars teg.

»Svenske, Eders högvälborna Nåd. — Fast nog vet hon det lika väl som jag, ä ä unga fröken, som sitter der borta i kinstret träffade honom i går».

Fröken Liewen, som tog denna angifvelse åt sig, återkom till sans utan både av de luce och ungerskt vatten, och förklarade häftigt i förnärlig ton, att den gode mannen måste hafva sett miste. De ärrvarande hade icke sett hans herre sedan flera dagar.

Det var ingen heller som tviflade på hennes oskuld i detta hänseende. Allra minst friherrinnan, hvilken af Ulrikas ord kunde förstå att anklagelsen gälde henne.

»Ulrika, mon ange», inföll hon, afbrytande fröken Liewen, »sök reda på i min éticule efter min luktfaska. — Det är i minning hög tid» fortsatte hon derefter till Laforme att den der vildhjernen kommer att sändas ur staden! Ni, min gode man, borde göra lämpligare att söka er nattlivare till herre på annat ställe».

Lars, som icke förstått den förvirring om hans tal frambragte, var emellertid långt ifrån sinnad att gå sina färde med förrättadt ärende.

»Om ni ock tog fram hela er jordebok och lofvade att jag skulle i all min därt se efter både by och bonde och räkna inbördesdelarne båd' utan och innan, får

ni mig icke härifrån förr än min unge herre kommer till rätta».

Den manliga delen af betjeningen hördes nu komma i trapporna. Laforme, som troligen ansåg sig icke längre kunna blottställa sitt goda namn och rykte genom att vara en overksam åhörare af dessa grofheter, uppvecklade försigtigt sina spetsmanchetter och tycktes verkligen nära att fatta en tanke på sin smala spatservärja.

»Garde à vous, din tölp», utropade han då de anryckandes steg hördes i förstugan. Annars skall jag, ma foi, lära dig savoir vivre».

»Akta sig herre, ni kunde mjöla ner er fram såsom ni är bak», grinade Lars frimodigt utan att flytta sig ur stället.

Det torde vara ovisst om Laforme, som han sedan påstod för sina vänner, till svar härpå »gaf den oförskämde tölpen en coup af sin klinga», ty i detta, för hans reputation så kritiska ögonblick, intrusade en talrik skara lakejer och kuskar väpnad med käppar och andra primitiva stridsverktyg. Det var mera troligt att Lars icke helskinnad kommit ur deras klor om icke, just som den stora utkörelseprocessen skulle försiggå, Meijersdorff visat sig i dörren och med glädjestrålände ögon förkunnat den glada nyheten att kriget mot Ryssland var förklaradt. Under den allmänna hänryckning, som följde på detta meddelande, fann Lars klokast att smyga sig ut.

Nyheten om krigsförklaringen hade spridit sig med stor hastighet öfver staden. Öfver allt var det ett himmel af glada menniskor. Alla kaffehus och källare voro öfverfulla. Man trängdes otroligt i de smutsiga källarlokalerna och höll tålmodigt till godo med det dåligaste vinet, i yran af att få fira en så glad dag. Det talades om intet annat än att få hämnas på ryssen. De yngre af adeln lade i dagen sina fosterländska tänkesätt genom att ströfva gatorna omkring i patruller till häst och fot, för att näpsa alla förrädare. Mösspartiet, sade man, hade velat lemna landet åt ryssen. Ryska ministern, visste andra berätta, hade uttagit alla sina dukatpåsar från banken och utdelat dem i strutar så lagda att de liknade skovax o. s. v. Hvar utdelningen egt rum visste man äfvensom att Smedmans gård tagits i beslag af förräderikommisionen.

Alla dessa och ännu flere rykten hörde

Svenske, då han styrde sin kosa öfver Riddarhustorget. Den senaste natten hade icke varit angenäm för honom. Detta oakadt var det med en leende och belåten min som han betraktade de jublande folkhoparne. Orsaken dertill var följande. Tidigt på morgonen hade han i vanlig ordning uppkallats till förråderikommisionens förmak, för att svara på anklagelsen att hafva plägat förtroligt umgänge med rikets fiender och hafva »i lönnndom velat belacka och beskymfa Kongl. Maj:ts Råd och Rikens höglofliga ständer». Men förhöret hade icke hunnit börjas, innan han uppkallats till kanslipresidenten.

»Är det sant, hvad ryktet vetat berättat», frågade denne vänligt då Svenske inträdde i hans kabinett, »att min unge vän glömt sitt fäderneslands välfärd för utländingens förespeglingar?»

»Ers excellens — jag är fullkomligt oskyldig» svarade Svenske öppet och oförskräckt.

»Så har äfven jag trott, men huru kommer det sig då att de svåraste bevis tala häremot. Ni har ofta plägat umgänge med vänner af partiet och ändock vägrat att tillhöra det. — En anklagelse för spioneri! — Ja, vare det långt ifrån att jag tror något sådant», afbröt han sig då han såg hur vreden färgade Svenskes kinder, »men det är ur mera än en synpunkt fördelaktigt att unge män förklara sina färger för oss äldre på det att vi må kunna känna dem».

Rödnaden, som färgade Svenskes kinder då Gyllenborg talade om spioneri, försvann vid denna tysta fråga och lemnade i stället kvar ett uttryck af villrådighet. Skulle han taga steget fullt ut och ingå i hattpartiets led, bröt han fullständigt med sin forne välgörare, den gamle biskopen, hvilken med mycket oblidla ögon sett att han slutit sig till de unga af hattpartiet. Skulle han deremot neka och utsätta sig för en ransakning, vore detta det samma som att bekänna allt hvad han visste om sin frände, ty hvilken kunde väl mostå de ohyggliga medel som kommissionen hade till sitt förfogande för att få veta sanningen. Det låg också en viss darrning i rösten då han svarade: att han ännu icke haft tillräcklig kännedom om partierna. Han ville endast kämpa, såsom hans far gjort, för konungen, hvars parti vore det enda som han ville

tillhöra. Hans morbror, biskopen, tillhörde mössorna. Han ville icke, genom att sluta sig till hattpartiet, skjuta ifrån sig sin frände och välgörare.

»Det är vackert, ädelt tänkt af min unge vän», sade Gyllenborg vänligt — »men då fosterlandet är i fråga, komma pligter mot enskilda ofta i andra runnet — Vår Nädigste konung hade särskildt räknat på sin finske väghals, som han kallar er».

»Hör då Hans Maj:ts också till hattpartiet?», frågade Svenske, förvånad.

»Dit höra alla, som hafva gamla Sveriges ära för ögonen».

»Om kung Fredrik är med är äfven jag».

»Min unge vän har således icke längre lust att gå i vägen för sin egen lycka», sade Gyllenborg småleende i det han klappade honom på axeln.

»Jag vill nu anförtro honom» tillfogade han derefter i samma ton, »att Majestätet väntar med otålighet att få lägga ett af dessa diskreta uppdrag i hans händer, vilka alla önska, men få kunna utföra. Vår vän generalen i Finland lär vara omgifven af mösspartiets spioner. Min unge vän skall öfverlemnade de bref som kungen lemnar i hans hand, samt för öfrigt vara honom en trogen och tillgifven kamrat. Om några brottsliga stämplingar skulle röjas, kunna de anförtras åt mig».

Det var lättare för Svenske att lofa detta, än att svara på hans första fråga. De luftslott han bygde på detta löfte, under det han vandrade upp till kungshuset, voro nog bländande, för att han icke skulle skänka någon större uppmärksamhet åt grefve Gyllenborgs afskedsord, då denne vänligt klappade honom på axeln. »Om kungen skulle tala om Buddenbrocks familj, skall min unge vän noga väga sina ord», hade han sagt, »ty kungen är ju tokig i vackra flickansigten». Hvad gjorde det, tänkte han om kungen fann behag i Ulrika? Det kunde ju ingen karl underlåta som hade smak. För öfrigt skulle han nu få träffa hennes far. Han skulle tillvinna sig hans vänskap, och då vore han närmare sin lycka än alla världens kungar.

Denna glada sinnesstämning ökades efter det samtal som han hade med konungen. Då han vandrade tillbaka öfver torget kände han god lust att taga hela

erlden i famn. Det var endast en mörk punkt som oroade hans sinne. Denna rörelse biskopen. Hade han undgått sina oväntade förföljelse eller hade också hans fränle öfvergått till kungens parti? Han måste söka honom, för att få svar på dessa frågor och anförtro honom sin lycka.

På en man sådan som biskopen hade krigsförklaringen verkat som ett åkslag. Hård, oböjlig och ensidig, hade han endast skådat fram åt den bana, som han själf utstakat, och i hvilken han skickligt förstod att leda sina partivänner. För hans kraftfulla motstånd hade hattarna på sista tiden nödgats vika tillbaka. Det hade synt på honom allt mera sannolikt att mössorna än en gång skulle komma till makten. Då om helt oväntadt denna våldsamma omkastning i sinnena, hvilken på en dag afjorde landets väl och ve för den närma framtiden, och dertill, förebrädde han g, hade han själf varit skulden genom en oförsigtighet vid underhandlingen.

När han lutade sig till baka i länstolen och lät sina blickar tankfullt irra öfver ett arbetsrum, var det också en viss liköjd slapphet, som låg utbredd öfver de ljus stränga och hårda dragen. Det hade varit för honom en dag af strid och ansträngningar. Han hade ej, som många andra af partiet, i sista ögonblicket fogat sig efter de starkares vilja. Kämpande till det yttersta mot motståndarnes öfverspända eller egennyttiga planer, hade han icke slutat att strida förr än allt var afgjort. »Om vår granne i öster», hade han sagt, under det hans kalla, lugna blickar öfverföro den bullrande församlingen, »icke såge sig i stånd att få lefva i fred för dessa upphörliga getingstyng från svenskarnes sida, skulle han snart vara tvungen att helt och hållet krossa dem. — I skriken högt om svensk tapperhet och svensk klokhet, men I tänken icke på att de män i forna tider, hvilka gifvit eder rätt att tala härom icke glömde det medel, utan hvilket ingen nationel kraft finnes, intet storverk kan genomföras, ingen utveckling af samhället tryggas: arbetet. Men hvar finnen spårerna efter det trägna och planmessiga arbetet som ensamt är i stånd att sofra ordmänen för de store männen och göra det möjligt för dem att utföra de stora färdningarna? Ingenstädes, endast svindande luftslott, bottenlösa beräkningar — och

med dem kan fuller ingen ny gränsten läggas vid Nevan».

Ropen och bullret inom utskottet öfverröstade honom. Han anklagades för att, tvärt emot lag och heder, hafva plägat umgänge med främmande lands ministrar. Rädslan för ett segare motstånd från mösspartiets sida afhöll för ögonblicket hans motståndare att fordra hans inställelse för förräderikommissionen. Men hans politiska anseende var minskadt. Utpekad såsom en landsförrädare, tvangs han nästan med våld att lemna öfverläggningen. Det var minnet af denna strid, som gång efter annan vaknade upp med förnyad styrka.

»Abels blod ropar efter hämd och i Herrans hand står vår hjälp och vår tröst», yttrade han halfhögt. »Ja, du sade så Coyet. Ditt folk skall inom kort utgjuta strömmar af blod och pröfva de svärd, som du föraktfullt påstod darrade för ett ruskande löf. — Men i Herrans hand står vår hjälp och låtom oss därför hålla oss till honom... »Hur länge skall det då dröja», utbrast han häftigare i det han reste sig, »innan folkens öden skola hvila på fastare grund än på blodiga svärdspetsar? — När skall menniskolif och menniskorätt gälla mera än dessa skenbilder, som menniskorna kalla makt och ära?»

Han stod länge tankfull.

»Men om en sådan tid skulle komma», återtog han lugnare i halfhög ton, »skall väl mensklighetens lycka vara större och allmännare? — När krafterna växa till öfvermått, inslä de lätt på osunda vägar. Faran föraktas, då hon är okänd, och man ler kanske åt oss lika så föraktfullt som man nu ler åt forna släktens hårda pröfningar. 'Ni kämpade för edert fäderneslands makt och storhet', skall man må hända säga, 'sådana drömbilder kunna icke locka oss att draga svärdet! Vi öka vår storhet utan att mörda våra grannar. Vi öka henne inom våra egna gränser. Då ni voro röfvare och barbarer, äro vi det fredliga arbetets och den allmänna folkupplysningens banérförare'. —

»Men när ett sådant folk icke nödgas kämpa för högre pligter, icke nödgas bjuda lifvet för fosterlandets väl, skall det väl kunna älska eller ens fatta begreppet fosterland?...»

»När det icke får se vår Herres allsmäktiga storhet i farorna och igenkänna

honom såsom den kraftige hjelparen i nöden, hvar finnes väl det medel som kan spänna folkets krafter och påskynda dess utveckling? En veklighetens och flärdens tid skall kanske komma i stället för arbetets och välmågans och i denna tid skall alstras en svag stam. Ett uselt släkte skall må hända trampa vår svenska jord; ty fäderneslandets storhet försvinner så lätt i de qvalmiga vållukter som uppsändas från den sinnliga njutningens offerhårdar. Det lumpna småsinnet och folkklassernas egen nytta skola må hända mera än nu äflas om att undergräfvat folkets sedliga grundvalar, och endast göra det till slaf under lustan efter jordlivets timliga gåfvor. — Nej, må då stormvinden — återtog han efter en stunds tystnad — »bortrensa de osunda ångor, som uppstiga från dalarne och hota att utbreda sig mot de högsta bergtopparne! — Må kriget komma och rensa folkstammen från dess murkna utskott och låta dess ädlare delar skjuta friare mot höjden».

»Men sträcker väl stormen sina härjande verkningar endast till träskens pestångor?» återtog han. »Skall han icke äfven förstöra hyddorna på dalsluttningen och skaka de fasta slotten på deras klippfästen? Skall han endast borttrycka de murkna grenarne och icke äfven afbryta stammen? Man måste rädas. — Utan besinning kastar man sig mot strupen på en fiende, som nyss förut endast af nåd icke krossat oss till döds. Det är fördömdt — men Dixi et Salvavi animam meam. — Dock som menniskan är måste hon uppfattas» — afbröt han sig på nytt i det han oroligt började gå åter och fram öfver golfvet. — »Den ynglingen! — Men det är lättare att ropa på faran, då ingen ser henne...»

En knackning på dörren kom honom att stanna midt i meningen. Det var Svenske som inträdde. Hans bleka anlete bar spår efter nattens äfventyr på samma gång det skimrade af lycka. Innan biskopen hunnit återkomma till sig själf och på sitt vanliga metodiska sätt gått igenom alla frågorna med honom, hade Svenske redan berättat om allt hvad som händt honom under de sista fyra veckorna. Han glömde icke heller att omtala nattens äfventyr.

»Har man nämnt mitt namn i Kommissionen?» Dessa voro de enda ord som undföll biskopen, då han slutat.

»Flere gånger hörde jag min vördade morbrors namn», sade Svenske, förvånad öfver den kalla skärpa som låg i tonen, hvarmed dessa ord yttrades — »Man hade nog gerna sett att min vördade morbror varit i mitt ställe, hvilket jag också storligen fruktade».

»Tror det nog — men genom hvem tillhjälp kom du ur deras klor?»

»Jag var oskyldig».

»Du var alltså icke uppkallad inför kommissionen?»

»Jo visst! — Riksrådet Coyet utför der i förstugan i de värsta otidigheter mot mig och läste upp långa bibelstycken. — Men då kom en af grefve Gyllenborgs pager, som sade honom att hans nådige konung befallt att jag genast skulle frigifvas, emedan kanslipresidenten skulle nyttja mig i ett angeläget ärende».

»Och då skrattade de som voro närvarande?»

»Ja. Hvarför frågar morbror så? Jag har varit mycket otacksam», återtog han då ett uttryck af bitterhet spred sig kring biskopens anlete — »men min vördade morbror förlåter...?»

»Hvilket skenuppdrag är det som konungen har använt för att få dig ur staden?» frågade biskopen utan att låta höra hans ord. — »Jag förstår — ett härtrå af en ung flicka drager mer än fyra par oxar — förmodligen några kärlekagriller, för hvilka konungen vill bota dig».

»Krigsförklaringen utropas redan på alla torg och köpplatser» sade Svenske undvikande. — »Hela staden jublar af glädje».

»Mätte Herren i sin Nåd förbarma sig öfver det fåvitska folket. — Barn inkomma på Riddarhuset och ropa på krig, som icke kunna skilja tunnsmörgås från Kungsbref, och bönderna skrika på lag, som aldrig lag lydt. — Man borde gifva hela nationen kinderbalsam».

»Efter hvad jag hört», fortsatte han derefter i ändrad ton, »kommer du att tillhöra höggvarteret. Der har man tillfälle att höra och se saker, hvarom många utom stående icke får någon aning. — Innan du reser vill jag därför gifva dig en utförlig instruktion».

»Jag förstår icke? — Skall jag vara spion? Jag är skyldig ovilkorlig lydnad...»

»Endast Gud, barn, äst du skyldig ovilkorlig lydnad. Dernäst fäderna»

undet. Buddenbrock är en hederlig man, ist omgifven af mången lycksökare, hvilken endast fikar efter ryska rubler.»

»Min vördade morbror fordrar för mycket.»

»Så — instruktionen redan i fickan kan jag förstå. — Det hade väl också varit världens åttonde underverk om hattarna lemnat en ung man som du ifrån sig med hedern i behåll.»

Svenske hade kommit till biskopen med hjertat uppfyllt af ånger. Han hade vetat bedja honom glömma sin otacksamhet och på samma gång gifva honom del af den glädje som han erfarit och de ljusa samtidsutsigter, som öppnade sig för honom. Han kände sig därför dubbelt sårad af den kalla, hånfulla tonen, hvarmed hans gamle frände gjorde sina domslut. Han varade i allvarlig ton att han en gång varit alla sagt att han icke tänkt tillhöra något annat parti än konungens.

»I sanning är det icke en förhärderlig tid, hvori vi lefva», utbrast biskopen, lit mera uppretad af hans motsägelser. Barn glömma sina föräldrar och fränder lika lätt som de byta om kläder. Det för en vackra flickansigte får dem att kalla äldre män för dårar. — Men må de i Guds namn gå sin väg. Jag är för gammal att göra tjänst som barnqvinna.»

»Ulrika von Buddenbrock...»

»Detta är alltså namnet på den qvinna med hvilken du ärnar grunda äktenskap i Christo? — Må då detta i tid och evighet vara förbannadt! Må våra vägar för allid vara skilda och må —»

»Men vördade morbror...»

»Då en ung mans kärlek för fosterlandet icke tynger mera i vågskålen än att den försvinner för en vacker flickas ögonkast, är det i sanning en usel tid.»

Svenske teg länge. En mörk rodnad uppsteg på hans kinder. Slaget hade kommit då han minst väntat det och därför träffat så mycket hårdare. Han stod länge tvehågsen på samma ställe. Han ville gerna falla sin morbror i famn och bedja honom återtaga de hårda ord, som han låtit undfalla sig. För kärleken till Ulrika skulle han alltså mista sin frändes älskap. Det må lemnas derhän om han gjorde denna jämförelse. Om så var hänslens skimrade helt visst den lilla stjärnan i den vackra sommarqvällen klarast

för hans blickar; ty när biskopen icke utan en viss oro såg upp, bugade han sig kallt fast vördnadsfullt och skyndade ut genom dörren.

I sin upprörda sinnesstämning hade han nära nog gått förbi Lars utan att märka honom. Denne satt som bäst fördjupad i att profva mästern Rincks nya stopöl, och höll ut sitt raggiga, laxfärgade anlete genom fönstret.

Lars hade nära nog i glädjen hoppat ut genom fönstret om icke mästern Rinck hindrat honom derifrån. Så mycket han pratade, under det han gjorde hästarna i ordning för afresan, hade han icke pratat på hela den föregående tiden, och så vänlig och tillgänglig han visade sig både mot mästern Rinck sjelf och vackra Brita, hade han aldrig förr varit.

»Sade jag icke det hans nåd», skrek han, »att det bara var trollkonster i det här landet — fanns icke ärligt stopöl en gång, bara pors.»

Svenske hörde icke mycket på hans tal. När de redo förbi det hus, i hvilket familjen Buddenbrock hade sin bostad låt han sina blickar irra utefter fönsterraderna. Men icke ens någon misstänkt vindpust rubbade damastgardinerna. Utan att säga ett ord sporrade han sin häst och satte af i skarpt traf framåt tullen. Här vardt några ögonblicks uppehåll. Efter vanligheten misstydde Lars sin herres känslor.

»Tror rasande väl att ingen af trollpackorna visade sig», sade han med en slug min.

»Hvilka?» frågade Svenske, som plötsligt fäste sig vid hans tal.

»Den högförnämna friherrinnan, vet jag, och hennes dotter, som dånade, då jag talade om att hans nåd talat vid hennes syster.»

»Dånade fröken Ulrika?»

»Nej, hans nåd, — men den andra föll ned i golfvet som en sten.»

Lars berättade nu i korthet sitt äfventyr på förmiddagen. Svenske vände derunder sin häst. Han syntes tveka om han skulle rida tillbaka till staden.

»Om jag ändock hade en vän, som kunde underrätta henne om mitt äfventyr», sade han tyst för sig sjelf, »och till hvilken hon kunde förtro sig.»

»Vänner», mumlade Lars vresigt, »vänner finnas aldrig flere än att de få rum under hattkullen.»

»Min far hade många trogna vänner,
som skulle vågat en dust för honom och
om de lefvat äfven för mig.»

»Hans nåd Sparren var en hel karl —
likaså långa Draken och tjocke Silfverclou

men det är så här i världen, ser hans n
att man har få vänner, när man räknar
många gröna grafvar.»

Slut på första delen.

»Vackert språk.»

Icke trastens ton i enslig sommarqväll,
Icke böljans suck vid mossomkransad häll,
Icke fjärlstoft,
Ej konvaljedoft,
Ej en stjernas ljus från aftonmolnets loft
Är så ljuft som klangen i vår svenska
sång
Och så väfdt af jord och himmel på en gång
Och så kraftigt skärt,
Så vår kärlek värddt
Som det språk oss våra fäder lärt.

Hvarför drabba sångarn då med dom så här
Om han vilse går i denna rosengård,
Om i känslans brand
Hänryckt han ibland
Flyr från diktens till musikens blomster
strand?
Vet du hvad det är att, annars svag och arm
Ega denna skatt af välljud i sin barm,
Att en sommarnatt
Kunna fånga gladt
Millioner väsens suck och skratt?

Rikdom för enhvar, dig lärt för lifvets pligt,
Salighet för den, dig böjt i sång och dikt,
Dröj hos Svea qvar,
Vårdad, ren och klar,
Derför att vår hjertas kärlek än du har!
Godtgör nordens armod! — Om också en
verld
Slumpar bort sitt språk af lättja eller fiänd
Höj dig tiden lång
Hos vår svenska sång:
Frigör skalden med ett älskadt tvång!

EDV. BÄCKSTRÖM.

Också en fornforskare.

Allt här i världen har sin uppgift, så
äfven ljungen. Der människans hand för-
störande ingripit i naturens hushållning,
der smyger han sig sakta fram och utbre-
der sitt segslitna bruns-kiftande täcke, för
att på samma gång dölja spåren af för-
ödelsen och genom sin tillvaro vitna derom.
Den som färdas fram öfver dessa ödsliga,
af smärre oaser med bevarad odling eller
fredad skog här och der lyckligtvis afbrut-
na ljungöknar, hvilka upptaga så stora
vidder af vårt land, kan derföre svårigen
undertrycka en känsla af vemod vid tan-
ken på de herrliga skogar, som fordom
täckt dessa ödemarker, och den förgångna

odling, hvarom talrika minnesmärken le-
na vitnesbörd. En sådan trakt är no-
delen af Kullings härad i Vestergötla.
Marken är här bruten af otaliga kul-
och bergåsar, hvilka sällan bilda nå-
egentliga dalgångar utan synas kastade
hvarandra på en i öfrigt temligen je-
yta. Några af sädesfält omgifna byar el-
enstaka potatistäppor med tillhörande be-
stugor skymta väl här och der på he-
men för öfrigt ser man endast kala be-
ljung och åter ljung. Landskapet är i
lunda föga lockande, men kunde den flyd-
ekskogen med den saftiga grönska, som
frodats i dess skygd, och den forna säd

rodden på ödesåkrarne vinkas tillbaka kulle bygden få ett helt annat utseende. Nossans dalgång skulle då blifva lika tilldragande, som den synes hafva varit för våra fäder att döma af de många minnesmärken, som trots en genom århundraden fortgången förstöring ännu kunna här uppträffa. Heden och kullarne närmast omkring Sköfde, Häreneds och Eggevena kyrkor ega många sådana forntidslemningar, och flera grafkullar, fallna minneshällar eller upprifna stensättningar döljas utan tvivel ännu mångenstädes under den frodiga ljungen.

För att vinna en närmare föreställning om odlingens forna utsträckning i dessa bygder företog jag en vacker söndagsmorgon Juli månad 1868 en utflykt från Wårgårda ernvägsstation. Tidigt på morgonen började ag min vandring ledsagad af ett gladare ogelqvitter än hednaturen och årstiden synes medgifva; men hvilka dessa sångfoglar oro, som lifvade mina morgonbeträktelser, kan jag ej uppgifva. Jag har icke lärt att skilja de särskilda stämmorna vid dessa erliga musikaliska matinéer; jag tager nsemblen sådan jag får den och fröjdas eråt, utan att kritisera den ena eller andra artistens mer eller mindre lyckade förelag; ty jag vet att hvar och en af dem gör som jag, sjunger efter sin näbb och åter sina egna känslor bestämma tonerna, obekymrad, huruvida någon vill lysna derpå eller icke. Oberäknadt foglasången rådde denna högtidliga tystnad och stillhet, som är så egen för söndagsmorgnarna på landet, och endast ett förbillande bantågs gusande och ånghvislans skärande signaler gjorde något störande afbrott deruti.

Spanande efter fornlemningar följde jag de stigar, kreaturen banat genom ljungen, och sträfvade från kulle till kulle fram öfver heden. Med hvarje ny ståndpunkt vunnos nya utsigter, alla temligen vidsträckta men föga omväxlande. Endast belysningen skiftade, men gjorde också allt för att förgylla det enformiga landskapet. Då och då kom en lätt sky, som bortskymde solen och gaf de i herrlig grönska här och der skimrande sluttningarne en dystrare färgton eller dolde dem nästan helt och hållet under det mörka täcke som uppför backe och utför backe släpades öfver heden för att i ett nu försvinna och återställa allt i ett blidaste solljus. Det hela föreföll så-

som en bild af menniskolifvet med dess alldagliga ljungbevuxna verklighet och dess i fjerran grönskande förhoppningar, ödsligt och dystert, när icke himlens sol deröfver sprider sitt ljus, men åter leende och gladt, när de skymmande molnen förskingrats. På de skilda vägar, som likt gula band slingrade sig öfver den rödbruna mattan, syntes högtidsklädda vandrare i olika flokar, och de från skilda håll genom luften dallrande klockljuden angåfvo dessas gemensamma syften men skilda mål för sin vandring. Jag närmade mig mer och mer ett af dessa, som var Sköfde gamla kyrka; och när klockorna ringde samman följde jag strömmen in i detta åldriga tempel. Jag hörde der en god predikan, men kan icke säga detsamma om kyrkosången, som föreföll mig alltför forntad, och med sin färglösa rytm och egendomligt långdragna drillar släpade Häfners herrliga koraler ända in i stenålderns aflägsna dagar. Om den tidens musikaliska färdigheter veta vi visserligen ingenting, då intet enda föremål, som syftar ditåt — ruckstenarne måhända undantagna — har bevarats; men det syntes mig dock klart, att om några hymner uppstämmts under stenålderns dagar, dessa måste hafva gått i denna takt. Det skulle dock varit mig mera kärt om bygdens befolkning bättre bevarat dessa våra antagliga urfäders grafvar än deras musikaliska uppfattning.

Efter gudstjenstens slut tog jag kyrkan i närmare skärskådande. Koret hade fått behålla sitt gamla »absis» och detta sitt ursprungliga fönster. Återstående delar af ett gammalt altarskåp gäfvu upplysningar om kyrkans forna skyddshelgon och kyrkogolfvets grafstenar om förut okända medlemmar af Stakeätten. Det fanns således åtskilligt att anteckna innan jag kunde bestiga den högresta skjutskärra, som vändtade utanför kyrkoporten för att föra mig vidare till de på fornlemningar rika Fötenedsbackarne i Häreneds socken. Vägen slingrade fram mellan kullarne och här och der träffades enstaka minnesstenar, ringsättningar och ättebackar från jernåldrarne medan de upprifna rören på kullarne och de enstaka, stundom ända till sista stenen plundrade hällkistorna tillhviskade mig brons- och stenåldrarne klagan öfver alltför praktiske efterkommande. Som alla dessa fornlemningar skulle beses och be-

skrifvas, blef den icke synnerligt långa vägen emellan Sköfde och Härened dryg nog, och mina ständigt förnyade vandringar utåt heden lemnade skjutskarlen rika tillfällen till djupsinniga filosofiska betraktelser, dem den brännande solen och vindstillan voro särdeles egnade att framkalla. Jag antager visserligen att han icke varit synnerligt belåten med dessa uppehåll, som mer och mer beröfvade honom hoppet att få deltaga i det »passparti» med Liberté *) som nu sannolikt pågick vid Wärgårda, men han ådagalade dock en snarkande resignation. Hästen deremot syntes högeligen tillfreds med detta ständigt afbrutna framåtskridande och begagnade hvilostunderna till flitiga praktiska studier öfver gräsбетets på vägkanten företråde framför den blommande ljungen. På detta sätt förflöt den ena timmen efter den andra och eftermiddagen var långt framskriden, då jag från Härened, hvars gamla kyrkodörr jemte mycket annat inrymdes i min anteckningsbok, anlände till Eggwena, der ett par runstenar skulle aftecknas. Den ena af dessa låg i kyrkans förhus och jag hade just slutat stenens tvättning för att göra dess ristningar lättare åtkomliga för syn och känsel, då en nyfiken bonddräng tittade in genom dörren, och sedan han en stund stirrat på mig med stum förvåning frågade:

»Kan han säga hva då ä sum står på den stenen, han?» **)

»Jag skall försöka, om du vill hjälpa mig med uppmätningen».

»Då sa gerna vara».

Jag lemnade honom måttbandet, och för hvarje streck jag efter taget mått drog upp på det rutade papperet reste han sig upp för att se på min teckning och uttryckte sin förundran.

»Men kan detta vara ol då» — sade han — »så va då la og konstitt. Tockä kan hvasken skolämestare eller prest läsa, då ä ja vess på för tocken skrefver di inte nu lell. — Ä då latin?»

»Nej det är runor».

»Häh kors för alle di den, ä då runska här står? A då kan han läsa!»

»När runorna äro så tydliga som dessa är det ingen konst».

»Må då? Äh käre han, låt höra hva då står skrefvä då».

»Här står» — sade jag »att Wifast rest denna sten åt Vige en ganska god man».

»Äh nej, står då så? — Ä säj um di ett tag te».

Jag gjorde så, och han upprepade min läsning.

»Hvar ha han lärt sej tockä läsa? — Ä då i Skara då?» —

»Nej i Upsala».

»Ja säj då. — Så en får lära tockä läsa der».

»Ja».

Han såg på mig med mycket intresse, svängde sig derefter om på ena klacken och klappade mig på axeln.

»Då måtte allt vara en snäll pappa han har?»

»Huru så?»

»Sum ha hållt'en i a tocka skolä».

Jag kunde ej undertrycka ett småleende, ehuru jag erkände det berättigade lef-ord, han så opåkalladt skänkt min gamle fader.

»Om du vill gifva dig litet till tale skall du få en afteckning af stenen och afskrift af runorna» sade jag och tog en bit kalkerpapper ur min väska.

Medan jag kopierade såg han på sjelfva stenen och gjorde sina reflexioner deröfver.

»Wifast och Wigge! Då måtte ha varit två suldater, då kan ja' forstå, för ja kände en, som hette Wigge ä han va skrefven suldat för Wiggebu. — Ä Wiggfast då va la den sum tove när han feck afske. — Ja ha, på då sättä ha då varä. — Ja, ä så satte han opp den härengä stenen, när den gamle kammeraten dog. — Ja då gjorde han, ä då va vackert gjordt utä'n. — Ja va då' inte då? Jo jo, ni ha allt oss an- nä än löst krut ni, krutgubbar, i era dagar, då ä säkert då. Häller hva tror han?»

Förklaringen var så naiv och betecknande för folkets uppfattning, att jag nästan kände mig frestad att låta dervid berö, men sanningskärleken förbjöd mig att

*) Ett svenskt vin eller färgad spritblandning, som säljes eller åtminstone för några år sedan såldes, under den prunkande titeln »Grand Vin de Liberté importé par Mrs».

**) Icke tillräckligt hemmastadd i Västergötlands munarter har jag ej kunnat så som sig bör återgifva detta samtal, namnen minnes jag ej.

mna honom med en så oriktig föreställning om de män, som namngifvits på runen.

»Krigsmän torde de nog hafva varit på itt vis både Wifast och Wige sade jag, men icke hvad vi kalla soldater ty några sådana funnos ej på den tiden».

»Må då? Feck bönnerna exsera sjelfva då, å loncka te hea. Annacka tockä, då måtte allt ha fresta på skrockera dä» sade han skrattande.

Jag sökte med några ord upplysa honom om verkliga förhållandet äfven i detta afseende, och gick sedan in kyrkan för att bese dess märkvärdigheter. Det var ett gammalt Guds hus äfven detta, men tillbyggnader, nedbrytningar och förändringar hade gjort dess ursprungliga anordning nästan oigenkänlig. Vestra delen var dock åtagligen urgammal. Man kunde se hvar llbyggnaden börjat och fann äfven andra år, som tydde på jemnbördighet med Sköf-. Under dessa korta studier gick han allt tyst vid min sida, likasom han ej vet störa mina betraktelser. När jag såg l höger vände han dit sitt hufvud, såg g till venster, upp eller ned, gjorde han med, allt i hopp att kunna upptäcka något föremål för mina blickar. Men då detta ej lyckades, blef nyfikenheten honom iörmäktig.

»Men hva grunnar han nu på», sporde han — »å hva tittar han ätter här i denna uschlia körka? Här ä foll entnä te se nå. Nå då sulle han se Harreljunga, då ä annat te körka dä. Ho ä alldeles nu å så rann sum e stadskörka. Dä ä inga kollä örka dä; för den häringa träufven, di satt lockera i, ente kan en kallä tockä för orn?»

Jag medgaf Herrljunga kyrkas företrälen, men för att göra honom förtrogen med Eggwenas forna utseende, visade jag honom den skizz jag tagit af Sköfde kyrka och redogjorde för densammas byggnadsätt och anordning.

Han lyssnade med största uppmärksamhet och då jag för honom förklarade hvar förre man fordom måst och äfven kunnat stöjas med så små fönster, och redogjort för det sätt hvar på gudstjensten fordom irats, utbrast han förvånad:

»Å allt dä vet han, fast han inte va nå den ti'a. Å dä ha han läst um i böcker! — Ja ja, dä ä sum di plä säja: den

någå lärt, han någå vet, å inte vet han sum allri lärt. — Å dä ä då vesst å sant att han ha hatt en bra snäll pappa».

»Nå än du sjelf då? Har inte du också haft en snäll pappa?»

»Jo för allan den del. Vesst va han snäll allti. — Ja då förstås när han inte va full».

»Brukade han det då?»

»Ja mest för jemnan».

Den ton, hvaruti detta framsades var tillräckligt betecknande för att förmå mig att afstå från vidare frågor, och då vi under detta samtal närmat oss mitt fordon, väckte jag den sofvande skjutsaren för att fortsätta min färd.

»Men hvart ska dä nu bära på?» frågade han.

»Till Fölene» — svarade jag. »Det finnes en runsten der, som jag skall taga reda på».

»Kommer han denna vägen te bakars?»

»Ja det står en runsten på Eggwena gårde också och den ämnar jag rita utaf i hemvägen».

»Dä sa ja bli mä på» sade han. »Hajö! Hajö!»

»Farväl!»

Jag fortsatte min färd, men hade knappast hunnit 5 å 600 alnar från kyrkan förr än jag upphannas af min nye amanuens, som kom springande efter.

»Ja följer allt mä te Föla ja» sade han flåsande.

»Men jag har ej rum för dig på karran och du kan väl ej springa lika fort, som jag åker».

»Jo men, onga ben å godt mod! Kör'n ent dess värr, så går dä nock för se'k», sade han och trafvade på, hållande i karrstolen med ena handen. I den andra hade han mössan och en röd bomullsnäsduk, hvarmed han då och då torkade sin svett-drypande panna.

Till all lycka hade hästen ej brådt om och han sjelf goda lungor. Springandet hindrade derför icke att bestormas mig med frågor om hvad än ett, än ett annat skulle betyda. Men nog måste man ega ett varmt och vaket kunskapsbegär för att kunna stå ut med en sådan språngmarsch på mer än $\frac{1}{4}$ mil i 30 graders värme. Jag kunde ej vara nog obarmhertig att låta honom springa förgäfvess, lät sakta farten till halft lunk, och började så från min rullande ka-

teder en föreläsning, som gick uppför backe och utför backe, men af min åhörare följdes med lifligaste intresse. Han frågade om allt, som föreföll honom oklart, och nya upplysningar framkallade nya frågor. Till och med den gäspande surmulne skjutsaren, som nu antagligen förlorat alla förhoppningar att få deltaga i partiet i Wårgårda, började blifva intresserad af vårt samtal och icke blott spetsade sina öron utan gjorde till och med då och då en fråga. På detta sätt kommo vi till Fölene; Och följande hvar sin sida af kyrkan lyckades det oss att finna hvad vi sökte. Min amanuens var dock den, som först fann runstenen. Han låg inlagd i grundmuren till det i början af detta eller slutet på förra århundradet tillbygda koret så att blott dess öfversta ända och på denna orden *YNDTIR* (för *TRIV*) voro synliga. Dessa voro dock fullt klara utan tvättning och jag sporde nu, om han kunde skönja hvad der stod. Efter en kort fundering och ögnande på den afteckning, han fått af stenen i Eggwena, igenkände han det första ordet, som för båda var gemensamt. Ett sådant öga hos en så färsch runläsare var förvånande, och jag skref nu upp hela runraden med våra vanliga bokstäfver derunder och gaf honom. Hans ögon strålade af renaste glädje.

»Å tack & tack» sade han och klappade mig på axeln, & då ente sum ja säger att du & en bra snäll pappa han har. — Men kanske han & pappa sjelf också?» tillade han.

»Ja jag är så».

»Hm! Då har hans barn en riktigt snäll pappa di og». Och ännu en gång klappade han mig på axeln.

Från Fölene kyrka följdes vi till de på andra sidan än belägna nyckelbackarne, och att här en kung Föle och en kung Nyckel slagits, det visste han förtälja, fastän han ej var ett socknens, icke ens ett häradets barn, utan från det angränsande Gäsene. Vi betraktade gemensamt dervarande talrika ättehögar och minnesstenar, af hvilka ganska många voro kullfallna och öfverväxta af ljungen, hvilken han med hetsig ifver bortslet, då det gälde att förvissa oss om huruvida det var en fordom upprättstående håll eller en jordfast sten, som doldes derunder. Efter hållarnes lägen och förhållande till de ännu stående sökte jag

för honom göra klart huru de särskilda kretsarne ursprungligen varit, och under vår vandring kring backarne sprang han med ett barns glädje och en rapphönshunds ifver för att finna nya fornlemningar, och när han på ett ställe genom att rifva uppljungen lyckats göra klar en liten sättning af 7 kullfallna stenar, som bildat en krets, var han utom sig af glädje. Under allt jemt fortsatt samspråk vände vi åter till kyrkan. Hvad han nu sett framkallade åskiljliga minnen, och sålunda fick jag flera ganska goda upplysningar, som voro mig till stor nytta, då jag det följande året besökte Gäsene härad. Han berättade, och jag antecknade hans uppgifter, som också sedermera befunnos fullt pålitliga. Nu ville jag utforska honom om sägner och folkseder i hans hembygd, men i detta fall var han förbehållsam.

»Hva ska då tjena te» sade han. Då i bara käringprat & nyttar intnå te. Nej käre han tala um för mej han i ställe hur di hadd'et di der, sum nu i så många hundra & tusen år ha lega i jola. — Åh käre gör då, för en tocken dag sum i dag då får ja allri mer».

Detta sades i så bevekande ton att jag villigt afstod från vidare spörsmål. Men det var nu qväll, och om jag skulle kunna medhinna den återstående stenen på Eggwena gärde måste återfärden påskyndas. Jag steg derföre upp i kärran och lät min amanuens taga plats i skjutsbondens knä, hvilket denne — märkeligt nog — utan ringaste protest medgaf, och på detta sätt färdades vi åter till Eggwena kyrka. Der tog amanuensen en genstig för att skaffa vatten, tvaga och spade, och så ifrigt hade han påskyndat sina steg, att när jag anlände hade han redan undanskottat den mull, som täckte nedre runraden och var i full fart med att skura och feja stenen fri från mossor. Vi började nu mäta och teckna. Han hade noga aktgifvit på flera mått vid vårt första samarbete och kunde nu taga de flesta utan påminnelse. Äfven denna stens läsning medförde inga svårigheter och jag kalkerade afteckningen och gaf honom. Allt detta drog tid och sommarnatten var ett godt stycke framskriden, då vi skildes åt. Jag skulle åter till Wårgårda — han följande morgon vara vid Foglaviks station, der han hade arbete för sommaren. Vi båda fornforskare togo der-

ett hjertligt farväl af hvarandra. Och
 en torde mera välmenta och uppriktiga
 ignelser hafva nedkallats öfver mitt huf-
 än de, som nu kommo mig till del.
 så ifrigt hade vårt samspråk varit
 ingendera sport efter den andres namn.
 tilltalade honom i andra personen och
 mig i tredje, och ehuru jag mången
 gå känt förtrytelse öfver denna glömska,
 igrimenom jag förlorat en måhända nyt-
 medhjelpare, gör dock den hemlighets-
 a slöja, som hvilat öfver hans namn,

minnet af det tillfälle, då våra för öfrigt
 divergerande lefnadsbanor korsat hvarandra,
 så mycket mera intressant. Jag vill hop-
 pas att han på den eftermiddag, vi gemen-
 samt gjorde forskningar, kunnat lära nå-
 got; men jag vet att han bättre än alla
 högstämde föredrag och bevisande afhand-
 lingar lärt mig inse folkhögskolans vikt
 och det muntliga föredragets förunderliga
 kraft på ett vaket, men ej af lexläsning
 tröttadt sinne.

G. DJURKLOU.

Vallflickans hemkomst.

Efter ANASTASIUS GRÜN.

Af is re'n blixtrar som silfver
 Alptinnarnes stolta rad,
 I dalen hösten röfvar
 Från kronorna blad på blad.

Der rundt kring byn på branten
 Har ängen sin grönska kvar,
 Men hvarje liten blomma
 Re'n länge vissnat har.

Men hör! Hvad klang från fjället!
 Det är som klockors gång;
 Det ljuder ned mot dalen
 Som ljuflig brölloppssång.

Ack ja, det är den unga
 Vallflickan med sin hjord;
 Från fjällen nu hon kommer
 Till hemmets kära jord.

Den skönaste af hjorden
 Går främst med klockors ljud,
 Med krans uppå sitt hufvud
 Och smydd som en brud.

Och rundt kring henne dansar
 Den ystra skaran fram,
 Likt trogna ungdomsvänner
 Allt under lek och glam.

Så vördigt som en pater
 Den svarta tjurn sig för,
 Han vankar gravitetiskt,
 Som sådan herre bör.

Vid första kojan höjer
 Vallflickan ett trefaldt hallå,
 Att ekot rullar i dalen
 Och fjällen svara derpå.

Snart bygdens alla flickor
 Församlade hon ser,
 Och vänligt hon dem alla
 Ett trofast handslag ger.

»Från sommargröna alper
 Jag varmt er helsa kan.
 Hur länge, ack, hur länge,
 Se'n sist vi sågo hvarann!

Den hela långa sommarn
 Jag sutit helt allen
 Med blommorna och hjorden,
 Med sol och stjerneskend.

Och alla bygdens gossar
 Hon helsar gladt också;
 Den raskaste af alla
 Hon glömma tycks ändå!

Men hvad? Han småler endast,
 Syns alls ej mörk i håg!
 Männ det är länge äfven,
 Se'n honom sist hon såg?

I gröna hatten fästad
 Han bär en rosenknopp! —
 Ah! Aldrig än i dalen
 En alpros runnit opp!

FJALAR.

Boknyheter.

Ouida, Pascarel. Roman, öfvers. af C. F. Bagge. Två delar. (Sthm 1875, 76. Pris: 3 kr. 75 öre).

Denna författarinna — som tills för kort tid sedan borgerligen hette miss Rame, men nyligen inträdt i gifte — har med hvart nytt arbete gått framåt, ett tecken till att hon fattat sin uppgift med kärlek och på fullt allvar. Vi ega också redan en samling af hennes berättelser på svenska; men ingen af dessa kan, derom äro vi ense med alla föregående anmälare, i behag och inre värde mäta sig med hennes senaste, romanen Pascarel. I glödande färger, med hänförelsens naiva eld skildrar förf. det norra och mellersta Italiens folk-lif och natur. Vi skulle vilja kalla hela hennes bok ett medvetet motstycke till *mme Staël's »Corinne ou l'Italie»*; så djupt förälskad är hon i detta land, och med så mycken vältalighet och känsla ger hon oss bilden af dess nutids och forntids ljusa och stolta sidor. Bokens hjelte Pascarello är en kringvandrande skådespelare, gunstling hos hela folket från Verona till Firenze. Han bär inom sig fröet till något stort, liksom hans förfäder fordom voro hertigar och höge herrar, fast han själf är blott en kittelflickares son. Och så blir han i förf. hand en typ för hela detta älskvärda, välvilliga, allvarliga och af stora handlingar mäktiga folk, hvars vän och broder han är, hvars frihetsdrömmar han delar, hvars strider i norr han strider med, och i hvars seger han tager del. Det är en själshistoria af romantisk och dock helt naturlig art, denna berättelse hur kärleken till en ung flicka, en liten vild fogel från Verona, väcker hans böjelse för det stora och ädla, hur förlusten af henne rycker honom upp ur hans likgiltighet, och hur slutligen bådas förening återknytes för lifvet, då fäderneslandet jublar öfver sin gryende enhet, och Pascarello deltagar i dess triumf.

Skulle man så skrida till att granska romanens enskildheter, sedan det första verkligen berusande intrycket något lagt sig, så är det sant att en och annan skönhetsfläck låter varsna sig. Förnämligast mot den del af berättelsen som skildrar Pasca-

rels och den unga hjeltinnans vandringar i Toscana kan anmärkas att den är för mycket utdragen på bredden genom de många samtalen eller rättare föredragen af Pascarel och genom det öfverflöd af de mest lyriska naturbeskrifningar som här möter oss. I allmänhet synes förf. aldrig tröttna på att ställa Italiens sköna natur för läsarens fantasi, så att man verkligen ibland tycker med Kalchas: »alldeles för mycket blommor!» Men medgifvas måste att dessa talrika skildringar ofta äro måsterligt målande, och att således förf. kelande med sin färdighet är ursäktligt. Ett stöd för hennes stora lyriska talang, men också en stötesten med afseende på handlingens objektivitet och den personliga karakteristiken utgör förf. plan att låta hela händelsen förtäljas af hjeltinnan (hvars namn vi, i parentes, ej kunnat återfinna). Denna berättelseform förskjuter en smula själfva intresset; ty det är onekligt att berätterskan på det hela väcker vårt deltagande ännu mer än den som är hennes och skulle vara arbetets hjelte. Men bredvid dessa och åtskilliga andra småfel varnas de ovanliga förtjensterna blott så mycket bättre. Till dessa senare hör äfven en plananläggning, som i det hela kan anses särdeles intressant och naturlig, på samma gång som spännande.

Lyckligtvis har detta arbete funnit en tolk som med ovanlig talang förstått bevara hela dess formskönhet. I synnerhet naturskildringarna äro hållna i en ton och återgifna med en saftighet som säkerligen på det högsta skulle glädja förf., om hon kände vårt språk. Genom detta sammanträffande af ett utmärkt original och en förträfflig öfversättning utgör detta arbete ett af vår nyaste bokmarknads bästa, och att vi af fullaste öfvertygelse anbefalla det hos våra läsare, faller således alldeles af sig själf.

Herpin, G., Précis de l'histoire de Suède en vers techniques. (Paris, libr. K. Nilsson, 1876. Pris: 2 fr. 50 cent.)

»Tekniska verser» utgöra så till vida en nyhet som de ej på länge förekommit inom

franska litteraturen; åtminstone äro franska arbeten som företaga sig att i versform lemna direkt undervisning mycket litet kända hos oss. Förevarande förf. har emellertid ånyo upptagit tanken och tillämpat honom på Sveriges historia. Om han derigenom lyckas göra vårt land något mer bekant för sina landsmän än nu är fallet, så är företaget ur den synpunkten förtjent af vårt erkännande. Men vi befara, upprättigt sagdt, att »tekniska verser» äro ett för detta ändamål mindre lämpligt framställningssätt. Sannolikt hade en lätt »rosa bättre svarat mot förf:s syfte. Ty att ära sig svensk historia på t. ex. följande sätt:

161. D'unir Goths et Suédois Charles sept
semble heureux;
167. Mais un Bonde, Knut, frappe avec lui
ses neveux.
195. Sur trois princes qu'en vain défend leur
innocence,
Swerker deux Karlsson vient d'assouvir
sa vengeance.
O. S. V.

orde äfven för den som har intresse för mnet ej förefalla synnerligt behagligt.

Hvilken källa förf. följt anges ej, ty äftet saknar allt förord. Men att döma af innehållet är det åtminstone ingen af de allra nyaste. Här finnas qvar både englinga och Iwarska ätterna, annat föräldradt ej att förglömma. Imellertid anslas framställningen en omissskänlig välvilja för vårt land och ett synbart bemödande att vara så korrekt som möjligt, hvarför arbetet förtjenar erkännande för den goda viljan.

Koch, R. von, Allmänna värnpligten, föredrag. (Sthm 1876. Pris: 25 öre.)

Ett varmt och värtaligt stycke, ett verkligt föredrag, beräknadt på att höras och kännas, att gifva ett klart och tilltalande uttryck för en gemensam stämning hos en större krets liktänkande. Det ymniga, flöjande och dock genomskinliga i förf. framställning kan med fog vitsordas äfven af den som endast fått läsa föredraget. Såsom naturligt vid ett sådant tillfälle som det då detta hölls, kan talaren ej inlåta sig på en djupare granskning af skäl och motskäl; men hans sätt att bemöta de svenska vederläggande. Önskligt att vi äf-

ven på andra områden egde författare hvilka i föredragets form sökte genomdrifva vissa samhällsreformer eller ändringar i det allmänna tänkesättet, i en sant liberal och förnuftig anda. Vi skriva öfverhufvud för mycket, tala för litet i våra viktigaste frågor. Och ändå hafva vi onekligen på senaste tiden gjort vackra framsteg i begagnande och uppskattande af det talade ordet. Men värtaligheten uppfattas ännu gärna såsom något fristående, något skildt från sak och innehåll. Deri ligger missgreppet som behöfver rättas. Man skall lära sig tala mer utaf hjertat och hufvudet, men allt mindre och mindre »hålla tal». Låtom oss hoppas att detta och liknande föredrag kunna verka i denna riktning genom sitt efterdöme.

Wickman, Fredrika, Aina eller öfverstens myndling. Novell. (Sthm 1876. Pris: 1 kr. 25 ö.)

Om vi ej bedraga oss, är det en debut på författarbanan som här föreligger. Såsom sådan betraktad kunna vi ej anse den lilla berättelsen annat än löftesrik; ty här träffas sanning och känsla i uppfattningen, en lätt och angenäm stil och en okonstlad uppfinningsgåfva. Någon djupare egendomlighet, någon egentlig själfständighet finnas ej; men hvar öfverhufvud i vår novelllitteratur visa sig desse »sällsynta foglar»? Åtminstone icke mycket hos våra ej så få skrivande damer. Ypperst af de i handlingen deltagande är hjeltinnan, den naturfriska, lifliga och nästan naiva Aina. Öfversten är deremot en smula mer chablonmässig, en herre med krossadt hjerta — man får ej riktigt veta hvarför — som likväl genast är färdig att låta fångsla sig af den sjuttonåriga skönhets behag. Grefvinnan och hennes kärälsklige son förekomma som något simpla karikaturer, Djellah är en romantisk dekoration och effektnedel. Handlingen är enkel, på det hela naturlig, om också här och der något tvär i vändningarna. Skildringen af vissa sammanträffanden mellan öfversten och hans myndling utgör bokens bästa del; stilen kan anses vårdad och lätt. Vi hoppas att förf:n, nu hunnen öfver debutens rämärken, skall snart återkomma med något ännu mognare och bättre.

—RN.

Magisterns sommarvisa.

Terminen är slut och examen förbi
 Och glada ä' vi:
 I slutet af Maj blef lektionen så lång
 Vid foglarnes sång:
 Kring skolan små finkarne började drilla,
 Så sjelfvaste »primus» han lät sig förvilla,
 Och lexorna tycktes slätt ingen förstå,
 Men endast att himlen är herrlig och blå
 Under sommarn.

Ej långt ifrån staden ett torp har jag hyrt,
 Som inte var dyrt.
 En täppa med ärter, potatis och dill
 Hör också dertill.
 Och stugan är röd och omgifven af granar,
 Hur vackert den ligger vid sjön, ingen anar,
 Och der har jag redt åt de mina ett bo,
 Och der har jag slagit mig ned uti ro
 Öfver sommarn.

Der må vi »som perla i guld» hvarje dag
 Min hustru och jag,
 Och våra små pojkar bli bruna om hyn
 Som barnen i byn,
 Och sjelf har jag sällan en bok uti handen
 Men rullar med pojkarne kring uti sanden
 Och bygger små tempel i grus och i ler,
 Och det är de enda lektioner jag ger
 Under sommarn.

Om qvällen jag står med mitt metspö vid
 strand;
 Det nappar ibland,
 Och lyckas jag stundom en aborre få,
 Så jubla de små.
 Men helst uti skogen de följa mig troget,
 Ty der står hvart smultron så rodnande moget,
 Och djupt in i furornas grönskande sal
 Det susar så vackert, och skuggan är sval
 Under sommarn.

Jag satt i Cathedern så styf i termin
 Med allvarlig min,
 Och nu på en tufva jag kastar mig kull
 För ombytes skull.
 Jag dragit mig unnan som förr Cincinnatia,
 Fast mindre bekymrad om sakernas »status»
 Min fosterlandsskärlek ej sättes på prof.
 Ty staten af mig har ej minsta behof
 Under sommarn.

Nej, lugn kan jag gå hela sommaren här
 Bland blommor och blår
 Och rensa min täppa och skörda spenat,
 Förträffelig mat:
 Och lugn kan jag lägga mig ned uppå ryggen
 Och titta på molnen och kämpa med myggen,
 Och mödornas dar och Collegii kif
 För glömma i detta idylliska lif
 Under sommarn.

Dock när till terminen jag vänder på nytt,
 Då sommaren flytt,
 Så helsar jag glad mina gossar igen
 Hvar en som en vän.
 Och glad skall jag åter ge lexor och plugga
 Och varna, uppmuntra, uppflytta och kugga,
 Och går det framåt, fast med möda och strid,
 Så var den ej fåfång min ljudiga frid,
 Under sommarn.

N. P. ÖDMAN.

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften NU finnas till salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens ombud samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

Rättelse: Raden 8 uppiifrån å sid. 241 bör utgå.

Mitt ideal.

Är hon gammal, är hon ung? —
Fråga dagens gyllne kung,
Om man räknat har hans stunder!
Tretti eller hundra år, —
Evig som en brud hon går
Kring i idealets lunder.

Är hon liten, är hon stor? —
Riktigt lagom, som jag tror,
Ingen Juno, ingen elfva;
Men i ungdomsfrisk gestalt
Med sin svallvåg öfver allt
Lifvets rika strömmar skälfva.

Är hon vettig, är hon qvick? —
Tacka himlen, om du fick
Hälften af det ljus, hon eger.
Fastän som ett barn så blyg,
Tänker hon likväl i smyg
Mer än mången vis man säger.

Är hon vänlig, är hon god? —
Ja, om värd en ärestod,
Vore framför allt det hjertats;
Aldrig än dess spegeldjup
Under skämtets lätta slup
Af en hatfull tanke svärtats.

Är hon verklig, fins hon till? —
Om du henne skåda vill,
Kom en qväll och sitt vid hården!
Hon skall lära dig på stund,
Att ett hem på sådan grund
Ej sin like har i världen.

C. R. NYBLÖM.

Paul Erlings lustfärd.

Skizz af H.

n var ändtligen kommen. Vintern	titta ut efter de första vårtecknen, gäcka-
it tryckande lång, och de flyktiga	des snart. Den kalla stormvinden svingade
n solsken och värme, som redan i	åter triumferande fram öfver marken; ja,
åfvo människorna anledning att	till och med snön kom lätt och hoppande,

som om den ondskefullt gladd sig åt att visa, att den ännu alldeles icke tänkte på någon flykt.

Men äntligen kom våren. Han landsteg en af de sista majdagarna vid södra kusten och tog sitt rike i besittning. Imidlertid var detta icke gjort i första taget. Det gällde att bana sig väg steg för steg, och vintern gaf sig icke utan en hård kamp. Solens hela batteri måste fram för att få bugt med snömassorna, hvilka ännu lågo kvar djupt inne i skogen, och det var först efter flere dagars hårda angrepp, som isen på floder och åar äntligen sprängdes och jagad af vågorna flydde undan till hafvet.

Det var nu en af de första dagarna i Juni. Lönnen var halft utsprungen, fruktträden blomstrade, men eken hade endast späda blad, och asken tittade förnämt ut ur sina hylster och visste icke riktigt, om hon ännu ansåg det vara en skyldighet att visa sig.

I en liten trädgård i en af mellersta Sveriges mindre länsresidens-städer stod en hägg full af blommor; öfver henne skuggade en stor lönn, och några unga fruktträd blommade nere på gräsplanen framför syrenhäcken, som ännu endast hade små knoppar.

I ett öppet fönster, som vätte ut till denna lilla fläck, stod en ung man och rökte cigarr. Han hade lagt armbågarne i fönsterkarmen och tycktes vara alldeles fördjupad i sina egna tankar. Mellan hvar gång han blåste röken ut i luften, betraktade han himmelen, som var täckt med stora gråblå skyar, hvilka stodo lågt och tycktes båda regn. Imidlertid måtte det icke ha varit vädret, som han så noga gaf akt på; hans ansigte hade ett frånvarande uttryck, som om han vore fördjupad i sina egna tankar eller lyssnade till en musik, som endast han hörde. Den unge mannen var Paul Erling, vice häradshöfding, och såsom utnämnd länsnotarie sedan ett år tillbaka bosatt i staden.

Inne i rummet, der han stod i fönstret, satt hans unga fru och sydde. Det var visserligen hans arbetsrum, men hon plägade ibland, när han icke hade folk hos sig, slå sig ned med sin söm i hans soffas. Hennes sjukorg stod på ett bord, fullt med böcker och papper, och sjelf halft satt, halft låg hon vid sidan deraf.

Fru Erling var en helt ung dam, knapt tjugu år, men hon såg ännu yngre ut. Hennes smala axlar, den långa, fina nacken, de späda, något magra händerna, allt tycktes tillhöra en knapt utvecklad qvinna. Hennes runda, bleka ansigte, med den uttrycksfulla munnen och de bruna förståndiga ögonen, var omgifvet af ett tämligen kort krusigt hår af en matt brun färg, på hvilket en liten hvit mössa med remsor omkring alldeles icke ville sitta stilla, utan oupphörligt kröp ned på ena sidan. Hon var klädd i ljus klädning och tröja med öppna ärmor. Den ena foten låg i soffan, den andra hängde ned på golvet, och hon var sysselsatt med att sy spetsar på små barnmössor. Sömnaden gick just icke med en van husmoders färdighet, utan det var snarare med en viss sökande försigtighet, som hon rörde sina smala fingrar och drog träden långsamt genom det hvita muslinet.

»Paul», sade hon efter en stunds tystnad till sin man, men utan att lyfta hufvudet från sömmen, »säg mig, skall jag sätta virkade eller knyplade spetsar på mössorna?»

Hennes man svarade icke, och hon upprepade frågan ännu en gång.

»Gör som du vill, min vän», svarade han utan att vända sig. »Jag förmodar, din son kommer att må lika bra med den ena som den andra sorten.»

»Min son?» återtog hon. »Hvem har sagt, att det skall bli en son?»

»Jag undrar, hvad det annars skulle kunna bli?» svarade Paul, men fortfarande utan att vända sig om.

»Nej, det är sant», sade hon, sträckte hufvudet öfver sömmen och log med ett litet klingande skratt. »Det ges i mensklighetens historia ingen annan möjlighet.»

Det blef åter tyst i rummet. Ute i körsbärsträdet satt en liten trädgårdssångare och sjöng med full hals. Det måste ha varit en ganska originell komposition, för tillfället improviserad, som han utförde och sjelf var högst belåten med, ty han sjöng, så att hela hans lilla strupe och bröst arbetade, och han vände på hufvud och ögon, alldeles betagen af sin egen stämma. Några korta solglimtar bröto fram mellan de violetta molnen, och körsbärsträdet slalade ett sakt regn af hvita blad ned på gräsplanen.

»Jag trodde, att det skulle bli regn i afton», sade Paul vid fönstret, »men det blir ingenting af. — Har du inte lust att taga på dig din hatt och gå ett slag med mig, Nanny?»

»Käre Paul», svarade hon, »jag är så trött. Jag har haft att göra i hushållet hela dagen och dessutom varit i ett par bodar. Jag tror, att jag måste hålla mig stilla i afton.»

»Tänk, — om jag skulle få doktorn med mig i qväll, så tror jag, att jag går ut och dricker ett litet glas med honom», sade Paul och reste sig från fönstret. »Skulle du ha något emot det?»

»Nej, visst inte!» svarade frun med eftertryck och böjde sig ännu djupare ned öfver sin söm.

Han kastade en flyktig blick på henne och lutade sig igen emot fönstret.

»Om du skall gå, borde du väl gå snart», yttrade Nanny med en kraftansträngning; hon kände, att det med ens ardt alldeles täppt i halsen på henne.

»Åh nej, jag bryr mig inte om det», ramkastade Paul likgiltigt.

Hon lade sömmen ifrån sig, satte sig upp i soffan och såg bort på sin man, om stod med ryggen åt henne. Man hade inte behöft mera än se den strålande blick, i varmed hon betraktade hans lockiga hufvud, hans smärta lif och hela person, för att inse, huru oändligt förälskad den lilla frun var i sin man. Hon gick sakta öfver golvet och lade handen på hans axel.

»Är du ledsen på mig?» frågade hon mildt.

»Hur kan det falla dig in?» svarade han och såg upp på henne.

»Hvad tänker du då på?» frågade hon igen och tog honom under armen.

Han reste på sig, sträckte sig i hela sin längd med begge armarna uppåt och lät händerna fara genom sitt tjocka, ockiga hår.

»Jo, ser du, jag längtar att komma ut och röra litet på mig», sade han med ett djupt andedrag.

Hon såg på honom med ett par stora önskräckta ögon.

»Vill du resa ifrån mig?» frågade hon.

Han tog henne om lifvet, drog henne ned till sig och böjde sig öfver henne. Hans mörka ögon hade ett obeskrifligt in-

tagande uttryck. Han drog helt obetydligt på munnen och sade sakta:

»Du får inte bli rädd. Jag tänkte bara, att jag möjligen skulle kunna vara borta ett par dagar.»

Hon lät hufvudet sjunka på hans axel och sade ingenting, men hennes man förstod mycket väl, hvad hon tänkte.

»Skulle du tycka, att jag är en grym och elak man, om jag i tre, fyra dagar flyger ut och skakar dammet af mig?» sade han och klappade henne på hufvudet.

Då hon likväl icke svarade något, fortfor han med samma vänliga röst:

»Ja, om du är det minsta rädd att vara ensam, om du på något sätt kunde föreställa dig, att det kunde hända någonting medan jag är borta, så är det inte fråga om att jag reser, men annars... Jag har haft grufligt mycket att göra, som du vet, under den sista tiden, och det skulle göra mig så godt att få lufta på mig litet, innan jag börjar med något nytt.»

»Du må gerna resa!» sade hon med en knapt hörbar, bedröfvad liten röst, men utan att se upp.

Det glimmade till i hans ögon, men han drog henne ännu tätare intill sig och sade:

»Och du skulle inte vara ledsen på mig, inte tycka, att jag är en elak, ovänlig man emot dig, som låter dig sitta ett par dagar ensam och bara tänker på mig sjelf?»

Hon såg upp på honom med leende ansigte, men ögonen voro fulla af tårar, hvilka hon icke genast kunde få bort.

»Du må gerna resa!» sade hon igen, men den gången med frimodigare röst. »Det kan du just behöfva, min stackars gosse, som har haft så mycket att göra, — och du kommer ju snart igen.»

Pauls ansigte strålade.

»Snart? — Om tre dagar är jag hemma, i fall jag reser i morgon, — och vill du ha mig hem förr, så telegraferar eller skrifer du till ställen, som jag skall uppgå för dig.»

Hon lade sitt hufvud upp till hans axel och sade efter en paus:

»Hvem reser du med?»

»Jag?» frågade han och släppte hennes händer. »Med ingen! — Hvem skulle jag väl resa med? Jag behöfver inte nå-

got resällskap, — när jag inte kan få dig med», tillade han och kysste hennes hand. »Jag ville bara ut och röra på mig.»

Han gick med henne till soffan och satte sig bredvid henne för att beskrifva för henne, hvilken resetur han hade uppgjort för sig. Först på jernväg, sedan med skjuts ned igenom skogsbygderna, ut på slätterna och fram emot hafvet, der hans barndoms hem en gång legat!

»Och du tänker inte besöka någon under vägen?» frågade hon.

»Nej, det tror jag inte», svarade han, »bara åka, så långt jag kan komma på den tid, som du tillåter mig, — och så vända om hem!»

Hon satte sig att sy igen, och han gick fram och tillbaka på golfvet och rökte sin cigarr, medan han beständigt talade om, huru han hade tänkt använda hyarje dag. Han var mycket glad och hon var mycket ledsen; men då de begge anade hvarandras sinnesstämning, försökte de ömsesidigt att lägga band på sig. Han försökte att icke se fullt så strålade ut, som hon anade honom vara, och hon talade med glädttig röst, ehuru det låg ganska tungt med bedröfvelse öfver henne.

Det led fram på aftonen, och qvällsbordet dukades. Medan hon lagade i ordning thé, lade han ihop några saker i en nattsäck, och tidigt på qvällen gingo de till hvila.

Nästa morgon, medan hon ännu låg halfsofvande, var han uppe, hade klädt sig, druckit en kopp kaffe och kom nu sakta till hennes säng.

»Adjö, min älskade vän!» sade han och kysste henne på hand och mun och ögon. »Sof ännu ett par timmar, och skicka mig några ord i morgon.»

Hon slog armarne om hans hals, men kunde icke säga ett ord, och i nästa ögonblick var han försvunnen.

Men den unga frun sof icke. Hon låg vaken och gret och tyckte, hon var den olyckligaste människa i hela världen. — Och det bara därför, att hennes man reste ifrån henne i tre dagar? — Ja, hon var af samma tanke som de allra flesta unga fruar, att hon hade föreställt sig äktenskapet som en evig tête-à-tête, aldrig afbruten af annat än de allra nödvändigaste göromål, hvilka af båda parterna måste betraktas som ett nödvändigt ondt.

Hon hade varit sina föräldrars enda barn och uppfostrats visserligen med förstånd och allvar, men också med en outhärlig ömhet. Att vara ensam och i något, hvad helst det vara mände, lita endast på sig sjelf, det hade hon aldrig försökt. Af sina närmaste vänner hade hon dessutom varit föremål för beundran på grund af många goda och älskvärda egenskaper och hade sålunda i det hela varit ett ganska bortskämdt barn. Knappt fullvuxen, hade hon haft flere hedrande friareanbud, och hon utöfvade på alla de män, som kommo i hennes närhet, denna välgörande, milda inflytelse, om hvilken man ej kan säga, hvarifrån den kommer. Hon egde detta qvinliga, taktfulla, hängifna, alltid sig lika väsen, som de flesta manliga och stormande själar så gerna hvilade ut hos. Då hon därför en vacker sommardag hade gifvit sin nu varande man ja på hans frieri, hvilket följde hastigt på deras bekantskap, blef det stor uppståndelse bland alla hennes vänner. Att Nanny verkligen nu var förlofvad! Att det fans en man, som var så lycklig, att han fått henne till hustru! Detta berättades med utropstecken och skakningar på hufvudet från den ena till den andra. Hennes bröllop för ett år sedan firades också med stor högtidlighet i hennes faders förmögna hus. Der funnos då många gråtande väninnor, som aldrig i lifvet sett någonting så förtjusande som Nanny såsom brud, så många rödda gamla tanter och vänliga farbröder, — och framför allt hennes föräldrar, som ju gifvo sitt eget hjerteblood, när de nu läto Nanny fara bort! — Men hon for den aftonen bort med sin mans arm om lifvet och hans kappaslagen om sig, och hon kände det icke som ett offer, utan som den största lycka, som fallit på hennes lott, att få lof att vara hos honom. Att hennes nya hem låg många mil aflägsset från den stad, i hvilken hennes föräldrar bodde, att hon der hvarken hade släkt eller vänner, det frågade hon icke efter. Lika passionerad, som hon förr hade älskat sina föräldrar, lika fullkomligt gick hon nu upp i kärleken till sin man, så som riktiga flickor alltid göra. Hennes man hade mycket arbete, både hemma och ute, och hon fick snart känna, att hon rätt ofta måste vara ensam, men det var likväl endast det sorgligt nödvändiga embetet, som gjorde

letta. Annars gick han ytterst sällan ifrån henne, och om icke hela året bestod af en svig kärleksduett, så användes dock åtskillig tid dertill, och hon var fullkomligt öfvertygad om, att det egentligen endast fans ett äkta par i världen, som riktigt älskade hvarandra, och det var hon och hennes man. — Att han därför nu med ens utan ringaste anledning kunde vilja resa ifrån henne, det hade kostat mycket på henne, till på köpet under denna tid, då det icke var så långt till den stora förestående katastrofen. Nästa månad väntade hon sin moder, som skulle vara hos henne, till dess hon igen vardt rask och kunde öfvertaga sitt hus; men just nu var hon så trött och så bekymrad och tyckte, att hon helst ville ha sin man hos sig i hvar ögonblick.

»Men kunde han icke också behöfva ett hvil och förströelse?» sade en helt ospråkslös röst inne i hennes hjerta. Dock — den tillbakavisades i största onåd.

»Skulle jag någonsin kunna resa ifrån honom?» sade hon halfhögt och gaf sina ögon ett fritt lopp. »Aldrig skulle jag behöfva annan förströelse än hans sällskap. Än, om jag skulle bli sjuk, medan han är borta!»

Dermed stoppade hon sin lilla näsa och ett lockiga hår ner i kuddarne och snyfjade högljuddt. Men efter en timmes tid föll hon likväl i sömn, och då hon vaknade igen, var hon rätt väl till mods, klädde sig och öppnade fönstren för den vackra sommardagen.

»Tre dagar gå snart», sade hon till sig sjelf och såg ut åt jernbanan, der tåget för länge sedan hade försvunnit.

* * *

Imellertid hade Paul i god tid hunnit ned till bangården. Då han kom dit, var morgonen ännu sval, och endast några få resande väntade på tåget, som skulle komma norrifrån. Han gick ut på perrongen och vandrade upp och ned. Luften var hög och ren, och ute öfver fältet sjöngo lärkorna med full hals. Han kände sig sjelf så lätt i kroppen, som om han kunnat flyga. Han lyfte hufvudet och såg ut emot norr. Långt, långt borta kom tåget, puffande fram röken i små, lätta hvirflar öfver skogen. Nu sprängde det fram ut

på slätten och kom i jublande fart, med röken svingande öfver sig som en hvit fana, och med ett hvinande ljud, hvilket lät som ett genomträngande glädjeskri, stormade det in i banhallen.

Dörrarne slogos upp raskt och häftigt; man hade brått och skulle vidare framåt i världen. Tre minuters uppehåll, — kupédörren smälde igen om Paul, och så gick det vidare i flygande fart.

Han var ensam i kupén och hade begge fönstren öppna, så att luften strömmade in i hela sin friskhet. Han tände en cigarr och lutade sig tillbaka i ett hörn.

»Nu släpper jag tömmarne: låt det gå!» sade han halfhögt för sig sjelf.

Vid nästa station kommo ett par herrar in i vagnen. Den ena, en äldre man, med ett par stirrande stora ögon, hängande kinder och ett slött, förargadt uttryck kring munnen, såg på Paul och kunde icke få sina ögon ifrån honom. Hans min sade tydligt: »den der måste vara galen, som sitter der och skrattar för sig sjelf, som om han såg syner.»

Paul gjorde alls ingen min af att vilja inlåta sig i samtal med honom, och efter att ett par gånger ha stirrat på honom, vände den gamle herrn honom ryggen. Paul var alls icke hugad att konversera med sina medresande. Han tänkte i allmänhet föga i denna stund, utan han bars af obestämda, lätta känslor att finna sig fri från embetsgöromål och hvardagstankar, att kunna obehindrad storma ut öfver det sommargröna landet.

Hans glädje öfver att känna sig fri innebar dock icke, att han hatade sin embetspligt. Tvärtom arbetade han med en sådan energi, som endast den gör, hvilken ständigt har pligten för ögonen. Och hans embete var för honom framför allt en gifven pligt. Han var född nere vid södra kusten, der hafvet är synligt öfver allt och jorden vänligare och rikare än der, hvarest han numera hade fått sitt hem. Hans fader var jägmästare, och han hade lefvat sin barndom och alla sina loftider nere på landet. Då han blef student, var han genast vid terminens slut på väg hem, och han tillbragte der sin mesta tid med att drifva omkring och jaga i skogarne, segla ut på hafvet med fiskarena och göra långa fotvandringar inåt landet. Han älskade naturen med en häftighet, som om

hon varit ett lefvande, personligt väsen. Alla de hemliga toner, som blott den känner, hvilken riktigt förstår att ensam för sig sjelf fördjupa sig i hennes ensamhet, hade liksom flyttat öfver på honom. Det var icke blott marken och dess beskaffenhet, han kände, icke blott trädens och blommornas lif, foglarnes olika sång och strömmarne i hafvet längs kusten; nej, det var poesien i allt detta, det hemliga, vilda och oberörda, outgrundliga, som hade gripit honom redan som liten gosse och som alltid lefde i hans hjerta. Han hade hört den lockande fogeln sjunga, om hvilken sagorna dunkelt förtälja, som lockar vandraren längre och längre in i skogens djup och aldrig låter sig fångas. Att han en gång skulle få ord åt sina hemliga tankar, det hoppades han ibland. Inom honom gäste något, som, efter hvad han trodde, en gång måste taga sig uttryck. Något bestämdt lefnadsmål kände han sig icke dragen till; men när han blef student, frågade fadren honom, hvad han skulle bli. Fadren hade icke mycket att lefva af, hade kostat på honom mycket penningar, och nu gällde det att visa, att man användt dem rätt.

Detta var ju en fråga, som egentligen icke kunde förundra honom. Menniskan lefver, som bekant, icke af att grubbla öfver lifvets hemligheter eller ens att dikta om dem; och så bestämde Paul sig för att bli jurist, och då han var flitig och allvarlig i sitt arbete, gick det raskt undan för honom, och han hade nu i ett par år varit i statens tjänst.

Så vardt han förälskad. Han hade varit kär rätt många gånger förut, men samtidigt hade han hyst afgjord motvilja mot att gifta sig. Då han första gången såg sin nu varande hustru, satt han uppe om natten och räknade efter på alla möjliga och omöjliga sätt, huru han skulle kunna gifta sig. Med en af dessa vanliga saltomortaler i tankegången, med hvilka man bedrager sig sjelf, när man vill få verkligheten att svara mot sina önskingar, kom han till det resultat, att han verkligen kunde gifta sig, och så friade han fjorton dagar derefter. Hans svärfader, som var en förmögen sågverksegare, tyckte om honom, oaktadt han icke hade stora inkomster och ingenting i arf, och gaf honom sin dotter med så riklig hemgift, att de kort derpå kunde hålla bröllop.

Nu var han alltså välbestäld embetsman och lycklig äkta man och hade all anledning att vara belåten med sitt öde.

Men poesien? Huru gick det med poesien? Om man med poet menar en, som kan ge uttryck och form åt sitt inre väsens poesi, — nej, då blef han verkligen icke poet. Visserligen skref han små visor till sin fästmö, hvilka hon visade för en och annan bland sina vänner, och som dessa egentligen icke tyckte synnerligt om. Det var besynnerliga, otydliga tankar, som kämpade med formen och föga liknade de kärleksvisor, man hos oss var van att se. För hans hustru voro de naturligtvis dyrbarheter. De uttryckte ju hans kärlek till henne, och detta var henne nog. Hon kritiserade dem icke, och när hon på sina väninnors ansigten såg, att de, ehuru de logo vänligt, icke kunde tycka, att hans visor voro lika »vackra» som många andra, de kände, så gömde hon dem för sig sjelf.

Numera skref han sällan eller aldrig. Men det fins äfven i lifvet dolda ställen, der poesien, utan att komma till uttryck, skummar som en underjordisk elf, hvilken icke kan hitta väg fram i dagens ljus. Ett sådant osynligt källsprång var det, som fans inom Pauls värld, och när andra människor ej sågo annat än ett grönt fält med växande korn och blommiga ångar, så hörde han djupt, djupt derunder den inspärrade, starka strömmen kasta sig inom sina bräddar och lyfta på sina vågor, för att spränga sig väg fram.

Till hvardags hade han mycket att göra och var uppfylld af sin nya lycka att lefva tillsammans med ett väsen, som han älskade mer än allt annat i världen. Men hvarje människa har sina ensamma ögonblick, och under sådana hörde han stundom ur fjerran förledande toner locka. Lifvet i hela sin oändliga rikedom, med alla sina faror och möjligheter, med allt det fjerran liggande och obekanta, ropade på honom med så många röster, att han måste ut och bort, måste vara ensam med sig sjelf och den stora vida världen.

Med sådana känslor satt han just i sin kupé, då tåget stannade, dörrarne slogs upp och han befann sig vid den station, der han skulle stiga af. Det var vid middagstiden, och en mängd människor trängdes i matsalen. Medan han stod och såg

ig om att skaffa sig litet mat, slog en hand honom på axeln,

»Nej, vid min heder, är det inte Paul!»

Han vände sig om och såg bakom sig en äldre korpulent herre med ett rödlett, vänligt ansigte och kände igen en brukspatron, som varit hans fars gode vän, och som han nu först kom ihög hade en egen- dom der i trakten.

»Du kommer naturligtvis för att helsa på oss, min gosse!» sade brukspatronen och klappade honom gladt på axeln. »Du kommer just i rättan tid, ty flickorna äro hemma, en del ungherrar ha vi också hos oss, och en så god vän dertill som du skall göra glädjen ännu större.»

Paul svarade helt ärligt, att han egentligen icke hade tänkt helsa på någon, att han endast i tre dagar kunde vara borta från sin hustru, att han ville ut åt kusten ill, och så vidare. Ingenting hjälpte imelertid, och en stund derefter satt han i brukspatronens bekväma vagn och rullade ort till herregården. Den låg icke långt erifrån i en park, omgifven af stora massor löfträd med en väl hållen trädgård och en lång lindallé upp till planen framför huset.

Genast vid sin ankomst såg Paul, att er funnos många menniskor på gården. Dämeinas ljusa klädningar lyste bakom buskarne, och ett par officerare, som begge voro Pauls gamla skolkamrater, kommo med framsträckta händer och glada ansikten och uttryckte sin fröjd öfver att träffa honom.

Middagsbordet var snart färdigt, och run i huset, en vänlig äldre dam, mottog honom med största gästfrihet.

Derefter presenterades döttrarne, som Paul förr ej haft tillfälle att se. Den äldsta var ett par och tjugu år. Hon såg ullvarlig och förståndig ut, hade mycket att beställa med husliga sysslor och log blott en och annan gång åt sin fästman, en ung ingenjör, som också befann sig der på besök.

Så kom den yngsta: »vår lilla baby», sade fadren smeksamt och sköt den sexton- års unga flickan fram emot Paul. Hon var obeskrifligt söt, fin och smärt som en blomma, med ett blekt ovalt ansigte och ett par beslöjade blå ögon, som tittade kygga och nyfikna ut i världen. Ett långt, ett krusadt hår hängde nedåt ryggen på

henne och i vågor öfver pannan. Hon sade icke många ord, men hon skrattade åt nästan allting, och då skeno hennes små hvita tänder som en solstråle. Hon stod icke många ögonblick på samma ställe, utan beständigt var hon i rörelse, och då gick hon sällan, utan sprang. Hennes hatt var af och på många gånger i minuten, och bäst man trodde, att hon satt bland de andra unga damerna, såg man hennes hvita klädning fladdra långt nere i trädgården.

Paul fann henne mycket intagande och kunde icke få sina ögon ifrån henne. Men hon rodnade, så snart man såg på henne och flyktade derpå bort till ett annat ställe. Han försökte tala med henne, men hon svarade blott med enstaka ord, och så skrat- tade hon. Deremot kunde han tydligt se på henne, att hon betraktade honom, vice häradshöfdingen och äkta mannen, såsom en mycket ålderstigen person, hvilken man icke kunde umgås med. De begge löj- nanterne och ett par unga landtjunkare gjorde henne sin uppvaktning, men det var icke godt att se, om hon föredrog någon af dem. Hon tycktes på en gång vara rätt road deraf och helst vilja vara fri från dem allesammans. Vid bordet sade hon heller icke mycket, åt deremot en hel mängd färska jordgubbar och klappade då och då sin pappa, vid hvars sida hon satt.

Middagen var för öfrigt mycket liflig. Alla kände hvarandra och hade tydligen lefvat en längre tid tillsammans på landet. Paul fann sig också, att börja med, rätt väl till mods, ehuru han icke hade så särdeles många beröringspunkter med dem, eftersom han på lång tid icke sett dem af de närvarande, han kände. Men han erfor det välbehag, man alltid har, då man be- finner sig i ett väl organiseradt och rikt hem. Allt gick stilla och fort. Hvar och en tycktes veta sin plats och uträtta sina sysslor med duktighet. Barn och föräldrar höllo af hvarandra, tjenstfolket hade tydligen stor respekt och tillrifvenhet för sitt husbondfolk, och den fullkomligaste ordning jemte en viss gammaldags trefnad herskade öfver allt.

Paul tänkte med en lifen suck på sitt nybörjade hushåll der hemma. Alla de små obehag och motgångar, som äro oundgängliga i ett nystiftadt hem, föreföllo honom nu i tankarne rätt pinsamma.

»Här riskerar man visst aldrig, att pigan svarar frun näsvist, att herrn får vänta på maten, eller, när man någon gång tager en vän med sig, att just då steken härstammar från någon lefnadstrött gammal ko i stället för en lefnadsglad ung oxe, eller att frun just då mår illa och inte kan visa sig. — Jag beklager mig visst inte öfver min söta Nanny», tillade han derpå vid tanken på sin hustru, »men jag ville bara önska, att vi vore komna så långt.»

Och derefter såg han igen upp på det väldukade bordet och alla de glada ansiktena omkring det. Hans ögon föllo på den unga sextonåriga flickan, som såg förstulet på honom från sidan genom sina långa ögonfransar och tycktes hafva börjat göra den upptäckten, att han var en vacker ung karl.

»En blomma, som ännu icke är plockad», tänkte han. »Hvad hon är söt — och förmodligen utan minsta begrepp om kärlek! Men vänta bara! Din tur kommer nog en gång, och då är det slut med att springa omkring och se opp i luften efter ingenting.»

Han tänkte på, huru det kändes, när han själf var sexton år, och hvilken lycklig tid det var.

»Får jag den äran att dricka med fröken!» sade han tvärs öfver bordet.

Efter middagen serverades kaffe nerē i trädgården, jemte cigarrer och förfriskningar. Sedan skulle man »ut och gå.» De unga herrarne följde den yngsta frökens lätta spår, och ett par andra unga flickor, som voro med, slog sig tillsammans arm i arm. Frun sof middag. Paul fick brukspatronen på sin lott. De gingo långsammare efter de andra, och då de först hade talat om Pauls far, som dött redan för flere år sedan, och värden derpå frågat efter Pauls hustru, gick det löst om spannmål, oxar, jernpriser, arbetslöner, årsgrödan och Gud vet allt, och nu blef han riktigt värtalig. Det var med den största entusiasm, han utvecklade de olika ko-racernas förtjenster och förklarade Bessemer-blåsningens natur. Hvad landtbruk och jern tillverkning angick, hade de just aldrig haft något slags tilldragande i detalj för Paul, och då han en stund lyssnat uppmärksamt och svarat så lifligt som möjligt, började han tänka på

annat. Han tänkte på sin lilla hustru, som nu satt ensam och längtade efter honom, och han sade åt sig själf, att han icke hade lemnat henne för att vandra med en tjock brukspatron och prata om jern och kor.

Senare på aftonen var det ännu mera tryckande för honom. De unga gingo alldeles upp i kurtis, och efter en qvällsvard med mycket mat gick han ensam ut och satte sig i trädgården. Det var sent, och en lätt skymning bredde sig öfver himmelen; ängarna doftade, ängsknarren upphäfde sitt trefliga läte, nattskäran kom ljudlöst och lätt sväfvande förbi honom.

Han kände sig så underligt öfverflödig. Så framt han icke på nytt ville tala med brukspatronen om hans eviga affärer, så visste han icke, hvar han skulle göra af sig. Han tyckte sig märka, att han började bli gammal. Han hade ju icke något synnerligt intresse för de unga herrarnes planer med deras hästar och hundar, och att bli kär var ju också numera för honom rent omöjligt... men, för resten var den yngsta fröken något af det mest förtjusande man kunde se, tänkte han.

Han gick då in och frågade värden, om han kunde få resa redan samma afton, emedan han började bli orolig och måste begagna tiden; men det var det så många utrop och invändningar, att han måste beqväma sig till att vänta till nästa morgon, då han skulle få hästar att fortsätta resan.

I god tid följande dag for han af, sedan han aftonen förut tagit afsked af familjen. Det var en molnfull morgon med blåst, men det var det en herrlig dag. Värmen var icke tryckande, ty en frisk vind kom från vester. Paul hade tagit tömmar från skjutskarlen och körde själf i traf fram öfver högslätten. Landet låg i många miles vidd nedanför honom med skogar och landskyrkor, blixtrande sjöar, åkrar och ängar. Himmelen, som spändes ut i oändlighet åt alla sidor, befann sig i en ständig vaxling; äfven den var full af en mängd olika, märkvärdiga nejder. Långt bort i söder stod en mur af hvita, bomullsaktiga skyar i en väldig massa ofvanom horisonten. Bort öfver skogarne gled en annan rad af moln, violetta och svala, som en skugga. Då och då föllo korta regnstänk från en stor mörk fläck öfver hans hufvud, och derpå gnistrade solen fram, så

att ängarna i långa sträckningar glänste med en plötslig och skimrande glans.

Paul höll in hästarna på den högsta punkten af landhöjden och lät blicken ila åt alla sidor. Det var en af dessa störartade utsigter, vid hvilka man har en känsla af, att man har hela jorden under sig och hela himmelen öfver sig — och hvad var det han såg? Han spärrade upp näsborrarna och sträckte fram halsen liksom en häst, som vädrar. Långt, långt bakom de odlade fälten och de strålände dötterna lyste en smal, blå strimma, — let var hafvet.

Han gaf igen fart åt hästarna, och de agade fram, som om det gällt en flykt. Lade icke skjutskarlen, som för resten just icke var med om farten, suttit bredvid honom, så hade han skrikit. Han tyckte, att han måste på något sätt besvara hellingens från fjerran, från de välbekanta öljor, som der långt borta glimmade honom till mötes.

Han åkte hela dagen. Om aftonen kom han till den stad, hvilken han angifvit för sin hustru såsom det ställe, dit hon skulleicka brev, men der fans intet.

»I morgon middag far jag längre söder ut», tänkte han och somnade in för att enast nästa morgon fortsätta resan.

Trakten hade blifvit mindre fruktbar, kogen upphörde, och öfver fälten såg han nu hafvet, blått och ändlöst, gå med hvita oppar på vågorna.

»Jag skall bara känna det spruta mig pannan en enda gång», tänkte han, »en enda gång igen se det i hela sin friskhet och makt!»

Det hade vaknat hos honom någonting, som likasom ville spränga alla band. Han ånkte icke på sin hustru, han tänkte icke på, att det endast var en obetydlig liten resa, som han gjorde, för att genast vända om igen till sitt vanliga hvardagslif. Det var för honom ett af dessa ögonblick, då en själ känner hela ensamhetens lycka och hela den brännande längtan efter frihet, hvilken är som en osläckt törst, och i hvilken han tycker sig märka de bundna krafterna väckas till lif igen.

I den småstad, som han skulle resa genom för att kort derefter nå kusten, gick han med raska steg upp till posten för att höra efter det brev, som han önskat få adresseradt dit. Hjertat klappade

af längtan att genast få fara vidare framåt. Han kände redan den friska sjöluften kring pannan och såg de första seglen komma sväfvande långt ute. Då han frågade efter brev, svarades det:

»Intet brev, — men ett telegram, poste restante!»

»Ett telegram?»

Han grep det oroligt och slet upp kuvertet. Det var undertecknad med namnet på hans husläkare. Der stod:

»Din hustru har i morgse fått en son. Hon och han må begge väl, men längta efter dig.»

Paul tappade telegrammet på golfvet och blef så blek, att postexpeditören hastigt gaf honom en stol och bad honom sätta sig.

»Nej, jag tackar!» sade Paul. »Det är ingenting . . . det vill säga, det är någonting högst öfverraskande, högst märkvärdigt: min hustru har fått en son.»

Och dermed strök han svetten ur pannan.

»Jag har den äran gratulera!» svarade herrn i posten och bockade sig.

Paul var i ett skutt utför förstugutrappan. Hafvet låg ännu lika nära som nyss, och flere och flere segel styrde fram öfver det och ut emot horisonten, men Paul vände ej en gång hufvudet deråt. Han lät spänna för, och i stället för att taga den väg, han först hade tänkt, körde han åt motsatt håll för att hinna så snart som möjligt fram till närmaste jernvägsstation och söka att ännu samma dag komma norrut.

Han måste vänta på tåget, och hvar enda minut föreföll honom outhärdlig. Han var fylld med en sådan blandning af lycka och ångest, af längtan att komma hem och ånger öfver att hafva rest, att han rakt icke kunde reda sina tankar. Han hörde endast sitt hjerta slå med feberaktigt häftighet och hade deremellan beständigt för ögonen de första orden i telegrammet, skrifna med blyerts:

»Din hustru har i morgse fått en son».

Och detta, som han så länge tänkt och talat om, föreföll honom nu såsom något så nytt och underligt, att han alldeles icke kunde fatta det.

Det tåg, som för några dagar sedan flygande fört honom ut i världen, föreföll honom nu krypa fram. Aldrig hade uppehållen vid stationerna varit så långa,

aldrig härrört från så dumma och obegrip-
liga orsaker. Några af passagerarne sofvo,
några sågo bekymrade och resignerade ut.
Hvad allt detta var orimligt, när något
sådant hade inträffat, som att han fått sig
en son! Folk talade om vädret, om lik-
giltiga, — åh, så rysligt likgiltiga saker,
— och imellertid stampade tåget fram ge-
nom skogar och öfver fält, och då qvällen
kom, hade han ännu en natt att tillbringa
borta från hemmet!

Nästa middag, då doktorn kom från sitt
sjukbesök hos häradshöfdingens fru, mötte
han Paul på trappan.

»Nå, der är du äntligen, din rymma-
re!» sade han och räckte honom handen.

»Ja, hvem kunde väl ana, att det skulle
inträffa så snart! Men säg mig, huru står
det till? Huru har allt gått för sig?»

Doktorn inlät sig i ett hviskande sam-
tal med Paul, under hvilket denne icke
blygdes för att låta tårarne fritt rinna ned-
för kinderna.

»Hon längtar efter dig», sade doktorn
slutligen, »men stanna inte för länge der
inne! Bara ett par ord, hör du det!»

Paul listade sig upp och gick sakta,
sakta in i sängkammaren. Gardinerna voro
nedfälda, och der var så tyst och stilla.
På samma ställe, der han för tre dagar
sedan lemnat henne, låg nu hans lilla hu-
stru. Hon lyfte ögonen upp emot honom,
då han kom in; hon var mycket blek och
hade detta egendomliga uttryck i ansigtet,

som den får, hvilken ensam genomgått en
stor strid.

Paul lade sig på knä vid sängen och
kysste hennes händer.

»Kan du förlåta mig?» hviskade han
sakta.

Hon log så vänligt åt honom och klap-
pade honom mildt på kinden med sin hvita
hand.

»Hvar är gossen?» frågade Paul och
reste sig.

Hon pekade bort till ett hörn af rum-
met, hvarest bakom en oändlighet af för-
hängen och schalar något hvitt låg mellan
kuddarne i vaggan.

»Väck honom inte!» hviskade hon.

Men det var en onödig påminnelse.
Då Paul böjde sig ned, såg han ett par
stora, mörka ögon, hvilka långsamt rörde
sig omkring och togo i ögonsigte den nya
verld, som befann sig der under vaggans
gröna sidentak.

Paul tog med största försigtighet det
lilla mjuka byttet upp i sina armar och
lyfte det mot sitt eget ansigte. De stora,
förundrade ögonen sågo lika högtidliga
ut, den lilla munnen hade ännu icke lärt
sig den svåra konsten att le. Andedräkten
var snabb och lätt som hos en liten fogel.

»Åh, min gosse», sade Paul och kysste
honom sakta på hans lilla fjuniga panna,
»du måste en gång bli allt, hvad jag icke
kunnat blifva!»

Vid C. J. L. Almqvists graf.

(Bremen den 26 Juni 1876).

Det lutar, korset! Kanske faller det
På allt det ogräs, som hans graf betäcker,
Och redan tror man, grafvens grund ej räcker
Att säkert stödja korsets helighet.
Men den som tror, han oftast föga vet!
Gif mannen ro tills domen honom väcker;
Och den som korsets fall så der förskräcker,
Tror ingenting om korsets helighet.
Hur tyst! Det är som dödens engel ville
Med vingen flähta frid åt detta snille,
Hvars stoft bland tistlarne sin boning fått.
Och kanske, om med engelns blick man mätte
Den ljungeldsdigra fantasiens jätte,
Att någon miskund funnes för hans brott!

OSCAR WIJKANDER

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtids saga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XV.

Solen hade för länge sedan gått ned i ett praktfullt skimrande vågorna. Den ljusa ordlandsnatten hade utställt sina tunga solnskrämmor längs synkretsen och bredt en ett slöja öfver den vida oroliga vattenplan. Tungt och sorgset slog vågorna mot äfven på en liten däckad ålandsskuta, som yssade fram mot åbolänska skärgården. Orlande och qvidande föllo de undan, uppsande sig i skum för hans obevekliga ordhet. Men de enade sig åter. I yrädje fradgade de sig för vinden, som st till deras hjälp. Den svarta stäfven st sig dock lös med samma orubbliga allur ur deras vrede, frustande famntag. Hans mål skyttade der borta i fjerran, der den mörka, blånande randen allt skarare aftecknade sig mot himlen, der gula och violetta strimor nu började färga en nyss så mörka och hotande molnlaggen.

Det var likväl icke denna tafra som edde sig för den sofvande yngling, hvilken, insvept i en vid ryttarkappa, låg utträckt på fördäcket af den gungande båten. I stridshvimlet skulle han vinna äran och utmärkelse. Vågornas squalpande var för honom kanondånet, hvilket rullade fram över nejden och gaf genljud från de mörka fjellsluttningarna. Han såg hur de högljudda furorna omsveptes af de blåaktiga rutmolnen, som långsamt ringlade sig upp från fiendens musköter. Han hörde de röa blixtarne smattra i skogsbrynet. Liksom buren af jättehänder drefs han fram mot dem i spetsen för sina skaror. Allt af vika för anfallets förfärande våldsamt. Ett ändlöst jubel lopp genom de serande leden.

Men nerifrån den lilla skogslunden, der attdimman ännu uppsteg, orörd af de nyddade solstrålarne, hördes ljudet af trumpetor, åtföljdt då och då af trumpeternas åda smattrande. Öfverskådliga led af batterter och gyllene fanspetsar stego glitt-

rande upp ur dimhöljet. Han hörde sitt namn ropas af tusentals röster. Och han såg, under det att den allmänna hänryckningen fylde hans hjerta med stolthet och glädje, en underskön qvinna på en hvit springare komma emot sig. Hon styrde sin häst tätt intill honom. Hon bar segerkronan i sin hand, hvarmed hon skulle kröna hans hufvud. Hennes blå ögon blickade så ömt och beundrande ned på honom. Men hennes drag voro så välkända. Han hade ju nyss förut, uppjudande hela sin viljekraft, velat framkalla dem, fast fåfängt. Nu logo de skönare än någonsin förut emot honom. De jublande soldatleden, de höga fjellen, himlens gulhvita, skimrande strömoln, allt försvann för hennes milda, sällsamma blickar. Hon tryckte sig med sakta våld intill honom, som hade hon i ett enda famntag velat utgjuta all sin kärlek. Hennes friska läppar mötte hans, hennes barm hvilade mot hans bröst. Han kände mjuka armar slingras kring sin hals under det han jollrade om tro och kärlek.

Han kände sig så lycklig. Han vågade knapt draga anden, för att icke ändra det närvarandes sällhet. Men hon sade att han var kall och stel. »Ack Ulrika», svarade han och ville med tusen kyssar tysta hennes förebräelse. Då kom en sakta vindfläkt, frisk och lifgifvande som sommarvinden är, då han susar genom skogstopparne, och bredde de gula, fladdrande lockarne för hennes anlete. — Hon ryste till i det samma. — »Det är slut med vår kärlek» sade hon. »Jag är redan en annans brud». En skärande fasa förvred i samma ögonblick hennes drag, som syntes upplösa sig för vinden. Fåfängt utsträckte han sina armar för att än en gång kvarhålla den vackra bilden. Då kom en kall, bitande vindfläkt och sönderref med rätt gäckeri den ljusa dunst, hvarefter han famlade.

Ett häftigt slag på armen kom honom i det samma att uppslå ögonen. Han blic-

kade förvånad omkring sig. I fören af den gungande båten stod Lars och grinade vänligt emot honom, under det han svängde hans hatt på en lång båtshake.

»Hans nåd tappade sin hatt i sjön och det var ett fasligt slingrande innan vi kunde få fast honom igen».

Solen hade redan färgat synranden i öster då Svenske vaknade. Vinden hade lugnat af och det dröjde därför enligt hans uppfattning alltför länge innan skutan äntligen sköt fram på den trearmade slottsfjärden. Men bakom de grönklädda holmarne, hvilka på ett underbart sätt stucko af mot bergen i fjerran med deras allvarligare, af nattdimman ännu omtöcknade grönska, reste sig snart på södra sidan af Aura ån det höga domkyrkokotornet, ännu icke återställt efter den tre år förut härjande åskelden. Midt öfver på norra sidan skymtade murarne af det gamla slottet, »Åbo värn och historia». Seglen fälles nu och skutan lade till land.

Den stora ofreden hade nästan helt och hållet ödelagt det gamla Åbo. Många af stadens ståtligaste byggnader hade af fienden uppräntats eller på annat sätt underkastats förgångelsens lag. Då Svenske vandrade uppåt den långa slottsgatan, kunde han öfverallt se spåren efter ryssarnes våldsamma framfart under förra kriget. Men han var uppfödd bland dessa nedrasade murar och dessa hopfallna trähus utan fönster och dörrar. De voro för honom endast gamla vänner, hvilkas usla tillstånd icke förtog utan snarare ökade återseendets glädje. På södra sidan af ån var det likväl utsigten gladdare. Vid torget utvisade det nybyggda rådhuset med torn och urtaflor att välmågan åter var i stigande inom den gamla handelsstaden.

Det var tidigt på morgonen. Endast få personer voro i rörelse. Men Lars, som följde några steg efter Svenske med ressakerna, tyckte sig likväl oupphörligt se gamla bekanta anleten. Hade icke Svenske gång på gång manat honom att påskynda stegen, hade han troligen inlett ett längre samtal med alla som han mötte om tillståndet i landet.

När de vandrat gatan nästan i ände, öppnade sig en smal gränd på venster hand, Strax vid hörnet låg ett litet, rödmåladt envåningshus med brutet tak. Detta tycktes utgöra målet för deras vandring. Dess

smeda fönsterluckor med hjertformiga synhål voro sorgfälligt tillbommade, äfven de tunga portarne, som stängde ingången till gården, från hvilken man inkom i själva huset.

Svenske slog med värjfastet några kraftiga slag på porten, hvilka uppväckte skralande ekon inifrån gården. Men först sedan Lars fått tillfälle att upplifva i sitt minne en och annan ofelbar ed, hördes reglarne fränskjutas på inre sidan. Samtidigt frågade en hes röst i argsint ton, hvad det var för några ottefäglar, som icke kunde låta ärligt folk sofva i fred. Voro de af djeknefolket eller några ohörsamme, förloerade eller försumlige studenter, slutade røsten, skulle han genast gå upp i akademihuset och anmäla dem för rectores och hela akademistaten, eller om de voro . . .

»Eller om du vore en karl och icke en käring, krukmakare-Anders, kunde du skynda dig och öppna porten, ditt nöt!»

»Skall du, din sakramentska sölkorb, fortsatte Lars, då porten äntligen öppnades på glänt, »låta mig och min nådige herre stå här i evighet och vänta i morgonkyran?»

Lars hade likväl icke hunnit väl tala till punkt, innan båda portarne rycktes opp på vid gafvel och ett brunt, färdigt gubbanlete, infattadt i en krans af stripigt grått hår och likadant hakskägg, helt våsligt grinade mot dem.

»Kors, om jag vetat att det varit hans nåd», började gubben, i det han aftog sin hvita nattmössa och bad dem stiga in, »hade minsann porten gått upp af sig sjelf, det lofvar jag».

»Trä ta' dig gamle, om du längre pratar i nattmössan.» sade Lars, som ännu var långt ifrån blickad. — »Att du blifvit en mes på gamla da'r, visste jag redan som barn, men ej att du blifvit en sådan förgylld blomkruka».

»Här är, Gud så visst, ett sådant förfärligt oväsen» sade gubben till Svenske, »af alla dessa djeknar, studenter och militärer att — icke för det jag är rädd —, ty vid den helige Niklas och väderföjeln på slottstaket, nog skulle jag gifva dem en ärlig bastu — men, ser hans nåd, min gumma har så svårt att få sofva om nätterna — och . . .

» . . . och så är väl mästern Krankfot rädd,

an jag tro, att den andra öronlappen också ska' gå sin kos?

»Mitt öra är mitt öra, mäster Lars, och det rör icke hans blånäsa. — Det gick sin äg i salig kungens tjänst, mot rikstens tendar...»

»Mot hans hästar», inföll Lars med ett vredt hångrin. — »Mins du fuxen, Anders, akademihuset, der ryssen hade stall på len tiden?»

Det var ett gammalt groll som syntes på vägen att rifvas upp igen. På gubbens röda blickar såg det icke ut, som skulle kämten ostraffadt få gå förbi det friska rat. Svenske, som till en början funnit sig road af att se huru de gamle vännerna skulle välkomna hvarandra, tyckte mellertid nu att Lars gått för långt i sin ånlighet. Han frågade därför gubben om ummet vore i ordning, som Anders skeppare hade sagt till om under förra veckan, och tillsade derefter Lars att då emne varit nog förvis att tänka på hästar, undan han också skynda sig att genast öpa ett par, då det troligtvis var ondt för dem för krigets skull.

Svenske följde härefter krukmakaren uti ett stort, fast mycket lågt rum på östra bottnen, hvars väggar voro fullsatta med oräkneliga namnsdags- och födelsedagsratulationer af blått och rött papper.

»Nå min vän», sade Svenske då de inkommit. »Hur går det med kriget? Hörs ryssen af ännu?»

»Inte kommer någon ryss hit heller», varade denne med en slug blinkning, i det han tog på sig några klädespersedlar, som han i brådskan kastat ifrån sig. »Han vågar nog ingenting företaga utan får väl icke vår nådige Herre om vi icke göra en åhelsning hos honom sjelf i Sanct Petersburg».

»I Stockholm lät det dock som ni här emma skulle varit liksom litet rädda för honom?»

»En sådan förböflad osanning ers nåd, törre än alla skutskeppares från Hangö till Aspögaddar. Har väl aldrig hört att det rådt ett så'nt glädjelif som nu i gamla Åbo».

»När freden är bruten?»

»Picknickar och parader hvarenda dag och officerare ha' vi så fullt af, som gran- en har steglitsor på sina rofländ vid kyn- lemsmässan.... rädda för ryssen?»

»Det var många fartyg i hamnen och det syntes liffigare der än när jag lemnade Åbo?»

»Ja, muntert lif det föres här dag ut och dag in, från morgon till qväll. Och god kommers sedan!.... Men borgerskapet skall väl också ha' någon fördel af kriget. — Det var nog ett sannt ord, som mäster Tobias sa' i går, då man talade om för honom att ryssen tagit skutan hans. 'Än ha' vi icke sett slutet', sa' han, 'och den tuppen skrämmer inga höns, som gal innan sol'n gått upp».

»Vi skola väl göra vårt bästa att hålla honom från lifvet».

»Det vet nog hans nåd bäst som soffer och äter alla dagar i kungens gård. Icke för det jag är rädd af mig, men gammal är ändå äldst och så tänker jag på allt det onda, som i stora ofreden öfvergick vår stad.... Om man pratade mindre och gjorde mer skulle nog vardas andra bullar för ryssen. Gumman min drömde i natt om ingen mindre än salig kungen och det betyder något riktigt dugtigt det, skall nådig herrn tro. Han satt, sa' hon, på en stor svart häst och hade en så otrolig mängd soldater framför sig, som slogos med värjor, bössor och långa spjut mot fienden».

»Den gången torde hon väl ändå få svårt att vardas sannspådd» sade Svenske, skrattande.

»Inte rätt så bra att skratta åt sådant», sade gubben med en skakning på hufvudet. »Det skulle jag dock säga hans nåd att det är icke en utan väl tjoget fullt af våra trovärdigaste borgare, som sett salig kungen och det ändå lifs lefvande. Härom natten, för icke länge se'n, fingo några skråbröder, som ville dricka ur S:t Henriks källa, se — hvad, om icke en stor, ja en fast orimligt stor karl i blå rock med skimrande guldknappar. Han hade ett gult hjortlädersbälte om lifvet, alldeles som nådig herrn, stora kraghandskar på händerna och bruna ridstöflar, samt ett alldeles likadant slagsvärd, som det som salig kungen bar i listiden. Detta kände skomakaren mycket väl, ty han hade varit med hos hundturken».

»Sade han någonting?»

»Nej, tycker man något sän't! Men han såg på dem med en fasligt sträng uppsyn».

»Var det då ingen bland dessa heder-

värda borgare, som kunde tala några ord till spöket och se om det var af kött och blod?»

»Tycker min nådige herre något sådant, som att simpla borgare skulle våga tilltala kungen. För resten kom strax en tjock dimma fram ur buskarne och tog bort honom. Tala till salig kungen? — Nej, vet hans nåd, först åtta dagar derefter vågade repslagaren här midt emot omtala händelsen för mig under strängaste tysthetslöfte... Men nu står jag och glömmar bort att ers nåd måhända vill dricka något varmt på morgonqvisten. — Gummman är redan uppe...»

»En mugg varm välling eller ölost om du kan bjuda derpå?»

»Var det likt till något annat, och en välling sedan», fortsatte han, i det han skyndade sig ut, »hvars make ingen kristen smakat häremellan och Viborg».

»Sjön suger» återtog han, då han efter en stund kom tillbaka och satte en spilkum rykande välling på bordet. — »Nådig herrn kan behöfva något födande innan han på nytt gifver sig åstad. — Det måste nog vara en faslig brådska att komma till gränsen, bara inte återfärden varder ändå mycket rappare».

Han syntes färdig att öfvergå till en utförligare redogörelse för skråets kannstöperepolitik, då dörren öppnades och Lars inklef öfver den höga tröskeln.

»Nå, fick du några hästar?» frågade Svenske nyfiket.

»Bagaren bad helsa hans nåd», svarade denne, sneglande åt krukmakaren, som skyndade sig ut då Lars inträdde, »att alla hans hästar upptingats af borgare, som resa till Borgå i handelsärenden».

»Mätte hin ta' deras handelsärenden», sade Svenske, i det han satte spilkumen ifrån sig på bordet. »Hur länge få vi då vänta?»

»Var det likt till någon väntan», svarade Lars med ett bredt grin, »Nog ha' vi hästar alltid och det rara krakar ändå».

»Nå, hvad grinar du då åt?»

»Det fanns trå ta' mig i hela stan, ska' hans nåd veta, icke en fjolärsföling en gång och jag skulle just vända om hem igen, då jag såg att Stallkalle var i färd med att sadla bagarhästarne. Stallkalle, ropade jag åt honom, ska' du inte helsa på en gammal bekant. — Å kors, sa' han,

minsann tror jag inte att det är junker Lars. — Topp på det din spottfoling sa' jag och skynda dig nu, ska' vi ta' oss en öltår och bättra på bekantskapen. — Stallkalle var tvehågsen, men då lofvade jag honom att berätta något från stora världen, och se då gick det i flygande fläng förstås efter ölmuggarne, och då var det Lars, som passade in några små hasselnötter under sadlarne»...

Lars grinade härvid helt belåtet, i det han skakade på hufvudet. »Nu ska' nådig herrn tro», skrattade han, att det varit ljud i skällan när de välfödde krämarpatronerna skulle upp på krakarne, bland allt sitt pick och pack. — Trå ta' mig om det dröjde en handvändning en gång, förr än de lågo der raklänge och plaskade i smörjan, gula som svalor i mungiporna... Nu förstås, var det hästkrakarnes fel. Men då sa' jag till dem: Go'herrar, sa' jag, jag ska' köpa hästarne. Om jag kan nyttja dem ska' ni få hvad ni gifvit. Detta tyckte de vara ett hederligt bud och här stå nu krakarne och vänta hans nåd».

Svenske kunde visserligen icke gilla Lars' handlingssätt. Men denne försäkrade honom att krämarne redan för länge sedan gifvit sig af på sina kärror. Köpet kunde alltså icke gå tillbaka. För uppdragets hemlighållande var det fördelaktigt att han icke behöft använda sin kurirbricka och i hvilket fall som helst, tyckte han, var det alltid bättre, om han i tid hann fram med kungens viktiga bref, än om några krämare kommo några timmar förr eller senare till en marknad.

En stund derefter lemnade Svenske staden. Den vidsträckta slätten höjde sig långsamt från kusten och uppsteg i böljande sädesfält mot de gröna skogsdungarne till venster om vägen. Hettan var trykande. Vid hvarje steg som hästarne togo, upprekvo de riktiga moln af dam. Men tväremot hvad Lars förutsagt varit dagen, i synnerhet för honom, en riktig glädjedag. Han kunde ej rida förbi någon enda krog vid vägen utan att sätta skänkflickorna i rörelse för att han skulle få känna på det bästa starkölet. Också strålade hans larfärgade anlete af outhärlig lycka när han med tungan slickade bort ölfrågdan från de grå, raggiga knäffelbårarne. Efter hvarje sådan njutning vred sig emellertid den lilla trehörnade hatten allt mera på smed. De

Å, plirande ögonen vordo allt mattare ju ngre det led mot aftonen. Men då luf- n vardt svalare, lossades också hans tun- as band. Slutligen togo äfven hans mu- kaliska sinnen ut sin rätt och han skrå- de den gamla soldatvisan den ena gån- en efter den andra:

lj ragglande fötter, ej blindade ögon
ar den som sin första färdknäpp fått!
lj stammande tunga, ej täpta öron
är den som den andra ej försmått!
a den som är full, han är stor som en
kung —
ch aldrig för honom känns friheten tung.
ör sjung falleri, fallera, fallera — kung.

Uttömmande sina lungor skrek han om yadet så att det gaf skallande ekon från e små skogskullarne på sidan om vägen. Iutligen, öfvervåldigad af ruset, släppte han itt hufvud mot bröstet och nickade stumt akten åt hästens rörelser, hvilka smånin- gom nedgått till sakta lunk.

Den långa ridten under solvärmen ef- ær en ansträngande sjöresa hade äfven nedtagit Svenskes krafter. Ehuru han icke åsom Lars oupphörligt druckit stopöl och tit spicken braxen med ölättika, var dock hans viljekraft icke tillräcklig att hindra ufvudet från att allt oftare sjunka ned not bröstet.

Morbroderns ovänliga afsked hade myc- ket sysselsatt hans tankar. Medan han ännu grubblade deröfver hade solen gått ned i skog. En tät dimma började uppstiga i luften och genom det grå töcknet sken nänen dunkelt fram. Det var ännu ljust men man hade svårt att tydligt urskilja något visst föremål. En och annan skogs- lunge uppdök här och der med sina toppar ar dimhafvet, men för öfrigt var allt grått, tyst, osäkert. Icke en gång ängsknarren lät höra sitt enformiga läte.

Hästarne hade af sig sjelfve saktat sin lunk till en maklig skridt. De syntes fär- dige att vid första tecken till fullkomlig frihet från sina herrars tyglar göra när- mare bekantskap med det höga, frodiga gräset på dikesrenen. Vid ett något för tidigt försök i denna riktning väcktes Sven- ske ur sina funderingar. Ordnande sina tyglar gaf han sin häst sporrarne och ropade åt Lars att följa sig. Detta rop, som skot återgaf från skogen, kom Lars att slå upp sina ögon.

»Tyst! — Stanna nådig herre!» — ropade han enträget efter honom. — »Hör då icke Hans nåd någonting?»

Svenske höll genast inne sin häst och lyssnade. Skulle det vara borgarena som ville återkräfva sina hästar? Men rundt omkring rädde den djupaste tystnad. Han vände sig om för att höra hvad Lars menade. Det var svårt för honom att frigöra sig från en obehaglig rysning. Hans vanligtvis bistre och trumpne följeslagare stirrade med glasartade ögon och vidöppen mun framför sig i rymden. Det tycktes som om det varit månen som förskräckt honom. Likt återskenet från en aflägsen eldsvåda, spred denne sina rödaktiga strålar genom björkdungarne och bredde ett sällsamt skimmer öfver dimhafvet nedanför i dalen.

»Hvad rädde du för?» frågade Svenske, sedan han ridit tillbaka till honom.

»Nådig herre, — Nådig herre!» hviskade Lars med ängslig stämma, under det han riktade sina förfärade blickar mot honom — »det var den hvitlädda flickan! Men tala inte till henne!»

Derefter, utan att tillägga ett ord, gaf han sin häst sporrarne. Med värjan i högsta hugg rusade han i vildaste firsprång framåt vägen, huggande omkring sig åt alla sidor och utstötande de hemskaste rop.

Svenske satte genast sin häst i kort traf, för att se efter hvart han tog vägen. Det dröjde icke länge innan han återfann honom liggande sanslös i ett dike och hästen betande vid vägkanten. Han hade lyckligtvis icke skadat sig i fallet och kunde, sedan han återfått medvetandet, utan olägenhet åter sitta upp.

Den återstående delen af färden till- rygggalades utan några vidare äfventyr. Lars, som icke vidare oroades af några andesyner, hade återtagit sitt vanliga trumpna och kärfva sätt. Svenske hade frågat honom om orsaken till hans raseri, men Lars hade endast svarat med en stum nickning, samt på fråga förklarar att han icke kunde omtala det förr än mänskiftet var öfver.

En kal sandslätt med några här och der uppstigande bergkullar, samt längre i söder hafvet och i öster en samling låga trähus, rymmande på sin höjd ett tusental menniskor, var den tafra som mötte Sven- ske, då han vek af nedåt den bergiga halfö, på hvilken våra dagars Helsingfors sträcker

sina vackra husrader. Kasaberget hade icke fått sin granitmurade Ulrikasborg, Öarne i söder hade lika litet fått sitt af Ehrensvärds snille och Cronstedts förrådiska feghet på en gång lysande och sorgväckande namn. Der Sveaborg i den följande tiden skulle resa sina väldiga murar, syntes för Svenskes blickar endast de kala vargskären, mot hvilkas glittrande skumhöljda strand havets brus ljud högt och doft öfver nejden.

Vid Esbo tull låg en liten skans af trävirke. Framför den samma var en lång jordvall uppkastad, ur hvilken öppningar några svarta kanonmynningar framblickade. Detta var den första krigiska syn som mötte honom i Finland.

»Från Åbo kamrat! Här är vårt pass!» svarade Svenske på vaktkarlens fråga, hvarifrån de kommo. »Kan du nu säga oss, hvar generalen har sin bostad?» tillade han då denne skyndade att resa upp slagbommen.

»Han bodde vid stora torget, rådman Huuks gård vid stora klockstaplen. Nådige herrn kan se den hit... Men hans nåd, generalen reste redan i förrgår till gränsen».

Detta var en ledsam nyhet. Svenske måste alltså redan följande dag åter gifva sig i väg.

Tidigt följande morgon trafvade han också, med Lars vid sidan, vägen framåt mot Fredrikshamn.

Denna dag höll sig Lars från både ölstopp och dryckesvisor. Trumpnare än någonsin lunkade han framåt på sin rödbruna, långmanade skinnmärr, hvilken genom sitt egensinniga uppförande tycktes vilja visa att hon delade sin herres uppfattning om världens lumpna uselhet. Han hade ridit så, tystlåten och vresig, hela förmiddagen. Endast då och då hade han manat på sitt fortskaffningsverktyg genom några, i hans tanke undergörande svordomar. Slutligen fann Svenske att tiden på detta sätt blef för lång och frågade honom, i det han lät sin häst falla af till skridt, om icke månskiiftet ännu vore öfver så att han kunde få veta orsaken till det galna upptåget föregående afton, hvilket han hoppades icke skulle förnyas.

»Hans nåd har, raggen ta' mig, skäl och rason att vara ond på mig», svarade Lars, förläget. »Någon varulf eller mara var det

dock icke. — För tunnor attan gråkattor såg jag henne icke så tydligt framför mig som jag nu ser hans nåd der han rider.»

De redo åter en stund tyste bredvid hvarandra.

»För böfveln i våld var det icke», återtog han, då Svenske syntes liknöjd för hans påstående, »som om ett hvasst isstycke skulle hafva snuddat förbi anletet. Hans nåd kan ännu se märket. Och så började mitt hufvud värka, som om jag skulle loferat der en hel division fyrverkare, så att jag icke visste mera hvad jag var än krypet i kungens hårpiska».

»Jag kunde nog se det, min käre Lars», sade Svenske skrattande åt hans öppethjertiga bekännelse, »men någon hvitklädd flicka, som du pratade om, har jag deremot icke sett, sedan vi lemnade Åbo. Alla qvinfolken äro här antingen blå eller röda».

»För raggen i våld, hans nåd, skämta ej om sådana ting. Det kan vara rätt så nog att jag såg henne skymta mellan träden — men hans nåd är för resten intet söndagsbarn.»

Svenske var icke sjelf fullkomligt fri från tidehvarfvets tro på syner och spöken och det låg också en viss tvekan i rösterna då han svarade Lars

»Lägg emellertid bort sådant der löst prat och ställ icke till någon ny hetsagt. Hästarne få nog svårt ändå, att gå fram på de här usla vägarne.»

»Hans nåd har för böfveln i våld rätt», sade Lars undfallande, »men jag har nu i flere dagar känt mig så orolig till temperamentet. Nu har den der maran ymnat sig två gånger och gamle Lars får väl snart slå den stora chamaden, kan jag tro.»

»Hvad gör dig så orolig? Du har ju allt hvad du behöfver. Med tillräcklig föda och rent samvete behöfver man ju hvarken rädas för troll eller spöken. Hvar var du innan du kom i min fars tjänst, efter som du nu för tiden finner allt så dåligt?»

»Hans nåd frågar så mycket på en gång att inte sju vise män kunna svara derpå! Men hemligheten skall en gång fram och det är så godt att passa på innan hon visar sig för tredje gången. Ty då är det nog slut med texten, så' trollet, nappade maskhaken från presten.»

Han tystnade här och sänkte blicken mot hästhalsen. Det syntes som måste

in hämta krafter för att rätt kunna tälja n sällsamma berättelse.

»Min salig far var smed i Uleborg», började han slutligen, »och var, skam ta' ig, en både burgen och välaktad borgersan. Min mor, som var en icke mindre ar och duglig qvinna, styrde allt i huset än det minsta till det största. Aldrig ömmer jag hennes stora allvarliga ögon, i hon bannade mig för något snedsprång om jag gjort. 'Lars', sa' hon en gång, i jag klättrat öfver vår grannes, linkräarens tak och stoppat talkottar i hans korsten, 'du är ett sådant odygdskräk att en onde inte kan ge dig stryk en gång' - men det var inte i går det.»

»Kom så kriget. Jag kom med ifrån första fäktningen och på fulla tretton år ig jag icke mina föräldrar. Mycket folk och gruffiga penningesummor hade på denna tiden utkräfts från vår stad och man önkade för själ och pina att fred skulle slutas. Men hur förfärligare vardt det icke i stället för hvarje dag. De våra tvungos att gå skälänges mot norden och vår stad lemnades alldeles öppen för fienden, ja, trå ta' sig, när jag tänker på den tiden är hjerat färdigt att hoppa ur halsgropen. Under sommaren hade bönderna i lugn och ro fått sköta sitt jordbruk och trott i sin ofärd att fienden allt framgent skulle lämna dem i fred. Men då kom han öfver lem fram på våren som ett rykandes jehu och det vardt en grufflig nödens tid. Många skyadade att fly undan och lasta på kärror och båtar gods och redbarheter. Hustrun gaf sig icke tid att vänta på mannens hemkomst, föräldrarna icke på barnen. Hela kusten lyste hvit af bara segel från båtarna som förde flyktingarna öfver till svenska bottnen och många, många dogo som strö i vildmarken. Åkrarne sköfades, ängarne voro örödde, byar och gårdar, stora som små, brändes, de vuxne männen och barnen bortfördes i fångenskap, kvinnorna skändades och bundos vid kosackernas sadelgjordar och vilddjuren voro till slut ensamma herrar öfver bygden.»

Lars gjorde här ett längre uppehåll. Det glänste som en tår i ögonvrån.

»Ja, det var en tid . . . och annat slag för allmog en det då, än att spela herren vid riksdagen», återtog han, i det han slog sin hand kraftigt i sadelbommen. »Allt som icke i första hastigheten kunde

undanskaffas togs af fienden. Utan skonsmål eftersatte han flyktingarne och jagade dem som vilda djur genom snödrifvorna, tills de slutligen, afklädda in på bara kroppen, dogo af hunger eller köld».

»Det är dystra minnen, hans nåd, men det kan göra godt för en gammal syndare att någon gång få rifva upp dem igen . . . och man måste gå i ordning med frågorna, sa' hin onde, började med erkebiskopen».

»Samma år, som slaget stod vid Napo by», fortsatte han efter en stund, »satt jag en kulen Februaridag hos mina föräldrar i vår lilla stuga. — Detta satans hugget öfver näsan som hans nåd sett, och några andra skrämor hade gjort mig mindre kavvat för någon tid. — Då fingo vi helt oförhappandes höra ett fasligt skrikande utifrån gatan och då min mor skyndade till fönstret, såg hon hur kvinnor och barn flydde undan för en hop skäggiga, kutryggiga kosackhundar i trasiga munderingar som slogo efter dem med spjutskaften . . . Hvad som sedan hände är för rysligt att omtala. Ett par veckor derefter var jag fången i Wiborg. Min far och min mor hade de innebrändt eller på annat sätt pinat ihjel».

»I Wiborg såldes jag mellan olika egare, tills jag slutligen en vacker dag rymde min väg och kom öfver till Sverige, der Hans nåds far tog mig i sin tjänst».

»Men den hvita eller hvitklädda flickan?» frågade Svenske.

»Strax hans nåd. Tålig man trifs, sa' bonden rökade ut räfven. När ryssarne bränt hans nåds gård och hennes nåd icke mer hade rum för mig på den lilla holmen ute i skärgården, gaf jag mig åter på väg till min födelsestad. Men här kunde jag icke stanna för ryska spejare, som påstodo att jag under kriget svurit ryska czaren trohetsed, och att jag därför måste åter gifva mig i deras våld . . . Den kroken bet dock icke, utan jag gaf mig i stället på resa till Stockholm.

Här var det nu bara nöd och elände efter kriget. Hvart man kom hvimlade det af gamle, uthungrade och trasige knektar. Då träffade jag en dag en sådan der trollkonstnär, som lär finnas så godt om i det der räfidet, och han lofvade mig godt arbete på Bälsta hos arklimästaren Granatenflycht. Detta tillbud kom som i grefvens tid och jag var icke sen att mottaga

det. Men ångern skulle vara snar. Det hade varit mycket bättre om jag i stället förts till röda Ryssland. Hans herre sys-selsatte sig nämligen, så adelsman han var, med falskmynteri och gjorde guldringar och pengar af bara messing och tenn. Till medhjelpare hade han mig och den herre, som värfvade mig, hvilken likväl ej var någon annan än en förrymd fästningsfånge som hette Laxen. I början gick dock allt väl, men slutligen fingo bönderna i nejden nys om saken och en vac-ker dag, innan den onde fått tofflorna på sig, togos både jag och min medhjelpare och fördes till Smedjegårdshäktet. Der dömdes vi flux till stegel och hjul, och efter vår herre, som kommit undan, trum-mades det på alla torg».

Svenske kunde icke återhålla ett utrop af förvåning.

»En mörk höstkväll», återtog Lars, i det han förde sin häst närmare Svenske, »samma dag som vi dömdes af norra käm-nersrätten, insläpptes i vårt fängelse en stor, högväxt man med mask för ansigtet och frågade om jag ville göra en rask ger-ning... jag skulle då strax få nåd. — Jag frågade honom ej, hvad jag skulle göra. Jag hade gjort allt hvad han äskat för att komma från mitt straff och jag sade icke heller ett ord när jag följde honom. En täckt vagn väntade utanför porten, der togo vi plats, hvarefter han knöt ett skycke för mina ögon. Hur länge eller hvart vi körde, kan jag icke säga, om man än skulle bjuda mig hela Sala grufva derför. Mer än en timme var det dock som vi skakade upp och ner i det gamla skrället på gatste-narne, ty utom stadsportarne voro vi in-gen gång. Andtligen stannade vagnen. Jag tillsades nu att klifva ur och leddes af min följeslagare upp och ned för flere trappor, tills vi slutligen stannade och han aftog bindeln».

»Jag var då i ett stort högt rum med gyllene tapeter. Längst fram på golfvet låg något underligt, som jag i början icke kunde uppfatta hvad det skulle vara. För öfrigt var det endast kala väggarne. Mo-rianen, som fortfarande bar mask för an-sigtet, tilltalade mig nu».

»Innan för detta rum», sade han, »är en lifsfånge, som skall dö strax på stund. Men om han säger sitt namn eller du frågar honom derom, skola vi äfven nödgas afträtta dig».

Han hade icke väl yttrat dessa ord då dörren öppnades till det inre rummet och en reslig storväxt man utfördes af tvänne andra i svarta dräkter. Alla hade sådana der svarta masker för ansigtet. Men jag ser ännu hur hans svarta blixtrande ögon glänste till genom masken, då han fick se mig. Jag kunde ännu icke förstå, hvartill man önskade min hjälp. Utom honom, som de sade vara lifdömd, och hans tre fäng-vaktare fanns ingen mer än jag i rum-met».

Lars öfverfors af en häftig rysning, när han yttrade dessa ord, och det dröjde en god stund innan han åter började. Det skedde då med låg, nästan flämtande röst. »Man ville att jag skulle vara skarprätta-ren», hviskade han. »Då man drog bort ett grönt skycke stod der under den underliga ställningen, som jag grubblat efter hvad det kunde vara, en stor stup-stock. En af de maskerade männen fram-tog under ett annat skycke och räckte mig en bred yxa. Jag tvekade.... men Gud förlåte mig.... det gamla krigskuraget var borta. Allt var också endast ett ögon-blicks verk.... Det värsta var icke der-med öfverståndet.... Knappt hade de ma-skerade männen hunnit breda skycket öf-ver styggelsen igen, då en ung, hvitklädd flicka kom instörtande som en hvirvelvind i rummet. Hvad hon sade det må hin veta, men hon gret och snyftade så att hon hade kunnat få stenar att gråta.... Hon knöt de små händerna mot mig och ryckte med våld undan skycket. Hennes gula lintestar till hår yrde kring hennes likbleka anlete. Hm.... De blodiga hjort-larna ha sedan förföljt mig dag och natt och när hon visar sig, som i går natt, då är ofärd icke långt borta», slutade Lars, i det han med en orolig blick såg sig om, som hade han redan väntat att finna be-kräftelse på spådomen. »Då hjälper hvar-ken starköl eller Hjärnes testamente».

»En högst underlig historia», sade Sven-ske tankfullt. »Hvem kunde det väl vara som du på detta sätt var tvungen att af-dagataga?»

»Derom torde man göra bäst i att icke forska. Det var många på den tiden, som kommo bort utan att man visste hvart. De hade förmodligen för noga reda på al-gamle kungens död, och... ja, det må hin veta deras konster... Dagen derpå valde

ade jag ett godt stycke utanför Hornstull ned hundra äkta plåtar i pungen och med lem knallade jag mig redan samma dag ill Åbo.»

Härmed hade Lars slutat sin berättelse. Svenske gjorde honom ytterligare några frågor. Men han svarade fåordigt och undvikande. Allt flere truppafdelningar upphunnos, som tågade till kriget, och allvarssammare tankar jagade småningom bort det djupa intryck som Svenske rönt af Lars' berättelse.

Ju närmare Svenske kom gränsen, dess mer fylles vägarne af tågande trupper och rovtantforor. Krigsförklaringen, ehuru ännu påtänkt, hade kommit så brådstoradt, tack vare det invecklade korruptionsmaskineri vid riksdagen, som skulle tända rigsfacklan, att Buddenbrock knappt hunnit samla hälften af trupperne vid gränsen, är krigsförklaringen redan utropades på morgnen i Stockholm. Den återstående hälften af trupperne låg kringsspridd på rotarne eller var på tåg till krigsorten. Det hade varit svårare för det rådande krigspartiet att vinna öfvervignen i de voterings, som sågo förberedelserna till kriget, än att i afvudvoterings genomdrifva ett fredsbrott med fullkomligt oförberedda trupper.

Svenske såg med stor förvåning på de oordnade hopar, som släpade sig fram längs vägarne. Soldaterna voro nedböjde under tunga, oviga packningar och på deras ostiga gevär och trasiga mundering kunde man snarare hålla dem för rövare än reguliera trupper, afsedde till ett väldigt stridståg. Lars skakade också allt benksammare sitt hufvud, ju flere sådana delningar han red förbi.

»Sämre krakar», utropade han då han dit förbi Åbo ryttare, »har jag i hela mitt liv icke sett bland svenska knektar. Och sådana ryttare se'n.... Mange ha' säkert aldrig förr sutit på hästryggen».

Längre fram upphunno de österbottens regemente. Hälften af regementet hade också några rockar, utan gingo i kapoterna.

»Det skulle salig kungen låtit gå för att», sade Lars, i det han råkade i fullkomligt raseri. — »Värre hade vi det aldrig under hans tid, äfven då det gick om allra värst baklänges. Men trå' ta' sig om han icke varit man för att köra till alla riksens ständer, eller hvad det nu

heter för slag, och sätta spolen i hand både på adelsman och bonde att väfva vadmal i bygden åt knektarne».

XVI.

Enligt Buddenbrocks, på goda strategiska skäl stödda, fast af hans samtid mycket klandrade fälttågsplan skulle trupperne delas, allt efter som de framkommo till gränsen, på tvänne läger, ett i söder vid Qvarnby på strandvägen, hvilket skulle skyddas af Fredrikshamns fästning, och det andra fyra mil längre åt norr vid Martila på den öfre vägen. Detta senare ansågs skyddadt af den tre och en half mil framför det samma liggande Wilmansstrands fästning. Från dessa två läger stängdes öppningen mellan Saima sjön och Finska viken, der de enda större vägarne vid denna tid gingo fram från ryska sidan. Som flankstöd låg flottan på högra flygeln vid Aspö. Vid Qvarnby skulle Buddenbrock sjelf föra befälet, vid Martila Carl Henrik Wrangel, en äkta mössa af renaste skrot och korn, för öfrigt inskränkt, öfvermodig och lättledd, på samma gång tapper soldat och dålig fältherre.

Willmanstrand låg på en i Saima mot norr utskjutande halfö. Såsom stad var platsen vid denna tid föga betydlig, men liggande på en vigtig strategisk punkt var han icke utan viss betydelse såsom gränsfästning. Halfön, på hvilken staden var uppbyggd, utgjordes af en hög sandås, hvilken, i synnerhet mot landsidan, hade branta sluttningar. Utefter krönet af denna sandås voro fästningsverken utstakade. Landfronten var bruten i tenaljform och hade på hvar sin flygel, der han ändade mot sjön, en s. k. redutt. Redutten Friesenheim, som Svenske såg på venster hand, då han red öfver vindbryggan låg nedanför höjden och stängde den, omkring trehundra fot breda, strandremsan. Redutten Faber på motsatta flygeln låg deremot på sjelfva krönet af den omnämnda sandåsen.

Sedan Svenske lemnat vindbryggan bakom sig och ridit igenom den, af ett starkt palissaderadt utsprång skyddade fästningsporten, inkom han på en liten öppen plan. Till höger, närmast porten, låg det lilla tullhuset, till venster corps de gar-

det. Vid sidan af dessa byggnader, låg på höger hand det nybygda kronobageriet och en gammal barack samt till venster den lilla kyrkan med utsprång och grafkor, omgifven af en temligen stor, med stenmur inhägnad kyrkogård. Framför denna stenmur låg slutligen, på södra sidan och närmare fästningsporten, ett större magasin.

Svenske fortsatte sin färd uppför Storgatan. Genom de tillstötande tvärgatorna såg han till venster, nedanför höjdslutningen, den stora öppna residenstomten, med dess gamla kanslihus och det nya våghuset, samt vid sidan om de trappor, som ledde uppför sluttningen, rådhuset, hvilket på samma gång var sätet för stadens trivialskola. Der bakom och något bortskymdt af de mellanliggande byggnaderna uppstäck det nyligen uppförda tyghuset sin röda gafvel.

Då Svenske framkom till landskamrer Prinz' hus, der generalen hade sin bostad, mötte honom den långt ifrån ovanliga underättelsen att generalen var borta. Denna gång var han likväl endast utfaren på en rekognosering i närheten och väntades åter samma qväll. Han hade emellertid medtagit hela sitt kansli, hvarför Svenske på egen hand måste söka sig härberge i staden.

Hvad hästarne vidkom gick detta ganska lätt. Inom en handvändning hade Lars fått rum för dem i ett lågt stall i öfre delen af staden. Men Svenske var icke lika lycklig, att sjelf finna härberge. Öfver allt hvar han klappade på mötte honom samma svar, att alla gästrummen voro upptagna af »knektarne». På vinst och förlust begaf han sig slutligen ned för trapporna till rådhuset, i hvars närhet ett lågt envånings trähus ådragit sig hans uppmärksamhet. Den gapande husdrängen, som solade sig på bodtrappan, svarade på hans fråga, hvem som bodde der, med ett bredt, välmående grin, hvilket på samma gång uttryckte förvåning öfver Svenskens okunnighet och stolthet öfver egen förträfflighet. Svenske tydde emellertid hans sätt att te sig såsom en vänlig uppmaning åt honom att sjelf höra efter. Han klef därför djerft på uppför den, af svarfvade blå och röda pelare uppehållna, förstugan och fattade läsvredet till den närmaste dörren. Denna syntes ovanligt tung. Han kom därför att göra sitt inträde nå-

got hastigare än han väntat, då hon lätt och ljudlöst vände sig om på sina gångjern.

»Intet krus och bång för sän't lappri», ropade en hes basstämman emot honom.

Då han såg upp varseblef han en äldre man, med rödt, välmående anlete, hvilken helt fryntligt grinade mot honom.

»Min unge herre söker rum kan jag förstå?» fortsatte mannen, i det han drog några rökmoln ur sin korta pipa. »Sådana finnas icke längre i hela sta'n».

Svenske fann af detta tilltal att det var öfverflödigt att upprepa sin anhållan om härberge och bad endast med några ord om ursäkt för det sätt, hvarpå han gjort sitt inträde.

»Den onde måtte också ha ögon att se med genom lykta dörrar», svarade mannen skrattande, i det han utstötte några väldiga tobaksmoln. »Skadar icke det ringaste... Men är det tillåtet att fråga hvad min unge herre heter?»

Svenske hade intet skäl att dölja sitt namn. Verkan deraf var synbar. Ifrån att se kall och likgiltig ut, som en köpmän hvilken njuter af att se främlingens köplusta som han icke kan eller vill tillfredsställa, vardt mannens anlete idel vänlighet. Han skulle höra efter med mor, sade han. Det kunde hända att de hade ännu ett rum öfrigt. Innan Svenske fått tid till ytterligare frågor, skyndade han ut genom dörren.

Rummet hvori Svenske befann sig var stort, ehuru dess ringa höjd lät det synas mindre än det i verkligheten var. Några långa och smala fönster, med rutor infattade i bly, insläppte en svag dager, hvilken fåfängt kämpade om herraväldet med den tjocka tobaksröken. Möblerna voro få, men så mycket bastantare och buro liksom egaren en viss pregel af gammaldags kärnfasthet. Det förnämsta hedersrummet intog en stor skänk af ek, utsirad med oräkneliga listverk. Dernäst kom en stor omålad träkista, det oundgängliga tillbygget till visthuset och handkammaren. Der efter följde slutligen, utan någon särskild rangordning, några höga klumpiga, men tillförlitliga, länstolar, öfverklädda med bestant kalfskinn.

Svenske hade knappast hunnit göra denna hastiga öfverblick då dörren på nytt öppnades, och värden inträdde, åtföljd af

in gamla fryntliga maka. De voro båda elt förtjusta sade de att få härbergera biskop Juslenius' unga frände och Svenske och nu veta att han befann sig under rådmannen och handelsmannen Tillmans gästria tak. —

»Goda nyheter vill jag hoppas», ropade hans vän från Stockholm, kaptenen Buddenbrock emot honom, då han morgonen lerpå inträdde i fältkansliet.

»Goda och glada nyheter», svarade Svenske, omfamnande honom. »Både din ru mor, friherrinnan, och din syster Ulrika så väl».

»Gläder mig af hjertat. — Här får jag föreställa dig för några af dina blifvande amrater: Lewenhaupt, Wrede, Sparre, Ahrensvärd, Strussenfelt, kamrer Wittfot».

»Ett rykte går om snar aktion?» sade en sistnämnde, i det han tog Svenske i and.

»Löst prat... hattintriger», svarade de nge männen på en gång.

»Man vill», sade Buddenbrock skratande, »att en afdelning af armén genast skall sätta sig i marsch mot Petersburg, för att påskynda revolutionen. Detta är dock lika omöjligt som att taga ned månen. Intet enda regemente är ju ännu omplett... Men nu hör jag att min far är återkommen», afbröt han sig. — »Det skall ställas till förhör om dessa rykten och du får då höra mera om våra förfallanden». —

Då Svenske öppnade dörren till det ure rummet såg han framför sig en äldre man lutad öfver ett stort svart skrifbord, på hvilket en karta låg utbredd. Hans anlete, infattadt i en stor, kastanjebrun allongeperuk, uttryckte på en gång liv och energi. Den krökta näsan, likom den fast slutna munnen och den högvälfda pannan, bildade tillsammans en karakteristisk helhet af kraft och ädelhet om var ännu mer tilltalande genom det uttryck af oro och tankfullhet, som för öfverflödet låg utbredd öfver anletsdragen.

Generalen kastade en flygtig blick från kartan mot den inträdande. Då Svenske sade sitt namn reste han sig upp och räckte honom vänligt handen. Hans växt var lång och majestätisk. På hållningen kunde man genast märka att man hade för sig en af gamle kungens gunstlingar, hvilken nästan som yngling gjort sig förtjent af att föra

befäl öfver regementen. Det var också om honom som den vördnadsvärde biskop Rydzelius yttrat: »att han var en anseelig, hurtig och af allom älskad herre, alltid af qvickhet, esprit och otadladt rennomé och conduite».

Han var för tillfället icke vid godt lynne. Inspektionen af fästningsverken hade icke utfallit till hans nöje. Då han fick se konungens bref, som Svenske räckte honom, klarnade emellertid hans anlete plötsligt.

»Säg mig nu, min vän», sade han i vänlig ton, i det han lade brevet obrutet på bordet, »är folket för kriget i Stockholm?»

»I början var det mycket uppretadt mot ryssarne», svarade Svenske vördnadsfullt, »men nu är hela saken gammal och...»

»Hur länge är det då sedan kriget förklarades?» inföll generalen förvånad.

»Något mer än åtta dagar».

»Vid Carolus — sådan försummelse! Man vill att jag skall göra de farligaste vägstycken med mina öfvade trupper... taga fästningar genom öfverrumpling, och man underrättar fienden förr än mig om krigsförklaringen».

Han afskedade Svenske vänligt nästan kamratligt och påminde honom om att hafva hästarne i ordning för snar afresa.

En stund derefter tog förhöret med de inkomne spejarne sin början.

»Nå min bäste Willebrand», frågade generalen, när alla infunnit sig, »hvar hafva vi våra rapportörer?» —

»Här, herr general en chef», svarade en barsk röst från dörren och en ung, ståtlig man framträdde till nedre ändan af det bord, vid hvilket generalen tagit plats.

»Är det löjtnanten som sett fienden och gjort det beskedliga folket här i fästningen alldeles från sina sinnen?»

»Det förra är nog sannt, herr general. Saken är i korthet följande: I förrgår afton fick jag order att med femtio dragoner aflösa förvakten vid Armila by. Jag sände då två dragoner fram mot Taskula för att vakta vid gränsbommen. I mörkningen kom samma afton ett ryskt parti dragoner genom skogen förbi slagbommen, för att kringgränna dubbelposten. Detta varseblefvo dragonerna som retirerade sig strax derifrån, hvarvid den

enes häst stupade och föll omkull. Den andre dragonen deremot kom tillbaka i flygande fläng och omtalade händelsen, då jag strax tog trettio man med mig och rekognoserade till gränsen. Klara spåren kunde då skönjas efter ryssarne. De hade nästan en hel fjerding svägg gått fram genom skogen och i hastigheten släppt efter sig både stångpiskor och hästskrapor».

»Egendomliga syner», sade generalen tankfullt. »Men är detta allt, öfverste Willebrand?»

»Fältväbeln Kramer, som skulle föra generalens bref öfver gränsen, såg hela fiendtliga lägret», svarade denne. »Hvar är Kramer?»

»Här, nådig öfverste! — Det var så», började denne, »att jag och mitt folk hunno fram genom skogen först i mörkningen... Då sågo vi några eldar flamma till mellan träden i skogsbrynet och skulle just stiga af hästarna, för att se efter hvad det var, då en af bussarne ropade att det var ryska lägret.... I samma ögonblick, och innan trummlagaren hann slå signalen, började kulorna att hväsa kring öronen på oss. Hästarna stupade för skotten och endast trummlagaren kunde med sönderskjuten trumma taga sig samma väg tillbaka.... Hur stor styrka det var, kan jag dock icke med bestämdhet uppgifva».

»Detta är alltså summan af hvad man vet här om fienden?» sade generalen lugnare. »Då synes mig den öfverlägsne fienden», fortfor han leende, »endast vara ett ryskt spejareparti, som vill ställa till något väsen här uppe för att narra oss från strandvägen, derifrån jag nyss på stund fått underrättelse att fienden framtränger i stor myckenhet».

»Säkra bönder hafva imellertid berättat», invände öfverste Willebrand, »att mer än tio tusen ryssar stå icke långt härifrån vid Kananoja. Herr generalen får därför icke anse mig för den jag icke är, — hvilket jag ock vid flere tillfällen med den högstes bistånd contrarium bevisat — om jag enligt eds- och embetspligt anhåller om flere trupper till fästningens defension».

Tonen, hvori den gamle öfversten yttrade dessa ord, hade antagit en egendomlig skärpa. Hans grå, blodsprängda ögon visade ännu tydligare den vrede som jäste inom honom öfver det sätt, hvarpå generalen upptog hans rapport.

Buddenbrock syntes en stund tvehgusen. De underrättelser, som han fått, stredo fullkomligt mot dem som han nyss erhållit på andra flygeln. Besynnerliga rykten om hemliga intriger bland krigsbefälet, hvilka skulle afse att draga trupperne så fort som möjligt närmare gränsen, hade nyligen kommit till hans kunskap och gjort honom ännu mera misstänksam. Hans tvekan varade likväl endast några ögonblick.

»Ni borde hafva fördrag, go' herrar», sade han allvarligt, i det han reste sig »att inkomma med sådana rapporter. De sätta endast skräck i folket och betaga dem det första modet och hurtigheten.... I alla händelser bören I eftertänka att en svensk är minst lika god som tio ryssar. Af alla våra kunskapare och andra omständigheter», fortfor han, »då de andre vördnadsfullt jakade till hans ord, »hafva vi för öfrigt den säkra underrättelsen att ryssen är alltför rädd för oss, och för närvarande vet sig ingen utväg. Det är snarare att tro att han icke attackerar oss, om vi icke attackera honom».

Härmed slutade förhöret. Under hela tiden, som det pågick, hade generalen med forskande blickar studerat Svenskes anlete. Sedan spejarne aflägsnat sig kallade han honom till sig.

»Är min unge vän säker på», frågade han strängt, »att detta brefvet, som jag fick af honom, verkligen är af Majestätets egen hand».

»Jag mottog det sjelf af kungen», sade Svenske förvånad.

»Rådmannen ter sig ju som en riktig kung», fortsatte generalen med ett egendomligt leende. »Min unge vän», tillade han i det han vände honom ryggen, »får det helt säkert ganska angenämt hos honom under de närmaste dagarne».

Denna plötsliga omkastning i generalens uppförande väckte Svenskes förvåning. Hvad kunde vara orsaken till hans ändrade sätt mot honom? Nyss hade han varit sjelfva vänligheten.

Han skulle stå till kommandantens förfogande, i händelse att något fiendtligt spordes på gränsen, sade man honom. Under det han grubblade öfver denna befallning kom Henrik emot honom. »Du bör nästa gång bättre se efter dina bref», sade denne allvarligt. »Ditt sista bref, som du lemnade min far, var falskt».

Hur skulle han förklara detta? Det var icke samma bref, som han haft dagen förut och dock var sigillet och kuvertet de samma.

»Min far ville sätta dig i arrest såsom spion», fortsatte den förre, »men jag tog ditt försvar, och denna gången går du fri. I högqvarteret kommer du emellertid icke.... Här får man hafva både ögon och öron uppe», fortfor han, då Svenske bedyrade sin oskuld, »och farväl till härnäst!»

Generalen hade redan stigit till häst. Svenske fick därför icke tillfälle att göra några vidare frågor.

»Helsa borgerskapet», sade generalen åt kommandanten med ett småleende, i det han ordnade tyglarne, »att nu kunna qvinfolken lugnt kläda af sig om aftnarne, ty från denna sidan lär ingen fara mer vara färd».

Denne svarade icke. Han stod kvar å samma ställe tills den bortilande ryttarskaran försvunnit. Derefter vände han sig om med en föraktfull åtbörd mot de ringstående.

»Ingen fara å färd?» mumlade han resigt. »De som höra till partiet bekymra sig föga efter folk och fästningar. Kan o, go' herrar, en svensk mot tio ryssar! — Alldeles som i salig kungens tid.... en fan måtte dock hålla stängen mot tio af de röda kosackerna».

Denna hans uppfattning af kosackernas rigsduglighet tycktes vara lika allmänt elad som hans missbelåtenhet med högste efälhafvaren.

»När man icke har råd att köpa några ttiga bjelkar till nya kanonbäddningar, så kan man så godt låta bli att föra krig», sade kaptenen Åberg, chefen för artilleriet, med en föraktfull höjning på axlarna. »Om man stannat ännu några minuter, skulle jag varit honom de tio budorden både fram och baklänges».

»Tror nog det», sade major Krabbe till karelerne med ett försmädligt grin, i det han skrufvade sin stora peruk mera ned i nacken — »men hvarför, för böfveln, kunde min herre icke göra det, då han är här? — Alla de der högdjuren förtjena vad de få. Men hur var det nu go' errar», fortfor han, då kommandanten tog afsked. »Vi skulle ju känna på rådmansosten i dag. Den är, ta mig böfveln, icke att förakta».

»Vår unge kamrat», tillfogade kaptenen »är själskrifven. Hvad djefvulen tje-nar det till att se ledsen ut», — fortfor han med ett blinkande ögonkast, då Svenske, grubblande öfver brevets bortkomst, tankspriddt lyssnade till majorens fryntliga inbjudning. — »Han är en mycket större nattmössa, så hatt han är, än alla vi ärliga mössor tillsammans, eller hur, herr kamrat?»

Svenske kunde icke återhålla en min af förvåning. Det var första gången som någon räknat honom till mösspartiet. Han visste ej om han skulle taga det för skämt eller allvar. Men han hade föresatt sig att icke uppenbara det parti till hvilket han hörde, för att icke invecklas i enskilda tråtor. Han tackade därför med en artig bugning och medföljde stillatigande då en stund efteråt officerarne, med major Krabbe i spetsen, satte sig i rörelse mot det omnämnda huset.

Hos rådmannen hade de öfriga gästerna redan samlats för att, som det hette, fira åldermannens namnsdag, då den af majoren Krabbe anförda flocken inträdde. Den fryntliga husmodren var som bäst sysselsatt att under krus och fjäs persvadera pastorn i staden, den lärde doktor Kamerarius, att stiga längre fram i rummet. Iklädd en hvit rynkad mössa och en vid, långkofta af storblommigt triumphant skulle hon kunnat tagas för stadens drottning om icke hennes man, den lille fetlagde, jovialiske, ständigt smågrinande rådmannen, sett så föga majestätisk ut.

Sedan pastorn läst den sedvanliga bordsbönen, satte sig gästerna kring det rikligt försedda bordet.

Värden höjde sin refflade Nürnbergerpokal och drack gästerna till, hvilken skål af dem samfäldt besvarades. Härefter var ordet fritt. Man kunde äfven se detta på major Krabbe. Han fnös som en gammal stridshäst vid åsynen af stridshvilet, då han såg den blanka vinkannen göra sin rund.

Allt sedan på tjugutalet hade denne gamle hedersman varit en trägen gäst i rådmansgården. Den väldiga krökta näsan, den stora, öfverlägset grinande munnen, den låga pannan, hvilken ännu mer nedtrycktes af den yfviga brunsvarta allongeperuken, de grå, krigiska knävelbårarne och de små plirande ögonen af samma färg,

bildade tillsammans en prätigt typ af den tidens krigare, hvilka i den »hvita fradgan» och de »muntra historierna» sökte glömma den sanna vapenåran eller söka sarkasmer mot de unges prat om nya storverk.

En fullkomlig motsats till honom var hans granne, den sprättige kaptenen, hvilken i sin nymodiga peruk, gräsgröna byxor och blå rock med stora duceringer, snarare tycktes hafva sin håg åt det ideala i lifvet, än dess materiella njutningar — om det öfverhufvud taget kunde finnas något som han hade håg för eller icke klandrade. Krabbe hade en gång sagt ett ord om honom, som vunnit en viss ryktbarhet inom garnisonen: »Om Gud fader sjelf», hade han sagt, »skulle en dag presentera honom för alla paradisetts skönheter, skulle han ändock inom tjugufyra timmar vara trött på hela härligheten». —

Äfven vid detta tillfälle tycktes han hafva något att anmärka och höll upp öglaset mot dagen i det han halfhögt mumlade några ord om färg och smak.

»Ja, bror Åberg, hvad vore väl bordet», sade Krabbe med tillgjordt allvar »utan godt hembrygdt måltidsdricka?»

»Ett elakt och illa ansadt dricka medför sjukdomar», svarade denne trumpet »såsom gikt och andra plågor».

»Bättre än vår värds kan man väl för tusan böflar i våld icke få. Detta säger jag dig äfven om du tagit Kajsa Wargs och Winbergs kokböcker till din psalmbok och katekes....

Vinkannen, som i det samma passerade förbi, kom honom att afbryta meningen.

»Maken till pontak finnes för böfveln icke heller på hela kusten», återtog han, efter en dugtig klunk i det han sög vinet ur sina stora knäfvälsbålar. »Derför en skål för vår gamle redlige värd!»

»Det kostar sju glas».

»Det var endast det han ville», hviskade kaptenen åt Svenske. »Allt som har aning om ett torrt russin, ska' min herre veta, heter här pontak — och all mat, som icke består af braxen i ölättika eller rofvälling, kallas kalasmat... Det syns alltså att hattarnes dåliga öfverflödeskram ännu icke hittat vägen till gamla Finland».

»I fält är kommissariatets kost ofta en lækkerhet», sade Svenske anspråkslöst. »Sallig kungen lefde ofta sjelf endast af succarjebröd».

»Nå nå, min herre! Icke värdt att vara så anspråkslös. Sätter man ständigt sitt ljus under ena skäppa, kan det lätt hända att danken slocknar. För öfrigt är »i fält» och »i fält» just icke det samma och om detta leksakskriget är icke värdt att mycket orda. Dansen tror ju vår chef kommer att bli åt sjösidan... ha, ha, ha!... Men detta vet nog vår unge kamrat, lika väl som ryssen», tillfogade han högt i det han riktade ett menande ögonkast på Svenske liksom han ville att denne skulle fortsätta.

Svenske hade svårt att förstå hvarthän kaptenen syftade och svarade därför endast med en stum nick. Detta svar, så intetsägende det i sjelfva verket var, hade nära nog kommit rådmannen att släppa sitt stora Nürnbergerglas i golfvet. Äfven på de öfriga syntes det öfva en märklig inverkan. Det syntes tydligt att man hade missräknat sig på honom och det dröjde en god stund innan samtalet åter kom i gång.

Det var majoren, som först lyckades finna ord för sina tankar.

»Jag var med Armfeltens anno tretton», skrek han i det han lade båda armbågarna på bordet. »Då var det andra bullar i ugnen. Hela landet var för böfveln i våld så rensopadt att den måttligaste sparf kunnat hungra ihjel endast genom att flyga öfver byarne».

»Ja Gud nåde oss för stora ofreden», inföll husmodern — som hittills sutit tyst utom då hon förmanat sin dotter att sitta rak vid bordet och inte spilla på den nya kornlärftsduken eller det rara kalminklifstycket. — »Det var icke mer folk kvar än att då gudstjensten på nytt skulle hållas i vår bygd flög en orrhöna upp ur predikstolen då presten skulle börja sin predikan».

»Det är riktigt sannt», inföll rådmannen, »för det hörde jag så sant jag heter Tillman, i fjor på Sibbo vintermarknad af en trovärdig karl från den nejden. — Men förse er nu, go'herrar» tillade han med en förtrolig blinkning åt det håll der Svenske satt, »af portugisvinet. — Man kan inte så noga veta hvad morgondagen för med sig».

»Præsens est certior hora», svarade pastorn som ändtligen lyckats svälja den sista klänetten. »Det är: kommande stund är oviss eller: blott den närvarande tim».

en är tillförlitlig, eller ännu bättre: *foræ non ulli similis producitur hora*, det är ingen dag är lik den andra eller...»

»Skam ta' den som spottar i glaset, ty en får intet mer», skrattade majoren, plande med ögonen. »Ett förböfladt bra bibelpråk! Icke för det min utslitna kastorätt är värd så mycket som ett ruttet lingon, men jag skulle ändå vilja hålla upp honom mot alla mäster Jobst Doblins och farten Ströfvings sägar, att min högvärdige vän tänker fortare än en häst åter afre...»

»Nu vill Krabbe ställa sig in för en acker likpredikan», inföll kaptenen med ett ärmädligt ögonkast. — »Jag skulle då önska att man hoppade öfver både parens och nativitas och endast stjelpte ur ett stop på grafven och skref i botten af det samma: *educatio, conjungium et vita*».

»Det gälde icke dina timmerstockar, och i kan min herre vara tyst» röt majoren, i de öfriga inföllo i kaptenens skratt.

»Timmerstockarne trodde jag annars borde till brors hemliga sportler».

»Och dem har icke hvarje sprätthök att att skriva sig på näsan» skrek majoren, ursinnig.

»Skock tunnor attan, bror Krabbe» skrek dmannen med hög röst, i det han klev upp på sin stol, för att göra sig bättre örd, »vår vän, kaptenen talade ju icke ett ord om höga öfverhetens bränse, och icke heller så vidt jag kunde förstå om de immerstockar som vi alla veta att kära ror sjelf brukar draga på då han fått naka på en god klunk starköl».

Detta sätt att afleda samtalet uppväckte en munterhet bland de öfriga gästerna, och majoren, som icke längre kunde neka till möjligheten af påståendets riktighet, tog förklaringen för god sedan han till yttermera visso hört den upprepas två gånger.

Svenske hade, allt sedan han tilltalades af kaptenen afhållit sig från samtalet. För lusten af konungens bref gjorde honom icke böjd för att lyssna till de andres skämt. Han hade hoppats att få beröm för sin mabba färd och redan från första stunden vinna generalens välvilja. I stället hade han mottagits som en spion, hvilken hade en väns borgen att tacka för att han icke inglats. Förmodligen funno sig hans tankar vid bordet sårade af hans tystlä-

tenhet. Efter hans intetsägande svar, rörande den sannolika gången af fälttåget, hade de dragit sig undan för honom. I stället för att åhöra rådmannens utläggningar i politiken tog han därför så snart måltiden var slut afsked.

I stället för att följa gatan rakt fram, tog han af till venster längs sjöpalissaden, för att från vallen skaffa sig en öfersigt af nejden framför fästningen. Aftonen var utmärkt vacker. Uppkommen på den höga vallslutningen af den högt liggande redutten Faber, kunde han icke nog beundra nejdens skönhet. Han följde med ögat den väg, på hvilken han inkommit i fästningen och som öfver vindbryggan ledde ut åt fältet. Nedanför den branta backslutningen delades densamme. Den ena väggrenen fortsatte rakt fram åt ryska sidan, den andra aftog åt höger längs sjöstranden, alltså åt svenska sidan. Den höga dystra tallskogen, i hvilken båda vägarne fördjupade sig, begränsade med sina guldröda toppar synranden åt alla sidor.

Nejden var föga bebyggd. Endast i närheten af vallen lågo några små, enstaka stugor. Invånarne hade ännu icke utsökt åt sig nya, tjenligare bopålar utanför de skyddande fästningsvallarne. Lappvesi kyrka, som nu reser sitt torn i sjelfva vägnuten, skulle ännu vänta på sin grundläggning.

En hög väderqvarn var, utom de nämnda kojorna, den enda byggnad som ådrog sig Svenskes uppmärksamhet. Hon låg på en temligen brant backe, strax till venster om den väg som ledde åt svenska sidan. Backens höjd gjorde honom till en farlig punkt för fästningen. Efter hvad Svenske tyckte sig märka ledde dock hans bortvända sluttning ner till en sumpig dæld, öfver hvilken det icke tycktes vara lätt för en fiende att framföra några kanoner. På andra sidan om denna dæld framstucko några enstaka mindre tallar. Förenande sig småningom till en tätare småskog, utgjorde de den höga och dystra furuskogens på samma gång förvakter och spejare.

Svenske lät blicken följa utefter skogsbrynet för att utröna, hvar fienden, i händelse af anfall, sannolikast skulle uppföra sina batterier. Förhöret och isynnerhet de dunkla yttranden, som fölls under middagen om en blifvande strid, hade uppjagat hans inbillning i hög grad. Han kände

sig vara i närheten af faran, ändock han icke visste från hvilket håll hon närmade sig.

Plötsligt väcktes han ur sina funderingar genom några halfhögt yttrade ord i hans närmaste granskap. Han vände sig hastigt om för att efterse om någon af de andra gästerna möjligen följt efter honom. I den dunkla skymningen kunde han likväl icke upptäcka någon varelse. Han steg upp på bröstvärnet, för att kunna se ned i grafven. Men icke heller der kunde han varseblifva någon. Han fann detta så mycket mer besynnerligt, då han på tonfallet tyckte sig igenkänna en från gammalt bekant röst.

Han ärnade lemna vallen, då rösten på nytt hördes, denna gång från motsatta sidan af pålverket. Han kunde nu tydligt urskilja orden.

»Förhållandena i S:t Petersburg utveckla sig allt gynsammare» hörde han en röst yttra. »Vår dyrkansvärda prinsessa är likväl i största behof af vår hjälp».

»Det är omöjligt att göra något» svarade en annan röst i lägre ton. »Senast i dag gjordes ett försök, men det strandade på hans indifferentisme. Han är sträng som Regulus, och dygdig som Cato».

»Då måste den gamla mössan Wrangel skickas fram. En ryss är för honom som ett rött skynke för en ilsken tjur».

»Wrangel gör de facto allt som den andre icke önskar. — Men hur många man skickas emot honom?»

»Ah bah, är ni rädd, min bäste? Endast några få regementen af de farligaste motståndarne till revolutionen. Men det är svårt att taga folket genom skogarne».

»Hvad säger Chetardie om saken?»

»Excellentissime — och Crepi äfven».

»Mais que faire, om den tvärviggen vägrar?»

»Har ingen fara. — I nödfall tvingas han. — Var utan all inquietude min vän. Jag skall nog veta smida jernet, medan det är varmt...»

Nu tystnade rösterna. Samtalet hade på det högsta retat Svenskes nyfikenhet. Skulle några hemliga planer verkligen vara å bane? Hans morbrors afskedsord och de ord som yttrats under middagen gäfvö honom full anledning att misstänka något sådant. Han beslöt därför att försigtigt smyga sig ned i grafven för att från yttre

grafbranten, genom någon springa i pålverket, söka utforska hvilka de samtalande voro.

Han hade just uppkommit på bröstvärnets yttre sluttning, då ett doft, ordigt buller, nådde hans öra. Det tillvarte för hvarje ögonblick i styrka. En blick på den dunkla qvällhimlen öfvertygade honom genast att hans första gissning, att det var åskan, var falsk. Det tycktes snarare likna dånet af en stor ryttarskara på afstånd. Det närmade sig skogsbrynet på andra sidan slätten. Snart kunde han tydligt urskilja hofslagen och prasslet bland grenarne i småskogen.

Innan han hunnit göra några vidare slutledningar utbredde sig plötsligt ur trädens slagskugga en mörk massa, hvilken med förvånande hastighet rörde sig framåt fästningen mot den i klart månsken liggande delen af fältet. Marken darrade under hofslagen. Var det förvakten, som flydde in åt fästningen, förföljd af fienden, eller var det måhända något fiendtligt öfverrumpningsförsök? Varningsropet ljöd skert och enformigt från post till post utefter vallarne. Trummorna rördes inne i staden. Vindbryggorna vred sig upp i luften. Soldater och borgare skyndade sig om hvarandra att besätta vallarne. Artilleristerne stodo färdiga vid sina stycken med den glimmande luntan i hand.

Men den närmande ryttarskaran tycktes förakta faran. I ett enda frysprång syntes hon vilja sätta öfver den djupa grafven och de höga vallarne. Men plötsligt, utan att ännu ett skott lossats, uppkom en skockning i hennes led. Hon stannade, liksom befälhafvaren i sista ögonblicket skulle tvekat. Ett förfärligt stridsrop gick genom hennes led. Det lät som en gnäggning af tusendets hästar. De underligaste ekon återljödo från de kringliggande bergen. Men i samma ögonblick hade hon redan vändt om. I den vildaste oordning skingrades hennes led, för att i nästa ögonblick försvinna i skogsbrynet. Trupperne, som under tiden intagit sina platser på vallen, ansträngde fäfängt sina ögon, för att genom den dunkla skymningen upptäcka, hvarthän den hotande fienden tagit vägen.

Svenske stod liksom de öfrige slagen med förvåning öfver hvad den i vild fart bortilande ryttarskaran kunde betyda, då

an varseblef Lars, som äfven skyndat sig it för att åse skådespelet.

»Nå Lars, hvad säger du om en sådan clappjagt?»

»Skulle väl säga något Hans nåd.... Men nog hade det varit bäst att icke ställa ill så mycket väsen för så'nt varsel».

»Varsel? — Några dumma kosacker».

»Inga kosacker, Hans nåd. — Svarta hästar, med stora fladdrande vingar, men ej en enda ryttaire».

»Se så, äro spökena redan framme så tidigt på aftonen, då torde vara skäl att vi se till hästarne, så att inte tomtgubbarne stjåla bort fodret».

»När man försummar Guds hus och i tället äter kräsliga rätter och umgås med yndiga lustar och begärelser...»

»Min bästa Lars, spökena får du ha' för dig sjelf, men predikningarna bör du fverlemna åt våra prester, som du håller å mycket af. Bäst gör du dock om du emnar mig i fred för bådadera».

»Jag har Gudnås varit en så syndig nenniska» mumlade Lars med gråten i alsen.

Svenske hörde icke hur grundlig hans mvändelse varit. Det var tydligt att Lars yckats upptäcka någon ny ölsort och var å god väg att åter få se den hvitklädda ickan. I denna händelse vore det bäst tt vara inomhus.

De vänskapliga gnäggningarna mötte honom redan utanför stallet. På de vackra ighonen, som lyste som eldkol i halfdunklet, åg han, så snart han stigit in genom den åga stalldörren, hvar hans häst befann sig, id hvilken han för hvarje dag kände sig ner fästad.

»Ser Hans nåd, det var så att han ardt litet sömstucken i går», mumlade Lars i det han förgäfvdes sökte tända ljuet i den spruckna hornlyktan.

»Sömstucken? — Hvad pratar du igen för några dumheter», sade Svenske häfigt. »Har jag icke sagt att han icke fick mskos, förrän jag förut fått veta om det».

»Han går nog fram ändå, fast jag linar något slag, sa' amiral'n med kopparenet».

»Skon är väl borttagen? Skynda dig».

»Kommer fort, sa' han som klef ut genom fönstret. — Den krabaten fick icke åra de andra hofvarne. — Den lymmeln för på att han skulle göra en sko så

nått att hon skulle anstå sjelfva den vackra rådmansdottern».

»Hvilken pratar du om? Hvad var det för en gynnare?»

»Han sade att han kände Hans nåd».

»Kände mig?»

»Ja, och så talade han godt om gamle kungen och bjöd på utmärkt starköl och...

»Jag har en gång för alla sagt, gamle Lars, att du ej får släppa obehörigt folk till våra hästar», sade Svenske allvarligt. »Kom i hog hvad du sjelf gjorde i Åbo. — Låt nu den sjuka foten stå öfver natten på fuktig lerjord och håll ett godt öga på den andre hästen så att icke äfven den blir otjenstbar. — Om det finnes något fel på honom i morgon är Lars icke längre i min tjänst».

Denna tillrättavisning gjorde Lars med ens nykter. Det var första gången som hans herre lät honom förstå, att det fans en gräns som icke fick öfverskridas äfven af trotjenaren. Också var det med uppriktigt hjerta som han lofvade att förr skulle trollen få dränka honom lifslevande än att ett tagelstrå skulle röras på hästarne.

Då Svenske återkom till rådmannen voro gästerna ännu upptagne vid vinkannan. Pastorn och majoren voro som bäst sysselsatte med att rulla tärningarne i brädspelslådan.

»Skock tunnor attan» ropade den förstnämnde mot Svenske då han inträdde, »trodde jag icke att han redan gifvit sig på hemvägen för att skrika i öronen på generalen. — Endast några lösa kosackhästar som de redan fått fatt på vid Armilavakten».

Om än det besynnerliga uppträdet fick denna helt naturliga förklaring, qvarstod likväl det hemlighetsfulla samtalet på val-len såsom en ännu olöst gåta. Äfven berättelsen om hofslagaren, som druckit med Lars för att få förderfva hans häst, var för honom lika sällsam.

Under natten väcktes han af nytt larm. Fienden hette det, var i fullt tåg öfver gränsen. Så snart Svenske hunnit kläda sig skyndade han till kommandanten.

Denne hade redan afsänt alla rapporter som han funnit af nöden, svarade han i tvär ton på Svenskes fråga om han befälde att han skulle stanna qvar. Han tillfogade derefter med en lång ed, att som »hans hetlefrade unge herre» ändock bara

torde vara till förargelse och besvär, kunde han gerna begifva sig hvarthän som han ville för godt. Om han toge vägen öfver Fredrikshamn kunde han emellertid göra honom den tjensten, så vida han kom i hog det, att nämna för generalen en chef om ryssarnes anmarsch.

Svenske hade icke hunnit långt från fästningen, då uppstigande dammoln, hvilka långsamt sväfvade fram utesater vägen, enformiga ljud af trummor och glittrande bajonetter efter hvarthän annat gåfvo till känna en mötande större truppkolonn. Skulle det vara hela den svenska hären som närmade sig? Då vore hans färd slutad. Han höll inne sin häst. Det syntes dock på sin höjd vara några tusen man utan kanoner. Soldaterna hade till följd af den häftiga marschen tagit af sig rockarna och gingo i de långa gula västarne. De gula knäbyxorna rörde sig i jemn takt efter trumslagen. Det syntes att marschen varit ansträngande. Soldaternes skäggiga anleten voro böjda mot marken. Deras matta, blodsprängda ögon talade om allt annat än stridslust, då de riktade dem mot den ensamme ryttaren som bröt deras led.

»Hör hit min herre!» ropade generalen mot Svenske, då han kommit igenom den främsta kolonnen. »Hvart skall man rida?»

»Till högkvarteret».

»Hälsä då general en chef att han må ligga stilla så länge han gitter, ty nu går gamle Wrangel ensam mot ryssen».

»Hoppas, herr general, att vi andra snart få följa efter».

»Gör mans det unge man, gör mans det. Detta är nog en annan lek för sprättbökarne och hattjunkarne, än att föra stat på riddarhustorget och acortisera damerna på assembléerna i Stockholm».

I det han med själfbelåtet leende yttrade dessa ord, återtog han sin plats i kolonnen och hälsade Svenske med handen till afsked. Trummornas ljud vordo allt mattare. Den ena afdelningen efter den andra slingrade sig bort och försvann mellan de böljande sådesfälten. —

Tidigt följande morgon gled skuggan af en ryttare långsamt fram öfver samma sådesfält. Det var Svenskes. I Qvarnby hade han fått högste befälhafvarens order till general Wrangel att denne i det längsta skulle uppskjuta striden. Wrangels marsch hade framkallat den största förvä-

ning. Den var icke blott ett brott mot föregående order, utan stred fullkomligt mot de mått och steg, som han själf endast få timmar förut uppgifvit sig ämnas vidtaga. »Han hade ej velat» hade han nu skrivit till Buddenbrock, »lemna Willmanstrands besättning och invånare till spillo, utan ville — ledd som han var blott af mod och deltagande — gå fienden till mötes».

Hvad följden skulle blifva, var icke svårt att inse. För att komma till hans understöd kräfdes åtta mils marsch på svåra vägar. Hästarne, som för den ringa fodertillgångens skull varit spridde på beta på en yta af flere mils omkrets, voro emellertid redan hopsamlade. Om Wrangel kunde uppskjuta striden ett dygn eller få skydd bakom Willmanstrands vallar, skulle Buddenbrock vara framme till hans understöd och åstadkomma jemnvigt mot fienden. Men den sista underrättelsen hade tyvärr gifvit vid handen att den gamla mössan var allt för afundsjuk på en af hattpartiets främste ledare för att med honom vilja dela segerns, som han trodde, lättvunna lager.

Hvarje sekund var därför dyrbar för Svenske. Han pressade också gång på gång sin häst att falla i galopp. Men både han och hästen voro i hög grad uttröttade. I synnerhet den sist nämnde, hvilken Svenske måst tillbyta sig med våld i en af gårdarne. Men tiden ilade med ömsinnad hastighet. Ännu få vi icke tröttna, sade människans viljekraft. Flämtande kastade sig djuret framåt ännu några steg för de upprepade sporrhuggen. Men plöteligt stapplade det, dess muskelkraft synes uttömd. De krampaktiga rörelserna voro de sista dropparna som sjödo i lifskärnen. Det saknade den inre driffjedern, som hos ryttaren spänner kroppskrafterna öfver deras naturliga gräns. Flåsande nedajönk huvudet på den löddriga halsen, hofvarne förlorade fästet i den lösa sandmyllan. Upptagen af sina tankar var ryttaren nära att följa med i fallet.

Denna motgång var så mycket större, som endast en fjerdedels mil återstod fram till fästningen. Men kosta hvad det ville måste han hinna fram i rätt tid. Generalen hade tvekat att låta honom öfverbringa den viktiga befallning som han hade i sadelfickan. Hans son hade ännu måst träda emellan till Svenskes förmån. En

ör alla ville han häfva dylika miss-
 nu hade ingen skottvexling hörts
 Villmanstrandssidan. Mötande ryt-
 terättade till och med att fienden
 sinnad att gå tillbaka.
 n hade rest sig upp och lossat sin
 från sadelbommen, då en ryttare
 le sig uppe från backkrönet. Det
 Schulenberg, hvilken i sin svarta pe-
 h tillgjordt förmåna hållning redan
 tånd gjorde sig igenkänd. Han hel-
 elt förtroligt men tycktes mån om
 ågad få fortsätta sin väg.
 vart hän Herr kvartermästare — är
 redan börjad?» frågade Svenske icke
 ironi, då han märkte Schulenberg's
 a min.
 yratiotusen ryssar äro som bäst i
 t förgöra vår lilla hop».
 ch ni rymmer fältet?»
 otz Donner, min Herre, en lägligare

tid och ni skulle göra bekantskap med min
 klinga».

»Låna mig er häst i stället, kamrat,
 kunna vi uppskjuta den affären till en läg-
 ligare dag», sade Svenske leende — »Hvarje
 ögonblick är dyrbart. Jag har generalens
 en chef order och måste hinna fram innan
 striden börjar».

»Ar min herre förryckt? Hörde Ni då
 icke kanonskotten?»

»Mitt fulla allvar... lemna mig er
 häst. De våras öde beror på min snara
 framkomst».

»Om ni än vore en ny Simson kunde
 ni intet uträtta. — »De våra» komma för
 öfrigt denna väg tillbaka. — Jag har sjelf
 banat mig väg genom de ryska linierna,
 för att utfinna den bästa återtagsvägen».

»Au revoir min herre!» ropade han
 derefter skrattande åt Svenskes raseri, i
 det han tumlade om sin häst och gaf ho-
 nom sporrarne. (Forts.)

Jordmasken.

ets flygel står se'n forna dar
 nling mest af franska böcker qvar.
 llad blef att ordna den på nytt,
 cket skingrats medan tiden flytt.

fin stick, hvad hedervärda band,
 doft af mysk och ambra deribland!
 ultnadt sekels bildning gömmes här.
 Parny! Fräsande Voltaire!

ggen blickar, lysten smått och fri,
 arm, som höjs ur gazen, Dubarry.
 herdinna sitter, söt och mjäll,
 ker med en hind. En fin pastell!

cker än i detta rum mig se
 örre egarn vandra kring och le.
 ången illusion du hade mist,
 i du lefde, encyclopedist!

Men genom fönstret sommarn vinkar vän,
 Jag måste ut bland parkens vackra trån.
 En bok jag tager med. Men hvem? —
 Jean Jacques? —
 För känslsam! — Nej heldre Condillac.

Må göra, gamle filosof! Så kom
 Och läs för mig din gamla lexä om,
 Den glädjelösa: Allt är mull och stoft, —
 Kom med till bänken under lindens doft!

Jag läste på. Men vänlig vestanvind
 Och blomsterångor smekte ömt min kind,
 Och bäst det var, jag sömnens nektar drack;
 Till marken föll den gamle Condillac.

På drömmens vinge for jag efterhand
 Till sångens gamla, underbara land,
 Der hjertat stillar eviga begär,
 Ty himmel, Gud och englar finnas der.

Uppvaknad snart, jag ned i boken såg;
 En mask på textens öppna sida låg.
 Jag tänkte: sådan herre, sådan gäst!
 Jag tänkte: lika trifs med lika bäst.

C. D. AF WIRSÉN.

Boknyheter.

Rättstafningsreformen och Svenska akademien. Tre uppsatser af J. (Sthm 1876. Pris: 1 kr. 25 ö.)

För den som från en något så när opartisk ståndpunkt tagit kännedom om den sedan några år pågående rättstafningsstriden i vår litteratur måste åtminstone ett påstående förefalla vidunderligt, det nämligen att rättstafningen i vårt språk är en sak, afgjord en gång för alla, och vid hvilken således hvarje ändring, hvart försök till nydaning och större följdriktighet är ett »ofog». Här som på alla andra områden är den rena konservatismen en obegriplighet för alla som stå derutanför, deras egna åsikter må i öfrigt luta åt hvilket håll som helst. Men det synes oss onekligt att Svenska akademien genom sin ordlista intagit denna ståndpunkt, och den närvarande författaren, en afgjord »nystafvare», blottar med stor skicklighet och mycken kunskap i ämnet de många svaga sidorna hos detta arbete, särskildt ur rättstafningens synpunkt. Som uppsatserna, hvilka ursprungligen varit synliga i en af våra större tidningar, äro klart och allmäntfattligt hållna, lära de ej komma att sakna läsare, särdeles bland den stora mängd bildade hvilka söka att sjelfva skapa sig ett omdöme i frågan, och ej vilja alldeles blindt följa den ena eller andra riktningen. Om det ock är en sanning att språket i det stora hela ej underkastar sig de kammarlärdade teorierna, utan går sin egen väg, så torde dock rättstafningen, denna helt och hållet konventionela del af språkets utansidor, ej vara så oböjlig som mången föreställer sig. Skäl måste äfven på det området kunna göra sig gällande, och nydaningar, om de eljes planläggas med kloket, hafva utsigt till framgång. Vi erinra blott om t. ex. den nu allmänt rådande afvita afstafningen: kun-gen, bra-ket (jfr genom, kedja), för att visa hur nödvändig en ändring till det bättre är, och hur enkelt den borde kunna genomföras. Lika stötande för sunnda förnuftet och språkvetenskapen är mycket i vår rättstafning, hvilket också borde kunna ändras, blott någon eller några börja. Ty att vänta på

genomförande af en ändring, tills alla i teorien äro öfverens om henne, det är att undanskjuta henne för alltid.

För tillfället har striden på rättstafningsområdet afgjorts till de konservativa förmån, genom antagande af Ordlistan vid flertalet af våra läroverk. Men segrarna frukter torde, om ej alla märken slå fel, ej blifva oantastade eller ens få länge mogna. Vid våra universitet uppväxer år från år ett antal motståndare till det gamla, hvilka otvifvelaktigt hafva hufvudnyckeln till all framgång: framtiden, för sig. Lugnet sträcker sig således blott till ytan. Qui vivra verri!

Howells, W. D., Ett gifvet resultat. Öfvers. af A. C. Hamilton. (Sthm 1876. Pris: 1 kr. 75 ö.)

Förgäfvos ha vi bemödat oss att i denna intagande berättelse spåra amerikaren, åtminstone om han skall kännetecknas af de egendomligheter som stämpla flertalet af de hittills hos oss bekanta författare. Det hvilat öfver det hela en finhet, en ädel tillbakadragenhet, en konstnärlighet, med ett ord, som ytterst sällan kommit de amerikanska skriftställarna till del. Och dock är författaren verkligen amerikanare, hvilket bevisar huru storartad och ännu föga anad den utveckling är som detta lifskraftiga folk har sig förbehållen, när det en gång på fullt allvar kommer att upptaga det skönas värld inom området för sin uppmärksamhet.

Sällan ha vi läst en berättelse der med så enkla medel uppnås en så stor och sammanverkan. Detta beror på förf:s ovanliga förmåga af själsteckning, af psykologiskt djup och tillika af hans lysande framställningsgåfva. Hans sammansättning är, i all sin enkelhet, i hög grad konstnärlig och afrundad, hans dialog merendels förträfflig, och hans skildringar från Venezia och trakten deromkring genomandade af poesi och fin naturkänsla. »Ett gifvet resultat» blir således att läsaren ovilkorligen följer de handlande personerna med det lifligaste deltagande, och att ingen utan uppriktig tacksamhet mot författaren lägger boken ifrån

ig. En analys, äfven den kortaste, af ett ådant verk skulle här föga vara på sin plats, helst arbetets styrka ligger ej så nycket i händelserna, som i de ypperliga skildringarna af personernas själstillstånd. Hvad öfversättningen vidkommer, behöfva vi ej mer än nämna att den ingår såsom fjärde del i det af dr Goldschmidt utgifna novell- och roman-biblioteket, för att beteckna dess art.

Lie, Jonas, Lotsen och hans hustru. Från norskan af M. A. Goldschmidt. (Sthm 1875. Pris: 2 kr. 50 ö.)

Det har blifvit flerfaldt yttradt, och det ed rätta, att denna novell är Lie's hitls förnämsta arbete. Det episodartade, årbrutna i hans sätt att ordna sina berättelser träder här temligen i bakgrunden. nbandet mellan de olika delarne är jemelsevis starkare, och karaktersteckningarna omsorgsfullare och klarare. Imellertid kan det hela ännu ej sägas stå på det ändade mästerskapets höjder. Det minst kade greppet är förf:s särskiljande af huvudpersonernas utveckling, då Salve går välg och Elisabet sin under långa år, att någon vaxelverkan eller samband mellan dem eger rum i yttre, och ganska lga i inre måtto. En stor del af berättelsen fyllas af den visserligen raska och ed talang utförda skildringen af Salves lida sjömanslif; men denna måste dock ses för långt utdragen i förhållande till ss betydelse för det hela. Kastningar i ngen af berättelsen saknas ej alldeles, en äro mindre svåra än i förf:s föregående arbeten. Och hvad kraftig teckning två äkta norska lynnerna och deras mångiga, tysta kamp med hvarann vidkommer, kan Lies verk mäta sig med det bästa af hvad hans lands litteratur företer. De äro just dessa karakterer af en storstad, fullt tilltalande prägel, i synnerhet mannens; men de äro sannt menliga och analyserade med en säkerhet och klarhet som verkligen rycka läsaren med sig. Till detta kommer att man njuter berättelsen i en förträfflig öfversättning, hvilken kerligen kostat tolkaren ej ringa möda, uppfyllt som den är med egendomligt norska tryck och förhållanden och rikt späckad ed sjötermer.

Marryat, Skeppshunden Snarleyyow. Öfversättning. (Sthm 1876.)

Kapten Marryats sjöromaner äro äfven hos oss mycket bekanta. De ega godt lynne, lustig uppfinning, temlig bredd och föga poesi. Men som nu den senare varan för ett flertal läsare är en mycket litet guterad krydda i romaner, så har det också händt att den gladlynte kaptenens romaner äfven utan denna vunnit stor omtyckthet. »Skeppshunden Snarleyyow» är visserligen ingen bland de bästa af det högst betydande antal Marryat släppt ut i världen; men den är åtminstone ny för svenska läsare. Och säkert skall namnet visa sig ännu ega god klang inom våra landamärena. Boken ufmarker sig också för billigt pris (3 kr. 50 öre för nära 500 sidor).

Sander, Fr., Nationalmuseum. Bidrag till taflegalleriets historia. 4. (Sthm 1876. Pris: 2 kr. 50 öre.)

Med detta nyss utgifna häfte är det omfattande arbetet afslutadt. Som bekant, innehåller hvart häfte en inledande historik samt en mängd vigtiga bilagor, utdrag ur inventarier, bref och dylikt, allt ländande till en historisk utredning af vårt offentliga taflegalleris uppkomst och tillväxt intill dess det 1866 införlifvades med Nationalmuseum. I dessa inledningar har förf. nedlagt ganska omfattande och rikhaltiga forskningar öfver vår konsthistoria, och kunskaper om våra förnämsta konstsamlingars öden. Man träffar här öfverallt upplysningar af stor vikt, och mestadels äro dessa stödda på de handlingar som i bilagan meddelas. Hvad särskildt angår föreliggande häfte som behandlar tillkomsterna allt ifrån århundradets början, hafva materialen företett åtskilliga luckor, som förf. ej kunnat fylla, men hvilkas utveckling säkerligen i en framtid skall låta verkställa sig. Vid tillfälle kastas äfven sidoblickar på den inhemska konstutvecklingen, ehuru tyvärr just under vårt århundrades förra hälft beröringen mellan våra konstnärer och statens taflesamling ej var synnerligt stor, hvarigenom också denna samling företer betänkliga luckor just från denna tid. Bland sådana episoder tillåta vi oss särskildt påpeka den om striden angående de nordiska

myternas bildbarhet för konstens ändamål, i hvilken Geijer, som bekant, framlade vissa tvifvelsmål som visserligen delvis blifvit häfda, men i grunden innehålla jemväl åtskilligt som för alla tider står fast. Bland bilagorna böra nämnas utdragen ur musei-inventarierna 1804 och 1816 samt de nyare listorna öfver åtskilliga gåfvor och andra tillökningar, genom hvilka uppkomsten af den nuvarande samlingen förmedlades. Säsom önskningsmål för denna dyrbara na-

tionalegendoms närmaste framtid torde böra framhållas i främsta rummet en jemnare och mer konstvetenskaplig representation af de äldsta och äldre inhemska mästare och vidare en gallring af en del duppletter och mindre värderika tafior inom de utländska afdelningarna. Dessa senares syfte bör nämligen vara ett uteslutande estetiskt, medan åter en öfvervägande konsthistorisk plan bör ligga till grund för den svenska afdelningens ordnande. —RN.

I valet och qvalet *).

Lust och glädje i själen brinner,
När jag Zephis råka får;
Men der jag ej henne finner
Mig blott ledsnad förestår.
Jag ängslas, jag plågas, och jag är
Andra så väl som mig sjelf till besvär.

Männ' jag är kär?

Hvad menar hon, min sköna?

Tvi som med säkerhet vet hur det är.

Kärlek, du som nöje skänker,
Tag min låga i försvar.
Bacchus vin på gnistan stänker,
Att den brinner mera klar.
För en vän jag myser åt en bål,
För min Iris vinet jag tål.

Min Iris' skål!

På henne nöjd jag tänker:

Kärleken är mitt föremål.

Bacchus sökte mig inbilla
Att han lifvets vällust gör;
Strax jag frågte min Camilla:
Tror du att gubben mig förför?
Nej, svarte hon, jag vet hur du är böjd;
Supa blir ej din vällust och fröjd:

Din smak är röjd,

Ej vin dig kan förvill;

Kärleken endast kan göra dig förnöjd.

Ack, min himmel, hvad för plåga!
Jag är nästan utan hopp.
Hjertat står i ljusan låga;
Ack, jag räds det brinner opp.
Klämta, spruta, gör allarm och skjut,
Utur buteljen drag korken ut!

Bort eld och krut!

Bryt sönder Astrilds båga

Och låt min kärlek se sitt slut!

C. M. BELLMAN.

Rättelse:

Genom förbiseende vid utbrytning har i Tidskriftens Augustihäfte uti uppsatsen *Också en forskare* i noterna s. 266 orden »namnen minnes jag ej», som höra till den första noten kommit ned i den andra, hvilket såsom vållande omening benäget torde af läsaren rättas. Huruvida deremot runan *Y*, som förekommer 2 gånger sid. 268 sp. 1 rad. 20, är en förbättring på grund af senare granskning än författarens, måste lemnas oafgjordt; men säkert är, att vid den af honom företagna der ganska tydligt stod *Y* och ej *Y*, hvilken yngre runa icke här är ens antaglig. G. DJURKLOF.

Lösa permar (praktband) till första årgången af månadsskriften **NU** finnas till salu à 1 Krona och 50 öre exemplaret hos herrar bokhandlare, månadsskriftens ombud samt dess expedition, N:o 44 Vesterlånggatan.

*) Prof ur den nya samling af Bellmans arbeten som är under utgifning af C. Eichhorn.

Vid skilda stränder.

Från ungdomsår jag mins en strand,
Der knutna blefvo brödraband,
Som skulle hålla evigt — men
De flesta brusto snart igen!
Den stranden med sin glada våg
Dock ännu ej gått ur min håg:
Ett heligt minne lefver den
Som en förlorad, älskad vän,
Och därför jag med glasen i trofast hand
Lofsjunger Fyris' gamla strand!

Från mannaår jag vet en strand,
Den skönaste i Svea land,
Der lifvets våg mot statens hus
Sig bryter under äflans brus.
Väl mången dykare försvann,
Men lyckans perla mången fann.
Till mig hon kom, jag vet ej hur,
Jag tror att Necken gaf mig tur —
Och därför jag med tacksamhet till grafvens rand
Välsignar Mälarns sköna strand!

Jag vet ännu en tredje strand,
Som håller mig med ljufva band;
Der gröna hvalfven svalka ge
Och blåa ögon mot mig le!
Der bjöd mig vänskapen sin famn,
Der lopp jag in i säker hamn,
Der flydde sorgerna sin kos,
Der slog hon ut, min sommarros!
Och därför aldrig slockna skall mitt hjertas brand
För dig, Edsvikens hulda strand!

Till slut det fins också en strand,
Som tål att tänka på ibland,
Dit öfver svarta böljans stråt
Man föres uti Charons båt.
När mången som var här berömd
Der kunnat bli totalt förglömd,
Hur kan en gammal Juvenal
Då fordra plats i minnets sal?
Nej vill allenast Gud bevara kung och land
Så går han glad till Lethes strand.

DANIEL HWASSER.

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidsaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XVII.

Solen stod högt på himlen, då Svenske närmade sig det öppna fältet framför fästningen. Han hade uppjudit all sin kraft för att hinna fram innan striden skulle taga sin början. Då och då hade han stannat och lyssnat. Men ännu hade intet skott uppväckt nejdens ekon. Redutten Faber skymtade fram mellan träden i skogsbrynet. Ännu några steg, och den höga fästningsfronten låg utbredd i solljuset för hans blickar. På en höjd framför densamma stod svenska hären uppställd. Längre bort i skogsbrynet rörde sig fiendens mörka linier.

Det var en djurf, utmanande ställning som Wrangel intagit med sina trupper. Det skulle dock illa hafva anstått den svenska tapperheten, att, äfven mot fyrdubbel öfvermakt, krypa ned bakom de höga fästningsvallarne. Redan i första sammandrabbningen skulle ryssarne lära sig att rädas för svenskarnes mod och krigsduglighet. Den gamla Narvasagan, att en svensk var lika god som tio moskoviter, skulle än en gång sannas. På öppna fältet, i ärlig tvekamp, man mot man, skulle krafterna mätas. Liksom ville den gamle Carolinen redan i dess gry qväfva hvarje tvekan hos motståndaren om ärligheten af sin utmaning, hade han till och med låtit borttaga kanonerna från vallarne och uppställa dem mellan trupperne ute på fältet.

Han satt till häst framför fronten, omgifven af sin stab, då Svenske närmade sig, och syntes uppmärksamt åse fiendens rörelser. Bakom honom rörde sig soldaterna åter och fram mellan gevärskopplen, eller lågo utsträckt på den slutande gräsmattan. Ytterst på flygeln kommo först de karelske dragonerne, derefter södermanländingar och dalkarlar, sedan tavastländingar, vesterbottingar och sawolaksare och slutligen ytterst på venstra flygeln återigen en afdelning af de karelske dragonerne.

»Jag medför generalens en chef order», sade Svenske, då han hunnit till Wrangels sida. »Herr generalen skall afvakta hans ankomst och icke inlåta sig i strid.... Här äro mina order».

»I sanning i god tid, som vår general en chef gifver sina befallningar», svarade Wrangel högdraget i det han bröt brefvet och med en hastig blick mätte den dammige budbäraren. »När man sänder fölgångare med expresse befallningar kunna de icke komma fram med någon synnerlig hastighet.»

»Mina herrar», fortfor han i det han vände sig till de kringstående officerarne, »den liffländske baronen ber mig handla som en pultron och förrädare. Skola vi visa honom att vi kunna handla utan hans förmynderskap?»

Ett jakande sorl lopp genom officersledet.

»Ni sjelf, unge vän», återtog han, vänd till Svenske, »bör en annan gång afhålla er från att uttyda de depecher ni vär i er ryttarväska. Sådant bevisar brist på education i i metier'n....»

»Men det gifves för djefvulen icke heller någon tid till tvekan», afbröt han sig hastigt, i det han vände sitt barska, kraftfulla anlete mot den fiendtliga sidan. »Ser herrarne hur han börjar krypa fram ur sina mullvadshål?»

Tvänne svenska dragonpatruller kommo i det samma fram ur skogsbrynet och satte af i fyrsprång mot det ställe, der generalen satt.

»Fienden har uppstått sig under musik och trumslag!» ropade kaptenerne Dunker och Depong, som anförde dem, nästan samtidigt, i det de höllo inne sina löddriga hästar. »Han är redan i full marsch mot staden!»

»Godt, mine herrar», svarade Wrangel lugnt och tillitsfullt. »Låt då se att en hvar af oss handlar efter sin eds- och embetspligt.... Baron Meijersdorff!» ropade han, då denne förtroligt helsade Svenske,

»baronen får taga fanan om hand der uppe på redutten. Hör noga på signalen! I händelse af désastre eller retirade får flaggan icke sänkas förr än jag befäller det.»

Då han yttrat dessa ord, gaf han sin häst sporrarne och red längs den svenska ställningen, i hvilken regimentena nu började ordna sig till striden.

Alla Svenskes ansträngningar hade således varit onyttiga. Det tycktes vara hans olyckliga öde, att allt hvad han företog skulle misslyckas. Han såg en stund efter generalen. Han hade icke ens anvisat honom en plats i den stundande striden.

Strax till höger på höjden voro artilleristerne sysselsatte med att ladda sina kanoner. Hos dem, tänkte Svenske, skulle han vara välkommen, eller åtminstone vinna en friare öfversigt öfver stridsfältet.

Den ena trumhvirfveln aflöste den andra. Med muskötten på axeln ordnade sig öfvolket på fyra led, längs höjdkammen. En annan afdelning fotfolk utmarscherade i led fladdrande fana ur fästningen. Det var Willebrands värfvade soldater, som skulle fylla luckan mellan sawolaksare och vestersttningar.

Annu några ögonblick fortfor rörelsen om de svenska leden. Här och der afssades ett skott, för att prova afståndet eller rensa fångpannan. Derefter inträdde jup tystnad. Artilleristerne stodo orörlige i sina kanoner, med den rykande luntan i hand. Allas blickar voro vända mot de rörliga linier, som då och då skymtade fram mellan träden i det motsatta skogsbrynet. Liddagssolen sken dem rakt i anletet. Vinen dref väldiga dammoln, som det fiendliga rytteriet uppfref från den torra marken, upp mot höjden. — Men det var så äfven i Holofczyn, mindes de äldste veteranerne, och vid Narva hade den häftiga snöyran icke hindrat dem från att drifva den åttahubbe fienden på flykten.

De fiendtliga linierna voro nu framryckta i skogsbrynet. Musköttoporna skimrade i solen, då de långa leden brötos i mindre kolonner. De skäggiga anletena uppe på höjden logo på sitt trumpna, tvärskrä sätt. »Kom bara hit», sade de, »skola vi snart göra slut på saken.» De äro officerare stälde sig framför fronten. Gören eder färdige!» ljöd kommandoorren från den ena afdelningen till den andra.

Snart är fienden inom skotthåll. Kapten Åberg, som för befälet vid kanonerna, är icke sen att öppna elden. Men afståndet är ännu för stort och kulorna göra föga verkan.

»Så går det alltid», säger han åt Svenske med en axelryckning, »när man icke sjelf får sköta sitt vapen. — Om den gamle, envise gubben låtit mig få behålla min plats, der borta på andra kullen, hade helt visst ingen fiende vågat sig fram på slätten.»

Ryssarne hafva emellertid uppfört några stycken på en höjd icke långt från de svenska. Blixtarne följa tätt på hvarandra från de små tallbuskarne som sticka upp ur krutröken. Den ena styckekulan efter den andra borrar sig in i sluttningen nedanför det svenska batteriet.

Under skydd af denna kanoneld framrycka de ryska fotfolkskolonnerna. Två grenadierregimenten rikta sitt anfall mot de svenska kanonerna på höjden. Under liflig musköttd rycka de fram öfver den smala dalsänkning, som skiljer dem från höjden. Utan att bryta sina led klättra de uppför sluttningen. De ha tagit den tunga muskötten från axeln, för att använda honom som stöd vid uppstigandet.

Men drufhagelskotten bortsopa den ena roten efter den andra af de gröna leden och de återstående tumla i vild oordning tillbaka.

Två nya regimenten framrycka nu till grenadierernas understöd. De gå rätt mot sawolaksarne och villebrandarne, som stå längre ut på flygeln. Men desse nöja sig icke med att lugnt afvakta deras anfall. Med muskött på axeln, liksom rättade till en mönstring, gå de honom till mötes på halfva vägen. Den gråskäggige mannen, som rider framför sawolaksarne, är majoren Fieandt. Det var han som vid Storkyro förde fram de sista hoparne mot fienden och vid Selånger by med en handfull bönder slog ryssarne på flykten. Vid Narva lärde han för första gången känna krutröken. Sedan dess har han gjort tjugu fälttåg. — Hans kamrat till höger, den gamle, buttre öfverste Willebrand, har endast en batalj mer bland sina många minnen.

Den första salvan går öfver sawolaksarnes hufvuden. De hånle åt den ringa verkan, som hans kulor göra. Nu äro de

sjelfve inom skotthåll. Ett kommandoord höres. Deras rotar sluta sig närmare till-samman. De främre leden falla på knä, de bakre göra sig färdiga att öppna elden. Då slungar fienden sin andra salva mot dem. Hon tager i fanspetsarne och fäller deras gamle chef till marken. De främre leden resa sig utan kommando. De vackla och råka i oordning. De bakre aflossa sina skott i luften.

Är det väl finnar, som så nesligt vända om till flykt? Aldrig förr hafva de svikit de svenska fanorna. Sjelfva fienden förvånas. En tredje salva som han riktar mot de oordnade hoparne gör förfärliga luckor i deras sammanhopade led. En plötslig skräck efterträder villrådigheten och vankelmodet. Utan att lyssna på officerarnes rop, skingra de sig öfver slätten och fly slutligen i vild oordning mot fästningen.

»Stån och tänken på den ed ni svurit kung och land!» skriker Wrangel mot dem med af ansträngning bes stämma. Med värjan i högsta hugg rider han in på de flyende hoparne. Men rädslan har redan gripit för mycket omkring sig. Willebrands värfvade soldater som utgöra den andra delen af kolonnen ha äfvenledes råkat i oordning. Den gamle generalen faller sjelf, med krossad arm, från hästen och föres in till staden. Likaså öfversten Willebrand. De karelske dragonerna, ytterst på flygeln, ryckas bort i hvirfveln af de flyende. Innan ryttarne ens hunnit draga sina långa huggvärjor, eller fängkrutet fått matta glansen på deras nyskurade pistoler låta de modlösheten falla tyglarne lösa på hästhalsen och skynda i ursinnigt firsprång genom det flyende fotfolket.

Svenskes hjerta hade klappat af stolthet, då han såg hur willebrandarne och sawolaksarne framryckte i väl rättade led mot fienden. Nu såg han dem fly, utan att ens hafva brukat sina vapen. Han hade velat rikta kanonerna mot de fega uslingarne. Fanns det då ingen, som kunde hejda dem? Han sprang från den ena kanonen till den andra för att uppmana artilleristerne att skjuta på de förföljande fienderna.

Ändtligen började Tavastländingarne att röra på sig. De skola inför svenskar-nes ögon aftvä den skamfläck, som sawolaksarne nyss satt på den, i så många strider helgade, fostbrödrafanan. Deras ryn-

kade ögonbryn och bistra miner säga äfven att när turen nu en gång kommit till dem, skola de visa att de kunna drifva fienden lika fort undan som han kommit fram.

»Värjan ut!» kommenderar deras öfverste. Det är den tappre Bildstein. Det var han som för trettio år sedan, midt i den fiendtliga hären, bortsnappade konung Augusts bref till tartarernes höfding. Samma ungdomliga oförvägenhet blixtrar ännu fram ur de ädla, kraftfulla anletsda-gen. Han uppmanar sina soldater att icke skjuta förr än de se fienden i hvitögat. De sluta icke sina rotar. Deras orubbliga köld förskräcker fienden. Redan åsynen af deras bistra, hotfulla anleten kommer hans mod att svigta. Inom några ögonblick hafva de tappre tavastländarne drifvit honom tillbaka in i skogen.

Men deras seger är tyvärr icke långvarig. Då de se sina kamrater på flygeln fortfarande fly i vild oordning mot fästningen, gripas de af en oförklarlig rädsla. Det synes som skulle deras lätt vunna seger innebära en dold fara. Rådville blicka de in i skogen, derifrån det ena mördande skottet efter det andra blixtrar fram mellan trädstammarne. Deras äldre chef ropar åt dem att ordna sig i divisioner. Men ett: »Höger om vänder eder!» ljuder då plötsligt öfver stridsbullret. Det är detta märkliga kommandoord, som ingen sedermera skall vidkännas, detta ord, som skall tvinga gråten i halsen på deras barnbarnsbarn, då de en gång finna denna olyckliga dag bland sina faders minnen.

I vild oordning störta de tillbaka mot ställningen. Deras officerare stupa då de vilja hindra de flyende. Af venstra flygeln finnes endast vesterbottningarne kvar. De hafva följt tavastländingarne på afstånd som hade de ej velat fråntröfva dem segerns ära. Nu få de i stället endast skydda deras flykt. De anfallas af fienden från alla sidor. Men drufhaglen uppifrån höjden komma dem till understöd och i god ordning nå de sin förra ställning.

På högra flygeln äro södermanlän-dingar och dalkarlar under tiden sysselsatte att med lyfta värjor förfölja sina slagne motståndare. De hafva redan nått dalgången och stå nu i vägen för kanonernas eld. Deras officerare uppmana dem att stanna och ordna leden på nytt. »Stå! Stå!» skriker södermanländingarnes chef, den äldre

öfverstelöjtnanten Wasaborg. »Är du rädd, gubbe!» svara soldaterna honom skratande. — Det var södermanländingarne som kämpade i lejonleken vid Bender. — Öfverste Gripenhjelms såras i spetsen för sina dalkarlar. Majoren Wrangel efterträder honom i befälet för att ordna anfallet, men han kullstöttes af de ursinnige soldaterna. Stridslusten är dem för öfvermåktig. Utan att lystra på sina officerars kommandorop rusa de upp för den af små tallbuskar öfvervuxna slutningen. Sjelfva tapperheten skulle varda ett fel på denna olyckliga dag.

Uppe på höjden mötas de af fiendens drufhagel. Bakom kanonerna har han samlat den sista återstoden af sina kärntrupper. Bajonett vid bajonett framblirtrar mellan träden.

En smattrande salva utgår från skogsbrynet. Luckorna vidgas i de anfallandes led. Deras mod är dock icke brutet. Ingenting synes kunna motstå deras sega, mvisa kraft. Med värjan i hand och muskötterna på ryggen kasta de sig på ytt mot fiendens fotfolk. Deras hvita trumpor och gula uppslag förlora sig bland råden. Fienden är drivven på flykten. Hans kanoner och amunikionskärnor äro i eras våld.

Men segerns gudinna ler med borträndt anlete åt svenskarnes tapperhet. Deras spridda hopar kunna icke hindra fienden från att åter samla sig. Inom kort måste de lemna kanonerna. De erbjuda dem ännu en gång, men det är enlast för ett ögonblick. Långsamt och motvilligt måste de till slut draga sig ned för slutningen.

Utan all hjälp, utsatte för fiendens eld från alla sidor släpa de sig mödosamt tillbaka öfver dalgången. Sjelfva återtagets är likväl någonting storartadt. Endast steg för steg marscherar den skäggige korpralen med den fladdrande, genomskjutna fanan i spetsen för den främsta hopen. Hans hatt har följt kulorna åt och det gråa oordnade håret fladdrar för vinden. Men hans svettiga, af krutrök svärade anlete har samma bistra, trotsiga uttryck som nyss, då han gick åt motsatt led. Bakom honom varda flockarna allt lesare, deras ansträngningar att hinna med ett mödosammare.

Men de karelske dragonerna framrycka

till deras hjälp. Blotta åsynen af fiendens rytteri jagar likväl dessa män på flykten och med lösa tyglar fly de bort öfver fältet.

Dalkarlar och södermanländingar utsätas nu äfven för eld från alla sidor. De utgöra knappast fjerdedelen af den styrka, med hvilken de nyss ryckt ut i striden. Deras återtag varder allt mera oordnad. Fanan sänkes slutligen till marken och i vild flykt skyndar den sista lilla hopen af dem upp mot höjden, der nu mera endast vesterbottningarne finnas kvar, äfven de uttrötade efter sitt sista anfall.

Dagens öde är afgjort. Fåfångt försöker den lilla flock af vesterbottningar, som ännu rör sig uppe vid kanonerna, att med sin musköteld uppehålla fiendens kolonner. Deras chef den tappre öfverstelöjtnanten Durietz har redan stupat. Fiendens öfvermakt är för stor. Nästan alle officerare äro döde eller sårade.

»Hur må våra plattfötter i denna menuetten?» ropade kapten Åberg med sin vanliga försmädliga min, då han under det korta uppehåll som nu inträdde i striden såg sin vän Krabbe andtruten klättra upp för slutningen.

»Tackar som frågar! Men har min fine bror fått inskriften klar på ölstopet, ty detta var satans fläng, och tunnor skock...»

Majoren hann icke fullborda meningen. En trepundig kula splittrade lavetten vid den kanon der han ämnade taga sin plats och med ett tungt rosslande rullade han tillbaka ned för höjden. De ryska grenadiererna, som strax derefter framstormade från alla sidor, kommo striden att upplösa sig i ett vildt handgemäng, ur hvilket slutligen endast några spridda hopar letade sig väg öfver fältet. Den ena af dem utgjordes af vesterbottningar. Under sin enda återstående officers, den tappre kaptenen Ehnbergs befäl, bröto de en blodig väg för sin sönderskjutna fana. Fulla af beundran gjorde fienderne, på sin anförarens befallning, honnör för den lilla skaran.

En annan flock, som slagit sig ut åt motsatt håll, hade ingen fana att skydda. Han utgjorde knapt ett tjugotal män. De lyckades nå fästningsgravnen och skyndade sig derefter att besätta de små husen innanför fästningsporten: Corps de gardet och tullhuset.

Ett uppehåll har inträdt i striden.

Han har varat i tre timmar och äfven seg-raren synes trött att kämpa. Man tycker sig höra chamaden blåsas utanför vindbryg-gan. Men dess toner upprepas icke från vallen. Den stora fanan sväfvat ännu öf-ver redutten Faber och de små, hvita flag-gor, som här och der uppsatts på vallarne, till tecken att fästningen vill dagtinga, försvinna med krutröken. Stridens bit-terhet har varit för stor, för att fienden skall utan motstånd få närma sig vallen. Skottvexlingen börjar ånyo. De ryska par-lamentärerna, som skyndat fram för att hejda blodsutgjutelsen, nedskjutas tvärt mot allt krigsbruk. Ännu mer förbittrade öf-ver detta svar på sitt tillbud till dagtin-gan storma ryssarne vallarne. Striden ut-breder sig om de närmaste boningshusen. Från tullhuset och corps de gardet mottages fienden af en häftig musköteld. Äfven från kyrkogårdsmuren, som en del tavast-ländingar håller besatt, och från fönstren i den bakom liggande kyrkan smattra mu-sköttsalvorna.

Men fienden utbreder sig småningom längs hela vallen. Petarder och beckkransar komma snart det höga magasinet att stå i lågor. Kyrkans tjocka murar dere-mot motstå ännu länge fiendens kulor, äf-venså det något längre tillbaka liggande kronobageriet.

Men fienden uppdrager nu kanoner på vallen. Drufhaglen sopa gatorna längs efter och smattra mot murarne. För-svararnes amunition är bortskjuten. Med svettiga, krutsprängda anleten, uppfäktade munderingar, utan hufvudbonader, irra de rådvile omkring bland de brinnande bygg-naderna. Hvarje hus är en fästning, som icke dagtingar förr än hon gått upp i lå-gor eller besättningen till sista man sprun-git öfver klingan. Äfven kvinnorna del-taga i striden. Genom den täta krutröken synas deras blå och röda kjortlar fladdra för vinden, då de högt uppe på taken till-föra sina män och bröder ny amunition, ty äfven borgerskapet deltagar med samma förbittring som soldaterna i försvaret af sin stad.

En petard spränger kyrkporten. Mel-lan de rykande spillrorna utrusar en flock män. Det är knapt ett tjugutal. Deras unge anförare pekar med värjan upp mot redutten Faber.

»Följ mig, bussar», ropar han under

det han rusar före dem uppför vallsutt-ningen.

»Stå!» kommanderar han, då de in-kommit i redutten. »Hälften till sjösidan, andra hälften åt staden!... Hvad är detta, Lars? Ingen är här och flaggan blå-ser?»

»Skola vi sänka henne, nådig herre? Han ligger ju der borta döds skjuten vid stången».

»Har Chamaden upprepats?»

»Nej!»

»Då är det icke vår sak, utan fiendens».

»Nådig herre, nådig herrns arm vär-ker?» ...

»Se der äro de igen — passa på Lars ... der borta i hörnet ... Hvem föll der-borta?» ...

»Endast femton kvar!»

»Tillräckligt många, gamle Lars, för att vi skola få ett hederligt sällskap af dessa grönrockar ... Stå de säkraste kar-larne vid grinden?»

»Ja, Hans nåd».

»Gif då hit gamle Flintas gevär. Han behöfver det icke mer ... ladda det...»

»Nådig herrn! Den sista kulan slukade den der grönrocken».

»Hvar äro pistolerna?... Du synes tveka. Nu storma de i stället fram uppför gatan. Var det kruthuset som sprang i luften? — Tryck er intill vallen, bussar».

»Der ligger krutkällaren, men dörren är stängd», sade Lars, tvekande, då elden upphörde för ett ögonblick.

»Nå bryt upp henne».

Dörren gaf vika för Lars' kraftiga stö-tar. Innanför låg en stor mängd krutkarl uppstaplade och soldaterna skyndade att förse sig med ny amunition.

Plötsligt syntes en djerf plan få makt med Svenskes tankar.

»Rulla ut faten till dörren!» ropade han åt några soldater, som voro' längst inne i källaren. »Slå af locken, — när-mare tillsammans!»

»Nu komma de djefarne öfver graf-ven», ropade i detsamma Lars uppföran.

»Tänd luntan och passa på när jag skjuter, bussar! Du tvekar karl», ropade han, då den soldat, som skulle utföra be-fallningen med rädd uppsyn rusade mot öppningen.

»Gif hit», skrek han mot honom, i det

han ryckte till sig den brinnande luntan och förde henne till krutfjerdningen.

Skottvexlingen hade upphört. Krutröken släpade sig i långa flikar öfver redutten. Soldaterna satte gevär för fot. Deras hotande blickar följde gillande deras unge anförarens åtgöranden. Han höjde upp luntan och lät blicken än en gång sväfva öfver det fängslande landskapet, som, öfvergjutet af rödaktiga solstrålar, utbredde sig nedanför honom. Der borta vid stranden susade furorna i skogsbrynet och vågorna squalpade sin enförmiga sång mot de grå strandklipporna.

Sorl af röster, blandadt med kommandorop, uppträngde från grafven. En och annan kula for hvinande öfver bröstvärnet. Han kastade en frågande blick på Lars. Denne svarade på samma sätt med en trummen nick. Ett uttryck af trotsigt allvar redde sig öfver hans bleka anletsdrag. Åkert och stadigt förde han luntan mot den öppna krutfjerdningen. Men innan hennes ida sköre fått vidröra krutmassan, rycktes hon ur hans hand.

»Ma foi, unge vän...» sade Meijers-riff i det han kastade luntan uteder gräsmattan, »jag tror, parbleu, att ni vill hafva gynnade rivals angenäma sällskap tillimmelriket?»

»Herr baron...» stammade Svenske förrad.

»Sacre nom de Dieu... inga extravaganser! — Att efter en hel dags fasta göra en sådan resa, parbleu, vore det icke mer än min dåliga mage kunde tåla vid... Men le våra hafva ju segrat... Ryssarne springa ut som riktiga ankor der nere i vassen.»

En liflig gevärseld hördes i det samma rån grafven.

»Han börjar uppklättra för vallen», skrek Lars, otåligt.

»Ni hör hvilka som segrat», svarade Svenske allvarligt.

»Sakta, min unge vän! Skall man dö för fäderneslandet skall det vara så att lågon ser det... Fi donc!... En adelsman låta spränga sig i stycken i ett dylikt råttihål.»

»Ingen är för god, men mången för ålig», sade Svenske, hvars otålighet öfverick till raseri till följd af baronens hånulla ton. Släppande den brinnande luntan som han upptagit, drog han värjan och rusade mot baronen.

»Inga extravaganser», hviskade baronen försmädligt i det han slog värjan åt sidan med handen. »Kusin Ulrikas sköna själ, på den der lilla stjernan, kusin vet, kommer aldrig att formera bekantskap med er tappra själ... om ni så här sans façon vill mörda hennes trolofvade.»

»Trolofvade...» mumlade Svenske i det han förvånad tog några steg till baka.

»Skynda er, nådig herre», skrek Lars i det samma. »De storma redan från alla sidor.»

»Upp bussar med fanan!» skrek Svenske, i det han, lemnande baronen, och med värjan i högsta hugg rusade mot några ryska soldater som höllo på att klättra öfver krönet.

Men det var för sent. Det fans ingen längre som kunde följa honom.

Ett regn af kulor slog smattrande mot pålverket bakom. Utan ett ljud sjönk han ned på den sönderskjutna fanan.

I staden rasade ännu striden. Våldiga flammor ringlade sig upp mot himlen från de brinnande husen. Det var icke längre en kamp, det var ett blodbad. — Men småningom öfverröstades de mördades jämmerrop af segrarnes vilda dryckessånger. Genom den bortdragande krutröken smögo sig solstrålarne än en gång upp mot den höga redutten. De bleka anletena der uppe logo så mildt mot dem, de blodiga vapnen blixtrade på ett så underbart sätt mot den mörka gräsmattan. Der nere vid stranden förgylde de det tätta, vajande löfverket och kommo de squalpande vågorna att glittrande fara ut öfver det vida vattenet. — Först långt borta i fjerran, der mörka allvarliga furor tecknade synranden, miste de sin glans. Endast ett sällsamt, blekgult skimmer tydde här på den dag som lyktats.

XVIII.

Det var en kall, solig höstafton 1742. Luften var hög och blå. Tornspiror och fönster blänkte som guld i den röda aftonbelysningen och vid Skeppsbron speglade de många skeppen och jakterna sina hvita, slakt hängande segel i den lugna vattenytan.

Inne i gränderna rådde deremot redan skymning. Det var till och med svårt att

på den skramlande källarskylt, som hängde ut från ett af husen vid Österlånggatan, skönja de, för hvarje Stockholmare välklingande orden: »Holländska Thun». I den mörka portgången stod en fetlagd, rödkindad skänkflicka i bindmössa och brandgul redgarnströja. En rödbrusig gardeskorpral, i hvit peruk och knäbyxor, hviskade henne någonting i örat. Att döma af hennes uppmärksamma min måste det ha gällt någon kärlekshandel. Han skyldrade på lek med korsgeväret, hvilken artighet hon lönade med sitt näpnaste leende, och aflägsnade sig nedåt gatan. Ljudet af hans steg dog bort i den allmänna tystnaden. Hon smög en hastig, orolig blick efter honom och försvann i den mörka portgången.

Det var en egen syrlig dunst, som mötte henne då hon inträdde i källarsalen. Uråldrig tobaksrök och ångor af utspildt öl, blandade med ett onämbart os af gammal kumminost och gräslök, hvilade likt ett moln öfver de innevarande. De smårutiga fönsterna voro sorgfälligt stängda med säkra bommar. Oljelampan framme på disken och de flämtande glöden i spiseln sökte också fäfängt att skingra det rådande dunklet. Kring ett stort bord midt på golfvet sutto några borgare med tennmuggar och vinglas framför sig och drefvo väldiga rökmoln ur sina korta pipor. En källargosse var som bäst sysselsatt att i en hög tvättbalja vid spiseln skölja glas och muggar, för att sedan få resa dem på kant utefter den breda spiselkransen.

Ställets Hebe såg förstulet på gästerna, under det att hon skyndade fram till disken, på hvilken stora karotter af hvitt porslin, fylde med plockfink och andra älsklingsrätter, voro uppradade, liksom till täflan med de blanka tennstoppen på hyllan bakom dem.

»En mugg till af detta ölet, vackra Fiken!» ropade en af gästerna, en grofväxt karl, med svartmuskigt anlete, då han blef henne varse.

»Ja det är då visst som amen i kyrkan», inföll hans granne, då hon öppnade luckan på golfvet, som förde ner till ölförrådet. »Så sannt jag heter Göran Smedman, som hade krambod vid Packartorget, måste man icke, draga på sig polska buffellädersstöflar om man skall gå ut när höstvätan börjar... och hafva två stadige, handfaste lyktgubbar, som kan dra' en upp

ur någon urgammal smutshög, om det skulle gälla på...»

»Och så kommer en sömnig hyrkusk», återtog den andre, i det han blåste upp sitt rödbrusiga ansigte och slog sin tjocka näfve i bordet »och då är man nära att ligga der i mörkret. Hederligt folk kan snart icke gå på gatorna, utan måste fara omkring såsom kungar och morianer».

»Gårdsegarne, bror Flåberg, borde ålågas att åt minstone en gång i veckan sopa gatan utanför sina hus, så att man kunde ta' sig någorlunda fram nattetid», inföll den tredje i sällskapet, den magre och spenslige hofperukmakaren Ludvig Reincke som hittills haft sina blickar för mycket riktade mot disken för att höra på deras tal.

»Nattetid? Nej, nu går det igen, sa' Frodbomskan om svagölet!» — skrattade slagtdaren hest. »Bror Smedman vågar sig, ta' mig ock böfvelen, icke ens på onykter mage att tala om att gå ut nattetid».

»Min's bror på Eriksberg, härom da'n? Hm! Icke långt borta för bror sjelf från träsket, tror jag».

»Det ordet pliktär du för med nio daler, mäster härfin», sade slagtdaren skrattande, i det han på nytt slog handen i bordet.

»Jag gör en konst i dina dalar! Hela skräet känner nog hurudan gnidare du är».

»Gnidare kan du vara sjelf och inte jag» sade slagtdaren i det han i vredesmod reste sig från bordet.

»Sakta, go' vänner», inföll Smedman medlande. Bror Flåberg är ingen gnidare, det skall vår Herre veta. När pipbruket gick omkull och jag måste cedera bonis för den dåliga kreditens skull, så lånade han mig, ska' du veta, icke mindre än hurdra blanka plåtar».

»Och testamenterade jag icke med varm hand härom dagen en lika stor summa till en messhake åt presten i Jakob?»

»Ja, med förord att gifwarens namn skulle stå i kyrkoboken och inrikestidningarna», invände perukmakaren försmäddligt.

»Nej vet nu skäms, din sakramentskade hårtång», skrek slagtdaren »för nu gnisslar du värre än trähästen på Hötorget, då någon rider på'n. Hin må vidare vara i brorslag med dig längre. Jungfru — betala!» skrek han, i det han med beslutsam min tog sitt spanska rör från spjället.

»För mig kan du gerna sitta i fem-tusen år der borta på bänken» sade perukmakaren i försmädlig ton, »och dricka öl så att det växer brunnskrasse om halsen på dig — utan att jag skall kännas vid dig, din ilakna kanälje».

»Sakta, sakta go' vänner» återtog äldermannen i medlande ton. »Slå dig ner igen, bror Flåberg. — Skola gamla vänner rika i lufven för det minsta ordkåbbel? — Nej — salig gumman hade nog rätt, då hon sa' att»...

»Betala — jungfru!» skrek slagtdaren ännu högre, i det han satte sin gröna karpus på hufvudet och slog på kullen med handen.

»Nej, hör nu bror Flåberg» fortsatte äldermannen bevakande i det han fattade honom i rockskörtet. — »Hvad är vill detta för komedia? — Förr i världen gaf man hvarandra ett godt glåpord eller torrskaltade hvarandra, så godt man förmådde, men se'n var allt bra igen. Hvert ska' et väl dra' hän om alla gamla vänner li' så snarstuckne som bror».

»Jag... menniska... förstår mig icke ngre på skämt. Förr tänkte icke heller i välaktad borgare att skämta med sina umla vänner — men nu är allt tillåtligt, rstås! Är det väl annat dagligdags än olitik och gräl. — Men det var då en atans slyna! — Jungfru — en mugg godt tarköl till...! Inte?... Se bara hur hon clotttrar figurer på brädlappen. Knäpp henne på näsan perukmakare med räknetaflan, så att hon skyndar sig litet fortare... Men hvad är det väl för en gynnare?» afbröt han sig sänkande rösten i det han meglade åt dörren. »Ser ut som han hade ndt samvete, den krabaten. Se hur han smyger sig som en fluga efter väggen».

Den som på detta sätt ådrog sig slagtdarens uppmärksamhet var en medelålders man, klädd i en hvit manchett-skjorta, rödstickad tröja och vida holländarebyxor. Rundskor och slozig sjömanshatt, ombunden med en tågända, fulländade klädseln.

Utan att låtsas om att han såg sig uppmärksammas, slog han sig ner vid ett minre bord mellan fönsterna.

»Hör hit, vackra Fiken! Ett qvarter 'henskt af godt slag», ropade han, i det han satte sig och slängde hatten på bordet.

»Sådan skräflande öfversittare», sade medman i det han makade sig närmare

slagtaren. — »Alla dagar nytt folk. — Förr såg man icke ett nytt ansigte på hela långa året — gamle Johan Pfeiffer, som stod der bakom disken, i sitt gröna förkläde och snusbruna rock, kände också hvar kund bättre än den onde känner Sikla-bröderna — ja det var andra tider förr i världen... men allt blir sämre och intet bättre... Botten opp go'vänner sa' jätten, drack ur sjön!»

»Det synes att han kommer från långresa», sade perukmakaren eftertänksamt. »Se bara hur hans tofviga hår hänger ner i synen på honom. — Kanske det är en finnskeppare?»

»Hör hit, landsman», ropade slagtdaren, hvars nyfikenhet stegrats till det yttersta. »Hvad nytt utifrån?»

»Guds fred go'herrar! — Känner I då inte den sorgliga nyheten att svenska hären är tagen till fånga på finska botten?»

»Bah! Det står ju i alla avisorna», inföll perukmakaren, afbrytande.

»Hvem böfveln tror du bror läser de dumma avisorna», sade slagtdaren med en föraktfull blick på den siste talaren. »Ser för resten icke i bok på hela långa året. Stopp och belägg för sän't. Hvad rör väl en hederlig borgare att höra att folket annanstädes är galet och slagtar sin nästa... Men slå sig mans ner här min herre. — Roligt dock att höra något utvärtas ifrån. — Fast vi förstås icke höra till storfolket kunna vi väl tömma ett godt glas rhenskt om det kniper».

»Borgerskapet i Stockholm må för böfveln i våld icke ställa sig till baka för några utländska orters» — sade den okände i det han bugade sig och tog plats bredvid slagtdaren.

»Å-ja — skam till sägandes var det icke heller så dåligt förr i världen», inföll nu äldermanuen i det han rätade på sig — »men hur var det min herre med nyheten?»...

»Sådan förbannad utbasad kannstöpare bror är» — afbröt slagtdaren. — »Har du då icke fått nog i dina da'r af nyheter. — Hela förmögenheten, hus och gård, gick ju åt på partier och annat sattyg. Ska' dina vänner, som hjälper dig fram på älderdomen, också dra's med i eländet? — Låt du mans hin håle bäst han gitter hållas med knektarne och herredagsmännen och

låt hederligt folk i fred få sköta sina sysslor».

»Rysen har tagit hela Finland» sade den okände allvarsamt.

»Hm!»

»Och snart lära vi väl få se hans galejor på strömmen».

»Så, ingenting annat... Vet då min herre att jag i dag köpt en stor slagtoxe för mindre än halfva värdet och nu ha yi tömt fem stop hvar. Hvad säger mans om den kommersen? Hå!... —

»Ha ni hört skrifvare Lars nya visa?» afbröt perukmakaren.

»Vismakar... uff»... pustade slagturen något förvånad af afbrottet. — »Nå så sjung ut då, få vi höra på skrifvarlåten». —

»Hör mans på då!»

»Gardesgossar all, hafva hjälpt på fall Svea land och hela riket.
Sparat lif och blod, visat ringa mod
spelat gäck för alla ryssar
och förtjent blå påkeyssar.
Vi ock ganska sannt, ha' oss här bekant
att Er' dater varit slätta.
Fast uti vår stad, I på vaktparad
efter vanligheten sprätta.
Nåsan högt i vädret, fastän rädd om lädret
I på Castenhof Er sätta.
Och af kronans pung,
som ej mer är tung
Edra tomma magar mätta.
Borgargossar blå,
som har lust att slå
om det en gång skinnet galler,
Låt oss allihop,
hvar en gardes-glop
ge' en örfil, så det smäller!
Ingen inqvartering
eller nå'n förtäring
skall man gifva slika mesar.
Vill det gälla mer
innan kort man ser
att vårt borgerskap sig reser».

»Nå den var då förbaskadt rolig, den skrifvarlåten» skrattade slagturen, »ja så går det, när hararne skola leka krig».

»Ni gör orätt, go'herrar, att tala illa om knektarne», sade den okände allvarsamt, när skrattet tystnat. »De kunde inte stort göra i allt eländet på svenska sidan. Om inte de höge herrarne, som hörde till tullsocieteten, hade befalt gardesbussarne

att lägga sig alldeles vid sjökanten, der de döde båtsmännen voro nermyllade, hade man inte kunnat veta, hvar hararne haft sin gång. Men nu ville de förstas hafva inkomsterna af tullen. — I skolen tro go'herrar att det var en förfärlig syn, der de finga ligga i jordkulorna hela förlidna hösten i ände.... Här och der låg en arm eller en fot uppe ur den tunna mullen... Längre fram mot julen, då det idkelige snöslasket började, vore väl bussarne något skyddade för kölden, men af den stora fuktigheten rutnade och möglade kläderna in på bara kroppen. — Nej, go'herrar, inte var det bussarnes fel att det vardt en så slätt utgång på den kampanjen!»

»Wrangel visade dock ett oförliknligt mod i Willmanstrandska affären», afbröt äldermannen ifrigt.

»Tala om folk och få på samma gång», afbröt slagturen snäsig. »Wrangel är en ärans man, en af de gamle kärngubbarne.... Nej det är den der mesen Buddenbrocken, som fört olyckan med sig. — Han hörde sjelf till satans anhang och förlodde vår hederlige Lewenhaupt att göra det ondt var. Wrangel lemnade han ju vackert i sticket vid Willmanstrand.... Han hade tretusen, ska' ni veta, och Wrangel fyra tusen. Hade nu Wrangel haft hans tretusen också, hade han haft sjutusen och då hade fienden varit kaputt. Det är så klart som korfspe'. Prata då om att icke Buddenbrocken är en förrädare... Hå?...»

»Stupestocken blir väl också hans lön», sade den spenslige perukmakaren tvärsäkert. »Men hvad säger ni, go'herrar? Den tappre Wrangels skål. Han var en af den gamla goda tiden!»

»Allt blir sämre och intet bättre» sade Smedman, i det han med eftertänksam min satte ölstopet ifrån sig. — »Hvem frågade väl i salig kungens tid efter hvems felet var?... Frös och svalt gjorde man. Men det fanns hjerta i kroppen på folket. Fienden stod öfver oss både på sjökanten och vid norska gränsen. Här hemma dog de för pesten såsom flugor — men aldrig talade man så mycket som ett ondt ord om hvems felet var. — Kom fältskären någon gång med sin påse och man fick baggesöta och libstickerot — någon gång boskaps-teriak och ättika om det var mycket illa... ja då fick man vara nöjd och med en tro

innerlig bön till vår Herre söka den rätta hjälpen mot pestilentialian...»

»Hm... andra tider andra seder» invände slagtdaren. »Då kunde också en hederlig krämare, som kära bror, ha sin bod i behåll till döddar. — Nu är det en annan sak och denne mannen har nog rätt att felet ligger hos de höge. Jag har hört på fler än ett håll att Buddenbrocken hade kalifej med papister, jesuiter och aristokrater».

»Ett sannt ord af min herre», sade den okände inställsamt. »Adeln är rätta orsaken till kriget. Genom gårdar tänker den utsuga borgerskapet och genom täta rekryteringar aflägsna böndernes söner, för att sedermera få lättare bugt med de ofrälse».

»Och därför ska' för böfveln i våld», ropade slagtdaren, i det han slog sin breda näfve i bordet, »borgerskapet och bönderna slå sig tillhopa för att utrota all adel».

»Först generalerne» inföll den okände.

»Sverige borde styras af en kung och icke af så många herrar», sade hofperukmakaren. »Se'n må adeln stå sitt kast».

»Om det funnits förrädare vid hären» sade äldermannen, undfallande för denna störtlöshet af ord, »tror jag nog att det är deras fel; ty modet och tapperheten hafva vi nog ännu kvar...»

»... och skönheten också», skrek den oförbätterlige perukmakaren, i det han svängde sig på stolen. »Eller hur, vackra Fiken?» ropade han till skänkjungfrun, som trippade öfver golfvet. »En kyss, vackra nymf, som salig greffen sa' till Britta på förgyllda rättan, och mitt hjerta tillhör dig för evigt»!

»Fy skäms, mästare Sprätthök», svarade den tilltalade, tillgjordt förlägen, »Hvad skulle bleka Lina säga om hon såge honom nu?»

»Trå ta mig med glödgade hårtänger, om jag på åtta hela dar tänkt på bleka Lina. — Nej, du är det Fiken, som är min hjertlös, och nu skall du icke slippa så lätt ifrån mig som sist då beslagsskarlarna stodo vid disken».

I det han yttrade dessa ord, lutade han sig framåt för att fänga henne. Men peruken hade en alltför stor framvigt. Vid hans ansträngning att hålla sig uppe för länstolen öfver ände och han sjelf framstupa på golfvet.

Då han slutligen lyckats resa sig upp och under de andres skämt åter intagit sin plats vid bordet, var föremålet för hans häftiga lidelse borta.

»Dina nya byxor gjorde böfveln så liten verkan», skrattade slagtdaren. »Hon har ock nog många adelsglöpar att hålla sig till, för att vilja kyssa en tarflig borgare».

»Det ska' hon få ett långöra för, sa' Plomgren, mutade roddarkåringen» mumlade perukmakaren, som efter att ytterligare ha nedrifvit några ölmuggar ändtligen lyckats återvinna jernvigtigen.

Genom en låg dörr vid sidan om disken hade vackra Fiken försvunnit. Sedan hon tagit några steg i en mörk korridor och öppnat ännu en dörr, fann hon sig i ett litet, hvälfdt rum med fönster åt gården. Hon lyssnade en stund uppmärksamt vid dörren. Derefter slog hon upp eld och tände ett par smala talgljus, som stodo på spiselkransen, samt framtog slutligen ur ett hörnskåp några blankskurade tennmått, hvilka hon jemte en stor vinkanna satte på bordet.

Dessa förberedelser voro icke slutade, då en sakta knackning hördes på fönstret. Hon satte de återstående tennmåtten hastigt på bordet och öppnade dörren. Två män, i neddragna hattar och vida kappor, väntade derute. —

»Alltid lika vacker, ma foi», sade den ene af dem i det han inträdde: »En sådan air du har, vackra Fiken! Men hvarför fingo vi vänta så länge utanför? Det är ju parbleu ett riktigt satans väder. Kallt som i Februari».

»Jag känner mig alldeles som i fjor då vi slutade den der korfkampanjen», sade den andre, en äldre man med sträfva, inbundna anletsdrag och gråblå, genomträngande ögon. »I tjuguen dagar hade vi aldrig kläderna af kroppen — men här inne är riktigt varmt och hemtrefligt... Just det som kräves för att kunna arbeta med zèle och drift».

»Tror då Hans nåd att man kan se genom väggar och tak?» frågade Fiken, som icke kunde riktigt fördraga hans kamrats tillrättavisning, med en misslynt snörpning på munnen. — »Kunde man väl i hastigheten veta hvad det var för några odjur, som klappade på vår port?»

»Hvarför inte det, mitt vackra barn?...»

Psyche såg ju icke Amor och hon älskade honom, fast hon trodde att han var ett odjur».

»I komedian... men inte går det så till i verkligheten... och så var den sköna fröken sjuk också, åt minstone gjorde hon sig till som hon varit det...»

»Godt, mitt barn», afbröt den äldre, som under tiden tagit plats vid bordet, »lemna det der... Säg mig i stället, om vi kunna vara säkra på att få vara fullkomligt ostörde».

»Var det likt till att någon skulle störa Er's högvälboreheter».

»Hvilka väsnas då derute i källarsalen?»

»Ingen som Herr Öfversten bör vara orolig för» sade hon med en slug blinkning, i det hon såg honom djerft i ansigtet. — »Några hederliga borgare, som snart aflägsna sig — och så Herr Bisot, han som talade vid hans nåd baronen i går...».

»Allt är superb, min engel, men säg mig en attendant, har du hört, hvad de djuren tala om?»

»Om krig och generaler, som de vilja ta lifvet af, och några andra fasliga grymheter».

»Hvad som kommer att talas härinne är icke för andra öron än våra... icke för dina vackra rosenöron en gång. — Du förstår mig?»

»Gud nåde mig om någon skulle ta' sig för att lyssna på min husbondes gäster... Är det något annat, som deras högvälboreheter befalla, så sitter jag strax vid dörren», afbröt hon sig då ingen svarade på denna försäkran, hvarefter hon försvann med en prydlig nigning genom dörren.

»Ett godt hufvud på den der flickan» sade den äldre fundersamt, i det han sköt länstolen närmare bordet. »Hon skulle måhända kunna vara oss nyttig, efter en passande éducation. — Den der grobianen Stenflycht har haft stor nytta af sina vackra kompanier vid den sista voteringen. — Men derom blir tid en annan gång... Hur var det, mon frère, gubben vill på inga vilkor lemna ifrån sig dokumentet?»

»Parbleu, om jag det riktigt vet. Han har förtroende för mig och talar vidt och bredt om allting som rör hans delibération, men när fråga blir om att få konceptet till

Wrangelska instruktionen, då pesterar han och väsnas, som om det gälde lifvet».

»Har nog icke så orätt deri», svarade den andre med ett cyniskt leende. »Men hvartill tror han sig väl kunna använda det?»

»Ma foi, hvartill?.. Hela processens utgång, tror han, hvilar på deras egande. I går ville gamle Hamilton kräva dem med våld, men då vardt han så desperat att dottern fick convulsions hysteriques och alla menniskor — till och med gamle fältmarskalken — sprungit och letade efter uthälskande vatten, eau de luce och kamfer-tinctur».

»Han måste tvingas. Bäst likväl om detta icke vore nödigt och bäst af allt var det att den gamle mesen Hamilton icke fick det. Han skulle naturligtvis genast lemnat det tillbaka eller må hända rent af tagit hans parti».

»Bien possible!.. men jag tror icke att det skall lyckas. Han skall förr låta döda sig än han lemnar det ifrån sig».

»Något lämpligare måste då uttänkas. Den, som finner medlet, gör partiet och landet en sådan tjänst — att icke en gång feghet mot fäderneslandets fiender torde skada honom, om den kunde bevisas. Jag kunde nästan vilja tillägga att en recompense af minst tio tunnor vore det minsta han kunde vänta».

»Det är, vert et bleu, det samma, som att taga ner ajustjernorna —».

»Kan man då icke gå kjortelvägen?... Hur är det med modern? Mon frère hade ju, om jag min's rätt, sina små partier med den damen. — Koketta, högmåda qvinnor äro förträffliga moyens, om man förstår använda dem».

»Jag spelade ut sista trumfen första gången som dokumentet var på tal».

Hans samspråkare grå ögon blistrade till vid detta svar. Han reste sig häftigt från bordet.

»Det var då böfveln till karl» utbrast han. »Mon frère kan ju taga lyckan i handen och vill icke fånga henne?... Än dottern då för tusan? Henne hade jag ju nä när glömt?...»

»Vi måste på allt sätt påskynda rättgången» fortsatte han, medan han oroligt började att gå fram och åter på golfvet. »Mössorna göra sig redo till en större räfst, längre fram på våren... De ha re-

än haft flere sammankomster på Thureholm. Düring, Fuchs, Spens, Åkerhjelm, Wrangel och alla små gossarne springa dagen i anda, för att värfva röster. — Vi redde på allt sätt skynda oss. Saken bör vara klar, då de öppna kampanjen så att vi icke förlora initiativet».

»Certainement, men på hvad sätt?»

»Dokumentet, dokumentet ensamt gifver stöd för det formella i utslaget. Sedan får den stora hopen bidraga sjelf till sin upphetsning och skrika så mycket hömm lyster på generalernes blod... Hur var det?» afbröt han sig plötsligt i det han stannade framför baronen. »Baronen känner ju flickan närmare?»

»Under flere år har jag frequenterat den familjen!»

»Ärnar mon frère kan hända gifta sig med la belle?»

»Ah — parbleu...! Har, ma foi, verkligen funderat en smula på saken. Modren vänta stor förmögenhet från Holland och jag har i det hela intet mot partiet. En gamle tvårviggen är dock mot gifteriet förr än hans deliberation skett».

»Den saken åtager jag mig, om pappren komma i min hand. Detta hoppas jag dock ej minskar mon frères ifver. En liten qvist kan ju borthuggas utan att den afskär hela stammen».

»Ah parbleu, förmögenheten kommer ju från Holland —».

»När den stolta fästningen slår chameaux, hoppas jag då att mon frère icke förummar att invitera mig till festtåget!» sade den äldre efter en stunds tystnad, i ett han med en liknöjd min åter satte sig vid bordet.

»Fort bien» svarade Meijersdorff med ett sjelfbelåtet leende. »Det skulle ock vara res curieux om icke chamaden snart skulle låta höra af sig... Konsten ligger i appocherna, mon frère, och här bör olyckan göra jordmånen lättare».

»Blott råfven är utrökad, står ju boet rubbadt. Men hur var det med Bisot?»

»Han håller som bäst på att utföra sin instruktion. Det hör's nog på tapaget strute att han blifvit väl mottagen. — Han van att göra en declaration en forme».

»Icke fullt att lita på nu för tiden», sade den äldre med en åtbörd af försigtighet. »Min gunstig herre har dock dem som lja sig. — Ts! — hvad var det? Jaså.

Gamle Björnberg tassar redan derute. Ännu en gång», afbröt han sig hviskande, »glöm ej aftalet — jag står mellan två partier.... Tiden hastar, skynda derför genast till mig, om det lyckas... tag en carosse de remise, går det fortare.... Ah! Se vår vän Björnberg» afbröt han sig derpå, i det han vände sig mot den inträdande.

Den inträdande var en storväxt man, med grofva, intetsägende anletsdrag. Hans dräkt utgjordes af en brun rock med utslitna guldbroderier, knäbyxor af samma färg och en svart yfvig allongeperuk.

»Hvar äro de andre af fritropen?»

»I hack och hæl» svarade flere röster utanför dörren. Vi trodde att öfverste Lagercrantz skulle vara hindrad i afton...»

En stund derefter voro de förmäste kämparne i Lagercrantzka fritropen samlade kring bordet. Der sutto bland andre bröderne Silfverschöld, Stjerneld, öfverste Ollonberg, Marks von Würtemberg, Wurt, Ruuth m. fl.

»Stora nyheter i Gazette d'Altona» sade Lagercrantz, sedan man slutat att tala om likgiltiga ämnen. — »Cumberland är i fallande».

»England visar för stor likgiltighet», sade Ollonberg. »Det har endast anslagit 75,000 pund i ett för allt till röstvärfning och till förverkligandet af de hessiska planerna».

»Mig synes Hessen vara vida farligare» inföll Schulenberg, som af hämnd för den uteblifna pensionen arbetade mot den hessiske tronföljaren».

»Må England hitsända hela sin skattkammare», återtog Lagercrantz, utan att fästa sig vid afbrottet, »betyder detta föga. — Då Birkenfeld icke längre kan drifvas fram, återstår endast Eutin och Ryssland och den förres utväljande torde förr eller senare varda ett conditio sine qua non, för Finlands återlemnande».

»Må Hessen gerna komma», inföll Björnberg häftigt. »Låt mans äfven England skicka hit öfver sina 40,000 man advokater. Vi skola nog veta plaidera la question qvo modo så att hessaren skall finna det både varmare och lugnare, der han är».

»Enligt min mening», sade Lagercrantz afbrytande »böra vi ej räddas för någon annan än dansken. Men Grüner är farlig. Han har ett slipadt hufvud och har skaffat sig god reda på våra förehavanden».

»När man, som han, går kjortelvägen kommer man naturligtvis alltid längst», sade Björnberg föraktligt. »Det har jag alltid sagt. — En dam kan verka både med tårar och vackra ord.. jag känner till det der af gammalt».

»Det mins äfven jag, ma foi», inföll Meijersdorff skrattande, »vackra Cecilia på Lorensberg —?»

»Mes amis» inföll Lagercrantz allvarligt, »intet skämt... Stenflycht har endast tolf fritafflar och 4,000 plåtar till fruntimmerspensioner och...»

»Grüner har par dieu endast råd att hålla fem», svarade Meijersdorff. »Sju räcka likväl till för hela adeln».

»Meijersdorff har må hända rätt», återtog Lagercrantz. »Men en annan nyhet, mes amis? Lanmäry har vunnit kungen själf för partiet genom förespeglingar om souveräniteten och arfsrätt åt hans grefvinna».

»Måttlig vinst», inföll Marks von Württemberg torrt. — »Grüner har ju i stället hela bondhopen på sin sida».

»Stenflycht har äfven sörjt därför. Sexton till aderton kuverter serveras dagligen för medlemmar af det hedervärda borgarståndet».

»Par ma foi — fort bien!» ropade några af de yngre. En skål för fritropens chef!»

»Prat», inföll Marks von Württemberg. »Än bönderne då? Skrika de icke dag ut och dag in på generalernes afrättning och danska kronprinsens utväljande. De hafva nog med biskopar förut, säga de, och vilja icke höra talas om Eutin. Till och med soldatesken är färdig å se mutiner... Nyligen slogo störmländingarne ihjel en löjtnant, som ville föra dem från trossboden».

»Må det jäsa», sade Lagercrantz skrattande. »Om vi valde tronföljare endast för att köpa fred för några lumpna bönders skrik och hotelser, vore vi väl de uslaste trällar på jorden och hade förspilt Göta och Svea mäns forna ära och anseende. — Vi kunde ju för tusan lika väl sätta vårt rike på auktion!.. Ett val som uppoftfrar vår frihet må man gerna uppskjuta, ja ända till domedagsotta. Lyckligtvis är dock ingen fara» återtog han i lugnare ton. — »Birkenfeld är det omöjligt att drifva igenom — men med Eutin går det».

»Generalernes sak måste likväl först vara afgjord» invände Silfverschöld — »för än några kraftigare mått och steg kunna tagas. Buddenbrock är dock en svår att knäcka. Hans dokument kan icke jävas och så länge man bara går fort med suppositioner och antaganden, kommer man icke långt. Icke kan väl öfvergeneralen för öfrigt ställas till ansvar, för att vist folk flydde som fuyarder och flyktingar...»

»Det gläder mig att höra att mina vänner och isynnerhet min ärade svåger är af min tanke» inföll Lagercrantz med en lätt ironisk ton, »Man kan lätt låta eget hat förlöda sig till orättvisa. — Med det omtalade dokumentet har det emellertid ingen fara. Bara min svåger i öfrigt smider medan jernet är varmt, skall jag nog laga så att det inom kort är utan allt värde. Det är emellertid viktigt att mon frère skyndar sig, annars kan allt lätt ändra sig till faveur... Hm.... Hans egen och grefve Liewens malice hvilade aldrig för att få mig störtdad, då de hade makten». —

»Ja, hvad betydde väl Lewenhaupts falskhet» inföll Björnberg, »om icke att han var kujonerad af de der Buddenbrockarnes kraftigare viljor».

»Alla liffländare», sade Marks von Württemberg torrt »äro en och samma onda race. De hålla ihop som ler och långhalm».

»Han sade till mig midt i ansigtet» återtog Lagercrantz, »då jag innan Willmanstrandska aktionen ville att hären skulle rycka fram mot Wiborg, att jag och mina vänner förde en slingrande politik, stödd på hemliga underhandlingar och sväfvande allianser, och endast afsågo att skaffa oss sjelfve så stora fördelar som möjligt.. att vi icke hade något allvar med kriget, utan endast ville göra svaga demonstrationer etc. etc.»

»När alltså oförmodligen ett rinnande vatten upphäufver sig och finnes skadligt» läste Silfverschöld på ett papper »söker alltid den förståndige hushållaren att upptäcka dess springkälla, för att dämpa och utöda ådran. Nu är questionen om rätta grundorsaken till den första motgången, som skedde då ryssarne gingo öfver gränsen vid Willmanstrand, samt de soutiens och de planer för sjelfva kriget som då uppgjordes af Buddenbrock...»

»Som mes amis höra har svåger redan

brocks skuld att tiderna voro så dyra och att hafretunnan kostade en daler mer än under förlidna året». Men välkommen till mig, när bror vill», slutade han sitt tal — »för jag bryr mig icke för ett halft runstykke om hvad den mesen Smedman pratade om dina partier vid riksdagen. Han lefver nu på nådebrödet förstås, gamle kraken, och är därför litet ilsken på hyggligt folk. — Nej, kom mans bara hem, ska' bror få det bästa rummet. Se så kom nu! — Godt öl ur ordentliga stopmått... inte sådana der fingerbollar, som dessa halfstoppen.... Nå så välkommen då till härnäst». —

Med dessa ord skildes de båda vännerna åt. Strax derpå lyckades den värde äldermannen att fatta ett säkert tag i sin portkläpp.

XIX.

Det var en vacker, solig vinterafton. De gröna slessings gardinerna för fönsterna till biskopens lilla, tarfiga rum, två trappor upp vid Storkyrkobrinken, voro halfslutna. Genom öppningarna kommo solgranden dansande, i täta ljusknippor, genom rummet. En hög länstol upptogs af prosten Sinius. Midt emot honom vid skrifbordet satt biskopen.

Denna gång gälde prostens öfvertalningsförsök helt visst någon vigtig fråga. Den varsamhet och grundlighet, hvarmed han inledde henne, gränsade nästan till det löjlige.

»Det är ingalunda min tanke att lasta kunskapen om andra folks seder och bruk», svarade Juslenius på en af hans frågor. »Hæc sunt facienda, neque illa omitenda, säga romarne. Men kunskapen om vårt eget bör gå i främsta rummet.»

»Nihilò nihil fit» — svarade prosten med en misstrogen skakning på hufvudet. »Om man icke känner något annat än sig sjelf, torde det vara svårt att utveckla sig. Vår ungdom har större svårighet att af en lysande, öfverlägsen tanke bringa fram något verkligt, än våra grannar att af ett solgrand skapa hundra volymer.»

»Vår ungdoms stora lust efter utländska resor qväfver de gagnetliga företagen.»

»Min ärade bror har rätt härutinnan. — Men om de utländska resorna äro så

skadliga, hvar skall då våra unge män få afhöra sådane lärde som en Bass och Becker i Halle, kemister sådane som en Stabell, filosofer som Wolf i Marburg, Quesnay i Paris, Trochin i Amsterdam, Albinus, Gravesand, Boerhave, Haller och van Swieten i Leiden, och....»

»Jag har icke sagt», inföll biskopen med hetta, »att icke den svenska vetenskapen bör söka lärde mäns råd i alla land — min käre bror har i sanning ganska litet af de gamles konst att höra på hvad som säges innan han svarar. — Jag har endast sagt att vår ungdoms lust efter utländska resor qväfver många gagnetliga företag och jag påstår nu att samma uppfattning hvarken är orätt, falsk eller vilseledande.»

»Skulle det då icke vara af lika stor nytta för vår ungdom att på närmare håll få deltaga i striden mellan Lockes och Leibnitz's tillhängare än att strida för Gyllenborg eller Åkerhjelm?»

»Hm!... Tvärtom.»

»Enligt min ringa tro är det Causas impulsivus eller moventes seu inductivus, det är de drifvande orsakerna till resan, som man i första hand bör fästa sig vid. Dessa utgöra nämligen antecedens eller det som går förut. Först derefter eller genom de rön, som man vet att den resande inhemtat, hvilka vi ju här kunna kalla media concludendi, jura & rationes eller slutmedel, kan man i rätt ordning komma till consequentiam ex præmisso, det är påföljden. Ett motsatt förfaringssätt», — fortsatte han, då biskopen endast svarade med ett sakta mummel — »är både skeft och vilseledande. Man kommer ofta till consequentiam ex præmisso, der omöjligheten tages för verkligheten.... För att endast hålla oss till de sista dagarne, hur har man icke behandlat Buddenbrock under juldagarne? Ingen har dock lyckats bevisa sanningen af premisserna, hvilka här voro sjelfva libellens tillmälen.»

»Så», sade biskopen i det hans rynkade ögonbrynen. »Det var alltså dit min kära broder syftade med sin svartbäckslatin. — Men Lewenhaupt och Buddenbrock äro för rädare. De skola som sådane behandla hoc est på intet annat sätt än såsom för rädare.»

»Lewenhaupt må min vördade bror kalla så, men icke Buddenbrock. Har icke

an, efter hvad alla underrättelser gifva vid anden, varit den ende utom den gamle losquet som röstat för att hålla stånd...»

»Han ville vältra skulden från sig på andre, men då var det för sent. — Planen för krigsföretaget var, om min käre bror vill, god och för omständigheterna gynande. Men allt samman vardt ju vid verkställandet förderfvadt genom en förening af både oskicklighet och trolöshet. Det finnes fakta, som tala... De hemliga underhandlingarna på Kulvila skogen, då hans ror var kommandant på Wiborg?...»

»Men min vördade broder har då ej inkt på...»

»Hvad har jag icke tänkt på?... Då öfverhuvuds myndighet och respekt var ut, var det ingen annan råd för rädlös an, förstås, än att gifva sig i krigskonselns hand, att göra hvad de andre ville. Då gaf han sig åt denne Buddenbrock, som förde alla de andre mesarne efter sin vilja. Ingen var därför större hjälte än denne Buddenbrock; ty när alle de andra ropade retigera, ropade han attackera. Han visste att han allena icke skulle göra rådet om retet.»

»Sjelfva grundorsaken till olyckan ligger dock väl inte hos Buddenbrock utan hos dem som framkallat kriget. Dessa, hans gamle vänner, ha nu lemnat honom i sticket endast för att kunna rädda sig sjelfve.» —

Prosten gjorde här ett uppehåll. Det var tydligt att han öfverlade inom sig om rätta tidpunkten var inne att öfvergå till sjelfva grundorsaken för hans egen långa underandling.

»Om man skulle», återtog han slutligen, med ett slugt ögonkast på biskopen, vinna generalernes parti?»

»Hm!»

»Det är litet, men...»

»På hvad sätt?»

»De kunde ju fly... Tänk på förderma... Vi vunno högsta röstetalet och kunde öppna räfsten med hattcheferne...»

»Hvilka?»

»Jag vill endast förutskicka den anmärkningen att jag visst icke delar deras uppfattning som bjuda oss handen i denna sak. En respektabel penningssumma ligger till henne... det är sant...»

»Men hvilka skola vi då vinna, i Guds namn?»

»Jag svarade dock uttryckligt nej till propositionen... har sedan funderat något på saken och tänkte nu i förbigående höra min vördade brors omdöme. Både domkyrka och universitet i Åbo kunde ju bringas upp igen för en sådan summa.»

Biskopen tog ett steg tillbaka.

»För förräddarepengar? — Man skulle släppa dylika olycksfoglar, som med skryt och högmod skriat upp hela landet i krig?... De skulle skrämma vilddjuren i skogen, sade de, och de lupor i stället som harar och voro glade att finna skydd hos fienden! Man skulle lemna dem onäpste?»

»Min vördade broder förefrår sig... Detta hade jag icke menat... Men vi ha mist Finland. Hvad ha vi väl då för gagn af att taga de båda generalernes lif?»

»Hvad som sker står i Guds hand», sade biskopen allvarligt, i det han fäste en genomträngande blick på sin granne, »men det är vår pligt att laga så att vårt land icke blifver ett nytt Polen. Sådane uslingar, som icke hafva något visst fädernesland utan ständigt och jemt föra på tungan att alla folk äro lika goda, må de göras för evigt biltoge, må de nödgas irra jorden rundt som Jerusalems vandrande skomakare, må de städse sakna hem och fristad. — Men förräddare, de böra och skola straffas med bilan. I annat fall kommer svenska folket att varda en samling af kråldjur och harar... Det är framför allt kyrkans pligt», fortsatte han, i det han rätade ut sin ståtliga skepnad, »att hålla heder och rättrådighet under armarna, ty på deras helgd hvilar vår andliga och moraliska framtid. — Får deremot allt glida ned för samma lutande plan, hvar på vi nu kommit och som hvilar på en blödsint menniskokärlek, utan kraft och nerv, då skall det förvisso ej dröja länge innan vi stå vid afgrundens rand.»

»Icke var väl folket bättre i vår ungdom», invände prostens undvikande.

»Visserligen; förr i tiden fanns kraft hos folket. Tusende olyckor möttes då med mera mod än som nu finnes för en enda... Hvad är väl orsaken härtill, om icke all denna förstörelselusta och håg för fäflighet! — Se blott hit ner i gränden! Alle desse nyhetskrämare och prånglande köpmän, funnos väl de i vår ungdom?»

»Sågo våra fiskaler och uppsyningsmän

bättre efter, vordo helt visst våra gator rensade.»

»Se dit ner», upprepade biskopen, i det han drog ifrån slessingsgardinerna. »Se på denna flock af liderlige sällar, som dagarne i ända säljer böndagstexter, nattmössor, almanackor, svafvelstickor och lackstänger i stället för att hållas till ärligt arbete vid våra manufakturverk.»

»Kan väl så vara, min vördade bror, men det torde likväl vara klokast att icke döma den närvarande tiden allt för hårdt. Om min vördade bror i sin ungdom hade tillfälle att visa sina pas de rigaudon eller utföra en vacker engelsk eller fransk kontradans på Lorenzberg eller vid träsket, vår tids ungdom har väl inte det sämre, när han dansar polska och branickula på »Förgyllda rättan» eller »De tre solar?» — Om förr i världen vår öfverhet och hoffolket fick glädja sig åt Molières, Renards och Destouches komedier var det bättre än att hela allmänheten som nu får läsa sådana komedier, som Jeppe på berget, den pratsjuke barberaren, den pantsatte bonddrängen etc. — Och om man förr», fortsatte prostens leende, »i vissa sällskap tog sig en tour piket eller ett parti l'hombre eller réversi, icke är vår ungdom sämre lottad med sitt femkort, polskt pass, och lurlanter.»

Biskopen skrattade högt åt prostens vidlyftiga jämförelse mellan gamla och nya tiden. Den senare hade skickligare sopat igen spåren efter sitt återtåg än han lyckats dölja sitt anfall. Efter att ytterligare hafva talat några ord i likgiltiga ämnen aflägsnade han sig. Generalernes sak var enligt hans åsigt förlorad. En stund derefter styrde han sina steg öfver Norrmalmstorg mot mynningen af Regeringsgatan.

Något längre upp på denna gata möttes samtidigt en kavaljer och en dam. Kavaljeren helsade med utsökt behag. Den eleganta dräkten, den väl friserade peruken, den vårdslöst förnäma hållningen förrådde redan på afstånd mannen.

»Ah — quel bonheur, kusin Liewen», läspade han. »Ett så agreabelt rendez-vous på en så ful afton!»

»Ärnar sig äfven kusin Laforme till baronens i afton?»

»Certainement! — Man kan ju icke helt och hållet draga sig undan.»

»Hvilken olycka har icke träffat de

stackars menniskorna... Man får ju nästan migraine af att höra deras klagovisor. Ma soeur tror dock fortfarande att hennes man, generalen, skall malgré tout draga sig ur spelet. Quelle chimère?»

»Bien possible, ma foi. Mig synes det dock som en ren impossibilitet. De sakna ju hvarje medel?»

»Madelaine har än en gång skrivit till Holland. De femton tusen dukaterna äro redan slut. De ha' mist både pensionen och partipengarne.»

»Än baronens förlofning?»

»Flickan har vägrat resolutement... Och fått fadrens löfte att icke tvingas.»

»Det gör mig i sanning ondt om den gamle mannen», återtog Laforme tankfullt. »När man hela dagen insuper kammarlufsen, är man ju alldeles oduglig att uträtta något med geni. Hela matsmältningen blir derangerad. — Men hvad sade jag väl åt den aimabla friherrinnan innan jag reste till Paris för ett och ett halft år sedan? — Madame, sade jag, gör för mycket tapage för sådana bagateller som det publika. Det är vraiment ovärdigt för gens de condition att melera sig med detta paket, som hela dagen skriker om den dygdiga frihetens florerande. En vacker dag kommer madame att råka ut för en stor chagrin... Och nu kusin, voilà la consequence! — Ah — quel peuple! — Man fängslar en gammal brav general, som gjort högstsallig konungen de största tjänster, och dessa ociviliserade barbarer vilja till och med decapitera honom.»

»Jag riktigt ryser för den förfärliga tid, hvori vi lefva», sade fröken Liewen, i det hon svepte sin sammetssalopp närmare om lifvet. — »Vore det icke för Madelaines skull, hade jag för länge sedan lemnat residenset... Ah — mon Dieu!... En soldat med korsgevär vid porten!»

»Ah bah! Kusin Meijersdorff har lemnat mig ett passe partout... Han lofvade att i afton göra sin visit hos friherrinnan för att hjälpa oss att skingra hennes smärta.»

»Stackars barn!» suckade fröken Liewen i det hon kastade en kokett blick på Laforme, som artigt lemnade plats för henne att instiga genom porten. »Att Under förtfarande skall vara lika otillgänglig för hans behag! Men hur var det, hemmeligheten sprang ju i luften der borta Willmanstrandska auktionen?»

»Jag vill verkligen minnas något dykt. — Han lär hafva flytt undan till en astion och ville döda baronen, då denne ppmanade honom att angripa fienden.»

»Ack hvad jag minnes väl hans långa irfärliga betjent — men Madelaine fick enom hans oförskämda framfusighet ett fterlängtdadt tillfälle att förbjuda sin doter att besöka gamla Beata. Gumman gjorde ett bästa för att uppfylla flickans hufvud med alla möjliga barnsligheter. Hvad den amla inhemska adeln har ringa nobless ti sig? ...»

En stund derefter suto Laforme och öken Liewen vid ett svart, lackerad bord sselsatta att spela kometen, sällskapsspett på modet. Midt emot dem suto friherrinnan Buddenbrock och prosten Sinius, vilken senare, tack vare de holländska iktatpåsarne, långt ifrån var någon sällnt gäst vid hennes afton-cirklar, oaktadt n hörde till motsatta partiet.

Friherrinnan hade åldrats mycket på t sista året. Fårorna i hennes panna kte det skickligt utlagda sminket fåfängt t dölja. Hennes ögon hade visserligen nu qvar sin fulla skärpa. När hon såg p från korten och lät sina blickar irra ing rummet uppenbarade dessa blickar mma oändlighet som förr af viljekraft h ihärdighet. Men hennes händer sjönko r på bordskanten, blickarne irrade tankalla, nästan drömmande, öfver den urblekta ammetaplysen, som utgjorde väggklädnaden.

Plötsligen reste hon upp sitt stolta hufvud. Det var blott en ofrivillig svaghet om amugit sig på henne.

»Ack förlåt mig, mina vänner», sade on i det hon med verldsdamens förbindiga leende, vände sig mot sina medspeande, »kusin Laformes dystra berättelse iktigt konsternerade mig och kom mig tt glömma min skyldighet som värdinna. — Hur var det, cher ami», fortfor hon ändande sig till Laforme. »Ni lofvade ju tt berätta något om de moderna tidsförifven i Paris medan ma soeur delar ut orten? ...»

»Som jag nämnde», svarade den tilltade i det han kastade en förtjust blick å fröken Liewens hvita händer,» det rådde som familjerna comme il faut i Paris en riktig rage de decoupures... Hvar ch en hade en liten sax i fickan. Man viterade hvarandra att klippa sönder rara

kopparstick. Ack hur väl jag kommer i håg då den lille abéen svimmade, när han råkade sticka sig i sin lilla hvita hand! Det var hos hertiginnan af Maine. Ah! Nom de Dieu, hvad Malezin och Saint Aulaire skrattade.»

»Men hvarifrån fick man då alla dessa rara kopparstick?» inföll prosten Sinius, som oroligt väntade att spelet skulle taga sin början.

»Från messböcker, almanackor och andra gudliga skrifter», sade Laforme med ett visst försmädligt leende. »När de voro färdiga satte man dem på eldskärmar, askar; man kolorerade dem, och gjorde riktiga genretaflor af dem genom att förena de urklippta figurerna från flere kopparstick: såsom Absalon i trädet, David och Potifar... Ah, mina damer, jag kände riktiga mästare i den konsten.»

»Men detta var väl icke enda tidsfördrifvet hos cercle à la mode?» inföll fröken Liewen, då prosten drog sig till baka med en min af sårad värdighet.

»Nej, chère amie — man spelade Tric, gjorde blommor, broderade garniturer till roben, gjorde veckade garneringar, falbolaner à la Marly...»

»Man fördref väl der som här sin tid i syndig lättja och sömnaktighet», sade prosten, med en blick på Laforme.

»Mort de Dieu, endast presterna, ers högvärdighet. Medundantag af de verldslige abéerna hade kleresiet knappast tillträde till societeten. Hvad skulle väl de stackars människorna göra? — För en kavaljer af god ton, var det indispensabelt», fortfor han, vändande sig till friherrinnan, »att ega ett litet etui innehållande en liten guldnål, något silke, fingerborg, dagens pasquill och en aire à la mode. I en cercle à l'anglaise fordrades detta af etiketten lika så strängt som en dams à ouvrage, i hvilken, som man tror sig veta, det icke får saknas muschdosa, karmin...»

Friherrinnan fäste en skarp blick på talaren, men kapten Buddenbrocks inträde räddade Laforme från följderna af hans närstående undersökning.

»Men hvar är la belle Ulrique?» frågade slutligen Laforme, under den tystnad som följde. »Är hon lik den förtrollade prinsessan, som icke visade sig förr än solen gått upp?... Och vår baron, som låter så länge vänta på sig!»

»Ulrika är hos min far», svarade Buddenbrock. Hvar baron Meijersdorff håller hus är mig deremot fullkomligt likgiltigt.»

»Henrik», inföll friherrinnan förebrående. »Att så förolämpa en af de bästa vännerna till vårt hus!»

»A propos baronen», skyndade Laforme att infalla. »Var det ju en förfärlig nyhet att fänrik Tallklang dukat under i vinterkampanjen.»

»Ah, l'aimable garçon!» inföll fröken Liewen, »han som oupphörligt berömd sina förträffliga egenskaper, sitt vackra hår och sina nya propra kläder?»

»Och som ständigt skröt öfver den gunst han hade hos fruntimren?»

»Just han, mitt herrskap. Han förkylde sig, le pauvre homme, helt oförmodadt i kajutan på jakten Hartassen och en vacker dag seglade han på egen hand öfver till de elyseiska fälten. För mången dam här i staden torde det vara en rätt artig förlust?»

»A propos fänrik Tallklang», inföll fröken Liewen, »hörde man någonting af den unge mannen, Svenske, eller hvad han hette, hvilken en tid gjorde så mycket uppseende här i residenset?»

»Certainement... Han lär ha stupat på något curieust sätt i Willmanstrandska aktionen?»

»Man kunde se på hans blå, stirrande ögon och konstiga later», sade friherrinnan, i det hon flyttade sig högre upp i länstolen, »att det var en sådan der boutefe, som endast skulle stifta oreda dit han kom.»

»Svenske är min vän, min mor», sade Buddenbrock allvarligt. »Han uppförde sig som en i allo tapper och modig man under kampanjen. Många sådane män i vårt gamla Sverige och vi skulle må hända nu haft det mycket annanledes.»

»Quel ferveur, mon ami?» utropade Laforme, i det han reste sig, »jag vill den unge mannen i sanning intet ondt. För mig må han gerna ha visat så mycken feghet som helst mot våra fiender.»

»Svenske feg?» frågade Buddenbrock med en viss häftighet. »Det var en ny sida af honom. Med ännu öppna såren efter fäktningen vid Willmanstrand, rymde han från ryssarne och uppbådade på egen hand en stor skara bönder i Karelen, med hvilken han i sanning gjorde våra fiender större atbräck än alla dessa lärda återtåg,

som skedde efter franskt recept, fast han till sist olyckligtvis lär ha stupat...»

Han afbröt sig plötsligt. Ett sällsamt qvidande läte susade genom rummet. Det var som skulle ett af sorgen pressadt bröst i en enda suck sjunkit till hoppa för någon ny, oväntad, gränslös olycka.

Dörren till matsalen stod öppen. När första häpenheten gått öfver och kaptenen med armstaken i hand utsträckt äfven hit sin undersökning, sade han sig icke kunna upptäcka det ringaste och i rummet innanför hördes generalens röst i lugn öfvertygande ton samtala med vaktofficern.

Han stängde dörren efter sig med en axelryckning, liksom hade han dermed velat frigöra sig från den obehagliga känsla han rönt, och lemnade rummet.

De öfriges inbillning var emellertid i hög grad uppgjagad. Den ena gissningen aflöste den andra och det dröjde en god stund innan samtalet kom att röra sig kring andra ämnen.

»Det lär ha varit en hård strid vid Willmanstrand», sade slutligen prosten. »Det har alltid varit sagdt att den unge mannen stupade der. Han är biskop Juslenius' systerson och jag har hört det af biskopens egen mun.»

»Lappri, — nu för tiden är det icke ovanligt», svarade friherrinnan, »att döma efter vitnesmålen i min mans, generalens process, att de döde uppstå.»

»A propos, Willmanstrandska aktionen», inföll Laforme, »sade min vän Schulenberg i dag att hela fältet skulle ha krålat efter bataljens slut af fallne ryssar, alldeles som en myrstack i sommarvärmen.»

»Ah! Fi donc... — kusin Laforme», utropade fröken Liewen med en afböjande rörelse.

»Pardon, mille foi pardon! Jag tänkte för mycket på l'ami Schulenberg. A propos Schulenberg, hvilken lysande choque beskref han icke för mig i dag på morgonen. Ah, chère Liewen, ni ryser öfver mitt badinage. Enfin! En kavallerist sticker silan ihjäl sin motståndare nu för tiden, han rider endast helt makligt omkull honom, men hur ståtligt ser det icke ut då han trafvar fram öfver fältet! Moritz af Sachsen skulle ha sett hvilken choque baronen gjorde i spetsen för karelske dragonerne och han skulle genast gjort honom till general, påstod han.»

»Desse oförskämde riksdagsuppviglare», sade friherrinnan för sig sjelf, »påstå att det var min man, som ensam orsakade nederlaget.»

»A propos riksdagen». återtog Laforme, »komma mina damer ihåg fanrik Tallklang efter sista voteringen för ett år sedan? Hur ridikyl var icke den mannen, då han sjöng för er den sista airen, som han komponerat, ute på Lorenzberg. I höst ett år sedan tror jag det var?... Hvad tempus fugit min högärevörldige vän. — Enfin! — Komma damerna ihåg hur han hviftade med armarne, alldeles så här?»

För att göra sin berättelse mera åskådlig uppsteg Laforme från bordet och började, utan att låta störa sig af friherrinnans samtalande med fröken Liewen, att nola en air medan han gjorde de mest racieusea steg fram och åter på golfvet.

»Se här dansa damerna och här kaljererne», afbröt han sig midt i sina umpettoner. »Nu tar han hennes hand — tru-tru-tru! Ah, hvilket gracieust par stod den mannen ej att helt oförmärkt passa in mellan dessa glissader! Här kommer en dam till baka — tru, tru-trulii trutu — kan man morbleu riktigt tycka sig se hur de be-ronden med de vackra falbolanerna äpar på golfvet kring kusin Ulrikas poneauröda kjortel. — Nu komma de till- amman igen — tru-tru-tru! Damen skall göra chainet... Passa nu på finten mina damer, den vackra lilla förtjusande finten...»

Ett skri, vildt och skärande, ljud från de inre rummen och kom damerna att hoppa högt från sina platser. Laforme var nära att genom ett falskt steg under glissaden falla omkull. Prosten, som, tack vare den mjuka länstolen, varit på god väg att hjälpa honom i akompanjement, med orgelpunkten, reste sig så häftigt att han var nära att slå omkull tebordet, som föll på att dukas bakom honom.

»Hvad var detta nu igen», sade friherrinnan, sedan hon hemtat sig. »Jag tyckte alldeles att det var Ulrikas röst.»

»Att det nu var något, kunde jag bestämdt höra», sade fröken Liewen lyssnande. »Hvad är klockan, kusin Laforme?»

»Elfva», sade friherrinnan tankfullt i det hon såg på pendylen.

»Då skola vi minnas denna timmen.

Det hade säkert något att betyda», sade fröken Liewen, i det hon ryste till.

»Varsel och syner, föra alltid något med sig» sade prosten högtidligt. »Vår Herre låter icke sina barn fara vill utan att under stundom låta dem märka sin mäktiga hand.»

»Parbleu, mina damer, och till och med ni, ert högvördighet, äro ju helt consternerade af denna bagatellen», sade Laforme, under det han återtog sin ställning på golfvet. »Hvilken superstition att tro på andar och spöken!»

»Det var visst något som hände Ulrika?» sade friherrinnan oroligt.

»Ah, parbleu, nu vet jag hela historien», återtog Laforme med ett tillgjordt skratt. »La belle Lucinde sprang ju för en stund sedan ut med vår allvarlige kapten. Förmodligen har någon katt ofredat henne. De stackars små djuren äro så sensibla i mörkret.»

»Ni gör mig en verklig tjänst, kusin», sade friherrinnan utan att höra på hans skämt »om ni tar armstaken der borta och än en gång undersöker salen. Kan hända har någon af de råa soldaterna smugit sig upp från vakten och ofredat Ulrika eller min kammarjungfru. Jag tyckte alldeles att det lät som en fruntimmersröst.»

»Med största nöje», sade Laforme, i det han närmade sig bordet, hvar på armstaken stod. — »Men om något luftdrag skulle blåsa ut ljusen, skulle jag knappt kunna hitta rätt i detta gamla hus.»

»Tolluntur in altum, ut lapsu graviore ruant», sade prosten med ett godmodigt leende »eller, som det heter hos oss: stiger upp som en morgonsol, faller ner som en skinnpels.»

Prosten hann icke längre i sina lärda funderingar.

»Skynda er då, kusin — Madelaine är orolig», ropade fröken Liewen ifrigt, i det hon steg upp och räckte Laforme armstaken.

Det syntes tydligen på Laforme att couraget var borta. Hade han icke nyss förut hållit ett sådant tal mot vidskepelse och spöken torde det ha varit ovisst hurvida han icke med något nytt svepskäl ytterligare dragit ut på tiden. Samlande hela sin kraft öppnade han dörren. Men plötsligt vacklade han till baka. Armstaken föll honom ur handen.

Han sade efteråt att han fått skåda

något af det sällsammaste och underbaraste som finnes mellan himmel och jord. För tillfället undanbad han sig emellertid alla spörsmål.

Det var ingen med hvilken generalen hellre samtalade än med sin dotter. Ulrika var icke mer den koketta verldsdamen som på den kungliga asemblén ådrog sig allas blickar, eller den glada, lifliga flickan, som under Liljeholmens ekar narrade kavaljererna till det ena hoppet vådligare än det andra för att få henne till vif. Ifrån den dag, då modren, till följd af Lars' besynnerliga anklagelse, fått kunskap om hennes förhållande till Svenske, hade hennes väsen undergått en märklig förändring. I stället för att skämta öfver hvarje aldrig så platt ord, som Laforme hviskade henne i örat, var hon stidse tyst och allvarsam. Men hon intog detta oakadt allas hjertan genom sin enkla okonstlade vänlighet.

Blott en enda gång sedan Svenske lemnade hufvudstaden hade hon uppsökt gamla Beata. Denna hade häftigt insjuknat och det var hennes mor, som bad henne att se till den gamla gumman. Här hade hon fått höra, att Svenske stupat vid Willmanstrand. Men om hon än för sin gamla vårdarinna gaf luft åt sin smärta vid denna oväntade underrättelse, kunde likväl ingen af hennes närmaste omgifning märka någon förändring i hennes sätt, denna dag lika litet som alla andra. Endast Meijersdorff, som nyss förut hemkommit från kriget och allt enträgnare anhöll om hennes hand, tyckte att hon denna dag visade sig mera kall och likgiltig än någonsin förut. Då han icke upphört med sina böner hade hon slutligen gråtande slagit sin arm kring fadrens hals och bönfallit om att icke tvingas i sina känslor, hvar till denne med rörelse samtyckt.

Efteråt hade hon af sin bror fått höra att Svenske lefde i rysk fångenskap och skulle återkomma efter krigets slut. Detta hopp hade hållit hennes mod uppe. Det var den ljusa punkt, kring hvilken hennes tankar hit tills sväfvat i sorgsna stunder.

Samma afton som föregående händelse tilldrog sig i friherrinnans sällskapsrum, hade Ulrika tillbragt skymningen under samtal med sin far. Hans sinne hade varit i hög grad upprördt. Hans motståndare hade samma dag utkastat det påståendet att alla de originaldokument, hvaraf han

lemnat afskrifter, voro falska och förklarat att de först kunde stödja sina åsikter på dem, när de fingo se dem i original. Detta yrkande hade han långt förut med yttersta häftighet afvisat. Meijersdorff, hvilken under hans fångenskap vid flere tillfällen visat sig vara en god och tillgifven vän, hade emellertid lofvat att lemna dem åt konungen personligen. Denne, hade baronen sagt, var allt för lifligt intresserad i sina gamle krigskamraters öde, för att icke till slut låta sin motvilja mot hans maka fara och söka rädda honom. Han visste också att konung Fredrik aldrig hyste långvarigt agg mot någon och han kunde därför icke annat än gilla denna plan. Ulrika hade äfven rådt sin far till detta steg. Oakadt sin motvilja för baronen, ansåg hon honom likväl ur stånd att missbruka hennes faders förtroende. Hon hade alltid hört honom framställas såsom förebilden för en sann ädling och då betjenten anmälde att Meijersdorff hade vakten och önskade ett samtal med generalen, sökte hon än en gång med några uppmuntrande ord att skingra sin fars tvehåg.

Hon väntade utanför i salen att samtalet skulle taga slut. Mörkret inbröt. Den ene vandraren efter den andre skyndade förbi i månskenet. De vände sig om och sågo nyfiket upp mot fönsterraden. Utan att hafva egt något hopp, kände hon sig nästan sviken i sin väntan, då de vände sina främmande anleten mot henne. Men ljudet af deras steg dog bort och återigen var det endast de mänlysta, glittrande snödrifvorna som mötte hennes tankfulla blickar.

Hon tröttnade slutligen att vänta.

Den stora salen gjorde, i saknad af sin vanliga inredning, ett intryck af ödslighet, hvilket ännu mera ökades af den egendomliga belysningen af månen från ena sidan och skenet från de flämtande kolen i spisen på den andra.

Midt emot fönsterna var en stor spegel infattad i väggen. Till venster om generalens dörr hängde en stor hautelissetapet i granna färger, föreställande någon händelse ur gamla testamentet. Med undantag af det prydliga, fast tunga gipstaket, var detta de få minnen, som funnos kvar efter den glans, hvarmed salen i forna dagar varit inredd.

Dörren till förmaket stod öppen. Der inne hörde hon hur Laforme skämtade med fröken Liewen. Hennes bror nämnde Svenskes namn. Detta var en stark dragningskraft. Med tysta steg, liksom hon trott sig göra någon dålig gerning, smög hon sig öfver golfvet. Men hon hade icke hunnit halfvägs, då några ord som yttrades der inne kommo henne att vackla till baka. Med ett sakta utrop föll hon ner mot spiselkransen.

Det var detta rop som förmått hennes bror att afbryta sin berättelse. Han hade genast insett orsaken till denna sällsamma suck, hvilken likt ett spökes susat genom rummet. Men han kände äfven sin systers hemlighet och ville icke öka det sår han vetande kommit att vidröra, genom att mtala hennes närvaro för det öfriga sällskapet.

Ulrika hade knapt återtagit sin plats, i dörren öppnades till hennes fars rum.

»Der inne finner ni friherrinnan och smärna, min bästa vän», hörde hon sin far säga, i det han öppnade dörren. — Det är alltså aftaladt att jag om några dagar återfår mina dokument.»

»Sur mon honneur, herr general», svarade baronen.

Dörren stängdes nu. Den senare tycktes ärna sig till förmaket. Men plötsligt fick han se Ulrika. Den lilla trehörade hatten, som han bar under armen, de glittrande skospännena, den väl friserade peruken, allt tydde på visit och icke på vakttjenstgöring.

»Ma foi, kusin», sade han småleende i det han helsade Ulrika, »det tyckes i sanning som skulle lyckan i dag vara en syndare nådig, då hon låter honom få se mer än skynten af kusins fagra anlete.»

»Kusin har ju varit borta så länge», svarade Ulrika stelt, i det hon reste sig.

»Parbleu, så ond? — Icke är väl jag enda orsaken till kampanjens olyckliga slut.... Pjesen är likväl nu à la fin, somarlequin, säger i komedien, och vi kavallerer kunna åter få böja knä för våra damer utan att störas af några skärande rumpettoner.»

Det låg en egendomlig blandning af illförsigt och bitter missträknung i hans öst, hvilken icke gjorde något gynnsamt intryck på Ulrika.

»Hvarje redlig svensk», svarade hon i

afmått ton, »borde väl känna sorg, men icke glädje deröfver?»

»Aldrig kan jag då vara kusin i lag! — An är jag för triste, — då är jag blott en politisk ränksmidare, än för glad och då är jag en landsförrädare.... Ack, om kusin visste», afbröt han sig i det han fattade hennes hand — »om kusin visste hur högt jag älskar henne?... Så grym kusin är... Säg att kusin samtycker till vår trolofning... Hvarför så afvisande?» fortfor han lidelsefullt. »Kan då icke åratals trohet och kärlek uppväga en stunds nyck eller någon flyktig ungdomskärlek, som slocknat kanske lika hastigt, som han tändes?»

»Kusin känner mitt svar....»

»Ni är hård, kusin... Är detta lönen för min trogna kärlek?... Och ni föredrager en yngling, en boufe-feu, som kunde rida gränsle öfver värjfastet utan att värjan miste sitt läge, en...»

»Spara dessa liknelser! Ni sårar mig.»

Hon reste sig upp för att lemna honom.

»Sårar kusin», upprepade han, i det han fattade hennes hand. — »Kan man väl såra den man älskar, då man blir vansinnig vid tanken på att det mäktigaste hindret mot ens lycka är borta?»

»Hvilket hinder?... Hvilket är borta?»

»Känner då icke kusin den sorgliga underrättelsen att den unge mannen dött i fångenskapen?»

Icke en min eller en halfqväfd suck tydde på den rörelse, som kämpade i Ulrikas inre.

»Kusin borde känna mig tillräckligt väl», svarade hon kallt, i det hon slog sitt hufvud till baka med en stolt åtbörd, »för att indraga mitt hjertas tankar under någon diskurs. — Lefvande eller dött torde hindret för kusin vara det samma... Min hand kan jag icke råda öfver», fortfor hon strax derpå liksom hon velat i ett andedrag uttrycka hvad hon tänkte, »men om kusin ville uppföra sig som en sann, en verklig ädling, sparade han sina enträgna föreställningar till den stunden, då jag tvingas till brudstolen. Då får kusin råda öfver sin slafvinna för hela lifvet... Det bör ju kännas dubbelt retande att bedja sin fänge om en ynnest. Ni förvånas kusin! Kan ni då dölja bojan under silkesvanten?...»

»Ack, kusin Ulrika, hur kan ni tala så? Det är ju jag som de tout mon cœur

vill vara kusins slaf... som under hela mitt lif ville vara det. Lifvet vore det minsta prof på kärlek, som jag ville hembjuda kusin som offer. Men Ulrika måste då äfven offra något för mig... Ni måste älska mig, åt minstone så mycket som souvenirainen älskar sin favoritslaf.»

Han talade med värme. Ulrika kände sig nästan rusad af hans lidelsefulla blickar.

»Ja, icke sannt, kusin, mig ensam i hela världen, skall ni med tiden skänka denna lilla återstod af ert hjerta. — Ni drifver mig till en usling om ni längre nekar... Hvad är allt annat på jorden mot denna lilla gnista kärlek! När allt här hemma är slut — när vi fått lemna detta grymma folk, som tagit din faders lif...»

Det var en lång glänsande blick, som Ulrika fäste på hans upprörda anletsdrag. Hinden, då hon plötsligt varsnar vargen i det tysta skogssnåret måste blicka på samma sätt. Hela hennes själ tycktes på en gång upplysas och gifva återsken genom dessa däfnar, frågande pupiller. Hon sade ingenting. Men uttrycket i hennes anlete var mera värtaligt än ord.

Den fladdrande lågan i spiseln spred sitt underliga sken öfver rummet. Bilderna på den stora hautelisstapeten tycktes få lif, när det röda skenet kastade dem i den stora väggspegeln. Hon märkte ej när Meijersdorff aflägsnade sig. Det hela

föreföll henne som en hemsk dröm. Hon tog några steg utåt rummet. Den djupa tystnaden, det stora ödsliga rummet, med dess mörka gömslen innebar något spöklikt. Bilderna i spegeln antogo den ena skepnaden efter den andra. De rörde sig. Blodet rusade åt hufvudet med en förfärlig våldsamhet. Det tycktes henne som om tusen röster ropat hennes namn. Med ett häftigt skrik föll hon till samman. I skärande dissonnanser ljöd ekot från de tjocka murarne medan spegeln långsamt och ljudöst vände sig till baka i sitt läge.

Det var detta rop, som satt Laformes mod på ett så kraftigt prof. Han påstod sedermera, att den häftiga rörelse han visat endast orsakats af hans rädsla för la belle Ulrique. Hon påminde så mycket om la duchesse de Maine och det hade en gång hänt den aimabla hertiginnan någonting liknande. Han var befalld till en af hennes förtjusande små aftoncirklar. Plötsligt hörde man ett rop på terrassen utanför. Man skyndade dit. Oaktadt de lifigaste diskurser lyckades man dock icke upptäcka hvem som ropat. Hertiginnan fick en svår nervattack, hennes lif sväfvade en tid i fara. Denna händelse hade så djupt fäst sig i hans sinne att han aldrig kunde höra något fruntimmer ropa till utan att han fick en känning af samma smärta som han då, liksom alla de närvarande rönte.

(Forts.)

Olika tankar.

Du rosar stolt den lugna ro, du vann,
Se'n qvällsol började din himmel färga,
Se'n du ur gyllne drömmars skeppsbrott hann
Erfarenhetens jerngrå skatter berga.

Ditt hjertas våg, som förr slog högt mot sky,
Du lyckats lydig under isar fånga;
Med samma köld du ser hvar morgon gry,
Likgodt med öden blida, öden vrånga. —

Klentrogen lyss jag till ditt tal ändå.
Är detta lyckans höjd, dit alla syfta?
Mig tycks likväl, som ur din hjertevrå
Ett litet barn jag hörde sakta snyfta.

Visst är det skönt, när fälten hvita stå
Och gnistra klart i norrskensnätter kalla;
Dock sörjer jag de tusen blomster små,
Som fröso bort, förr'n snön begynte falla.

Från unga böljors brus i solskensbad
Jag aldrig vinterns ro mig locka låter;
Mot lifvets fulla kraft jag slängde glad
Erfarenhetens skatt i hafvet åter.

FJALAB.

Ett dussin ordspråk.

I.

Borta är bra men hemma bäst.

(Efter en främmande idé.)

Det var i medlet af förra månaden, en regnig eftermiddag, som följande sannfärdiga händelse tilldrog sig. I det lilla täcka kabinettet till höger om förmaket satt *hon* på en soffa och broderade. På en stol trax bredvid satt *han* och höll en tidning handen.

»Du tycker således att min klädning är söt?» yttrade hon med intresserad uppsyn.

»Den är mycket smakfull», svarade han obesväradt. »Just som den bör vara.»

»Som du ser, gör jag mitt bästa att behaga dig», smålog hon och såg på honom med sina stora, blå ögon.

»Sååh! Och det är bara för mig du har en sådan omsorg åt din toilett?» orde han halft ironiskt.

»För hvem skulle det annars vara?» utbrast hon, icke utan en viss häftighet. Du är väl inte svartsjuk?», tillade hon tåglugnare.

»Svartsjuk, jag!» upprepade han litet förvånad. »Hvarför skulle jag vara svartsjuk? Jag tänker inte ens på det. Det vore för löjligt. Du är ung, vacker och älskvärd. Man beundrar dig, det är ju helt naturligt. Men hvarför skulle jag vara svartsjuk? Du älskar mig ju», tillade han enkelt och tryckte hennes hand.

»Ja, ja, ja», mumlade hon och slog armarna om hans hals.

»Så bra du säger det der», hviskade han och smekte hennes hår. »Jag är så säker på dig och du på mig», tillade han och tertog sin förra ställning.

»Men jag är svartsjuk... litet!», mumlade hon.

»Du?»

»Bara då och då!» tillade hon lifligt.

»Så barnsligt!»

»Ja, jag kan inte hjälpa det. Det händer någon gång då du lemnar mig ensam. Hvar går du då?» sporde hon och lade rån sig broderiet.

»Hvar går jag?» upprepade han något besvärat. »Hm! Jag går ut och går

... och så på 'Sällskapet'... helsar på bekanta...»

»Och på teatern», afbröt hon lifligt.

»Ja, det kan väl ock hända.»

»Hvad skall det tjena till?»

»Hvad det skall tjena till!» upprepade han förvånad. »Hvarför går du på teatern?»

»Jag?... För att få se pjesen! Men det gör inte du... som kan alla pjäser utantill.»

»Smickrerska», gäckades han.

»Man pratade så mycket om dig, då du var ungar. Det var ett rykte som gick att... att...»

»Låt det gå», afbröt han lifligt, »när det blir trött, hvilat det sig nog.»

Hon ville säga något, men han täppte till hennes mun med en kyss. »Jag älskar dig», hviskade han. »Tycker du inte om att vara älskad som jag älskar dig», tillade han litet högre.

»Ack jo, du gör mig så lycklig!» utbrast hon med värma. »Men hvem har lärt dig att älska så?» mumlade hon och ett moln skuggade för ett ögonblick hennes hvita panna.

»Du!» svarade han leende.

»Om det vore så!» hviskade hon knappt hörbart.

»Är du inte säker på det?»

»Jag är så svartsjuk», suckade hon.

»På hvem?» utbrast han förvånad.

»Jag vet inte. Och det är just det värsta af alltihop. Jag är svartsjuk på ditt förflutna lif.»

»En sådan liten toka du är!» sade han och såg icke så litet inbilsk ut.

»Ack, huru många kvinnor har du inte sagt att du älskat», fullföljde hon med liflighet. »Du har kanske icke haft någon aktning för dem, eftersom du inte gift dig med dem, men du har älskat dem... åh, det vet jag... och du har sagt dem det... åh, det vet jag också! Det är ju rysligt att tänka på... att allt som är nytt för mig, är bara gammalt-nytt för dig.»

Hennes ögon blixtrade och bröstet häfde sig. Kroppen genomilades af en lätt darrning och den ena lilla handen trasslade ihop alla garnhårfvorna.

»Vill du veta allt?» svarade han i allvarlig ton.

»Ack ja!»

»Och du vill tro mina ord?»

»Är jag inte din hustru?»

»De största vildbasarne blifva alltid de bästa äkta männerna.»

»Så säga de bara!»

»Af skadan blir man vis, ser du», sade han helt kort och såg mycket vis ut. »Vi äro ju så lyckliga», tillade han i en ömmare ton. »Hvem kan väl vara lyckligare än vi! Hvad kan du mera begära?»

»Ah ingenting», svarade hon och klapade sakta hans arm. Jag skulle bara önska att du inte lemnade mig så ofta ensam.»

»Då skulle jag ju inte mera vara fri.»

»Eller att du ville taga mig med dig, då du går ut.»

»Det kan jag inte alltid göra.»

»Hvarför inte då hellre stanna hemma? Jag har så tråkigt då du är borta. Jag vet inte hvad jag skall göra.»

»Hm!» var allt han kom sig för att svara.

»Tänker du någon gång på mig, då du är borta?» fortsatte hon och lutade sitt hufvud mot hans axel.

»Alltid!»

»Verkligen! Och ändå har du så mycket annat att tänka på. Nej, rör dig inte. Jag sitter så bra så här!» mumlade hon och slog sin arm om hans hals.

»Men jag skulle vilja gå ut litet», invände han och försökte resa sig upp.

»Nu igen! Ack, det fanns en tid då du kunde sitta så här långa timmar utan att röra på dig det allra minsta. Det var då det. Men nu... vi ha varit gifta sex år... nu!» snyftade hon och en tår fuktade de långa ögonhåren.

»Säg inte så», hviskade han ömt.

»Det är inte detsamma», suckade hon.

»Alldeles detsamma», förklarade han med mycken bestämdhet och sökte resa sig upp. »Låt mig gå nu.»

»Låt mig gå med dig», utropade hon i bedjande ton. Och innan han kom sig för att svara, tillade hon lifligt, »blir inte det trefligt? Vi gå arm i arm och så tar

jag på mig min stora runda kapp. Ingen kan se oss!»

»Men det regnar ju», invände han halft motvilligt. »Hör! — Du skulle blifva våt!»

»Hvad gör det?»

»Nej, stanna hemma du... jag blir inte länge borta. Adjö!»

»Nej gå inte», utropade hon lifligt.

»Jag har en aning som säger mig att det händer någon olycka om du går ifrån mig. Stanna hemma, vi hafva det ju så bra här. Och jag skall vara så snäll! Stanna hemma», fortsatte hon enträget, då hon såg att han knäppte ihop sin rock, »för min skull, jag ber dig, bara för i afton.»

»Bara för i afton», upprepade han lätt ironiskt, »så säger du hvar dag.»

»Victor!»

»Seså, låtom oss inte disputerat längre. Jag får väl lof att göra som du vill, tyrann!» suckade han och satte sig ned på stolen. Hon flyttade sig helt nära honom, slog sin arm om hans hals och hviskade ömt:

»Tyrann! Nej, säg slaf. Jag är ju för dina fötter.»

»Vacker slaf», mumlade han, »jag gör ju allt hvad du vill.»

»Nej, nej, det gör du visst inte», afbröt hon lifligt. »Och det gör du rätt i. En man skall vara en man, ser du. Och har jag inte bedt dig... mins du när det skedde... att du skulle hafva vilja för oss båda två? Seså låtom oss icke tvista», fortsatte hon ännu lifigare, då han ville invända något, »det gör ju detsamma hvem det är. Vi äro ju ett. Och du stannar hemma!»

»En qvart till, men inte en minut längre», förklarade han med mycken bestämdhet. »Jag måste ut och få frisk luft. Jag qväfs härinne... det är så varmt. Men jag kommer snart tillbaka.»

»Sååh», mumlade hon missmodigt.

»Och sedan kunna vi ju fara och halsa på Gyllenhoffs, om du så vill», tillade han.

»Gyllenhoffs!» utbrast hon häftigt.

»Nej, det vill jag visst inte. För öfrigt är det Amelies födelsedag i dag.»

»Jaså, är det det!» svarade han i likgiltig ton.

»Och den firas inte mera», fortsatte han ironiskt.

»Hvarför det? Förra året, då hon fylde 29 år var ju...»

»Tjugunio år», afbröt hon ännu lifvigare. »Den födelsedagen har hon firat sex år å rad. Men förra året var den sista. Allting har en gräns. Vid hennes ålder vill man inte mera blifva påmint om sin födelsedag och derföre vill jag inte fara dit i afton.»

»Hur gammal är hon då?»

»Mellan trettiofem och fyrtio år. Och så lider hon af gikt.»

»Är det möjligt?»

»Hvarför inte? Hennes far har haft gikt i trettio år... och hon är ju så lik honom. Hon var redan stora flickan innan jag ens kunde tala.»

»Hon ser yngre ut än så.»

»Tack vare puder och smink.»

»Jag tror inte hon begagnar smink. om gråt häromdagen på teatern.»

»Grät hon?»

»Jag såg det själf.»

»Det var för att befordra matsmältningen. Det göra krokodiler också.»

»Sååh! Äro ni inte goda vänner längre? i som varit så godt som oskiljaktiga.»

»Förr voro vi det, men inte nu. Jag kan inte tåla henne. Hon... min vän! jag snarare att hon är din!» Alltid talar hon om dig och dig och dig. Hvad är hon med dig att göra? Det är för en skull hon så ofta kommer hit.»

»Nu skall du inte längre vara ond på henne. Jag anar orsaken. Hon vill vara elegantare än du. Men», tillade han naivt, »jag gör ju aldrig några anmärkningar då jag betalar dina räkningar.»

»Uh, så osmakligt», utbrast hon häftigt.

»Förlåt», stammade han förlägen, »jag menade inte illa. Du är litet nervös i aftonen. Det går nog snart öfver om du hvilar ut dig i lugn och ro. Jag går på teatern en stund.»

»Teatern», upprepade hon i bitter ton. Gå hvart du vill», tillade hon kort och tade sitt hufvud mot soffhörnet.

»Adjö», sade han och ville kyssa henne på pannan, men hon vände litet på hufvudet och det var chinjongen som uppfångade hans kyss..

»Adjö», sade hon.

»Hvarföre gick jag inte för en stund sedan?» mumlade han för sig själf. »Men i är det alltid», tillade han och lemnade rummet.

»Han gick», mumlade hon och såg efter

honom. »Hvart? På teatern. Hvad skall han der att göra? Inte är det för pjesen, den har han ju sett fem gånger förut. Således för något annat. Kan det vara... Nej, nej, hon har så fula händer... eller?... Hvem vet! Han älskar mig inte mera. Hvad jag är olycklig!» snyftade hon och dolde ansigtet i sina händer.

Då hördes plötsligen ett buller och en liten fem års flicka kom inspringande i rummet. »Mamma, mamma», ropade hon. Då hon inte fick något svar, stannade hon hastigt, såg förvånad på modren och smög sig slutligen till henne.

»Är du ledsen, lilla mamma?» hviskade hon. »Var inte det?»

»Jag är inte ledsen, söta du» svarade modren tankfullt.

»Det får du inte heller vara», jollrade barnet. »Då bli' både pappa och jag ledsna... jag med. Stygga mamma, du är ju ledsen. Vill du att jag skall göra dig glad, hå! Vill du att jag skall stå på näsan?»

»Hvad säger du, olyckliga barn», utbrast hon häftigt och slöt barnet lidelsefullt i sina armar.

»Jo, jag skall stå på näsan. Det har jag lärt mig själf», tillade den lilla flickan triumferande.

»Men hur har du kommit på en sådan idé.»

»I torget, häromdagen, då jag var med pappa. Då kom en tiggargosse som sa' så här: 'Söta goa herrn, ge mig en liten slant, så ska' jag stå på näsan'. Och vips stod han på näsan. Vet du, mamma lilla, det var en så snäll gosse, fast han var trasig. Du får lof att bjuda honom hit, för jag vill leka med honom.»

»Du är en liten toka!»

»Men han var så söt och så hade han en liten piska! Adjö, mamma, nu får jag lof att gå ifrån dig igen för att se efter Fanny.»

»Hvilken Fanny?» upprepade modren tankspridd.

»Min Fanny, vet jag... Min största docka. Hon har varit så obeskedlig hela eftermiddagen och jag har varit så ond på henne en lång, lång stund. Men nu skall jag gå och förlåta henne. Det är allt synd om henne ändå. Adjö... Adjö!»

Och så sprang barnet åter ut, lätt som en elfva. Hon såg efter det med ömma

blickar. »Redan borta», mumlade hon och lutade åter sitt hufvud mot soffhörnet.

»På teatern», mumlade hon åter. »Gick han verkligen dit? Hm! Han trifs ej längre hemma hos mig och sitt barn. Han söker förströelser utomhus.»

Hon satte sig åter upp, tog ett bref-papper från bordet och skrifver liknöjdt på det, under det hon fortfar att mumla för sig sjelf: »Har jag då blifvit så ful? Man säger mig ju ständigt motsatsen. Han är god och vänlig mot mig, men han är inte densamme som förr. Han vill ut... ut! Helsa på bekanta, säger han. De kunna ju komma hit... jag tar ju alltid väl emot dem äfven om jag inte kan fördrå dem. Usch, nu bläckade jag ned mitt finger! Hvad skulle jag med pennan att göra?» tillade hon förtrytsamt och kastade den på bordet. Papperet hon skrifvit på, kramade hon i sin lilla hand och lutade sig åter ned för att hvila. »Jag är trött», utbrast hon halfhögt, »Jag har tråkigt... jag vet inte sjelf hvad jag vill. Victor, Victor! Ack, om du vore här! Jag älskar dig... tillber dig... du... är... mitt... allt!» Och så somnade hon.

Efter en liten stund öppnades dörren och han trädde in i rummet. Han hade varit ute, men endast gått rundt om qvarteret. Han var misslynt med sig sjelf utan att egentligen veta hvarföre. Han längtade att åter se sin hustru och ville göra henne glad igen.

»Sofver hon», mumlade han, då han fick se henne ligga på soffan. »Hm! Hon vill bara narra mig... jag skildes ju nyss från henne. Hilma, Hilma! Hon sofver verkligen. Det var eget. Hm! Hon har tråkigt... då jag är ifrån henne... det har hon sjelf sagt. Hon är svartsjuk, stäckars liten. Nå, det skulle jag också vara om jag vore i hennes ställe, för jag är ju borta nästan hvar qväll, än här än der. Men inte kan man sitta hemma dag ut och dag in. Hvarför gör inte hon som jag... är ute ock förströr sig. Det vore mycket bättre, så hade jag litet mera frihet. Det kunde hon gerna göra. Jag är inte svartsjuk, jag! Aldrig har jag varit det och aldrig kommer jag att blifva det. Det är ju så dumt. Jag vill inte väcka henne. Det vore skada. Så godt hon soffer... som ett barn. Hvad hon ser bra ut! Mina vänner afundas mig och kalla

mig 'en lycklig ost.' Ja, det är sannt, jag är lycklig, mycket lycklig. Jag vet inte huru det kommer sig, men jag känner en oemotståndlig lust att kyssa och smeka henne just nu. Så vacker profil hon har... sådan byst... så små hvita händer. Kors, hon håller ett papper i ena hand. Det var eget. Hm! Sådana barnsligheter! Hvarför skulle hon inte kunna göra det? Hon har fått bläck på fingret. Hm... Det är ju helt naturligt. Hon har fått bläck på fingret, emedan hon skrifvit. Det är ett bref hon har. Till hvem kan hon hafva skrifvit det? Hm! Skulle jag vara svartsjuk? Jag har ju inte det ringaste skäl. Hm! Jag begriper inte till hvem hon kan hafva skrifvit. Om jag öppnade litet på handen, fick jag reda på det. Uh, det vore feget. Jag vill vänta. Hon vaknar nog snart och då kan jag ju få veta det. Inte för det angår mig, men i alla fall, eftersom jag nu kommit att tänka på det, kan det ju vara roligt att hafva reda på det. Hm! Hon vaknar inte. Det var rysligt hvad tiden går långsamt. Och i den här tidningen står då rakt ingenting. Till hvem kan hon hafva skrifvit, medan jag var borta och som jag alltså intet skulle se? Hm!»

»Nej se, är det du pappa?» utropade den lilla flickan, som åter kom in i rummet. »Det var eget!»

»Hur så?»

»Du är ju annars alltid borta om afnarna och nu är du hemma. Hvarför det?»

»Hör på», svarade han ifrigt, »du bad mig i går om att få en ny docka. Du skall få den!»

»Ack, så roligt», jublade barnet, »tack söta, lilla, goda, älskade pappa.» Och så slog hon armarna om hans hals och sträckte på sig, för att komma åt att kyssa honom, der han satt.

»Vill du ha något mera?» sade han.

»Jaah», svarade hon förlägen.

»Hvad då?»

»En piska!»

»En piska?» invände han förvånad.

»Bara en liten, liten piska, söta pappa», svarade hon och rodnade ända upp till hufvudet.

»Nå du skall få en piska...»

»Med stor snärt på», afbröt hon ifrigt.

»Också det, om du gör hvad jag ber dig om.»

»Hvad då, goda pappa?»

»Gå genast och kyss mamma!»

»Ingenting annat», jublade hon glad. Det var en lätt sak!»

Och så sprang hon till soffan, men stannade tvärt på halfva vägen.

»Mamma sover», hviskade hon sakta, och jag vill inte väcka henne. Hellre får t vara med piskan», tillade hon snyfnade.

»Det var en snäll flicka», sade han kort, »nu in till dig och roa dig för dig själv.»

Och barnet smög sig på täpspetsarne ur mmmet.

»Hon är bättre än jag», mumlade han till sig sjelf, »åtminstone tycker hon mera i sin mor än om en piska. Hm! Men jag måste veta och skall veta hvad som står i t här brefvet.»

Och så reste han sig upp, smög sig fram till soffan, der hans hustru låg, betraktade henne ett ögonblick och lade sig på knä. Hon höll brefvet hopkramadt i sin hand, men en flik af papperet hängde ut utom handen. Efter många böjningar i hufvudet och kroppen kunde han äntligen läsa:

»Min älskling, min . . . min . . . Borta ä . . . Hemma ä . . .»

Det var allt. Han reste sig långsamt upp, olycksbådande och blek. »Det är ingenting!» hviskade han. »Nedrigt, uselt!» Och den knöts krampaktigt, darrande höjdes emmen och hotade den sofvande. Men den inktes åter och snyftande sjönk han ned den stora länstolen.

»Hvad är det jag läst!» suckade han. Han är borta ä . . . älskade och jag är hemma ä . . . älskade!» Återigen älskade. »Nedrigt, så uselt! Man lefver lycklig och tror sig vara älskad och så på en gång . . . Ah! Och man afundas mig min lycka . . . så sådant hån!» »Hvem är det hon älskar», fortsatte han mera häftigt, »och när hon skrifver till att jag är borta och när hon är hemma för honom, älsklingen? Ah, när jag hade honom här! Hvem kan det vara? Hm! Otto, hennes kusin. Hon skulle ju gifta sig med honom, men hennes förvar var emot partiet. Då kom jag och jag föredrogs, ty jag var rik och hon var fattig. Och nu har han hämnats. Så fegt, genomuselt! Så roligt folk skola få . . . vad de skola flina! Också jag har grinat

åt män som gråtit, som jag nu gråter. Ja, jag gråter . . . jag lider . . . och är olycklig.» Och han dolde ansigtet i sina händer och snyftade som ett barn. Men så småningom lugnade han sig något och betraktade med vemodiga blickar sin hustru.

»Så lugnt hon sover», hviskade han. »Och ändå har hon tagit min lycka, mitt hjerta, allt . . . allt! Ack, hvad jag älskat henne. Nu först känner jag det rätt . . . då lyckan gått. Nej, jag vill inte gråta . . . hon förtjenar ej mina tårar. Hm! Hon var bara aderton år då jag förde henne hem hit som min brud. Genom den der dörren kommo vi in. Jag höll henne under armen. Så hon darrade och hvad hennes hjerta klappade. Ack så kär hon var mig!»

Och han dolde åter ansigtet i sina händer och snyftade.

Barnet visade sig i dörren och såg nyfiket på den sofvande modren.

»Inte vaken ännu», mumlade det. »Nå, det gör detsamma. Får jag inte piskan af pappa får jag den nog af mamma. Ack, så roligt!» Och så slog hon ihop händerna af glädje och skulle skynda bort, men råskade i detsamma att stöta till en stol, genom hvilket buller den sofvande kom att vända sig litet och tappade brefvet på mattan.

Denna rörelse uppfångades af honom, som med ett språng var uppe från stolen och nära papperet, som han häftigt ryckte till sig.

»Så tokigt pappa bär sig åt!» yttrade barnet förvirradt. Men han hörde icke hvad det sade. Han läste feberaktigt: »Min älskling, min egen Viktor!» Viktor! Hm. Så heter ju jag också. »Borta är bra, men hemma är bäst.» Hvad vill det säga? Det är ju till mig hon skrifvit. Och jag som kunde misstänka henne, min egen hustru. Ah!»

Och han satte sig långsamt i länstolen och såg ännu en gång tankspridd på papperet. »Borta är bra, men hemma är bäst», mumlade han.

»Hvad är det, pappa, är du ledsen? Du gråter ju», hviskade barnet blygt.

»Jag? Nej . . . nej!» svarade han hastigt och reste sig åter upp. »Nu är mamma vaken», tillade han, »nu kan du kyssa henne.»

»Ack, ja», utropade barnet och hastade

till modren, som nu satte sig upp i soffan och litet yrvaken såg än på flickan än på honom.

»Hvad är det?» sporde hon.

»Har du skrivit det här?» svarade han, i det han satte sig bredvid henne på soffan och visade henne brevet.

»I tankarna, ja», svarade hon småleende och ville taga papperet från honom.

»Får jag behålla det som ett minne?» hviskade han ömt.

»Som ett minne!» upprepade hon förvånad.

»Ja», svarade han och flyttade sig ännu närmare henne. »Jag älskar dig», mum-

lade han och slöt henne lidelsefullt i sina armar.

»Borta är bra...» hviskade hon skalkaktigt.

»Men hemma är bäst», afbröt han eldigt och kysste henne än en gång.

»Hvarför det?» sporde barnet, som smugit sig till dem och nu såg frågande än på fadern än på modern.

Ingendera svarade. Men de tryckte ömt hvarandras händer och smekte barnet, som hvilade sitt hufvud i moderns knä. Lyckan återspeglade sig i deras ögon. De hade i sitt hem funnit paradiset.

JOHAN GRÖNSTEDT.

Konung Kreon

från Koragen.

Minne af Antigone-dagarne i Upsala 1860.

När kungen kommer till en liten stad,
Då blir det lif i alla myndigheter,
Då stå borgmästare och råd i rad,
Just som i »Brömsen» det om Ämål heter.

Så äfven här. Vår forne konung, se
Ditt trogna folk, fast smält till några stycken,
Dock när man vill en hjertlig hyllning ge,
Bör ses på *huru*, ej på *huru mycken*.

Borgmästaren här ser du trogen stå
Från Argos' stad, en bild ur flydda dagar,
Och så en rådman, men så god som två.
Hvart ha de andra gått? — Så minnet klagar.

Ack ja! Hvart har det gått, vårt gamla lif,
Med blandningen af svärmeri och olust,
Af skämt, lättsinne, plugg och tidsfördrif, —
Wo ist des Burschenlebens liebe Wohllust?

Allt är förändradt. Förr det lät: »Stå stark,
Du ljustets vakt, kring dina svenska fanor!»
Nu är man brukspatron, har gård med park,
Och lösen heter: mynt i långa banor.

Förr — kinden slät som på en rosig må,
Men högt på hjessans topp tupéens krona;
Nu vill för en tupé man gerna dö
Och slippa från kalottens hufvudbona.

Förr — lik en örn man steg mot *himlens* hvalf,
Säll som en gud blott med en simpel etta;
Nu offrar man åt nyttans gyllne kalv
Och svettas grymt i lifvets middagsbetta...

Ja, förr var bra, — men *nu* är ändå bäst,
När blott det står som maka vid vår sida,
Och när i hemmet hvarje stol är häst,
Den husets unga fylking önskar rida.

Och *nu* är bäst, när man en gång har fått
Sitt lifs »*δοξ μοι που στω*» att lyfta världen.
Och när ens farkost glider jemnt och godt
Med lagom barlast fram på lefnadsfärden.

Och *nu* är bäst, när efter många år
Af arbete, ja, äfven storm och strider,
Man åter på sin ungdoms valplats står
Och ser på vännerna, hur tiden lider.

Men *nu* är allra bäst, när man som nu
Med gammal tro får gamla vänner trycka
Och säga öppet: du är lycklig, du!
Skål för dig sjelf och för din lefnadslycka!

C. R. NYBLÖM.

Boknyheter.

Kindblad, K. E., Handbok i svenska historien för ungdom och menige man. Andra genomsedda upplagan. Första häftet. (Sthm 1876. Pris: 1 kr.)

Det första vi öppnade detta häfte föll oss sidan 64 med dess träsnitt i ögonen. Teckning, komposition, historisk trohet och tekniskt utförande äro i sanning lika förärande. På denna »tingshög» med sina domarestenar» sitta eller stå fyra män i underliga, allt annat än fornnordiska dräcker; bakom synes något som skall föreställa en lund, och till höger reser sig en ygnad med ett halffärdigt torn, gluggar i m., som underskriften säger skall vara Upsala tempel. Ett par andra illustrationer äro ungefär af samma historiska och konstvärde. Förf. bör betacka sig för dess ytterligt föråldrade »gubbar» och hellre ritsätta utan träsnitt, än med sådana reesentanter af denna konstart.

Och boken sjelf? Ja, att döma af detta fte blir »genomsigten» ej mycket genomipande, och den gamla stommen hade dock tarfvat en grundlig sådan. Nyare lers historieskrifning vill, som bekant, hafva något att skaffa med de gamla gorna, sådana Snorre lemnat oss dem. Och vår äldsta tid behandlas numera i kulturhistorisk-ärkeologisk anda, såsom exempel hvarpå vi blott behöfva erinra om den nya, under utgifning varande svenska historien i sex delar. Förf. har deremot från en äldre upplagan bibehållit dels den särdeles gammalmodiga redogörelse för Sveriges äldsta forntid, som Geijer, Strinnholm i. fl. i detalj utarbetat, der lappar anses för urfolket i Skandinavien, der alfver, jötter, götar och andra blandas om hvarandra såsom olika svenska fornfolk, dels Yngngaätten och annan med denna följande arlast, som den nyare forskningen kastat öfver bord. Försättningen, hoppas vi, skall lifva mer kritisk och öfverensstämmande med nyare källor än denna början, som eländigt är enkelt, flärdlöst och jemnt skriven.

Hanson, H. E., Om Kristiania og dets Forhold. (Kristiania 1876. Pris: 2 kr.)

Mr. Henry Elworth Hanson är, enligt förordet, en ung engelsman, af ursprungligen norsk familj, som någon tid, dock »en

ikke saa ganske liden kort Tid», uppehållit sig i Norges hufvudstad, i den lofvärda, men för en engelsman något excentriska afsigten att »lära Sproget til Fuldkommenhed». Hvad han såg och hörde antecknade han för att meddela sin familj, som ej kände mycket om Kristiania sedan åren 1846—50 ungefär. Och när han kom tillbaka, samlade han sina berättelser, dock utan tanke på att bearbeta eller offentliggöra dem, förr än en norrmann uppmanade honom dertill. Så framträdde de på norska, det språk, på hvilket de af författaren sjelf äro nedskrifna, med tillhjälp af en af hans norska vänner. Senare möjligen komma de att framläggas för ett engelskt publikum. Familjerapporterna utgöra, i parentes, en bok på 143 sidor.

»Sagan är bra» sjunger kören i »Robert af Normandie», och beviset derpå är att flere af våra kolleger på platsen nappat på kroken i all oskuld, helst nu boken så trovärdigt är tillegnad förf:s kära onkel, John Breckenridge Elworth, Esq. Imellertid förekommer den unge språkälskande engelsmannen er ödmjuka tjänare en smula apokryf, och det ser till och med mycket misstänkt ut med onkeln. Uppriktigt sagdt, skulle ej hela boken vara en mystifikation af samma oskyldiga slag som salig »François Rouels Minnen af en vistelse i Stockholm vintern 1844—45» eller en ännu levande bekant skriftställares »Stockholm och stockholmarne», att ej tala om andra, äldre förebilder? Svaret härpå förefaller åtminstone oss föga tvifvelaktigt.

Den kritik förf. åsyftat af den norska hufvudstadens lif, seder och förhållanden är för öfrigt genomförd med mycken allvarsamhet och i en lugn, afmått, en smula kall ton, som förträffligt passar till den antagna masken. Boken är vederbörligen afdelad i sina kapitel, och i hvart af dessa behandlas någon särskild sida af ämnet, såsom de kommunala förhållandena, det offentliga lifvet, vetenskap och litteratur, konst, medelklassen o. s. v. Då vi ej kunna eller böra inlåta oss på en granskning af arbetet sjelf, som för öfrigt är mycket underhållande och sakrikt, så anföra vi blott som prof förf. slutomdöme om norrmännen. »Jag bör först säga», yttrar han, »att jag finner norrmännen mycket prak-

tiska, betänksamma och kloka som affärsmän. I stort sedt måste man erkänna att det norska folket som regel väljer en medelväg mellan slumpande spekulation och långsam företagsamhet. Det arbetar, tror jag, i passande förhållande till landets kapital och är ej mer beroende af främmande sådant, än att landets kredit är god och fast. Jag tror att nationen förstår sig bra på pengar, som man uttrycker sig i Norge, och jag tror den är mer välmående än många utländingar antaga.

Detta praktiska sinne står i förbindelse med andra egenskaper hos nationen. Man och man imellan är norrmannen ofta mycket förbehållsam och sluten, mycket försigtig att bedöma en annan för gynnsamt, och jag har fått det intrycket, att de, i allmänhet taladt, äro i besittning af en god del amerikansk »shrewdness». Men den som vinner en norrmans förtroende — och den skarpa blicken hos de fleste norrmän lär

honom snart att finna en annans godhet och duglighet — kan säkerligen i allhet vara viss på att i honom ega en vän. Har detta blifvit förhållandet — jag erfor flere prof derpå — så kan räkna på vänskapens skönaste frukter.

Likaså äro norrmännen enkla i sin nor, och som jag förut omtalat, äro vanligtvis mönster i familjelifvet».

Som man ser, är således förf. på hela en varm vän af föremålen för kritik; och detta utgör en god borgen att det myckna klander han framställt de flesta fall är befogadt och alltid ment. Säsom ett mycket lättfattligt att lära känna vårt grannlands lif och der, sådana dessa gestalta sig i hufvud den, torde boken förtjena uppmärksam af svenska läsare, hvilka i allmänhet hafva så synnerligt omfattande och kl begrepp om Norge och norrmännen.

—E

Natt-tanke.

(Från katalanska originalet af VICTOR BALAGUER.)

Det var natt, och mörkret bredde
Öfver oss sin svarta mantel.
Satt vid almens fot min flicka,
Jag mot hennes klädnad lutad.

Och jag sade:

»Du min kärlek,
Själens paradiset och himmel,
När mig döden före dig,
Stiger ut jag ur min kista
Och, förvandlad till en fogel,
Hvarje dag med morgonrodnad'n
Flyger jag intill ditt fönster
Att dig sjunga morgonsången;
Och derpå jag singlar snabbt mig
In uti din lilla kammar
För att der mig låta smeka
Utaf dina hvita händer,
Tills af dina kyssars värme
Hållen kvar, full utaf hopp, jag
Somnar in uti ditt sköte
Eller i din klädnads veck.»

Och hon sade:

»Du min kärlek,
Min förhoppnings sol och himmel,
När mig döden före dig,
Stiger ut jag ur min kista

Att förvandlas till den ande,
Som i altets rymder svärfvar.
Uti blomman, som du andas,
Skall jag då mitt väsen gömma;
I den vällykt mest du älskar,
Skall min själ jag helt upplösa.
I det träd, som ljuflig skugga
Skänker dig, jag ock skall dväljas,
Liksom uti friska källan,
Hvilkens våg dig vederqvicker,
Och i näktergalens sång, som
Kärlek drillar från sin buske,
Ja, i barnets klara öga,
I hvars blick du din fördjupar.
För att dig en kyss af kärlek
Skänka få, jag kommer, buren
Af den fläkt, som åt din panna
Ljuf och vänlig svalka bringar.
Och, när i de långa nätter
Sönnen flyr dig, vill jag sänka
Mig på matta ögonlocken
För att skänka åt din själ den
Sömn, som, tröttad, han åstundar,
Och invaggad i ditt hjerta,
Bringande dig ljusa drömmar,
Hoppfull morgonen förbida
Att mitt dagsverk börja om».

V. E. LIDFORS

Till och från gästabudet.

Hädkomster af en gammal »Närikes-trall».

Melodi i polsktakt.

Bortfärden.

oben å gummå di skull' te gästbo's
lanka
å sitter hemma, ho spinner ló¹⁾ å
stankar.

»Hå hå ja ja!
Nock har di't bra,
Men ja så lagum får'ä.
Dotra ska mä —
Dä va lickt dä —
Gullbånn ho har um härä²⁾.

oben å gummå di utåt vägen lanka',
ra lommar³⁾ ätter, förninga får ho
kanka.

Drängen så ung
Bär på en pung
Penningar, som ska på kakå;⁴⁾
Speleman ska
Ög någä ha,
Spörs um han gir te baka.

Hemkomsten.

Gubben å gummå di lulla' ⁵⁾ öfver gälé,
Båga va di fulla, å dä va fälle väl dä.

»Nu ha vi hatt
E så go natt,
Tvänne så goa dagar.
Öl ha vi fått,
Brännvin så godt,
Mat uti våra magar».

Gubben å gummå di pusta' å di stanka'
För all den fägna' på gästbo plä vanka.

Drängen så vat⁶⁾
Gjort stor bravat;⁷⁾
Spörs fälle hur han får'ä.
Dotra ä ung,
Sorgen blir tung,
När dä lir fram åt årä.

—BKL.—

Carl Svenske

tidsbilder från midten af förra århundradet

af Författaren till *En Framtidsaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XX.

linga odling kräfdes för hundrafy-
år sedan för att vinna inträde i det
erliga ståndet. Från plogen till pre-
olen var vägen sällan lång. Under
ets och sminkets tidehvarf, var den
giska kunskapsbörden oftast blott en
fernissa, allt för tunn för att icke

hästbytarens och drinkarens råa karakte-
rer skulle lysa fram, i stället för religions-
lärarens och människovännens. Den landt-
prest, som icke lade sig vinn om att kunna
rida, dricka och byta hästar på markna-
den, i kapp med ortens mera ryktbare
hästbytare, hörde visst till undantagen.

Men sinnesstämningen hos sjelfva fol-
ket var icke mindre religiös än i våra da-

¹⁾ *spinna ló* eller *svinaló*: spinna svinhår till mattor. ²⁾ De unga flickor, som utgjorde brudens hade i äldre tider håret flätadt med guldband och andra grannlåter. ³⁾ *lomma*, gå sakta; *kanka*, något tungt. ⁴⁾ *Penningar som ska på kakå*. Vid bröllop skedde sammanskott då kakorna kring-
s. ⁵⁾ *lulla*, gå ostadigt. ⁶⁾ *vat*: rask, hurtig. ⁷⁾ *bravat*, bedrift.

gar. Pantheismen och atheismen hade ännu icke öfversatts på folkspråket lika litet som de fått den kristna konsten till förbundssystem. Man hade ännu fädrens tros lära ofalskad, om man än icke alltid var så noga vid att hålla hennes bud. Bland adel och ståndspersoner rörde sig samtalen ofta om djupgående religiösa funderingar och kryddades då med långa bibelspråk och uttryck hemtade ur gudliga skrifter. När husmodren, efter slutade sysslor, satte nyckelkorgen ifrån sig på den stora dragkistan och tog brillorna på näsan, för att med deras tillhjälp söka näring åt sitt själslif, öppnade hon visserligen ingen fyrabändig roman, ingen illustrerad familj-journal eller godtköpsencyklopedi, hvari hon kunde plocka vetenskap och konst pillervis. När de förgyllda spännena uppknöpptes, när de svarta, pressade läderpermarne skildes isär, var det i stället Kolmodins bibliska qvinnospegel, Arndt's eller Arnolds postillor eller biskop Spegels ännu ryktbarare »Guds verk och hvila», hvilkas strängt religiösa tankar hon lärde sig beundra.

Böjelsen för religiösa ting gaf sig äfven uttryck i det dagliga samlifvet. I de flesta hus, äfven hos högt stående män såsom riksrådet Tessin, gjordes bön alla morgnar och aftnar. Familjens medlemmar, hvartill äfven räknades husfolket, voro dervid närvarande. Och försummelse af gudstjensten på någon af de många helgdagarne, ansågs såsom hedendom.

Djup gudsfruktan är icke sällan i folk-lifvet uppblandad med grof vidskepelse. Äfven hos de upplystare samhällsklasserna umgingos också hexor, spöken och troll såsom dagliga gäster. Hexbålen hade visserligen flammats ut, den hänsynslösa kraften, som äfven på det andliga området utmärkt landets stormaktstid, var bruten och förde icke utrotningskrigets brandfackla. Men trosnitet yttrade sig fortfarande i grymma förföljelser och landsförvisningar; och blåkullafärderna voro ett alltför rikt och omvexlande ämne för ungdomens berättelser, för att icke hela världen skulle känna sig öfvertygad om tillvaron af den trollska qvastkåppen och den underbara ugnsrakan. Ungboskapen, som på årets första helgdagsnätter buro trollkåringarna genom luften, satte dem i stånd att skafva malmen af klockorna i sockenkyrkan. Den

onde dansade slängpolska med elaka husmödrar eller narrade sockenpresten att nat-ten öfver köra rundt i skogen, i stället för att hålla julotta i den endast några bösshall derifrån liggande kyrkan. Skogsfrun förförde kolare och jägare, afidne gjorde besök hos de lefvande och sjelfve presterne gingo icke frie från upptuktelse af dessa osynliga väsen.

Mången visste likväl tälja om huru hin onde fått gifva vika för deras lärdom. Tjutande hade han måst pressa sig ut genom ett nålstyng i fönsterblyet, eller tjenstgöra såsom selpinne till ett af hjulen för högvärdige prostens kärra då denne för till högmessan. En predikan af en sådan man, hvilken genom sitt ords underbara kraft kunnat få makt med den onde, troddes såsom Guds ord äfven om gudsmannen i det dagliga lifvet långt ifrån kunde få namn af att vare en helig man.

Under denna tid, då en nyhet från hufvudstaden till Westergötland kräfde lika många månader, för att komma till allmänhetens kunskap, som han nu kräver dagar, och då de få och litet spridda tidningarna aldrig sysselsatte sig med politiska spörsmål, hade också en *dundrande* predikan af en ansedd prest *större* inflytande än en aldrig så väl skriven »ledare» i hufvudstadens politiska tidningar i våra dagar. Och man bör icke tro att fältet, hvarpå predikan rörde sig var mindre. Vägen till lycka och sällhet, som han skulle utstaka, upptogs oftast af politiska gräl eller barnsliga spekulationer i naturläran. Detta lika väl när fjerdedagspredikanten pröfvade sin fantasi och sin stilistiska förmåga som då biskopen och riksdagspredikanten gjorde det. De högvärdige fäderna visste också, bättre än tidningspressen i våra dagar, att vinna det mensklige förnuftet på känslans och den ögonblickliga hänförelsens väg. I senare händelsen var deras predikan en häfstång, hvars kraft så samtid knappt kan ana.

Det föll därför ingen in att undra öfver att biskop Juslenius, då hans tur var att predika för rådet och ständerna, upptog hela sin predikan med en redogörelse för de fängslade generalernes brottslighet samt det straff, som de enligt Guds och Moses' lag förtjänade.

Ämnet var: »Ett från sin undergång

m ur en brand i eldenom af Guds milda und uthulpet Svea land och folk.»

Kyrkan var full af folk ur alla samhällsklasser. I synnerhet var bondeståndet lrikt samladt. Hos detta åtnjöt också skopen stor ära. När drottningen året rut jordats, hade det lyckats honom att affa de fattigare herredagsmännen sorg-äder af kronan. Detta och andra likande drag hade grundlagt en folkgunst, m tilltog i samma mån som hans mot-rti miste allt flere af sina tillhängare.

Domen var redan fäld i kommissionen ver de fängslade generalerne och hade inskjutits till ständerna. Det var alltså ver ett ämne för dagen som han talade. ed djup andakt lyssnade också folket till ns ord, hvilka i fördubblad styrka åter-ödo från de höga hvalfven. Långs midlgången stodo flere af stadens förnämli-are borgare. Med förnumstig min vände e sina skägglösa, röda anleten än mot redikstolen, än mot grannen, för att ut-ycka sitt gillande. Derefter knäppte de na händer öfver guldknapparna på sina anska rör och försjönko ånyo i stilla be-ödran. Innanför i bänkarne suto deras sfruvar lika andäktiga. Deras stickade admössor tycktes mera än något annat göra föremål för den vaksamme kyrkväk-rens spejande ögon, när denne närmade ; med det osvikliga väckelsemedlet, den renfärgade häfven med guldfransar.

»De saligas himmel», ljöd biskopens ärfva, kraftiga stämma, »är en dom-ul, klädd med paradiset's eviga blomster. e osaligas pinorum deremot är en torr ken, ett evinnerligt Sahara, der drakar, rmar och ödlor och all afgrundens afföda ar sitt tillhåll. Låtom oss därför, mine ihörare, med trones säkra hakar, hålla oss äst vid det goda. Låtom oss göra våra öda verk och gerningar till den Högstes amn och ära, så att icke vi, såsom desse uriseer och syndare göra, af köttens lusta ta narra oss af detta jordelofs falska fäg-ng, att därför utbyta den eviga fröjden der van molnen, der zittor och cymbaler äda, der Guds englar sväfva i salig ring-ns.»

»Hur har dock icke denne öfverdådige örhöfvidsmannen Buddenbrock i stället undlat? Detta varder den nästa frågan. Har n icke låtit våra söners och fränders blod ägnöst flyta i sanden, endast för att till-

fredsställa sin egen jordiska lusta efter hämnd på fruktade medtäflare? Jo, för visso! Liksom David offrade Uria, hoc est, såsom en man, den der offrar en gammal vän för sina syndiga begärelsers skull, så har han sändt Wrangel i faran, ja mot sjelfva döden. Han har icke en gång haft samma åhåga om denne sin vän och medbroder, dess underhafvande folk och fästningen Willmanstrand, som Josua hade om Gibeoa, hvilken, då han fick bud om den fara, som hotade denne senare, hvilken belägrades af mäktige fiender, notabene kom hasteliga uppå dem, nämligen fienderne. Ty drog han, mine käre bröder, hela natten från Gilgal, der han och hela Israel hade sitt läger, belastande alltså icke sina knän med tältstänger och många dagars matbärande. Ty, notabene, han bekymrade sig föga om den myckna tross och bagagiet. Han brukade i stället, som det nu skulle kallas, en marche forcée.»

»Efter som denne mannen alltså, ehuru han, som Ephraim af Jephtha, som ses af Domareboken, vardt af sin vän och medbroder Wrangel ofta påkallad och ändock icke halp honom ur fiendens hand, utan höll sig mycket afskild från honom liksom Debora sjunger i Domareboken och undsatte honom intet utan vardt skyldig till deras blod, som i striden föllo, och till deras elände, som fängne vordo eller sjuke och jämmerligen medfarne blefvo af den grymme fienden: ty är det visst och sannt, som klarligen kan skönjas af brefvet till de Thessaloniker, första kapitlet sjetten versen, rättvist för Gudi att gifva honom bedröfvelse igen, som oss bedröfvat. Må vi därför icke längre fylla vår själ med klenmodiga tankar utan säga till denne främmande höfvidsman med Josua: efter du hafver plågat oss, så må vi nu, då vi makten hafva i våra händer, också straffa dig efter Guds och Moses' lag och må sedan Herren plåga dig till den yttersta domsens dag!»

Biskopens sträfva, hårda stämma ljöd med nästan öfvermensklig styrka öfver den bäfvande församlingen. Den djupa tystnaden lät de skallande återljuden förnimmas med hemsk noggrannhet. Likt jakande svar från en högre värld, susade de hviskande ner öfver de blottade hufvudena. De lyssnande herredagsmännen kände sig utkorade af högre makter att sitta till doms öfver den olycklige härfrören och på

honom utkräfvat Guds straff. Icke kände väl heller någon af dem medlidande för den unga, svartklädda damen, hvilken i öfvermått af smärta lutade sig ned i bänken vid ändan af midtelgången? Hvad kände väl de femhundra hertan, som klappade af idel tillförsigt och öfvermod, af det femhundra-deförstas qval? Ordningens stränge öfvervakare, mannen med det stela, skrynkliga anletet och den högvigtiga minen, som såg hennes djupa rörelse och lade hennes florslöja, som fallit ut på gången, innanför skranket, var troligtvis den ende som intresserade sig för henne.

Stackars Ulrika! För två år sedan fanns väl knappt en ung fänrik i hela staden, som icke velat böja sig ända ned till jorden för att få kasta en blick under förhänget kring din phaëton. Du dansade bland de främste i kungasalen, man undrade öfver din friska fågring, man beundrade din sköna hy, ännu mera förhöjd genom det lätta sminket. Skaldens ingifvelse vardt glödande vid åsynen af den förtjusande lilla mouche som du bar i munvrån, hvilken ständigt tycktes pladdra för de kurtiserande kavaljerernes öron sitt på en gång hänryckande och skälmaktiga »baisse moi!» Du var då det värdigaste talämne för hofvets qvickaste bussar. En blick af dig på couren var mera eftersökt än majestätets. — Och nu, hur föraktfullt såg icke den stele kyrkväktaren med de för stora kalfskinnshandskarne och de omoderna skorsetterna på dig, liksom om du skulle hafva varit ett af de hemska odjur, hvilka bis kopen nämnde i sin predikan. Med hvilken öfverlägsen, liknöjd min betraktade icke den rödnäsige borgaren, uppblåst i den snusbruna, utspända rocken, det nystärkta kråset och den yfviga peruken, dina sorgsna anletsdrag. Men nu var du också en förrädares dotter, hvilken Guds egen lag bjöd att man borde stöta från sig.

Den sista tiden hade medfört många hårda pröfningar för Ulrika.

Hennes broder hade ansträngt hela sin förmåga för att genom de talrika vänner han egde bland officerarne värfva tillhängare inom kommissionen för hans fars sak. Men när Lagercrantz och de andre af motpartiet sågo att kommissionen icke lutade åt deras sida, hade de tagit in på en källare i närheten der de med några glas vin drucko blygseln af sig innan de

trädde upp i kommissionen. Här skrekade de nu öfverljuddt att medlemmarne voro mutade och att man hvarken hos samtid eller efterverld kunde hafva någon ursäkt om »förrädarne» släpptes löse — och de vordo också dömda från lif, ära och gods.

Alla penningesummor som hennes mor fått från Holland hade offrats på bönder och borgare. Men alla ansträngningar hade varit föfänga.

Det hade varit med hjertat uppfyllt af bittra, tärande tankar, som Ulrika denna dag gått till kyrkan, i hopp att der finna sröst. Hon hade äfven sin egen sorg att glömma.

Man sade visserligen att Svenske icke var död utan helbregda återkommen ur fångenskapen. Hvarför hade han då icke redan uppsökt henne? Kunde det vara sannt, hvad ryktet hviskat om, att han vunnit fröken Liewens hand? Dessa frågor hade hon aldrig haft mod att svara.

När den sköna orgeln utsände sina rena, fulla harmonier och den entoniga psalmen uppstämdes från den samlade menigheten, hade hon känt sin själ lyft, sina qval mildrade. Hon hade hoppats på kommande bättre dagar. Ljufva minnen hade, klara och vänliga, närmat sig i hennes inbillning. En tafia af grönskande stränder och en blå, lätt krusad vattenyta, infattad i en nordisk sommarnatts fridfulla stillhet, hade hägrat för hennes blickar och fyllt hennes hjerta med ljuft vemod. Då hade orgelns toner förklingat. Jernhårda, och grymma hade predikans ord följt hvarandra. De hade talat, icke om frid, om försoning, om människors lycka och sällhet, endast om hämnd och orättvisa, om makt och ärelystnad. De hade till slut nedkallat dödsdomen öfver hennes olycklige far lika hjertlöst som om talet rört hvilken annan ogerningsman som helst. —

Predikan var slut. Den entoniga, måktigt gripande psalmen genljöd från hvalfven. Brusande orgeltoner strömmade ut öfver kyrkogårdens löfviga lönnar och dotande häggar, som vajade för den sakta sommarvinden. Åhörarne började lemnas kyrkan. Man kunde se på deras tvärsaknade miner att predikan uppbyggt dem. Då och då stannade några af dem och bildade en grupp kring någon herredagsman. De sysselsatte sig ifrigt med sina snusdosor och slogo sina yfviga hufvuden närmare tillsammans, när

en med några lämpliga och ofelbara kraft-
d ytterligare utlade prestens tal.

Mellan dessa hviskande grupper styrde
Ulrika sin väg ned åt den trånga gränden
der om kyrkan. Låga kojor, hvilkas
räs-vuxna tak ofta började vid gatan, bil-
ade den stadsdel som vid denna tid
räckte sig ned från Clara kyrka mot Röda
ödarne. Hon drog floret tätare för anle-
t, på samma gång hon påskyndade sina
eg.

Det var med en mer än vanligt butter
in, som Stina, en stund senare, öppnade
orten åt henne.

»Allt sedan detta olyckliga kriget bör-
de har nådig fröken icke varit frisk en
nda dag», svarade Stina med en skakning
å hufvudet på hennes fråga hur tant Beata
lådde. »Nu har nådig fröken fått en liten
ummer på förmiddagen...»

»Det kunde dock icke gå bättre», fort-
atte hon, då Ulrika satte sig vid dörren
tan att svara. »Vår Herre skall förmod-
igen visa sin vrede mot det syndiga fol-
et, ty hvilket lefverne ha de icke hållit
är... Dagen före stora böndagen i fjor
oro flere af herrarne på Castenhofs stor-
illare och presten kunde knappt hålla
inen. På sjelfva böndagen kom sedan
regimentet marscherande genom gatorna
ed skrällande trumpetor och vapenbrak
nder det allt folket var i kyrkan....
ch de nådiga fröknarna här midt emot
öllo sina böndagar med menuett och kon-
radans och många traktamenten till långt
ram på nätterna... Men Stina står här
ch pratar. Om nådig fröken tar' af sig
saloppen och ser en liten stund på mina
olunmor, vaknar nog gamla fröken så att
vi kunna få tala vid vårt rara främmande.»

»Tack Stina för hennes välmening, men
let är redan långt öfver middagen...
ch de kunna vara oroliga hemma.»

»Då få de väl blifva lugna igen. När
ig var härom året i Jakob, morgonen
fter den stora eldsvådan, var hennes nåd
kså så fasligt orolig för att det dröjde
i sent på natten innan jag kom hem...
en ser då inte nådig fröken hvilka vackra
lommor vi ha: Hyacinter, tulpaner och
arcisser. När de blomma är det riktigt,
om man vore i en örtagård... Unge ba-
nen skulle väl, kan jag tro, hemta nådig
öken?»

»Min bror lofvade det», sade Ulrika i

det hon böjde blombladen åt sidan och såg
ut på gatan. »Men han glömmar som van-
ligt bort det.»

Stina varnade henne att räcka sig för
långt ut genom fönstret.

»Icke därför», sade hon, »att det var
så synnerligen högt till gatan, och så lätt
att ramla ut med styfkjortlar och tross.
Men det går så många hofbussar förbi, denna
tiden på dygnet, och man skulle ha svårt
att hindra sådant folk att stiga in om man
hängde ut en så vacker skylt.»

Under det hon gjorde dessa betraktel-
ser, makade hon blomsterkrukorna åt sidan,
och tycktes i färd att äfven sjelf på när-
mare håll undersöka faran, då hon helt
förfärad tog några steg tillbaka. Bakom
hennes, endast på några få stegs afstånd,
stod skepnaden af en ung man, hvilkens
anletsdrag fullkomligt liknade Svenskes.
Det var helt visst en gengångare. Han
var klädd som en sjöman i vida holländs-
rebyxor, och slovig hatt. Det var alldeles
samma dräkt som spöket hos gamle gref-
vens Anna haft i förra veckan och det hade
till lön för all hennes vänlighet nästan
kramat henne till döds.

Svenske smålog åt Stinas förvirring.
Han gjorde ett tecken åt henne att vara
tyst. Detta var för mycket öfverens-
stämmande med hennes åsigt om spökens
vanor, för att hon icke blindt skulle efter-
komma det, och hon skyndade, med en viss
lätnad om hjertat, ut genom dörren.

»Jag kan helsa kusin Ulrika från ande-
verlden», hviskade han småleende, i det
han lutade sig ned öfver henne.

Hon spratt upp, som träffad af blix-
ten och vände sig förvånad mot honom.
De sågo en stund på hvarandra.

Svenske var icke sen att intaga hen-
nes plats.

»Att vår Herre kan vara så grym och
obarmhertig», sade Ulrika en stund efteråt,
då de tagit plats vid fönstret. »Min gamle,
gode far!...»

Tårarne kommo henne i ögonen vid
tanken på fadrens olycka.

»Gråt icke, min älskling... I pröfnin-
gen och nöden låter han oss se sin alls-
mäktiga hjälp.»

»När en sjukling dör, anstränga sig
alla», återtog hon tankfullt, »att hjälpa
honon. Man säger då med förtviflan att
menniskan icke har makt att undandraga

någon från döden. Och nu sätter hon en ära i att förstöra, hvad hon icke kan hela?»

»Det skall icke ske», sade Svenske tillitsfullt.

»Har du då råkat din morbror?... Han predikade i dag så strängt och hårdt.»

»Nej! Han har ju förskjutit mig... Ingen vet för öfrigt att jag finnes i staden. Icke en gång din far.»

»Det fanns intet tröstande ord», fortsatte Ulrika, tankspridd. »Eviigt mörker, ett ousägligt pinorum skulle innesluta honom efter döden... Tänk om allt vore slut med detta lifvet», afbröt hon sig plötsligt, i det hon såg forskande på Svenske. »Tänk om min far icke skulle höra oss här nere när vi sörja honom?»

»Du yrar! Mår du icke väl?»

Hennes tårglänsande ögon logo mot honom, då hon svarade:

»Bättre än någonsin, min älskling... Jag kom endast att tänka på ett samtal, som hofjunkaren hade härom dagen med prosten Sinius.»

»Umgås *prosten*, den ifriga mössan, hos dina föräldrar?» utropade Svenske förvånad.

»Han och baron Meijersdorff ha varit de ende af våra forna bekanta, som besökt oss under vårt förnedringstillstånd.»

»Hur många tusen daler har då prosten använt?...»

»Tyst, min älskling, skall du i stället få höra hvad hofjunkaren sade. Den enskildes lif sade han är för menskligheten endast som sandkornet för jordklotet. Då ingen förstod hvad han menade, förklarade han, att någon himmel, såsom prosten påstod, utom jordelifvet fanns det icke. Allt som talades derom var endast tom inbillning.»

»Ah, bah!»

»I Paris var folket vida mer upplyst än att tro på något dylikt.... Hvad tror väl kusin kärleken är? frågade han mig. Inbillning, endast inbillning! Allt som vi känna är endast en frukt af vår inbillning. Då jag frågade honom hvad han trodde om lifvet efter döden, skrattade han på sitt vanliga försmädliga sätt, och frågade om jag trodde att blomman, som jag bar på roben, hade något lif der hon satt på ett ställe, som han skämtande kallade för sitt himmelrike, eller om jag trodde att den stackars Cleo var salig, hon som öfverkör-

des några dagar förut på gatan. — Nej, min kusin, sade han skrattande, när det är slut en gång, då är det, ma foi, också slut...»

»Det vore ju förfärligt, om det skulle vara så», tillfogade hon tankfullt, i det hon riktade sina blå ögon mot Svenske.»

»Så stolt och modig i forna dagar och nu så klenmodig jag fick lära af min mor i min barndom. Hon tröstade sig alltid öfver sin fars bortgång med den glada visheten att hon en gång, när tiden skulle vara inne, skulle få återse honom. Alla hennes sorger, alla hennes pröfningar kunde icke rubba hennes tro — skulle då alla fattige, alla sjuke, alla nödstälde endast ha kommit till lifvet för att varda delaktige af denna verdens sorger? — Nej, sådana tvifvel får ej Ulrika uttala... Framför allt, icke längre några tårar... De förstöra endast det väna anletet... Ma foi de vackraste ögon på denna sidan Östersjön...»

»Ack, det var andra tider...»

»Andra tider? Jag förstår icke mycket af hvad så vidt förfarne och lärde män som prosten och hofjunkaren tala sins emellan. Jag mins endast hvad jag fick lära af min mor i min barndom. Hon tröstade sig alltid öfver sin fars bortgång med den glada visheten att hon en gång, när tiden skulle vara inne, skulle få återse honom. Alla hennes sorger, alla hennes pröfningar kunde icke rubba hennes tro — skulle då alla fattige, alla sjuke, alla nödstälde endast ha kommit till lifvet för att varda delaktige af denna verdens sorger? — Nej, sådana tvifvel får ej Ulrika uttala... Framför allt, icke längre några tårar... De förstöra endast det väna anletet... Ma foi de vackraste ögon på denna sidan Östersjön...»

»Baronen sade också vid ett annat tillfälle», återtog hon, leende åt hans beundran, »att det kom sig af menniskornas egen dumhet att så många underkastade sig stora sorger och lidanden. — När ingenting fans efter detta, sade han, vore det icke då bättre att vara *ingenting* än att vara ett uselt och eländigt kräk, som ingen brydde sig om och som endast var till omak.»

»Ingenting? — Alltså skulle allt hvad vi tänkte oss som kärast här på jorden, våra bästa, renaste tankar endast komma från oss sjelfve och dö med oss? — Allt hvad vi tänkt, ondt och elakt, alla grymheter, hvarpå vi rufvat, skulle vara för alltid jordade med oss. — En maklig lär! Det är ingen bra karl som säger så. Meijersdorff är också en man, som man bör taga sig i akt för.»

»Min far sätter mycket värde på honom... Som du vet vill min mor att jag skall bli hans maka.»

»Och du? — Men förlofningen var ju osanning?»

»Hvem kan tänka på förlofning, nu då allt ser så mörkt ut...»

Detta undvikande svar jagade ett moln öfver Svenskes anlete. Han reste sig häftigt och såg förvånad på henne.

»Han som tror att denne hofjunkarens ord äro sannare än Guds ord», utbrast han lifligt, »han som tror att din fars ande skall dö med kroppen, och att hans mördare skulle varda frie från ett kommande lifs afträskningar, han som tror att lifvet enlast är till för att njuta och tillfredställa egen lusta, han som fegt ville undfly striden, i stället för att stupas med ära, han skulle varda din make...?»

»Upphör, min vän. — Du förfirar dig. Kan du väl ett ögonblick tro att jag skulle älska honom?»

»Men?...»

»Om mina föräldrar vilja det, ämnade du säga?... Hit tills ha de velat det, men baronen har blifvit så pockande på sista tiden. Min far har lofvat att ingenting skall afgöras förr än hans slutliga dom lifvit fäld.»

»Då är ännu tid», sade Svenske lugnare, i det han försigtigt såg sig omkring. — »Strussenfelt, Wrede och din bror ha stämt möte med mig i afton på Lafonts kaffehus. Om blott generalen vill, skall allt gå bra.»

»Ack, min gamle, gode far», suckade Ulrika, i det hon dystert skådade framför sig. »Ack, att ni blott kunde lyckas!»

»Allt skall nog gå bra. — Men hvad du är kall mot mig i afton. — En kyss?... Den första!»

»Har du råkat kusin Liewen?»

»Kusin Liewen?... Hvarför frågar du så?...»

»Jag blott frågade.»

»Fröken Liewen lär vara rest ur staden.»

Han såg i detsamma hennes leende min.

»Jaså, kusin nyttjar krigslist», skratade han, i det han lutade sig öfver henne.

»Tant vaknar!» ropade hon förskräckt, i det hon drog sig hastigt till baka.

»Strunt! Gamla Stina stöter i morbrors derute i köket, att det kan höras långt ända.» Tant kan ju icke gå upp ur sängen.

Hon såg på honom med låtsadt allvar.

»Tänk om någon skulle komma... jag är så rädd. — Efter förlofningen», skratade hon derpå, i det hon hastigt sköt bordet mellan sig och honom. »Till dess, min junker, får ni vänta.»

»Fy kusin! — Att narra mig på detta sätt!»

»Mins du eken vid Liljeholmen, när du narrade mig att springa fram?...»

Dörren till köket öppnades nu på glänt och Stina stack varsamt in sitt hvita hufvud genom öppningen.

»Det är då visst och sant, att i dag är det riktigt sjusofvaredagen för nådig fröken», sade hon med ett godmodigt leende. »Men det var sant, unge baronen frågar om icke fröken vill gå nu och komma igen i afton?»

»Är Henrik här?»

»Han har redan väntat en god stund utanför.»

»Nå då får jag väl låta min fordran vara ogulden än så länge», sade Svenske skrattande.

Innan de skildes åt, kommo de öfverens att han genom Henrik skulle låta henne få kunskap om deras befrielseplaner. Sjelf måste han fortfarande hålla sig dold, tills det lyckats dem att befria generalen, då han hoppades, som han sade, att han skulle lyckas vinna den ynnest som hon nu vägrat honom. —

XXI.

Senare på aftonen smög Svenske med hastiga steg öfver Jerntorget. Då och då såg han sig om, liksom räddes han att någon skulle följa honom.

Djup skymning rådde i de trånga gatorna inne i staden. Genom långstrimmiga moln silade månen ett sparsamt skimmer öfver staden. Så mycket klarare upplystes den höga, blå rymden. Endast ett och annat glänsande moln seglade fram öfver henne, till lättnad för vandraren att inse det oändliga, som hvälfde sig öfver honom.

Svenske hade redan under sin fångenskap uppgjort planen till general Buddenbrocks befrielse. Till en början hade han tänkt att uppsöka sin morbror, för att af honom få de upplysningar, som härför voro nödvändiga. Men han insåg snart att detta vore mindre klokt. Biskopens skarpa blick

skulle inom kort hafva utforskat hans planer. För öfrigt kunde det vara mycket ovisst om icke hans morbror än en gång skulle stöta honom ifrån sig.

Af äldermannen Smedman hoppades han mer. Denne hade många egenskaper, som gjorde honom till ett utmärkt redskap vid utförandet af farliga politiska företag, i synnerhet om han ej fick veta om dem för mycket i början. Hos honom hade han största delen af sitt arf inestående, och hvad han särskildt kände sig öfvertygad om, var att äldermannen, för att få behålla detsamma för alltid, skulle förmås att göra hela sin bod till säte för en hemlig klubb af de argaste förrädare. Ännu hade han icke hunnit uppsöka honom. Han ville först råka sina kamrater från kriget, hvilka, efter hvad han fått veta, redan vidtagit flere förberedelser till generalens flykt. —

Lafonts' kaffehus rymde denna afton många gäster. Nyheten om dalkarlarnes uppror, hvilken som en löpeld spridd sig i hufvudstaden, utgjorde ett för hvarje dag allt intressantare samtalsämne. Under de senaste dagarne hade dessutom »principalsquæstionen» tillkommit. Skulle riksdagsmännen vara något annat än språkrör för den menighet, som de representerade? Detta var en fråga som i icke ringa grad upprörde hufvudstadens borgerskap. Den ringaste bodgosse, som ännu icke visste hvad burskapsexamen inför höglofliga magistraten ville säga, skrek öfverljudt och knöt sin röda näfve öfver disken, då någon af magnaterna Kjerman eller Plomgren gick förbi boden.

Det var derföre icke underligt om handtverksmästaren eller krämaren lemnade verkstaden eller boden något tidigare på qvällen än vanligt och läto husmodern äta vattgröten ensam med gesällerna eller bodgosarne. De kunde annars gå miste om nyheterna för dagen, hvilka helst berättades aftonvardsdags på källaren. Med liktänkande vänner kunde de sedan få kannstöpa i den högre politiken ända till morgonväkten.

Om dessa viktiga frågor endast i förbigående vidrördes af de gäster, som denna afton voro samlade hos mästern Lafont, kom sig detta må hända deraf att de redan så i grund lyckats nedsvärta de hedervärde representanterne för borgerskapet

att mästern Lafont's svarta peruk, som höjde sig bakom disken, med skäl kunde göra anspråk på kråsets hvithet, i jemförelse med deras själar, sådana de utgått ur den föregående skärselden. Mästern Lafont hade samma dag fått hem, med den första spaniefararen för året, en pipa bittert och spanskt. Medan han med nöjd min hyfsade de rykande talgljusen på disken, underlät han icke att uppfriska sina kundens minnen med den ädla drycken. Detta var icke den minst medverkande orsaken till sällskapets mindre än vanligt politiska samtal.

Ner vid dörren skämtade Bisot med skänkflickan, medan hon sköljde tennmuggarne i den stora tvättbaljan. Han kastade en orolig blick mot dörren. Hastiga steg hördes i porten och en ung, bleklad man, i sprättig dräkt och nystärkt halskrage, inträdde.

»Nå, herr Bertilsson, de komma ju alla samman hit i afton?» hviskade Bisot åt den inträdande, i det han drog honom bort i en fönstersmyg.

»Så säkert, min herre», hviskade denne till baka »att jag redan sagt till åt patrullen».

»Som nog kommer för sent».

»Soldaterna vänta i huset bredvid... Men äro de alle här ännu?»

»Det felas blott två af dem».

»Man kunde börja med dem?»

»Utan nytta, den värste är icke här ännu».

»Är ni säker på borgarena, att de ej taga parti för dem?»

»Bah... Har ingen fara. — Men den höglofliga förräderikommissionen?»

»Klockan tio skall han vara samlad».

»Och min andel?»

»Min herres andel?»

»Ja, min andel?»

»Jag förstår icke!»

»Mina tusen plåtar?»

»De tusen plåtarne?... Dessa äro ju för länge sedan lemnade?» —

»Lemnade?... När då, min betydande herre?»

»Och för öfrigt hade jag en liten fördran sedan gammalt, då jag hette Bertil bodgosse. Det var, om jag minnes rätt, nära tvåtusen plåtar?»

»Jaså min gunstige junker» — sade Bisot, i det hans smilande anlete öfverfön-

en liflig rodnad, »det var alltså ugglor den mossen! För sista gången, vill ni mna mig penningarna?»

»Litet tystare, min herre, om ni behåller».

»Mina pengar?..»

»I morgon få vi talas vid, till dess kan vara lugn!»

»Nå må den onde ta' er, era mullvadar» rek Bisot, som icke längre tycktes märka de öfrige gästernes närvaro, »jag må bli i ... om jag icke ...»

Slutet af meningen kunde icke uppfattas för det sorl, som i det samma uppstod d bordet.

»Nej, stopp och belägg nu, go'vänner» pade mästern Flåberg. »Intet gräl mellan er, spottfolingar! Kom hit i stället och ick törsten».

»Tala om mästern Bérard», fortfor han refter, såsom ingenting händt, i det han lade sig till de öfrige bordskamraterne och makade Bisot och hans motpart till ordet, »tala om den der munsjören på de kronor!»

»Fast tacka vet jag detta malaga sekt-net» inföll Lafont med öfverlägsen min.

»Nånå, mästern Storordig», svarade den unge krämaren, som nyss varit i delo med isot, med trygg min, i det han pustade ett rökmoln, »liten kan väl ock bli stor. Inte' var det just så många år se'n hel-» tillade han, förtroligt klappande Lafont på axeln, »då den här välaktade munsjören sjelf åt sin vattgröt med en smula ster uti på odukadt bord och vid skelet af en tunn talgdank. Mins för böfveln så väl, då han ej hade flere kunder än att de väl kunnat sänjas till samman en af de här stora tennmuggarne».

»Sacre bleu! Hvad den tiden vidkommer», svarade mästern Lafont uppbrusande, i det han stälde sig vid disken och skrefade med sina korta ben framför den siste slaren, »så rör den icke mästern Snushane ett runstycke, en gång. Förstår han et?... Ingen ska' kunna säga att han icke fått hvad han skulle ha hos mig....» här är ingen krämarbod, der man kan a' dubbla alnmått... Och inte är det eller värdt att komma hit och lysa med ågra qvickheter».

»Det ska mästern säga, som lyser sjelf, om en palt i en hornlykta».

»Tyst han, krämarmåns», inföll slagta-

ren med sin hessa basröst »för annars kunde mästern Flåberg, vid lermuggar och ölkrus, klappa skinnpelsen tunn på honom».

»Tacka vet jag skinnpels- och porsöls-tiden!»

»Tyst med ditt käbbel, fader Lafont!»

Dessa rop öfverröstade slagtarens medlingsförslag.

»Hårdt mot hårdt förlikas blott svårt» pustade mästern Flåberg, då det ändtligen blifvit tyst. »Min herre var måttligt kavat, då gamle Smedman var sin egen och min gunstig herre fick smaka hans spanska rör... Knappt torr bakom öronen och vill lära folk dricka vin!.. An en mugg! En hel så, hör hon, lilla näsperla! — Inte af de nya fingerborgarne, hör hon, för fan må ta' dem och all den här souveräniteten!... Skål bror Bisot! Se'n min betydande herre kom under mitt ringa tak, har allt gått galant — puh!»

»Inte illa men't, fader älderman» — passade den lille, magre krämaren på tillfället att falla in. — »Inte ännadt att fader älderman skulle ta' humör».

»Hvem för böfveln tror han tar humör öfver en nykterdansares pip».

»Nå, nå, jag sa' endast att det icke var illa ment».

»Menar sig förstås som de andre, så att det inte blir någon mening alls».

»Skulle allt vara en ogemen ära för mig'att få dricka ett stop rhenskt med fader älderman».

»Nå så det likar sig då till något bättre. Men må fan, hör han än en gång, ta' alla styfvermått och souveräniteten med.... Förrädarna kunna också göra sällskap, fast Gud ska' veta, att när de äro borta kommer nog något annat sattyg i stället, — Kom nu, bror Bisot, skola vi känna på hvad gossen har att bjuda på.... Se så! Kom hit också mästern sjelf och stå inte längre och bliga bakom disken».

Medan mästern Lafont öfvertalades att slå sig ned vid bordet, hade två unge adelsmän inkommit. De sände ett hastigt ögonkast öfver rummet. Längst ner vid dörren suto några af deras likar, som hittills i tysthet tömt sina ölmuggar. De slogo sig tyste ner på den lediga bänken bredvid dem utan att efter vanligheten ropa på vin.

Ingen af de öfrige gästerna fäste till en början någon större uppmärksamhet vid dem.

Endast den magre krämaren kastade då och då en förstulen blick ner åt dörren, för att derefter med orolig min vända sig mot den pickande väggklockan strax bredvid i hörnet. För att döma af skänkflickans mörkbruna, oroliga ögon måste äfven de på något sätt ha att skaffa med de unge, välväxte männen.

»Nå, hvad nytt i staden?» frågade Buddenbrock de inträdande, i det han makade rum åt dem vid bordet.

»Ah, ma foi, just ingenting» svarade den yngre af dem. »Men, se der ha' vi rymmaren» afbröt han sig, i det han tog Svenske i hand.

»Hur gick det då?» hviskade de andre ifrigt.

»Festina lente, mes ami... jag måste först ta' den här gamle vännen i hand».

»När Cronhjort är vid det kuraget, får man intet ord af honom».

»Hur det gick, frågar ni? Dåligt, ma foi».

»Det var först i går», återtog han i lägre ton, som jag fick tillstånd att söka min gamle chef. — Ni kan ej tro hur affallen han är. Buddenbrock vet det bäst... Han var mycket nedslagen öfver papperen, som Meijersdorff ännu icke lemnat ifrån sig».

»Detta kunde man förstå», inföll Buddenbrock.

»Och nu påstår den gamle räffen Wran-gel att hans instruktion aldrig funnits till».

»På den vägen kommer man inte långt» inföll Svenske tankfullt.

»Hvilken annan väg står oss då till buds, mon frère?» frågade en af de andre unge männen i sarkastisk ton.

»Kan icke prompt säga det nu på stunden, men jag känner krutet för väl, för att inte veta att flykten är enda räddningsmedlet... Men det måste ske snart».

»Cronhjort torde dock icke heller ha så orätt» inföll Buddenbrock, »ty så framt den ringaste gnista af rättvisa finnes i detta landet, kan min far icke ådömas något straff».

»Ja, om det finnes rättvisa, mon frère», återtog Svenske, »men hvar rättvisan håller hus veta vi alla. Alltså vidhänger jag min mening».

»Min far vet sig sjelf alldeles oskyldig och vill därför icke söka sig någon olaglig

befrielse, utan bidar hellre det öde, som Gud honom beskär».

»Och du skulle tro på utgången af en votering?» frågade Svenske skrottande... »Hur gick det då i kommissionen?»

»Der var det en annan sak... Lagercrantz hade der en afgjord öfvervigt».

»Har han det då ej i plenum? — Nej min vän, förr än din far är utom gränsen är han icke trygg».

»Strussenfelt nämnde nyss något om prosten Sinius?» inföll Cronhjort. »Han lofvade ju värfva röster inom stånden?»

»Sämre man kan man icke lita på», sade Svenske föraktligt. »Så länge allt går bra är han nitisk, men vid första motgången är det genast slut med hans ifver».

»Han säger sjelf», skrattade Buddenbrock, »att han offrades af modern under födslopinan åt det heliga äkta ståndet. Man kan dock svårligen tänka på något offer, när man ser hans välfödda lekamen».

»Hur som helst mina vänner» inföll Svenske allvarligt, när skrattet som följde på dessa ord tystnat, »på honom kan man ej lita det ringaste».

»Deri har Svenske rätt» sade Buddenbrock. »Han tog 5,000 plåtar af min mor, för att verka vid voteringen i kommissionen, och i stället arbetar han nu allt hvad han förmår i motsatt riktning, genom hviskningar och stort effronterie, sågande sig vilja använda penningarna för egendomens conservation åt enkan».

»Den lymmel!»

»A propos penningar» inföll Strussenfelt »hvarifrån få vi sådana?»

»Alla våra tillgångar äro uttömda» sade Cronhjort.

»Den saken skall jag nog draga försorg om» sade Svenske. »Jag har några tusen plåtar innestående hos älderman Smedman. Det torde vara mer än tillräckligt... Äro vi alltså ense om det öfriga?»

»Charmant», utropade de andre.

»Men äldermannen har ju slagit vartarne i bordet» frågade Cronhjort.

»Gjort konkurs?» utropade Svenske.

»Ja, för tusan, känner du inte det?..

Biskopen gick fri den gången, fast han inte är långt borta från att komma i fällan».

»Så blir det väl alltid någon råd», sade Svenske beslutsamt. — »Låtom oss blott dela roterna».

»Rätt så, mon frère, och vid det heliga

sjutalet, som fullkomnar allt, skola vi blindt lyda vår store guldmakare».

»En jakt är redan färdig» sade Strussenfelt.

»Är kaptenen pålitlig?»

»Han heter Wagner och ser ut att vara en präktig karl. Kommer han blott utom Waxholms tullbom, säger han, kan generalen sedan vara trygg att komma, hvilket han vill, till Estland eller Holland».

»Till Holland vore nog det bästa» inlämnade Cronhjort.

»Konsten är då först att få honom ur uteset» sade Svenske.

»Och ut på fartyget?» frågade Buddenbrock.

»Dermed är ingen fara» svarade Strussenfelt. »Under skeppsbryggan vid Kjerens hus vaktar dag och natt en af kaptenens säkraste karlar i en slup. På förmiddagen är han färdig att föra honom ut till Waxholmskären».

»Henrik får då så fort som möjligt underrätta sin far», sade Cronhjort. »Bäst om han redan i morgon afton kunde meddelas oss».

»Men på hvad sätt?»

»Det blir alltid någon råd. — Vi ha endast åtta dagar kvar. — Misslyckas det en gång måste det lyckas en annan».

»Än pass?»

»Än pass?»

»Jag och Strussenfelt ha' tagit ut två: ett åt honom och ett åt Henrik».

»Men om det misslyckas i morgon», fortsatte Strussenfelt, vändande sig till Henrik, »är det väl klokt att underrätta din familj om företaget? Mig synes att man borde vänta dermed tills alla förberedelser äro träffade».

»Detta skulle ännu mera uppskjuta saken».

»Strussenfelt har rätt» inföll Svenske. »Man kan ju öfverenskomma om något tecken».

»Det fördröjer saken ännu ytterligare».

»Tecknet kan ju vara mycket enkelt».

»Säg då något».

»Om man skaffar sig tillträde till huset midt emot» inföll Buddenbrock, »och låter ut en näsduk genom ett af fönsterna».

»För att vakten genast skulle underkänna huset... Nej, det fordras ej något annat tecken än ett för ja och ett

för nej. — Ja, om det kommer att ske samma dag, nej i motsatt fall. Om någon ginge förbi och helsade uppåt fönsterna kunde ju detta betyda ja, såge han deremot ner i gatan kunde det betyda nej».

Buddenbrock inföll tankfullt. »Men då skulle någon observera gatan hela dagen».

»Hvarför det?... Något försök att rådda din far kan naturligtvis icke ske annat än nattetid. — Låtom oss därför bestämma tiden till åtta på aftonen. Vi kunna tura om att gifva tecknet».

»Hvad han lider, denne stackars Celadon!» inföll Strussenfelt skrattande. »Det måste bli löjligt nog att se hur han accortiserar din syster genom fönstret».

»Det är bättre om jag håller utkiken» sade Buddenbrock allvarsamt. »Jag kan sedan lägga ett bref under marmorskifvan på Ulrikas byrå. — Hon har lättare att vinna tillträde till min far än jag».

»Omvägar» sade Svenske kort. »Om någon af de många kuggarne skulle falla bort, vore ju allt förfeladt. Det är ju nog om du ser mig. — Fruntimren böra icke veta derom i förtid».

»Alltså anser ni bäst» sade Buddenbrock i det han sänkte sin stämma till en hviskning »att tecknet, som utmärker att under aftonens lopp räddningsförsöket kommer att företagas, bör afgifvas på det sätt Svenske föreslagit och att det sedan af mig i lämplig tid uttydes för min far».

»Ja». —

Gästerne vid det stora bordet vordo nu så högljudade att samtalet mellan de unga männen afstannade för ett ögonblick. Krämmaren hade varit nog oförsiktig att påminna äldermannen om hans forna finare umgänge.

»Börs och kontor» utropade denne i vredesmod. »Ha' vi någonsin egt make till Grill, Kjerman, Lefebure, Plomgren och Wittfot? Det är sådane köpmän att vi kunna vara Gudi tacknämliche som sändt oss dem i vår svåra hemsökelse. Grills minne dör aldrig, go'vänner, Lefebures ärliga hjerta och Wittfots hjälpsamhet skall prisas af sinom tusende... Men hvad hjälper det väl att tala till sådane der vildhjärnor om redlige och arbetsamme män...»

»Nu tycker jag dock att min vördade fader älderman går för långt», sade den andre afbrytande. »Må vi icke sysselsätta våra sinnen med småsaker i dessa allvar-

samma tider... Se go'vänner på de der unge männen här vid sidan om oss», tillade han hviskande, i det han sneglade på Svenske och hans vänner. »Der sitta förrädarna», som på brottsligt sätt vilja befria generalen».

De sista orden yttrades med hög röst. De unge männen vordo inom ett ögonblick föremål för de öfrige gästernes blickar. Svenske rädde sina vänner att hålla sig lugne. Men flere af dem hade genast vid de första orden satt på sig hattarna och dragit sina värjor. Hans ord hördes icke i den allmänna villervallan. Mäster Lafont skyndade sig bakom disken, hvarifrån han skrek af alla krafter att han skulle sända bud efter vakten och borgarena slöto sig samman om sin unge kamrat, för att, väpnade med ölkru, vedträn och andra lämpliga tillhyggen, kunna hjälpa honom mot de unge adelsmännen, om de skulle göra allvar af sitt hot.

Desse höllo sig emellertid lugne. Det var tydligen deras afsigt att med så litet bråk som möjligt komma ut i det fria.

»Låt oss skiljas i fred, go'vänner» sade Svenske, i det han närmade sig den sprättige krämaren, som stiftat osämjan. »Ni vet hvad det kostar att ofreda en adelsman under riksdagen».

»Förrädare får man gripa om det ock vore midt i det kungliga rådet» sade den tilltalade hånande.

»Hvem säger då att vi äro förrädare?»

»Hvem säger?» — »Det göra vi allesamman... eller hur, go'vänner?»

»Jo, allesamman», svarade borgarna med en mun.

»Kan helsa från skepparen Wagner» återtog krämaren i försmädlig ton sedan sorlet tystnat. »Han bad mig helsa de noble herrarne från hans nya logis i Smedjegården».

»Vi äro förrådde» hviskade Svenske till Cronhjort. »Låtom oss så fort som möjligt komma undan, annars kan hela saken gå omkull».

»Gif hit din värja skall jag nog hålla populacen på afstånd», sade Buddenbrock. »Forcera dörren, ni andre».

De skulle efterkomma hans råd, då tunga, afmätta steg hördes från gatan. Det var tydligen vakten som närmade sig. Villrädige sågo de på hvarandra. Att göra motstånd skulle vara fäfängt.

Patrullen gjorde halt utanför. Man hörde hur dörren till gatan slogs upp. I nästa ögonblick skulle de ohjelpigt vara förlorade. Soldaterna ordnade sig i förstugan. De stötte kolfvarne mot stengolfvet så att det gaf genljus i huset. Någon fattade i dörrvredet.

»Värjan ut» ropade Svenske. »Låtom oss slå oss igenom».

Han hade icke utsagt det sista ordet, då det på en gång vardt alldeles mörkt i rummet. Denna oväntade händelse kom så plötsligt att den fetlagde äldermannen, som just var på väg att uppstiga på bordet, för att bättre kunna öfverse stridsfältet, tog miste om steget och föll ner på golfvet i sällskap med icke så få tennmuggar och ölkru. När oredan, som här af uppstod, lagt sig och ljus hunnit anskaffas åt vakten, voro de unge männen spårlöst försvunne.

Fäfängt riktade den sprättige krämaren sina vreda spösmål mot vackra Maja. Hon förklarade med den tvärsäkraste min i verlden »att om han än hade aldrig så många skepp i sjön och knöt sin rosett aldrig så högt i nacken, kunde hon dock icke rå för om ljusen slocknade när soldaterna ryckte upp dörren».

Och dervid blef det. — Innan efterforskningarna slutats voro Svenske och hans kamrater långt borta.

Det var icke väl vordet mörkt i rummet, då Svenske hörde en röst hviska åt sig att om han följde med, skulle han vara räddad. Röstens föreföll bekant. Goda råd voro dyra och utan att närmare tänka derpå följde han den okände räddaren. Ögonblicket derefter befunno de sig i ett hvälfat rum på sidan, hvilket så snart de inkommit upplystes af ett dittills öfvertäckt talgljus. Hans kamrater voro der före honom.

»Skynda genom denna dörr» sade Bisot — hvilken visade sig ha varit röstens egare — i brådska ton, i det han öppnade en låg dörr, vettande åt husets baksida. »Om en halftimme skall jag komma efter till röda slussen».

De meddelanden Bisot sedermera gjorde visade sig vara af största vikt. Hela deras plan var röjd. Vakternas hos generalen hade redan fördubblats. Att rädda honom på den vanliga vägen, var icke längre möjligt. Bisot hade likväl ett annat förslag att göra. Från huset bredvid genera-

lens kunde man komma in i dennes rum, om man genombröt väggen. Muren höll endast några fot i tjocklek. Han åtog sig ensam att utföra hela arbetet, om han kunde räkna på någon ringa ersättning för sin möda.

Det torde nästan vara öfverflödigt att nämna att hans förslag helsades af de unge männen med jubel, och de täflade om att bjuda honom en ansenlig penningssumma om företaget skulle lyckas.

XXII.

Upptäckten af de unge männens räddningsplaner hade väckt den största uppmärksamhet i hufvudstaden. Endast med stor svårighet hade Strussenfelt och Wrede lyckats rädda sig undan efterspaningarna. För Svenske hade detta varit lättare. Han hade varit få dagar i staden och då ingen ärvande känt igen honom, hade han fått fri från alla misstankar. På honom ensam hvilade alltså det svåra företaget att rädda generalen. Henrik Buddenbrock gäde visserligen ännu sin frihet, men han ifrågakades i hemlighet så strängt att det kulle vara det samma som att förråda hela planen om han än en gång satte sig förbindelse med Svenske. Han nämnde icke heller något om företaget vare sig för in mor eller för Ulrika.

Tiden var emellertid långt framskriden. Dödsdomen skulle inom få dagar afgöras hos ständerna. De upproriske dalkarlarne hade kommit till Stäket. Ett af deras förämsta kraf var att de fängslade generalerna skulle afriktas. Deras ankomst skulle nnu mer påskynda dödsdomens afkunnande.

På några dagar kan emellertid ihärdigheten och god vilja uträtta mycket. Svenskes plan, att sjöledes komma undan till Waxholm, hade öfvergifvits. Mälarensida bjöd större fördelar. Åt detta håll skulle efterspaningarna troligtvis varda mindre noggranna. Lyckades det att landsätta flyktingarne på något lämpligt ställe på östra mälärstranden, der de en tid kunde hålla sig dolde, vore det en lätt sak att senare på hösten skaffa något fartyg, som än någon hamn längre ned på kusten kunde föra dem öfver Östersjön.

De största svårigheterna mötte inom

stadens staket. Redan dagen efter uppträdet på kaffehuset hade Svenske köpt en liten roddbåt, som han gömde i ett båtskjul vid röda bodarne. I denna båt ämnade han själf föra generalen uppåt mälaren. Genom sin bekantskap med mästern Flåberg hade Bisot fått låna af honom ett rum i öfra våningen af hans hus, hvilket som nämnts gränsade till det, i hvilket generalen var arresterad. Säsom förevändning hade han uppgifvit att han ämnade i hemlighet tillverka guld. Detta hade gjort ett djupt intryck på äldermannen, hvilken icke allenast lofvat, på heder och tro, att icke blotta konsten, om han finge hälften med af vinsten, utan äfven att skaffa åtskilliga kittlar, lämpliga för »guldkokningen». Öfriga verktyg hade Bisot själf skaffat. Kopparkittlarne kommo i allt fall väl till pass, ty få timmar af dygnet gingo förbi då icke Bisot hamrade på dem till hela granskarens förtviflan.

Ingen vågade emellertid göra några invändningar mot detta oväsen. En gång hade äldermannen misstänkt Bisot för att endast vara en simpel bedragare och i vredesmod rusat upp till honom. Men denne, hvilken fått Lars till biträde, hade visat sig fullkomligt lugn. Lars visade några prof på det finare guldmakeriet, hvilka han kom i hog från sin lärings-tid vid Bälsta. Äldermannen fick nytt löfte att, om han icke störde dem, skulle han, oaktadt apparaterna voro dåliga, från och med samma dag få minst en blank guldkarolin om dagen, hvilket mer än allt annat öfvertygade äldermannen om Bisots ärlighet, då han visste att denne var fattig som en kyrkrätta.

Om han kommit åter några dagar efteråt, skulle han emellertid fått se en helt annan syn. Framför en stor kopparkittel satt Bisot och framlockade ur honom de mest döfvande ljud. Invid väggen ett stycke ifrån honom stod Lars på en hög pall och var som bäst sysselsatt med att med en stor murhacka bryta hål genom väggen.

»Tycker hvad snopna de ska' bli», sade Lars, i det han borttog en större sten ur hålet och torkade svetten ur anletet med tröjarmen, »då generalen säger tack för god vakt och låter dem ta' hufvudet af hvarandra bäst de gitta, blott han slipper».

»Hur går det då med fartyget, som skulle komma opp på strömmen?»

»Redan här, herr kommissarie», svarade Lars, med en slug blinkning, i det han satte hackan ifrån sig, »och vackrare skuta har icke lagt till vid den nya stenbryggan alltse'n den stora turkiska ambassaden var här, anno 27.... Lastad med idel talg och hampa».

»Det skulle smakat gamle Smedman i hans välmagtsdagar».

»Jo jo men! För den stackaren var ett lastrum, stufvadt med hans lerpipor, mer värdt än om det stufvats med bara niodalers sedlar».

»Han lär ha' dött i går». —

»Så? Dog han i går? Maken till hans sötkummin får man springa gatlopp efter. Men det är väl något, kan tro, efter honom?»

»Inte ett grand, sa' Mobergskan. Det lilla han fick öfver förra våren ha vänerne ätit upp, men han dog ändock, som han sade, glad och nöjd... och tog nattvarden, viss om ett bättre lif och en redigare kalkyl».

»Hm!» sade Lars fundersamt, »då fick väl min nådige herre dra vefven för sina pengar — och stå lika barbacka som en annan syndare».

»Er herre? Hade han några pengar på det hållet?»

»Jo, jo men, sa' han. Hela mödernet. — Hela femtitusen plåtar var det».

Lars återtog nu sitt arbete. Man kunde sluta af Bisot's tankfulla min att under rättelsen kommit oväntad.

»Detta är ett både farligt och mödosamt göra» återtog Bisot en stund derefter, då Lars på nytt gjorde ett uppehåll i arbetet. »De andra skulle nog betala många tunnor guld om någon talade om det för dem».

»Tala om? Skulle råda någon försöka».

»När man väl kommit i rosenkammaren är man inte farlig».

»Har väl gått genom ännu tjockare gråstensmurar midt på ljusa dagen».

»Då tycker jag att denna tegelmur borde vara ett lappri», sade Bisot i smickrande ton; »men hur var det egentligen med er herres flykt ur röda Ryssland?... Man har hört så mycket derom, fast ingen vet något bestämdt».

»Tror så rasande väl», sade Lars med ett listigt ögonkast på Bisot, i det han åter upptog sina verktyg. »När tre få

veta en sak, vet snart hela världen honom — men, nu var det endast två, ser min nådige herre, som fick veta något».

»Är det då en så stor hemlighet?»

»Ingen hemlighet alls — men det kan vara onödigt att skriva alla menniskor på näsan, hvad man gör och inte gör».

»Biskop Juslenius lär vara en gudfruktig man, som icke vill någons död?»

»Den som är närmast kyrkan kommer ofta sist i Guds hus».

»Men han har ju sagt att om er herre ville sluta opp att älska fröken, skulle han få ärfva honom».

»Hm!... Ärfva honom?... Förstås att snålvargen ger löfte om ett ägg för att få en höna».

»Men kungen då?»

»Nej nu är min herre riktigt tokig. Förr kunde man låta sig föras med en käpp öfver rinnande vatten, än han skulle göra något».

»Var det då sant att friherrinnan i fjol kom i onåd och att det är därför som kungen ej vill hjälpa henne i år?»

»Hm, hvad man gömmer i snö, får man åter i tö».

»Men prosten Sinius» fortsatte Bisot, enträget. »Han har ju lofvat att tala godt för generalen?»

»Presten och hunden förtjena maten med munnen», mumlade Lars trumpet, i det han återtog sitt arbete.

Utsigterna voro icke stora för Bisot att genom ytterligare frågor få veta något af Lars. Denne svarade endast med ett ordspråk eller en stum nick. Icke dess mindre tycktes han fast besluten att just på denna väg skaffa sig den kunskap om förhållandena som han önskade.

Det trägna arbetet kom svetten att perla ned öfver Lars ärriga anlete och det dröjde icke länge innan han åter hvilade sig. Men för hvarje nytt uppehåll vardt han allt mindre meddelsam.

»Det var alltså något trolleri, som ni hade för er», sade Bisot i inställsam ton efter som ni kommo så lätt genom muren».

»Raka vägen genom stora porten var det», sade Lars, i det han torkade svetten ur anletet. »Jag hade nyckeln... min nådige herre behöfde endast klifva på».

»Det var tur för Lars att hitta rätt nyckeln» sade Bisot med låtsadt allvar,

men det var kanske någon hvitklädd flicka om var framme igen?»

»Min herre tror naturligtvis hvarken å djefflar eller spöken», sade Lars vresigt — »men det lär vara så modet hos visst folk att icke tro på några heliga ting... Ien skrattar bäst som skrattar sist».

»Om de femtitusen plåtarne äro borta, är väl glädjen varda måttligt stor».

»Än sen då, nog får min herre hvad an ska' ha», sade Lars rätt på saken.

»Den der kramhandlaren har smugit omkring här i skymningen» återtog Bisot efter en stunds tystnad »och han är nog ett ärligare spöke än många af de andra».

»För böfveln, herr kommissarie. Det ka' en gång ta' slut, sa' käringen bet af ig tungan — och inte värdt vara så orog som min herre. Mins en så'n spion om herrn — det var i Krakau... och honom hängde vi flux i ett träd, för det han skrek om salig kungen». —

»Men hvad i Herrans namn går åt er?», vördes i det samma Svenskes röst från dörren. — »Hvarför trummar icke Bisot och hvarför bultar du så med spettet Lars är det är så tyst i huset så att man kan höra slagen lång väg. — Patrullen kan ju vara här inom ett ögonblick.»

»Åh kors för attan, ers nåd, men kommissarien frågade mig så enträget...»

»Hur går det?» afbröt Svenske honom äftigt i det han närmade sig väggen.

»Ett hål» hviskade Lars emot honom.

En smal ljusstrimma silade sig genom ringorna i botten på hålet och Lars böjde sig ner för att kunna bättre se genom em.

»Hvad ser du?», frågade Svenske med terhållen andedrägt.

»En lång gång».

»Omöjligt — syns någon der?»

»Jag ser inte mer än ett kort stycke».

»Hålet är för litet. — Luta dig närmare till väggen... vidga det något med kraftet».

»Ts! Någon rör sig strax bredvid».

»Håll något för hålet».

»Mätte sjelfva den onde ta' sådane vägar» skrek Lars i det samma, i det han usade upp. »Skynda ur vägen, nådig erre... han sticker geväret genom vägen».

Det var i sista minuten, som Lars hann raga sig undan. Då han vidgade väggen,

hade flere stenar rasat ner på andra sidan. Bisot hade tagit miste på några alnar och hålet vette därför till förstugan utanför generalens rum. Den soldat, som postade här hade hela dagen misstänkt det ovanliga bulret bakom muren. När murbruket föll ner hade han därför smugit sig fram till hålet och Lars hade icke väl hunnit taga steget åt sidan förr än ett skott blixtrade fram genom hålet och en kula smattrande for in i motsatta väggen.

»Fort undan! Här är ingen tid att förlora» sade Svenske i det han skyndade mot dörren. »Lemna allt qvar».

Patrullen närmade sig redan på gatan. Stora vägen var alltså stängd. Lyckligtvis dröjde det någon tid innan hela vaktens kom i ordning, så att patruller äfven kunde utsändas på bakgatorna. Svenske kastade en hastig blick genom fönstret på den bredvid liggande gården. Derefter tog han ett djerft beslut och hoppade ner på muren, som skilde de båda gårdarne åt. Hans följeslagar skyndade efter honom. Allt gick så hastigt att soldaten icke hann sända en ny kula in åt rummet förr än de redan hunnit genom trädgården på baksidan af gården.

Bisot hade emellertid blifvit efter. Lars hörde honom ropa att han var sårad, men, då Lars icke hört något skott, trodde han att alltsamman endast var ett dåligt skämt.

Han hade troligtvis fasttagits af vaktens. Men äfven om han skulle misstänkas för delaktighet i befrielseförsöket, skulle han nog veta med sin vanliga fintlighet att slingra sig undan. För öfrigt kunde han ej uppgifva, hvilken tortyr han än komme att undergå, hvar Svenske hade sin bostad. —

För en mindre ihärdig person än Svenske skulle denna motgång, just då målet var nära att uppnås, verkat förlamande. Men för honom var motgången endast en eggelse till nya ansträngningar.

Redan samma afton vände han till baka för att undersöka om han kunde lättare inkomma i huset från trädgårdssidan. Här stodo visserligen två skildtvakter, men dessa borde det ej vara svårt att vilseleda i mörkret eller, om det vore nödvändigt, afväpna. Ett svårare hinder låg deremot i husets byggnadssätt. Nedra våningen vette åt en smal terrass, som hvilade på låga hvalf, hvilka under en senare

tid igenmurats. Skildtvakten, som då och då skymtade fram bakom de öppna fönstren i nedre våningen, gaf till känna att en korridor löpte längs efter hela byggnaden. Ville man från denna sida intränga till generalen, måste man alltså först skaffa sig tillträde till terrassen, derefter genomgå den långa korridoren i nedra våningen, uppstiga för trappan, för att, om man verkligen skulle lyckas framkomma så långt — möta posterna i öfre korridoren.

Svenske måste uppgifva hvarje tanke att på denna väg befria generalen. Villrådig lät han sina blickar löpa längs husets fönster-rader, hvilka glittrade i månskenet. Plötsligt nådde ljudet af röster hans öra och strax derpå varseblef han en gammal vän, som han icke sett sedan han återkommit till hufvudstaden. Det var fältväbeln Reiter, som med vigtig min visiterade posterna.

Ehuru det icke var långt lidet på qvällen, påminde han temligen mycket om Lars då denne hade sina syner. Svenske följde honom en stund med ögonen. Derefter reste han sig. Nyckeln till den gåta, som han hittills förgäfvets sökt lösa, var funnen. Redskapet ragglade framför honom. När han strax derefter utkom på gatan, hvisslade han melodien till en munter kontradans och återvände med hastiga steg till sin bostad.

Lars hade en stund förut hemkommit. Han hade väntat sin herre med stor oro och vardt därför helt glad, när denne frisk och sund inträdde genom dörren. Svenske var emellertid icke vid lynne att svara de alla hans frågor. I det han slängde sin kapp på en stol och kastade sin hatt på en annan, började han att oroligt gå åtrå och fram öfver golfvet.

»Om man endast kunde komma fort ned till nya bron» — sade han till hälften för sig sjelf i det han stannade. — »Men det är som det vore förgjordt. — Nå, Lars, har du funderat ut någon listig plan?»

»När man är slagen till en slant, blir man aldrig en daler», muttrade Lars halfhögt.

»Du har alltså sutit inom hus hela tiden?» frågade Svenske ifrigt.

»Har väl också sökt göra mitt dagsverke».

»Och du har funnit någon ny utväg?»

»Åh just ingenting».

»Just ingenting» upprepade Svenske

häftigt, »hvad menar du? Skall äfven du tala i gator».

»Sakta nådig' herre, menniskorna kunde tro att vi togo oss något syndigt före på sabbatsafton. — Jag var der borta i skymningen», fortsatte han med lägre röst, i det han lade ifrån sig värjan, som han skurade.

»Nå du var der?»

»Ja».

»Och hvad fann du?»

»Åh, just ingenting...»

»Om igen! Det är sannerligen svårare att få ett förståndigt ord ur dig än ur ett tingsvitne».

»Jo, se det var så, hans nåd, att jag ville se om de murade igen hålet efter oss och då gjorde jag en liten afväg in i vaktstugan, der jag hade några bekanta, men hvad tror nådig herrn att jag först fick se om icke min gamle kamrat Reiter, som var fältväbeln för vakten».

»Och du menar att han kunde vara oss till hjälp».

»Inte rätt på saken»...

»Nej, mien så der på sidan?»

»Åh, just inte det...»

»Nå hvad böfveln menar du då?»

»Jo, jag tänkte hans nåd att som han litet senare på qvällen inte just brukar ha så noga reda på hvem som är fånge eller ej, kunde man lätt föra ut generalen, blott man väl komme in till honom».

»Hvem vet inte det!... Största konsten är att komma in, och föra officeren bakom luset. Sedan kan man, om det kniper, gå på taket till nästa hus... Alla utgågarne äro ju bevakade?» —

»Fullt med bussar i hvar buske, och det är så förböffadt högt till fönsterna för den höga källarvåningens skull».

»Kunde man inte komma dit från någon källare?»

Omöjligt, hans nåd, omöjligare än att gå till månen. I den delen af huset, der generalen sitter, fins ingen enda dörr i något af hvalfven. Endast hvita stengångfrur. För att bryta sig fram den vägen, skulle det tarvas en hel månad».

»Nå då få vi väl till slut gå rätt på saken och ta' ut honom med våld».

»Rätt så, nådig herre, detta har Lars alltid tänkt, men...»

»Säg ut!»

»Vakten är ganska stark och det skulle

og fordras femtio man, för att lyckas...
 ch tiden är rasande knapp, för i morgon
 ra de föra bort honom till stadsgården».

»Vid hvilken tid?»

»Det låta de nog vackert bli att tala
 n —».

»Detta måste vi först och främst ha
 da på. — Farväl tills i morgon — sök
 ig på Castenhof, om jag icke dess förin-
 an skulle vara hemkommen».

Med dessa ord skyndade han ut.

XXIII.

Sällan har Sverige varit så nära att
 rsvinna ur de fria folkens krets som i
 brjan af sommaren 1743.

Ryssarne hade Finland och Åland i sitt
 äld och hotade derifrån hufvudstaden. I
 ere landsorter hade uppror utbrutit. Förd
 f sina rotatesoldater tågade dalallmogen i
 tora flockar nedåt landet, för att, likt dess
 äder under Engelbrechts, Sturarnes och
 Gustaf Wasa's dagar råda med i styrandet
 f Sveriges öden. Konungen var överksam
 ch föga böjd för handling. Hufvudstadens
 uttigare invånare voro rädde för ryssen.
 etade mot generaler och rådsherrar, vän-
 de de endast att dalfolket skulle intåga
 ör att sedan ostraffadt få sköfva de mera
 älmåendes bostäder. En stor del af stän-
 erna var köpt med danska ministerns kor-
 ruptionspenningar. Dueller och slagsmål
 på källare och kaffehus hörde till ordnin-
 gen för dagen.

Ännu hade icke underrättelsen om fred
 anländt. Allas sinnen voro i hög grad
 spända. Folket flydde från skärgården för
 att undkomma ryssarne och från staden till
 skärgården för att undkomma de framryc-
 kande dalkarlarna. Det torde likväl vara
 ovisst hvilket som mest sysselsatte folkets
 tankar, ryssarnes och dalkarlarnes framryc-
 kande eller ryktet om befrielseförsöket af
 general Buddenbrock. Man talade om en
 stor sammansvärjning, som skulle vara ut-
 trenad öfver hela landet och hafva till
 ndamål att öfverlemna det åt ryssen.
 olkhopar voro samlade af personer som
 tbytte det ena mera vidunderliga ryktet
 ot det andra. En af de sammansvurne,
 isste några berätta, var redan fångslad.
 an hade likväl dött innan man hunnit
 öra honom till Rosenkammaren. På be-

skrifningen, som stadsgevaldiern gjorde,
 kunde det icke vara någon annan än Bisot,
 som fått denna spioners vanliga bane.

Under dessa oroliga dagar förelades
 generalen Buddenbrocks dom till Ständer-
 nas afgörande. Få voro de, som egnade de
 digra protokollen ens den ytligaste gransk-
 ning. När dagen kom höjde sig derför in-
 gen röst mot kommissionens dom. Hatt-
 partiet måste offra honom för att stilla fol-
 kets vrede. Med de oskyldige generalernes
 blod skulle de andar besvärjas, hvilka det
 lättsinnigt framkallat utan att ega makt
 att styra dem.

Det var några dagar derefter. Gene-
 ralen hade nyss stigit upp från middags-
 bordet. Det rädde en dyster tystnad i det
 stora rummet. Ulrika följde med oroliga
 blickar den högväxte gubbens allvarliga
 anlete medan han gick åter och fram på
 golfvet.

»Sur mon honneur» hade Meijersdorff
 sagt, då han öfvertalade honom att lemna
 ifrån sig sin brevexling med Gyllenborg.
 »Sur mon honneur skall icke generalen
 snart få röna den mest gynsamma verkan
 af dessa dokument».

Kommissionen hade emellertid haft en
 annan åsigt. De rörde, hade man sagt,
 viktiga utrikes förbindelser, hvilka borde
 hållas hemliga. Ständerna fingo ej del
 af dem och generalen sjelf hade mist sitt
 säkraste skyddsvapen. Hans maka och barn
 hade inför Sveriges samlade ridderskap på
 knä bönfallit om nåd för honom — icke
 om nåd från dödsstraffet, utan om nåd för
 honom att få dö krigarens död. Efter att
 hafva egnat fyratio år af sitt lif åt fäder-
 neslandet kunde väl hans förmenta felsteg
 sonas utan att han ända i döden skulle
 vanöras med mördarens och falskmyntarens
 bila. Presterne hade redan sagt nej —
 de voro de förste att neka denna sjelf-
 skrifna rätt åt en gammal karolin. Han
 sväfvade ännu i ovisshet om utgången i de
 andra stånden. Upptäckten af de unge
 männens sammansvärjning och hålet på mu-
 ren intill nästgränsande hus hade medfört
 en ännu strängare bevakning. Matsalen
 var det enda rum, der han ostörd kunde
 få träffa sin familj.

»Att Henrik icke får besöka oss mer»,
 sade Ulrika, i det hon såg på sin far.

»När kom det förbudet?» frågade ge-
 neralen förvånad.

»Dessa herrar Lagercrantz och hvad de heta för något» inföll friherrinnan häftigt, »äro i stånd till allt. — I dag på förmiddagen, kom helt enkelt en af de der herrarne och tillsade honom arrest för två dygn. Han får icke mottaga besök och en af de der unga officerarne från landet, som Lagercrantz dragit hit upp, sitter hos honom hvarje ögonblick».

»Han har kanske varit något oförsigtig ... sagt något förflugit ord om denna friheten».

»Henrik har icke nämnt det minsta åt mig» inföll Ulrika.

»Nej, han har, skall Gud veta, varit tyst som muren», sade friherrinnan med en ton af missräkning. »Under hela sista tiden har han icke sagt ett ord om sina planer. — Det hade dock icke varit mer än tillbörligt att inviga sin mor i förtroendet om de räddningsplaner i afseende på dig, som säkert äro å bane».

»Tro icke så barnsligt, Magdalena» svarade generalen bittert, »som att någon skulle vilja våga något för en gammal giktbruten krigare».

»Som likväl är af långt ädlare blod än alla dessa skräflande riddarhusmän! De afskyvärda tölparne» tillade hon »borde ha nog af gården och gatan, men nu taga de sig den ena friheten i våra rum efter den andra».

»Vi måste en gång för alla finna oss deri, min vän», sade generalen fogligt, i det han stälde sig framför henne, och blickade ömt i hennes ögon. — »Vi måste ödmjuka oss, Magdalena, i vårt sinne ... Här nere är för mig allting slut» fortfor han efter en stunds tystnad. »Min enda sorg är vanäran, som efter min död skall vidlåda mitt namn».

»Och du talar, min vän, om att ödmjuka dig för sådane odjur» svarade friherrinnan med blixtrande ögon, i det hon krampaktigt fattade en liten kopp af serpentin — »att anklaga en man för feghet som tapert tjänat sin konung i fyrtio år! — Det är en horreur! — Må den som vill ödmjuka sig för dessa herrar: icke Magdalena von Buddenbrock! — Nej, ännu är striden mellan oss icke utkämpad och till dess krig på lif och död! — En man som du bör ega mod att se faran i anletet».

»Du kan hafva rätt, min vän» svarade generalen, i det han böjde sig ned och ömt

kysste henne på pannan. »Men droppen urhållkar äfven det hårdaste hälleberg. — Alla dessa nålstygn, som mina förra vänner dagligen gifva mig, ha bragt min själ ur jernvigten. — »För öfrigt» tillade han »är ju allt redan afgjort. — Några dagar på stadsgården och några dagar der efter på Sandbacken vid Norrtull — och consummatum est!»

»Att icke heller Sinius låter höra af sig» återtog friherrinnan tankfullt. — »Jag regalerade honom dock med en så stor penningssumma att den borde hafva räckt att värfva hela detta usla packet för vår sak».

»Icke heller baronen har varit här» inföll Ulrika. »Men då man kommit i olycka äro vännerna sällsynta».

»Till och med den der unge finnen håller sig undan».

»Svenske, menar mamma. Hvad skall väl han kunna uträtta? Min mor har ju förbjudit honom vår familj».

»Han hade likväl en bättre education än man kunde tro ... Liewen här var alldeles förtjust i honom».

»Detta har kusin Meijersdorff sagt».

»Hvarför just han? Henriette har sjelf tillstått för mig att hon brinner af lust att få träffa den unge mannen».

»Baronen talar annars alltid illa om andra och gör väl så med Svenske också».

»Hvad du är häftig mitt barn» inföll generalen, i det han steg upp och strök håret ur Ulrikas rodnande anlete. »Du är ju helt röd. — Om du håller af din Svenske, får du väl snart se honom. Det skulle dock ej förvåna mig om denne kurtisören också droge sig undan.

»Aldrig Svenske, min far», sade Ulrika häftigt.

»Att Ulrika kan glömma sig så» sade friherrinnan förebrående. »Tänk på din far».

»Jag afskyr kusin Meijersdorff, jag kommer alltid att afsky honom. — Hvarför skall min mor jemt tala illa om Svenske? Du sade ju sjelf till Henrik i går att om Svenske vore af lika gammal ålder som baronen, skulle han kunna uthärda hvarje ögonblick en jemförelse med honom».

»Gnabbas ni nu igen, mina vänner», sade generalen vänligt förebrående. »Det är måhända icke många dagar qvar, som jag får vara när er.»

»Förlåt mig, min vördade far. Men om

jag vore en man som baronen och hade så mycket att säga skulle jag väl kunna lyckas att befria pappa».

»Det är nog en stor vanära som jag lemnar er i arf».

»Säg snarare en ära», inföll friherrinnan.

»Jag ser på dig Malena», sade generalen med rörelse, »att du är lika hård och ofördragsam nu som förr i tiden — var då litet mera öm mot Ulrika».

»Du skall blott icke låta Ulrika alltid själf råda. — Det var endast mot hennes griller, som jag ville taga denna tonen, icke mot dig».

Ulrika hade emellertid hemtat den stora bibeln med guldknäppena från skänken. Generalen kastade en blick full af ömhet på henne.

»Läs det der stycket ur Uppenbarelseboken, Ulrika» sade han, »som du vet att jag tycker så mycket om».

Hon flyttade sig närmare fönstret. Då hon slog upp boken föll ett hvitt pappersark på golvet. Tankspridd tog hon upp det. Några rader voro skrifna på detsamma. Hon läste dem med liknöjd min. Hennes blickar vordo allt mer glänsande under det hon läste. Hennes kinder glödde, för att återigen lemna rum åt en hemsk blekhet. Läpparne skälde då hon ville framstamma de få orden.

»Hvad felas dig, mon ange» sade friherrinnan förskräckt, i det både hon och generalen skyndade fram till henne.

»Hvilken usling har varit nog låg att så håna olyckan» sade generalen i det han räckte papperet åt sin maka. »Se hvad här står: »Häng upp öfversterna Herranom i solen, på det att den grymma Herrans vrede måtte varda vänd från Israel».

»Således icke en gång Guds heliga ord fritaget från det der packets förföljelser» sade friherrinnan bittert, i det hon fattade ringklockan.

»Har någon varit inne i detta rum på förmiddagen», frågade hon kammarjungfrun när denna strax derpå inträdde.

»Ingen, hennes nåd».

»Känner du detta papper?»

»Ett dylikt såg jag flere läsa på ridarhusdörren i går morgse».

»Har ingen varit här inne hvarken i dag eller i går i detta rum?»

»Endast baronen var inne här ett ögon-

blick i går på förmiddagen, för att fråga hur hennes nåd mädde».

»Hvad hatet kan förmå», sade generalen, när kammarjungfrun lemnat rummet, »jag riktigt ryser för den appellen att på detta sätt vädja till den oupplysta menighetens dom... En olycklig stund för ett land, när det sker».

»Ja, nog skulle det vara en lumpen tröst för en Comte de Gyllenborg», sade friherrinnan, »om riksmaskinen en vacker dag faller sönder i hans händer och han får höra hur folket ropar åt honom att hvad han gjort vore rätt, men hvad hans fiender gjort vore orätt».

»Parbleu mes amis... så upprörde» sade Meijersdorff i det samma i det han inträdde. »Hvad har väl händt» fortsatte han i det han artigt kysste friherrinnans hand, »som kunnat fördunkla kusin Ulrikas eljes så klara ögon?»

»Vet då icke mes amis att man har uppskjutit frågan om nåd till i morgon — då hon har de bästa utsigter».

»Någon lumpen tölp af de här svenskarne» sade friherrinnan »har funnit det comme il faut att lägga denna qvicka biljett i min mans bibel... Man får snart icke vara i fred i sin sängkammare för detta eländiga pack. — Ja, jag upprepar det min vän — det finnes ej sämre folk än dessa afundsjuke, storpratande svenskar».

»Sinnesstämningen är nu upphetsad» sade Meijersdorff i tvungen ton. »Om vi äfven kunde få nåd hos ständerna, skulle det vara svårt att vinna den allmänna meningen i landet — och så hör Majestätet till våra svåraste motståndare!»

»Om Magdalena icke så många gånger förolämpat kung Fredrik», inföll generalen tankfullt, »hade han nog gjort mera för vår sak».

»Man skulle i stället kan hända bedt honom vara nog nådig att vanära vår dotter».

»Den upproriska dalallmogen, som ryckt in i hufvudstaden» återtog Meijersdorff, då generalen icke svarade, »hotar att ställa till en grundlig räfst med kungen och rådet, om icke generalerne straffas och har parbleu redan förklarat danska kronprinsen för kung Fredriks successor».

»Skratta icke deråt min kusin», tillade han, då friherrinnan icke kunde återhålla ett småleende vid dessa ord. »Saken är

ganska allvarlig. Grefve Gyllenborg har redan utfört sina barn på egen slup till grefve Bonde på Hesselby och andra fly undan så långt de komma ned åt landsorten. Laforme har jag förgäfvets sökt under flere dagar... Efter hvad jag hört af kusin lär äfven fröken Liewen ämna sig åt landet. Hon lär vara dödligt förälskad i den finske ynglingen, som aldrig vill återkomma».

»Men finnas då ej soldater i staden», frågade generalen ifrigt.

»De göra sig redan i ordning att skin-gra populacen».

»Jag tyckte mig verkligen höra ett skott för en stund sedan».

»Då har nog leken börjat. — Men nej, det var sant, det var ma foi Grtner som fick en kula i sin vagn, just här nedanför... För att återkomma till hvad jag ville säga, borde herr generalen nu, innan det är för sent, än en gång vända sig till majestätet».

»Ha då mina papper återlemnats?»

»En del har jag härmed äran återställa», sade Meijersdorff i det han upptog en dokumentrulle ur sin brefväska »men Gyllenborgs bref ville man icke återlemna».

»De voro likväl de vigtigaste».

»Det var i synnerhet ett ställe, som väckte ond blod i den sista försvarsskriften, det nämligen der generalen skrifvit att han var ej absolute förbjuden, men väl conditionaliter befald att dela sin styrka. — Detta ansåg man som en förolämpning mot konungen, hvilken alltid påstått för rådet att han absolute förbjudit generalen att dela sin styrka».

Officern, som hade vakten, inkom nu efter slutad rond och generalen drog sig jemte Meijersdorff in i sitt rum.

»Men min bästa baron» sade generalen då de inkommit, i det han skarpt betraktade honom, »jag finner visserligen, af hvad ni berättar, att man öfverallt söker vända mina ord till det värsta — men därför icke att jag bör feigt fly undan, som ni sade sista gången ni var här. — Man har ju nyss kommit en sådan förflugen plan på spåren, om hvilken jag ej hade den ringaste kunskap. Hvarje försök skulle stranda redan i början — tänk endast på de stränga order man ansett böra utfärdas rörande fönsterna. De fångsla och förhöra ju hvar och en som ser upp mot dem från gatan».

»Det torde likväl ännu kunna lyckas».

»Hvarför har man då arresterat min son?»

»Man nämnde hans namn bland dem som sökt bryta sig genom muren till herr generalens rum».

»Kan hända. — Henrik hade dock icke nämnt något derom för mig. I hvarje fall hoppas jag att ingen af mina unga vänner varder lidande för min skull».

»Man talade likväl om att man skulle underkasta flere af dem förhör i Rosenkammaren».

»I denna yran kan man ej vänta någon förskoning».

»A propos Rosenkammaren. — Den styfve biskopen måste ma foi bekänna härom dagen om de engelska underhandlingarna».

»Juslenius? Denne slipade ränkmakare».

»Han räddade med nöd sitt stift, men det tog honom så svårt att han troligen icke kommer till sig sjelf på länge».

»Han var en af mina argaste motståndare i kommissionen och talade jemt om förräderi och kärlek till fosterlandet»...

»Efter som jag nu ser», sade generalen i det han stannade framför Meijersdorff, »vill man verkligen göra med mig som med mången annan af mina gamle kamrater som kände hemligheterna med salig kungens död, och våldet må taga ut sin rätt. — Kan det icke hindras på annat sätt, vill jag följa ert råd. — Ingen skall vidare lida af min åsyn. Jag skall taga mitt parti så godt som förtvifan och mitt tillstånd dikterar det. Det är icke första gången som någon af oss måst gå bort för deras misstro — men det är rätt. Det har dock icke alltid skett så öppet».

Generalen var uppskakad. Det syntes som det ena minnet af flydda dagar aflöste det andra i hans tankar.

Meijersdorff förstod icke de dunkla antydningarna. Han grubblade icke heller deröfver. Han var inom sig säker på de trådar, som han hade i sin hand och visste att de kunde vid en ryckning af honom öppna fängelsets portar. Han hade länge vacklat fram och åter. Antingen skulle han fortsätta att tjena Lagercrantz och se händelserna utveckla sig eller ock bryta de band, som höllo honom fast vid denna mäktige partichef. I förra fallet lopp han ingen fara, men han vardt då också delaktig i mordet på fadern till henne som

an älskade. I senare fallet, om han motbetade partiet och half generalen på ykten, hade han att rädas deras hämnd men han skulle misslyckas. Han ville gerna ålra den sista vägen. Men Ulrika hade å sista tiden visat sig allt mer liknöjd not honom. Han hade lemnat dokumenten till Lagercrantz och derigenom orsarat utgången af domen. Han hade lagt sapperet i bibeln för att, som han trodde, Ulrikas hårda sinne skulle uppmjukas. Om hon genom dessa hopade sorger skulle vardas lik, ville han likväl äga henne. Han ville kyssa dessa läppar, äfven om de skulle telna af dödens blekhet. Han ville omamna denna smärta skepnad äfven om tjerat inom honom upphört att slå. Den liknöjde, skeptiske kavaljeren, den stortagige slagskämpen hade intet kvar af sin orna tillförsigt. Han som för sina vänner kröt att han dödat tio unge män af familj duell endast därför att de vågat draga hans anor i tvifvelsmål, han darrade så snart hans tankar vidrörde bilden af denna qvinna, vilken sorgen gjort ännu mer intagande och hvilken ifrån att endast hafva föreställt ett visst antal holländska guinéer, uppväckt hela hans lidelse.

»Önskar ni tala med mig, kusin Meijersdorff», sade Ulrika, sorgset leende, då aronen inträdde i matsalen.

»Jag har må för handlat orätt mot er, kusin» svarade han med tillkämpadt lugn i det han fattade hennes hand. »Men ni förstod mig icke. — Ni har varit så grym mot mig kusin». —

»An ni mot mig? — Hvad sade ni väl ryss om Svenske och fröken Liewen?»

»Ma foi — inte annat än rena sanningen. — Hela staden talar ju om detta parti. — Om kusin råkat den unge mannen hade han helt visst sjelf sagt det».

Det låg en sådan öfvertygelse i hans ord att Ulrika tvekade ett ögonblick. — Hon hade icke på länge hvarken sett eller hört talas om Svenske.

»Låt allt detta vara glömdt» återtog Meijersdorff efter en stunds tystnad. »Ser icke kusin Ulrika hur lidelsen förtär mig — jag älskar er».

»Lidelse och kärlek, kusin Meijersdorff, är främmande för hvarandra. Jag delar icke någondera med er, kusin».

»Jag dödar mig då... Denna plåga gör det i alla fall».

»Ack kusin! — Man är olycklig, men man dör icke af kärlek. — Än en gång, spara edra känslor... Jag hyser en motvilja för er som jag ej kan förklara; men den finnes och växer med hvarje dag och det vore falskt att icke blotta henne».

»Ni försmår således min kärlek?»

Meijersdorffs anlete förvreds, då han gjorde denna fråga.

»Ni vet hur djupt ni sårat mig, kusin, med ert stolta, högdragna väsen».

»Jag vet blott ett» sade Ulrika i det hon tog ett djupt andetag »och det är, att om ni vore en ädling, kusin, en man af heder, skulle ni sätta en ära i att icke längre förfölja mig med denna fordran på genkärlek. Ni vet att jag hvarken kan eller vill gifva den. — Våra dagar kännas nog tunga utan dessa nya strider... Låtom oss vara vänner, kusin Meijersdorff. — Sök upp åt er någon annan till maka — men fordra aldrig af mig annat än vänskap — det är allt — allt hvad jag kan gifva er».

»Vänskap. — En qvinna kan icke känna för en man annat än hat, liknöjdhet eller kärlek. — Vänskap klingar så vackert — men hvad är väl det annat än liknöjdhet? — Ni kan icke älska mig? — Nåväl jag fordrar det icke heller — en qvinna älskar aldrig någon. — Antingen beskyddar hon honom eller får hon sin fåfånga tillfredsstäld genom hans lidelse för henne. Denna gör henne stor i andra kvinnors ögon, Jag önskar endast att få äga kusin som min maka. —»

»Ni har hört mitt svar»

»Jag vill icke afstå från er hand — jag kan det ej...»

»Ack, min Gud, kan ni då icke göra en så ringa uppoffring?»

»Uppoffring? — Hvad är väl lifvet sedan? — Det vore ingen dygd, det vore feghet».

»Att uppoffra sig för sin nästa är en kristens pligt».

»Kristen?»

»Ni tror icke på Gud, kusin Meijersdorff. Edra blickar voro så tviflande, när ni uttalade detta namn».

»Certainement, ma cousine! Jag svär vid hans namn att göra allt hvad ni befäller mig — rädda er far — allt — om ni blott vill lofva att gifva mig er hand».

»Rädda min far!» utropade Ulrika med häftighet, »skulle då icke den, som gör an-

språk på att varda min make, vilja offra sitt lif många gånger om för att nå detta mål utan att ens uppställa det såsom prof på sin kärlek. Kan det vara möjligt?... Ni kan rädda min far. Ja, jag ser det på kusins ögon!»

»För en blick af er, kusin, kunde man gå i döden».

»Skynda då! — Vår Herre skall löna er goda gerning».

»Upphör då, chère amie» sade Meijersdorff i det han reste sig upp och sökte gifva sitt anlete dess vanliga liknöjdt öfverlägsna utseende, »upphör en gång! Det är ju hela Tollstadius predikan som kusin uppläser för mig. — Jag har, grace à Dieu, långt ringare anspråk på vår Herre, än att han skulle tänka på mig. — Quelle embarras kusin att hålla reda på alla lefvande och döda! — Men se icke så underligt på mig. — Edra stora ögon äro ju riktigt brännande. — Ah! Sacré nom, jag kan icke annat än småle åt denna presternes makt att förderfva unga sinnen. — Lifvet efter detta, ha! ha, ha! ett skönt, ett agreebelt lif, ma foi... Jag och min betjent, hvarför icke äfven min häst, min kastanjebruna Terpsichore?... Vi skulle alla höra till samma société des âmes?»

»Ni har då ingen tro, kusin», sade Ulrika häpen, i det hon tog ett steg till baka.

»Certainement, ma cousine — jag tror på allt eller på ingenting, après votre goût».

»Jag förstår icke».

»Chagrinerar mig, kusin. Några ord skola dock förklara allt. — Er vackra törnros par exemple, som ni bär under hjertat — har icke hon haft lif? Lilla Ximene, som nyligen trampades till döds, hade icke också hon en själ?... Jo, helt visst... allt har en själ som tillhör naturen... Stenarne ändra ju sin form — och hvad är väl människan mer än det högsta tinget inom skapelsen? Kunde blomman tala och röra sig fritt, vore ju också hon en människosjäl. — I våra själar, kusin, uppnår skapelsen sin högsta fulländning — hon är, som en af mina lärde vänner i Paris en gång yttrade, vår Gud, vårt allt. Denna låga syndiga själ, flarnet som presterne kalla henne, detta *ingenting* det är just allt. — Kusin förstår mig?»

»Ack jag förstår blott ett enda» sade Ulrika oroligt, då ljudet i det samma hör-

des af den i korridoren utanför marscherande runden — »rädda min far!»

»Eh bien, cousine — ni måste då höra mig till slut. Nu kommer en intressant sida af saken, som min vän Laforme alltid säger. — Hvem är det som bevisar för oss att blomman verkligen har ett lif — att hunden kan skälla, att vi sjelfva hafva en själ — något utom oss? Vår religion?... Certainement non! — Endast vår själ, vår förnimmelse, — alltså, om vår själ ljuger, om alla våra förnimmelser endast äro inbillning, då är ju mitt andra antagande riktigt, då är ju *allt ingenting*».

»Hur grym ni är, kusin. — Ni söker sänka tviflet i min själ, söker minska min tro på honom, som en gång skall låta min olycklige far få återse de sina... Ni talar om det eviga intet på samma gång som ni säger er veta medlet, hvarmed min far kan räddas. Nej, kusin Meijersdorff — må detta vara mitt sista ord — förr trodde jag att ert hjerta var en ädlings och, om jag icke kunde dela er böjelse, var ni likväl för mig vännen, för hvilken jag hyste deltagande. Men nu då ni framhåller min fars lif som en handelsvara, hvilken köpes med min frihet, är denna tro faren... Ni vill att jag skall bryta min tro för att ni skall göra hvad som är rätt, och ni tror att Ulrika von Buddenbrock skall ingå på detta kontrakt, detta köpslagande».

»Sacré nom de Dieu, ma cousine, så bör ni tala. — Er hy skall i sanning komma att väcka uppteende på hvilken assemblée som helst. Hvilken rodnad!... Men spara era vackra ögon — gråt ej så mycket. — Ni måste ega all er skönhet, då ni blir min maka.» —

»Aldrig!»

»Hör mig då. I afton kl. 11 skall er far föras till stadsgården och till dess får ingen inkomma hit eller lemna huset».

»Än sedan?»

»I detta rum finnes emellertid en lönntrappa ner till trädgården. Efter aftonrunden skall jag infinna mig der. På bakgatan skall finnas hästar. Samtycker ni kusin?»

»Ack min Gud!»

»Det gifves intet annat medel».

»Af nåd! Rädda min far!»

»Parbleu, en Meijersdorff tigger icke hvarje dag, stolta flicka, om er kärlek. Votre très humble serviteur!» Han gjorde

i det han yttrade dessa ord en stel bugning för henne och närmade sig dörren.

Ulrika svarade intet. Hon hade vändt sig mot fönstret och såg tankfullt ner på gatan. Plötsligt spratt hon till. Det syntes som om Meijersdorff väntat denna rörelse.

»Ni tvekar» sade han, i det han på nytt närmade sig henne. »Ah, se der unge Svenske» utropade han, i det han lutade sig mot försterkarmen, »med kusin Liewen under armen — man påstår att det skall lifva ett par».

Ulrika hade icke på länge hört något om Svenske. Han såg nu med en så rämmande min uppåt fönsterna medan han skämtade med fröken Liewen. Kunde det vara möjligt att han glömt henne?

»Se hur vänligt han ler mot henne» tertog baronen med ett ironiskt skratt. — »Vackra Stjernnäs . . . för en sådan junker, julle fortune!»

Ulrika svarade ej. Hvarje ord från hans läppar var ett nålstygn. Svenske hade sett henne. Men han hade ej gjort det ringaste tecken, som visade att han känt igen henne. Hade hon väl rätt

att låta en böjelse, hvilken hon ej fann besvarad, hindra sig från att lemna sig som offer, då det gälde att rädda fadrens lif? Hon ångrade djupt att hennes sjelfviskhet så länge fått nedtysta barnakärleken. Hon tänkte icke mer på formen, hvarunder detta utbyte af känslor framstälts, hon visste endast att hon ville döda sig om hon derigenom kunde rädda sin far.

Meijersdorff såg hennes rörelse.

»Om åtta dagar, får jag således kalla denna hand för min?» sade han i det han kysste hennes hand.

Ett knappt hörbart »ja», ljud från hennes läppar. Derefter föll handen vanmäktig till sidan. Hon sjönk ner på en stol vid fönstret. Der satt hon länge. Skymningen inträdde. Hennes ögon följde mekaniskt ränderna i de utslitna tapeterna. Dessa vordo småningom allt otydligare, mörkret utbredde sig från vråarna, hon hörde hur den ena runden efter den andra marscherade förbi i korridoren. Småningom vardt det allt tystare och till och med de glada dryckessångerna ner i vaktstugan upphörde.

(Forts.)

Ett besök på Rautakylä 1856.

För några och tjugu år sedan fanns bland den studerande ungdomen i Upsala ett litet sällskap, som i många afseenden var olíkt alla andra sådana och kanske ej minst deruti att det saknade både styrelse och statuter. Det är derföre icke så lätt att säga hvad som varit sällskapets syfte, men att detta icke varit att förtjena penningar är åtminstone säkert; och hvad dess verksamhet beträffar, så berodde denna utslutande på medlemmarnes tillfälliga beslut och kunde vexla i det oändliga. Man skötte sina studier eller sina nöjen efter som tiden och omständigheterna det medgäfv, och voro de förra stundom ganska allvariga, så voro deremot de senare alltid så enkla och oskyldigt naiva, att oaktadt den rituela tjuvpojkkaktighet, som rufvade öfver dem, de säkerligen skulle förefalla vår älskade ungdom alltför barnsliga. Men också är den studerande ungdomen i allmänhet en barnslig på den tiden — väl icke så mycket till åren, som icke mera till lynne

och kynne, och det högstämde allvar, som kräfdes af lärdomssonen, måste som oftast vika för ett lika högstämde skratt när det sprittande ungdomsblodet började finna stugan för trång eller flitens lampa behöfde ny olja. — Då sökte man upp sina vänner och misslyckades lika litet deruti, som att finna ett s. k. »uppslag» för aftonen. Än talade alla oeftergiftigt på blankvers, hvilket kunde framkalla de mest komiskt storartade dialoger, än tillställdes ett ytterst allvarligt sammanträde, än improviserades i hast en magisterpromotion, en akademisk procession af det gamla storartade slaget eller annat dylikt — allt efter den anvisning, ett lyckligt infall kunde lemna. Ja det hände till och med någon gång att man samlades till på förhand beredda fester, der hvar och en utförde någon viss rol och gaf fritt lopp åt sitt skämtsamma lynne till egen och andras vederqvickelse. Men man icke blott roade, man hjälpte äfven hvarandra med råd och dåd, och ehuru

Boströmska filosofien inom sällskapet egde en och annan af sina kraftigaste kämpar hade detsamma likväl en viss kommunistisk anstrykning, och en uppmärksam iakttagare skulle icke kunna neka att till och med vissa tendenser till egendoms-gemenskap der voro omiskänneliga.

Sådant var sällskapet. Men hvar äro nu dess medlemmar? Ja, hvar äro de?

Många hafva trängt upp till samhällets höjder, blifvit större eller mindre, men dock alltid stora män i staten, som hunnit glömma att de en gång varit unga. Andre hafva försvunnit i de undangömda dalarne och utbytt sitt attiska salt mot kalialter och svafvelsur ammoniak, och åter andra förvandlat sina pegaser *) till sedesamma passgångare, som hvarje vinter göra kringgående rörelser i Riksdagens kamrar, men hvarje sommar behöfva Karlsbadersörpa för att lätta sitt politiska lif. Ja *tempora mutantur et nos mutamur in illis*. Men skola vi derföre glömma att vi en gång varit unga och oförståndiga, och att det funnits en tid, då äfven vår visdom dvaldes i djeknepylsor, för att nyttja Olai Petri ord? — Nej visst icke; ty nog var vår ungdom ändock en gyllene tid, utan egen nytta, utan sorger, utan magkatarr och gikt.

Kunnen I erinra Eder *Topelii* skådespel »Efter femtio år» och *Pierre Delands* oöfverträfflige *Magnus Drakenhielm*? — Åh ja, nog minnens I dem. Då torden I kanske icke heller hafva glömt att bland det glada samfund I då tillhörden fanns en Pilqvist — icke *Pehr Pilqvisth* Smälänningen, som aldrig kunde taga Kameralexamen, men nu är bankdirektör och kommandör af Wasaorden, utan *John Pilqvist*, den vittre Sörmlänningen och evige kandidaten, han, som var så varm beundrare af detta skådespel, att han af Eder på skämt kallades Magnus Drakenhielm. Att han likasom fordom Israeliterne vid Babylons floder för längesedan upphängt sin harpa i hembygdens pilträn och nu sjelf hvilat derunder, kan ej heller vara Eder obekant; men att hans längtan att återfinna spåren af den gamle Gustavian, han

i Pierre Delands Magnus Drakenhielm beundrat, fört honom öfver Ålands haf långt in i Finland till det Drakenhielmska stamgodset *Rautakylä* och hvad han der fått upplefva, det veten I deremot bestämt icke; ty jag är fullt förvissad att bland alla hans ungdomsvänner är jag den enda, åt hvilken han meddelat denna hemlighet. Men då han i laga ordning medgifvit mig full rätt att fritt förfoga öfver sin kvarlåtenskap anser jag mig icke skyldig att iakttaga samma förbehållsamhet.

Nå väl. Han kom som sagdt till *Rautakylä* — men huru, derom fån I läsa i tredje upplagan af *Hofbergs Biografiska Lexicon*, när den utkommer. — Och på denna för honom klassiska jord återfann han icke blott det gamla huset och den stora salen, utan i denna till och med det välbekanta »abominabla» kryddskåpet. Det stod ännu kvar på sin plats, men hade aldrig sedan gamle baronens död kunnat begagnas; ty allt hvad man försökte att lägga in der, det slungades genast af en osynlig hand tillbaka. Ja det sades till och med att man flere gånger försökt att flytta sjelfva skåpet, men det hade alltid slitit sig ur bärarnes händer och återvändt till sin gamla plats. Nyckeln hade ingen kunnat få ur låset och detta kunde icke läsas, hvarföre dörrarne lemnats öppna, alldeles så, som de stodo vid Drakenhielms död. Hela det gamla huset var obegagnadt och hade till en del fått behålla sitt gamla innandöme; men ingen kunde dväljas der om natten, ty än sågs den gamle baronen med ljudlösa steg tassa omkring i rummen, än hördes en smäktande musik och de afmätta stegen af en högtidlig menuett, ehuru ingen menskelig varelse syntes. Kort sagdt, der spökade förfärligt.

Vår vän John var icke den som trodde på spöken. Men kunde det vara en sanning att Magnus Drakenhielm här tedde sig nattetid, så hade han alltför stor lust att se honom och erfara om Deland rätt återgifvit hans bild, för att icke våga försöket att tillbringa en natt i den stora salen. Godsets förvaltare, en svensk man —

*) Mången torde finna det oegentligt att här begagna pluralis, då det noga räknadt — blott är nes en enda Pegasus i hela världen. Men den, som gör en sådan anmärkning, är blind för de oerhörda förbättringar i hästafveln, som i senare tider åstadkommit. Genom korsning med Bucephaler, Araber, Percheroner, Ardenner, m. fl. hafva vi nu kommit derhän att någon hvar kan hålla sig en pegas — visserligen endast halfblod och knappast detta, men så till vida bättre än den otyglade, vingade fadren att han kan vederbörligen traineras och läras att lyda piskan.

han var en stor rysk potentat, som sökte Rautakylä — bad honom afstå ett så vågadt försök, men John stod sin föresats, och när han såg en högd hvilstol i salen förklarade han att han kunde han godt tillbringa natten. Detta var jemt upp den farligaste n i hela huset, försäkrade förvaltaren, och brukade den gamle baronen sjelf när han gjorde sina nattliga besök, om John visst icke ville göra något g i dennes vanor, emottog han med omhet den bäddade säng, som åt hönflyttades. — Natten kom, och i för på hvad denna kunde medföra, och att vara beredd på ett möte valde till aftonlektyr Topelii »Efter femti år», han för resten alltid förde med sig, och sig halfklädd på sängen. Intet, intet ovanligt ljud nådde hans öra; när han väl slutat skådespelets tredje börjar det gamla gårdsuret långsamt dofva tofslag och ljuset slocknar i samma. Han tänder det åter, men oftdrag eller en osynlig hand fläktar ut det, och ett förnyadt försök af på samma sätt. »Nå väl» — tänker »hvad som skall komma, skall väl ske», kan jag tro», och han afstår från vidare försök att på detta sätt få ljus en. Men knappt hade mörkret åter ett för än en svag ljusstrimma synes lörren, som ledde till den gamle bas forna sofrum öppnas, och in träder ett ljus i handen — hvem, om icke us Drakenhielm sjelf i alldeles samma ock, hvaruti Pierre Deland brukade på hans person? Med ljudlösa steg mellan sorg och smäleende ständigt nde miner går han ett slag omkring et, belyser sina förfäders porträtter ana efter det andra, nickar vänligt åt „bugar sig djupt för andra, men knyanden åt brodrens. Derpå styr han gång mot kryddskåpet, som vid den belysning, ljuset kastar deröfver, be vara fullt af syltburkar. Han smär på deras innehåll, plockar russin och el ur lådorna, men öppnar äfven en la och framtager derur en packe med de bref, som han vänder i handen, och sedan med en suck — en tyd-uck — lägger tillbaka. Nu vänder sig om och sjunker sakta ned i den armade hvilstolen. John, som med

spänd uppmärksamhet följer allt, kan icke föreställa sig annat än att denna syn endast är ett foster af hans inbillning, framkalladt af stället och de tankar och minnen, läsningen återväckt i hans erinring. Han ämnar just stiga upp för att närma sig detta spöke, som står så lifs lefvande för hans ögon, men nu börjar det att tala, icke med Topelii utan med egna ord. Detta manar honom att hålla sig stilla, att icke ett ord, icke ett enda drag af det ständigt vexlande minspelet i det gamla anletet må undgå hans spejande öga.

Med en suck börjar gengångaren:

Den gamla goda tiden
Och salig kungens dar!
Hvar äro nu dess hjeltar? —
Ack jag är ensam qvar.
Och ma foi! här sitter
ju instängd som en skälm
den sköne, den charmante,
den qvicke Drakenhielm.

Han stiger upp, stapplar fram till den gamla Venetianska spegeln öfver spiseln, ställer ljuset framföre, beskådar sin bild från olika sidor och fortsätter:

Allting är då förgängligt,
Jag börjat gammal bli.
Min forna ädla hållning
är nu totalt förbi,
Mitt ögas eld har slocknat,
Min skönhet — au retour,
och skrynklar i min panna!
Ja, du är grym — natur!

Och dessa armar sedan,
så mången oskulds graf.
Fi donc, små innocencer,
Hvad ni er hämnat braf.
Och jag, som önskat lefva
som marskalk Richelieu,
skall nu från hofvet fjerran
som simpel bonde dö.

[Han sjunker ned i hvilstolen och fortsätter efter en kort paus]

I forna glada dagar
hvem hade kunnat tro,
att Drakenhielm på landet
sig skulle slå i ro?
Man skulle sagt kan hända:
»Comment? — mais c'est donc bien.

Han älskade herdinnor
och lammens lek på äng.

Dock nej! Det är omöjligt;
hvem älskar blott natur
och lunsiga herdinnor,
som valla kreatur?
Ej skogens granar äro
coupées à la française;
och med en grof herdinna
hvem är väl à son aise?»

[småskrattar]

Att öfvergifva hofvet,
på landet ensam bli
jag fruktat mer än döden,
och dock — me voici!
Ja ödets spel i sanning
är högst miracleust,
och med mig har det drifvits
sans doute insidieust.

[suckar]

Mon Dieu! det var helt annat
i dessa glada dar,
då *Gustaf Sveas* krona
med glans och ära bar,
då smillet och behagen
sågs omge hans person,
och då genier lekte
med graçer kring hans thron.

Och idel sköna damer,
de vraies beautés célestes,
charmanta cavaljerer
man såg vid hvarje fest.
Ja då var idel glädje
och fröjd i thronens skygd,
och hvilken modestie — oh!
och dock så föga dygd.

Ja dygd! — Hvad är väl dygden?
Ah bah! blott en chimère. —
Hvad bryr jag mig om dygd? Jag,
elève du grand Voltaire,
tror intet, hoppas intet
och intet fruktar jag.
Se der filosofien
i enkelt sammandrag.

[Han stiger upp fattar en
luta, som står stäld emot
skåpet, knäpper derpå nå-
gra accorder och sjunger
med svag och darrande
röst.]

Jag minns det var på Haga
en herrlig sommarnatt,
vid Ulla Fersens sida
i ekens skygd jag satt.
Vi skildes åt — Hon sade:
»ah mon cher Drakenhielm,
vous êtes un grand espiègle
pour ne pas dire — en skälm

Som herdar och herdinnor
man hela hofvet såg,
och Thirser och Camillor
blott lekte i vår håg.
På knä för sin herdinna
om kärlek herden bad
vid foglars ömma drillar
och sorlande cascade.

Och dessa masquerader
jag aldrig glömma kan,
hur Anne Charlotte, den toka
duperade sin man;
och när då Ulla Fersen
till paret sig beger,
så kom han rätt i elden,
vår glade statssekt.

Och dessa små soupéer
jag minns så många *gång*,
hvad kungen var charman-
d af sekter Bellmans sång,
och Ebba Reutererona,
oh! hvad hon var charmante,
hvad Armfelt var espiègle,
och Anne Charlotte piquante.

Och tusende intriguer
beständigt man bedref;
man hemligt stämde möten,
skref anonyma bref.
Ja kungen intriguera'
och hertigen också —
à la bonheur man måste
väl intriguera då.

Allt som en dröm försvunnit,
slut med all poesie;
man glömt filosofien,
fått dygd för modestie.
Ja allt är nu förvridet
Et tout le monde est fou,
Et pourquoi? — Jo kungen
är död — voilà tout.

[Paus, hvarunderhan
försunken i begrunda-

Lutan sjunker ljudlöst till golfvet, men melodien spelas fortfarande af osynliga musikanter och afmätta menuettsteg höras. Efter en stund spritter han upp och fortsätter talande, men med mer och mer tynande röst.]

Nå ja! den sista scenen i lifvets comedie, den går ju som de andra, och så — la farce finie! Snart Charon stilla för mig till Lethes tysta famn. God natt! — för sista gången jag hviskar *Gustafs* namn.

[Spöket drager en djupsuck nästan såsom en döende. Hans ljus slocknar.]

Allt är nu åter insvept i mörker, men iken fortfar, ehuru tonernas styrka och uettstegen mer och mer aftaga och dörran.

Snart är allt fullkomligt tyst, och John, småningom hemtat sig från den häpallt detta framkallat i hans eljest oförckta sinne, gör ett försök att tända ljus. Det lyckas, men den gamle ban är försvunnen. Han stiger upp och sina steg till skåpet. Syltburkarne borta, lådorna åter tomma, men han finner lönlådan och i denna samma persbundt, ombunden med ett rosefärt sidenband, som han sett gengångaren sa. En behaglig doft sprider sig från a papper, hvaraf en stor del äro parerade bref, blandade med silhouetter souvenirer med tillskrifna epigrammer, ar på svenska och fransyska språken, uetter och canzonetter i notskrift m. m. drager ej i betänkande att tillägna lenna skatt af värdefulla bidrag till den avianska tidens kulturhistoria, bland ta han af Drakenhielms egen hand fann l den monolog, han nyss hört, som no a till den melodi, som nyss förklingat. Var det måhända omtanken om dessa er, som icke lemnade den gamle ba n någon ro i hans graf? Eller var allt nans endast ett foster af öfverspänd si. John var mycket benägen att tro sista; men papperen, som han hade i and? Nej, här måste hafva förekom n uppenbarelse från andeverlden. An-

dra hade ju sett och kanske hört detsamma som han och deras fantasi kunde väl ej skapa på samma sätt. Under dylika tankar genomögnade han sitt fynd, omknöt papperen åter omsorgsfullt med det rosefärgade blekta sidenbandet och lade hela packan under sin hufvudgård. Hade doftet från dessa billets doux' en söfvande verkan eller kunde en sådan tillskrifvas den öfverspänning, hvaruti han under visionen befunnit sig? John kunde ej själf afgöra detta, men visst är att han knappt hade åter lagt sig till hvila förr än han insomnade, och ehuru drömmen förde honom från den ena lysande banquetten till den andra vid Tredje Gustafs hof, der han i föryngrad gestalt återsåg sin hjelte, än trädande en sirlig menuett än skämtande med hofvets skönheter af första rangen, vaknade han dock med friska och stärkta krafter. Solen stod redan högt på fästet när han lemnade bädden och efter att försigtigt hafva nedlagt sitt fynd på botten af sin kappsäck inträdde i flygelbyggnaden till den otåligt väntande förvaltaren.

»Nå Herr Candidat» — sporde denne, som med förvåning såg sin gästs leende min — »har sömnen varit god?»

»Förträfflig!»

»Är det möjligt?»

»Ja visst. Ser jag ut som om min nattro varit störd?»

»Nej det måste jag bekänna. Men har verkligen Herr Candidaten icke sett någonting eller hört någonting under nattens lopp?»

»Ingenting» försäkrade John.

»Det var då märkvärdigt!»

»Hvarföre så? Jag tror ej på spöken» sade John, »det är hela underverket»; men den gången sade han dock med förlof sagdt en osanning, ty nu trodde han derpå, ehuru han ej ville erkänna det.

Han var ingen mästare i förställningskonsten, när det ej gälde att agera Drakenhielm, och hans min måtte hafva motsagt hans ord; ty förvaltaren såg på honom med tydlig misstro.

John märkte detta och för att gifva samtalet en annan vändning sade han:

»Men förlåt herr Förvaltare, hvarför bär man ej ut det der vanprydliga skåpet ur salen?»

»Jag upplyste ju herr Candidaten i går att detta visat sig omöjligt».

»Det är sant! Jag erinrar det nu, men kan icke tro det; och skåpet synes mig, tomt som det är, ej vara tyngre än att, om vi båda hjälpas åt, vi mycket lätt skulle kunna bära ut det».

Förvaltaren ruskade betänkligt på hufvudet.

»Om vi ock toge hela godset till hjälp, skulle det ej lyckas, det har jag varit i tillfälle att öfvertyga mig om», sade han. »Det måtte vara förtrolladt detta skåp, och det torde nog vara gamle baronens hushållerska, en riktig hexa att döma af hvad folket säger, som fastläst det på sin nuvarande plats, och förr än förtrollningen brytes, läser det ej lyckas att få makt med skåpet».

»Jag är af en helt annan mening — sade John med en viss säkerhet. — »Hitintill han I städse varit för många till hjälp och den ene dragit hit och den andre dit, derföre har det misslyckats; men om vi båda taga uti med våra svenska händer, så skall det lyckas, det är jag säker på».

Förvaltaren lät öfvertala sig, icke emedan han hoppades på framgång, utan för att öfvertyga John om skåpets orubblighet. Men detta misslyckades, ty utan ringaste svårighet utburo de båda svenskarne den ena delen efter den andra af dess trenne afdelningar, och dessa förblevo stilla, der de stälde dem i förstugan.

»Besynnerligt!» utbrast förvaltaren och såg med allvarligt forskande blick på John. — »I sanning förunderligt! Antingen är herr Candidaten en trollkarl, eller ock har

här i denna natt timat något, som endast Gud och herr Candidaten känna».

Så aflopp Johns besök på Rautakylä. Folket på godset och i kringliggande trakter talte länge derom, och olika meningar sökte att göra sig gällande. Några mentr att John var en trollkarl, som kommit för att lösa den förbannelse, som förut hvilat öfver gården; men de fleste — och deras mening blef äfven segrande — höllo för att den der svensken varit baronens rätte arfvinge, som funnit en omätlig skatt i det gamla skåpet. Förr än denna kommit i rätta händer kunde ej baronen finna ro i sin graf, det var ju så naturligt att det icke kunde bestridas, och derföre går och galler John Pilqvist ännu i denna dag i Finland såsom den rätte arfvingen till Rautakylä.

Huruvida den ryske godsegaren, som nu på ett tidsenligt sätt förändrat husets innandöme och der funnit en treflig sommarbostad, delar denna åsigt, vill jag låta vara osagdt; men att han varit glad öfver den förändring, som timat efter Johns besök, och icke blott gifvit honom fullständigt gåfvobref på de papper, som funnits i skåpet, utan äfven till honom öfversänt en del andra Drakenhielmska handlingar, som sedermera påträffats, är ganska säkert. Ja det saknas ej all anledning att han verkligen ansett John för att vara en trollkarl; ty en vacker dag fick denne med posten sig tillsänt ett etui, innehållande Wladimirs Ordens 3:e klass. John skrattade åt denna ntmärkelse, ty som I väl minnens var han ingen vän af ordnar; men jag har många gånger sett denna ryska stjärna på hans ärliga svenska bröst. —BKL—

Slottet Boncourt.

Efter CHAMISSO.

Jag drömmer som barn mig tillbaka
Och skakar min gråa lock.
Hvi vänden I åter, I bilder?
Jag trodde förgätna Er dock.

Högt reser sitt skimrande hufvud
Ett slott ur en skuggrik ort,
Jag känner dess torn och dess tinnar,
Dess stenhvålfda brygga, dess port.

Från vapensköldarne blicka
Förtroligt mig lejonen mot,
Jag hälsar de gamla bekanta,
Till borggården ilar min fot.

Der fikonsträdet ses grönska,
Der sfinxen vid brunnen sig gömt,
Der, inom dessa fönster,
Min första dröm har jag drömt.

ag träder i slottskapellet
Och söker min stamfaders graf.
er är den, der hänger på pelarn
Hans sköld, hans kommandostaf.

mtöknade ögonen tyda
Ej ännu inskriftens drag,
hur klart genom färgade rutor
Än strålar ditin Guds dag.

O fäderneslott, för mitt minne
Så klart och troget Du står,
Och är dock från jorden försvunnet,
Och plogen öfver Dig går.

Du älskade mark, var fruktbar,
Min stilla välsignelse hör!
Och tvåfaldt välsignad den handen,
Som plogen nu öfver dig går!

Men jag vill upplyfta mitt hufvud,
Mitt strängaspel i min hand,
Och ströfva kring jorden vida
Och sjunga från land till land.

A. M. LIDFORS.

Boknyheter.

n Ludvig Runebergs Samlade skrifter. Svenska folkets upplaga. B. 1, häft 1, 2, b. 2, häft. 1, 2. (Sthm. 1876. Pris för hela verket 5 kr.)

De prisbilliga upplagorna hafva på sed- tiden vunnit insteg äfven i svenska naturen. Derom är nu intet annat än att säga, för så vidt de ju afse att den största krets af läsare sprida fol- yppersta vitterhetsskatter. Dock torde ej alldeles utan betänksamhet böra framåt på den nu beträdda banan. In- ett land der bok- och skrift-åtgången naturliga skäl håller sig inom vissa rser, och der täfningen är ganska be- ig i förlagsväg, kan synnerligen lätt stå faran af öfveralstring i materielt seende, d. v. s. man kan lätt få se bok- knaden öfversvämmas af omtryck och dtköpsupplagor», medan den verkligen delsefulla nya litteraturen tryckes ned : alldeles hämmas i brist af uppmun- från afnämarnes sida. Denna fara står i ofantligt mindre grad inom de a odlingsländerna, hvilkas bokåtgång jemförligt större, och der utlandet bil- en viktig faktor inom densamma. I änhet hafva, sedan gammalt, våra bok- en afgjord riktning mot låghet, som fvelaktigt understödes genom godtköps- lagor och dylikt. Det är således, vi repa det, på tiden att man ser sig nå- för, innan man ytterligare fortgår på nu af flere förläggare valda stråten. torde annars komma att visa sig att

den tillfälliga vinsten blir snart öfvergå- ende, men att olägenheterna deremot kom- ma att fortlefva ganska länge.

Dermed hafva vi för öfrigt ej velat säga något ondt om den nu pågående ut- gifningen af Runebergs skrifter, hvilka väl, om några, förtjena spridning till hvart svenskt hem, der bildningen slagit någon rot. Namnet »svenska folkets upplaga» förtjenar denna upplaga på grund af den särskilda an- ordning som träffats, genom hvilken skal- den, utom författararvode, erhåller en »vinst å hvarje under år 1876 försäldt exemplar», ämnad att bereda honom en hedersgåfva. Det torde ej behövas denna maning för att skänka den främste nu lefvande skalden på svenskt tungomål tillgång till tusen- tals svenska hjertan och bokhyllor, äfven sådana der hans skrifter förut äro hemma- stadda. Runeberg eger för Sverige ej blott betydelsen att vara en stor diktare; han är den nyaste och en af de starkare län- karna i den kedja som sammanbinder Fin- lands odling med det gamla moderlandets. Den som så kommit hundratusen hjertan på båda sidor om Östersjön att klappa för gemensamma minnen, den har utfört ett stort och heligt värf i folkförbrödringens, i framtidens tjänst.

Munch, P. A., Oplysninger om det pave- lige Archiv, udg. af G. Storm. (Chri- stiania 1876.)

Såsom utg. förord meddelar, skrefs denna afhandling i Rom 1860, hemsändes

af förf. och refererades, men skulle enligt hans uttryckliga önskan ej offentliggöras så länge arkivarien vid Vatikanens arkiv, pater Theiner, lefde. Först efter dennes för ett par år sedan timade fränfalle blef det således utg. af Munchs »Samlade Afhandlingar» möjligt att införa uppsatsen i dessa, och tillika föreligger den här i särskild upplaga. Af det förbehåll förf. gjorde kan man förstå att han haft tillgång till källor och upplysningar dem vederbörande i Rom den tiden ej ville se allmänt spridda. Man skulle likväl beundra sig, om man trodde sig här finna »hemliga historier» om påfvedömet i förhållande till Norden. Deremot äro de meddelade notiserna af ganska pikant intresse i hvad rör redogörelsen för påfvarnes kansli och dess vidsträckta göromål, i det man här får en inblick i den politik de följde och de medel de brukade för att stadfästa sitt herravälde öfver världen under den senare medeltiden. Förf. har nämligen uteslutande sysselsatt sig med registerna från slutet af 13:de till början af 16:de århundradet, då de föregående och efterföljande ej omedelbart röra Nordens historia. Den innehållsrika afhandlingen åtföljes af tre facsimiler.

Ridderstad, C. F., Samlade skrifter. Häft. 1 och 2. (Linköping 1876. Pris: 1 kr. häftet.)

Att vid sjutio års ålder begynna utgifvandet af sina »Samlade skrifter» bevisar i våra dagar åtminstone anspråkslöshet. Ty eljes blifva vi mer och mer vana vid att finna författare redan vid mannaålderns midt, om ej förr, vidtaga den åtgärden. Och dock har för visso Carl Fredrik Ridderstad mycket mer att bjuda än de flesta som nu uppträda på den vittra skådeplatsen. Ej blott är omvexlingen och rikhaltigheten stor: vi erinra om de historiska romanerna »Drabanten», »Fursten», »Svarta handen» m. fl., om åtskilliga nutidsberättelser, dikter, bland dem dramatiska, om hans aldrig utgifna »Minnen» o. s. v.; men äfven innehållets värde måste sättas ganska högt i jämförelse med dagens mestadels fjäderlätta alstring. Ridderstad tillhör det stora skedet i vår litteratur under detta århundrade, låt också vara som epigon. Hans historiska romaner äro fäng-

slande genom en förening af frisk fantasi och noggrann kunskap om den skildrade tiden, sådan den mycket sällan förekommit hos oss. Äfven om hans lyriska dikter ej äga stor egendomlighet eller en på finheter rik form, märker man dock alltid att de sprungit ur ett varmt hjerta, och att de äro uttryck för en personlig stämning. Hans dramatiska arbeten hafva ungefär samma förtjenster och brister. Hela detta galleri, åstadkommet allt ifrån 30-talets början, kommer nu att i samlad form framträda; och det är med lifligt bifall vi helsa företaget. Som vi hört utgifvas, lär äfven den bildade allmänheten hafva med intresse omfattat det, särdeles som de omtyckta romanerna länge varit otillgängliga i bokhandeln. Önskligt vore således att utgifvandet kunde påskyndas, så att åtminstone den första afdelningen blefve snart färdig. Och vi äro öfvertygade att kritiken, öfver hvilken förf. klagar i sin anmälan, skall förstå och uppskatta det ärliga och trofasta arbetet i den svenska vitterhetens tjänst.

Sveriges adel under 1600—1700-talen.

Samtida minnesteckningar jemte anmärkningar utgifna af C. A. Kling-spor. Andra bandet, första häftet. (Ups. 1876. Pris för hela bandet: 10 kr.)

Det är ett ganska egendomligt porträttgalleri som detta arbete öppnar för oss. Vi träffa här krigare och ämbetsmän, högadliga fruar och fröknar, ända ned till små barn, alla skildrade af samtida lefnadstecknare, på deras eget språk, med alla de rika skiftningar i uttryck och rättskrifning som i synnerhet 1600-talet egde till sitt förfogande. Det är som trädde vi in i en gammal riddarsal, rundtom prydd med åldriga konterfej, bland hvilka än ett fryntligt och lefnadsgladt, än ett bister och allvarligt ansigte blickar oss till mötes, och der allt, från den styfva halskragen till de höga kragstöfvarne, från den rikt broderade kjorteln till det egendomligt friserade håret, bär äkthetens och vitterhetens prägel. I själfva verket äro det en smula stela, de gamla lefnadstecknarna liksom de gamla bilderna; men stället, hvilken rikedom på tiden skildrade

ag, hvilken trovärdighet och klarhet i uppfattningen! Man är den förtjente utgrycken tack skyldig för det han gripit i arbetet an och undan fullkomlig glömska utdat detta dyrbara material för vår inre historia, för vår biografi och kunskapen om vår odling. I det nu utgifna häftet, som öppnar andra bandet, träffas, bland andra, en berömd Nils Stiernskiöld och »Re-re-Bengt», Bengt Oxenstierna, samt dessutom riksråden Nils Liljehök, Per Bårer (+ 1644) och en del högadliga kvinnor, hvilkas lif beskrifvits af sin tids berömdaste vältalare, en Sylvester Phrygius, Johannes Rudbeckius, Olaus Laurelius, Laurentius Paulinus Gothus och andra. Den svenska prosans historia får äfven en god lilla i denna samling, hvars fortsättande af det nya bandet säkert var en angenäm öfverraskning för flertalet vänner af vår häfdaforskning.

Historiskt bibliotek, utg. af C. Silfverstolpe. Ny följd. Del. 1, häft. 1. (Sthm. 1876. Pris: 2 kr. 75 öre.)

Med den nya följden af detta arbete i Sverige fått sig ett periodiskt organ af de historiska forskningarna: det är en historisk tidskrift som utg. uttryckligen bundit sig att lemna. Planen för arbetet, som ursprungligen afsåg att meddela handlingar, har sålunda på ett lyckligt och praktiskt sätt omdanats, så att afhandlingar och anmälningar nu blifva hufvudsak. Profhäftet, om vi så få uttrycka oss, lofvar särdeles godt för företagets egenhet. Vi träffa der två afslutade afhandlingar: »Medeltidsgillena i Sverige» af H. Hildebrand och »Om det vatikanska arkivet» af E. Hildebrand, hvarförutom örjan till en tredje: »Hertig Adolf Jönss sista lefnadsår» af O. v. Feilitzen meddelas, jemte några grundliga och väl utförda granskningar och anmälningar.

Fortsättning lofvas redan i denna månad. Hvert band kommer att bestå af 3 häften.

Tegnér, Es., Frithiofs saga. Med teckningar af A. Malmström. Andra illustrerade upplagan. Häft. 1. (Sthm, 1876. Pris för hela verket: 6 kr.)

Professor Malmströms teckningar till det världsberömda skaldeverket äro redan kära bekanta för vår bildade allmänhet. Deras goda anseende lär nog ej minskas deraf att de nu komma att framträda i delvis ny dräkt, i det, enligt förläggarnes tillkännagifvande, konstnären för den nya upplagan retoucherat de flesta och alldeles nytecknat några. Det är onekligt att tecknaren visar sig påverkad af en bland samtidens berömdaste illustratörer, Doré; men detta gäller dock egentligen blott behandlingen af ljusdunklet och vissa andra allmänna principer, mindre uppfattningen och formgifningen i deras helhet. Malmströms noggranna kännedom om kostymen i det tidevarf sagan skildrar, hans svenska skaplynne och hans friska uppfinningsgäfva hafva i dessa teckningar gifvit sig ett särdeles behagligt uttryck, som ovilkorligen anslår äfven dem, hvilka skulle kunna hafva ett eller annat att anmärka mot vissa enskildheter. Då upplagan är utstyrd med verklig typografisk prakt och det oaktadt mycket billig, torde man kunna förespå den en särdeles stor spridning. Förläggarna anse den blifva färdig redan innevarande år.

Spielhagen, Fr., Från mörker till ljus. Fortsättning af Gåtfulla karakterer. Öfvers. af V. Blanchk, del. 1. (Sthm 1876. Pris: 1 kr. 50 öre.)

Vi anteckna blott att fortsättningen af den omtyckta romanen nu begynt utgivas och skola, då den fullständigt utkommer, kritiskt yttra oss öfver densamma. —RN.

Red. har till anmälning mottagit följande arbeten:

Engström, V., Bruden från Rörvig, öfv. af V. E. Öman.

öfv. och bearb. af E. Hildebrand. 1:a häftet.

Erte, Bret, Gabriel Conroy, öfv. af M. A. Goldschmidt. 1, 2.

Guldberg, A. S., Determinanternes teori. (Christiania.)

Wald, F. von, Jorden och dess folk,

Brandt, Fr., Om Sjöforsikring. (Christiania.)

En granne.

1.

I mitt vindsrum här jag sitter
Dagen genom vid min bok,
Störs blott af en fogels qvitter,
Af en liten gullgul tok.

Annars ser jag världen föga:
Tak och skorsten, svart af sot,
Skymma himlen för mitt öga —
Men ej grannen midt emot.

Hon rör om den lilla token
Som med sina drillars ljud
Narrar mig att glömma boken,
Glömma flitens stränga bud.

Morgonluften knappast randas
Af en gryning klar och skär,
Förr'n hon går att honom andas
Och sin åsyn mig beskär.

Mellan blomsterklasar tittar
Fram en morgonmössa nätt,
Och en arm så mjällhvit hittar
Väg till fönsterhaken lätt.

Strax slår lilla pipi drillar,
Jublande mot matmors mund,
Och med hårda näbbet pillar
Sockret ifrån purpurgrund.

Hur det fina anlet myser,
Rodnande af luftens bad!
Huru vänligt solen lyser
På de spåda blommors blad!

2.

Så det mörknar! Solens strålar
Glänsa på min vägg ej mer.

Snart i silfver månen målar,
När ur skyn han skådar ner.

Se, nu ljuset på hon tänder,
Och min lampa putsar jag.
Men hvad otur! Hon sig vänder
Från mig, visar ej ett drag.

Kan man icke mista modet?
Se, gardinerna hon fällt!
Anar hon att ynglingsblodet
Snart kan svalla allt för snällt?

List, det kan det icke vara:
Hon ej känner att jag fins,
Fruktar, oskuldsfull, ej fara:
Fogelns hvila blott hon mins.

Hennes lätta skugga sväfvar
Stundom öfver hit till mig.
Hur af fröjd den unge bäfvar
Så att henne se hos sig!

Länge, länge kan jag skåda
Ljuset, flitens budskap, än.
Finge jag, ack, för oss båda
En gång vaka, ljufva vän! —

Det blef mörkt. Hon slumrar sakt
Drömmar snart den väna bry.
Tyst! Jag vill ej mer betrakta
Fönstrets dunkelhvita sky.

Sof och dröm! I morgon åter
Ses vi, innan sol går opp. —
Tårar? Arma bröst, du gråter?
Sof och dröm om tro och hopp!

C. EICHHC

Rättelser:

Sid. 352, 1:a spalten, rad 36 uppfir. står: de läs: på
» » » » 39 » » åtrå » åter

Sceneri.

Efter Anastasius Grün.

En krets af gröna stammar
Och blommande ängar och snår!
Herr pastorn dit med sin bönbok
Försänkt i andakt går.

Små fläktar man i boken
Beställsamt bläddra ser;
En nådens stråle, skiner
I templet solen ner. —

En krets af gröna stammar
Och snår och ängar också!
Ett muntert lag derunder
Friskt låter bågarn gå.

Likt källrar buskarna hvälfva
Sig svalt öfver flaskornas tropp,
Och taffelmusiken stämmas
Af qvittrande foglar opp. —

En krets af gröna stammar
Och äng och snår bredvid!
En dödsblek man der vandrar,
I hjertat qval och strid.

Han suckar, och eko svarar
Med grafik röst derpå;
Han gråter och daggen droppar
Som gråt från träden då. —

En krets af gröna stammar
Och snår och äng jemväll!
Med blottad dolk sig mördarn
Tyst genom dunklet stjälg.

De täta snårens skugga
Åt honom gömsle ger,
Och aftonrodnan flyter
Som blod från himlen ner. —

En krets med gröna stammar
Och snår och ängar blott!
Dit går med bläck och penna
Herr fogden ur sitt slott.

Emot en stam som skrifbord
Hans böcker hvila få,
Och grenarna skaka blomstoft
Som strösand ned derpå. —

En krets af gröna stammar
Och snår och grönan äng!
Och yngling och ungmö kyssas
Och famnas på blomsteräng.

Och vid och mjuk är ängen,
Och träden stånda på vakt,
Allt är så tyst, sin slöja
Omkring dem natten lagt.

FJALAR.

Carl Svenske

af Författaren till *En Framtidssaga*.

(Forts. fr. föreg. häfte)

XXIV.

I nedra våningen af det hus, der general Buddenbrock hade sin bostad, var i rum vid stora inkörsporten inredt till ktrum. Dörren till det samma vette åt en älfad korridor, som utmynnade i portgån-
n efter att hafva följt hela baksidan af

huset. Icke mindre än tre poster gingo åter och fram i den samma. På stegen som ljödo från öfra korridoren kunde man förstå att antalet poster, som der var utställdt, icke var mycket mindre.

Sedan hålet i muren upptäckts hade vaktens styrka tredubblats. Ingen fick län-
gre utan kommissionens tillståndsbevis upp-

gå i öfre våningen. Svenske hade därför fåfängt sökt underrätta Henrik om den nya plan han uppgjort till generalens befrielse. Det var likväl nödvändigt att han i tid vardt underrättad derom — i annat fall kunde företaget stranda i sista ögonblicket. Alla förberedelser kunde hafva lyckats. Man skulle redan må hända hafva inträngt i generalens rum, och då skulle denne, just i det afgörande ögonblicket vara oförberedd på allt, kanske till och med vägra att följa sina räddare, som han icke kände.

I vaktrummet suto, vid ett stort, klumpigt träbord, några soldater i hvita peruker med bly vid öronen och blå rockar med citrongula, öppna fällkragar. De samtalade om striden några dagar förut på Norrmalmstorg mot dalkarlarne.

»Raggen må ta' mig, om han icke sprang mot dem med spänd studsare och sköt minst tio, för jag såg öppningen» sade den, som satt vid öfra ändan på bordet, i det han stödde armbågarna mot bordskanten och vårdslöst förde en af tennmuggarne mot läpparne. — »Fy, för djefvuln, sådana snälvargar», afbröt han sig i det han slängde muggen utes efter golvet. »Bara svagdricka. Inte något derborta heller?»

»Nej, nådig fältväbel».

»Hvad tror mans klockan är?»

»De tutade nyss åtta från Brunkeberg. —»

»Ännu två timmar till aflösningen».

»Hur var det då på torget?» inföll en af de yngre soldaterna, i det han nyfiskt sträckte fram hufvudet öfver bordet.

»Jo det uttrumrades som jag sa'» återtog fältväbeln »att alle af dalflocken, efter som de lofvat godt och hållit tunnt, skulle innan klockan fem lägga ned bössorna och bedja Riksens höglofliga Ständer, Kongl. Maj:t och Kronan om pardon samt icke till dess gå utom stadens staket».

»Och det gjorde de vackert?»

»Nej det var konstige hästar de gröne!»

»Ts nu, gossar!... Så samlades de på torget och ropade att de ville sätta af kungen och sätta till en ny efter sin egen lagbok eller, om de icke fingo det, inte skona lindbarnet i vaggan... och derefter skulle de tända eld på hela sta'n... Men då vardt annat ljud i skällan, ska ni tro. Då sprang han fram, öfversten, och sköt neder många hundra tjog. Elfsborgarne började också

till att fräsa. En del sprang nedanför torstensonska huset i Norrström, andre vräkte sig öfver ledstängerna på slagtarhusbron — men största delen fängade vi och förde till deras arsenalsgård vid Bjelkehuset på Norr».

»De sa' ju också att de skulle ta' bancken och mörda alla herremän, som hade peruker?»

»Sex bödelsyxor hade de med sig, som de skulle nyttja till att hugga hufvudet af på alla generaler, till och med öfverstarne».

»Jag såg Belter Windgalen» inföll piparen, »och han var svart i syna som en ankarstock och vred i ögonen som en hängd ryss. Han skrek ner vid bron att han skulle döma generalerne från både lif, ära och gods».

»Det går väl Hans nåd förutan, sa' kaptenen miste trumslagarn» skrattade fältväbeln »men så sannt jag heter Reiter» afbröt han sig »är det icke något sattyg på nytt å färde. — Hvad är det som rör sig i dörren... som vill in der borta?»

»Hvad är din ätt och ditt ärende?» afbröt han sig i det samma, i det han vände sig mot den inträdande.

»Tända krut

dra' värjan ut.

Supa slut

för utan prut».

gnolade en hes basröst mot honom.

»Åh, kors är det du, gamle Lunta. Det var icke i brådlåstet som jag såg till en sådan karl. Hvad kan en tocken ha' för ärende».

»Ah, just ingenting» sade Lars småleende, i det hans anlete antog ett oskyldigt uttryck. »Det var så ruskigt i luften och så tänkte jag när jag gick förbi att jag skulle titta in och se om vi kunde tömma ett stop öl till samman.»

»Skänka i? Tror du att vi ligger i Krakau nu i sjelfva välmågan? — Nej, träta mig, om det finns så mycket som en droppe öl en gång, endast litet bränvin för qvällen».

»Då får ni nog en lång natt» sade Lars liknöjdt. »Annat slag var det i gamle kungens tid».

»Som mycket annat, gamle Lars».

»Tänk då om fattig man sjelf kunde bjuda på kalas?» sade Lars plirande med ögo-

en, i det han satte några buteljer på bordet.

»Nej, tack ska du ha, gamle Lunta, men vi få inte smaka sän't i vakten».

»Strunt i sådane knektar! Jag ska' rå ta' mig trolle er alldeles nyktra i en andvändning.»

»Skratta måttligt du piparekalle», varade fältväbeln i myndig ton, »finngubbarne veta mycket som inte andra meniskor vet, och den som mycket vet, ser u, har mycket vett».

»Ska' han trolle?»

»Kom hit han piparmåns med koparkitteln, ska' han få se på en lustig komedia».

»Han är sjelf kanske en finngubbe?» sade piparen eftertänksamt i det han räckte ars kitteln.

»Kom hit bussar», sade Lars, utan att ätsa om sin nyfikne granne, sedan han ört om några hvarf i kitteln, »ska ni få ännu på en bönsoppa, som, skam ta mig, är bättre än sjelfva kungens perlevatten».

Alla berömde den starka drycken. Han rände, tyckte de, alldeles som eld i halsen och Lars vardt så firad som om han varit anjunkaren på likvidationsdagen.

»En strunt i dryckjom är du emellertid finngubbe», skreko ett par af de yngre oldaterne som nyss aflöstes från sina postställen och därför ännu icke hunnit få sitt lystmäte.

»Man tar så mycket man tål, resten är fans skål», sade Lars trumpet.

»Nu se'n det högvärdiga likbärare-embetet är inrättadt, gör det dock inte mycket om man skulle taga ändå något mer för sig. Man kommer ändock på hederligt sätt till Johannes utan att kamraterne ha' något mak för ens skull».

»Skål, gamle finngubbe», afbröt fältväbeln, »alltse'n den svarte juden döptes i Jacob, har det icke varit så lustigt».

»Nådig generalen deruppe lär väl ha i lagom muntert» sade Lars liksom för sig sjelf, då det åter vardt tyst.

»Ja, det är väl snart slut på den leken», sade Reiter med hemlighetsfull min.

»Hvart ska han då ta vägen?»

»Hvart, om inte till stadsgården. Den varta vagnen skall ut och åka ska jag åga, rätt hvad det lider».

»Men inte ska' de väl taga lifvet af

honom, innan han är dömd» sade Lars i tvehågsen ton.

»Nej, nu hörs det att du är från landet, finngubbe», skreko de yngre med försmädliga grin. »Han dömdes vet jag i dag af de höglofliga ständerna och i afton klockan elfva skall han föras till stadsgården».

»Vill du hålla tyst din sakramensskade spottfoling» skrek Reiter upprusande, i det han kastade en mugg efter piparepojken. — »Sade jag inte att du skulle hålla tyst med hvad löjtnanten sade».

»Nå, nå kamrat» sade Lars, lugnande, i det han klappade Reiter på axeln. »Jag är väl ingen opartisk heller — och inte tror ni väl bussar att jag kan hjälpa honom på flykta».

Lars, som var långt ifrån så säker på sin sak som han gaf sig ut att vara bytte nu om samtalsämne och berättade den ena historien efter den andra innan tillfälle erbjöd sig för en ny fråga om den höge fången.

»Han har väl för många som se efter sig kan jag tro», sade Lars nyfiket, då Reiter beklagade sig öfver den stränga vaktgåringen. »Fast nog skulle väl du och jag, gamle Reiter, i vår ungdom kunnat hjälpa honom lös».

»Ätta man af lifdragonerna kan jag ensam rå på», sade Reiter i det han sjelfbelåtet strök upp sina grå knävelbårar. »Men murarne i det här huset ha' öron, go' vänner, och det är bäst att hålla tyst med slikt».

En stund derefter smög sig Lars ut på gården. Han vände sig försigtigt om för att se om någon skulle uppmärksamma honom. Derefter följde han utefter stenfoten tills han kom till en hög häck, hvilken aftog vinkelrät från hörnet och med ett smalt dike var skild från den mur, som gränsade till äldermannen Flåbergs tomt.

Två skiltvakter gingo åter och fram i trädgården, hvilken, som nämnt, upptog större delen af tomtens baksida. Det kräfdes därför stor fintlighet af honom, om han ej skulle varda upptäckt. Men det var tydligt att han noga satt sig in i sitt värf och han afpassade så väl sina rörelser att han alltjemt kom att hålla sig i skuggan.

Nästan midt emellan de båda skiltvakterna, sträckte en alm sin lummiga krona öfver planket. Hit styrde han sina steg. När han kommit i hennes skugg-

smög han sig försiktigt intill planket. En sakta knackning hördes.

»Du kommer sent» hördes Svenskes röst hviskande svara från andra sidan trädgårdstaketet. »Hon är redan halfgången tio».

»De ville icke släppa mig förr, Ers nåd — men än är tid. — Litet mer åt sidan hans nåd, posten kunde annars höra oss».

»När skola de hemta honom?»

»Klockan elfva. — Fyra dragoner af lifregementet skola rida framför vagnen och fyra efter».

»Hur många man har vakten?»

»Väl sina femtio, med alla posterna».

»Och officern?»

»Hans nåd känner honom inte. — Det är en af Lagercrantz' vestgötar».

»Och posten vid dörren?»

»Sofver som en käring i julottan».

»Står någon innanför i salen?»

»Nej».

»Vänta mig då i porten — men gif tecknet i tid om något skulle vara å färde. Är båten färdig?»

»På det vanliga stället, hans nåd, vid nya bron».

Lars lyssnade en stund om några ytterligare frågor skulle följa. Derefter smög han sig försiktigt till baka utefter häcken och inträdde i vaktrummet.

En stund derefter rullade en heltäckt vagn med nedfölda gardiner för fönstren uppför regeringsgatan. Efter honom följde fyra ryttare i lifregementets uniform. De få vandrare, som voro ute denna tid på dygnet, vände sig om och sågo nyfiket efter honom. Han stannade utanför generalen Buddenbrocks hus. Ryttarne delade sig en till hvartera gathörnet för att afhålla de få nyfikne, som kunde samla sig. Knappt var detta skedd förr än kusken med ett raskt språng hoppade ned från kuskbocken och öppnade vagnsdörren.

»Det lyckades bra», hviskade han åt den utträdande officern. — »Men Gud låte dem icke märka det för snart».

»Jag reglade dörren med dubbla slag — och ryttarne misstänka ingenting — men låtom oss skynda!»

Porten öppnade sig nu och den nämde officern, åtföljd af en soldat, som haft sin plats på kuskbocken, ingick i huset.

Underrättelsen att vagnen, som skulle afhenta generalen, stod utanför, hade fallit ned som en bomb inuti vaktstugan, der

soldaterna ännu voro sysselsatte att lyssna till Lars' historier. Med afvigvända peruker och utan hattar hade de rusat till sina gevär. Reiter sjelf hade i första häpenheten icke funnit reda på sin värja och hade därför icke hunnit ordna manskapet, då officern inträdde.

»Hvad vill detta säga?» frågade denne i sträng ton. — »Är icke allt spel och dryckenskap förbjudet på vakt?»

»Nådig herr kapten» stammade Reiter.

»Och hvad är detta för en gynnare» fortfor han, då han i det samma såg Lars, som smugit sig till ett hörn af rummet.

»Ja, det var så...

»Tag honom i förvar, Flinta», sade han till den soldat som följde honom, »och följ efter. — Håll er nu vackert i ordning när jag kommer ner, så att icke generalen får se, hvilka dåliga soldater ni äro».

Med dessa ord lemnade han rummet och uppsteg för trappan till öfra våningen.

»Hvilket rum var det», frågade han Lars i hviskande ton i det han villrådig stannade i förstugan.

»Rätt fram, nådig herre».

»Vänta då här utanför».

Då Svenske, ty officeren var ingen annan än han, inkom i salen rådde der nästan fullkomligt mörker. Ulrika som lutat sig ut genom fönstret, tydligen för att efterse hvad vagnen skulle betyda, rusade häftigt upp, då hon såg honom inträda.

»Skynda Ulrika», sade Svenske hviskande, »ingen tid är att förlora, säg åt generalen».

Hon såg förvånad på honom.

»Hvarför tvekar du? Ingen tid är att förlora».

»Alltså var det icke du Carl?»

»Jag? Hvad menar du».

»Som följde kusin Liewen i middags».

»Hur så?»

»Och som du älskar?»

»Inga barnsligheter Ulrika».

»Hon log så vänligt mot dig».

Ett drag af bitterhet lade sig öfver hennes anlete.

»De säga att hon skall vara din brud».

»Hvilka?»

»De... som för mig inte dölja något...»

»Du talar i gåtor och det är nu icke tid att gissa dem. Jag har ingen annan kär

än dig — men hvad felas dig? Hvar är Henrik?»

»Hvad är det för buller» hördes i det samma generalens stämman från dörren.

»Kom ut, herr löjtnant» fortsatte han i det han vände sig om. »saken tycks gälla oss båda».

»Jag har i uppdrag», sade Svenske då generalen, åtföljd af vaktofficern, strax derpå trädde ut i salen, »att föra Herr generalen under säker bevakning till stadsgården. — Här äro mina order».

»Allt är i ordning kamrat», svarade denne bugande sig då han återkom från det inre rummet der han uppmärksam genomläste orden — »och herr generalen torde behaga att så fort som möjligt göra sig i ordning».

»Några ögonblick måste väl unnas mig att taga afsked af min familj?»

»Det torde samla sig mycket folk om vi dröja, eller hvad säger ni, kamrat?»

»Herr general», sade Svenske, »fatta er fort».

»Ulrika, bed din mor komma ut», sade generalen i nedslagen ton.

Denna stod som förstenad. Skulle Svenske så hafva bedragit henne? En tviflets röst hviskade att det ej kunde vara så, men hans öga blickade så kallt och stelt. Hon förmådde knappt taga ett steg. —

»Hvad vill du min vän», frågade friherrinnan i det samma. »Man väljer då i sanning högst besynnerliga tider för vaktombytet».

»Det är också sista gången», sade generalen med ett sorgset tonfall i det han närmade sig henne och slöt henne i sin famn. — »Farväl Magdalena... och du Ulrika, gråt icke, mitt kära barn, än är ju icke allt slut. — Helsa Henrik».

»Skynda er, herr general» sade Svenske oroligt, »vi komma annars efter tiden».

»Ännu återstå två minuter» sade generalen kallt, i det han såg på vägguret.

»Ack, kusin, om ni någonsin älskat mig... blott ett enda ögonblick till. — För hvad som en gång varit oss emellan, blott några minuter»...

Hon fattade krampaktigt hans hand. —

»Min fröken, spara era gamla minnen... de äro lika smärtsamma för mig som för er... och när man gör sin pligt får icke känslan råda.» —

»Skall du bönfälla hos dessa tölpar till svenska adelsmän om en så vanlig sak som att en far skall få taga afsked af sitt barn» sade friherrinnan i hånfull ton. »Det var alltså honom som gamla Beata ville gynna som din tillbedjare. I sanning ett eget sätt att framföra sitt frieri.»

Svenskes oro växte med hvarje ögonblick. Skulle hon utsäga hans namn vore kan hända allt förloradt. Officern tycktes redan vara tvehgäsen.

»Herr general» sade Svenske med fast stämman, i det han artigt förde Ulrika åt sidan, »jag måste lyda mina order, och i fall ni vägrar att lyda måste jag nyttja våld. — Hör hit, bussar», ropade han vändande sig åt dörren.

Det var en uppskakande syn, som följde på dessa ord. Han led vid åsynen af de kval, som hans sätt att gå till väga uppväckte hos Ulrika. Hon sade intet, men hennes blickar talade tydligare än ord. De uttryckte den oerhörda förtviflan som icke var mindre gripande därför att den var tyst.

»Behagar herr generalen följa mig?» sade Svenske i det han ofrivilligt tog några steg mot dörren.

Ett ögonblicks tystnad följde på denna fråga. Månkenet bredde sig, mildt och sällsamt, öfver det stora rummet, i hvilket de nämde personerna stodo tvekande, med ångslan lyssnande till de ljud af steg och röster som hördes in under på gården. Det var ett ögonblick fullt af oro.

Den på hvilken uppträdet utöfvade sitt största inflytande var Lars. Allt sedan han inkommit hade han oupphörligt haft blickarne fästa på den stora venetianska spegeln på väggen strax vid dörren, i hvilken månkenet på ett fantastiskt, oregelbundet sätt lät de närvarandes skepnader spegla sig. Man kunde se på hans anlete att något besynnerliga tankar fått makt med honom. Hans grå ögon öfverforo med ett sällsamt uttryck rummets väggar och tak. Men de stannade alltid sist vid spegeln. Plötsligt och utan att någon af de öfrige fäst sig vid hans närvara rusade han med af vrede färgadt anlete mot generalen.

»Ah —, nu har jag dig ändtligen», hväste han. De grå ögonen flammade då han knöt sin senfulla hand mot generalens anlete. —

»Minns du här för tjugu år sedan», ljöd hans hesa, skrofliga stämma — »Minns du här, när du tvang mig att vara mästerman? — Men ser du der borta vinkar min hvita flicka! Ha, ha!...» skrattade han i det han pekade på spegeln — hon vinkar dig ock... Hör hur hon kommer mot oss. Hör på, du Belials och Belzebubs förste!... Men nu skall du icke längre gäckas med mig».

Han drog sin långa huggvärja och rusade mot generalen.

Redlös och stum af förvåning stod denne inför anklagelsen. I sin ungdom hade han varit vittne till månet blodigt död, som nu med ens framstod i all sin hemska nakenhet för hans ögon. Han förstod väl ej den anklagelse, som den rusige soldaten riktade mot honom, men han var medveten om skuld.

Svenske och vaktofficern lyckades emellertid afväpna Lars innan han hann fram till generalen. Skulle det vara någon hämnande makt som ej kunde besegras, hvilken på detta sätt ville göra om intet hans djerfva plan? — Svenske stod rådvill.

Det var emellertid icke lång tid till eftertanke. Det tycktes nämligen som Lars' ord skulle inneburi någon sanning, ty till allas förvåning vände sig spegeln ljudlöst utåt rummet. Han utgjorde synbarligen en lönnörr, genom hvilken någon höll på att inträda.

Då vaktofficern varseblef skepnaden bakom spegeln släppte han sitt tag i Lars' rockärm, och gaf i det han drog sin värja den öfverenskomna signalen åt vakten att fara var å färde, hvarefter han skyndade ut. Lars kände sig emellertid icke väl fri förr än han grep korsgeväret af den soldat som stod bredvid honom på andra sidan och hvilken ej var någon annan än Strussenfelt. Hans ögon stirrade med glasartad glans. Af alla närvarande såg han blott skepnaden, som kom fram ur väggen. Innan denne hunnit taga ett steg tumlade han till baka genom öppningen, träffad midt i bröstet af Lars' gevär. Stöten var så våldsam att äfven Lars följde med.

De närvarande voro slagna af häpnad. Det dröjde en stund innan Svenske återvunnit fattningen och kunde skynda fram mot den hemlighetsfulla öppningen, ur hvilken en iskall kyla fläktade honom till mötes.

XXV.

Då Svenske qvällen förut skyndat från Lars hade han drivvit kring i staden utan mål. Först fram på morgonen kom han åter. Fåfängt sökte han emellertid att få en blund i sina ögon. Han klädde sig därför på nytt i sin sjömansdräkt och vandrade nedåt broarne. Striden hade yss slutats med de oroliga dalkarlarna på Norrmalmstorg. Här och der sågos blodpölar mellan den ojemna stenläggningen och bortkastade vopen lågo kringspidda öfver torget.

I porten till Kasten Hof stodo några adelsmän, försjunkna i ett samtal om det nyss timade uppträdet.

Svenske igenkände i den ene af dem Schulenberg. —

»Potz Donner skall jag icke föra honom till stadsgården, utan att en katt skall komma i vägen», skräflade han, i det han vred upp sina svarta knävelbårar.

»Men äro åtta man nog, om någon af dessa våghalsar skulle vilja befria honom».

»Gott bevare! — Jag tager dem mans med — om det skulle knipa».

»Godt — jag litar då på er — tiden får ni veta sedan. — Jag skall skicka en stafett till löjtnant Dentelen, som har vakten, om rätta tiden. Står vagnen färdig?»

»Allt skall vara i ordning herr öfverste till klockan tio».

Svenske hade till en början icke fast stor vikt vid deras samtal. Hvad Schulenberg yttrat om stadsgården, kom honom emellertid att stanna. Han låtsade betrakta några gevär som nedkastats i rännstenen medan han sökte uppfånga, hvad de yttrade. Samtalet rörde möjligtvis general Buddenbrock tänkte han, ty han visste att domen var fäld, fast den ännu hölls hemlig. Det kunde därför icke vara omöjligt att man redan samma afton ärnade föra honom till stadsgården. Som en blixtnan idéen upp i hans sinne att han sjelf skulle kunna åtaga sig Schulenbergs uppgift. Till en början beslöt han att göra sig närmare underrättad om dennes rol. Inpå gården var en stalldräng sysselsatt att skölja hjulen för en stor resvagn. Han vände sig till honom i hopp att vinna de upplysningar han åträdde.

»Det var en stor vagn» — sade han

liknöjdt, i det han betraktade honom från alla sidor och lyfte i bakaxeln.

»Jo, jo men, din sjöbjörn, men så är det också annat don att ta' i än en roslags-skuta».

»Hvem ska' åka i den?»

»Tänk om du finge veta det!»

»Hör på kamrat, jag frågade dig hvem som skulle åka i den der kaleschen».

»Ja, inte var det jag som frågade den gängen».

»Stå inte och åbåka sig så der för främmande folk» hördes i det samma en hvass, qvinlig stämma inifrån ett af uthusen. — »Du vet lika så väl som du lefver att du ska' vara med och föra bort generalen».

»Hvilken general?» sade Svenske nyfiket.

»Kors, Buddenbrock vet jag, han som de ska' halshugga för förräderi».

»Akta sig hon, Bergströmskan, att prata om mer än hon vet», sade stalldrängen i det han satte ämbaret från sig, och såg sig förskräckt omkring — »ty löjtnanten sitter der inne i källarsalen och finge han höra hvad hon pjollrade om skulle väl hin rida henne».

Svenske hade fått veta så mycket han på det hållet kunde hoppas få veta. Hans plan var redan uppgjord. Han visste hvar Strussenfelt och de öfrige vännerna höllo sig dolde. Innanför källarsalen var ett mindre rum. Der skulle han senare på aftonen stämma möte med dem. Schulenberg skulle sedan under någon förevändning narras dit och ordena om generalens förflyttning frännarras honom. En annan vagn skulle under tiden hållas till reds. — Några gamle soldater, som man kunde lita på, skulle eskortera honom på vanligt sätt och under det mån letade efter Schulenberg, skulle generalen redan vara ett godt stycke utom staden. Ännu visste han icke timmen som var bestämd för afhämtningen. Men aflösningen skulle icke ske förr än tio på aftonen och till dess kunde Lars på ett eller annat sätt skaffa sig reda derpå. Det återstod endast tecknet.

Allt gick efter uträkning. — Schulenberg fick en biljett, skrifven med fruntimmersstil, hvori han togs till rådgifvare i en politisk intrig och sattes i utsigt att komma i åtnjutande af sin hessiska pension, om han efterkom uppmaningen och

infann sig på mötesplatsen. Tiden utsattes till kl. nio.

När han kom till den utsatta, mötesplatsen väntade honom en svartklädd, tät-slöjad dam, i en hög Phaëton. Hon sade icke ett ord utan bjöd honom med handen att taga plats bredvid sig. Han tvekade ett ögonblick, men litet glad efter den mängd Rotenbleicher han druckit under aftonen, dröjde det icke länge innan hans nyfikenhet tog ut sin rätt. Att fara ett stycke utom tullen i detta mystiska sällskap innebar en viss retelse och på den ljusa sommarqvällen kunde ju intet hända honom. För öfrigt kunde ingen ha något intresse af att utse honom till offer. Han var känd öfver hela staden såsom en person som egde ingenting mindre än en för stor kassa. Han såg hur den hvita perlraden glänste genom den täta slöjan. Detta var mer än nog för att förmå honom att skyndsamt stiga upp på sätet.

Vagnen körde några famnar utåt den smala gatan. Derefter vände han plötsligt af inåt en gränd. Schulenberg märkte ej detta, sysselsatt som han var att genom slöjan söka uppfatta sin tysta grannes anletsdrag, förr än vagnen redan var inne i ett mörkt porthvalf. Nu kände han sig fasthållen bakifrån af någon som stigit upp på vagnsfjedrarne. En rullad näsduk stacks i munnen på honom och innan han hunnit nog hemta sig ur sin förvåning, för att sätta sig till motvärn, var han redan bunden till händer och fötter och införd i ett litet rum på sidan af portgången.

Här undersöktes nu hans fickor af den slöjade damen. Han skrattade i mjugg, oakadt sitt raseri vid tanken på den snopna min, hon skulle göra, när hon skulle finna hans börs tom. — Men hans förvåning vardt i stället så mycket större då hon utan att fästa sig vid de få skramlande plåtar som denne innehöll, lade honom åter på sin plats och i stället framtog det hopvikna papper som han bar innanför rocken och som var ordern om generalens bortförande. Han ville slita sig lös för att återrycka det. Men hans band voro för starka.

»Låt honom icke komma ut förr än i morgon bittida» sade den förmenta damen med djup basröst, i det hon skrattande lemnade brevet åt kusen.

»Nej, Ers högvälborehet — inte på

åtta dagar», sade denne i det han bugande lemnade henne plats i dörren.

Schulenberg hörde huru dörren lästes igen med dubbla slag. — Det var öfverdrifven försigtighet. Så fast bunden, som han var, kunde han i allt fall icke röra sig af stället, äfven om hon stått på vid gafvel. —

Det djerfva vågstycket hade alltså lyckats. Ingen menniska hade funnits i gränden, som kunnat draga misstankar af det buller som Schulenberg gjorde då han infördes i huset. De fångne dalkarlarne utgjorde ett allt för starkt dragningsmedel för de nyfikna för att de sysslolöst skulle drifva omkring på gatorna inne i staden.

Hvad som sedan hände är snart sagdt. — Phaëtonen slogs upp så att han liknade en täckvagn och fönstergardinerna fälades ner. Inom en handvändning var den svartklädda damen förbytt till en ung officer i lifregementets uniform. Kusken satte sig åter upp på kuskbocken. Åtta ryttare slöto sig till vagnen, som skramlande rullade utför gränden för att en stund derefter visa sig på regeringsgatan.

Ännu återstodo likväl de farligaste ögonblicken. Att vagnen icke var den gamla vanliga gjorde mindre. Lars hade nog dragit försorg om att vaktfolket icke var allt för noga i sina granskningar. Men officeren skulle möjligen draga några misstankar deraf att det icke var Schulenberg, som infann sig, utan en främmande officer som han icke kände. Detta vardt emellertid icke händelsen. Vakterna gjorde i vederbörlig ordning honnör och så snart vakt-officeren fick se ordena gjorde han, såsom känt är, icke den ringaste svårighet att utlemna sin fånge. Hade icke Lars kommit emellan, skulle troligtvis den djerfva planen lyckats och generalen i sista ögonblicket kunnat räddas.

Då Svenske efter att hafva blickat ner genom öppningen bakom spegeln, vände sig om, stod han länge tvekande. Hans uppfinningsförmåga var uttömd.

Vakten ordnade sig i nedra korridoren. — Han hörde hur soldaterna stötte korsvären i stenläggningen. Skulle han skynda efter Lars för att sjelf på detta sätt undkomma? Tiden var längesedan förliden och hela planen hade misslyckats. Detta hade dock varit att fejt lemna sina vänner i sticket. Han skyndade till fönstret. Vagnen var borta och i stället såg han en

stark kedja af soldater utställd kring kvarteret.

Generalen såg förvånad på hans oro. Ulrika hade slagit sina armar kring fadrens hals och smekte, under krampaktig gråt, hans grå hufvud. Den enda som höll fattningen var friherrinnan.

»Hur länge skall detta gyckelspel vara?» frågade hon häftigt. — »Ni ser att min dotter ligger vanmäktig. — Vill ni mörda oss så gör det fort — men vanhedra oss icke längre med er närvaro».

»Ack min friherrinna», sade Svenske brådskande, i det han vinkade åt Strussenfelt att regla dörren. Gud skall veta att ingen velat mindre vanhedra er än jag. — Jag kunde hafva räddat generalen, om han velat följa mig, men nu är det ty värr försent».

Några kraftiga kolfslag på dörren till korridoren förtogo ljudet af hans stämma.

»De äro utanför, skall jag öppna?» frågade Strussenfelt.

»Låt dem sjelfva försöka. — Se här, herr general, tag denna värja och låtom oss slå oss igenom».

Generalen lät handen vanmäktigt falla till sidan.

»Rädda er sjelf, unge man» sade han med matt stämma, »lemna mig åt mitt öde.»

Dörren syntes färdig att gifva vika för de upprepade kolfslagen. Ner på gatan ökade sig folkhoppen i hvarje ögonblick.

»Ack ja kusin! Fly!», ropade Ulrika, som denna tanke tycktes återgifva fattningen, i det hon grep Svenskes hand och sökte föra honom åt sidan. — »För min skull!... Men hvart?»

»Skynda nådig herre», hördes i det samma en hes, rosslande stämma från löptrappan — »vägen är fri — nådig herre», upprepade Lars i det han mödosamt sökte resa sig mot väggen — »skynda!»

Det fanns icke längre rum för någon tvekan. — När Svenske nerkommit för den branta trappan, som ledde genom muren, hörde han hur dörren till salen gaf vika för de påträngande soldaterna.

XXVI.

Det var en vacker Juliqväll. Tornspirorna på Arsenalen skimrade i aftonbelys-

ningen, och ute på strömmen mellan de rödmålade fiskblötarbodarne speglade lustjakter och vedskutor sina hvita segel i den lugna, solglänsta vattenytan.

På normalmstorg rådde en ovanlig liflighet, hvilken bjert stack af mot den lugna sommarqvällen. Hoparne af nyfikne ökade sig i hvarje ögonblick och luften fylldes småningom af mullrande sorl. Allas ögon voro riktade mot slagtarhusbron. Dystert och enformigt ljödo kyrkklockorna öfver sorlet, tills några trumhvirflar inne i staden kommo detta att växa till ett väldigt brusande.

»Han kom ändå inte sin väg, den der förrädaren», yttrade en af åskådarne, en mager spenslig karl i snusbrun rock och spännskor, hvilken efter mycken möda lyckats klänga sig upp på taket till ett af vakthusen vid bron.

»Ja så är det», svarade den tilltalade, en äldre borgare, hvilken redan fått plats der »när man har godt om vänner går det bakut... gamle Flåberg han kom på Marstrand han, hur han än sparkade».

»Att sätta en hederlig borgare på fästning!... Jo det är frihet det».

»Var likt till någon frihet, sa' hon som fick tala och bet tungan af sig. Nej gör du mans en peruk af friheten, bror Tunnman, då vet du hvar du har honom».

En trumhvirvel, som hördes öfver sorlet, kom dem att tystna ett ögonblick.

»Nu komma de med honom!»

»Det är kavalleriet, som går först... Två regimenten ryttare».

»Se hur han helsar... han ser kavat ut, så förrädare han är».

Ryttarne redo uppför brobanan i tätt slutna led. De gula uppslagen stucko af mot de mörka flockarne. De långa huggvärjorna blänkte i solen. Deras bistra, allvarliga blickar öfverforo folket på sidorna. Efter dem körde en ensam vagn med nedslagna sidostycken. På baksätet suto tvänne äldre män: den ene var den ryktbare Tollstadius, tidehvarfvets mest omtyckte predikant, den andre var Buddenbrock, den af Stockholmspöbeln mer än allting hatade »marskalken för finska färden». Smädelsen och hånet hade emellertid föga verkan på honom. Frimodigt såg han åskådarne i ögonen och helt säkert var det mången, hvilkens samvete den aftonen vaknade, som icke kunde nog beundra den

åldrige krigsmannens lugna och ädla uppsyn.

En stund derefter vände tåget till baka öfver torget. De sorlande folkhoparne voro de samma, men vagnen gick nu tom. På sandbacken utanför Norrtull hade mordet fulländats. Den olyckliges blod hade satt en mörk skamfläck på våra häfder. Till den dag som är har intet gjorts för att utplåna honom och återupprätta den gamle karolinens ära!

Någre adelsmän, lyckades med möda bana sig väg genom folkhoparne. De stannade utanför Castenhof.

»Ma foi de Paris» sade en af dem i det han kastade en blick efter de böljande folkhoparne, »hur kan mon frère fråga något sådant? — Som om jag icke skulle hafva nog starka nerver att åse hur man décapiterar någon! — Men parbleu... det äcklade mig... därför höll jag mig på afstånd!»

»Det var Potz donner ett storartadt skådespel, skall mon frère tro» återtog Schulenberg, i det han vred upp sina mustacher. »Han var sannerligen en långt mindre kruka än jag trott... lika lugn som om han klifvit till häst för att taga sig en morgonpromenad... då han steg upp på det svarta åbäket.»

»Har ma foi alltid sagt att det var en brav man, en man med courage».

Laforme kände med fingret i ena ögonvrån liksom han anat en tår.

»De der herredagsmännen som skulle vara allmogens vittnen darrade i sina långrockar... Det duger dock inte att ha fruntimmersnerver vid sådant tillfälle».

»Certainement, mon ami — men då man som jag sett både Cartouche och hans band, Nivet, för att icke tala om Déschaufours, som först qväfdes och sedan brändes — hvilket, i parentes sagdt, var föremål för en lång undersökning bland vetenskapsmännen — jag, som var så intimt lierad med Argenson, polislöjtnanten i Paris — ah, quel homme! — A propos — är det sant att generalens familj skall lemna Sverige — la belle Ulrique var ju i sanning förtjusande i sin sorgdrägt?»

»Deras jakt har redan legat segelfärdig flere dagar vid skeppsbron... men friherrinnan lär vara illamående.»

»Ah Madeleine! Det var också en högst aimable dam. Hvilka angenäma aftoncirk-

lar! — Sedan jag hade den nåden att vara befald till hertiginnan af Maine, har jag icke varit i tillfälle att hafva så nöjsamma passetemps. Societeten, mon frère, är icke den samma nu som för några år sedan — inga intressanta nouvelles, inga picknicker»...

»Låtom oss därför stärka lifskraften genom några glas Rhenvin, som vår salig vän Meijersdorff alltid sade.»

»Ack ja, le pauvre baron», utropade hofjunkaren, i det han höjde på axlarna och närmade sig porten, »men jag sade alltid: när man jemt anstränger sina nerver och petar omkring sig med värjan, måste det en gång taga ett sorgligt slut.»

»Han hade fått ett dugtigt håll i sin undertröja.»

»Sacré nom, ända ut i ryggen, och de lära ej ännu fått fatt i den som gjort öppningen.»

»Han låg ju strax bredvid och rosslade under en buske.»

»Certainement, soldaterna sågo ju hur han gaf upp andan, sade de, men bäst de skulle ta fatt honom igen, var han flugen sin kos.»

»De hade dock slagits som några krabater...»

»Ah, se der kommer Henriette», utropade Laforme, i det han hastigt vände sig om. »Adieu, min vän. Excuse! Men vi lemna denna staden i afton, för att ordna oss på Stjernnäs. — Hvilken aimable dame min fästmo är! — Se på henne, mon frère, se med hvilken dignité hon helsar på de der tölparne. — A propos... Har mon frère hört något ännu om den der finske ynglingen... man påstår sig ha' sett honom, och la belle Liewen är i sanning très curieuse att få se honom.»

»Aha, mon frère? Jag förstår», skratade Schulenberg... »Med en så vacker dame under armen är det dock Potz donner förlåtligt om man vore litet svartsjuk äfven på gengångare.»

»Om mon frère skulle få återse honom», sade Laforme leende, i det han räckte honom fingerspetsarne, »kan mon frère säga, att jag ma foi aldrig skall glömma när han ville äta upp porslinskräftorna kring laxmajonäsen hos länge Sparren — men adieu, jag ser att min förtjusande vän vinkar mig! — Hon vågar helt visst inte gå mellan så många kavaljerer. — Adieu! — Vi resa i afton!»

Schulenberg var nästan rörd, då han kom in i källarsalen. Han hade nästan haft rätt om han också som Laforme nyss förut misstänkt en tår i ena ögonvrån. Baronen och Laforme hade nästan varit de enda vänner han haft i lifvet. Den ene var nu död och den andre drog bort åt fjerran nejder med sin brud. Det fans ingen mer som skulle vilja låna honom ens de nödvändiga medlen för tillvaro mot det svaga hoppet att en gång varda delaktig i den hessiska pensionen. Det låg icke mer samma öfvermod i hans stämma, då han begärde en flaska rhenskt vin af vackra Cecilia.

Hvart han sedermera tog vägen visste ingen. Sedan han låtit narra sig af Svenske, när han skulle bortföra generalen till stadshuset, hade han mist sin syssla hos Lagercrantz. Han måste därför snart lemna landet. Ryktet berättade visserligen några år efteråt att en viss Schulenberg efter åtskilliga äfventyr i södra Sverige slutligen råkat i gräl med en borgare i Kalmar, hilkens hustru han velat öfreda, och stukit ihjäl honom, samt att han därför måste rymma ur landet.

— Huru som helst, uppdraget om porslinskräftorna fick han aldrig utföra. —

Förd af Lars hade Svenske och hans vän kommit utan hinder genom trädgårdsgatan och ut på den bakom liggande gatan. Här hade Lars kraftlös af blodförlust dignat ner på stenläggningen. Då inga följare hördes af gick det emellertid lätt för dem att föra honom mellan sig. Bakom gamla glasbruket vid Nya kungsholmsbron låg deras båt, i hvilken de ärnat föra generalen ur staden och som nu kom dem väl till pass.

Med Lars var det förbi. Det var för tredje och sista gången som den hvitklädda flickan visat sig för honom. I den stilla sommarqvällen mellan målarens grönnklädda stränder måste han slå den stora chameden, hvarför han så mycket ängslats. Den lilla bräckliga farkosten sköt just ut från sundets skuggor på den månglänsta fjärden, då Svenske med djup rörelse böjde sig ner öfver hans bleka, skäggiga anlete och mottog hans sista suck. —

Det var sent en qväll några veckor derefter som Svenske återkom till hufvudstaden. Oaktadt faran, för hvilken han, i händelse af upptäckt, vore utsatt, hade

han icke längre kunnat styra sin otålighet. Med brådslande steg närmade han sig sin förra bostad.

Det första han såg, när han kom upp på sitt rum var en liten biljett, som låg på fönsterbrädet. »Vi resa i afton», stod det, »lef väl! Henrik.»

»I afton», upprepade han mekaniskt för sig sjelf — »men hvilken afton?» —

Han rusade som en galning ner för traporna. Värddinnan kunde icke säga om det var under den förflutna veckan eller i samma vecka, som budet med brefvet varit der. Han skyndade än en gång upp för traporna för att läsa om igen de få orden. Han hade icke skrivit så mycket som en rad ill afsked, sade han halfhögt till sig sjelf. Han mera sprang än gick för att så hastigt som möjligt komma till hennes bostad. Gardinerna voro nedfälda för fönstren. En tjenare, som just höll på med att stänga porten, svarade på hans fråga om friherrinnan Buddenbrock var hemma, med ett enfaldigt småleende, liksom frågan icke gällt honom. Han visste inte, sade han, om det varit en friherrinna eller någon annan dam som bott der i huset förrans herrskap, men att, hvilket hon nu varit, hade hon rest för flere veckor sedan.

»Vet du då ej hvart hon reste?» frågade Svenske ifrigt.

»Nej, det hade hon inte skrivit på sig!»

»Hörde du det inte?»

»Det var ingen, som frågade dem — jag tyckte väl att det bar af med saken ner till Skeppsbron».

Hon hade alltså verkligen rest utan att ända honom en rad till afsked. Han stod länge tankfull. Hade hon svikit honom? — Hennes sista ord den minnesvärda aftonen, då han varit nära att rädda hennes ar, hade likväl tydt på att hon förstått hans goda afsigt. När allt kom omkring var kanske det endast en villa. Hela uppdraget liknade mer och mer en dröm.

Utan att tänka på hvad han gjorde kyndade han mot staden.

Skymningen hade redan inträdt, då han ådde fram till Skeppsbron. Aftonen var vanligt vacker. Några strimnor blekult och silfver kantade i norr den djuplå, stjärnklara himmelen. Fullmånen höjde sig praktfullt öfver Danviksbergen och kummet efter årtagen glittrade som silf-

ver ute på fjärden. Muntra melodier från valdthorn, oboer och flöjter närmade sig staden. Det var ett lustparti som vände hem efter någon landtlig picknick.

Svenske hörde lika litet på de muntra melodierna, som hans öga var öppet för naturens skönhet. För två år sedan hade han, lycklig och säll, hemkommit en sen Augustiqväll från Liljeholmen. Allt borde väcka detta minne. Han kunde se den lilla stjernan i öster om han tänkt derpå. Månen sken lika strålande som då, vattenytan hade samma glans, melodierna fortplantades lika gläddigt genom luften. — Och dock var det nu något ofattligt, onämbart, som han saknade och som slöt hans öga för dessa minnen. Det var också denna saknad, som lät hans blickar oroligt irra kring bland de många fartygen och forskande stirra ut öfver de mörka stränderna i fjerran.

Ett stycke från södra landet aftecknade sig seglen af en större jakt mot den mörka bergväggen. Han rörde sig långsamt men oafbrutet öfver fjärden. Snart skulle icke mer än det hvita toppseglet skymta fram öfver udden på Skeppsholmen. Drömde han eller stod der verkligen en svartklädd kvinnoskepnad i akterstäfven? — Kanske det var hon som nu tog afsked af stjernan.

Många qvällen stod han sedan och blickade ut öfver fjärden. Ofta dröjde han kvar tills långt in på natten. Det var en njutning för honom liksom det var för honom ett nöje att undvika andra människor.

En afton i skymningen skulle han företaga sin vanliga färd, och hade just öppnat dörren, då en lång skepnad mötte honom i förstugan. Det var hans morbror. Två år hade gått förbi sedan han sist hade sett honom.

Biskopen sade icke ett ord då han steg öfver tröskeln. Hans kala fårade panna och bleka magra anletsdrag voro de samma som förr. Endast blicken var något olik. — Det låg något ödmjukt, nästan bönfallande i de grå, lifliga ögonen.

»Du skall gå ut?» sade han slutligen, tyst och dröjande.

»Ja! Vill min vördade morbror säga mig något?»

»Jag reser om några dagar. Vill du följa mig? —»

»Jag? — Hvarthän?»

»Hvarthän om ej till Finland?»

»Finland?» upprepade Svenske förvånad. Jag har fått nog af denna verdens lumpna kif. — Jag har hämnats — och hämnanden har fallit på mig till baka med förkrossande tyngd.»

»Du har ju ingenting att lefva af», återtog biskopen efter en stunds tystnad.

»Nog för måttlig man.»

»Pojke», utbrast biskopen häftigare, »skall du än en gång försmå din frändes tillbud?»

»Min frände har ju en gång förbannat mig?»

»Hm.»

»Han har varit en af mördarne...» —

»Säg ej ut det ordet och låt de döde hvila i fred! — Om jag har syndat är väl du icke mannen att ransaka hjertan och njurar? ... Men låt de onda orden fara», återtog han, i det han fattade Svenskes hand. »Du är alltid min innerligt älskade systers son, den enda af mina många fränder jag har i lifvet.»

Han såg en stund forskande i Svenskes anlete innan han fortsatte.

»Om du vägrar vill jag dock icke bedja dig... om du skjuter handen till baka, vill jag icke taga henne. Inför den högste återkallar jag emellertid de ord som jag för två år sedan i hetsigt mod lät undfalla mig... Du ser alltså barn att det ej är falsk blygsel, som kan skilja mig från en frändes hjerta.»

Biskopens ömt allvarliga tilltal smälte isen kring ynglingens hjerta. Han stod en stund tvehågsen. Skulle han för alltid lemna sina drömmar? Han hade hoppats att få komma i utländsk tjänst, för att efter ärofulla strider kunna återvinna Ulrikas kärlek. Han for med handen öfver pannan.

»Du tvekar?» återtog biskopen, då han icke svarade. »Din hug står väl till annan färd. — Jag trodde ock att du redan farit, då du icke ville hedra gamla Beatas jordning.»

»Är tant Beata död?»

»Ja!»

»Är gamla tant Beata död!»

»Har du då ej vetat det? Hon sade att hon framfört en helsning till dig och undrade på att du icke kom till henne.»

Biskopens blickar följde möblerna i rummet. Det var liksom han hade sökt något.

»Hvad är då detta», frågade han plötsligt, i det han pekade bort åt fönsterbrädet.

»Hvilket?»

»Denna svarta ask.»

Svenske stod tyst. Han hade aldrig förr sett det vackra skrin, som biskopen räckte honom.

Några qvällar förut hade hans värdinna inkommit sent på natten och sysslat med något borta vid fönstret, men han hade icke hört på hvad hon talat. — Detta samtal hade sedermera helt och hållet fallit ur hans minne. Han skyndade att öppna etuiet. Det var ett särdeles prydligt arbete i ebenholz, med konstnärligt utsirade beslag. Han förvånade sig öfver att han icke förr märkt det. Öfverst på locket stod Buddenbrockska vapnet, inbrändt i emalj. Då han tryckte på en guldknapp for det till baka. Inuti låg ett väl utfördt miniatyrporträtt, måladt på elfenben, af den döde generalen.

Han såg förvånad än på biskopen än på porträttet. På baksidan stod skrifvet med blystift: »*Från Ulrika på Magdalensdagen 1743.*»

Det var på årsdagen två år sedan utfärden egt rum till Liljeholmen. Han mindes genast hennes undran öfver hvar de skulle vara två år derefter. Den glada enkleken, hemresan i den ljusa sommarqvällen, allt stod inom ett ögonblick klart för hans minne.

Biskopen såg på honom med en öm, kärleksfull blick. Stridiga tankar tycktes genomkorsa hans själ. Slutligen gjorde han våld på sig. Han rätade ut sig till hela sin längd.

»När ni vända åter, barn», sade han med darrande röst, »komma ni väl till mig?»

Hans stämma var mild, nästan vek. — Han öppnade sin famn. Ynglingens motstånd var brutet och fränderne voro sonade.

»Ditt möderne är ännu orördt», återtog biskopen en stund derefter, då han tagit plats vid bordet. »När jag en gång faller bort, hvilket icke efter deras grymma medfart kan dröja länge, vet du att allt som tillhör mig äfven är ditt.»

* * *

Några dagar derefter kryssade en vacker segeljakt förbi Skeppsholmen. Det var skymning. Men denna afton stod ej någon yngling på träbron och stirrade med sin

gsna blickar ut öfver fjärden. I stället
d han nu i akterstäfven på den gun-
ide båten och blickade till baka mot

staden, hvilken långsamt försvann bakom
uddarne i den rödaktiga aftonbelysningen.
Fartyget bar holländsk flagga.

Slut på andra delen.

O moder kära!

Efter Rückert.

»O moder kära,
jag kan ej spinna,
jag uti stugan
kan ro ej finna,
så trångt är här.
Se, rocken stannar,
och, hur du bannar,
så brister tråden,
o moder kär!
Igenom rutan
syns våren titta;
hvem kan väl dröja,
hvem kan väl sitta
och spinna då?
Låt ut mig smyga,
så vill jag se, om
jag ej kan flyga
som foglar små.
O låt mig springa,
der vindar susa,
der bäckar brusa,
der blommor ringa
med klockor blå.

Se, jag dem plockar,
och mina lockar
så skönt jag smyckar
med kransar då.
Och hör jag gossar-
nes vilda skara,
så vill jag skynda,
vill flink jag vara,
ej stilla stå.
Jag fort mig gömmer
här bakom gräsen,
tills de med väsen
förbi mig gå.
Men om så stilla
en vänlig gosse
mig blommor bringar,
säg, moder lilla,
hvad gör jag så?
Får jag väl vänligt
på honom blicka
och bifall nicka,
när han mig beder
att dröja få?»

A. M. LIDFORS.

Per Henrik Ling.

(Född d. 15 Nov. 1776, död d. 3 Maj 1839).

Jag går att teckna en af de mest egenomliga och sjelfständiga män Sverige i det närvarande århundradet egt. Med en rikt begåfvad natur, ett öfverlägset snille, förenade han en vilja, så oböjlig, så stark, att intet kom henne att svigta, snarare gaf det henne en ökad spänstighet och kraft. Det var den svällande floden, som bryter sin fördämning eller öfversvämmar henne. Han lefde för en idé, som, i samma mon den var stor och djerf, syntes honom helig. Den måste blifva verklighet. Också fordrade han blind hängifvenhet åt det egna snillet ingifvelser. Tvifvel på deras sanningsenlighet väckte hans harm. En sådan man är ej blott af naturen despot, han blir det ännu mera genom motståndet; men aldrig växte despoten upp från en ädlare grund.

Per Henrik Ling, några år (1811—17) medlem af det i vår litterära och medborgerliga historia så betydelsefulla Götiska Förbundet, alltid af den derur utgående s. k. Götiska skolan, sådan han uppfattar henne, var en slik man.

Son af det södra Sveriges högländ, den än stenbundna och svårodlade, än fruktbara och natursköna Småland, med en kraftfull, begåfvad, närig, ihärdig, ja! envis och på ett eller annat ställe vildsint befolkning, hvarur icke få offentligen bemärkte och berömde män utgått, hade Ling egenskaper, som påminde om hans härkomst. Finner man ock deri fel, som i sina öfverdrifter ej sällan verkade störande, så skulle man likväl måhända ogerna velat se dem aflägsnade, ty man hade då förgäfves sökt Ling. Menniskan är enheten af sitt hufvuds och sitt hjertas egenskaper, hvilka, goda eller onda, starka eller svaga, tillsammans utgöra just den egna personligheten, som vi högakta eller missakta, beundra eller afsky. Hvad hos Ling fans, var tilltaget i stort, men den strömning, som gick från botten af hans väsende, var så ädel och i sin ädelhet stark, att vi måste älska och beundra honom äfven i hans fel. Dessa voro ock ingenting annat än ytterligheter af en öfverspänd kraft, som

sprang ut i öfverdrifter och i och med den lefde och verkade. Skräfligheter och kantigheter i förening med någon, dem merendels åtföljande, råhet funnos alltså, men det senare behaget saknades, icke derföre, att det ej funnits eller i sjelfva verket fans, utan derföre, att det, i enlighet med hans begrepp om kraft, ansågs misspyda en man och för den skull undertrycktes eller sorgfälligt doldes. Att det likväl någon gång stal sig fram, skola vi få se. Kanske var det också just i denna af grundsats försmädda egenskap vi hafva att söka det ädla, varma hjerta, som klappade under den ojemna barken och gaf trädet sin närande, till blad, blommor och frukt lifvande saft. Men det hela, det var menniskan.

Det var naturligt, att en sådan menniskas lif skulle, mer än de flestes, utgöra en fortgående våldsam strid, men det sätt, hvarpå denne man bestod den, visar, att vi här ha framför oss en kämpe af gammalt skrot och korn.

De hinder, som mötte på Lings bana, voro barikader, som få på allvar vågat storma, ännu färre lyckats öfverstiga eller genombryta. De benämnas å ena sidan: missförstånd, okunnighet och lojhet, begabberi och intriger, och å den andra: fattigdom och en genom oerhörda mödor och försakelser bruten helsa. Likväl gaf han hvarken sig sjelf eller sin sak förlorad. Det var alltså en karakter af ett sällsynt godt och gediget stål. Dertill var han rättrådigheten sjelf, som tillvinner sig allas aktning, och hans poetiska begåfning var sådan, att han väckte äfven Es. Tegnérs beundran, oakadt formen stundom var honom vidrig. Men denna råa form var en naturlig frukt af Lings kraftgenius, af hans begrepp om styrka, en egenskap, som han med en honom egen ihärdigbet ville amma upp, så till kropp som själ, hos sitt fosterlands ungdom. Han trodde sig derigenom grundlägga en framtid, som skulle motsvara en för honom oförliknelig forntid. Men den sistnämnda synes han med en viss förkärlek hafva uppsökt i hedentid

ned dess hårdning, dess vilda mod, dess lödsförakt och hjelteära. I likhet med den store Rudbäck och hans samtida, Ol. Velsius, under Carl XI:s tidevarf, synes han också ansett vårt folk hafva varit det största folk på jorden. Att göra det till hvad ett fordom var — se der hans lifs sköna te tanke.

Som medel för uppnåendet af detta mål ville han använda *kroppsgymnastik*, som skulle harmoniskt utbilda och härda roppen och dess krafter och dermed äfven uppfryska själen och stålsätta modet och karakteren. Men för att mera direkt verka väckande och stärkande på den sistnämnda, ville han ock med skaldens och konstnärens siareförmåga ur ättelhögarna och hjeltegrafvarne frammana till nytt lif de åskådliga bilderna af de store, manlige förfädren, hvilka, ju mera de närmade sig en gråa forntidens dimmiga höjder, för honom växte till resar eller vidunder i roppslig storlek och kraft. Slika forntida ålnader eller i dikt och konst utpreglade gestaltelser skulle tjena som mönsterbilder för nutidens, enligt hans föreställning, jemförelsevis småväxta och förvekligade slägte. Ålunda skall förfädrens kraftiga anda småningom ingjutas i de ungas själ, under ett kroppens muskler svälde ut och sloga en jernband kring den allt mer stötväxta gestalten, hvars rosiga kinder och strålande ögonpar bure vittne om helsa, mod och kraft. Men då Ling äfven hade ett icke så enkelt skönhetssinne, hvilket ock hans uttalt till »Gymnastikens grunder» tydligt och antyder, ville han se harmoni i det hela, en skönhet, som var sublim, ehuru den i verkligheten icke sällan gick öfver en egen gräns in på det oerhörda området, och hennes medfödda behagfulla alvar, om den ofrivilligt, försvinner under løjets mask. Det var en naturlig följd af Lings otyglade rastlystnad.

Sådant var emellertid hans mål, sådana hans lefnadsuppgift. Kolossal i allt, var

han det ock i den jernvilja, hvarmed han sökte genomföra och till en stor del, åtminstone i hvad på honom och hans medel ankom, genomförde sin idé. I denna vilja har han i senare tider ej sin like i Sverige, om ej den bekante mannen med jernpannan, med romarviljan, Göta kanals skapare, Balzar Bogislaus von Platen.

Äldre än de andre hufvudmännen i det Götiska Förbundet eller den Götiska Skolan, föddes Ling, som vi hört, i Linnés fosterbygd d. 15 Nov 1776. Han var, liksom sin store landsman, en fattig prestmans son. Sin första offentliga undervisning mottog han i Wexjö skola. Redan tidigt synas hans poetiska anlag gifvit sig tillkänna. Men »ungdomsdikterna» — efter hans egen uppgift omkring 10 band» (?) — hade han offrat åt eldens gud. Från hans 17:de år har dock händelsevis en poetisk utgjutelse blifvit bevarad.*) Den påminner — eget nog! — om det gustavianska tidevarfvets mest känsliga skald, om Bengt Lidner, som på sin tid anslog alla lättörda sinnen.

Efter en begången förseelse af det slag, som i forna tider väckte mindre bestörtning, än den nu skulle göra, emedan sederna blifvit mildrade och skolupptägen mindre våldsamma, dömdes Ling af skolkollegiet och då varande cforus, biskop Wallqvist, en sträng och alvarlig man, till 8 dagars fängelse, hvarefter han förvisades från läroverket. Det är icke otroligt, att denna händelse**), som blottar drag af Lings trotsiga, men ock våldsamma och oslipade natur, djupt inverkat på hans karaktärsutveckling och i icke ringa mån bestämmt hans närmaste lefnadsöden, till och med hans framtid. Mer än en begåfvad man har i ungdomsåren mottaget en mer eller mindre själföfvållad stöt, som med ens eller småningom bragt ungdomen till besinning och uppkallat en slumrande förmåga, hvars mogna frukter visat sig i ett stort anseende, en lysande lefnadsställ-

*) B. v. Beskow: Lefnadsteckning framför Lings »Samlade Arbeten» 1—4 d., utgifna 1866 s. f.

**) Enligt säkra underrättelser, som jag erhållit vid besök i Wexjö, skall Lings och hans karaktärsförbrytelse bestått i ett oskickligt och våldsamt uppförande mot tvänne misshagliga lärare. Man upplade utanför den enes dörr en vedtraffe och kastade derefter in genom hans fönster en gris. Då han återvänder från denna bragd, möter man den andre hatade läraren, griper honom och för honom till en bäck, som då flöt genom staden, doppar honom ned deri och släpper honom. Vid det kort dertill anställda förhöret bekändes öppet förbrytelsen. Enligt B. v. Bes uppgift skall Ling ej velat namnifva de »skyldigare deltagarne» bland sina kamrater. Det förutsattes att Ling ensam skulle igenkänna i den senare läraren, hvilket vore underligt, då säkerligen ej han ensam förgrep sig på honom, i synnerhet då han uppgifves varit den mindre skyldige.

ning eller i ett namn, som på ryktets vingar burits vidt omkring.

Ling begaf sig till Lunds akademi och inskrefs der som student. Men kort der- efter infann han sig i Upsala, der han någon tid idkade studier. Det akademiska lugnet och den lärda enformigheten kunde likväl ej länge fångsla en ande, sådan som hans, der oron ej tyckes varit en främmande gäst. Kanske saknade han ock tillgångar för en mera utsträckt, af brödbekymmer ostörd, studenttid. Snart finna vi honom derföre i Stockholm, inskrifven i ett civilt embetsverk. Den dramatiska teatern tilldrog sig nu hans synnerliga uppmärksamhet, och med märkbar ifver egenade han sin tid och sitt arbete företrädesvis deråt, dels med öfversättningar, dels med egna dramatiska försök, en diktform, för hvilken, jemte den episka, han framgent visade icke så liten förkärlek, ehuru hans egen natur, liksom i allmänhet den svenska, uppenbarligen var lyrisk.

Ett ögonblick ämnade han af sparsamhetsgrunder slå sig ned på landet i hufvudstadens granskap och på alvar egna sig åt den dramatiska diktkonsten. Men plötsligen ändrar han sin plan och begifver sig till utlandet. Nu börjar, som han sjelf uttryckte sig, hans lefnads Odysse. Ogera talade han derom. Man hörde honom endast någon gång yttra: »jag har slitit mer ondt än någon dagsverkskarl». Likväl vet man, att han d. 2 April 1801 deltagit i Köpenhamns försvar mot engelska flottan, som, under befäl af den bekante sjöhelten Nelson, plötsligen anföll Danmarks hufvudstad, för att spränga det mot Englands förtryck på hafvet riktade beväpnade neutralitetsfösbundet mellan de nordiska makterna Ryssland, Sverge, Danmark och Preussen.

Derefter ströfvade Ling några år omkring i Tyskland, Frankrike och England, än som språklärare, än som soldat i en fransk legitimistafdelning eller i en preussisk armécorps. Man saknar ej anledning tro, att han äfven besökt Spanien. Under denna äfventyrliga tid lär han mången gång under nattens vinterkyla saknat tak öfver hufvudet eller nödgats söka sitt hviloläger under ett eländigt skjul eller på en vind, der det hårda golfvet var hans

bädd och den seniga armen hans hufvudkudde. Föda fattades honom ock, han svalt. Se der en livvets skola, som ej bildar veklingen, men ger äfven vekheten sin härdning. Hon lemnar ock sina skarpt inpreglade minneslexor i både kropp och själ.

År 1804 är Ling åter i Köpenhamn, nu som språkmästare. Härunder umgicks han med planen att utarbete språkläror, äfven i spanskan. Men genom de förflutna årens flerfaldiga försakelser och vedermödor var hans helsa bruten och hans ena arm hotad med förlamning. Han, som på alvar fört värjan som mordvapen, ville nu försöka henne som läkemedel. I Köpenhamn vistades vid denna tid franska emigranter. Tvänne af dem, skicklige i vapenföring, gäfvu lektioner i fäktkonsten. Ling uppsöker dem och igenkännes som en vapenbroder. Fäktingen börjar och lärjungen väcker snart sina lärares förvåning. Han är inom kort deras öfverman. Ryktet om hans skicklighet som fäktare växer, det flyger öfver Sundet, och 1806*) kallas han som fäktmästare och gymnastiklärare till Lund.

Lings namn som utmärkt i fäktkonsten var vida känt, äfven utom vårt land. Många berättelser derom ha fortlefvat in i våra dagar. En må här meddelas. En fransman, som i eget land var känd som en utmärkt fäktare och ej minst sjelf ansåg sig som oförliknelig i sin konst, reste till Stockholm, för att låta den ryktbare Ling känna sin öfverman. Han gick upp på fäktsalen och presenterade sig för Ling med önskan att få pröfva hans skicklighet. »Min herre kan ju försöka sig på den der», yttrade denne, pekande på Achilles Vegetsaak, en af Lings utmärktaste lärjungar. De fäktade och fransmannen besegrades. När lärjungen var en sådan man, hvad skulle ej då mästaren vara, tänkte förmodligen fransmannen, ty han aflägsnade sig utan att vidare yrka något försök med Ling. Ögonvittnen till dennes skicklighet, deribland flere af hans lärjungar, finnas ännu bland de lefvande.

Men innan Ling kom till Lund, synes hans lefnadsmål börjat för honom klarna. Han hade redan fått ingifvelsen till både *frisk-* och *sjukgymnastiken* eller det system, som, vidare utfördt, skulle genom skick-

*) Utgifvaren af Tegnér's Saml. Skr. del. 2, sid. 333, uppl. 2, uppgifver, att Ling vistades i Lund från 1805—1813.

lige lärjungar spridas till andra länder, ja, verldsdelar. Den nu öfver all världen kända »svenska» eller Lingska gymnastiken var visserligen ej till sina hufvudgrunder färdig, men den blef det snart. Samtidigt hade ock den nordiskt poetiska ny-skapelse, som Danmarks störste skald, Oehlenschläger, börjat och snart äfven Grundtvig biträdde, gripit djupt in äfven i Lings varma, kraftiga och snillrika själ. Här låg nu en hand full frön, som slagit rot, och småningom växte derur en lika rik som storartad skörd för kommande dar. Som en dubbelstjerna tyckas både *kroppss-* och *själsgymnastiken* plötsligen sprungit upp i hans hufvud och kastat ljus öfver hans lif. Man kunde ock likna dem vid tvänne trådar, som här från begynnelsen hoptvinnades till en, för att så mycket säkrare bära upp hans lufs stora tanke. Med hjertat lågande som af en högt uppblossande eld, flyttade han till Lund.

Här mötte han, bland andra, äfven Tegnér, som af Ling mottog en stark eggelse att anslå rent nordiska strängar. De blefvo genast vänner, ty sådane män lära lätt känna hvarandra som i vissa väsentliga fall beslägtade varelser. Tegnér värderade Ling högt och kunde ej undgå att värmas, tändas af hans eld. Ty sådan var Ling. Han verkade alltid starkt på sin omgivning, ej minst på ungdomen, hvilken han älskade och af hvilken han var både älskad och beundrad. Det låg också i hela hans väsende att söka vinna anhängare åt sin sak. Stor för honom, ville han, att den skulle vara stor äfven för andra. Insåge man hela dess betydelse, så måste man ock omfatta henne med elden af en för fosterlandet lågande själ. Derföre arbetade han ifrigt att göra sin sak förstådd. Känslig, ja, retlig till lynnet, sprutade han vid motsägelser eld och lågor. Han såg nämligen häri bevis, att man ej ville eller kunde förstå honom, storheten i hans sak och den dagsklara sanningen i hans tankar och slutledningar. Genom denna lynnets despotism, som ej heller skydde hårda ord och tillmälen, stötte han mången ifrån sig, ja förvärfvade ovänner. Men de ädlare kommo alltid tillbaka, ty de insågo det rena, det stora i syftet och hyste der-

före både aktning och tillgifvenhet för honom, oaktadt hans stundom nog starkt framträdande sjelftillit och sjelftillräcklighet.

Likväl skall han af naturen egt det mildaste, det blödigaste hjerta och karakteren var lika fast som bottenärlig. »Man kunde», säger Geijer *), »ej lära känna honom utan att älska honom». »Ingen meniska» — fortfar han — »har från början på mig öfvat på en gång en så fångslande och så tillbakastötande inflytelse. Till hjerta och inbillning var han en skald, till förstånd och hufvud en skarp och uppfinningsrik slutare» och hade inom vissa gränser »den klaraste, mest träffande blick på både saker och personer». Man kunde knappast höra honom öfver något ämne, utan att hänföras och beundra hans skarp-sinnighet. Men ödet hade varit hårdhänt mot honom och tillhuggit honom i raa former. Till kropp som själ kunde han gälla för den nordiska kraftens representant. Öfvervåldigande var hans inbillningskraft. Den var, heter det, en vulkan, som kastade sina lågor ibland isar, ty han höll den strängt bunden inom Nordens natur. Söder och veklighet voro för honom liktydiga begrepp. Derföre hörde man honom ock med förakt tala om »Söderns blekgula dvergar». Oset deraf spårade han i den s. k. romantiska skolan med sin för Norden främmande brytning och sina veka klagoljud. Han kunde derför ej tåla den. I afseende på sina kunskaper var han egentligen en »sjelflärling», hade i lifvets hårda skola lärt mest, ehuru »sjelfvet» förblef okufvad. Han kunde brytas, ej böjas.

Sådan tecknas han i sina hufvuddrag af dem, som personligen känt honom. Sådan tecknar han ock sig sjelf i sina skrifter, sitt verk, ty de bära vitne om sin upphofsman. Han har på dem tryckt hela sin personlighets stämpel.

Under Lings vistelse i Lund bildades kring Tegnér och några af hans närmaste umgängesvänner bland yngre lärare vid akademien ett sällskap, som blifvit kalladt »Herberget *»). Flere af dess medlemmar buro en lysande framtid i sitt sköte. Här saknades hvarken snille och lärdom, eller skarpsinne och qvickhet. Ett öfverdä-

*) Iduna, h. 11. 1845: Berättelse om Götiska Förbundet etc. Äfven intagen i Saml. Skrifter.

**) Se derom utförligt: Tegnér och hans samtida i Lund af Ach. Kahl.

digt andans lif fördes i dessa ystra sam-qväm. Intet undgick här skämtets och sarkasmens pilar. Det lilla som det stora skärskådades. Alvaret hade ock sitt ord. Det var här Tegnér först synes blottat och utvecklat denna förut slumrande snillets fyndighet i synpunkt och uttryck, som kallas qvickhet och som tygellös skräder hvarken föremål eller ord.

I detta sällskap intogs äfven Ling. Hans lågande ifver, hans snillrika idéer, hans kolossala natur kunde ej undgå att här bemärkas och aktas, om ock en och annan sårades af hans obändiga lynne. Hans vänskapsförhållande till Tegnér förblef likväl i det närmaste obrutet, »ehuru hans retlighet», säger Tegnér, »någon gång kunde för en stund skilja oss åt, men det blef snart åter godt». De saknade, som vi veta, ej frändskap, men olikheten var ock i andra fall stor. Både frändskap och olikhet utmärker v. Brinkman genom-att i bref till Ling sjelf kalla honom för »den judne Esau» och Tegnér för »den hy-fagre Jacob». Hvad Tegnér kände för Ling och tänkte om hans skaldegåfva och syftemål, vitnar äfven följande strof ur den svenske skaldekonungens »afskedsord», då Ling flyttade från Lund. »Sjung», tillropar han Asabarden:

»Sjung, hur Nordens ära dog,
Sjung om Valhals fallna Throner.
Harpan uti sunnanskog
Svarar — fast i skilda toner.
Verka, tills en bättre ätt
Stigen upp, den fordna värdig,
Gör sin pligt och tar sin rätt, —
Då, först då, blir *Gylfe* *) färdig».

Först efter sin ankomst till Stockholm gjorde Ling bekantskap med E. G. Geijer. Huru olika än desse fosterländske män voro till hela sitt skaplynne och äfven till en viss grad i afseende på åsigter, voro de likväl allt för redbara, öppna, manliga, för att ej tillbörligt uppskatta hvarandras personlighet. Vi hafva till en del hört Geijers uppfattning af Lings natur och karakter. Den förre blef emellertid egentligen orsaken till den senares utträde ur Götiska Förbundet. Men detta ögonblickliga miss-

förhållande skall längre fram få sin belysning.

Vi lemnade Ling i Lund. Det var likväl icke här hans lefnadsmål kunde eller skulle fullt uppnås. Han behöfde en större, mera central verkningskrets, och denna trodde han sig finna i den folkrika medelpunkten för landets styrelse. Han begaf sig alltså (1813) till hufvudstaden. Tegnér anförtror honom och hans sak i bref af d. 15 Jan. **) åt Jac. Adlerbeth, Götiska Förbundets egentlige upphofsman och stödjepele. Det var ock rätt mannen. Också ha väl få, om någon, så som han sympatiserat med Ling och hans åsigter. De blefvo äfven de förtrognaste vänner. Ling, hvilken det 11:te rummet bland Stångösterne synes varit tillämnadt, ehuru det, af obekant orsak, fylles af en annan, tog nu (d. 31 Jan.), längesedan invald, inträde i nämnda förbund och uppläste efter stämmans slut under brödernes högljudda bifall 2:a och 3:e afdelningarna af *Gylfe*. Tvänne år derefter föredrager han med ökad bifall tvänne sånger ur »Asarne» och hedras med den största utmärkelse Förbundet bestod sina män, med en »välgångsskål, mangrannt drucken ur den kringgående Bragebägaren». Götiska Förbundet tillkommer ock äran att först hafva rätt fattat Lings stora fosterländska tanke och efter råd och lägenhet gifvit den ett fast, ehuru ännu svagt, stöd i verklighetens mark.

Så var det genom Jac. Adlerbeths be-medling som Ling (1813) erhöi den sökta platsen som fuktmästare vid Carlbergs krigsakademi. Den 31 Jan. samma år uppträdde ock i Förbundets stämman Ellif Gautske (Ulrik Thersner) med yttrande om ett »*Gymnastiskt Undervisningsverk*», som förbundsbrodern Bosi (Ling) ämnade öppna i Stockholm. Regeringen var ej obenägen att gifva honom ett stöd, men penningetillgångar torde nu möjligen saknas. Det hemställdes derföre, huruvida förbundsbröderna skulle vilja bereda framgång åt Bosis företag. Han behöfde »rum och attiralj». Kostnaden härför skulle af hvarje broder kräfva 6 à 8 Rdr B:co årligen. Förslaget mottogs med ett enhälligt »ja!»

*) Första afdelningen af Lings Drottqväde: »*Gylfe*» fullbordades redan i Lund och utkom der 1812.

**) Tegnér yttrar här bland annat: »Låt ej afskräcka dig, om han (Ling) i början i umgänget förefaller dig litet underlig. Han är ändå med sina besynnerligheter en i botten redlig man och ett hufvud fullt af kraft och låga».

Med så ringa medel lades första grundstenen till *Gymnastiska Central-Institutet*.*)

Men från denna anspråkslösa begynnelse var steget ännu långt till det helas fullbordan i det värdiga skick, som skulle motsvara Lings stora och vackra syfte och sakens vikt. För uppnåendet af detta mål utstod Ling sin hårdaste dust, pröfvade och utvecklade han hela sin viljas ovanliga kraft. Idéen var för ny, för djerf, för stor. Man förstod henne i allmänhet ej och syntes äfven på ett och annat håll ej heller benägen att förstå henne. Upphofs-mannen hånades, smädades, gjordes till föremål för åtlöje. Läkekunstens målsmän kallade honom fantast, charlatan. Hvarje stor uppfinnare får bereda sig på denna lärospån. Det är hans skola både som människa och snille. Han får derpå pröfva sin kraft, sin egen och sin saks. Ling var ej den man, som svigtade eller vek tillbaka. Han var redan en van bergsprängare. Han endast förbittrades, senorna spändes och med fördubblad styrka brottades han med motståndskrafterna. Schaktet blef sprängdt och efter några år stod han som segervinnare på valplatsen.

I den bekante statsmannen grefve af Wirsén hade han slutligen funnit ett villigt öra, som öppnades för hans plan. Den fattades, meddelades d. v. kronprinsen Carl Johan och hans son Oskar, och från denna stund voro och blefvo de Lings afgjorda beskyddare och beundrare. Oskar tog sjelf lektioner af honom i fäktkonsten. Lings Sångmö, den fornnordiska valkyrian, blef ock den bepröfvade prinsen kär och han skall, hvad säkerligen få gjort, flere gånger och alltid med ökad nöje ha genomläst kämpaskaldens stora dikt »Asarne». Det är ett arbete på mer än 900 sidor. Denna Oskar I:s sympati för den nordiska hjeltekräften och Lings sångmö ha gått i urf till hans, åtminstone äldste, son, sedermera Carl XV, bland hvars dikter tydliga spår finnas af Lings inflytande. Men med de barske, vilde och krigiske kämpar, som utgjorde föremålen för Lings poetiska skildringar, så måste man deremot förundra sig öfver, att fint bildade kvinnor, stundom

i en högre samhällsställning, funnits och finnas — jag har lärt känna sådana — för hvilka Ling blifvit till och med en älsklingsförfattare. Och likväl höra de ej till det slags kvinnor, om hvilka man kunde frestas att tro, att de äro förklädda män.

Sålunda hade emellertid nu Ling, så att säga, till hälften uppnått det mål, för hvilket han länge och oafbrutet kämpat. *Kroppsgymnastiken* hade fått säkert fotfäste, var grundlagd. Central-Institutet i hufvudstaden var hjertat, hvarifrån nytt, friskare blod skulle strömma ut i naturens ådror. *Sjūlsgymnastiken*, som skulle fullborda den nya människan, återstod. I sjelfva verket hade han länge kämpat äfven för henne och han fortsatte denna kamp till sin lefnads afton, till sin död. Men medlen voro, såsom vanligt och i allt, kolossala.

Han hade visserligen aldrig upphört att dikta, men nu, då ett fosterländskt nyskapningsmedel var grundfast, skulle äfven det andra beredas i stor stil. Helsokällan var gifven; alstringshågen, alstringskraften, som hemtades derur, växte i kapp med planer, hvilkas utförande skulle kommit äfven den mest ovanliga människoförmåga att svigta. Men för Lings vilja och skaparkraft tycktes omöjligheten vara okänd. Det var ett ord, som förgäfvos söktes i hans ordbok. Han ville dramatiskt behandla sitt fäderneslands, snart sagdt, hela historia och i episka dikter skildra dess äldsta forntid liksom dess yngsta samtid. Det var att för oss blifva på en gång en Shakespeare och en Homér.**)

Han grep verket an. I bref till Atterbom skrifver Geijer 1818: »Ling har tjugu tragedier på stapeln. Lagg härtill fyra episka poemer! Allt detta skall nu ofördröjligen utkomma i elfva starka band. Det kan kallas att rusta och packa upp för resan till odödligheten. Jag» — tillägger han — »med mina små versbitar, tal och afhandlingar vågar knapt visa mig i så stort sällskap». Men samtidens »små dvergar» hade föga sinne för Lings kraftpoesi. De voro redan bortskämda af mera mjuka och smekande

*) Föregående uppgifter äro hemtade ur Götiska Förbundets skriftliga »Handlingar» i Vitt. hist. och antiq. akademiens vård.

**) Man ser af bref, att Ling verkligen tänkt, åtminstone önskat, att hans »Asarne skulle för Nordens ungdom blifva hvad Homér var för det gamla Grekland. Men för detta ändamål torde tvifvelsutan Sturlasons Konunga Sagor vara lämpligast.

former. Måhända blefvo de ock något rädda för de ofantligt stora, stundom ryttande förfäder, som med kolossala hjelmar och fruktansvärda slagsvärd atspeglade sig i Lings fantasi. Härropen och vapenskramlet voro ock i hans dikt bedöfvande. Språkuttrycken tyckas äfven valda för att rätt motsvara den väldiga striden så i menniskosinnet som i den yttre naturen. Ser det inre ögat jättkampen, så tycker sig ock örat höra återljudet deraf. Någon gång är det nästan som vore man återförd till de homeriske hjeltarnes tid, då den forngrekiske krigsguden Ares, Romarnes Mars, sårad skrek som 10,000 man. Sådant är på sagans grund just icke ovanligt. Ling behöfde en likartad bakgrund och en stor duk, för att få tillräckligt utrymme för det lif han skildrade och för de bilder, han företrädesvis älskade att skapa och röra sig med.

Men oakadt allmänhetens kallsinnighet och kännares missnöje med hans »falska system» fortsatte han med vanlig ihärdighet att dikta i samma stora stil. Fyra sorgespel utkommo på en gång. De stora episka dikterna »Gylfe» och »Asarne» omarbetades, den förra trenne gånger. I anledning af andra upplagan af Gylfe, som utkom 1814, yttrar Tegnér i bref d. 3 Maj till Jac. Adlerbeth: »Med hans förändringar i första sången (det enda jag sett) är jag ganska nöjd. Hans lofsång öfver Gylfe är dock nu mera ett verkligt mönsterstycke». »Asarne» jemte »Eddornas Sinnebildslära», öfver hvilken danske kännare *) yttrade sig med mycket beröm och som innehåller nyckeln till Lings fornnordiska dikter, har varit en källa, ja, grufva för säkerligen de flesta af våra bildande konstnärers, en Fogelbergs, en Sandbergs, en Wahlbergs m. fl. konstskapelser på fornnordisk grund. Det skall ock egentligen varit »Asarne», som (1835) beredde Ling en stol bland de aderton i Svenska Akademien. Men innan dess hade han flere gånger, utan att söka pris, mottagit flere utmärkelser af samma Akademi, som slutligen utmärkte hans sista dikt, *Tirfing* eller

Dödsvärdet, med det kungliga priset. Det är företrädesvis om denna dikt hans efterträdare i Sv. Akademien, Atterbom, yttrar, att den visar ett afgjordt »slägttycke» i ton, anda och färg med de skotska dikter, som blifvit kända under namn af »Ossians sånger».

Här må en mig meddelad berättelse om en Ling karakteriserande tilldragelse, då han skulle hålla sitt inträdesetal i Sv. Akademien, finna sin plats.

J. O. Wallin var för tillfället direktör. Lings egenheter voro honom väl bekanta. Hänförd af sin sak och sina älskingsidéer, kunde den nyvalde ledamoten lätt glömma både akademien, inträdestalet och tiden, då han skulle hålla det. Wallin hade derföre tagit löfte af honom att infinna sig i hans bostad senast en timme före akademiens offentliga sammankomst. Ling infann sig. Han skulle intaga generalens och statsrådets grefve And. Fr. Sköldebrands stol bland de aderton. Företrädaren hade äfven varit en på sin tid ej oansenlig skriftställare. Han hade försökt sig i den dramatiska och episka diktkonsten och i översättningar både af Tasso och Byron. Lings minnestal delades alltså lämpligen i trenne afdelningar: krigaren, litteratören och statsmannen. »Nå!» sporde Wallin, då Ling inträdde. »bror har väl talet med sig?» Ling stoppade handen i en ficka, drog fram en papperslunta och slog den i bordet. »Här», röt han, »är krigaren». Han sökte ånyo i en annan ficka och framdrog på samma sätt en ny lunta: »här är litteratören!» Men förgäves trefvade han efter den tredje luntan. Den var borta. »Statsmannen», utbrast han, »är åt helvete». Wallin blef orolig. »Men, kära bror», inföll han, »kan du ej erinra dig åtminstone något af statsmannen? — Jag skrifver, du diktar». Wallin sätter sig vid skrifbordet och fattar pennan. Ling gör några häftiga och starka steg fram och åter på golfvet. Plötsligen brast stormen lös och orden och tankarne framstörta som vindstötter, under det vådsamma rörelser med armarne åskådliggöra

*) Danske prof. Finn Magnusen uttalar i bref af d. 30 Juli 1822 till den svenske fornforskaren prof. J. G. Liljegren sin beundran för Lings »genialiska Sinnebildslära» och längtar efter fortsättning. — Då Adlerbeth i sin årsberättelse för 1820—21 inför Götiska Förbundet redogör för årets tilldragelser, yttrar han bland annat: »Med hela kraften af sitt snille har hr Ling genombrutit den Nordiska forntidens dunklaste irrgångar, då han genom sin utgifna skrift *Eddornas Sinnebildslära* 1 del. utredt grunderna för våra förfäders åsikter af verldsdaningen».

styrkan i ingifvelsen. Timmen hade ej förlupit, innan allt var färdigt. Endast fem minuter återstodo. Det befans sedan, att just den del af inträdestalet, som så framkommit, var den bästa.

Originalitet skall ej kunna fränkännas denna diktande jättenatur, ty svårligen torde man i nyare tider kunna uppvisa en skald, som så helt och hållet saknade någon förebild. Hans sångmö var sig själf blott och bart, en hög, groflemmad gestalt med brynja, hjälm och svärd, som endast kunnat förfärdigas i en fornnordisk guda-borg. Hon skall säkerligen ej heller finna sin efterbildare, sin like, *) om hon också, oaktadt sina storartade former och åtbörder, ej förfelar ett både stärkande och eldande intryck på ej alltför veka eller slappa sinnen.

Lika egen och storartad Ling var i uppföring och utförande af sin andes poetiska skapelser, lika egendomlig skall han ock hafva varit i sättet och medlen för deras uppteckning. Han låg, berättar ett åsyna vitne, framstupa på golfvet och skref med en ovanligt stor penna på ett lika ovanligt stort pappersark. under det man då och då hörde ett brummande ljud. I ett sådant ögonblick besökte honom Atterbom första gången. Raspet af pennan, som fördes med berserkakraft, hördes genom flera rum. Deri blandade sig brummandet, Atterbom undrade hvad detta ljud betydde, tills han inträdde i Lings arbetsrum och fann honom i full verksamhet som skald. Den romantiska skolans chef är själf min sagesman. Han brukade ofta med synbar förnöjelse beskrifva detta sitt första möte med Ling, som med mycken vänlighet mottog den »sydländske leksvennen», hvars sång varit honom för vek.

Skulle ock i denna Atterboms berättelse möjligen förefinnas någon öfverdrift, så är dock visst, att Ling stundom skref på golfvet, men ej på papper, utan på sjelfva golftiljorna. Tog nämligen papperet slut, så fortsatte han på bordet; var det fullskrifvet, så lade han sig framstupa på golfvet och anförtrrodde tiljorna sin andes utgjutelse. Så kunde man någon gång på aftonen lemna honom skrivande i ena

hö net af rummet, men då man inkom på morgonen, låg han ännu qvar och skref, men i ett motsatt hörn. En eller annan tilja var fullskrifven.

Då utrymmet ej tillåter att meddela något utförligare prof af så väl det starka som det svaga i Lings diktkonst, hänvisas till det urval af hans »Arbeten», som 1866 o. f. utkom under B. v. Beskows »ledning». Den inledande lefnadsteckningen har gifvit mig åtskilliga fakta rörande Lings lefnadsöden.

Lings diktkonst saknade ej sina glänsande perlor och sitt guld. I hvad form han än diktade, kunde den till sin egentliga natur lyriska ådern ej misskännas. Den lyriskt beskrifvande utgjutelsen, den praktfullt målade penseln, som hemtade sina färger från en dermed rikt försedd palett, voro helt visst Asabardens mest utmärkande poetiska karakterstecken. Penseldragen voro ock stora, breda, djerfva. Det var säkerligen ej minst denna starka, glänsande kolorit, som förvärfvade honom en af vårt lands underbaraste skalders, Stagnelii, beundran. Ty Ling är en af de ytterst få **) samtida eller redan bortgångne skaldar, för hvilka denne fulltonige sångare i sina dikter uttalar denna hängifna känsla. Spåren af Lings inflytande finner man ock i några af Stagnelii försök att i dramatisk form behandla fornnordiska eller fornsvenska föremål. Att förlora sig i den tågrrika lyriska beskrifningen var både skaldernes lust, deras styrka, men ock svaghet. I afseende på språkbehandlingen kan likväl ingen jemförelse sättas i fråga. Dess musikaliska element har näppeligen någon svensk skald vetat så framtrolla som Stagnelius. Det är som klangen af den renaste, ädlaste metall. Men att äfven det storartade hos Ling anslagit samme hans sångarbroder, finner man af uttrycket: »den väldige Asabarden».

Lings starkt framträdande böjelse för den lyriska målningen hade i icke ringa mån sin grund i en lefvande och djup känsla för naturen, för hvilken han ock synbarligen hade ett öppet öga. Hans lifs äfventyr hade beredt honom tillfälle nog

*) Det har förfallit mig, att man likväl i våra dagar kan hos den tyske tondiktaren och skalden Richard Wagner finna en ej så liten släktskap med Ling.

** De öfrige äro i Sverige J. G. Oxenstjerna och Lidner, i utlandet A. W. Schlegel och »Martyrerna» skald Chateaubriand.

att uppöfva detta sinne vid den omedelbara åskådningen af naturföreteelsernas skiftningar under alla årstider och under dygnets alla väkter. De intryck han derunder mottagit hade otvifvelaktigt djupt inpräglat sig i hans fantasi, hvilket var en ovärderlig vinst för den blifvande lyriske skalden. Han behöfde icke låna hvad han egde i eget förråd, ej genom konst ersätta hvad som brast i erfarenhet. Brytningarna, striderna i djupet af människans bröst kunde ej heller vara en sådan natur som Lings främmande. Han hade genomlevvat ett lif, som satt *menniskan* på hårda prof. Men han synes varit och var alltjemt för mycket upptagen af hvad som föregått och föregick inom honom sjelf, hvartill småningom kom uppgången af det praktiska lefnadsmål, som mer och mer upptog honom helt, hvilket tillsamman motverkade utvecklingen af förmågan och böjelsen att lugnt följa och genomforska de många mer eller mindre dunkla irrgångarne i människans väsende. Likväl är det just denna förmåga, som för den dramatiska skalden är af väsentlig vikt. Huru mycket Ling än synes företrädesvis älskat den dramatiska diktformen, voro alltså de nödvändiga förutsättningarna för att fullt lyckas deri föga eller alls icke förenliga med hans natur. Äfven häri kan man se en likhet med Stagnelius.

Ling var eller blef, som vi hört, en kraftgenius. Han afskydde i mognare år, när han genomgått lifvets första eldprof, det veka, hvaraf det veklaga är en naturlig följd. Se vi honom rätt i ansigtet, torde vi likväl upptäcka drag, som låta oss förmoda, att han under inflytandet af mildare öden blifvit i ej så ringa mon en annan än han syntes och ville synas. Lidner hade troligtvis varit hans ungdoms förebild, åtminstone motsvarat en af de ännu oordnade, obestämda böjelser, som lågo rufvande i hans unga själ. En ungdom med ett rikare känslolinnehåll och med någon medfödd kraft anslås alltid företrädesvis af en skald sådan som Lidner, tills det egna inre chaos hunnit forma sig till verld. Ling hade under tidiga, vidriga öden ryckt sig upp ur de vekare känslornas svallvågor och sedermera under mannaårens fortsatta kamp härdat sig mot återfall genom att uppjaga sin inneboende kraft, snart sagdt till öfvermått. Dess genius följde

han ock i det närmaste under återstoden af sitt lif. Det är tydligt, att detta skedde äfven af grundsats. Många tecken antyda det. Så tycker man sig någon gång märka tecken till en inre strid, som förräder, att någonting, som vill fram, tränges med en jernvilja tillbaka, och det nästan våldsamman kraftutbrott, som derpå följer, bär spåren af en undertryckt känsla af mildare, vekare art. Man ser här en kraft, som, för att hålla sig uppe i sin en gång föresatta sfer, oupphörligt jagar upp sig sjelf.

Men just nämnda grundsats, som var en frukt af Lings begrepp om en man, hvars hufvudegenskap var en öfverspänd kraft, missledde honom ej sällan, så väl i uppfattningen och behandlingen af sitt diktningssämne, som i de motsvarande språkuttrycken. I det förra blef han allför kolossal och derigenom onaturlig, i de senare hård, någon gång sökt och konstlad. Detta gaf hans samtid anledning att klandrande tala om hans »falska system». Genom det drefs han emellertid ut i öfverdrifternas vidsträckta, ja, gränslösa rymd. Huru dessa togo sig ut, derpå må här endast några drag tjena som prof.

Så heter det om den gamle fornnordiske sagokonungen Gylfe, att han »krammar» det »blåhårda stålet snöhvitt», och då han sätter hjelmen på sitt hufvud, väjar hjälmbusken som en »knarkande skog». Att Thor, denne styrkans fornnordiske gud, just var en fantasiskapelse i Lings anda och smak är lätt att förstå. Också målar han honom med synbar förkärlek. Hans rynkade panna liknas vid ett »skrofligt berg med småskog på», och när hans jernhandskar slogo tillsamman, så lät det som en »åskskräll». Hans mun var som en »skogbeväxt vik», hans lugtiga näsa som en »bergås», hans bröst som »tvänne ättehögar». Senorna eller musklerna på hans armar, vador och händer rörde sig som »elfvens vågor», halsen var tjock som en »klyfta» och rebenen voro dryga som »hundraårseken».

Vi hafva hört, att Lings hjeltar ej sällan ryta. Att de skulle slåss med synnerligt eftertryck, var naturligt, ty sådant hörde den fornnordiska dugtigheten till.

För att värdigt besjunga sådana gestalter och kämpalekar, som Ling företrädesvis älskade att måla, kunde en liten

smånätt, om ock mångsträngad, luta ej vara särdeles lämplig. Dertill behöfdes ett musikaliskt instrument, som någorlunda svarade mot saken. Han fann det ock i en »Brageharpa med björnsensträngar».

Men icke alltid kunde denne kraftgenius, sjelf en förkroppsligad nordisk kämpa, dölja sitt menskliga hjertas naturliga mildhet, ja, vekhet. Vi öfverraska honom alltså någon gång med en silfversträngad luta på sin arm. Han sitter liksom bort i skogen i en enslig dal och sjunger, hvad den oförfalskade naturen ingifver honom. Skogens sångare, dal och höjd, möjligen någon herde och herdinna äro hans åhörare. Der klinga emot dem de mest skära, ljufva, milda, kärlekssvärmande toner. Det var ett herdeqvåde, en idyll i dialogform. Den kallades »Kärleken». Form, språk, ton, innehåll motsvara här hvarandra fullkomligt. Den öfverlemnades åt offentligheten och samtiden tjusades. Man var ense om att kalla den »ett mästerstycke». Men, frågade man, är detta Ling? Ja! Det var verkligen han, men den vanlige Ling var det icke. Man ser nämligen här in i en undanskynd vrå af hans väsende och möter der ett känsligt, barnafromt hjerta. Dikten fick delvis sin melodi, som sjöngs öfver hela vårt land. Mången torde ännu påminna sig det. I min barndom i en aflägsen landsbygd hördes ofta Hermans sång:

»Stunden
bortilar;
men icke min smärta!
Lunden
han hvilar;
men icke mitt hjerta!
O, Emma! din vän
skall han vänta dig än?
Skall han vänta dig än?

Hanen
hörs sjunga
sitt väktare qvåde.
Svanen
ses gunga
på sjön med de späde.
O, Emma! m. m.

Månan
sig kastar
i böljornas sköte.

Rodnan
framhastar
att fira vårt möte.
O, Emma! din vän
skall han vänta dig än?
Skall han vänta dig än?

Men hvad som tjuste allmänheten, behagade icke Ling. Han ansåg sig i denna dikt gjort ett missgrepp på lutan. En undertryckt natur hade dock hämnat sig, han hade låtit gripa sig å bar gerning. Det förtröt Ling och han ville ej gerna höra talas derom. Det lilla enkla »mästerstycket» stred alltför mycket emot mästarrens antagna grundsats.

För tillvaron af en naturlig känslighet hos Ling finnas äfven många andra bevis. Så kunde han aldrig utan rörelse tala om sin barndoms hembygd och minnen. De, som fordom bekämpat hans gymnastiska planer och idéer fingo ock röna prof af hans hjertas ädelhet och värma. Ett drag må här anföras. När några yngre läkare första gången besökte honom med offentligt uppdrag att en vinter begagna hans gymnastik, för att studera henne som helsomedel, mottog han dem med öppna armar och rördt hjerta och bemötte dem alltid med samma förekommande välvilja. När kursen afslutats, gjorde den ene af desse läkare hos Ling ett afskedsbesök, för att äfven tacka för den beredvillighet, hvarmed Ling sökt upplysa honom och hans kamrater. Ling blef rörd, slöt honom i sina armar och utbrast: »jag tackar herrarne af hjertat för det intresse herrarne visat min sak. När medicinens egentlige målsmän börjat med välvilja omfatta den, så är jag viss om dess framgång. Den har en framtid». Jag har denna berättelse från den antydde, nu åldrige läkarens egen mun.

Så helt än Ling brann för *fäderneslandets* storhet och ära, för dess både fysiska och moraliska kraftutveckling, slog dock äfven en annan, dermed sammanhängande, låga in deri och gaf det hela ett sken, som skulle lysa öfver en värld. Det var lågan för *mensklighetens* väl. Deråt syftade hans gymnastik. Han ville dermed, så långt han förmådde, förekomma eller lindra mensklighetens lidanden. Han har också gjort det och lemnat efterkommande i arf den vidare utvecklingen af

medlen därför. Här ligger det stora, ädla människohjertat i öppen dag. Den, som i det hela af hans syfte rätt förstod honom eller ännu mera i ord och handling hjälpte till att befördra dess framgång, kunde vara viss om ett varaktigt rum i hans hjerta.

Ling var en djupt allvarlig man. Skämt synes han i allmänhet föga ha förstått. Allra minst var det rådligt att försöka det på hans helgade område. Såsom sådant betraktade han nämligen den fornordiska sagans mark, der för hans fantasi hägrade ett lif och ett släkte af snart sagdt oförliknelig storhet, skönhet och kraft. Öfverdrifven själf, tälde han dock ej den öfverdrift, som i form af skryt har sin rot i enfaldens lösa jord. Men hvad som härvid framkallade munterhet hos andra, väckte hans harm. Så berättas från en af Götiska Förbundets stämmor följande tilldragelse.

Redan tidigt hade en gammal hedersman, Per Tham till Dagsnäs i Westergötland, blifvit vald till ledamot i detta Förbund. Han var känd från Thorilds dagar och hade till denne snillets och öfvermodets stundom fantastiske man stått i förhållande af en Mæcenas och prosaisk rådgifvare. Gubben Tham hade dock äfven han sitt svärmeri. Han svärmade för nordiska fornlemningar. Då han med ett erforderligt tal tog sitt inträde i Götiska Förbundet, ansåg han sig alltså, i kraft af sin höga ålder och sin större visdom, böra låta bröderne veta, huru det rätteligen förhöll sig med vissa af våra fornminnen. De förnämsta befunno sig nämligen vid och omkring Dagsnäs. Ja, han lät till och med framskymta, att det genom hedniska Eddan bekanta världsträdet, Ygdrasil, stått på hans vestgöta mark. Denna intressanta och öfverraskande uppgift försatte bröderne i en glad stämning, men Ling, hvars tålmod redan nog pröfvats, tog eld, rusade upp och med en ljungande protest: »det stod väl i helvete heller», aflägsnade han sig.

Lings ömtålighet för motsägelser, när det gälde vissa hans älsklingsidéer, föranledde ock någon tids brytning med Geijer och den förres plötsliga utträde ur Götiska Förbundet.

I detta Förbunds allsidiga fosterländska sträfvan och syftemål ingick äfven att framkalla en sjelfständigt nordisk konst, ej minst bygd på mytens och folktrons grund. I skaldekonsten var uppslaget redan gjort af Geijer, Tegnér, Afzelius och Ling, ehuru den sistnämnde hotade med ett afskräckande öfvergrepp. Här gälde det alltså egentligen den *bildande* konsten. Den naturliga frågan blef således: »hurudana äro de nordiska myterna? Kunna de utan fara för den sanna smaken konstnärligt behandlas af den bildande, isynnerhet plastiskt bildande, konstnären?» Härpå kunde framför allt Ling ej gifva annat än ett jakande svar. Att se sina älsklingsföremål förherrligade genom konsten, var en af hans käraste önsknings. Han umgicks ock därför mycket med konstnärer och sökte med vanlig ifver vinna dem för sina åsikter. Hans bemödanden voro ej heller fruktlösa. Verkningsarna deraf spörjas än i dag. På konstnärers och konstälskares begäran höll han ock 1814—1817, på börssalen i Stockholm, talrikt besökta föreläsningar öfver de nordiska myterna, deras gestalter och betydelse *). Den egentliga källan var — enligt Afzelii skriftliga uppgift till förf. — hans öfversättning af den äldre Eddan.

Men icke alla fornälderns älskare delade obetingadt Lings åsikter. Bland trivlarne framträder Geijer vid denna tid i förgrunden. Hans djupsinne, hans klara förstånd, hans naturliga och redan nu utbildade skönhetssinne, hans vidsträckta studier och sanningskärlek gjorde för honom mer och mer uppenbar den ensidighet, den öfverdrifna, alltså falska nordiskhet, som var på väg att utveckla sig ur Götiska Förbundets svärmeri. I konsten fruktade han ock på denna grund ett oskönt, ett vidunderligt, i stället för ett skönt. Den

*) Några år senare erbjöd han sig att hålla föreläsningar öfver samma ämne för sina lärjungar på Marieberg. Föreläsningarna började. Men en vacker dag föll det en af de unge åhörarne in att förskaffa sig prustrot. Under en blifvande föreläsning lät han en vanlig snusdosa med denna vara gå omkring bland kamraterne. Man trodde att det var snus. Plötsligt börjar hela auditoriet att nysa med stor våldsamtet och ihärdighet. Ling blef uppretad, rusade upp och gick. De oskyldige skyndade sedan mangrant upp till den afhållne Ling och förklarade orsaken till den för dem obehagliga tilldragelsen. Den skyldige deremot fick en skarp tillrättvisning af vederbörande guvernör och befaldes att bedja Ling om förlåtelse. Det skedde, men föreläsningarna fortsattes ej.

falska nordiska riktningen har blifvit kallad »goticism». Egentligen är den en upptagen tråd från Carl XI:s dagar, då Ol. Verelius och Ol. Rudbäck d. ä. först utspunno den. Derföre har den ock i nyare tider benämnt »Rudbäckianism». Symptomerna af denna kraftsjukdom voro synnerligen märkbara inom det Götiska Förbundet. Ling med sin väldiga kraft var synbarligen deraf mest angripen, men i hemlighet hyste flere af förbundsbröderna stor sympati för saken. Jac. Adlerbeth säkerligen ej minst.

Något mera än det sköna i konsten råkade dessutom genom den nya »Rudbäckianismen» i fara. Den gamla hade genom sina öfverdrifter neddragit en stor fosterländsk sak inom løjets område och derigenom gjort den, med ett eller annat undantag, snart sagdt föraktad i mer än ett århundrade. Den nya, om den finge ostördt göra sig gällande, kunde ha samma följd. Det sanna i Götiska Förbundets syftemål skulle dela öde med det falska och dess egen verkningskraft bli för lång tid förlamad.

Detta insåg utom allt tvifvel Geijer. Något måste alltså göras, för att rädda, om ej Förbundet, åtminstone den sannt fosterländska saken. Så gaf han den falska goticismen grundskottet, första gången 1817 genom sin icke blott för sin tid värdefulla uppsats: »Betraktelser i afseende på de nordiska myternas användande i skön konst»; andra gången 1825 genom »Svea Rikes Häfder» och bröt sig och sin sak dermed för alltid sin egn väg. Den förra uppsatsen infördes i Götiska Förbundets tidskrift Iduna, häft. 7. Den slog som en kvererande bomb ned midt i det götiska lägret. Allmän uppståndelse och förvirring blefvo dess närmaste följder. Ling, i vredesmod, anmälde sitt utträde ur Förbundet. Bröderna hörde med ökad bestörtning hans skrifvelse uppläsa. Brodern Bosi fanns ej mer, han nämnes från denna stund i Förbundets handlingar, der hans verksamhet med oförminskad aktning

och beundran följas, »Herr Ling». Som skäl för sitt utträde föregaf han brist på tid och försvagad helsa. Men man förstod rätta orsaken. Också skall han, enligt Geijers uppgift, hafva svarat någon som i förtroende frågade honom om det egentliga skälet: »skulle min herre t. ex. vilja förblifva medlem af en kristlig församling, om någon der uppträdde och med allmänt bifall förnekade vår herre Christus?» Man ser, att Geijer med en slags helgerånande hand förgripit sig på hvad som för Ling var nära nog det allra heligaste.

Genomläser man nu från vår tids ståndpunkt Geijers uppsats, utan att låta sig missledas af någon förutfattad mening, så skall man säkerligen känna någon förvåning öfver det ensidiga sätt, hvarpå den uppfattades af den falska goticismens anhängare. Det kan endast förklaras ur synpunkten af den tidens partiförhållanden och vissa personers egenheter. Geijer förnekade i sjelfva verket ingenting bestämdt, men uppgifver tydliga grunder för sitt tvifvelsmål i afseende på möjligheten att taga enstaka gestalter ur nordiska *gudasagan* och utpräglade dem till sköna, i och genom *skulpturen*. Nordiska mytens figurer äro ej framstående genom sin form, som är obestämd, stundom vidunderlig, utan genom sin *betydelse*. Man måste alltså skapa formen, men härmed kommer man ett tusende år försent. Det gamla Greklands skalder och konstnärer lyckades visserligen, men deras gudar och gudinnor lefde ännu i *folktron*; hos oss äro de län-gesedan döda och ha dermed förlorat sitt levande intresse. Men skall gudagestalten framställas, så må det ske i sammanhang med *sin* tid. Detta förmår ej skulpturen, men målarkonsten mera och skaldekonsten mest. Den sistnämnda hade dock redan gjort betänkliga missgrepp, hvaremot en varning ej är obehöfelig. Härvid syftade Geijer på Ling*), som väl förstod det. Emellertid vill han ej afstyrka försöket, ty allt som kan befordra den nordiska konstens framgång är honom kärt. Skulle

*) Denna hänsyftning ogillar Tegnér i bref till Adlerbeth d. 5 Juli 1818. »Geijers betraktelser», säger han, »äro i sanning väl skrifna». Hans tvifvel på myternas användbarhet delar Tegnér ej och synes ej rätt iakttagit de viktigaste skälen för detta tvifvel. Lings missgrepp anser T. förtjena öfver-seende, emedan på dem »så mycken konst, så mycket allvar blifvit använt» (!). Han tillägger: »Mig åtminstone synas Lings sjelfva förvillelser oändligt mer värda än den lumpna alldagliga regelbundenheten, som man lärt i skolan, eller den ännu sämre moderna och likaledes öfverlästa regellösheten hos våra beklagansvärda kraftgenier, som hvarken ha kraft eller genio».

man ock i ett och annat lyckas, så tviflar han dock på de stora och rika följder man deraf hoppas. Derför glädde sig äfven Geijer så mycket som någon åt Fogelbergs modeller af Oden, Thor och Frey (nu Balder), som likväl ej blifvit oklandrade, men han fann deraf ej skäl att förändra något af det väsendtliga i sina åsikter. Kunde han således ej obetingadt instämma i användningen af myterna i den bildande konsten, så uppmanade han deremot så mycket ifrigare konstnärerne att i den nordiska *hjeltesagan* söka föremål för en konstnärlig behandling. Man rörde sig der inom en rent mänsklig värld. Denna vink följde ock Götiska Förbundet vid de förnyade prisämnen, som det i fyra på hvarandra följande år framställde. Den första hänförelsen för myterna svalnade mer och mer i den mån man erfor det riktiga i Geijers förutsägelse.

Sådan var antydningssvis Geijers åsigt, sådana de verkliga följderna deraf. Också har den tid som förflutit, sedan frågan om de nordiska myternas användning i konsten först uppstod som en stridsfråga, ej varit synnerligen fruktsam på konstverk, på fornordisk mytisk grund. Ling ansågs visserligen af sina anhängare ha vunnit en lysande seger genom Fogelberg, men den var öfvergående, medan Geijers hufvudtankar i saken stå i det närmaste orubade qvar.

Förhållandet mellan honom och Ling var emellertid för ögonblicket brutet. De sammanträffade likväl snart hos en gemensam vän, hos Adlerbeth. Ling fick härvid ostördt gifva luft åt sin gälsande harm. »Han sade», yttrar Geijer, »hårda ord». »Jag hade godt», fortfar han, »af min lyckliga förmåga att ej lätteligen blifva stött. Vi blefvo småningom åter vänner». Men mellan dem fans ett område, som de ej mera gemensamt beträdde. Det förklarades i tysthet för »neutral mark».

Geijer, alltid godsint, kärleksfull, värderade Ling högt och öfversåg med hans egenheter, hans fel. Han visste alltför väl hvad som låg i botten af denne storartade och brinnande mans hjerta.

Efter Lings död tecknade ock Geijer följande ord på hans »Asarne» då han gaf denna dikt åt sina barn till julkapp:

»Här Ling, den siste skald, ur Nordmans-
harpan tvunget
Ännu ett Bjarkamal. Ej blir hon mera
hörd
Med lika kraft och klang, af nutids fin-
grar rörd.
Det honom höfdes väl. Han lefvat som
han sjungit».

Ling gick i sitt storartade sträfvande i det närmaste helt och hållet upp i sitt fädernesland, ja, i det skandinaviska Norden. Det har burit frukt och skall fortfarande göra det. Har ock gymnastiken, såsom det ena verkkningsmedlet till fosterländsk nyskapelse, mer och mer tagit försteget och gått långt utöfver vårt lands gränser, så har dock äfven det andra, oakadt sina brister, likaledes sitt stora värde. Den dag skall kanske randas, då man skall söka nytt lif, ny helsa ur det bästa denna starkt jernhaltiga källa har att gifva oss. Man må åtminstone ej anse det för ett dåligt tidens tecken, om ungdomen, otillfredställd af den lösa poetiska anrättning, som nu merendels beredes i vårt land, skulle börja att hos Ling söka en kraftigare fosterländsk näringskälla och deraf finna sig stärkt. Vissa veka, ensidiga skönhetsdyrkare skulle måhända slå larmtruman, men den *fosterländska människan* skulle glädjas och se gnistan tändas till ett nytt hopp.

Så allvarlig, sträng, ja, sträf Ling än föreföll, hade han dock ett barnasinne. Vänner, som besökte honom på hans sommarställe, Annelund, vid norra Brunnsvikens sköna strand, nära Stockholm, kunde ofta träffa honom, springande på fyra fötter, under lek med sina barn. Två af dem jordade han på en i Brunnsviken utskjutande udde. I deras närhet redde han ock med egna händer sin graf och planterade hängaskar och rosor der omkring. Med förtjusning visade han sina vänner den sköna utsigten från denna tillämnade hvilplats. Här nedsänktes slutligen hans liflösa stoft d. 3 Maj 1839. En bautasten restes deröfver. Endast namnet *Ling* ristades derpå. Det är också nog. Fosterlandet, världen, känner det och minnet, hufvudet skall värda och bevara det.

Den 29 Maj 1840 intogs hans stol i Svenska Akademien — eget nog! — af banérföraren för den sångarskola, hvars

ländskt klingande ljud misshagat Ling. Ärbom visade sig tillbörligt kunna upptä de stora egenskaperna och förtjenorna hos den ovanlige fosterländske man, vars plats han gick att fylla. Han känslutligen sin själ lyftad på sångens gar och i högstämda, kraftiga toner var han Asabarden sin sista hyllningsd. Låtom oss lyssna!

sof i frid, du kämpe af Brages ätt!
hvilka spjut man än må vid målet falla,
dö i sång gör alltid dock färden lätt
luftig stig, dit herrliga gudar kalla.

Af diktens purpur antol för evigt hölj,
Sof sött i den, liksom en krigare hvilar!
Till sista bädden blef du af seger följd,
Och mot din sköld nu bräcka sig tadlets
pilar.

Den skölden täcker hjertat med skottfritt
hvalf,

Det är en graf bland askar vid lugna
viken.

På bautastenen tecknar en ljusets alf,
Att ärans väg dig förde till ljusets riken».

RUDOLF HJÄRNE.

Skulpturen under Karlarnes tidehvarf.

De mångfaldiga stora bygnadsföretag vilka under Sveriges storhetstid öfverallt stodo, skulle naturligtvis kräfva en rigd konstnärskrafter och handtverkare alla slag. I främsta rummet behöfdes en byggkunnige män goda sten- och huggare för de ornamentala enskildheterna och rummens utsmyckning. Också syntes detta konstnärssyrke blomstra redan med de första bygnadernas uppkomst under drottning Kristina och fortfor sedan utveckla en allt mångsidigare, rikare och vackrare verksamhet. Den tyska riktigen gjorde sig företrädesvis gällande på konstens tid. Hon fortfor äfven under del af det karolinska tidskedet. Utom t. Schütz, en ganska mycket anlitad man, kom då Johan Wendel Stamm, från Bremen, som var i Stockholm redan 1644 och fortfor att arbeta som sten- och bildhuggare ännu 1667. Han bar titeln kongl. huggare, förmodligen emedan han sysselsattes af drottningarna Kristina och Hedvig Eleonora. Sannolikt är det han som 1640-talet) utfört de förträffliga portarna till Jakobs och Tyska kyrkorna i Stockholm, hvilka i afseende på arbetets rikfullhet och mjukhet tillhöra vår sensationens bästa ornamentsbildhuggerier. Han gynnades ock mycket af riksdrotseten Brahe, för hvilken han bland annat i marmor och gips arbetade byster af hans förfäders, af hvilka ett par ännu bevaras i Skokloster. Jost Schütz uppammade i sin skola sönerne Hans, Niclas och Heinrich, alla mycket upptagna af beställningar

för de stores räkning i det bättre ornamentsbildhuggeriet. Äfven inhemske män egnade sig tidigt åt detta yrke och hunno deri en skicklighet som täflade med tyskarnes, ehuru den tydligen bildats under deras ledning. Sådana voro t. ex. bildsnidaren Jöns Göstafsson i Norrköping, som 1654 förfärdigade predikstolen i Kristine kyrka i Falun, arbetad af alträ och framställande Kristi hela historia och apostlarnes bilder, således ett verkligt konstverk; och Jan Andersson Silfverling, född 1636, bild- och stenhuggare i Vadstena, död derstädes 1693, som i ett epitaf i Vadstena klosterkyrka, utfördt 1684, lemnat ett präktigt vederhälle af sin konst. Det är en stor taffla i täljsten, framställande Kristi gång till Golgata; och denna bild, hvars figurer och komposition tillhöra något af det bästa den äldre skulpturen hos oss kan framte, omgifves af en rik löfverksram, äfven sirad med figurer. Mästarens jordiska hydda hvilar i närheten af detta ståtliga verk, som visar huru högt tidens konstnärsbildning till och med i landsorten var uppdrifven. Silfverling blef stamfar för en ganska utgrenad konstnär- och handtverkarlägt.

Det var imellertid uppenbart, att dessa tyskar, hur väl de än förstodo sin konst, ej voro de rätta att fylla de högre skulpturbehofven; svenskarne voro dels för litet utvecklade, dels för obekanta, för att kunna ifrågasättas; och då Hedvig Eleonora nu skulle pryda sitt Drottningholm med stoder och bröstbilder, måste hon således vända

sig till utlandet. Hennes val föll på flämandaren Nicolaes Millich från Antwerpen, och det visade sig vara särdeles lyckligt. Född 1630, hade han i sin födelsestad och sannolikt äfven utom densamma förvärfvat stor skicklighet i trätets och marmorns behandling samt en god teckning och uppfattning, ehuru de naturligtvis påverkades af barocktidens manierism; och han ådagalade genast vid sin ankomst till Stockholm 1669 dessa egenskaper. Hans hufvuduppgift blef att enligt den från början uppgjorda planen pryda Drottningholms stora trappa med bysterna af gamle gotiske och longobardiske konungar och drottningar, hvilka konungalängder den tiden räknades som Sveriges tillhörighet, samt med statyer af Apollo, Minerva och de nio sånggudinnorna. Denna uppgift löste han ock så småningom, medan han tillika utförde åtskilliga dekorationsarbeten i rummen samt porträttbyster m. m. De för trappan bestämda verken afemnade han delvis under sin första vistelse här till 1676, hvarefter han reste åter till sitt hem, med åtagande att der fullända återstoden. Som imellertid detta drog ut på tiden, gaf han efter för de enträgna uppmaningarna och återvände till Stockholm 1682 samt qvadröjde nu till sommaren 1687, då han för alltid lmnade vårt land. Under denna tid fullföljde han arbetet på de sju återstående statyerna till slut samt anordnade det konstnärliga utförandet af några vattensprång vid Ulriksdal och Drottningholm.

Samtliga dessa Millichs verk äro ännu i behåll och förvaras på de platser, för hvilket de ursprungligen voro bestämda. Man kan sålunda fullkomligt väl bedöma dem, både för sig sjelfva och med afseende på den verkan de beräknades åstadkomma. De taga sig onekligen rätt vackert ut, särdeles de elfva stoderna; men kanske förtager trappans öfriga dekorativa prakt något af det intryck, de, mer fritt uppställda, skulle göra. Hvad som i synnerhet utmärker stoderna är den utomordentliga färdighet hvarmed marmorn bearbetats; han liknar under Millichs hand det mjukaste ler. Draperien och ställningarna äro värdiga och, för tidens bruk, ganska enkla; men någon skönhet som påminner om antikens oändliga lugn och klarhet finner man ej — och bör man ej söka — hos dessa verk. — Millich var äfven i sitt hemland

en berömd konstnär, utföfvade jemväl arkitektur och afled i sin födelsestad på 1690-talet.

Millich gaf utan all fråga genom sitt efterdöme en högre lyftning åt svenska skulpturen, i synnerhet den ornamentala, icke minst derigenom att han inkallade och bildade hennes mest mångsidige och alsterrike målsman under hela det karolinska tidehvarvet, en konstnär som i dessa båda egenskaper, ehuru ej i snille, kan jemföras med dess båda andra store konstheroe, Tessin och Ehrenstrahl: jag menar Burchard Precht. I likhet med de nu nämnde stormännen uppbars Precht särdeles högt af sin samtid, och det torde således vara skäl, att vi något dröja vid honom.

Burchard Precht föddes i Bremen den 28 okt. 1651; fadren var äfven bildhuggare. Han kom vid femton års ålder i lära hos sin äldre bror Christian, som bosatt sig i Hamburg; och härifrån inkallades han 1672 af Millich som hans biträde. Han synes stått särdeles väl hos denne och gjort goda framsteg under hans ledning, i synnerhet i träskulpturen, som sedan blef hans egentligen starka sida. Efter Millichs första afresa fick han begagna den verkstad som åt denne uppförts å Riddarhusgården och fann äfven i öfrigt gunst hos Hedvig Eleonora, åt hvilken han alltjemt, så länge han lefde, arbetade. För att utveckla sin konstnärliga bildning fick han, såsom kammartjenare, säges det, medfölja Tessin på dennes resa till Frankrike och Italien 1687 och återkom i juni 1688. Öfver denna resa lär Precht fört en ganska innehållsrik dagbok, som länge förvarades hos släkten. Sedan sysselsattes han vid nya slottsbyggnaden, synnerligast för slottskapellet, hvars många af Precht utförda prydnader dock blefvo lågornas rof 1697. Från den tiden arbetade han mest för våra större kyrkor och för enskilde; och han utförde i denna väg en mängd arbeten, af hvilka dock åtskilliga ha förstörts genom eldsvådor, såsom det gamla innanredet i Maria och Katarina kyrkor samt i Upsala domkyrka. Han sysselsatte en betydande verkstad med dessa stora verk och utbildade följaktligen en mängd elever, bland hvilka flere söner. Mätt af år och anseende afled han, nära 87 år gammal, i Stockholm d. 26 febr. 1738, efterlemnande en högt betydlig förmögenhet, och jordades med en ståt

raf kung Fredrik anledning till en om »ein prechtiges Begräbniss». Den en Christian präglade begravningsmevisar hans manliga, nästan mejlade hvilkas ovanliga skönhet i yngre åren. s af andra bilder i målning och kopk. Han skildras för öfrigt af den e Karl Gustaf Tessin som »en enfalrom, stilla, passligt lofvärd bildhugoch småknåpare», ett omdöme, hvars a partiskhet, hvad konstnärskapet ar, förklaras af Tessins franska rikt-

archard Precht var en högst flitig och g ornamentist; det är på samma gång styrka och hans svaghet. Af hans ännu bevarade arbeten ses att han allt noggrant följt tidens riktning, der Nic. Tessins ritningar förelegat till utförande, såsom fallet var med stolarna i Stockholms storkyrka, och alökt att utveckla någon själfständig ning eller att i den enskilda formen frigöra sig från barockens manie. Hans yppersta verk, sådana som epiöfver kongl. rådet greve Joh. Gabr. ck, i Stockholms storkyrka, utfördt nor, utmärka sig för särdeles skicknik och en redig, ehuru något öfverkomposition. På gränsen mellan bach och rococo står hans sista stora arbete, rydnaden i Upsala domkyrka, fullbordad 1731, hvilken dock till sin egentliga ning lär vara ett verk af sonen, hofktören Gustaf Precht. Att för öfrigt kna den mängd altarverk, epitafier, ediktstolar han utfördt skulle föra oss ikt. Han arbetade dessutom alla dessa ga konterfejramar som pryda Ehren och Kraffts tafior, skulpterade prakt-, speglar m. m., samt har jemväl förig — och med framgång — i poryster. Hans arbeten inbragte honom vackra summor. Så t. ex. fick han enbocks epitaf, utfördt åren 1704—25, 10 rdr specie; så för altarverket i Upsala 10,000 dal. kmt. Detta, det största utfördt, har ungefär följande utse. Från altaret uppstiger i en halfrund en ställning med kolonner och pilapå höga underlag; de uppbära bjelk- och uppsatser med afbrutna bågar (af barocktidens älsklingsformer), på synas knäböjande änglar. I den öppna i hänger ett kolossalt krusifix och

deröfver hvälfver sig en rundbåge. Det hela krönes af en stor strålsky, i hvilken sväfvar en dufva, omgifven af små änglar. På hvar sida om altarprydnaden ses, skilda från den, på höga fotställningar två grupper af qvinliga figurer, tre i hvar, hvilka allegoriskt framställa lagen, som krossar vidskepelsen och lasten, samt evangelium, som upplyser syndaängern och botfärdigheten. Dessa äro arbetade i gips, det öfriga till större delen i trä, med glänsande förgyllningar och målning. Idén till det hela skall vara hemtad från jesuitkyrkan i Loretto.

Som jag nämde, bildade Precht en hel skola af skicklige ornamentsbildhuggare, hvilka fortplantade hans konst så i Stockholm som landsorten. Bland de mest framstående vilja vi märka Hans Daniel Kortz, som förfärdigade de i bly gjutna fyra allegoriska qvinnofigurerna vid Storkyrkans kyrkogård, hvilka uppsattes 1702 och äro prof på barockens djupaste förfall hos oss, trots det ingalunda förkastliga arbetet; samt vidare Niclas Schenander, som bland annat arbetat ett särdeles prydligt epitaf i Skeninge kyrka, omkring 1731. Vi kunna förbigå åtskilliga andra förfärdigare af altarprydnader, predikstolar m. m.

Ehuru icke med bestämdhet, antager jag att en annan verkligt framstående konstnär äfven utgick ur Prechts skola. Det är Caspar Schröder, som förekommer i handlingarne först vid 1692. Han arbetade åtskilligt på Drottningholm, modellerade bland annat »Neptuni bassin» derstädes, som dock ej kom till fullständigt utförande, samt förfärdigade äfven konterfejramar o. dyl. mer handverksmässigt. Hans båda yppersta verk äro imellertid den kolossala dopfunten i Kungsholms kyrka, som ännu bevaras der, ehuru i något ändradt skick, samt en bröstbild i marmor af Karl XI, nu i Upsala konstmuseum. Dopfunten blef färdig 1707 och skänktes till Kungsholms kyrka af en enkefru Guteruth. Den var ursprungligen uppställd midt i koret. Man uppkom till den på åtskilliga trappsteg, och den omgafs af ett skrank, inom hvilket akten förrättades. Detta skrank, af särdeles smakfullt arbete, prydes af Kristi och de fyra evangelisternas i trä skulpterade figurer, i half storlek; funten omsväfvas af änglar. Figurerna, förträffligt arbetade och vitnande om en ej vanlig förmåga i upp-

fattning, äro, som då oftast brukades, helt förgyllda, liksom funten. Karl XI:s porträtt är äfven ett särdeles anmärkningsvärdt arbete, så väl för den glänsande marmorbehandlingen som för den storartade hållning konstnären förstått förläna sitt föremål. Endast det fladdrande draperiet vitnar om barockens manierade formgifning. Schröder afled i Stockholm 1710.

Jemte denna från Millich utlöpande skola varsnar man äfven en eller annan enstaka konstnär, tysk eller fransman, som plötsligt dyker upp och nästan lika plötsligt försvinner. Om deras skicklighet är svårt att döma, då deras arbeten sannolikt gått förlorade. Sådana äro t. ex. vaxpusseraren Abr. Simon, som vistades i Stockholm 1656—60, bildhuggaren Jean Baptista Dieussart, i De la Gardies tjänst 1666—69, Abrah. Cæsar Lamoureux, likaså 1675—79, m. fl. Den sistnämde, af tysk börd, utförde statyer för Jakobsdals och Karlbergs trädgårdar; han kom sedan till Köpenhamn, der han åren 1681—88 modellerade och stöpte i bly Kristian V:s rytterstaty, som ännu står kvar på Kongens Nytorv.

Den nya slottsbyggnaden verkar på detta som andra konstområden på ett sätt som medför en brytning med den äldre konsten. Det är den nya franska odlingen som nu gör sig gällande gentemot den tyngre tyska; och inom den bildande konsten inträffade denna omvandling nästan samtidigt med den franska litteraturens begynnande inflytande på vår vitterhet. René Chauveau heter den konstnär som inom skulpturen blir franska smakens förste egentlige målsman i Sverige. Född i Paris 1663 och son af den skicklige kopparstickaren François Chauveau, blef han elev af den då berömda bildhuggaren Franç. Girardon och utbildade sig i den i hög grad manierade konst denne öfvade. Han inkallades för nya slottet och kom till Stockholm hösten 1693 samt arbetade här till samma tid 1700, då han for hem igen, jemte hela sin familj. Han verkade sedan, högt ansedd, i Paris, der han afled 1722. Han var hufvudmannen för en hel koloni plastiske konstnärer, som samtidigt inkallats för slottets prydnade, och af hvilka några kvarstannade ett eller annat år längre än Chauveau. De arbetade samtliga i slottets norra länga, och deras förnämsta verk är det stora galleriet två trappor upp, med sitt präktigt

sirade tak, sina byster och festoner, sina skulpterade dörrar och dörrfoder. René Chauveau lär äfven modellerat de särdeles utmärkt arbetade båda lejonerna vid Lejonbacken, äfvensom han gjorde ritningen till Ulrika Eleonoras katafalk och till plafonderna i Tessins hus, hvilka ännu äro i behåll. Han var under sin vistelse i Stockholm synnerligt omtyckt och värderad af mecenaterna.

Samtidigt med dessa fransmän inkom till Sverige en annan skulptör vid namn Jean Cavalier, som arbetade uteslutande i elfenben och vax och förut vistats i London och Berlin. Han uppträdde i Stockholm på 1690-talet och utförde en mängd porträttmedaljonger af särdeles fint arbete, hvilka sedan tjent flere af våra medaljörer till original. Han medföljde i maj 1697 Ludvig Fabritius på dennes beskickning till Ryssland och Persien, men dog under färd.

Den sist omnämde skulptören leder oss öfver till en konstgren, hvilken vi ej hittills vidrört, jag menar medaljgravuren, en oskiljaktig följeslagare till tider af rikedom och makt. Denna konst räknade inom Sverige knappt några anor vid Kristinas uppträde på tronen. Några tarflige »isensnidare» och guldsmederna hade hittills sört för behovet af krönings- och begravningsmedaljer åt konungarne samt af »konterfej» eller medaljer, med hvilka de begåfvade utlänningar och gunstlingar. Under Gustaf Adolfs tid slogos alla medaljer af större betydelse i Tyskland. För att upphjelpa myntpräglingen inkallades 1648 isensnidern Johann Rethe från Hamburg, och som medaljör anställdes fransmannen Eric Parise, som kom från Rom 1649. Båda kvarstannade i Sverige och ha kvarlemnade åtskilliga prof af sin konst, den förstnämde äfven som medaljör. Omkring 1666 förlorar man spåren af båda; den förre lemnade då landet, den senare, som länge varit i De la Gardies tjänst, dog å Läckö vid samma tid. Under Karl X Gustafs tid inkom hit tysken Joh. Georg Breuer kring 1658 och utförde här flere ganska vackra medaljer så väl öfver kungliga som enskilda personer. Men då han längre fram nämdes till myntförvaltare i banken, blef han skyldig på om händer hafdt silfver och rynde 1669 sin kos. Han kom sedan till Braunschweig, der han blef myntmästare, och lefde ännu 1695 i Hessen Homburg.

Nu (1669) var man således fullkomligt strandsatt; ty i riket fanns för tillfället ingen som kunde hjälpligt sköta grafstickeln för en medalj eller ett vackert mynt. Karlsten, hvars stora anlag tidigt uppmärksammats, var utrest året förut; de andra konstnärerna voro döda. Sjelfva myntet måste stå stilla, och vederbörande befunno sig i största förlägenhet, då de lyckades upptäcka en guldsmedsgesäll, vid namn Anton Meybusch, som befanns villig att åtaga sig befattningen af stämpelsnidare vid Myntet. Han arbetade nu oförtrutet, blef 13 mars 1674 utnämnd till kongl. medaljör och fortfor att vara verksam, oaktadt de allt mer ökade svårigheter som uppstodo för honom genom rivaliserandet med den imellertid hemkomne Karlsten. Dennes gynnare, assessor Cronström, anställde en fullkomlig förföljelse mot Meybusch, för att fråntaga honom hans rättighet att prägla kongl. medaljer, och Meybusch måste slutligen, efter ihärdigt motstånd, ge vika. Han flyttade kring 1690 till Köpenhamn, hvarifrån han förut inkommit till Sverige, och trädde der i tjänst hos konungen af Danmark samt dog först omkring 1701. Hans många arbeten i Sverige, hvilka i synnerhet angå Karl XI och tilldragelser inom kungahuset, utmärka sig genom en god relief och en ej oskicklig teckning. Han pousserade äfven ganska väl i vax och utförde hela kompositioner i denna materia.

Oafsedt de mindre vackra medel som användes för att gynna hans medtäflare, var denne utan tvifvel förtjent af sin framgång. Arvid Karlsten är i sin konst ett lika framstående namn som Tessin och Ehrenstrahl; och han täflar äfven i alsterrikedom med båda. Han föddes på Gelskogen i Karlskoga socken i Vermland d. 16 mars 1647. Redan från ungdomen visade han böjelse för sitt blifvande kall och blef derigenom känd af myntmästaren Isak Kock, som satte honom i lära hos Anders Planting, isensnider vid Avesta. Han kom sedan till Stockholm, der han fick gravera stämplor till guld- och silfvermyntet. Kock, adlad Cronström, lemnade honom 1668 medel att företaga en utländsk resa, under hvilken han uppehöll sig i Frankrike och sedan i England hos den ryktbare franske medaljören Jean Rother. Han hemkallades till Karl XI:s kröning 1672 och blef mycket ansedd genom sina för detta och

andra tillfällen förfärdigade skådepenningar. Nu vidtog den skarpa täflan mellan honom och Meybusch jag nyss omnämde, och som slöt med den senares nederlag. Under denna tid utvecklade sig K:s mästarskap till en dittills i Sverige osedd höjd. Hans rykte spred sig äfven utomlands, och han kallades till flere utländska hof för att der utföra arbeten, ehuru han aldrig antog något af de smickrande anbud som gjordes honom. Så väl för denna trohet som emedan han var den förste svensk som gjort sig mera bemärkt inom denna konst och deri undervisat svensk ungdom, blef han 1692 upphöjd i adligt stånd med namnet von Karlstén. Ifrån denna tid utförde han ensam alla de många medaljer som tolkade Sveriges ära och makt; endast mot slutet af hans bana begynnade en eller annan af hans lärjungar att äfven försöka sig. Han fortfor träget att verka i sitt kall, ända tills döden bortryckte honom d. 8 maj 1718. Hans bild, modellerad å en medalj af Hedlinger, visar fina och intelligenta drag.

Karlsten står onekligen på höjden af sin samtids konst, och återger förträffligt på detta område det storartade skaplynnets hos det karolinska tidehvarvet. De höge herrarne blicka så stolt och präktigt fram under sina allongeperukers yfviga svall och häfva med aristokratiskt välbehag sina breda bröst under de romerska togorna eller de sirade harnesken. Goda sinnebilder och fyndiga tänkespråk, hvilka till stor del voro den berömda numismatikern Niclas Keders uppfinning, bidraga att ge Karlstens medaljer högt värde. Kännare hafva, med kansli-rådet Berch, anmärkt det hårda i hans peruker, draperiens öfverflöd och teckningens ej alltid fulla korrekthet. Men han förstod träffa likheten i porträtten och förde sin grafstickel särdeles elegant, ledigt och mjukt.

Liksom hvarje stor mästare, danade Karlsten en skola som med beröm fortplantade och förbättrade hans manér. Den förste af desse lärjungar som lemnade mästaren var Raimund Faltz, son af en guldsmid i Stockholm, född 1658, hvilken efter att ha utfört några medaljer här drog till Berlin kring 1690 och der bosatte sig samt med största bifall utöfvade sin konst till 1703, då han afled. Hans tyska arbeten räknas till samtidens förnämsta och kunna täfla

äfven med hans lärares bästa i gravyrens kraft och relief samt i teckningens klarhet och kompositionernas fyndighet. En annan lärjunge till Karlsten vann äfven stort och förtjent rykte utomlands och fästes genom äktenskapsband vid hans familj: det var Bengt Richter, äfven han guldsmedsson från Stockholm, född 1670. Han fick sin första undervisning hos Karlsten, under hvars ledning han arbetade åtskilliga svenska medaljer, kom sedan till Frankrike, der han ytterligare fulländade sin konst, och vann slutligen anställning i Wien som romersk kejs. medaljgravör, i hvilken egenskap han länge arbetade och afled 1737. Mindre rykte vann Carl Gustaf Hartman, född 1666, hvilken hufvudsakligen egnade sig åt sigillgravyr, ehuru han äfven, fast ej med stor framgång, utförde medaljer; han afled i Stockholm 1738. Än obetydligare är kurländaren Zacharias Hartvig Arensburg, som ursprungligen var sigillgravör eller »pitscherstic-

kare», som det då hette, men af den äldrige Karlsten antogs som biträde. Han gravade många af stämplarne till de beryktade mynttecknen samt Karl XII:s begrafnings- och Ulrika Eleonoras kröningspenning. Han blef sedan tullnär i Stockholm och lefde ännu 1737. Sannolikt hade han aldrig kommit att befatta sig med myntgravyr, om ej Karlsten på älderdomen förlorat sin sista, särdeles hoppgivande lärjunge, stockholmare Bengt Westman, som alltifrån 1708 utfört arbeten äfven för egen räkning, men hvilken helt ung afled 1714. Vid Karlstens fränfille fans således ingen som kunde med framgång fortsätta hans verk. Men lyckligtvis lände detta svenska medaljkonsten till största bättnad; ty några veckor före Karl XII:s död anlände från Paris en genom Görtz anställd ung schweizare, vid namn Joh. Carl Hedlinger, och med honom uppgår inom Sverige den mest ärorika dag för denna vackra art af skulptur.

C. EICHORN.

Boknyheter.

Ros och törne. En samling nygrekiska folkdikter i öfversättning af *Fr. Sander*. (Sthm 1876. Pris: 3 kr.)

Oss veterligt, är det först genom denna bok som den nygrekiska dikten kommit i beröring med vår egen vitterhet. Det är liksom uppläte sig ett nytt, vidsträckt fält för våra blickar, rikt prydt med doftande blommor af en egen rörande färging. Det bor något dämpadt, halft klagande, halft drömmande i dessa konstlösa, och dock så plastiskt afrundade sånger, födda på de fria bergen eller i de blomstrande dällderna. Folket som qvädt dem lefde århundraden igenom i förtryck och förgätenhet, en kastboll för främmandes röfgrighet och egen maktlöshet. »Både land och folk», säger den förtjenstfulle öfversättaren, »sjönko allt djupare i förfall, allt djupare och djupare i vanmakt och förnedring. Det är imidlertid under dessa tryckande förhållanden som folkdikten likasom en naturkraft bröt fram ur hela folkets sammanpressade hjerta, mindre dock såsom en klagan öfver våldet och oförrätterna än såsom en yttring af okusligt mod, städse färdigt till kamp på lif och död.»

Uppmärksamheten riktades på de nygrekiska frihetsdikterna först ungefär samtidigt med början af den stora frihetsstriden och stod för öfrigt i samband med den litterära rörelse som då pågick öfver hela Europa till återuppdagande af folksångerna. Det var några greker som började göra uppteckningar, och dessa meddelades åt den lärde fransmannen Fauriell, hvilken 1824 utgaf sitt epokgörande verk: »*Chants populaires de la Grèce moderne*», hvilket sedan blef hufvudkällan för kunskapen om dessa dikter, tills nyare inhemska samlingar uppstått, hvilkas titlar uppräknas i den öfversigt hvarur vi hemtat ofvanstående.

Öfversättaren har valt sin samling ur flera af dessa och sjelf på ort och ställe ett par gånger studerat folk, språk och natur. Hans kannedom om dem är således ej blott »läsefrukter», och detta borgar oss för att hans tolkning är riktig och fullt uppfattat andan af dessa enkla, men oändligt behagliga sånger. Sådana de är föreligga i hans tolkning utgöra de en särdeles vexlande och på stämning rik skatt af lyrik och epik, för hvars införlifvande med vår litteratur man är öfversättaren all tack skyldig.

—BN.

